

FRENK HERBERT BOŽANSKI GAR DINE

Trijumfalni nastavak ciklusa Peščano planeta

UVOD

'Izvod iz Hadi Benotinog govora povodom otkrića u Dar-es-Balatu na planeti Rakis':

Predstavlja mi osobito zadovoljstvo što vam ovog jutra mogu obelodaniti otkriće veličanstvenog skladišta u kome se nahodi, između ostalog, monumentalna zbirka rukopisa zapisanih na ridulijanskom kristalnom papiru. Takođe, ponosna sam na to što vam mogu pružiti dokaze o verodostojnosti ovih otkrića, i izložiti vam zašto verujemo da smo otkrili izvorne dnevnik Leta II, Bogocara.

Kao prvo, dopustite da vas podsetim na istorijsko blago koje nam je svima poznato pod nazivom Ukradeni Dnevnik, na sveske nesumnjive drevnosti koje su nam već vekovima od velike pomoći u razumevanju naših predaka. Kao što znate, Ukradene Dnevnik odgonetno je začinski Esnaf čiji je postupak dešifrovanja, poznat kao esnafski ključ, bio primenjen i pri prevođenju ovih novootkrivenih svezaka. Niko ne osporava drevnost esnafskog ključa, kojim se jedino mogu prevesti i ove sveske.

Kao drugo, ove sveske odštampane su na jednom iksijanskom diktatelu odista starinske izrade. Ukradeni Dnevnik nepobitno dokazuju da je Leto II na ovaj način beležio svoja istorijska opažanja.

Kao treće, tu je i skladište za koje verujemo da je od podjednake važnosti kao i samo otkriće. Spremište u kome su bili smešteni dnevnik nesumnjivo je iksijanski artefakt veoma primitivne, a opet veličanstvene izrade, što će sigurno baciti novu svetlost na istorijsko razdoblje poznato kao Raštrkavanje. Kao što se moglo i očekivati, skladište je bilo nevidljivo. Bilo je zakopano znatno dublje nego što bi se to moglo očekivati na osnovu mitova i Usmenih Predanja, i odašiljalo je i upijalo zračenje oponašajući tako osobine prirodne sredine - mehaničko podražavanje koje samo po sebi i ne predstavlja iznenađenje. Ono, međutim, što jeste iznenadilo naše inženjere, bio je način na koji su sve to uradili pomoću krajnje priprostih i odista primitivnih mehaničkih veština.

Vidim da su neki od vas isto tako uzbuđeni kao što smo i mi bili. Verujemo da smo ovde suočeni s pravom iksijanskom kuglom, ne-

prostorijom od koje su potekle sve slične naprave. Ako baš i nije prava, smatramo da mora biti jedna od prvih i da počiva na istim načelima kao i prva.

Dozvolite da zadovoljim vašu očiglednu radoznalost pruživši vam jemstva da ćemo vas uskoro povesti na kratko razgledanje skladišta. Zamolićemo vas jedino da budete tihi za vreme boravka u skladištu, budući da naši inženjeri i ostali stručnjaci još rade na otkrivanju tamošnjih tajni.

Stigosmo i do četvrte tačke, koja bi mogla biti kruna naših otkrića. Veoma sam uzbuđena, te se teško izražavam, što sam u prilici da vam obelodanim još jedno otkriće iz istog izvora. Reč je, naime, o istinskim usmenim zapisima za koje stoji da ih je izrekao Leto II glasom svoga oca Pola Muad'Diba. Kako se verodostojni zapisi glasa Bogocara nalaze u arhivama Bene Geserita, poslali smo Sestrinstvu uzorak naših zapisa, od kojih su svi načinjeni na drevnom sistemu mikromehura, sa formalnim zahtevom da obave uporedni test. Nimalo ne sumnjamo da će se naši zapisi pokazati verodostojnim.

Molim vas da sada obratite pažnju na prevedene izvode koji su vam uručeni na ulazu. Dozvolite da iskoristim ovu priliku i da vam se izvinim zbog njihove težine. Čula sam da neki od vas na račun toga zbijaju i šale. Međutim, koristili smo običan papir iz praktičnih razloga uštede. Izvorne sveske ispisane su veoma sitnim simbolima, koji se moraju znatno uvećati da bi se mogli čitati. U stvari, potrebno je više od četrdeset običnih tomova debljine onih koje sada imate u rukama da bi se odštampao sadržaj samo jednog ridulijanskog kristalnog izvornika.

Da li biste uključili projektor? Hvala. Upravo projektujemo deo izvorne stranice na ekran s vaše leve strane. To je deo prve stranice prve sveske. Naš prevod se nalazi na ekranima desno. Molim vas da obratite pažnju na unutrašnji dokaz, poetsku taštost reči, kao i na značenje koje proističe iz prevoda. Stil odaje ličnost koja se lako prepoznaje i koja je u svemu saglasna. Verujemo da je ovo mogao napisati samo neko ko je raspolagao neposrednim iskustvom predačkih sećanja, neko ko se trudio da to izuzetno iskustvo pređašnjih života saopšti na način koji bi bio razumljiv i onima manje

nadarenim.

Upravite sada pažnju na stvarno značenje sadržine. Sve reference odgovaraju onome što nam je istorija rekla o osobi za koju verujemo da je jedina mogla napisati jedan takav izveštaj.

Ali, imamo još jedno iznenađenje za vas. Bila sam tako slobodna da pozovem poznatog pesnika, Rebeta Vreba, da nam se ovoga jutra pridruži i da nam sa ove prve stranice pročita kratak odlomak prevoda. Čini nam se da, čak i u prevodu, ove reči dobijaju drugačiji smisao kada se naglas pročitaju. Želimo da s vama podelimo zaista izuzetne vrednosti koje smo otkrili u ovim sveskama.

Dame i gospodo, molim vas da pozdravite Rebeta Vreba.

'Odlomak koji je pročitao Rebet Vreb':

Uveravam vas da sam ja knjiga sudbine.

Pitanja su moji neprijatelji. Jer, moja pitanja eksplodiraju! Odgovori poskakuju poput preplašenog stada zamračujući nebo mojih neumitnih sećanja. Ne jedan odgovor, jer nema takvog koji bi bio dovoljan.

Koje to prizme bleskaju kada ulazim u užasno polje svoje prošlosti. Ja sam grumen razbijenog kremena zatvoren u kutiji. Kutija se okreće i trese. Bivam bacan na sve strane u oluji tajni. A kada se kutija otvori, vraćam se u postojanje poput stranca u primitivnu zemlju.

Lagano (lagano, kažem) ponovo doznajem svoje ime.

Ali, to ne znači da doznajem i sebe samog!

Ova osoba koja nosi moje ime, ovaj Leto, drugi koga tako zovu, pronalazi druge glasove u svom umu, druga imena i druga mesta. Oh, obećavam vam (kao što sam već obećao) da ću se odazivati samo na jedno ime. Ako kažete 'Leto', javiću se. Patnja čini ovo istinitim. Patnja i još nešto.

Ja držim niti!

Sve su moje. Dovoljno je da samo zamislim nešto - recimo... ljude koji su pali od mača i svi su tu u krvi, svaki prizor je jasan, svaki jecaj, svaka grimasa.

Radosti materinstva, pomislim, i porodijski kreveti su moji. Niz osmeha beba i slatko gugutanje novih pokolenja. Prvi koračaji

mališana i prve pobjede mladih u kojima ja suosjećujem. Nižu se jedna za drugom sve dok mi pred očima ne ostanu samo istovjetnost i ponavljanje.

"Drži sve netaknuto", upozoravam sebe.

Ko može da ospori vrijednost ovih iskustava, korisnost učenja kroz koje sagledavam svaki novi trenutak?

Ahhh, ali to je prošlost.

Zar ne razumete?

To je samo prošlost!

1.

Jutros sam se rodio u jednoj jurti na ivici konjske ravnice u jednoj zemlji na planeti koja više ne postoji. Sutra ću biti rođen kao neko drugi, na nekom drugom mestu. Još nisam izabrao. Jutros, međutim... ahhh, ovaj život! Kada su mi oči naučile da izoštre vidokrug, prešao sam pogledom po ugaženoj travi obasjanoj suncem i spazio sam bodre ljude kako idu za svojim dičnim poslovima. Gde je... oh, gde je nestala sva ta bodrost?

'Ukradeni dnevnici'

Kolona od troje ljudi koji su trčali prema severu kroz mesečeve senke u Zabranjenoj šumi oteгла se gotovo pola kilometra. Poslednji begunac izmicao je manje od sto metara progoniteljima - D-vucima. Moglo se čuti kako životinje požudno kevcu i dahcu, kao i inače kada im je plen na vidiku.

Sa mladim mesecom gotovo tačno iznad glave bilo je svetlo u šumi i, mada su ovo bile više geografske širine Arakisa, još se osećala toplota vrelog letnjeg dana. Noćno strujanje vazduha iz Poslednje pustinje Sarera donosilo je smolaste mirise i vlažna isparenja truleži sa tla. Povremeno bi povetarac sa Kinesovog mora, koje se nalazilo iza Sarera, zastrujao po tragovima begunaca donoseći prisenske soli i ribe.

Igrom sudbine poslednji begunac zvao se Ulot, što je na slobodnjačkom jeziku značilo 'Voljeni poslednji vojnik'. Ulot je bio onizak, sklon gojenju, zbog čega je morao da se podvrgne posebnoj dijeti na vežbama za ovaj poduhvat. Čak i kada je smršao zbog ovog očajničkog trka, lice mu je ostalo okruglo, a velike smeđe oči izgledale su mu ranjive usled ovog zaostatka nekadašnje prekomerne debljine.

Ulotu je bilo jasno da neće moći još dugo da trči. Dahtao je i brektao. Povremeno bi se zateturao. Ali nije pozivao svoje sadruge. Bio je svestan da mu oni ne mogu pomoći. Svi su položili istu zakletvu, znajući da su im jedina odbrana stare vrlinе i slobodnjačka

odanost. Ove vrednosti su se održale iako je ono što su nekada oličavale nešto o čemu su govorile još samo napamet naučene priče Muzejskih Slobodnjaka.

Upravo je slobodnjačka odanost nalagala Ulotu da ostane nem iako je bio potpuno svestan svoje sudbine. Bio je to dobar način iskazivanja drevnih odličja, ali istovremeno i prilično ubog, budući da su begunci o vrlinama kojima su težili raspolagali jedino knjiškim znanjem i legendama Usmenih Predanja.

Ogromna siva obličja D-vukova, gotovo čovekove visine kad se usprave, trčala su tik iza Ulota. Nestrpljivo su skakali i zavijali podignutih glava i očiju uprtih u plen osvetljen izdajničkom mesečinom.

Ulotova leva noga zape za koren i on gotovo pade. To mu, međutim, povрати snagu. On poveća brzinu i izmaknu progoniteljima za otprilike jednu vučju dužinu. Mahao je rukama i glasno disao kroz otvorena usta. D-vuci, ipak, ne ubrzaše korak. Predstavljali su srebrnaste senke koje su svetlucale kroz opojne zelene mirise šume. Znali su da su pobedili. Bilo im je to dobro znano iskustvo.

Ulot ponovo posrnu. Povratio je ravnotežu pridržavši se za jedno mlado stablo, a zatim je nastavio svoj dahćući let, boreći se za vazduh dok su mu se noge tresle opirući se prevelikim zahtevima. U njima nije više bilo snage za ponovno povećanje brzine.

Jedan od D-vukova, velika ženka, približi se Ulotu sleva, a potom skrenu ka njemu i prepreči mu put. Ogromne kandže zaparaše Ulotovo rame i zanesoše ga, ali on ipak ne pade. Opori zadah krvi pomeša se s mirisima šume. Jedan manji mužjak ščepa ga za desni kuk i Ulot vrisnuvši pade. Čopor ga preplavi i njegovi krici naglo i zlokobno zamukoše.

Ne zaustavivši se da bi ga proždrali, D-vukovi nastaviše lov. Njuškali su šumsko tlo i nestalne kovitlace u vazduhu, prateći topli trag dvoje preostalih begunaca.

Sledeći begunac u nizu zvao se Kvuteg; bilo je to staro i časno ime na Arakisu, ime iz vremena Dine. Jedan od predaka služio je u Sieč Tabru kao predvodnik destilerije mrtvih, ali to je bilo već više od tri hiljade godina izgubljeno u prošlosti u koju mnogi više nisu verovali. Kvuteg je trčao dugim koracima osobenim za čoveka

visokog i vitkog tela, koje kao da je bilo stvoreno da lako podnosi ovakav napor. Dugačka crna kosa lepršala je za njim, još više mu ističući orlovske crte lica. Kao i njegovi sadruzi nosio je crno trkačko odelo od gusto istkanog pamuka koje je otkrivalo kretnje butina i mišićavih bedara, kao i dubok i ujednačen ritam disanja. Jedino se po upadljivo sporom trčanju, neprimerenom za Kvutega, moglo naslutiti da je povredio desno koleno spuštajući se niz veštački napravljenu provaliju koja je opasivala Citadelu-tvrđavu Bogocara u Sareru.

Kvuteg je čuo Ulotove krike, zatim iznenadnu muklu tišinu, kao i ponovno lovačko kevtanje progonitelja - D-vukova. Pokušao je da sebi ne predoči sliku još jednog prijatelja koga su preklali Letovi čudovišni čuvari, ali uobrazilja je bila jača od njegove volje. Kvuteg prokle u sebi tiranina, ali kako mu je dah bio dragocen, kletvu nije izgovorio naglas. Još su postojali izgledi da stigne do spasonosne Ajdahove reke. Kvuteg je znao šta prijatelji misle o njemu - čak i Siona. Bio je poznat kao konzervativan. Još kao dete štedeo je snagu kako bi mu najviše koristila, postupajući s njom kao kakva tvrdica. Iako mu je koleno bilo povređeno, Kvuteg ubrza korak. Znao je da je reka u blizini. Povreda mu je prerasla u agoniju, pretvorivši se u postojan žar koji mu je svojim plamom palio celu nogu i bok. Bio je svestan granica svoje izdržljivosti. Pored toga, znao je da Siona mora biti već blizu vode. Bila je najbrži trkač među njima i zato je ona nosila zapečaćeni paket i u njemu stvari koje su ukrali iz Tvrđave u Sareru. Trčeći, Kvuteg usredsredi misli na taj paket.

Sačuvaj ga, Siona! Upotrebi ga da ga uništiš!

Požudno zavijanje D-vukova prodre do Kvutegove svesti. Bili su isuviše blizu. Tada shvati da neće pobeći.

Ali Siona mora pobeći!

Usudi se da baci pogled unazad i ugleda jednog od vukova kako se sprema da ga napadne s boka. U magnovenju on postade svestan plana njihovog nasrtaja. Kada je vuk s boka skočio i Kvuteg skoči. Zaklonivši se načas drvetom od čopora, on se munjevito sagnu ispod vuka koji je upravo poleteo sa strane, zgrabi ga za jednu zadnju nogu obema rukama i ne zaustavivši se zavitla uhvaćenim vukom kao kakvim mlatilom prema ostalima koji se

raspršiše. Otkrivši da zver nije teška kao što je očekivao i gotovo se obradovavši zbog promene akcije, on stade da se okreće poput kakvog derviša i izmahuje živom batinom prema napadačima - što je dvojicu od njih stajalo razbijene lobanje. Ali ipak nije mogao da se zaštititi sa svih strana. Mršavi mužjak nalete na njega s leđa, pribivši ga uz drvo i on ostade bez batine.

"Ne zaustavljaj se!" povika on.

Čopor se sjati oko njega, a Kvuteg zgrabi zubima grlo mršavog mužjaka. Silovito je sklopio zube uloživši svu snagu koju mu je pružalo krajnje očajanje. Krv vuka šiknu mu po licu, zaslepivši ga. Kotrljajući se nasumice, Kvuteg zgrabi još jednog vuka. Deo čopora pretvori se u skičeću, uskomešanu gomilu. Neki vuci ustremiše se na ranjene pripadnike sopstvene vrste. Ipak, veći deo čopora nije napuštao plen. Zubi se zariše u Kvutegov vrat s obe strane.

I Siona je čula Ulotov vrisak, a potom i nedvosmislenu tišinu praćenu kevtanjem čopora kada su vukovi nastavili poteru. Ispunio ju je takav bes da je osećala kako bi mogla pući. Ulot je bio uključen u ovaj poduhvat zbog svojih analitičkih sposobnosti, zbog posebnog dara da celinu sagleda na osnovu nekoliko delića. Ulot je bio taj koji je, uzevši neizbežni Uveličavač iz opreme, ispitao dve čudne sveske koje su našli među planovima Citadele.

"Mislím da je posredi šifra", rekao je Ulot.

A Radi, siroti Radi, koji je od cele ekipe prvi stradao... Radi je rekao: "Ne možemo još i to nositi. Bacite ih."

Ulot se usprotivio: "Nevažne stvari se ne skrivaju na ovakav način."

Kvuteg se pridružio Radiju. "Došli smo po planove Citadele i imamo ih. Ove stvari su preteške za nošenje."

Ali Siona se složila sa Ulotom. "Ja ću ih nositi."

To je okončalo raspravu.

Jadni Ulot.

Svi su znali da je najlošiji trkač u ekipi. Ulot je bio spor u mnogim stvarima, ali nije mu se mogla osporiti bistrina uma.

Ulot je bio dostojan svakog poverenja.

Ulot jer bio dostojan svakog poverenja.

Siona obuzda bes i iskoristi tu energiju da ubrza trk. Drveće je

promicalo pored nje na mesečini. Došla je u onu bezvremenu prazninu u trčanju kada nije bilo ničeg sem vlastitih pokreta, sem sopstvenog tela koje čini ono za šta je uslovljeno.

Muškarci su mislili da je divna dok trči, i Siona je to znala. Duga tamna kosa bila joj je svezana kako tokom trčanja ne bi lepršala na vetru. Optužila je Kvutega za lakomislenost kada je odbio da podražava njen stil.

Šta je sa Kvutegom?

Kosa joj nije bila poput Kvutegove. Bila je tamnosmeđe boje, koja ponekad izgleda kao crna, iako nije uistinu bila crna, nimalo nalik na Kvutegovu.

Kako to već pokatkad biva sa genima, po crtama lica podsećala je na jednog svog davno umrlog pretka: bilo je blago ovalno, sa punim usnama, uvek budnim očima iznad malog nosa. Godine trčanja učinile su joj telo žgoljavim, ali je muškarcima iz okoline ipak odašiljalo snažne seksualne signale.

Šta je sa Kvutegom?

Čopor vukova se utišao. Tako je bilo kada su oborili Radija. Ponovilo se potom i sa Setuseom.

Pomislila je da tišina može značiti i nešto drugo. Kvuteg se više nije čuo... ali on je bio snažan. Povreda kao da mu nije mnogo smetala.

Siona počne osećati bol u prsima, znak da će uskoro početi da dahće. Posle mnogo pređenih kilometara tokom vežbi dobro je znala da će uskoro ostati bez daha. Ispod tanke crne odeće za trčanje, znoj joj se i dalje slivao niz telo. Torba sa dragocenim sadržajem, obezbeđenim od prodora vode zbog predstojećeg prelaska preko reke, bila joj je pričvršćena visoko na leđima. Na um joj padoše planovi Citadele zamotani unutra.

Gde li Leto krije svoju zalihu začina?

Mora biti negde u Citadeli. Mora biti. Negde u planovima naići će na trag. Začin melanž, za kojim su žudili Bene Geserit, Esnaf i svi ostali... bila je to nagrada vredna ovolike opasnosti.

A one dve tajne sveske? Kvuteg je bio u poravu, bar što se jedne stvari tiče. Ridulijanski kristalni papir bio je težak. Ali i nju je obuzelo Ulotovo uzbuđenje. Nešto važno krilo se među tim šifrovanim

redovima.

Još jednom u šumi iza nje oglasi se lovačko kevtanje vukova progonitelja.

Trči, Kvuteže! Trči!

U tom trenutku kroz drveće pred sobom ugleda široku čistinu duž Ajdahove reke. U trenutku, primeti i odsjaj meseca na vodi blizu obale.

Trči, Kvuteže!

Čeznula je za nekim zvukom od Kvutega, bilo kakvim. Samo njih dvoje preostalo je od jedanaestoro koji su započeli trku. Devetoro je životima platilo ovaj poduhvat: Radi, Aline, Ulot, Setuse, Ininea, Anemao, Hutije, Memar i Oala. Siona se priseti njihovih imena i svaki put uputi tihu molitvu starim bogovima, a ne tiraninu Letu. Naročito se molila Šai-Huludu.

Molim se Šai-Huludu koji živi u pesku.

Iznenada, ona izbi iz šume i iziđe na mesečinom obasjanu traku pokošenog polja duž reke. Pravo ispred nje, s one strane uske šljunkovite obale, pozdravi je voda. Obala je izgledala srebrnasta naspram uljanog rečnog toka.

Gotovo da se spotakla čuvši snažan vrisak otpozadi. Među divljim zvucima vukova smesta je prepoznala Kvutegov glas. Kvuteg ju je pozvao bez imena, nezamenjivim povikom od tri reči u kojima su bili sadržani bezbrojni razgovori - poruka smrti i života.

"Ne zaustavljaj se!"

Zvuci čopora pretvoriše se u užasni metež mahnitog zavijanja, ali od Kvutega se više ne ču ni glasa. Shvatila je, u tom trenutku, kako je Kvuteg utrošio poslednje trenutke svog života.

Zadržavši ih da meni pomogne u bekstvu.

Poslušavši Kvutegov vapaj, ona jurnu prema obali reke i baci se naglavce u vodu. Hladnoća reke resko je preseče, budući da je bila zagrejana od trčanja. To je za trenutak ošamuti, ali odmah potom suknu iz vode, upirući se da zapliva i povratih dah. Dragocena torba plutala je na površini i lupkala je po potiljku.

Ajdahova reka na ovom mestu nije bila naročito široka, jedva pedeset metara; bila je tu blaga okuka sa peskovitim usecima ovičenim korenjem i iskošenim obalama bujne trske i trave gde je

voda odbijala da se pokorava pravolinijskom toku koji su joj nametnuli Letovi inženjeri. Sioni uli novu snagu saznanje da su D-vukovi uslovljeni da se zaustave kod vode. Njihova teritorija graničila se sa rekam na ovoj strani i zidom pustinje na drugoj. Ipak je nekoliko poslednjih metara preplivala ispod površine i izronila tek u senkama usečene obale, a onda se okrenula i pogledala unazad.

Čopor vukova poređao se duž obale, a samo jedan se spustio do ivice reke. Nagnuo se napred, oslanjajući se na prednje noge, kojima je gotovo zagazio u vodu. Čula ga je kako zavija.

Siona je znala da ju je vuk video. U to nije bilo sumnje. D-vukovi su poznati po svom oštrom vidu. Letovi čuvari šume vodili su poreklo od vodopasa. Sada je Leto, međutim, uzgajao vukove kod kojih je čulo vida bilo veoma razvijeno. Stoga se zapita neće li ovog puta vukovi probiti prepreku kojom su bili uslovljeni. Bili su to lovci koji su se uglavnom oslanjali na čulo vida. Ako ovaj jedan vuk sa obale uđe u vodu, može se desiti da ga svi ostali slede. Siona zadrža dah. Bila je veoma iscpljena. Pretrčali su gotovo trideset kilometara - drugu polovinu sa D-vucima za petama.

Vuk na rubu reke ponovo se oglasi zavijanjem, a zatim skoči ka ostalima. Na neki nečujni znak oni se okrenuše i vratiše u šumu.

Siona je znala kuda su se uputili. D-vucima bilo je dozvoljeno da pojedu sve što ulove u Zabranjenoj šumi. Svima je to bilo poznato. Zato su vukovi i tumarali šumom - bili su čuvari Sarera.

"Platićeš za ovo, Leto", prošapta ona. Glas joj je bio sasvim prigušen, nalik na tiho žuborenje vode među trskom tik iza njegovih leđa. "Platićeš za Ulota, Kvutega i sve ostale. Platićeš."

Ona se blago otisnu u vodu i stade da pluta niz struju sve dok nogama nije dodirnula prvi ispust niske obale. Tela obhrvanog umorom lagano je uspela da se izvuče iz vode, da bi zatim zastala i proverila da li je zaptiveni sadržaj torbe ostao suv. Pečat nije bio slomljen. Za trenutak ga je posmatrala na mesečini, a zatim podiže pogled prema zidu šume s one strane reke.

Cenu smo platili. Deset dragih prijatelja.

U očima joj zablistaše suze, ali budući da je bila kova drevnih Slobodnjaka nije ih mnogo ispustila. Ovaj zadatak, koji je vodio preko reke, pa kroz šumu, dok su vukovi patrolirali na severnim

granicama, a zatim preko Poslednje pustinje Sarera i preko bedema Citadele - sve je to u njenom umu poprimilo razmere sna... čak i beg od vukova koji je predvidela, jer bilo je jasno da će čopor čuvara naići na trag uljeza i da će ih sačekati... sve je to sada već bio san.

Prošlost.

Pobegla sam.

Vratila je zapečaćeni zavežljaj u torbu i ponovo je pričvrstila na leđa.

Probila sam se kroz tvoju odbranu, Leto.

Siona se tada priseti tajnih knjiga. Bila je sigurna da će joj nešto iz tih šifrovanih redova pružiti mogućnost za osvetu.

Uništiću te, Leto.

Nije rekla - uništićemo te! To ne bi ličilo na Sionu. Ona je to želela da učini sama.

Okrenula se i uputila prema voćnjacima, što dalje od pokošene obale reke. Dok je koračala, ponavljala je zakletvu, završivši je na stari slobodnjački način pomenom svog punog imena:

"Siona Ibn Fuad al-Sajefa Atreid je ta koja te proklinje, Leto. Platićeš za sve!"

'Odlomak koji sledi preuzet je iz Hadi Benotinog prevoda svezaka otkrivenih u Dar-es-Balatu':

Rođen sam kao Leto Atreid II pre više od tri hiljade standardnih godina, računajući od trenutka kada sam počeo da beležim ove reči. Moj otac je bio Pol Muad'Dib. Majka mi je bila njegova slobodnjačka naložnica, Čani. Baba po majci zvala se Farula, i bila je čuveni travar među Slobodnjacima. Baba po ocu bila mi je Džesika, proizvod benegeseritskog programa uzgajanja, sa svrhom da se dođe do muškarca koji bi raspolagao moćima časnih majki Sestrinstva. Deda po majci bio mi je Liet-Kines, planetolog zaslužan za ekološki preobražaj Arakisa. Deda po ocu bio mi je Atreid, potomak kuće Atreja čiji su preci vodili poreklo pravo iz grčke loze.

Ali dosta tih tričarija!

Moj deda po ocu umro je kao što su umrli mnogi dobri Grci, pokušavajući da ubije svog smrtnog neprijatelja, starog barona Vladimira Harkonena. Obojica sada nemirno počivaju u mojim

predačkim sećanjima. Čak ni moj otac nije zadovoljan. Ja sam učinio upravo ono što se on nije usudio da učini, te tako sada njegova sen mora da snosi posledice.

Zlatna Staza to zahteva. A šta je to Zlatna Staza? pitate se. To je ono od čega zavisi opstanak čovečanstva, ni manje ni više od toga. Mi koji smo upućeni u ono što dolazi, mi koji poznajemo zamke ljudskim budućnostima, smatramo da je to oduvek bila naša odgovornost.

Opstanak.

Kako vam se to čini - vaši sitni jadi i radosti, čak i vaše agonije i zanosi - retko nas se dotiču. Moj otac je posedovao tu moć. Ja je posedujem u još većoj meri. Mi smo u stanju da tu i tamo bacimo pogled iza zastora Vremena.

Planeta Arakis, sa koje razgranavam svoje višegalaktičko carstvo, nije više ono što je bila u danima kada se zvala Dina. Tada je čitava planeta bila jedna pustinja, od koje sada postoji samo moj Sarer. Džinovski crvi više ne tumaraju slobodno, praveći začim melanž. Začin! Dina je bila znamenita samo kao izvor melanža, jedini njegov izvor. Kakva je to samo neobična tvar! Još nikome nije uspelo da je proizvede u laboratoriji. Posredi je najvrednija tvar koju je ljudska rasa ikad pronašla.

Bez melanža koji navigatorima Esnafa spremno otvara vrata budućnosti ljudi bi prelazili parseke prostora tek brzinom puža. Bez melanža red Bene Geserita bio bi lišen Istinozborki i Časnih Majki. Bez gerijatrijskih osobina melanža ljudi bi živeli i umirali prema drevnim aršinima - životni vek bi im iznosio otprilike sto godina. Sada se jedine količine začina čuvaju u skladištima Esnafa i Bene Geserita, te u retkim malim riznicama među ostacima Velikih Kuća, kao i u mojoj džinovskoj riznici koje bi se svi rado domogli. Kako bi samo želeli da me poharaju! Ali se ne usuđuju. Znaju da bih ja radije sve uništio nego predao njima u ruke.

Ne. Dolaze skrušeno i mole me za melanž. Delim ga kao nagradu i uskraćujem za kaznu. Kako li samo to mrže!

To je moja moć, govorim im to. To je moj dar.

Time ostvarujem mir. Imali su više od tri hiljade godina Letovog mira. Posredi je nametnuti spokoj, koji je ljudski rod poznavao samo

u kratkim razdobljima pre mog uspenja. Ako ste zaboravili, proučite Letov mir još jednom iz mojih dnevnika.

Započeo sam ovo da beležim u prvoj godini moje vladavine, u prvim mukama preobražaja, kada sam još poglavito, bar spolja, bio ljudsko biće. Koža pustinjske pastrmke koju sam prihvatio (a moj otac odbio) i koja mi je uvećala snagu, kao i punu otpornost na uobičajene napade i starenje - ta koža i dalje prekriva oblik koji je bio prepoznatljivo ljudski: dve noge, dve ruke, ljudsko lice uokvireno naboranom kožom peščane pastrmke.

Ohhh, to lice! Još ga nosim - to je jedina ljudska koža koju izlažem pred svetom. Ostatak mog tela ostao je prekriven povezanim telima onih sićušnih peščanih organizama koji jednoga dana mogu postati džinovski peščani crv.

Kao što i hoće... jednom.

Često razmišljam o svom završnom preobražaju, toj sličnosti sa smrću. Poznat mi je i način na koji se to mora odigrati, ali ne znam ni trenutak ni ostale učesnike. To je nešto što ne mogu da saznam. Znam samo to da li će se Zlatna Staza nastaviti ili neće. Sada, dok beležim ove reči, Zlatna Staza se nastavlja i ja sam, bar zbog toga, krajnje zadovoljan.

Više ne osećam dlačice peščanih pastrmki kako mi opipavaju trup, prikupljajući vodu moga tela u svoje posteljične pregrade. Mi smo doslovce jedno telo, one moja koža a ja sila koja pokreće celinu... najvećim delom vremena.

U času dok ovo zapisujem tu celinu treba shvatiti kao prilično zamašnu. Ja sam ono što bi se moglo nazvati pre-crvom. Telo mi je dugačko oko sedam metara, a u prečniku ima dva metra; rebrasto je gotovo čitavom dužinom, sa atreidskim licem čovečje visine smeštenim na jednom kraju. Zatim, tu su ruke i šake (delovi sasvim prepoznatljivi kao ljudski), neposredno ispod. Noge i stopala? Pa, uglavnom su atrofirali. U stvari, to su patrljci koji mi stoje zabačeni duž tela. Moja težina iznosi približno pet starih tona. Navodim ove podatke jer znam da će biti zanimljivi u istorijskom smislu.

Kako se krećem sa svom tom težinom? Uglavnom na Carskim Kolima iksijanske proizvodnje. Zapanjeni ste? Ljudi su bez izuzetka mrzeli Iksijance i bojali ih se, čak i više no što su mrzeli mene i bojali

me se. Bolje đavo koga poznajete, jer ko zna šta sve Iksijanci mogu da proizvedu ili izmisle? Ko zna?

Siono, ne ja. Bar, ne sve.

Gajim izvesnu naklonost prema Iksijancima. Toliko veruju u svoju tehnologiju, nauku, mašine. Zato što verujemo (ma šta se pod tim podrazumevalo) mi se i razumemo, Iksijanci i ja. Tvore mnoge naprave za mene i smatraju da time stiču moju zahvalnost. Upravo ove reči koje čitate odštampane su na iksijanskoj napravi koja se zove diktatel. Diktatel se stavlja u pogon ustrojstvom misli na određen način. Dovoljno je da počnem da razmišljam na taj način i reči su već odštampane na ridulijanskom kristalnom papiru debelom svega jedan molekul. Ponekad naručim kopije izrađene na manje postojanom materijalu. Siona mi je upravo takva dva ukrala.

Nije li divna, moja Siona? Kada shvatite šta mi ona znači, možda ćete se i zapitati da li bih odista dozvolio da strada tamo u šumi. Ne sumnjajte u to. Smrt je vrlo lična stvar. Retko se mešam u njene poslove, a nikada u slučaju kada nekog stavljam na probu kao što je to bilo u slučaju sa Sionom. Mogao sam dozvoliti da strada u bilo kom trenutku. Uostalom, mogao bih da uzgojim novog kandidata za veoma kratko vreme, prema mojim vlastitim merilima.

Ona, doduše, i mene zadivljuje. Posmatrao sam je tamo u šumi. Posmatrao sam je pomoću svojih iksijanskih naprava, pitajući se zašto nisam predvideo taj upad. Ali, Siona je... Siona. Zato nisam pokušao da zaustavim vukove. To bi bilo pogrešno. D-vuci nisu ništa drugo do produžetak moje svrhe, a moja svrha je da budem najveća grabljivica koja je ikada postojala.

'Dnevnici Leta II'

Kratki dijalog koji sledi potiče iz rukopisnog izvora nazvanog 'Velbekov odlomak'. Ugledni autor je Siona Atreid. Sabesednici - sama Siona i njen otac, Moneo, koji je bio (kao što nam govore sve istorije) dvorski upravitelj Leta II. Dijalog potiče iz vremena kada je Siona još bila devojčica, kada ju je jednom prilikom otac posetio u njenim odajama Ribogovorničke škole u svetkovinskom gradu Onu, najvećem naseljenom mestu na planeti sada znanom kao Rakis. Prema prapratnim komentarima rukopisa Moneo je tajno posetio

svoju kćerku, kako bi je upozorio da ne dovodi u opasnost svoj život.

SIONA: Kako si tako dugo uspeo da opstaneš pored njega? On ubija one koji su mu bliski. Svi to znaju.

MONEO: Ne! Grešiš. On nikoga nije ubio.

SIONA: Nisi sposoban da išta loše kažeš o njemu.

MONEO: Ozbiljno mislim. Nikoga on nije ubio.

SIONA: Kako onda objašnjavaš smaknuća o kojima se govori?

MONEO: Crv je taj koji ubija. Crv je Bog. Leto obitava u Bogu, ali on nikoga nije ubio.

SIONA: Kako tebi uspeva da ostaneš živ?

MONEO: Mogu da prepoznam Crva. U stanju sam da ga razaberem na njegovom licu i po pokretima. Znam kada se Šai-Hulud približava.

SIONA: On nije Šai-Hulud!

MONEO: Pa, tako su zvali Crva u doba Slobodnjaka.

SIONA: Čitala sam o tome. Ali on nije Bog pustinje.

MONEO: Ćuti, ludice! Ništa ti ne znaš o tome.

SIONA: Znam da si kukavica.

MONEO: Kako malo znaš! Nikada nisi stajala tamo gde sam ja stajao i nikada ga nisi ugledala u njegovim očima, pokretima šaka.

SIONA: Šta činiš kada se Crv približava?

MONEO: Uklanjam se.

SIONA: Obazrivo od tebe. Ali pozudano znamo da je ubio najmanje devet Dankana Ajdaha.

MONEO: Kažem ti da on nikoga nije ubio!

SIONA: U čemu je razlika? Leto ili Crv, sada su oni jedno telo.

MONEO: Ali su dva razdvojena bića - Leto car i Crv koji je Bog.

SIONA: Lud si!

MONEO: Možda. Ali služim Bogu.

2.

Ja sam najrevnosniji posmatrač ljudi koji je ikada živeo. Posmatram ih u sebi i van sebe. Prošlost i sadašnjost mogu se menjati sa čudnim prividima u meni. I dok traje preobražaj u mom telu, predivne stvari dešavaju se mojim čulima. Kao da sve osećam u krupnom planu. Sluh i vid su mi krajnje izoštreni, a čulo mirisa neobično osetljivo. U stanju sam da razaberem i prepoznam feromone i kada ih je samo tri milionita dela. Znam. Oprobao sam ih. Ne možete baš mnogo toga sakriti od mojih čula. Mislim da bi vas užasnulo kada biste shvatili šta sve mogu otkriti koristeći samo čulo mirisa. Vaši feromoni govore mi šta radite ili šta nameravate da učinite. A tek kretnje i držanje. Jednom sam pola dana proveo motreći jednog starca koji je sedeo na klupi u Arakenu. Pripadao je petom pokolenju potomaka Stilgara-naiba, a da to čak nije ni znao. Proučavao sam ugao pod kojim je držao vrat, nabore kože pod bradom, ispucale usne i vlažnost oko nozdrva, te pore iza ušiju i pramenove sede kose koji su provirivali ispod kapuljače njegove starinske pustinjske odeće. Ni u jednom trenutku nije otkrio da ga neko promatra. Ha! Stilgar bi to dokučio za sekundu ili dve. Ali ovaj starac je jednostavno čekao nekoga ko nikada neće doći. Konačno je ustao i teturavo se udaljio. Sav se bio ukočio od silnog sedenja. Znao sam da ga kao živog više neću videti. Bio je tako blizu smrti. Njegova voda će jamačno biti protraćena. No, to sada više i nije bilo važno.

'Ukradeni dnevnici'

Leto je smatrao da je mesto gde je čekao dolazak svog sadašnjeg Dankana Ajdaha najzanimljivije mesto na svetu. Prema većini ljudskih merila bio je to džinovski prostor, jezgro složenog niza katakombi ispod Citadele. Zračće prostorije visoke trideset metara a široke dvadeset pružale su se poput pauka iz glavčine točka gde ga je on čekao. Kola su mu bila smeštena u samom središtu glavčine, u kružnoj odaji s kupolom prečnika četiri stotine metara i

visokoj sto metara u najvišoj tački iznad njega.

Držao je da su ovakve razmere ospokojavajuće.

Bilo je rano popodne u Citadeli, ali jedina svetlost u odaji dolazila je od svetlećih kugli koje su slobodno lebdele podešene na bledonarandžasto. Svetlost nije prodirala daleko u paoke, ali Letova sećanja govorila su mu o tačnom položaju svega što se tamo nalazilo - o vodi, kostima, prahu njegovih predaka i Atreida koji su živeli i umrli od vremena Dine. Svi su oni bili ovde, kao i nekoliko sanduka melanža koji bi, ako bi se ikada javila potreba za tim, trebalo da stvore privid kako je to njegova celokupna zaliha.

Leto je znao zbog čega Dankan dolazi. Ajdaho je doznao da Tleilaksi prave novog Dankana, još jednog голу sazdanog prema nalogima Bogocara. Ovaj Dankan se plašio da će posle skoro šezdeset godina službe biti zamenjen. U temelju svih podrivačkih poriva Dankana uvek su stajale zebnje ove vrste. Izaslanik Esnafa već je bio upozorio Letu da su Iksijanci ovom sadašnjem Dankanu isporučili laserski pištolj.

Leto se prigušeno zakikota. Esnaf je bio krajnje osetljiv za sve što je moglo da ugrozi njihovo ionako skromno snabdevanje začinom. Užasavala ih je i sama pomisao da je Leto poslednja veza sa peščanim crvima koji su proizvodili prvobitne količine melanža.

Ako umrem daleko od vode, neće više biti začina - nikada više.

Toga se Esnaf plašio. A njihovi istoričari-knjigovođe uveravali su ih da Leto sedi na najvećoj zalihi melanža u vremiru. Svest o tome pretvorila je Esnaf u njegovog pouzdanog saveznika.

Dok je čekao, Leto je izvodio vežbe za šake i prste koje su vodile poreklo iz njegove benegeseritske loze. Te ruke bile su njegov ponos. Siva opnasta koža peščane pastrmke prekrivala je dugačke prste i naspramne palčeve koji su se mogli koristiti kao i kod bilo koje ljudske šake. Nasuprot njima, gotovo neupotrebljivi patrljci koji su mu nekada služili kao noge više su mu smetali nego što ih se stideo. Mogao je da puzi, da se kotrlja i bacaka zaprepašćujućom brzinom, ali ponekad bi pao na patrljke i to bi ga zbolelo.

Šta je to zadržalo Dankana?

Leto zamisli čoveka koji se koleba, zagledanog kroz prozor preko lelujavog obzorja Sarera. Vazduh je oživeo od vreline dana. Pre no

što se spustio u kriptu Leto se na jugozapadu ukazala fatamorgana. To toplotno ogledalo uobličilo je i doblesnulo jedan prikaz preko peska: grupa Muzejskih Slobodnjaka stupa pored izložbenog sieča izvodeći poučnu predstavu za turiste.

U kripti je bilo sveže, uvek sveže, a rasveta uvek slaba. Tunelski paoci predstavljali su tamne rupe koje su se u blagim nagibima protezale nagore i nadole, kako bi po njima lako mogla da se kreću Carska Kola. Pojedini tuneli pružali su se još mnogo kilometara iza lažnih zidova; bili su to prolazi - napajni tuneli i tajni putevi - koje je Leto stvorio za sebe iksijanskim oruđem.

Dok je Leto razmišljao o predstojećem razgovoru, odjednom stade da ga obuzima nervoza. Našao je da je ovo osećanje zanimljivo i s vremenom je naučio da uživa u njemu. Leto je bio svestan da mu se sadašnji Dankan prilično dopada i nije izgubio svaku nadu da će ovaj uspeti da preživi predstojeći razgovor. Ponekad bi se to i dešavalo. Bilo je malo verovatno da će Dankan nešto pokušati, premda je u tim stvarima odlučivao slučaj. Leto je pokušao da to objasni jednom od ranijih Dankana... upravo ovde, u ovoj prostoriji.

"Izgledaće ti čudno da ja sa moćima koje posedujem, govorim o sreći i slučaju", rekao je Leto.

Dankan je bio ljut. "Ti ništa ne prepuštaš slučaju. Poznajem ja tebe!"

"Kako si naivan! Slučaj je svojstvo naše vasseljene."

"Ne slučaj! Smutnja. A ti si u tome pravi majstor."

"Odlično, Dankane! Smutnja me ispunjava najvećim zadovoljstvom. Upravo načinima na koje baratamo smutnjama oštrimo stvaralaštvo."

"Ti nisi čak ni ljudsko biće!" Oh, kako je samo Dankan bio ljut.

Leto je našao da ga njegove optužbe nadražuju poput zrna peska u oku. Kada bi pomislio na ostatke nekadašnje ljudskosti u sebi postojao je smrknut i to nije mogao poreći, premda je razdraženost predstavljala najviši stupanj približavanja srdžbi.

"Tvoj život postaje shematičan", optužio ga je Leto.

Na to je Dankan iz nabora uniforme izvukao mali eksploziv.

Kakvo iznenađenje!

Leto je voleo iznenađenja, čak i ona neprijatna.

To je nešto što nisam predvideo! Rekao je samo toliko Dankanu koji je sada, kada se od njega neopozivo zahtevalo da donese odluku, stajao čudno kolebljiv.

"Ovo bi te moglo ubiti" rekao je Dankan.

"Žao mi je, Dankane. To me može samo lakše povrediti i ništa više."

"Ali rekao si da ovo nisi predvideo!" Dankanov glas je već podrhtavao.

"Dankane, Dankane, potpuno predskazanje bi bilo pogubno za mene. Kako je samo smrt neizrecivo dosadna."

U poslednjem trenutku Dankan pokuša da baci eksploziv u stranu, ali materijal od koga se sastojao bio je nestabilan te do detonacije dođe pre vremena. Dankan je umro. Ahh, pa dobro - Tleilaksi ionako uvek imaju novog u svojim akslotlskim rezervoarima.

Jedna od svetlećih kugli koja je lebdela iznad Leta poče da žmirka. Obuze ga uzbuđenje. Bio je to Moneov znak! Odani Moneo obavestio je svog Bogocara da Dankan silazi u kriptu.

Između dva paokasta prolaza u severozapadnom luku glavčine otvoriše se vrata na liftu za ljude. Dankan uđe čvrstim korakom. Izgledao je sićušan sa ove udaljenosti, ali Letove oči razabirale su i najmanje pojedinosti - kao, na primer, boru na laktu uniforme koja mu je govorila da se taj čovek negde nalaktio oslonivši bradu o šaku. Da, još su mu bili vidljivi otisci šake na bradi. Dankanov miris stigao je pre njega: adrenalin mu je bio povišen.

Leto je ćutao dok mu se Dankan približavao, zapažajući sitnice. Dankan je još koračao kao mladić, uprkos mnogih godina službovanja. Za to je mogao da zahvali sasvim uzdržanom uzimanju melanža. Nosio je staru atreidsku uniformu, crnu sa zlatnim sokolom na levoj strani grudi. Kao da je time želeo da kaže: 'Služim časti starih Atreida!' Kosu mu je i dalje krila crna kapa od karakula, crte lica odlikovale su se kamenom oštrinom, sa istaknutim jagodicama.

Tleilaksi dobro izrađuju svoje gole, pomisli Leto.

Dankan je nosio malu torbu ispletenu od tamnosmeđih niti, koju je imao već dugi niz godina. U njoj se obično nalazio materijal vezan za izveštaje koje je podnosio, ali danas je u njoj bilo smešteno nešto

teže.

Iksijanski laserski pištolj.

Dok se približavao Ajdaho se usredsredi na Letovo lice. To lice ostalo je nelagodno atreidsko, mršavo, sa potpuno plavim očima koje kao da su fizički delovale na ljude slabih živaca. Počivalo je duboko u sivim naborima kože peščane pastrmke koji su se, Ajdaho je to znao, mogli refleksnom kretnjom zaštitnički navući - treptaj lica, moglo se reći, pre nego treptaj oka. Koža mu je bila ružičasta, uokvirena sivim. Teško je bilo oteti se pomisli da je Letovo lice skaredno, da predstavlja izgublenu trunku ljudskosti u nečem stranom.

Zaustavivši se na samo šest koraka od Carskih Kola, Ajdaho uopšte nije pokušao da prikrije svoju ljutitu odlučnost. Nije ni razmišljao o tome zna li Leto za laserski pištolj. Ovo Carstvo udaljilo se isuviše od starog atreidskog morala i postalo bezlična sila, sila koja na svom putu slama i nevine. To se mora okončati!

"Došao sam da porazgovaram s tobom o Sioni i još nekim stvarima", reče Ajdaho. Namestio je tašnu tako da je iz nje lako mogao izvući laserski pištolj.

"Vrlo dobro." Letov glas odavao je dosadu.

"Siona je jedina pobegla, ali još ima oko sebe izvestan broj pobunjenika."

"Misliš li da ja to ne znam?"

"Poznata mi je tvoja opasna popustljivost prema pobunjenicima, ali ne i sadržaj paketa koji je prilikom prepada ukrala."

"Oh, to. U njenom posedu su sada celokupni planovi Citadele."

Samo na trenutak Ajdaho posta Letov zapovednik straže, duboko zaprepašćen takvim očiglednim nehatom prema bezbednosti.

"Pustio si je da sa tim pobegne?"

"Ne ja, već ti."

Ajdaho ustuknu pred tom optužbom. Lagano, u njemu opet odnese prevagu odlučni ubica.

"Da li je to sve što je odnela?" upita Ajdaho.

"Umotane zajedno sa planovima bile su i dve sveske kopija mojih dnevnika. Ukrala je i njih."

Ajdaho stade da proučava Letovo nepomično lice. "Šta je u tim

dnevnici? Ponekad ih nazivaš tako, a ponekad letopisima."

"Oni su pomalo i jedno i drugo. Možeš ih čak nazvati i udžbenikom."

"Da li te zabrinjava to što je ukrala te sveske?"

Leto dopusti sebi blagi osmeh, koji Ajdaho protumači kao odrečan odgovor. Trenutna napetost prostruja Letovim telom u času kada Ajdaho posegnu za tankom torbom. Hoće li izvući oružje ili izveštaj? Iako je jezgro njegovog tela bilo izuzetno otporno na toplotu, Leto je znao da mu izvesni delovi mogu biti ozleđeni laserskim pištoljem, a naročito lice.

Ajdaho iz torbe izvuče izveštaj, ali pre no što je i počeo da ga čita Leto se razabra u očiglednim signalima. Ajdaho je tragao za odgovorima, ne pružajući obaveštenja. Ajdaho je želeo opravdanje za tok delanja koji je već bio odabrao.

"Otkrili smo kult Alije na Giedi-I", reče Ajdaho.

Dok je Ajdaho iznosio pojedinosti, Leto ništa ne reče. Kako je to dosadno. Misli mu odlutaše. Poklonici davno preminule sestre njegovog oca sada su služili samo kao povremena zabava. Kao što se moglo i pretpostaviti, Dankani su u takvim delatnostima videli svojevrsnu podzemnu pretnju.

Ajdaho završi sa čitanjem. Njegovi agenti bili su temeljiti, to se nije moglo poreći. Dosadno temeljiti.

"Nije to ništa više do oživljavanja Izide", reče Leto. "Moji sveštenici i sveštenice divno će se zabavljati gušenjem ovog kulta i njegovih sledbenika."

Ajdaho klimnu kao da odgovara na neki glas iznutra.

"Bene Geserit je znao za kult", reče on.

To je već zanimalo Leto.

"Sestrinstvo mi nikada nije oprostilo što sam im oduzeo program uzgajanja", reče on.

"Ovo nema nikakve veze sa uzgajanjem."

Leto prikri da ga sve ovo počinje pomalo zabavljati. Dankani su uvek bili preosetljivi kada je u pitanju bilo uzgajanje, iako su neki od njih povremeno ipak ostajali ravnodušni.

"Shvatam", reče Leto. "Sestrinstvo Bene Geserit je u velikoj meri ludo, ali ludilo predstavlja haotičnu zalihu iznenađenja. Ponekad

iznenađenja mogu biti korisna."

"U ovome ne vidim baš nikakvu korist."

"Smatraš li da Sestrinstvo stoji iza ovog kulta?" upita Leto.

"Smatram."

"Objasni."

"Imali su i svoje svetište. Nazvali su ga 'Svetilištem kris-noža'."

"A sada?"

"Glavnu sveštenicu zvali su 'Čuvarkom Džesikine svetlosti'. Da li ti to nešto znači?"

"Pa to je divno!" Leto više nije pokušavao da sakrije koliko ga sve ovo zabavlja.

"Šta u tome ima divno?"

"Ujedinili su moju babu i tetku u jednu boginju."

Ajdaho lagano zavrte glavom, očigledno ništa ne razumevajući.

Leto dopusti sebi malu unutrašnju stanku, kraću od treptaja. Baba u njemu nije naročito marila za taj kult na Giedi-I. Mogao je da sputa njena sećanja i identitet.

"Šta je po tvom mišljenju bila svrha ovog kulta?" upita Leto.

"To je očigledno. Takmačka religija namenjena podrivanju tvog autoriteta."

"To je suviše jednostavno. Mnogo toga se može reći za red Bene Geserita, ali ne i da su tako naivne."

Ajdaho sačeka na obrazloženje.

"Žele više začina!" reče napokon Leto. "Veći broj časnih majki."

"Znači, dosađuju ti dok ih ne potkupiš?"

"Razočarao si me, Dankane."

Ajdaho pogleda u Leta, koji umešno uzdahnu. Bio je to veoma složen gest, neprimeren njegovom novom obličju. Dankani su obično bili bistriji, ali Leto je pretpostavio da je zavera koju je ovaj skovao otupila njegovu budnost.

"Izabrale su Giedu-I kao svoj dom", reče Leto. "Šta ti to govori?"

"Bilo je to uporište Harkonena, ali to već pripada dalekoj istoriji."

"Sestra ti je tamo pala kao žrtva Harkonena. Trebalo bi da su Harkoneni i Gieda-I povezani u tvojim mislima. Zašto to nisi ranije pomenuo?"

"Nisam smatrao važnim."

Leto stisnu usne. Pominjanje sestre stavilo je Dankana na muke. Bio je svestan da je u intelektualnom pogledu samo poslednji u dugom nizu telesnih kopija koje su na osnovu prvobitnih ćelija sve nastale u akslotlskim tankovima Tleilaksa. Dankan ipak nije mogao da utekne prenetim sećanjima. Znao je da su ga Atreidi izbacili iz harkonenskog ropstva.

Što god da sam sada, pomisli Leto, još sam Atreid.

"Šta nameravaš da kažeš?" upita Ajdaho.

Leto odluči da bi u tom trenutku bilo dobro malo podviknuti. On naglas uzviknu: "Harkoneni su posedovali zalihe začina!"

Ajdaho uzmače za čitav korak.

Leto nastavi nižim glasom: "Na Giedi-I nalazi se neotkrivena zaliha melanža. Sestrinstvo se trudi da ga se domogne pod okriljem svojih religijskih trikova."

Ajdaho je bio zbunjen. Jednom izgovoren, odgovor se sam nametao.

A meni je promakao, pomisli on.

Letov uzvik vratio ga je u ulogu zapovednika carske straže. Ajdaho je bio upućen u ekonomiju Carstva koja je bila veoma pojednostavljena. Nije bilo dopušteno nikakvo ubiranje interesa; nije bilo kredita - sve se plaćalo gotovinom. Na jedinom kovanom novcu bio je Letov zakukuljen lik: Bogocar.

Ali novac se zasnivao na začinu, tvari čija je vrednost bila ogromna i stalno rasla. Čovek bi mogao u ručnom prtljagu poneti količinu dovoljnu da kupi čitavu jednu planetu.

"Kontroliši kovanje novca i sudove. Prepusti rulji ostalo", pomisli Leto. To je rekao stari Jakob Brum; Leto začu kako se starac u njemu zakikota. "Nisu se stvari baš mnogo promenile, Jakobe."

Ajdaho duboko uzdahnu. "Treba odmah obavestiti Odbor za veru."

Leto ništa ne uzvрати.

Shvativši to kao znak da nastavi, Ajdaho se ponovo lati izveštaja, ali Leto ga je slušao samo delićem svesti. Ličilo je to na monitorsko kolo koje je samo beležilo Ajdahove reči i kretnje, sa povremenim pojačanjem zbog unutrašnjih komentara:

Sada želi da govori o Tleilaksima.

To je opasno za tebe, Dankane.

Ova pomisao skrenu Letove misli u drugom pravcu.

Lukavi Tleilaksi još proizvode moje Dankane od izvornih ćelija. Oni time čine nešto što religija zabranjuje i mi to i jedan i drugi znamo. Ja ne dozvoljavam veštačko manipulisanje ljudskim genima. Ali Tleilaksi znaju koliko cenim Dankane kao zapovednike moje straže. Mislim da ne shvataju koliko me to u stvari zabavlja. Zabavlja me to što se danas na mestu gde je stajala planina nalazi reka koja nosi Ajdahovo ime. Planine više nema. Sravnili smo je sa zemljom jer nam je bio potreban materijal za visoke zidove koji okružuju Sarer.

Razume se, Tleilaksi znaju da ja povremeno sparujem Dankane. Dankani predstavljaju melesku snagu... i više od toga. Svaki požar mora imati svog vatrogasca.

Imao sam nameru da ovoga sparim sa Sionom, ali to sada neće biti moguće.

Ha! Kaže da želi da budem 'stroži' prema Tleilaksima. Zašto me onda otvoreno ne upita? "Nameravaš li da me zameniš?"

Dolazim u iskušenje da mu kažem.

Još jednom Ajdahova ruka posegnu u tanku tašnu. Letovom unutarnjem nadgledanju nije promakla ni najmanja kretnja.

Laserski pištolj ili novi izveštaj? Ipak, izveštaj.

Dankan je i dalje zabrinut. Želi ne samo da bude siguran da mi nije poznata njegova namera već traži i 'dokaze' da nisam vredan njegove odanosti. Okleva i odugovlači. Uvek je tako bilo. Koliko sam mu samo puta rekao da neću koristiti svoju moć otkrivanja budućnosti da bih predvideo trenutak kada ću napustiti ovo drevno obličje. Ali, on sumnja. Uvek je bio sumnjičav.

Ova pećinasta prostorija upija njegov glas i da nije moje osetljivosti tama bi prikrla i hemijske dokaze. Razabirem njegov glas iz neposredne svesti. Kako je samo dosadan postao ovaj Dankan. Ponavlja se, ponavlja priču o Sioninoj pobuni i bez sumnje da će na kraju okriviti sebe zbog njenog poslednjeg bekstva.

"Nije to obična pobuna", kaže.

To me je trglo iz razmišljanja. Budala. Sve pobune su obične i krajnje dosadne. Sve su na isti kalup. Snaga koja ih pokreće leži u

adrenalinskoj zavisnosti i želji da se stekne lična moć. Svi pobunjenici su kabinetske aristokrate. Zato sam u stanju da ih tako lako preobratim.

Zašto me Dankani nikada ne slušaju kada im govorim o ovome? Raspravljao sam o tome i sa ovim ovde Dankanom. Bio je to jedan od naših prvih sukoba i suprotstavljanja.

"Veština vladanja nalaže da se inicijativa nikada ne prepusti radikalnim elementima", kaže.

Kakva pedantnost. Radikali se javljaju u svakom pokolenju i to ne smete pokušati da sprečite. To je podrazumevao pod 'prepuštanjem inicijative'. Želi da ih slomi, uguši, nadzire, spreči. On je živi dokaz da su razlike između policijskog i vojničkog uma neznatne.

Rekoh mu: "Radikala se treba plašiti jedino ako pokušaš da ih tlačiš. Moraš pokazati da ćeš iskoristiti najbolje od onoga što nude."

"Oni su opasni. Opasni!" Misli da ponavljanjem dokazuje istinitost.

Lagano, korak po korak, uvodim ga u moj metod i čini mi se da počinje da me sluša. "U tome je njihova slabost, Dankane. Radikali uvek sagledavaju stvari na suviše pojednostavljen način - crno i belo, dobro i zlo, oni i mi. Sagledavajući stvari na takav način oni otvaraju vrata haosu. Veština vladanja, kako je ti nazivaš, jeste upravljanje haosom."

"Ne postoji taj koji se može suprotstaviti svakom iznenađenju."

"Iznenađenju? Ko govori o iznenađenju? Haos nije iznenađenje. On poseduje predvidljive osobine. Jedno je sigurno: razara red i jača sile do krajnjih granica."

"Zar radikali ne žele upravo to da postignu? Zar ne pokušavaju da uzdrmaju stvari kako bi se sami domogli kontrole?"

"To oni misle da čine. A u stvari, stvaraju nove ekstremiste, nove radikale, i tako nastavljaju stari proces."

"A šta je sa radikalom koji shvata složenost i to ti stavlja do znanja?"

"To onda nije radikal. To je već suparnik u borbi za vlast."

"Ali šta ti onda činiš?"

"Pridobiješ ga ili ubiješ. Tako je prvobitno i nastala borba za vlast, na ropćućem nivou."

"Da, ali šta je sa mesijama?"

"Kao što je bio moj otac?"

Dankanu se ne dopada ovo pitanje. On zna da sam ja sam, na izvestan način, svoj vlastiti otac. Zna da mogu govoriti njegovim glasom i oživeti njegovu ličnost, da su moja sećanja tačna, neispravljana i neminovna.

On nerado reče: "Pa.. ako baš hoćeš."

"Dankane, ja sam svi oni zajedno i ja znam. Nikada nije bilo prave, nesebične pobune, sve su to sami hipokriti - svesni hipokriti ili nesvesni hipokriti, sve je to isto."

Ovo uzburka mali osinjak u mojim predačkim sećanjima. Poneki od predaka nikada nisu prestali da veruju da su oni i samo oni držali ključ za sve ljudske probleme. E, u tome su slični meni. Mogu da saosećam sa njima čak i dok im govorim da se greška sama sobom ispravlja.

Primoran sam da ih potisnem. Nema nikakvog smisla zadržavati se na njima. Oni su jedva više od oporih sećanja... baš kao kada ovaj Dankan koji stoji preda mnom sa laserskim pištoljem...

Veliki donji bogovi! Uhvatio me je na legalu. Pištolj mu je u ruci uperen u moje lice.

"Dankane, ti? Zar si me i ti izdao?"

E tu, Brute?

Svaka nit Letove svesti postade krajnje pozorna. Oseti kako mu se telo trza. Crvoliko telo posedovalo je sopstvenu volju.

Ajdaho podrugljivo progovori: "Reci mi, Leto: koliko puta moram platiti dug odanosti?"

Leto razabra unutrašnje pitanje: "Koliko je mene već postojalo?" Dankane je to uvek zanimalo. Svaki Dankan postavljao je to pitanje, ali nijedan odgovor nije ih zadovoljavao. Sumnjali su.

Svojim najtužnijim glasom Muad'Diba, Leto upita: "Zar nisi ponosan što ti se divim, Dankane? Zar se nikada nisi upitao šta je to u tebi zbog čega te želim za stalnog pratioca kroz vekove?"

"Zato što znaš da sam velika budala!"

"Dankane!"

Glas ljutitog Muad'Diba uvek je mogao da uzdrma Ajdaha. Uprkos činjenici što Ajdaho nije znao da nijedna pripadnica Bene Geserita nikada nije uspela da ovlada moćima glasa kao Leto, moglo

se predvideti da će reagovati baš na ovaj glas. Laserski pištolj za trenutak zadrhta u njegovoj ruci.

To je bilo dovoljno. Leto se munjevito skotrlja s kola. Ajdaho ga nikada do tada nije video da na ovaj način silazi s kola, niti je podozrevao da se nešto tako može dogoditi. Za Leta, bilo je potrebno da se steknu samo dva uslova - stvarna pretnja koju je crvoliko telo moglo osetiti i stavljanje u dejstvo tog tela. Ostalo se odigravalo automatski, a brzina tog čina uvek je zaprepašćivala i samog Leta.

Najveća briga bio mu je laserski pištolj. Mogao je gadno da ga povredi, mada su samo retki shvatali sposobnost tela pre-crva da se nosi sa toplotom.

Leto udari Ajdaha dok se kotrljao i tako skrenu cev laserskog pištolja upravo u trenutku kada je ovaj opalio. Jedan od beskorisnih patrljaka koji su nekada predstavljali Letove noge i stopala posla do svesti iznenadnu bujicu neprijatnih osećanja. Za trenutak postojao je samo bol. Ali crvoliko telo bilo je oslobođeno da dela i refleksi staviše u dejstvo siloviti paroksizam udarca. Leto ču kako kosti pucaju. Laserski pištolj bi odbačen daleko preko poda kripte grčevitim trzajem Ajdahove ruke.

Otkotrljavši se od Ajdaha, Leto se postavi za novi napad, ali za to nije bilo potrebe. Povređeni patrljak još je odašiljao signale bola i on oseti da mu je vrh patrljaka spaljen. Koža peščane pastrmke već je zatvorila ranu. Bol postade blaži i pretvori se u ružno dobovanje.

Ajdaho se pokrenu. Moglo se videti da mu je grudni koš smrskan. Disao je uz velike napore, ali ipak je otvorio oči i pogledao ka Letu.

Postojanost tih smrtnih opsednutosti! pomisli Leto.

"Siona", prodahta Ajdaho.

Leto vide kako život oteče iz njega u tom času.

Zanimljivo, pomisli Leto. Da li je moguće da su ovaj Dankan i Siona... Ne! Ovaj Dankan uvek je ispoljavao otvoreno podrugljiv prezir prema Sioninim ludostima.

Leto se ponovo pope na Carska Kola. Ovo je bilo gusto. Nema sumnje da je Dankan ciljao u mozak. Leto je oduvek bio svestan toga da su mu šake i stopala ranjivi, ali nikome nije dozvolio da sazna šta bi se dogodilo ako mu mozak više ne bi bio neposredno

povezan sa licem. Više to nije bio mozak ljudskih razmera, već se proširio u čvornim zbirištima po celom telu. Nikome to nije rekao, ali je zapisao u svojim dnevnicima.

3.

Oh, kakve sam sve predele video! A tek ljude! Daleka otiskivanja Slobodnjaka i sve što ide uz to. Čak kroz mitove Tere. Oh, časovi iz astronomije i spletkarenja, migracije, smetena bekstva, jurnjava koja donosi bol u nogama i plućima kroz tolike noći na svim onim kosmičkim zrcima prašine gde smo branili naše kratkotrajne posede. Kažem vam da smo mi čudo i moja sećanja su najbolja potvrda toga.

'Ukradeni dnevnici'

Žena koja je radila za malim zidnim pultom bila je preterano krupna za usku stolicu na kojoj je sedela. Napolju je jutro već bilo odmaklo, ali u ovoj prostoriji bez prozora duboko ispod grada. Ona nalazila se samo jedna svetleća kugla postavljena visoko u uglu. Bila je podešena na topložuto, ali svetlost nije uspevala da odagna svrsishodno sivilo prostorije. Zidovi i tavanice bili su prekriveni istovetnim pravougaonim pločama od zagasitog metala.

Bio je tu još samo jedan komad nameštaja, uski poljski krevet sa tankom slamaricom prekrivenom bezobličnim sivim čebetom. Već na prvi pogled videlo se da nijedan komad nameštaja nije bio pravljen za sadašnjeg stanovnika prostorije.

Nosila je odelo-pidžamu iz jednog dela tamnoplave boje, koje se veoma natezalo preko širokih ramena dok je povijena sedela za pultom. Svetleća kugla obasjavala je kratko podšišanu plavu kosu i desnu stranu lica, ističući četvrtastu vilicu. Vilica joj se pokretala u ritmu nemih reči, dok su joj debeli prsti pažljivo pritiskali tipke na tankoj tastaturi postavljenoj na pultu. Rukovala je mašinom sa smernošću koja je proisticala iz strahopoštovanja; kretnje su joj bile nevoljne i odražavale su uzbuđenje puno straha. Dugo drugovanje sa mašinom nije uspevalo da priguši nijedno od osećanja.

Dok je pisala reči su se pojavljivale na ekranu uvučenom u pravougaonik što se sasvim jasno isticao spram zakošenosti pulta.

"Siona nastavlja sa delanjem koje nagoveštava žestok napad na

vašu svetu osobu", pisala je. "Siona je i dalje nepokolebljiva u onome na šta se zaklela. Danas mi je rekla da će kopije ukradenih svezaka predati skupinama u čiju se odanost vama ne može verovati. Kao primaoci spomenuti su Bene Geserit, Esnaf i Iksijanci. Kaže da sveske sadrže vaše šifrovane reči, te ovim poklonom nastoji da zadobije pomoć u prevođenju vaših svetih reči.

Gospodaru, ne znam kakva se sve velika otkrovenja kriju na tim stranicama, ali ako one sadrže išta što bi moglo ugroziti vašu svetu osobu, preklinjem vas da me oslobodite moje zakletve na poslušnost Sioni. Ne razumem zašto ste mi nametnuli tu zakletvu, ali ja je se plašim.

Ostajem vaša ponizna služavka, Naila."

Stolica zaškripa kada se Naila zaveli da razmisli o svojim rečima. Prostorija utonu u gotovo muklu tišinu debele izolacije. Čulo se samo slabo Nailino disanje i udaljeno kloparanje mašinerije, koje se više osećalo kroz pod nego u vazduhu.

Naila je netremice posmatrala svoju poruku ispisanu na ekranu. Namenjena samo očima Bogocara, ta poruka nalagala je nešto više od svete istinitosti. Zahtevala je duboku iskrenost koju je ona smatrala iscrpljujućom. A onda klimnu i pritisnu dugme za šifrovanje i pripremanje poruke za slanje. Pognuvši glavu, tiho se pomoli, pre no što je sakrila pult u zid. Tim pokretima, znala je to, poslala je poruku. Sam Bog ugradio je jednu fizičku napravu u njenu glavu, zaklevši je na tajnu i upozorivši je da bi moglo doći vreme kada će joj se javiti kroz tu stvar u njenoj lobanji. Ali još nikada do sada to nije učinio. Podozrevala je da su Iksijanci tvorci te naprave. Nekako je nalikovala na njihovu tvorevinu. Ali sam Bog joj je to ugradio, tako da je mogla da odbaci sumnju da se unutra nalazi kompjuter, te da podleže pod zabranu Velike Konvencije.

'Ne pravi uređaja po uzoru na um!'

Naila zadrhta. Zatim ustade i vrati stolicu na njeno mesto pored poljskog kreveta. Njeno teško, mišićavo telo napinjalo se ispod tanke plave odore. Odlikovala se postojanom promišljenošću nekoga ko svoja dela stalno saobražava velikoj fizičkoj snazi. Okrenuvši se ka poljskom krevetu, ona osmotri mesto gde se nalazio pult. Tamo se sada videla samo siva pravougaona ploča, poput svih ostalih. Ni

končić platna, ni vlas kose, apsolutno ništa što bi otkrilo tajnu ploče.

Naila duboko i okrepljujuće udahnu i uputi se iz sobe kroz jedina vrata, zašavši u sivi hodnik slabo osvetljen belim svetlećim kuglama postavljenim u velikim razmacima. Ovde su postrojenja bila bučnija. Skrenuvši levo, nekoliko minuta kasnije već je bila sa Sionom u nešto većoj prostoriji, sa stolom na sredini po kome su bile poslagane stvari ukradene iz Citadele. Dve srebrnaste svetleće kugle obasjavale su prizor - Siona je sedela za stolom, a njen pomoćnik, Topri, stajao je pored nje.

Naila je osećala zavist i divljenje prema Sioni, ali Topri je za nju bio dostojan samo netrpeljivosti. Bio je to nervozan debeljko buljavih zelenih očiju, prćastog nosa i tankih usana iznad brade sa jamicama. Topri je kreštao dok je govorio.

"Pogledaj Naila! Pogledaj šta je Siona pronašla između stranica ove dve knjige."

Naila zatvori i zaključa jedina vrata u sobi.

"Previše govoriš, Topri", reče Naila. "Pravi si brbljivac. Otkud si mogao znati da li sam sama u hodniku?"

Topri preblede i ljutito se namrgodi.

"Bojim se da je u pravu", reče Siona. "Zbog čega si pomislio da želim da Naila sazna za moje otkriće?"

"Ukazuješ joj puno poverenje."

Siona upravi pažnju na Nailu. "Znaš li zašto ti verujem, Naila?" Pitanje je bilo postavljeno ravnomernim, bezosećajnim glasom.

Naila uguši iznenadni nalet straha. Da li je Siona otkrila njenu tajnu?

Da li sam izneverila svog gospodara?

"Zar nemaš ništa da mi odgovoriš?" upita Siona.

"Da li sam vam ikad pružila priliku da posumnjate?" upita Naila.

"To još nije dovoljan razlog za poverenje", reče Siona. "Savršenstvo ne postoji - ni kod ljudi, ni kod mašina."

"Zašto onda imate poverenja u mene?"

"Tvoje reči uvek se slažu s tvojim postupcima. To je divna osobina. Na primer, ne voliš Toprija i ne pokušavaš da to sakriješ."

Naila pogleda prema Topriju koji pročisti grlo.

"Ne verujem mu", reče Naila.

Te reči joj u trenutku padoše na um i ona ih izreče bez razmišljanja. Tek kada ih je izgovorila Naila shvati pravi uzrok svoje netrpeljivosti. Topri bi svakog izdao zarad lične koristi.

Da li me je otkrio?

Još namrgođen, Topri reče: "Ne želim da stojim ovde i da slušam kako me blatiš." On krenu, ali Siona podiže ruku u znak da ostane. Topri zastade.

"Mada izgovaramo stare slobodnjačke reči i zaklinjemo se na odanost jedni drugima, ipak to nije ono što nas drži zajedno", reče Siona. "Sve se zasniva na delu. Time sve merim. Da li me razumete, oboje?"

Topri automatski klimnu, ali Naila odrečno odmahnu glavom.

Siona joj se nasmeši. "Ti se ne slažeš uvek s mojim odlukama, zar ne Naila?"

"Ne", istisnu Naila kroz zube.

"I nikad nisi ni pokušala da prikriješ svoje neslaganje, pa ipak, uvek me poslušáš. Zašto?"

"Na to sam se zaklela."

"Ali rekla sam već da to nije dovoljno."

Naila je osećala da se znoji, znajući da je to odaje, ali nije mogla da se pomeri. Šta da radim? Zaklela sam se Bogu da ću slušati Sionu, ali joj to ne mogu reći.

"Moraš mi odgovoriti", reče Siona. "Naređujem ti".

Naila zadrža dah. Ovo je bio tesnac kog se najviše plašila. Nije postojao uzmak. Stoga izgovori nemu molitvu i reče tihim glasom:

"Zaklela sam se Bogu da ću vam biti pokorna."

Siona radosno pljesnu rukama i nasmeja se.

"Znala sam!"

Topri se zakikota.

"Umukni, Topri", reče Siona. "Pokušaću da te nečemu naučim. Ti ni u šta ne veruješ, čak ni u sebe."

"Ali ja..."

"Ćuti, kad ti kažem! Naila veruje. Ja verujem. To nas održava zajedno. Verovanje." Na Toprijevom licu pojavi se izraz zaprepašćenja. "Verovanje. Verujete u..."

"Ne u Bogocara, budalo! Verujemo da će jedna viša moć doći

glave tiranskom Crvu, a mi smo ta viša moć."

Naila dahtavo uzdahnu.

"Sve je u redu, Naila", reče Siona. "Ne tiče me se odakle crpeš svoju snagu, sve dok veruješ."

Naili uspe da se osmehne, a zatim i nasmeje. Još nikada na nju nije dublji utisak ostavila mudrost njenog gospodara. Mogu govoriti istinu, a da to ide u prilog samo mom Bogu!

"Da ti pokažem šta sam našla u ovim knjigama", reče Siona i pokaza na listove običnog papira na stolu. "Nalazilo se između stranica."

Naila obiđe oko stola i pogleda.

"Najpre ovo". Siona podiže nešto što Naila nije ni primetila. Bio je to sasvim tanak struk nečega... što je izgledalo kao...

"Cvet?" upita Naila.

"Nalazio se između dve stranice. A na papiru je bilo zapisano ovo."

Siona se nagnu preko stola i pročita: "Pramen Ganine kose sa zvezdanim cvetom koji mi je jednom donela."

Podigavši pogled prema Naili, Siona reče: "Pokazalo se da je naš Bogocar sentimentaln. To je slabost koju nisam očekivala."

"Gani?" upita Naila.

"Njegova sestra! Seti se Usmenih Predanja."

"Oh... oh, da. Molitva Gani."

"Čuj sad ovo." Siona uze drugi list hartije i pročita:

'Peščana obala siva poput mrtvog obraza,
Zeleni priliv plime odražava mreškanje oblaka
Stojim na tamnoj, mokroj ivici.
Hladna pena čisti mi nožne prste.
Osećam miris dima spaljenog drveta.'

Siona ponovo podiže pogled prema Naili. "Utvdili smo da je naslov ovoga 'Reči koje sam napisao kada sam saznao za Ganinu smrt'. Šta misliš o tome?"

"On... je voleo svoju sestru."

"Da! Sposoban je da voli. Oh, da! Imamo ga sada."

4.

Ponekad udovoljim sebi tako što krenem na safari na koji nijedno drugo biće ne bi moglo poći. Povlačim se u sebe duž osa osećanja. Poput đaka koji priča o putovanju za raspust, izaberem predmet. Neka to budu... intelektualke! Zaranjam u okean koji predstavljaju moji preci. Velika sam krilata riba iz dubina. Usta svesti mi se otvaraju i ja ih zahvatam! Ponekad... ponekad krećem u lov na posebne osobe zabeležene u našim istorijama. Kakvo je to samo lično zadovoljstvo ponovo proživeti život nekog takvog, izrugujući se pri tom akademskim težnjama koje navodno tvore biografiju.

'Ukradeni dnevnici'

Moneo je sišao u kriptu tužan i pomiren s onim do čega je moralo doći. U ovom trenutku ni u kom slučaju nije mogao da izbegne svoje dužnosti. Bogocar je naredio da ga niko ne uznemirava izvesno vreme, dok ne ožali još jednog od svojih Dankana... Ali život ipak teče dalje... dalje... i dalje.

Lift nečujno kliznu naniže, što je bio odraz vrhunskog umeća. Jednom, samo jednom, Bogocar je povikao svom dvorskom upravitelju: "Moneo! Ponekad pomislim da su i tebe napravili Iksijanci."

Moneo oseti da se lift zaustavio. Vrata se otvoriše i on baci pogled preko kripote ka senovitoj masi na Carskim Kolima. Ni po čemu se nije videlo da je Leto primetio njegov dolazak. Moneo uzdahnu i krenu na dugi put kroz polutamu punu odjeka. Na podu u blizini kola nalazilo se telo. Nema potrebe za deja vu. Sve mu je odavno bilo poznato.

Jednom, na početku Moneovog službovanja, Leto je rekao: "Ti ne voliš ovo mesto, Moneo. Vidim to."

"Ne, gospodaru."

Tek malo probravši po sećanju, Moneo je uspeo da se seti sopstvenog glasa iz te naivne prošlosti, kao i glasa Bogocara koji mu je odgovorio:

"Ti ne misliš da je mauzolej prijatno mesto, Moneo. A ja u njemu vidim izvor bezgranične snage."

Moneo se takođe seti kako je s nestrpljenjem iščekivao promenu teme. "Da, gospodaru."

Ali Leto nije odustajao: "Ovde prebiva svega nekoliko mojih predaka. Tu je voda Muad'Diba. Gani i Harg-al-Ad su, razume se, ovde, ali oni nisu moji preci. Ne, ako postoji prava kriptna mojih predaka, onda sam ja ta kriptna. Ovde su uglavnom Dankani i proizvodi mog programa uzgajanja. I ti ćeš se jednog dana tu nalaziti."

Moneo shvati da su mu sećanja usporila korak. On uzdahnu i krete malo brže. Leto je ponekad znao da bude naprasito nestrpljiv, ali ovoga puta još nije davao znaka od sebe. Moneo to nije ni u kom slučaju tumačio kao da je njegovo približavanje prošlo nezapaženo.

Leto je ležao zatvorenih očiju, ali je svim ostalim čulima pratio Moneovo napredovanje preko kriptne. Pažnju su mu bile zaokupile misli o Sioni.

Siona je moj ljuti neprijatelj, razmišljao je. To znam i bez Nailinih izveštaja. Siona je žena akcije. Ona živi na površini ogromne energije koja me ispunjava prikazama zadovoljstva. Nisam u stanju da poimam te žive energije bez doživljavanja ekstaze. One su moj razlog postojanja, opravdanje svega što sam ikada učinio... čak i leša ovog budalastog Dankana tu preda mnom.

Leto po sluhu zaključio da Moneo još nije prešao pola puta do Carskih Kola. Čovek se kretao sve sporije, a onda odjednom ubrzao korak.

Kakav mi je samo poklon Moneo dao tom svojom kćerkom, pomisli Leto. Siona je sveža i dragocena. Ona je nova, dok sam ja zbirka preživelog, relikvija prokletih, izgubljenih i zabludelih. Ja predstavljam vrebajuće deliće istorije koji nestaju s vidika u svim našim prošlostima. Takvu gomilu ološa niko još nije mogao da zamisli.

Leto otpoče u sebi defile prošlosti kako bi im pokazao šta se zbilo u kripti.

Pojedinosti su moje!

Ali Siona... Siona je bila poput čiste ploče na kojoj se još mogu ispisati velike stvari.

Čuvam tu ploču krajnje brižljivo. Pripremam je, čistim je. Šta li je Dankan imao na umu kada je izgovorio njeno ime?

Moneo je bio stalno na oprezu, dok se užurbano približavao kolima.

Leto otvori oči i upravi pogled nadole u času kada je Moneo stigao do leša. U tom trenutku Letu pričinilo zadovoljstvo da posmatra upravitelja. Moneo je na sebi imao belu atreidsku uniformu bez oznaka ranga, što je samo po sebi dovoljno govorilo. Njegovo lice, gotovo isto tako poznato kao i Letovo, predstavljalo je jedino znamenje ranga koje mu je bilo potrebno. Moneo je strpljivo čekao. Na njegovim rukama, neupadljivim crtama lica nije se očitovala nikakva promena izraza. Gusta kosa boje peska bila je uredno razdeljena na sredini. Duboko u njegovim sivim očima krio se onaj odvažni pogled koji ide uz svest o velikoj ličnoj moći. Taj pogled potiskivao je jedino u prisustvu Bogocara, a ponekad čak ni tada. Nijedanput nije osmotrio telo na podu kriptе.

Leto i dalje nije progovarao. Moneo se nakašlja: "Žalostan sam, gospodaru."

Izvanredno! pomisli Leto. Zna da iskreno žalim Dankana. Moneo je video njihove dosijee, a i dosta ih je video mrtvih. Zna da je samo dvadeset Dankana umrlo na način koji ljudi obično nazivaju prirodnom smrću.

"Imao je iksijanski laserski pištolj", reče Leto.

Moneo pogleda pravo prema pištolju koji je ležao levo od njega na podu kriptе, pokazujući time da ga je već primetio. Zatim pažnju ponovo upravi na Leta, prešavši pogledom duž ogromnog tela.

"Ranjeni ste, gospodaru?"

"Ništa strašno."

"Ali povredio vas je."

"Ti patrljci mi inače ničemu ne služe. Potpuno će nestati tokom narednih dve stotine godina."

"Lično ću se pobrinuti za Dankanovo telo, gospodaru", reče Moneo. "Imam li... "

"Ono što je sprženo potpuno je pretvoreno u prah. Neka se

razveje. Ovo je pravo mesto za pepeo."

"Biće kako moj gospodar kaže."

"Pre no što ukloniš telo, zakoči laserski pištolj i postavi ga negde gde ću moći da ga pokažem iksijanskom ambasadoru. Što se tiče predstavnika Esnafa, koji nas je upozorio, nagradiću ga lično sa deset grama začina. Oh - naše sveštenice na Giedi-I treba upozoriti na tamošnje skrivene zalihe melanža; verovatno je reč o staroj harkonenskoj krijumčarenoj robi."

"Šta želite, gospodaru, da se uradi s njima kada budu pronađene?"

"Iskoristi deo da platiš Tleilaksima za novog голу. Ostalo neka bude priključeno zalihama ovde u kripti."

"Razumem, gospodaru." Moneo lako klimnu u znak da je primio naređenje, ali ta kretnja baš nije predstavljala naklon. Pogled mu se srete s Letovim.

Leto se osmehnu i pomisli: Obojica znamo da Moneo neće otići dok otvoreno ne pomene ono što i njega i mene u ovom trenutku najviše zaokuplja.

"Video sam izveštaj o Sioni", reče Moneo.

Letov osmeh se proširi. Moneo je bio pravo zadovoljstvo u ovakvim trenucima. U njegovim rečima krile su se mnoge stvari koje su nagnale otvoren razgovor među njima - što je počivalo na zajedničkoj svesti o tome da on, razume se, sve uhodi. Sada je brinuo za svoju kćer, što je prirodno, ali pre svega je želeo da stavi do znanja kako je briga za Bogocara kod njega i dalje na prvom mestu. Pošto je i sam prošao kroz slične trenutke, Moneo je tačno znao koliko je tanana priroda Sionine sudbine.

"Nisam li je ja stvorio, Moneo?" upita Leto. "Nisam li nadzirao predačko stablo i njeno odgajanje?"

"Ona je moja kćerka jedinica, moje jedino dete, gospodaru."

"Pomalo me podsećaš na Harg-al-Ada", reče Leto. "Na prvi pogled u njoj se ne može ni naslutiti išta od Gani, mada nešto mora da je nasledila. Možda se dala na naše pretke iz sestrinskog programa odgajanja."

"Zašto ste to sada rekli, gospodaru?"

Leto se zamisli. Da li je bilo potrebno da Moneo sazna tu

neobičnu stvar o svojoj kćeri? Siona bi povremeno iščezavala sa porodičnog obzorja. Zlatna Staza je bila tu, ali Siona je iščezavala. No, ona se... nekako nije uklapala u proročko obzorje. Predstavljala je jedinstvenu pojavu... i ako preživi... Leto odluči da ne sputava Moneovu delotvornost nepotrebnim obaveštenjima.

"Sećaš se vlastite prošlosti", reče Leto.

"Naravno, gospodaru. Ona predstavlja veliki potencijal, mnogo veći no što sam ja ikada bio. Ali zbog toga je i opasna."

"A uz to, nije ti ni poslušna", dodade Leto.

"Nije, ali ja imam svoga agenta među njenim pobunjenicima."

Mora da je to Topri, pomisli Leto.

Nije mu bila potrebna predviđačka nadarenost da bi saznao kako Moneo ima agenta na licu mesta. Još od smrti Sionine majke Leto je sve izvesnije znao tok Moneovih delanja. Naila je osumnjičila Toprija. A sada je Moneo stao da paradira svojim strahovanjima i delanjima, nudeći ih kao cenu za potonju sigurnost svoje kćeri.

Kakav je samo peh imao da iskusi očinstvo sa samo jednom kćeri od takve majke.

"Seti se kako sam postupio s tobom pod sličnim okolnostima", podstaknu ga Leto. "Poznati su ti, isto tako dobro kao i meni, zahtevi Zlatne Staze."

"Ali bio sam tada mlad i budalast, gospodaru."

"Mlad i drzak, ali nipošto budalast."

Moneo se jadvu primetno osmehnu na taj kompliment, dok je u mislima bio sve uvereniji da sada razume Letove namere. Ipak, opasnost!

Podstičući ga u tom uverenju, Leto reče: "I sam znaš koliko uživam u iznenađenjima."

To je tačno, pomisli Leto. Moneo to zna. Ali čak i kada me Siona iznenađuje, ona me podseća na ono čega se najviše plašim... izvesnosti i dosade koje bi mogle prekinuti Zlatnu Stazu. Kako me je samo dosada privremeno potčinila Dankanu! Siona je kontrast kojim razaznajem svoje najdublje strahove. Moneova zabrinutost za mene sasvim je opravdana.

"Moj agent će nastaviti da motri na njene nove sadruge, gospodaru", reče Moneo. "Ne dopadaju mi se."

"Njeni sadruzi? I sam sam imao takve sadruge, jednom davno."

"Pobunjenike, gospodaru? Vi?" Moneo je bio istinski iznenađen.

"Nisam li se pokazao kao prijatelj pobuna?"

"Ali, gospodaru... "

"Odstupanja od naše prošlosti češća su nego što bi ti to mogao i pomisliti."

"Da, gospodaru." Moneo je bio zbunjen, ali i dalje radoznao. Bilo mu je već poznato da Bogocar ponekad posle smrti kojeg Dankana postane vrlo govornjiv. "Mora biti da ste videli mnoge pobune, gospodaru."

Podstaknute ovim rečima Letove misli nevoljno odlutaše u sećanja.

"Ahhh, Moneo", promrmlja on. "Na svojim putovanjima po predačkim lavirintima zapamtio sam nebrojena mesta i događaje za koje nikako ne bih želeo da se ikada ponove."

"U stanju sam da zamislim vaša unutrašnja putovanja, gospodaru."

"Ne, nisi. Broj naroda i plemena koje sam video toliki je da to nema nikakvog smisla, čak ni u mašti. Ahhh, predeli koje sam hodio! Kaligrafija tuđinskih puteva viđenih iz svemira i utisnutih u moj najunutrašnjiji obzor. Nagrižene skulpture kanjona, grebena i galaksija utisnuli su u mene sasvim izvesno saznanje da sam tek čestica."

"Ali vi to niste, gospodaru. Vi svakako niste."

"I manje od čestice. Video sam ljude i njihova besplodna društva koja se do te mere jednolično ponavljaju da me njihov besmisao ispunjava dosadom, čuješ li?"

"Nisam želeo da vas razljutim, gospodaru", prozbori kratko Moneo.

"Ne ljutiš ti mene. Ponekad me samo ozlojediš i to je sve. Ne možeš ni zamisliti šta sam sve video - kalife i mijede, rakahe, radže i bašare, kraljeve i careve, primitose i predsednike - sve sam ih video. Feudalne poglavare, svakog. Svaki od njih bio je mali faraon."

"Oprostite mi na mojoj smelosti, gospodaru."

"Prokleti Rimljani!" uzviknu Leto.

On izgovori to još jednom u sebi, za svoje pretke: Prokleti

Rimljani!

Njihov smeh potera ga iz unutarnje arene.

"Ne razumem, gospodaru", odvaži se Moneo.

"Istina je. Ne razumeš. Rimljani su posvuda rasejali faraonsku bolest kao što farmeri seju žito za narednu žetvu - sve sami cezari, kajzeri, carevi, imperatori, caseri... palatai... prokleti faraoni!"

"Moje znanje ne obuhvata sve te titule, gospodaru."

"Ja sam možda poslednji od njih, Moneo. Moli se da je to istina."

"Šta god moj gospodar naredi."

Leto se zagleda u čoveka. "Mi smo ubice mitova, ti i ja, Moneo. To je san koji delimo. Uveravam te sa svog božanskog olimpskog pijedastala da je vladavina mit. Kada mit odumre i vladavina umire."

"Tome ste me naučili, gospodaru."

"Ljudska mašina, vojska, stvorila je naš današnji san, moj prijatelju."

Moneo pročisti grlo.

Leto odjednom uoči neznantne znake upraviteljevog nestrpljenja.

Moneo je shvatio ono o vojsci. On zna da je samo neka budala mogla da zamisli vojsku kao osnovno oruđe vladanja.

Kako Leto nije više ništa rekao, Moneo priđe laserskom pištolju i podiže ga sa hladnog poda kripe, a zatim stade da ga blokira.

Leto ga je posmatrao, razmišljajući o tome kako ovaj beznačajan prizor odražava suštinu mita o vojsci. Vojska podstiče tehnologiju, jer moć mašina izgleda očigledna čak i kratkovidima.

Taj laserski pištolj nije ništa drugo do mašina. Ali sve mašine ili zakažu ili bivaju prevaziđene. Ipak, vojska se moli na oltaru takvih stvari - očarana i uplašena. Pogledajte samo kako se ljudi plaše Iksijanaca! Negde duboko u sebi vojska zna da su posredi samo đavolje naprave. One daju tehnologiji da se razmahne i duh se više nikada neće vratiti u bocu.

Ali ja ih učim drugačijem čarobnjaštvu.

Leto se tada obrati rulji u sebi:

"Vidite? Moneo je onesposobio ubojito oruđe. Jedna tanana veza prekinuta ovde, jedna mala kapsula slomljena tamo."

Leto šmrknu. Osetio je estere konzervansnog ulja koje je nadjačalo zadah Moneovog znoja.

I dalje se obraćajući onima u sebi, Leto reče: "Ali zao duh nije mrtav. Tehnologija rađa anarhiju. Ona naprave deli nasumice. A uz njih ide i izazivanje nasilja. Sposobnost stvaranja i korišćenja mahnitih uništitelja neminovno pada u ruke sve manjih i manjih grupa, dok se na kraju grupa ne svede samo na jednu osobu."

Moneo se vrati na mesto ispod Leta, držeći nehajno u desnoj šaci blokiran laserski pištolj. "Na Pareli i na planetama Dana priča se o još jednom Džihadu protiv ovakvih stvari."

Moneo podiže laserski pištolj i osmehnu se, stavljajući do znanja da mu je poznat paradoks tih praznih snova.

Leto zatvori oči. Rulja u njemu želela je da se prepire, ali on je isključio, razmišljajući: Džihadi stvaraju vojske. Batlerijanski Džihad pokušao je da našu vasseljenu oslobodi mašina koje oponašaju čovečiji um. Batlerijanci su ostavili za sobom vojske na mrtvoj straži, a Iksijanci još prave sporne uređaje... zbog kojih sam im zahvalan. Šta je to anatema? Pobuda za pustošenja, bez obzira na sredstva.

"Desilo se", promrmlja on.

"Da, gospodaru?"

Leto ovari oči. "Idem na kulu", reče on. "Potrebno mi je još vremena da ožalim mog Dankana."

"Novi je već na putu ovamo", reče Moneo.

5.

Ti koji si prvi za najmanje četiri hiljade godina naišao na moje letopise, pripazi. Ne osećaj se počastvovanim što ćeš prvi čitati otkrovenja iz mog iksijanskog skladišta. U njima ćeš naći mnogo bola. Bilo mi je dovoljno da bacim svega nekoliko kratkih pogleda da bih se uverio da se Zlatna Staza nastavlja, ali nikada nisam želeo da domašim iza ova četiri milenijuma. Stoga nisam siguran šta tvome vremenu mogu da znače događaji iz mojih dnevnika. Jedino znam da je moje dnevnik progutao zaborav i da su događaji koje sam beležio bez sumnje već eonima podvrgnuti istorijskom izobličenju. Uveravam te da sposobnost viđenja budućnosti može postati dosadna. Čak i ako vas smatraju Bogom, što je sa mnom svakako bio slučaj. Više puta mi je palo na um da je sveta dosada dobar i dovoljan razlog da se izmisli slobodna volja.

'Natpis na skladištu u Dar-es-Balatu'

Ja sam Dankan Ajdaho.

I to je otprilike bilo sve što je zasigurno znao. Nisu mu se dopadala objašnjenja Tleilaksa, njihove priče. Ali s druge strane, Tleilaksi su uvek izazivali strah. Strah i nepoverenje.

Doveli su ga na ovu planetu malim esnafskim raketoplanom. Kada su stigli do linije sumraka u času kada su zaronili u senku duž obzorja, zasvetlela je zelena sunčeva korona. Svemirska luka nimalo nije ličila ni na šta čega se sećao. Bila je veća i okružena prstenom neobičnih zgrada.

"Jeste li sigurni da je ovo Dina?" upita on.

"Arakis", ispravi ga pratilac Tleilaks.

Prebacili su ga hermetički zatvorenim kolima do ove zgrade koja se nalazila u gradu zvanom On. Glas 'n' iz ovog imena izgovaran je kroz nos. Površina prostorije u kojoj su ga ostavili bila je kvadratnog oblika, osnovice oko tri metra, a kako joj je i visina bila tačno tolika predstavljala je, zapravo, kocku. Nigde se nisu videle svetleće kugle, ali prostoriju je ipak ispunjavala blaga topložuta svetlost.

Ja sam gola, reče on sam sebi.

Bio je to za njega šok, ali ipak je morao poverovati. Dovoljan mu je dokaz bilo i to što je živ, kada je znao da je zapravo umro. Tleilaksi su uzeli ćelije s njegovog leša i iz njih razvili zametak u jednom od svojih akselotl rezervoara. Zametak je postao ovo telo tokom procesa koji ga je u početku nagnao da se oseća kao stranac u vlastitoj koži.

On spusti pogled na svoje telo. Bilo je odeveno u tamnosmeđe pantalone i jaknu od grube tkanine koja mu je dražila kožu. Stopala su mu štitile sandale. Sem tela, tu je bilo sve što su mu darovali. Škrtost koja je govorila ponešto i o pravom karakteru Tleilaksa.

U prostoriji nije bilo nameštaja. Uveli su ga unutra kroz jedna vrata, na kojima nije bilo kvake s unutrašnje strane. On podiže pogled ka tavanici, a onda osmotri zidove sve do vrata. Uprkos potpunoj praznini mesta, osećao je da ga neko promatra.

"Doći će po tebe žene iz Carske Straže", rekli su mu. Zatim su se udaljili, prepredeno se sve vreme među sobom smejujući.

Žene iz Carske Straže?

Tleilaksi iz pratnje sadistički su uživali da pokazuju svoje sposobnosti menjanja oblika. Nikada nije znao kakav će novi oblik plastična amorfnost njihovih tela poprimiti u sledećem trenutku.

Prokleti Liceigrači!

Znali su sve o njemu, razume se, znali su i to koliko se gadio Menjača Oblika.

Da li se mogao uzdati u bilo šta što dolazi od Liceigrača? Sasvim malo. Da li se moglo verovati u bilo šta što oni kažu?

Moje ime. Znam svoje ime.

A imao je i sećanja. Vratili su mu pređašnji identitet. Gole je trebalo da budu nesposobni da povrate prvobitni identitet ali Tleilaksi su im to omogućavali i njemu nije preostalo ništa drugo do da poveruje, budući da je shvatio kako je to izvedeno.

U početku, znao je to, postojao je kao potpuno uobličen gola, odraslo telo bez imena ili sećanja - palimpsest na kome su Tleilaksi s lakoćom mogli ispisati gotovo sve što su poželeli.

"Ti si gola", kazali su mu. To mu je dugo bilo jedino ime. Gola je bio na nivou povodljivog deteta i kao takav uslovljen da ubije jednog

određenog čoveka - čoveka toliko sličnog pravom Polu Muad'Dibu kome je služio i koga je obožavao da je Ajdaho sada podozrevao da je u pitanju možda bio još jedan gola. Ako je to bilo tačno - odakle im, u tom slučaju, originalne ćelije?

Nešto u Ajdahovim ćelijama pobunilo se protiv ubijanja Atreida. Zatekao je sebe kako stoji s nožem u ruci, dok vezana prilika lažnog Pola u užasu zuri u njega.

Sećanja nahrupiše u njegovu svest. Prisetio se gole i prisetio se Dankana Ajdaha.

Ja sam Dankan Ajdaho, učitelj mačevanja Atreida.

Zadržao je u svesti taj spomen dok je stajao u žutoj prostoriji.

Poginuo sam braneći Pola i njegovu majku u pećini-sieču ispod peska Dine. Vratili su me na istu planetu, ali to više nije Dina. Sada je to samo Arakis.

Pročitao je skraćenu istoriju koju su mu dali Tleilaksi: ali nije poverovao u nju. Više od tri i po hiljade godina? Ko da poveruje da njegovo telo još postoji posle tolikog vremena? Sem... Uz pomoć Tleilaksa to je bilo moguće. Morao je verovati vlastitim čulima.

"Bilo vas je mnogo", rekli su mu učitelji.

"Koliko?"

"Gospodar Leto će ti pružiti to obaveštenje."

"Gospodar Leto?"

U istoriji Tleilaksa stajalo je da je taj gospodar Leto bio Leto II, unuk Leta kome je Ajdaho služio fanatičkom odanošću. Ali ovaj drugi Leto (tako istorija kaže) postao je nešto... nešto toliko čudno da je Ajdaha obuzelo očajanje kad je pokušao da shvati taj preobražaj.

Kako se može ljudsko biće lagano pretvoriti u peščanog crva? Kako može bilo koje razumno stvorenje živeti više od tri hiljade godina? Čak ni nejneobuzdanija predviđanja o dejstvu gerijatrijskog začina nisu pretpostavljala ovakav životni vek.

Leto II, Bogocar?

Istoriji Tleilaksa nije trebalo verovati!

Ajdaho se priseti čudnog deteta - u stvari blizanaca: Leta i Ganime. Dece Pola i Čani, koja je umrla na porođaju. Istorija Tleilaksa kaže da je Ganima umrla proživевši manje-više normalan život, ali Bogocar Leto nastavlja da živi i živi...

"On je tiranin", rekoše Ajdahovi učitelji. "Naredio nam je da te stvorimo u našim akseptiranim rezervoarima i da te pošaljemo u njegovu službu. Ne znamo šta se desilo tvom prethodniku."

I evo me, tu sam.

Ajdaho još jedanput pređe pogledom preko golih zidova i tavanice.

Tih zvuk glasova prodre mu u svest. Pogledao je u vrata. Glasovi su bili prigušeni, ali bar jedan od njih zvučao je kao ženski.

Žene iz Carske Straže?

Vrata na bešumnim šarkama otvoriše se prema unutra i dve žene uđoše. Prva stvar koja mu je privukla pažnju bila je činjenica da je jedna od žena nosila bezobličnu cibusnu kukuljicu čija je crna boja upijala svetlost. Znao je da ga ona jasno vidi kroz kukuljicu, ali njene crte lica ostaće nedokučive čak i za najtananije i najprodornije uređaje. Kukuljica je svedočila o tome da Iksijanci ili njihovi naslednici još dejstvuju u Carstvu. Obe žene bile su odevene u jednodelne jarkoplave uniforme sa atreidskim sokolom opšivenim crvenim nitima na levoj strani istaknutih grudi.

Ajdaho ih je proučavao dok su zatvarale vrata i okretale se prema njemu.

Maskirana žena bila je stamena, snažna. Kretala se varljivim oprezom profesionalnog fanatika mišića. Druga žena bila je graciozna i vitka, sa bademastim očima među koščatim crtama lica. Ajdahu se javi utisak da ju je već negde video, ali nije mogao da se seti gde. Obe su nosile bodeže u koricama zadevenim za pojas. Nešto u njihovim kretnjama stavi do znanja Ajdahu da su ove žene bile krajnje vešte s tim oružjem.

Vitka žena prva progovori.

"Zovem se Luli. Dozvolite da vam se prva obratim kao zapovedniku. Moja pratilja mora ostati anonimna. Tako je naredio naš gospodar Leto. Možete je oslovljavati sa 'Prijateljica'."

"Zapovednik?" upita on.

"Želja gospodara Leta je da vi zapovedate Carskom Stražom", reče Luli.

"Tako? Hajdemo do njega da popričamo o tome."

"Oh, ne!" Luli je bila vidljivo zaprepašćena. "Gospodar će vas

pozvati kada dođe vreme za to. Za sada želi da vam pružimo udobnost i zadovoljstvo."

"I ja moram da poslušam?"

Luli samo zbunjeno zatrese glavom.

"Jesam li rob?"

Luli se opusti i nasmeši. "Nipošto. Stvar je samo u tome što je gospodar zauzet mnogim važnim stvarima, koje nalažu njegovo lično angažovanje. Mora da pronađe vremena za vas. Nas je poslao jer mu je stalo do njegovog Dankana Ajdaha. Suviše dugo ste bili u rukama prljavih Tleilaksa."

Prljavi Tleilaksi, pomisli Ajdaho.

Bar se to nije izmenilo.

Ipak, zabrinula ga je jedna reč koju je Luli možda nehotice upotrebila.

"Njegov Dankan Ajdaho?"

"Zar niste ratnik Atreida?" upita Luli.

Lukavo. Ajdaho klimnu okrenuvši malo glavu kako bi osmotrio zagonetnu maskiranu ženu.

"Zašto ste maskirani?"

"Niko ne sme saznati da služim gospodara Leta", reče ona. Glas joj je bio prijatan kontraalt, ali Ajdaho je podozrevao da je i to bilo maskirano cibusnom kukuljicom.

"Pa šta ćete onda ovde?"

"Gospodar Leto mi je poverio da utvrdim da li ste potajno u dosluhu sa prljavim Tleilaksima."

Ajdaho pokuša da proguta knedlu, ali mu to ne uspe jer mu se grlo iznenada osušilo. Ova pomisao pala mu je na um nekoliko puta još na esnafskom brodu. Ako su Tleilaksi u stanju da uslove golu da pokuša ubistvo nekog dragog prijatelja, šta li su još mogli da usade u psihu uzgajanog tela?

"Vidim da si razmišljao o tome", reče odjednom maskirana.

"Da li ste mentat?" upita Ajdaho.

"Oh, ne!" upade Luli. "Gospodar Leto ne dozvoljava uvežbavanje mentata."

Ajdaho pogleda Luli, a zatim se ponovo usredsredi na maskiranu ženu. Nema mentata. Istorija Tleilaksa nije pominjala tu zanimljivu

pojednost. Zašto bi Leto zabranio mentate? Svakako da ljudski um obučen u vrhunskim sposobnostima računanja još ima svoju primenu. Tleilaksi su ga uveravali da je Velika Konvencija još na snazi i da su mehanički kompjuteri i dalje pod anatemom. Razume se, ove žene bi trebalo da znaju da su i sami Atreidi koristili mentate.

"Šta vi mislite?" upita maskirana žena. "Jesu li prijavili Tleilaksi petljali po vašoj psihi?"

"Mislim da nisu."

"Ali niste sigurni?"

"Nisam."

"Ne bojte se, zapovedniče Ajdaho", reče ona. "Imamo načina da se uverimo u to, kao i načina da s tim iziđemo na kraj. Prijavi Tleilaksi su i to pokušali, ali samo jednom i dobro su platili za svoju grešku."

"Umirujuće. Da li mi je gospodar Leto možda poslao neku poruku?"

Luli odgovori: "Rekao nam je da vas uverimo kako vas on još voli, kao što su vas svi Atreidi oduvek voleli." Videlo se da je osećala strahopoštovanje prema vlastitim rečima.

Ajdaho se malo opusti. Kao staroj atreidskoj desnoj ruci, koju su oni vrhunski obučili, bilo mu je lako da na osnovu ovog susreta utvrdi nekoliko stvari. Ove dve bile su uslovljene na fanatičnu poslušnost. Ako je cibusna maska mogla da prikrije identitet te žene, znači da je moralo biti još mnogo drugih izrazito slične telesne građe. Sve je to govorilo da je Leto okružen opasnostima - što je još zahtevalo stare, istančane službe uhoda i posebno domišljat arsenal oružja.

Luli pogleda pratilju. "Šta kežeš, Prijateljice?"

"Može da pođe u Citadelu", odgovori maskirana žena. "Ovo nije pogodno mesto. Tleilaksi su bili ovde."

"Prijalo bi mi da se okupam i presvučem", reče plaho Ajdaho.

Luli je i dalje gledala u 'Prijateljicu'. "Sigurna si?"

"U mudrost gospodara ne treba sumnjati", odvrati maskirana žena.

Ajdahu se nije dopao prizvuk fanatičnosti u Prijateljčinom glasu, ali osećao se sigurnim pod okriljem atreidskog poštenja. Strancima i neprijateljima mogli su se činiti ciničnim i okrutnim, ali prema svojim

ljudima bili su uvek pravedni i odani. Iznad svega, Atreidi su bili odani svojim.

I ja sam jedan od njihovih, pomisli Ajdaho. Ali šta se dogodilo meni koga zamenjujem? Bio je ubeđen da mu ove dve žene neće odgovoriti na ovo pitanje.

Ali, Leto hoće.

"Hoćemo li?" upita on. "Jedva čekam da sperem sa sebe smrad prljavih Tleilaksa."

Luli mu se osmehnu.

"Dodite. Sama ću vas okupati."

6.

Neprijatelji te osnažuju.

Saveznici oslabljuju.

Govorim ovo u nadi da ću ti pomoći da razumeš zašto postupam onako kako postupam potpuno svestan da se velike sile okupljaju u mom carstvu sa jednom jedinom željom - željom da me unište. Ti koji čitaš ove reči možda si veoma dobro upućen u ono što se u stvari dogodilo, ali sumnjam da ih razumeš.

'Ukradeni dnevnici'

Obred 'pokazivanja' kojim su pobunjenici počinjali svoje sastanke odužio se za Sionu u nedogled. Sedela je u prvom redu. Pogled joj je lutao unaokolo, ali nijednom nije pao na Toprija, koji je upravljao obredom na svega nekoliko koraka od nje. Nikada ranije nisu koristili ovu prostoriju u magacinskim spremištima ispod Ona, ali budući da je bila slična svim ostalim mestima na kojima su se sastajali mogla je sasvim dobro poslužiti kao standardni model.

Prostorija za sastanke pobunjenika - klasa B, pomisli nehajno ona.

Službeno je bila označena kao skladište, te se stoga nije mogla menjati jednolična bela rasveta nepokretnih sjajnih kugli. Prostorija je bila približno trideset koraka dugačka i nešto malo uža. Do nje se moglo stići samo kroz lavirint sličnih komora od kojih je jedna bila prikladno opremljena krutim stolicama na rasklapanje namenjenim malim spavaonicama ovdašnjeg osoblja. Oko Sione je sada na tim stolicama sedelo devetnaest pobunjenika. Bilo je i nekoliko praznih mesta, namenjenih onima koji će možda zakasniti.

Sastanak je zakazan između ponoći i jutarnje smene, kako bi se lakše prikrio priliv viška ljudi u odajama za poslugu. Većina pobunjenika prurušila se u energetičare - bili su odeveni u tanke sive pantalone i jakne za jednokratnu upotrebu. Nekolicina, uključujući i Sionu, nosila je zelena odela mašinskih inspektora.

Toprijev glas jednolično je odzvanjao prostorijom. Dok je

upravljao obredom uopšte nije skičao. U stvari, Siona je morala da prizna, bio je prilično dobar u tome, a naročito sa novajlijama. Od kada je Naila otvoreno izjavila da mu ne veruje, Siona je Toprija posmatrala drugim očima. Naila je znala da bude zagrižljivo naivna i da tako skida maske. A postojale su tu i neke stvari koje je Siona saznala o Topriju posle tog sukoba.

Siona se konačno okrenu i pogleda ga. Hladna srebrna svetlost nije uspela da prikrije Toprijevo bledilo. Za vreme ogleda koristio je kopiju kris-noža, prokrijumčareni primerak kupljen od Muzejskih Slobodnjaka. Dok je posmatrala oštricu u Toprijevim rukama Siona se priseti tog događaja. Bila je to Toprijeva zamisao, a i njoj se tada činila dobrom. Poveo ju je na sastanak u jednu čatrlju u predgrađu. Krenuli su iz Ona u sumrak. Čekali su dugo u noć, dok tama nije bila dovoljno velika da prikrije dolazak Muzejskih Slobodnjaka. Slobodnjacima nije bilo dozvoljeno da napuštaju svoje siečke odaje bez naročite dozvole Bogocara.

Gotovo da je bila od svega digla ruke, kad se Slobodnjak iznenada došunja iz tame. Napolju je ostavio pratnju da pazi na vrata. Topri i Siona sedeli su na neobrađenoj klupi oslonjenoj na vlažni zid, u potpuno praznoj odaji. Jedina svetlost dopirala je od prigušenožute baklje nataknete na štap zaboden u trošnom zidu od blata.

Već Slobodnjakove prve reči ispuniše Sionu zlim slutnjama.

"Da li ste doneli novac?"

I Topri i Siona behu ustali kada je on ušao. Toprija, međutim, kao da nije uznemirilo to pitanje. On se potapša po kesi ispod odore; začu se zveket novca.

"Evo novca."

Slobodnjak je bio sav smežuran, namrgođen i pogrbljen. Imao je na sebi kopiju stare slobodnjačke odeće, a ispod nje nekakvu blistavu odoru, verovatno njihovu verziju pustinjaškog odela. Kapuljača mu je bila namaknuta na čelo, zaklanjajući mu lice po kome su poigravale senke što ih je stvarala svetlost baklje.

On osmotri prvo Toprija pa Sionu pre no što ispod odore izvuče neki predmet umotan u tkaninu.

"To je verna kopija, ali od plastike", reče on. "Ne može se njime ni

travka preseći."

Zatim izvuče nož iz tkanine i podiže ga.

Sionu, koja je kris-noževe viđala jedino po muzejuma i na retkim vizuelnim snimcima iz arhive njene porodice, obuze čudna napetost kada na ovom mestu ugleda oštricu. Osetila je da se u njoj budi nešto atavističko i ona načas ovog ubogog Muzejskog Slobodnjaka sa plastičnim kris-nožem zamisli kao pravog Slobodnjaka iz starih dana. Stvar koju je držao u ruci odjednom se pretvori u pravi kris-nož srebrnih oštrica koji je svetlucao sred žućkastih senki.

"Lično jemčim da je nož čija je ovo kopija bio pravi", reče Slobodnjak. Govorio je prigušenim glasom koji je zbog naglašavanja zvučao nekako preteći.

Siona odjednom razabra otrov koji je bio skriven u rukavu malih samoglasnika, i to je namah ispuni oprezom.

"Samo pokušaj da nas izdaš i gonićemo te kao najgoru fukaru", reče ona.

Topri je iznenađeno pogleda.

Muzejski Slobodnjak se trže i skupi. Nož mu zadrhta u ruci, ali su ga njegovi patuljasti prsti još stezali kao da nekog dave.

"Vas da izdam, gospo? Oh, ne. Ali učinilo nam se da smo premalo tražili za ovu kopiju. Iako kopija nije naročita, njenom izradom i prodajom na ovakav način izlažemo se smrtnoj opasnosti."

Siona se zagleda u njega, prisećajući se reči starih Slobodnjaka iz Usmenih Predanja. "Kad jednom stekneš dušu trgovca, suk ti postaje suština postojanja."

"Koliko tražite?" upita ona.

On navede sumu dvostruko veću od prvobitne.

Topri uzdahnu.

Siona pogleda Toprija. "Imaš li toliko?"

"Ne baš, ali dogovorili smo se... "

"Daj mu to što imaš, sve", reče Siona.

"Sve?"

"Zar nisam tako rekla? Svaki novčić iz kese." Zatim se okrenu Muzejskom Slobodnjaku. "Znamo ti ime. Ti si Teišar, pomoćnik Garuna iz Tuonoa. Mentalitet ti se odlikuje sukom i zato se sva naježim kada pomislim u šta su se izmetnuli Slobodnjaci."

"Gospo, svi moramo živeti", pobuni se on.

"Ti ne živiš", reče ona. "Odlazi!"

Teišar se okrenu i udalji, stiskajući na grudima kesu s novcem.

Sećanje na to nikako joj nije izlazilo iz glave dok je sada posmatrala Toprija kako maše kopijom kris-noža pri pobunjeničkom obredu. Nismo bolji od Teišara, pomisli. Kopija je gora od ničega. Topri je vitlao glupom oštricom dok je obred polako privodio kraju.

Siona odvoji pogled od njega i poče da posmatra Nailu, koja je sedela s njene leve strane. Naila je gledala čas u jednom čas u drugom pravcu. Posebno je obraćala pažnju na novajlije u dnu prostorije. Naila nikom nije lako poklanjala svoje poverenje. Siona šmrknu kada strujanje vazduha donese miris maziva. Dubine Ona oduvek su opasno mehanički zaudarale! Ona ponovo šmrknu. Još i ova prostorija! Nije joj se dopadalo mesto njihovog sastanka. Vrlo lako je moglo biti i zamka. Stražari su mogli da odseku spoljašnje hodnike i unutra pošalju naoružane tragače. Ovo je sasvim lako moglo biti mesto kraja njihove pobune. Sionina nelagodnost se udvostruči kada se priseti da je upravo Topri izabrao ovu prostoriju.

Jedna od Ulotovih retkih grešaka, pomisli ona. Jadni mrtvi Ulot saglasio se s Toprijevim prijemom među pobunjenike.

"On je niži funkcioner u gradskim službama", objasnio im je tada Ulot. "Topri nam može pronaći mnoga korisna mesta za sastajanje i pomoći nam u nabavljanju oružja."

Topri je stigao gotovo do kraja obreda. Položio je nož u izrezbareni kovčežić i spustio ga pažljivo na pod pored sebe.

"Moje lice je moj zalog", reče on. Okrenuo je profil onima u sobi, prvo jednu, a zatim i drugu stranu. "Pokazujem vam svoje lice da me svagda možete prepoznati i biti sigurni da sam jedan od vaših."

Glupavi obred, pomisli Siona.

Ali nije se usuđivala da ga prekine. Kada je Topri iz džepa izvukao crnu masku od gaze i prekrio njome lice i ona sama uze masku i navuče je. Svi u prostoriji učiniše isto. A onda nastade komešanje. Većina je bila obaveštena da je Topri doveo naročitog posetioca. Siona pričvrsti masku iza vrata. Nestrpljivo je očekivala da vidi tog posetioca.

Topri ode do jednih vrata prostorije. Nastade komešanje dok su

svi ustajali, sklapali stolice i naslanjali ih o zid nasuprot vratima. Na Sionin znak Topri kucnu tri puta o ploču vrata, sačeka odbrojivši u sebi do dva, a zatim kucnu četiri puta.

Vrata se otvoriše i jedan visok čovek u tamnosmeđem, službenom trikou uđe u prostoriju. Nije nosio masku, te svi mogadoše da mu vide lice - mršavo i zapovedničko, sa uskim usnama, oštrim nosom, tamnosmeđim očima duboko usađenim ispod gustih obrva. To lice smesta prepozna većina ljudi u prostoriji.

"Prijatelji moji", reče Topri, "predstavljam vam Ijoa Kobata, ambasadora sa Iksa."

"Bivšeg ambasadora", reče Kobat. Glas mu je bio hrapav i veoma odmeren. Okrenuo se zidu ka kome su gledali svi maskirani ljudi u prostoriji. "Danas sam dobio naređenje našeg Bogocara da napustim Arakis jer sam pao u nemilost."

"Zašto?"

Siona postavi ovo pitanje naglo, bez ikakvih uvodnih formalnosti.

Kobat hitro okrenu glavu, upravivši pogled prema njenom maskiranom licu. "Neko je pokušao da ubije Bogocara. Oružje ga je dovelo do mog traga."

Sionini sadruzi se razmakoše, tako da između nje i bivšeg ambasadora ostade prazan prostor, jasno stavljajući time do znanja da su joj potčinjeni.

"Zašto vas onda nije ubio?" upita ona.

"Mislim da je želeo da mi stavi time do znanja kako nisam toga vredan. Pored toga, hteo je da me iskoristi kao nosioca poruke na Iks."

"Kakve poruke?" Siona krenu kroz raščišćen prolaz i zaustavi se na dva koraka od Kobata. Jasno je uočavala kako u njemu, dok je proučavao njeno telo, raste seksualna napetost.

"Vi ste Moneova kćer", reče on.

Bešumna napetost rasprsnu se prostorijom. Zašto li je otkrio da ju je prepoznao? Koga li je još prepoznao? Kobat nimalo nije izgledao kao budala. Zašto li je ovo učinio?

"Vaše telo, glas i način ophođenja dobro su poznati ovde u Onu", reče on. "Ta maska je besmislena."

Ona strgnu masku s glave i nasmeši mu se. "Slažem se. A sada,

odgovorite na moje pitanje."

Siona oseti da joj se Naila primakla sleva, kao i još dve pomoćnice koje je ova izabrala.

Siona takođe primeti da je Kobat shvatio pravo značenje njenih reči - očekuje ga smrt ako ne udovolji njenim zahtevima. Glas mu je i dalje bio veoma odmeren, ali govorio je sporije, pažljivije birajući reči.

"Bogocar mi je rekao da zna za dogovor između Iksa i Esnafa. Pokušavamo da napravimo mehanički pojačivač za... one esnafske navigatorske talente koji za sada zavise od melanža."

"U ovoj prostoriji nazivamo ga Crvom", reče Siona. "Kako bi ta vaša iksijanska mašina trebalo da deluje?"

"Poznato vam je da je esnafskim navigatorima potreban začim, kako bi bili u stanju da uoče sigurnu stazu kretanja?"

"Zameni ćete navigatore mašinom?"

"Nije isključeno."

"Kakvu, onda, poruku nosite svojim u vezi s tom mašinom?"

"Saopštiću im da mogu nastaviti sa projektom samo ako mu budu slali dnevne izveštaje o napredovanju."

Ona odmahnu glavom. "Ti izveštaji uopšte mu nisu potrebni! To je glupa poruka."

Kobat proguta knedlu ne prikivajući više nervozu.

"Esnaf i Sestrinstvo su oduševljeni našim projektom", reče on. "Sudeluju u njemu."

Siona klimnu. "A za sudelovanje plaćaju tako što začim dele sa Iksom."

Kobat je pogleda. "To je skup posao, a začim nam je neophodno potreban za uporedne testove koje vrše esnafski navigatori."

"To je laž i prevara", reče ona. "Vaš uređaj neće nikada proraditi i Crv to zna."

"Kako se usuđujete da nas optužite za..."

"Ćutite! Upravo sam vam rekla pravu poruku. Crv nalaže vama Iksijancima da nastavite sa varanjem Esnafa i Bene Geserita. To ga zabavlja"

"Moglo bi uspeti." Kobat je bio uporan.

Ona mu se iznenada osmehnu. "Ko je pokušao da ubije Crva?"

"Dankan Ajdaho."

Naila uzdahnu. U prostoriji se mogao primetiti poneki znak iznenađenja; nabiranje veđa i zadržan dah.

"Je li Ajdaho mrtav?" upita Siona.

"Pretpostavljam, ali... ahhh, Crv naravno odbija da to potvrdi."

"Zašto pretpostavljate da je mrtav?"

"Tleilaksi su poslali novog Ajdaha, голу."

"Shvatam."

Siona se okrenu i dade Naili znak. Ova ode u drugi kraj prostorije i vrati se s malim paketom zamotanim u ružičasti suk papir, kakav dućandžije koriste za mali pazar. Naila predade zamotuljak Sioni.

"Ovo će biti cena vašeg ćutanja", reče Siona pruživši zamotuljak Kobatu. "Zbog ovoga je Topriju bilo dozvoljeno da vas večeras dovede ovamo."

Kobat uze paket ne skidajući pogled s njenog lica.

"Ćutanja?" upita on.

"Obavezujemo se da nećemo obavestiti Esnaf i Sestrinstvo da ih varate."

"Mi ih ne vara... "

"Ne pravite se ludi."

Kobat pokuša da proguta knedlu kroz suvo grlo. Bilo mu je jasno šta je htela da kaže: istina ili ne, ako pobunjenici prošire jednu takvu vest u nju će svi poverovati. Bio je to 'zdrav razum' kako je Topri voleo da kaže.

Siona pogleda Toprija, koji je stajao tik iza Kobata. Niko nije pristupio pobunjenicima zbog 'zdravog razuma'. Zar Topri nije shvatio da bi ga njegov 'zdrav razum' mogao izdati? Ona ponovo obrati pažnju na Kobata.

"Šta je u paketu? upita on.

Nešto u načinu na koji je to upitao reče Sioni da već zna odgovor.

"Nešto što šaljem na lks. Odnećete ga tamo za moj račun. To su kopije dvaju svezaka koje smo ukrali iz tvrđave Crva".

Kobat se zagleda u paket koji je držao u ruci. Bilo je očigledno da je želeo da ga baci, budući da mu je ovo petljanje sa pobunjenicima natovarilo na leđa pogubniji teret no što je očekivao. On uputi prek pogled Topriju, kao da je želeo da mu kaže: 'Zašto me nisi upozorio?'

"Šta..." On vrati pogled na Sionu i pročisti grlo. "O čemu se govori u tim... knjigama?"

"Vaši ljudi nam to mogu reći. Mislimo da su to njegove vlastite reči, ispisane šifrom koju mi ovde ne umemo da pročitamo."

"Zašto mislite da... "

"Vi Iksijanci imate mozak za te stvari."

"A ako ne uspemo?"

Ona slegnu ramenima. "Nećemo vas kriviti. Međutim, ako iskoristite ove knjige za bilo šta drugo ili ako budete oklevali da nam podnesete potpun izveštaj o uspehu u dešifrovanju, onda ..."

"Kako možete biti sigurni da mi..."

"Nećemo se osloniti samo na vas. I drugi će dobiti kopije. Mislim da Sestrinstvo i Esnaf neće oklevati da pokušaju dešifrovanje tih svezaka."

Kobat stavi paket ispod miške i stisnu ga uz telo.

"Zašto mislite da... Crv ne zna za vaše namere... čak i za ovaj sastanak?"

"Mislim da su mu poznate mnoge takve stvari, možda čak i ko mu je uzeo ove knjige. Moj otac veruje da on odista vidi budućnost."

"Vaš otac veruje Usmenim Predanjima."

"Svi u ovoj prostoriji veruju u to. Usmena Predanja se u važnim stvarima ne protive službenoj istoriji."

"Zašto onda Crv ne preduzme nešto protiv vas?"

Ona pokaza na paket ispod Kobatove miške. "Možda je odgovor tu unutra."

"Ili vi i ove šifrovane knjige ne predstavljate za njega pravu pretnju!" Kobat nije prikrivao ljutinu. Nije voleo da ga bilo ko primorava da donosi odluke.

"Možda. Recite mi, zbog čega ste pomenuli Usmena Predanja?"

Kobat još jednom oseti pretnju u njenom glasu.

"U njima se kaže da je crv nesposoban za ljudska osećanja."

"Nije to u pitanju", reče ona. "Dobićete još jednu priliku da mi kažete pravi razlog."

Naila se primače za dva koraka bliže Kobatu.

"Ja... rečeno mi je da se podsetim Usmenih Predanja pre no što dođem ovamo, da vaši ljudi..." On slegnu ramenima.

"Da ga mi opevavamo?"

"Da."

"Ko vam je to rekao?"

Kobat proguta pljuvačku, baci preplašen pogled prema Topriju, a zatim ponovo upravi oči na Sionu.

"Topri?" upita Siona.

"Mislio sam da će mu to pomoći da nas shvati", reče naglo Topri.

"A rekao si mu i ime svog vođe", reče Siona.

"Već ga je znao!" Topri ponovo poče da pišti.

"Na koje delove Usmenih Predanja je trebalo da obratite pažnju?" upita Siona.

"A... ahhh, na atreidsku lozu."

"I sada mislite da znate zašto mi se ljudi pridružuju u ovoj pobuni?"

"Usmena Predanja tačno opisuju kako se on odnosi prema potomcima Atreida!" uzviknu Kobat.

"A meni sada dopušta da se igram pobunjenika?"

"Ja sam samo glasnik", reče Kobat. "Ako me ubijete ko će preneti vašu poruku?"

"Ili poruku Crva!" dobaci Siona.

Kobat ostade bez reči.

"Mislim da ne razumete Usmena Predanja", reče Siona. "Takođe, mislim da ne poznajete dobro ni Crva, niti da razumete njegove poruke."

Kobatovo lice pocrvene od besa. "Šta će vas sprečiti da postanete isto što i svi ostali Atreidi, tek lep poslušan deo..." Kobat naglo učuta, iznenada svestan šta mu se omaklo u ljutnji.

"Još jedan regrut za posilne Crva", reče Siona. "Kao što su Dankani Ajdahoi?"

Ona se okrenu i pogleda Nailu. Dve pomoćnice, Anuok i Tav, postadoše najednom napete, ali ostaše nepomične jer im Naila ne uputi nikakv znak.

Siona klimnu Naili.

Shodno svojoj zakletvi Anuok i Tav zaprečiše izlaz. Naila ih sve zaobiđe i zaustavi se iza Toprija.

"Šta... šta se dešava?" upita Topri.

"Želimo da saznamo sve što je važno, sve ono što bivši ambasador može da podeli sa nama", reče Siona. "Želimo da čujemo celu poruku."

Topri stade da drhti. Kobatovo čelo orosi se znojem. On kratko pogleda Toprija, a zatim svoju pažnju ponovo pokloni Sioni. Za Sionu je taj pogled predstavljao konačno skidanje vela iza koga se krio zaverenički odnos između ove dvojice.

Ona se osmehnu. Ovo je samo potvrđivalo ono što je već saznala.

Kobat se umiri.

"Možete početi", reče Siona.

"Ja... šta vi..."

"Crv vam je dao privatnu poruku za vaše gospodare. Želim da je čujem."

"On... on traži produžetak za svoja kola."

"Znači, očekuje da još raste. Šta još?"

"Treba da mu pošaljemo veliku zalihu radulijanskog kristalnog papira."

"Šta će mu to?"

"Nikada ne objašnjava svoje zahteve."

"Takve stvari zabranjuje drugima", reče ona.

Kobat gorko procedi: "Sebi, međutim, nikada ništa ne zabranjuje!"

"Da li ste mu izrađivali zabranjene igračke?"

"Ne znam."

Laže, pomisli ona, ali odluči da ne isteruje stvar na čistinu. Dovoljno joj je bilo to što je saznala za postojanje još jedne pukotine u ljušturi Crva.

"Ko će vas zameniti?"

"Šalju Malkijevu nećakinju", reče Kobat. "Možda se sećate da je on..."

"Sećamo se Malkija", reče ona. "Zašto Malkijeva nećakinja postaje novi ambasador?"

"Ne znam. Ali to je bilo određeno i pre no što mi je Bo... Crv naložio da se povučem."

"Kako se zove?"

"Hvi Noree."

"Staraćemo se o Hvi Noree", reče Siona. "Vi niste bili toga vredni. Hvi Noree mogla bi biti nešto drugo. Kada se vraćate na Iks?"

"Odmah posle Svetkovine, prvim raspoloživim esnafskim brodom."

"Šta ćete reći vašim gospodarima?"

"O čemu?"

"O mojoj poruci!"

"Postupiće onako kako tražite."

"Znam. Možete poći, bivši ambasadore Kobat."

U žurbi da ode, Kobat se umalo ne sudari sa stražarkama na vratima. Topri krenu za njim, ali ga Naila uhvati za ruku i zadrža. Topri sa strahom osmotri Nailino mišićavo telo, a zatim pogleda Sionu, koja je čekala da se vrata iza Kobata zatvore pa da tek onda progovori.

"Poruka nije bila namenjena samo Iksijancima već i nama", reče ona. "Crv nas izaziva i saopštava nam svoja pravila borbe."

Topri pokuša da se otrgne od Naile. "Šta..."

"Topri!" uzviknu Siona. "I ja mogu da pošaljem poruku. Poruči, dakle, mom ocu da obavesti Crva da prihvatamo izazov."

Naila mu oslobodi ruku. Topri protrlja mesto gde ga je stezala. "Sigurno ne želite da..."

"Odlazi dok još možeš i nikada se više nemoj vratiti", reče Siona.

"Ne mislite valjda da sam..."

"Rekla sam ti da odeš! Trapav si, Topri. Najveći deo života provela sam po školama Ribogovornica. Naučile su me da prepoznajem nespretnost."

"Kobat sada zauvek odlazi. Kakve je onda štete bilo u tome da..."

"Ne samo da je znao za mene, već je znao i šta sam ukrala iz Citadele! Ali nije znao da ću taj paket poslati na Iks preko njega. Po tvojim postupcima zaključila sam da Crv želi da pošaljem te knjige na Iks!"

Topri stade da se povlači od Sione prema vratima. Anuok i Tav mu oslobodiše prolaz i širom otvoriše vrata. Sionin glas ga je pratio.

"Ne poriči da je Crv bio taj koji je Kobatu govorio o meni i mom paketu! Crv ne šalje nespretne poruke. Reci mu da sam to kazala!"

7.

Neki govore da nemam savesti. Kako samo greše, čak i prema samima sebi. Ja sam jedina savest koja je ikada postojala. Isto kao što vino primi miris bačve, tako i ja stičem suštinu svog najdrevnijeg postanka, a to je seme savesti. To je ono što me čini svetim. Ja sam Bog zato što jedini stvarno znam svoje nasleđe!

'Ukradeni dnevnicu'

'Pitanja i odgovori zabeleženi prilikom razgovora inkvizitora Iksa sa kandidatom za ambasadora na dvoru gospodara Leta u Velikoj Palati':

INKVIZITOR: Nagoveštavate da želite da nam nešto kažete o pobudama gospodara Leta. Govorite.

HVI NOREE: Vaša formalna analiza nije dovoljna za pitanja koja bih ja želela da postavim.

INKVIZITOR: Kakva pitanja?

HVI NOREE: Pitam se šta je to što je nagnalo gospodara Leta da prihvati svoj grozan preobražaj, to crvoliko telo, taj gubitak ljudskosti? Vi naprosto pretpostavljate da je on to učinio zbog moći i dugog života.

INKVIZITOR: Zar to nije dovoljno?

HVI NOREE: Zapitajte se da li bi iko od vas platio toliku cenu za takve tričarije?

INKVIZITOR: Neka nam onda vaša bezgranična mudrost kaže zbog čega je gospodar Leto izabrao da postane Crv?

HVI NOREE: Da li iko ovde sumnja u njegovu sposobnost da predviđa budućnost?

INKVIZITOR: Ma hajdete! Zar to nije dovoljna nadoknada za njegov preobražaj?

HVI NOREE: Ali on je već posedovao sposobnost viđenja budućnosti kao i njegov otac pre njega. Ne! Pretpostavljam da je doneo tu očajničku odluku, jer je u našoj budućnosti video nešto što

samo jedna takva žrtva može sprečiti.

INKVIZITOR: A šta je to neobično što je samo on video u našoj budućnosti?

HVI NOREE: Ne znam, ali predlažem da upravo to otkrijem.

INKVIZITOR: Vi ste od tiranina napravili nesebičnog slugu naroda!

HVI NOREE: Zar to nije bila istaknuta osobina njegove porodice, Atreida?

INKVIZITOR: Znači, treba da verujemo službenim istorijama?

HVI NOREE: I Usmena Predanja to potvrđuju.

INKVIZITOR: Kojim još dobrim osobinama biste obdarili tiranina Crva?

HVI NOREE: Dobrim osobinama, sirra?

INKVIZITOR: Dobro, samo osobinama!

HVI NOREE: Moj ujak Malki često je govorio da je gospodar Leto zapadao u raspoloženje velike popustljivosti prema odabranim sadruzima.

INKVIZITOR: Druge, pak, sadruge pogubljuje bez ikakvog vidljivog razloga.

HVI NOREE: Mislim da razlozi postoje i moj ujak je neke od tih razloga dokučio?

INKVIZITOR: Pa da ih čujemo.

HVI NOREE: Nespretna pretnje njegovoj ličnosti.

INKVIZITOR: Nespretna pretnje!

HVI NOREE: A ne podnosi ni nadmenost. Podsetite se smaknuća istoričara i uništenja njihovih dela.

INKVIZITOR: Ne želi da se obelodani istina.

HVI NOREE: Rekao je mom ujaku Malkiju da su lagali o prošlosti. Pazite dobro! Ko to zna bolje od njega? Svi znamo uzrok njegove zatvorenosti.

INKVIZITOR: Kakvim dokazom raspoložemo da svi njegovi preci žive u njemu?

HVI NOREE: Neću da ulazim u tu besmislenu prepirku. Reći ću samo to da sam ovo ubeđenje stekla na osnovu uverenja ujaka Malkija i njegovih valjanih razloga za to uverenje.

INKVIZITOR: Čitali smo izveštaje vašeg ujaka i drugačije smo ih

tumačili. Malki je previše voleo Crva.

HVI NOREE: Moj ujak ga je ubrajao među najспособnije diplomate u Carstvu, i smatrao ga je za vrhunskog sabesednika i stručnjaka u svakoj oblasti koja bi vam mogla pasti na um.

INKVIZITOR: Zar vaš ujak, ipak, nije govorio i o okrutnosti Crva?

HVI NOREE: Moj ujak je držao da je on krajnje civilizovan.

INKVIZITOR: Pitao sam vas o okrutnosti.

HVI NOREE: Da, sposoban je za okrutnost.

INKVIZITOR: Vaš ujak ga se plašio.

HVI NOREE: Gospodaru Letu nedostaju bezazlenost i naivnost. Treba ga se bojati jedino kada se pretvara da poseduje ove osobine. Tako je govorio moj ujak.

INKVIZITOR: Tačno, to su bile njegove reči.

HVI NOREE: I više od toga! Malki je rekao: 'Gospodar Leto uživa u geniju koji ga iznenadi i raznovrsnosti ljudske vrste. On je moj omiljeni sadrug.'

INKVIZITOR: Kako vaša izuzetna mudrost tumači ove ujakove reči?

HVI NOREE: Ne rugajte mi se!

INKVIZITOR: Ne rugamo se, uopšte. Tragamo za prosvetljenjem.

HVI NOREE: Ove Malkijeve reči, kao i mnoge druge stvari koje je pisao neposredno meni, navode na zaključak da gospodar Leto uvek traga za novinom i izvornošću, ali da je oprezan zbog razorne moći zapretene u takvim stvarima. Tako je, bar, moj ujak verovao.

INKVIZITOR: Da li želite još nešto da dodate uverenjima koja delite s vašim ujakom?

HVI NOREE: Ne osećam potrebu da još nešto dodam onome što sam već rekla. Žao mi je što sam protraćila toliko vremena inkvizitorima.

INKVIZITOR: Nipošto, niste traćili naše vreme. Potvrđujem vaš izbor za ambasadora na dvoru gospodara Leta, Bogocara sveg poznatog svemira.

8.

Morate imati na umu da mi na moj unutrašnji zahtev stoje na raspolaganju sve ekspertize poznate našoj istoriji. To je zdenac energije iz kojeg crpem kada sežem u mentalitet rata. Ako niste čuli žalostive vapaje ranjenih i umirućih, ne znate šta je to rat. Ja sam se sličnih vapaja naslušao u tolikoj meri da me već progone. I sam sam naricao. Patio sam od rana u svakom razdoblju - rana zadobijenih pesnicom, batinom, kamenom, oklopljenim udom, bronzanim mačem, buzdovanom, topom, strelom, laserskim pištoljem, bešumnim taloženjem atomske prašine, biološkim invazijama od kojih pocrni jezik i propadnu pluća, brzim sukllanjem plamena i tihim dejstvom sporih otrova... i, da ih više ne bih nabrajao, sve sam ih video i osetio. Onima koji se usude da pitaju zbog čega se ovako ponašam, kažem: nisam kukavica, a jednom sam bio ljudsko biće.

'Ukradeni dnevnici'

U toplom godišnjem dobu kada su kontrolori meteoroloških prilika sa satelita bivali prinuđeni da se hvataju ukoštac sa vetrovima preko velikih mora, uveče bi često pala kiša na ivicama Sarera. Vraćajući se sa jednog od svojih povremenih obilazaka parimetara Citadele, Moneo se iznenada nađe usred pljuska. Noć se spustila pre no što je stigao u zaklon. Čuvarka Ribogovornica sa južne kapije pomože mu da skine vlažni ogrtač. Bila je to stamena, krupna žena četvrtastog lica. Pripadala je tipu koji je Leto najradije regrutovao za svoje čuvarke.

"Te proklete kontrolore meteoroloških prilika trebalo bi naučiti pameti", reče ona dok je dodavala njegov vlažni ogrtač.

Moneo samo klimnu pre no što se počne peti u svoje odaje. Sve čuvarke Ribogovornice znale su koliku odbojnost Bogocar oseća prema vlazi, ali nijedna od njih nije bila toliko u to upućena kao Moneo.

Crv je taj koji mrzi vodu, pomisli Moneo. Šai-Hulud čezne za Dinom.

U svojim odajama Moneo se obrisa i presvuče u suhu odeću, a tek onda siđe u kriptu. Nije imalo svrhe izazivati Crva. Trebalo je nesmetano da porazgovara sa Letom o predstojećem putovanju u svetkovinski grad On. Naslonivši se na zid lifta koji ga je nosio nadole, Moneo zatvori oči. Istog časa shrva ga umor. Znao je da danima nije dovoljno spavao, ali se odmoru nije mogao nadati u skorije vreme. Zavidio je Letovoj prividnoj oslobođenosti od potrebe za snom. Nekoliko sati poluodmora mesečno bili su, kako je izgledalo, dovoljni Bogocar.

Miris kripe i zaustavljanje lifta trgnuše Monea iz dremeža. On otvori oči i pogleda Bogocara na kolima smeštenim u samom središtu velike odaje. Moneo se pribra i krete krutim koracima poznatim dugim prilazom do te zastrašujuće prisutnosti. Kao što je i očekivao, Leto je bio pripravan. Bar je to predstavljalo dobar znak.

Leto je čuo približavanje lifta i video kako se Moneo pribira. Čovek je izgledao umoran, što je bilo i razumljivo. Putovanje u On se približavalo i oko njega je bilo dosta zamornog posla. Trebalo se pobrinuti oko posetilaca sa drugih planeta, obreda sa Ribogovornicama, novih ambasadora, oko smene Carske Straže, oko povlačenja s posla i uvođenja u posao, a sada je tu bio i novi Dankan Ajdaho, gola, koga je trebalo uklopiti u uhodani carski aparat. Moneo se nosio sa sve većim brojem pojedinosti, a počele su i da ga sustižu godine.

Da vidim, pomisli Leto. Moneo će napuniti sto osamnaestu u nedelji posle našeg povratka iz Ona.

Ovaj čovek mogao bi još mnogo puta po toliko da poživi samo ako bi uzimao začim, ali on ga odbija. Leto je dobro znao razlog tome. Moneo je već zašao u ono posebno ljudsko stanje kada se čezne za smrću. Živeo je samo za trenutak kada će videti Sionu u carskoj službi, kao narednog upravnika carskog društva Ribogovornica.

Moje hurije, kako je Malki obožavao da ih zove.

Moneo je znao da je Leto nameravao da spari Sionu sa jednim od Dankana. Došlo je vreme za to.

Moneo se zaustavi na dva koraka od kola i podiže pogled prema Letu. Nešto u njegovim očima podseti Leta na izraz lica paganskog

žreca iz teranskih vremena - prepredena molitva u poznatom svetištu.

"Gospodaru, proveli ste mnoge časove motreći na novog Dankana", reče Moneo. "Da li su Tleilaksi petljali oko njegovih ćelija ili psihe?"

"Nedirnuto je."

Duboki uzdah protrese Monea, ali to nije bio uzdah zadovoljstva.

"Protiviš se da ga upotrebimo kao rasplodnog pastuva?" upita Leto.

"Teško mi je da o njemu mislim istovremeno kao o pretku i o ocu mojih potomaka."

"Ali preko njega imam pristup u prvo pokoljenje ukrštanja između starijeg ljudskog oblika i sadašnjih proizvoda novog programa uzgajanja. Siona je od tog ukrštanja udaljena dvadeset i jedno pokoljenje."

"Ne vidim nikakvu svrhu u svemu tome. Dankani su uvek bili sporiji i manje pozorni od bilo koga u vašoj straži."

"Ne tragam za izdvojenim izdankom, Moneo. Misliš li da nisam svestan geometrijske progresije koju nalažu zakoni što upravljaju mojim programom uzgajanja?"

"Poznata mi je dobro vaša knjiga o uzgajanju, gospodaru."

"Onda znaš da tragam za recidivima i da ih iskorenjujem. Vodim uvek računa o ključnim genetskim dominantama."

"A mutacije, gospodaru?" U Moneovom glasu Leto odjednom razabra prizvuk pritvornosti, te stade da ga pomno proučava.

"Nećemo o tome raspravljati, Moneo."

Leto ne promače kako se Moneo povlači u svoju školjku opreznosti.

Kako je samo krajnje osetljiv kada su u pitanju moja raspoloženja, pomisli Leto. Verujem, čak, da poseduje neke od mojih sposobnosti, ali one kod njega deluju na nesvesnom nivou. Njegovo pitanje nagoveštava da možda pretpostavlja šta smo postigli u pogledu Sione.

Da bi to ispitao, Leto reče: "Jasno mi je da još ne razumeš šta se nadam da ću postići mojim programom uzgajanja."

Moneo se razvedri. "Moj gospodar zna da se trudim da

proniknem u pravila tog programa."

"Pravila su, Moneo, na dugom putu obično samo privremena. Ne postoji ništa što bi se moglo nazvati stvaralaštvom kojim upravljaju pravila."

"Ali, gospodaru, sami ste govorili o zakonima koji upravljaju vašim programom uzgajanja."

"Šta sam ti upravo rekao, Moneo? Pokušati pronaći pravila stvaralaštva potpuno je isto što i pokušati odvojiti um od tela."

"Ali nešto se razvija, gospodaru. Prepoznajem to u samom sebi!"

On to prepoznaje u sebi! Dragi Moneo. Tako je blizu odgovoru.

"Zašto, Moneo, uvek tragaš za potpuno nebitnim promenama?"

"Čuo sam, gospodaru, da govorite o transformacionoj evoluciji. To je etiketa na vašoj knjizi o uzgajanju. Ali šta je sa iznenađenjem?"

"Moneo! Pravila se, kao što znaš, menjaju sa svakim iznenađenjem."

"Gospodaru, zar nemate sve vreme na umu poboljšanje ljudskog soja?"

Leto se zagleda u njega, razmišljajući: Ako sada upotrebim ključnu reč, hoće li razumeti? Možda...

"Ja sam grabljivica, Moneo."

"Grab..." Moneo zastade i odmahnu glavom. Značenje reči mu je bilo poznato, razmišljao je, ali ga je sama reč zaprepastila. Da li se to Bogocar šalio?

"Grabljivica, gospodaru?"

"Grabljivica poboljšava soj."

"Kako je to moguće, gospodaru? Dobro znamo da nas ne mrzite."

"Razočaravaš me, Moneo. Grabljivica nikada ne mrzi svoj plen."

"Grabljivice ubijaju, gospodaru."

"Ubijam, ali ne mrzim. Plen utoljava glad. Plen je dobar."

Moneo naglo pogleda Letovo lice obavijeno sivom kukuljicom.

Zar mi je promaklo približavanje Crva? upita se Moneo.

Zastrašen, Moneo poče da traga za znacima. Ogromno telo nije podrhtavalo, oči se nisu caklile, niti su se beskorisni patrljci grčili.

"Čega ste to gladni, gospodaru?" usudi se najzad da upita Moneo.

"Ljudskog roda koji će biti u stanju da donosi stvarno dugoročne

odluke. Da li ti je poznat ključ za tu sposobnost, Moneo?"

"Izrekli ste ga mnogo puta, gospodaru. To je sposobnost da izmenite nazore."

"Izmene, da. A znaš li šta podrazumevam pod dugoročnim?"

"Za vas, to mora da se meri milenijumima."

"Moneo, čak i moje hiljade godina su puki tren u odnosu na beskonačnost."

"Ali vaša perspektiva mora da se razlikuje od moje, gospodaru."

"U poređenju sa beskonačnošću, sve što se naziva dugoročnim u stvari je kratkoročno."

"Zar onda ne postoje nikakva pravila, gospodaru?" U Moneovom glasu nazirao se slabi prizvuk histerije.

Leto se osmehnu kako bi umanjio njegovu napetost. "Možda, jedno. Kratkoročne odluke uvek zakazuju na duže staze."

Moneo zbunjeno zavrte glavom. "Ali, gospodaru, vaša perspektiva je... "

"Vreme ističe za svakog konačnog posmatrača. Nema zatvorenih sistema. Čak i ja samo proširujem konačnu maticu."

Moneo skrenu pogled sa Letovog lica i zagleda se u udaljene hodnike mauzoleja. I ja ću se ovde naći jednog dana. Zlatna Staza može se nastaviti, ali ja ću se okončati. Razume se, to i nije bilo važno. Samo je Zlatna Staza, koju je on mogao da oseti u svojoj njoj neprekidnosti, samo je ona bila važna. On ponovo svoju pažnju usredsredi na Letu, ali ne na potpuno plave oči. Zar iz tog velikog tela stvarno vreba grabljivica?"

"Ti ne razumeš funkciju grabljivice", reče Leto.

Ove reči zaprepastiše Monea, budući da su ukazivale na sposobnost čitanja misli. On podiže pogled prema Letovim očima.

"Ti znaš, intelektualno, da ću čak i ja, na neki način, umreti jednog dana", reče Leto. "Ali ne veruješ u to."

"Kako mogu da poverujem u nešto što neću videti?"

Moneo se još nikada nije osećao tako usamljen i uplašen. Šta je to Bogocar radio? Sišao sam ovamo da razgovaram o problemima putovanja... i da saznam njegove namere u vezi sa Sionom. Zar se on to poigrava sa mnom?

"Popričajmo o Sioni", reče Leto.

Opet čita misli!

"Kada ćete je isprobati, gospodaru?" Sve ovo vreme to pitanje je stajalo u prvom planu njegove svesti, a sada kada ga je konačno izgovorio, Moneo ga se prepade.

"Uskoro."

"Oprostite mi, gospodaru, ali sigurno vam je poznato koliko strahujem za dobrobit svoje jedinice."

"Drugi su preživeli probu, Moneo. Ti, na primer."

Moneo proguta knedlu, setivši se kako je načinjen pripravnim da spozna Zlatnu Stazu.

"Majka me je pripremila. Siona nema majku."

"Ona ima Ribogovornice. Ima tebe."

"Nesrećni slučajevi se događaju, gospodaru."

Moneove se oči ispuniše suzama.

Leto odvoji pogled od njega razmišljajući: Razdire se između odanosti prema meni i ljubavi prema Sioni. Kako je to dirljivo, ta briga za potomka. Zar ne može da shvati da je čitavo čovečanstvo moje jedino dete?

Usredsredivši ponovo pažnju na Monea, Leto reče: "U pravu si što primećuješ da se nesrećni slučajevi događaju čak i u mom svetu. Zar te to ničemu ne uči?"

"Gospodaru, zar ne biste mogli bar ovog puta..."

"Moneo! Ti sigurno ne tražiš od mene da vlast prepustim slabom upravniku?"

Moneo ustuknu jedan korak. "Ne, gospodaru. Razume se da ne."

"Onda imaj poverenja u Sioninu snagu."

Moneo se pogrbi. "Učiniću ono što moram."

"Siona se mora prihvatiti dužnosti, kao još jedan od Atreida."

"Da, razume se, gospodaru."

"Nije li to naša obaveza, Moneo?"

"Ne poričem to, gospodaru. Kada ćete je predstaviti novom Dankanu?"

"Najpre dolazi proba."

Moneo spusti pogled na hladni pod kripte.

Često gleda u pod, pomisli Leto. Šta li samo vidi tamo?

Mijenijumske tragove mojih kola? Ahh, ne - on to zuri u dubine, u carstvo blaga i tajne u koje očekuje da će uskoro ući.

Moneo ponovo diže pogled ka Letovom licu. "Nadam se, gospodaru, da će joj se dopasti Dankanovo društvo."

"Budi uveren u to. Tleilaksi su mi ga doneli upravo onakvog kakav je prvobitni Dankan bio."

"Kao i uvek, gospodaru."

"Bez sumnje si primetio da njegov genotip veoma privlači žene."

"Primetio sam, gospodaru."

"Ima nečega u tom blagom pogledu, oštrim crtama lica i crnoj grguravoj kosi, što takoreći topi žensku psihu."

"Kao što kažete, gospodaru."

"Znaš li da je upravo sada sa Ribogovornicama?"

"Obavešten sam, gospodaru."

Leto se osmehnu. Razume se, Moneo je obavešten. "Uskoro će ga dovesti da prvi put vidi Bogocara."

"Lično sam proverio sobu za prijeme, gospodaru. Sve je spremno."

"Ponekad mislim da želiš da me oslabiš, Moneo. Prepusti meni poneku pojedinost."

Moneo pokuša da prikrije plimu straha. Nakloni se i krenu unazad. "Da, gospodaru, ali ima stvari koje sam moram da uradim."

Okrenuvši se, on požuri odatle. Tek u liftu Moneo shvati da je otišao, a da mu to nije bilo odobreno.

Sigurno zna koliko sam umoran. Oprostiće.

9.

Tvoj gospodar vrlo dobro zna šta ti je u srcu. Tvoja duša dovoljna je danas kao dokaz protiv tebe. Svedoci mi nisu potrebi. Ti ne slušaš svoju dušu, već svoju ljutnju i bes.

'Gospodar Leto jednom Pokajniku: iz Usmenih Predanja'

'Sledeća procena stanja Carstva u 3508. godini vladavine gospodara Leta uzeta je iz skraćenog izdanja Velbeka. Izvornik se nalazi u Kapitolskim arhivima Benegeseritskog reda. Upoređenje otkriva da izostavljena mesta ne utiču bitno na tačnost ovog izveštaja.'

U ime našeg svetog reda i njegovog neraskidivog Sestrinstva, ovaj izveštaj ocenjen je kao pouzdan i vredan da uđe u rukopise Kapitolijske.

Sestre Čenoeh i Tavsuoko bezbedno su se vratile sa Arakisa i potvrdile davnašnje sumnje da je devet istoričara koji su u Citadeli nestali 2116. godine vladavine gospodara Leta bilo pogubljeno. Sestre javljaju da su ta devetorica bila prvo onesveščena, a zatim spaljena na lomači vlastitih objavljenih dela. Ovo je u potpunoj saglasnosti sa pričama koje su u to vreme kružile Carstvom. Smatra se da su tadašnje verzije potekle od samog gospodara Leta.

Sestre Čenoeh i Tavsuoko donele su i rukopisna svedočanstva jednog očevica u kojima se kaže da je gospodar Leto ovako odgovorio na molbe ostalih istoričara koji su hteli da nešto doznaju o svojim kolegama:

"Uništeni su jer su uobraženo lagali. Ne bojte se da će moj gnev pasti na vas zbog greške koju ste nenamerno počinili. Ne mili mi se baš kad moram da stvaram mučenike. Mučenici obično upliću dramatična zbivanja u spokojan tok ljudskih života. A drama je jedna od lovina mog grabljivičkog poriva. Drhtite samo ako sastavljate lažne izveštaje i ako ih s ponosom branite. Pođite sada i ne govorite o ovome."

Pomnim ispitivanjem rukopisnog svedočanstva pokazalo se da je njegov autor Ikonikr. Upravnik kod gospodara Leta iz godine 2116.

Valja posvetiti naročitu pažnju načinu na koji gospodar Leto koristi reč grabljivički poriv. Ovo je naročito značajno u svetlosti teorije časne majke Sjakse prema kojoj Bogocar vidi sebe kao grabljivicu, u doslovnom smislu te reči.

Sestra Čenoeh bila je pozvana da se pridruži Ribogovornicama koje su se nalazile u pratnji gospodara Leta prilikom jednog od njegovih retkih putovanja. Jednom prilikom bila je umoljena da pristupi Carskim Kolima i da tokom vožnje razgovara sa samim gospodarem Letom. Evo njenog izveštaja o tom razgovoru:

Gospodar Leto reče: "Ovde na carskom drumu ponekad se osetim kao da stojim na grudobranu i branim sebe od osvajača."

Sestra Čenoeh odgovori: "Ovde vas niko ne napada, gospodaru!"

Gospodar Leto nastavi: "Vi Bene Geseriti salećete me sa svih strana. Čak i sada, trudite se da podmitite moje Ribogovornice."

Sestra Čenoeh kaže da se bila na smrt prepala, ali Bogocar je samo zaustavio kola i bacio pogled na svoju pratnju. Kaže da su se i ostali zaustavili na drumu, u dobro uvežbanom nepomičnom stavu, svi odreda na pristojnoj udaljenosti.

Gospodar Leto primeti: "To je moja mala skupina, koja mi sve prenosi. Ne poričite moju optužbu."

Sestra Čenoeh odvrati: "Ne poričem."

Tada je gospodar Leto pogleda i napomenu: "Ne bojte se za sebe, setro Čenoeh. Želim da moje reči dostavite Kapitoliji."

Sestra Čenoeh kaže da je tada shvatila da gospodar Leto zna sve o njoj, o njenom zadatku, naročitoj obuci u veštini pamćenja, sve. "Bio je nalik na Časnu Majku", rekla je. "Ništa nisam mogla da sakrijem od njega."

Zatim joj gospodar Leto naredi: "Pogledaj prema mom svetkovinskom gradu i reci šta vidiš."

Sestra Čenoeh pogleda prema Onu i reče: "Vidim grad u daljini. Divan je na jutarnjoj svetlosti. S desne strane je vaša šuma. U njoj ima toliko zelenila da bih ceo dan mogla provesti u opisivanju. S leve strane i svuda oko grada nalaze se kuće i bašte onih koji vam služe. Poneke izgledaju veoma bogate, a poneke veoma siromašne."

Gospodar Leto reče: "Pretrpali smo ovaj predeo. Previše je drveća. Kuća, bašti... Ne može se radovati novim tajnama u ovakvoj sredini."

Sestra Čenoeh, ohrabrena ospokojavanjem gospodara Leta, upita: "Da li je gospodaru doista stalo do tajni?"

Gospodar Leto odgovori: "U ovakvom predelu nema spoljašnje duhovne slobode. Zar vam se ne čini? Ovde nema otvorenog sveta s kojim bi se moglo nešto podeliti. Sve je zatvoreno - vrata, reze, brave."

Sestra Čenoeh na to upita: "Zar ljudskom rodu nisu više potrebni intimnost i zaštita?"

Gospodar Leto odgovori: "Kada se vratiš reci Sestrama da ću ponovo vaspostaviti spoljašnje sagledavanje stvari. Predeo kao ovaj tera čoveka da u sebi potraži ma kakvu vrstu slobode koja se tu duhom može naći! Većina ljudskih bića nije dovoljno jaka da slobodu nađe u sebi."

Sestra Čenoeh potvrdi: "Preneću vaše reči doslovno, gospodaru."

Gospodar Leto dodade: "Potrudi se. Isto tako, poruči Sestrama da bi pripadnice Benegeseritskog reda ponajpre trebalo da znaju kolike se opasnosti kriju u uzgajanju radi određene osobine, u traganju za nekim određenim genetskim ciljem."

Sestra Čenoeh kaže da su se ove reči očigledno odnosile na oca gospodara Leta, Pola Atreida. Neka bude zabeleženo da je naš program uzgajanja stvorio Kvizac Haderaha jedno pokolenje prerano. Postavši Muad'Dib, vođa Slobodnjaka, Pol Atreid izmakao je našem nadzoru. Nema sumnje da je on bio muškarac sa moćima Časne Majke kao i nekim drugim moćima za koje ljudski rod još uvek plaća visoku cenu. Kao što je gospodar Leto rekao:

"Dobile ste nešto što niste očekivale. Dobile ste mene, što je bilo nepredviđeno. A ja sam dobio Sionu."

Gospodar Leto je odbio da pobliže objasni ovo spominjanje kćeri svog upravnika, Monea. Stvar se ispituje.

Što se tiče drugih stvari važnih za Kapitoliju, naši istraživači pribavili su sledeća obaveštenja.

'Ribogovornice'

Ženske legije gospodara Leta izabrale su svoje predstavnice koje će prisustvovati svetkovini što se na Arakisu održava svake desete godine. Iz svakog garnizona na planeti prisustvovaće po tri predstavnice. (Pogledati priloženi spisak izabраниh). Kao i obično, odraslim muškarcima biće zabranjen pristup, čak i supruzima oficira Ribogovornica. Dodali smo nova imena sa podacima gde je to bilo moguće. Napominjem da su samo dvojica od pomenutih možda potomci gola Dankana Ajdaha. Ne možemo da dodamo ništa novo događanjima o tome kako koristi gole u programu uzgajanja.

Naši naponi da sklopimo savez između Ribogovornica i Bene Geserita nisu u ovom razdoblju urodili plodom. Gospodar Leto i dalje povećava razmere pojedinih garnizona. Takođe, trudi se da umanjí značaj vojničkih misija Ribogovornica i istakne ostale njihove zadatke. Očekivani rezultat nije izostao: lokalno stanovništvo iskazuje povećano divljenje, poštovanje i zahvalnost zbog prisustva garnizona Ribogovornica. (Pogledati priloženi spisak na kome su navedeni garnizoni čiji se obim povećao. Urednikova primedba: Jedini garnizoni ove vrste jesu oni na matičnim planetama Bene Geserita, Iksijanaca i Tleilaksa. Broj nadzornika začinskog Esnafa nije se povećao.)

'Sveštenstvo'

Nije bilo nikakvih značajnijih promena, sem nekoliko prirodnih umiranja i zamena koje su navedene u Prilogu. Broj supruga i oficira odabranih da obavljaju obredne dužnosti i dalje je ostao mali, a njihove moći smanjene su stalnim zahtevom da se savetuju sa Arakisom pre no što preuzmu bilo kakav važniji korak. Časna majka Sjaksa i neki drugi smatraju da se religijski karakter Ribogovornica lagano rasplinjava.

'Program uzgajanja'

Sem neobjašnjene opaske o Sioni i o našoj grešci koju smo počinili u pogledu njegovog oca, nemamo ništa značajno da dodamo neprekidnom nadziranju programa uzgajanja gospodara Leta. Ima znakova da u planu gospodara Leta postoji i izvesna nasumičnost, koju još više pojačava njegova izjava o genetskim ciljevima;

međutim, ne možemo biti sigurni da je bio iskren sa sestrom Čenoeh. Molimo vas da obratite pažnju na mnoge primere kada je ili lagao ili dramatično i bez upozorenja menjao pravce svojih iskaza.

Gospodar Leto nam i dalje zabranjuje da uzmemo udela u njegovom programu uzgajanja. Njegove nadzornice iz garnizona Ribogovornica ovde kod nas i dalje nepopustljivo iskorenjuju našu novorođenčad i jedino zahvaljujući strogim merama kontrole uspele smo da održimo postojeći broj časnih majki tokom razdoblja obuhvaćenog ovim izveštajem. Na naše proteste nismo dobile odgovore.

Na neposredno pitanje sestre Čenoeh, gospodar Leto je odgovorio: "Budite zahvalne za ono što imate."

Ovo upozorenje ovde je doslovno zabeleženo. Poslale smo ljubazno pismo zahvalnosti gospodaru Letu.

'Ekonomija'

Kapitolija nastavlja da održava sposobnost ispunjavanja svojih materijalnih obaveza, ali restriktivne mere ne mogu se ublažiti. Šta više, predostrožnosti radi, biće uvedene i neke mere tokom razdoblja koje će biti obuhvaćeno narednim izveštajem. U to spada smanjenje upotrebe melanža u obredne svrhe i povećanje cena naših uobičajenih usluga. Nadamo se da ćemo tokom četiri naredna razdoblja koja će biti obuhvaćena izveštajem udvostručiti školarine za žensku čeljad iz Velikih Kuća. Ovim se zadužujete da započnete pripravljanje argumenata radi odbrane ove akcije.

Gospodar Leto je odbio našu molbu za povećanje sledovanja melanža. Bez objašnjenja. Naš odnos sa korporacijom 'Combine Honnete Ober Advancer Mercantiles' i dalje počiva na zdravima temeljima. CHOAM je u proteklom razdoblju stekao oblasni kartel nad zvezdanim draguljima; u tom projektu mi smo za svoje savete i usluge pri pogađanju stekli zamašnu dobit. Buduće zarade iz ovog posla trebalo bi da više nego pokriju gubitke na Giedi-I. Uložena sredstva na Giedi-I su otpisana.

'Velike Kuće'

Trideset jedna bivša Velika Kuća pretrpela je ekonomski krah u

razdoblju obuhvaćenom ovim izveštajem. Samo šest je uspelo da zadrži status Malih Kuća. (Pogledati priloženi popis). Ovim se nastavlja sveopšti proces gubljenja značaja Velikih Kuća koji, kako je zapisano, traje tokom poslednjih godina. Treba zapaziti da su šest Kuća koje su izbegle potpunu propast bile veliki ulagači u CHOAM-u, i da je pet od tih šest uzelo zamašnog udela u projektu zvezdanih dragulja. Poslednja, šesta, ima i dalje razgranatu mrežu poslova, računajući tu i zamašno ulaganje u trgovinu starinskim krznima kitova sa Kaladana.

(Naše rezerve pandži-pirinča gotovo su se udvostručile u ovom razdoblju, na uštrb utroška zaliha kitovog krzna. Razlozi za ovu odluku biće ponovo razmotreni u narednom razdoblju).

'Porodični život'

Kao što su primetili naši ispitivači, homogenizacija porodičnog života ne jenjava već više od dve hiljade godina. Izuzetke čine upravo oni od kojih se to može i očekivati: Esnaf, Ribogovornice, carski dvorani, Liceigrači Tleilaksa koji menjaju oblik (oni su još mazge, uprkos naporima da se to promeni). Tu smo, naravno, i mi.

Treba uočiti da porodične okolnosti, bez obzira na prebivališnu planetu, postaju međusobno sve sličnije, što predstavlja činjenicu koja se ne može pripisati dejstvu slučaja. Ovde se uočava i pomaljanje jednog dela velikih zamisli gospodara Leta. Čak i najsiromašnije porodice dobro se hrane, da; ali prilike u svakodnevnom životu sve su statičnije.

Podsećamo ovom prilikom i na izjavu gospodara Leta o kojoj smo podnele izveštaj pre gotovo osam pokoljenja: "Ja sam jedina preostala predstava u Carstvu."

Časna majka Sjaksa predložila je jedno teorijsko objašnjenje ovakvog toka stvari, teoriju koja među nama dobija sve više pristalica. Časna majka Sjaksa pripisuje gospodaru Letu pobude koje se temelje na pojmu hidrauličnog despotizma. Kao što znate, hidraulični despotizam moguć je jedino onda kada je jedna srazmerno mala i centralizovana sila u stanju da kontroliše neku tvar ili uslove od kojih život uopšte u potpunosti zavisi. Pojam hidrauličnog despotizma nastao je u trenutku kada je obimni priliv

voda za navodnjavanje do te mere povećao lokalnu ljudsku populaciju da je zbog velike potražnje došlo do potpune zavisnosti. Kada bi se dotok vode prekinuo ljudi su umirali u velikom broju.

Ova pojava ponavljala se mnogo puta u ljudskoj istoriji, ne samo s vodom i plodovima obradive zemlje već i sa ugljovodoničnim gorivima kao što su nafta i ugalj koji su bili kontrolisani putem cevovoda i drugih mreža za distribuciju. Svojevremeno se električna energija prenosila jedino složenim lavirintima vodova rasprostrtih po površini tla. Čak je i taj izvor energije bio korišćen kao temelj hidrauličnog despotizma. Časna majka Sjaksa stoga pretpostavlja da gospodar Leto vodi Carstvo ka još većoj zavisnosti od melanža. Valja zapaziti da se proces starenja može nazvati bolešću za koju melanž predstavlja posebno sredstvo lečenja, mada ne i izlečenja. Časna majka Sjaksa pretpostavlja da gospodar Leto može otići tako daleko da uvede neku novu bolest, koja se može izlečiti jedino melanžom. Mada ovo može izgledati nategnuto, takva se mogućnost ne bi smela olako odbaciti. I čudnije stvari su se dešavale; ne bi, pri tom, bilo uputno prenebregnuti ulogu koju je, na primer, sifilis imao u ranoj istoriji čovečanstva.

'Prevoz/Esnaf'

Trostruki sistem prevoza, nekada osoben za Arakis (pešice, pri čemu je težak teret prevožen na lebdećim platformama; kroz vazduh, ornitopterima; ili izvan planete, esnafskim brodovima), preovlađivaće sve više i više planetama Carstva. Iks je glavni izuzetak u ovom pogledu.

To delimično pripisujemo nazadovanju u pogledu načina života na planetama, koji sve više postaje sedeći i statičan, a delom je u pitanju i pokušaj da se oponaša ustrojstvo Arakisa. Uopštena odbojnost prema svemu što je iksijansko igra nemalu ulogu u ovom toku stvari. Važna je pri tom i činjenica da se i same Ribogovornice zalažu za to ustrojstvo, kako bi imale osetno manje posla oko održavanja reda.

Udeo Esnafa u ovom procesu vezan je za potpunu zavisnost esnafskih navigatora od melanža. Stoga pomno pratimo zajedničke napore Esnafa i Iksa da stvore mehaničku zamenu za

predskazivačke talente navigatora. Bez melanža ili nekog drugog sredstva za projektovanje putanje kosmoplova, svaki esnafski nadsvetlosni let bio bi veoma rizičan. Mada nismo veliki optimisti kada je u pitanju ovaj esnafsko-iksijanski projekat, uvek postoji i izvesna mogućnost za uspeh, te ćemo redovno podnositi izveštaje kada god nam se za to ukaže prilika.

'Bogocar'

Sem neznatnog povećanja razmera, nismo primetili veće promene u telesnim osobinama gospodara Leta. Iako kruže priče da oseća odbojnost prema vodi, one nisu dokazane, mada posedujemo u arhivama valjana svedočanstva da se voda na Dini koristila kao zaštitna brana od prvobitnih peščanih crva; tu su takođe svedočanstva o vodenoj smrti - načinu na koji su stari Slobodnjaci ubijali malog crva da bi došli do koncentrata začina koji su upotrebljavali u orgijama.

Postoje pouzdani pokazatelji o tome da je gospodar Leto pojačao prismotru nad Iksom, možda zbog esnafsko-iksijanskog projekta. Izvesno je da bi uspeh tog projekta oslabio njegovu vlast u Carstvu.

On i dalje sklapa poslove sa Iksom. Naručio je dodatne delove za svoja Carska Kola.

Tleilaksi su gospodaru Letu poslali novog голу Dankana Ajdaha. To potvrđuje pretpostavku da je prethodni gola mrtav, mada se ne zna način na koji je skončao. Skrećemo vam pažnju na ranije nagoveštaje da je sam gospodar Leto ubio neke od svojih gola.

Sve se češće pominje da gospodar Leto koristi računare. Ako on uistinu krši vlastite zabrane i anateme Batlerijanskog Džihada, onda bismo, uz posedovanje dokaza, bili u stanju da ostvarimo veći uticaj nad njim, možda čak do te mere da ostvarimo određeni stepen saradnje, o kojoj već dugo sanjamo. Suverena kontrola nad našim programom uzgajanja i dalje predstavlja glavni zadatak. Nastavićemo istraživanja uz, međutim, sledeću meru opreza:

kao što je bio slučaj i sa svim prethodnim izveštajima, moramo voditi računa o moći predviđanja gospodara Leta. Nema sumnje da je njegova sposobnost da predvidi događaje u budućnosti - orakularna sposobnost znatno moćnija od one kojom su raspolagali

njegovi preci - i dalje uporište njegove političke kontrole.

Mi tome ne prkosimo!

Verujemo da mu je poznat svaki važniji potez koji preduzmemo mnogo pre no što do njega uopšte dođe. Stoga se rukovodimo pravilom da svesno nećemo zapretiti ni njemu samom niti kojem od njegovih velikih planova koji uspemo da dokučimo. Naš stav prema njemu i dalje će biti:

"Reci nam ako ti zapretimo, kako bismo na vreme mogle da odustanemo."

I:

"Reci nam svoj veliki plan, kako bismo mogle da pomognemo."

Tokom ovog razdoblja nije nam pružio nijedan novi odgovor na oba navedena zahteva.

'Iksijanci'

Sem esnafsko-iksijanskog projekta, o malo čemu važnom imamo da izvestimo. Iks šalje novog ambasadora na dvor gospodara Leta, izvesnu Hvi Noree, Malkijevu nećakinju. Malki je u svoje vreme bio na glasu kao uvaženi sadrug Bogocara. Nije nam poznato zbog čega je baš ona izabrana kao zamena, mada postoje izveštaji i pokazatelji da je ta Hvi Noree uzgajana za naročitu svrhu, možda baš za iksijanskog predstavnika na dvoru. Imamo razloga da verujemo da je i Malki bio genetski projektovan sa istovetnim ciljem.

Nastavićemo sa istraživanjima.

'Muzejski Slobodnjaci'

Ti izmetnuti ostaci nekada ponositih ratnika i dalje predstavljaju naš najveći izvor pouzdanih obaveštenja o događajima na Arakisu. Oni će predstavljati i najveću budžetsku stavku u narednom izveštajnom razdoblju jer njihovi zahtevi za plaćanje stalno rastu, a mi se ne usuđujemo da im se suprotstavimo.

Zanimljivo je zapaziti sledeće: iako im život nimalo ne nalikuje na onaj koji su vodili njihovi preci, način na koji upražnjavaju obrede Slobodnjaka i sposobnost da oponašaju Slobodnjake u svakom su drugom pogledu besprekorni. To pripisujemo uticaju Ribogovornica na obuku Slobodnjaka.

'Tleilaksi'

Ne očekujemo od novog gole Dankana Ajdaha nikakvo iznenađenje. Tleilaksi su i dalje veoma sputani reakcijom gospodara Leta na njihov pređašnji pokušaj menjanja ćelijske prirode i psihe originala.

Nedavni izaslanik Tleilaksa ponovo je pokušao da nas privoli na zajednički poduhvat sa dobro poznatim ciljem: stvaranja potpuno ženskog društva, bez potrebe za muškarcima. Zbog svih očiglednih razloga, uključujući tu i naše nepoverenje prema svemu što potiče od Tleilaksa, odbile smo ih na svoj uobičajeno uljudan način. Naše poslanstvo na desetstoletnoj svetkovini gospodara Leta podneće mu o ovome iscrpan izveštaj.

S poštovanjem, potčinjene:

Časne majke Sjaksa, Jitob, Mamulut, Eknokosk, Akeli.

10.

Koliko god to čudno moglo izgledati, velike bitke kao ona koja se pred vama pomalja iz mojih dnevnika učesnicima nije uvek vidljiva. Mnogo zavisi od toga šta ljudi snevaju u potaji svojih srca. Oduvek sam podjednaku pažnju poklanjao oblikovanju snova, kao i oblikovanju delanja. Između redaka mojih dnevnika nazire se borba sa predstavom koju čovečanstvo ima o samom sebi - težak okršaj na polju gde pobude iz naše najintimnije prošlosti mogu izroniti iz ponora podsvesnog i postati događaji sa kojima ne samo da moramo živeti već i nositi se s njima. To je čudovište sa glavom hidre, koje uvek napada iz slepog dela naše prirode. Stoga se molim da kada budete prešli moj deo Zlatne Staze ne budete više nevinna deca što igraju na muziku koju ne žele čuti.

'Ukradeni dnevnici'

Naila se kretala postojanim, teškim korakom dok se kružnim stepeništem pela u odaju za prijem gospodara Leta koja se nalazila na vrhu južne kule Citadele. Svaki put kada bi prošla ispod jugozapadnog luka kule preko njenog puta pružale su se zlatne pruge ispunjene prašinom što su dopirale kroz uske proreze prozora. Znala je da središnji zid pored nje optače lift iksijanske izrade, dovoljno velik da prenese ogromnu masu njenog gospodara do gornje odaje, te stoga i dovoljno velik da izdrži i njeno srazmerno manje telo. Ipak, nije se vređala što se od nje tražilo da koristi stepenice.

Povetarac koji je dopirao kroz otvorene prozore ispuni joj nozdrve mirisom raznesenog peska sličnog sagorelom kremenu. Nisko sunce zapalilo je svetlost crvenih mineralnih varnica na unutrašnjem zidu, tako da je izgledalo da plamte rubinske šibice. Tu i tamo bacala bi pogled kroz proreze prozora na dine. Nijednom se nije zaustavila da se divi stvarima koje su je okruživale.

"Poseduješ junačku strpljivost, Naila", rekao joj je jedanput gospodar.

Sećanje na te reči prože sada Nailu topline.

Leto je u kuli pratio Nailino približavanje uz dugačko kružno stepenište koje se zavojito uvijalo oko oksijanskog lifta. Njeno napredovanje prenosila mu je oksijanska naprava koja je, četvorostuko ga smanjujući, projektovala lik što se približavao na područje trodimenzionalne žiže neposredno pred njegovim očima.

Kako se samo tačno kreće, pomisli on.

Ta tačnost, znao je, poticala je od strastvene jednostavnosti.

Bila je odevena u plavu odoru Ribogovornica i ogrtač bez sokola na prsima. Kada je prošla pored stražarske postaje u podnožju kule zbacila je cibusnu masku koju je od nje zahtevao da nosi za vreme ovih ličnih poseta. Njeno stameno, mišićavo telo nalikovalo je mnogim ostalim iz njegove straže, ali njeno lice nije podsećalo ni na jedno koga je mogao da se seti - bilo je gotovo četvrtasto, sa ustima tako širokim da se činilo da se šire i na obraze; ovaj privid izazivale su brazde u uglovima. Oči su joj bile bledozelene, a kratko podšišana kosa nalik na staru slonovaču. I čelo joj je bilo četvrtasto, sa bledim obrvama koje jedva da su se primećivale zbog njenih prodornih očiju. Nos joj je bio prav, neizbočen, a završavao se gotovo kod tankih usana.

Kada bi Naila govorila, velike vilice su joj se otvarale i zatvarale kao kod neke praiskonske životinje. Njena snaga, koja je malo kome van jedinica Ribogovornica bila poznata, predstavljala je među njima legendu. Leto ju je video kako je jednom rukom podigla čoveka teškog sto kilograma. Njen boravak na Arakisu od samog je početka bio uređen bez Maneovog učešća, mada je upravitelj znao da Leto zapošljava svoje Ribogovornice kao pouzdane tajne agente.

Leto okrenu glavu od prilike što se sporo približavala i zagleda se kroz široki otvor ka pustinji na jugu. Boje udaljenih stena poigravale su u njegovoj svesti - smeđa, zlatna, tamnoćilibarna. Na udaljenoj steni nalazila se linija ružičastog; preliv istovetan boji perja bele čaplje. Bele čaplje više nisu postojale sem u Letovom sećanju, ali on je mogao da tu bledopastelnu prugu smesti pred svoje unutrašnje oko, iz čega je proisticao utisak kao da ta iščezla ptica leti pored njega.

Ovo penjanje, znao je to, trebalo bi da počne da zamara čak i

Nailu. Najzad se zaustavila kako bi se odmorila, i to na dva stepenika posle tri četvrtine pređenog uspona, tačno na istom mestu na kome se svaki put odmarala. I to je bio deo njene tačnosti, jedan od razloga što ju je vratio iz dalekog garnizona na Sepreku.

Jedan soko sa Dine lebdeo je kraj otvora pored Leta, na samo nekoliko dužina krila od zida kule. Pažnju mu je privlačilo nešto u senkama pri dnu Citadele. Leto je znao da se ponekad odatle pomaljaju sitne životinje. S one strane sokolove staze, nejasno na obzorju, mogao je da razabere liniju oblaka.

Kako su čudno oni izgledali starom Slobodnjaku u njemu: oblaci, kiša i otvorena voda na Arakisu.

Leto se seti unutrašnjih glasova: Sem ove poslednje pustinje, mog Sarera, pretvaranje Dine u zeleni Arakis obavlja se neumitno od prvog dana moje vladavine.

Uticaj zemljopisa na istoriju prošao je uglavnom neprimetno, pomisli Leto. Ljudi pre teže da sagledaju uticaj istorije na zemljopis.

Ko je vlasnik ovog rečnog toka? Ove zelene doline? Ovog poluostrva? Ove planete?

Niko od nas.

Naila je nastavila da se penje, pogleda prikovanog za stepenice koje još treba da pređe. Letove misli vezaše se za nju.

U mnogo pogleda ona je najkorisniji pomoćnik koga sam ikada imao. Ja sam njen Bog. Ona me obožava bez ostatka, bespogovorno. Čak i kada u šali udarim na njenu veru, ona to shvati kao kušnju. Zna, međutim, da je jača od svih kušnji.

Kada ju je poslao pobunjenicima i rekao joj da se u svemu pokorava Sioni, prihvatila je to bez pogovora. Kada bi Naila posumnjala, pa čak i kada bi sumnje pretočila u reči, vlastite misli bile bi joj dovoljne da povрати veru... sve doskora. Skorašnje poruke, međutim, jasno su stavljale do znanja da je Naili bilo potrebno Sveto Prisustvo kako bi obnovila unutrašnju snagu.

Leto se priseti prvog razgovora sa Nailom, ženom koja je drhtala od želje da se sviđi.

"Čak i ako te Siona pošalje da me ubiješ, moraš je poslušati. Ona ne sme nikada saznati da mi služiš."

"Niko ne može vas ubiti, gospodaru."

"Ali moraš se pokoriti Sioni."

"Svakako, gospodaru. To je vaša zapoved."

"Moraš joj se u svemu pokoriti."

"Hoću, gospodaru."

Još jedna kušnja. Naila bespogovorno prihvata moje kušnje. Odnosi se prema njima kao prema ujedima buva. Njen gospodar naređuje? Naila izvršava. Ne smem dozvoliti da se išta izmeni u tom odnosu.

Biće ona izvrstan šadut pod stare dane, pomisli Leto. Bio je to jedan od razloga što je Naili dao kris-nož, i to pravi, sačuvan iz Sieč Tabra. Pripadao je jednoj od Stilgarovih žena. Naila ga je nosila u skrivenim koricama ispod odeće, više kao talisman nego kao oružje. Predao joj ga je u izvornom obredu, tokom svetkovine koja ga je i samog iznenadila jer je u njemu probudila osećanja za koja je mislio da su zauvek pokopana.

"Ovo je zub Šai-Huluda."

Pružio joj je oštricu svojim šakama od srebrnaste kože.

"Uzmi ga i postaćeš deo i prošlosti i budućnosti. Okaljaš li ga, prošlost ti neće pružiti nikakvu budućnost."

Naila je prihvatila oštricu, a zatim i korice.

"Pusti krv iz prsta", naredi joj Leto.

Naila ga je poslušala.

"Stavi sečivo u korice. Nikada ga ne izvuci bez puštanja krvi."

I opet ga je Naila poslušala.

Dok je Leto posmatrao trodimenzionalan Nailin lik kako se približava, njegova razmišljanja o toj staroj ceremoniji prožeše ga prislenkom tuge. Ako se ne održava na stari slobodnjački način, sečivo će postati lomljivo i nekorisno. Zadržaće svoj oblik za vreme Nailinog života, ali ne i duže.

Odbacio sam delić prošlosti.

Kako je bilo tužno to što su nekadašnji šaduti postali današnje Ribogovornice. A pravi kris-nož bio je upotrebljavan da slugu još više veže uz gospodara. Znao je da neki misle da su njegove Ribogovornice u stvari sveštenice - da je to Letov odgovor Bene Geseritu.

"On stvara novu religiju", govornice su predstavnice Bene Geserita.

Gluposti! Nisam ja stvorio religiju. Ja jesam religija!

Naila stupi u svetište u kuli i zaustavi se na tri koraka od Letovih kola, spuštenu pogleda u znak primerene pokornosti.

I dalje zaokupljen sećanjima, Leto reče: "Pogledaj me, ženo!"

Ona poslušala.

"Stvorio sam svetu skarednost!" reče on. "Ova religija koja me okružuje izaziva kod mene gađenje!"

"Da, gospodaru."

Nailine zelene oči smeštene na pozlaćenim jastucima njenih obraza posmatrale su bez pitanja, bez razumevanja, bez potrebe za ikakvim odgovorom.

Ako bih je poslao napolje da sakuplja zvezde, ona bi otišla i pokušala to misleći da je iskušavam. Odista verujem da me može razljutiti.

"Ova gnusna religija treba da skonča sa mnom!" povika Leto. "Zašto bih uvodio religiju među moje ljude? Religije nagrízaju iznutra - kako carstva tako i pojedince! Podjednako!"

"Da, gospodaru."

"Religije stvaraju radikale i fanatike poput tebe!"

"Hvala, gospodaru."

Kratkotrajni tobožnji bes nestade u dubinama njegovih sećanja. Ništa nije moglo da poljulja Nailinu veru.

"Dobio sam Toprijevo izveštaj preko Monea", reče Leto. "Kaži mi nešto o tom Topriju."

"Topri je crv."

"Zar i mene ne zoveš upravo tako kad si među pobunjenicima?"

"U svemu se pokoravam svom gospodaru."

TouchQ!

"Znači, Topri nije vredan obrađivanja?" upita Leto.

"Siona ga je pravilno procenila. Nespretnan je. Priča stvari koje će drugi ponavljati i tako otkriti da je i on umešan. Nakon svega nekoliko sekundi pošto je Kobat počeo da govori, dobila je potvrdu da je Topri uhoda."

Svi se slažu, čak i Moneo, pomisli Leto. Topri nije dobar uhoda.

Leta je zabavljala ta podudarnost stavova. Sitne mahinacije zamućivale su vodu, koja je, međutim, za njega ostajala potpuno

bistra. Učesnici su, ipak, i dalje služili njegovim ciljevima.

"Siona ne sumnja u tebe?" upita Leto.

"Ja nisam nespretna."

"Znaš li zašto sam te pozvao?"

"Da iskušate moju veru."

Ahhh, Naila. Kako ti malo znaš o iskušavanju.

"Želim da čujem kako procenjuješ Sionu. Želim da to vidim na tvom licu, u pokretima, i da čujem u tvom glasu", reče Leto. "Da li je spremna?"

"Potrebna je Ribogovornicama, gospodaru. Zašto rizikujete da je izgubite?"

"Ako vršim prevelik pritisak, onda je to najsigurniji način da izgubim ono što najviše cenim u njoj", reče Leto. "Ona mora doći k meni potpuno nedirnete snage."

Naila obori pogled. "Kako moj gospodar zapovedi."

Leto prepozna odgovor. Naila bi uvek tako reagovala kada nešto ne bi razumela.

"Da li će preživeti probu, Naila?"

"Sudeći po tome kako moj gospodar opisuje probu..." Naila podiže pogled do Letovog lica i slegnu ramenima. "Ne znam, gospodaru. Neosporno, snažna je. Jedino je ona preživela vukove. Ali njome upravlja mržnja."

"Sasvim prirodno. Reci mi, Naila, šta će uraditi sa stvarima koje mi je ukrala?"

"Zar vas Topri nije obavestio o knjigama za koje kažu da sadrže vaše Svete Reči?"

Čudno je kako je u stanju da istakne početna velika slova samo glasom, pomisli Leto. On kratko odgovori.

"Da, da. Iksijanci imaju primerak, a uskoro će Esnaf i Sestrinstvo takođe dobrano prionuti na posao."

"Kakve su to knjige, gospodaru?"

"To su moje reči za moj narod. Želim da budu pročitane. Sada me u stvari zanima šta je Siona rekla o planovima Citadele kojih se dokopala."

"Kaže da postoji velika zaliha melanža ispod vaše Citadele, gospodaru, i da će je planovi otkriti."

"Planovi je neće otkriti. Da li će kopati?"

"Tražila je iksijanske alatke za to."

"Od Iksa ih neće dobiti."

"Postoje li zalihe začina, gospodaru?"

"Da."

"Kruži priča o tome kako se čuva vaša zaliha, gospodaru. Priča se da će i sam Arakis biti uništen ako neko pokuša da ukrade vaš melanž. Je li to tačno?"

"Da. To bi uzdrimalo Carstvo. Ništa ne bi preživelo - ni Esnaf, ni Sestrinstvo, ni Iks, ni Tleilaks, pa čak ni Ribogovornice."

Ona se strese i reče: "Neću dozvoliti Sioni da pokuša da se domogne vašeg začina."

"Naila! Naređujem ti da se u svemu pokoravaš Sioni. Zar mi tako služiš?"

"Gospodaru?" Stajala je prestrašena njegovom srdžbom, bliža gubitku vere nego što ju je on ikada video. Bila je to kriza koju je sam stvorio, znajući unapred kako se mora završiti. Lagano, Naila se opusti. Mogao je da sagleda oblik njenih misli kao da mu ih je sama izložila blistavim rečima.

Poslednja kušnja!

"Vратиćeš se Sioni i štitićeš njen život svojim", reče Leto. "To je zadatak koji sam ti namenio i koji si prihvatila. Zbog toga si bila izabrana. Zbog toga nosiš sečivo iz Stilgarovog domaćinstva."

Njena desna šaka pođe ka kris-nožu skrivenom ispod odore.

Koliko je samo izvesna tvrdnja, pomisli Leto, da oružje može naterati čoveka da se ponaša na krajnje predvidljiv način.

Zadivljeno je posmatrao Nailino kruto telo. U njenim očima nije bilo ničeg sem obožavanja.

I poslednji retorički despotizam... koji prezirem!

"Odlazi sada!" odbrusi on.

Naila se okrenu i napusti Sveto Prisustvo.

Vredi li truda? upita se Leto.

Ali Naila mu je rekla ono što mu je bilo potrebno. Naila je obnovila veru i tačno obnovila ono što Leto nije mogao da pronade u Sioninom liku koji je čileo. Trebalo je verovati Nailinim nagonima.

Siona je dostigla onaj eksplozivni trenutak koji mi je potreban.

11.

Dankanima je uvek čudno što biram žene za borbene snage, ali moje Ribogovornice su privremena vojska u svakom pogledu. Iako mogu biti silovite i opake, žene su potpuno drugačije od muškaraca kada je reč o predanosti borbi. Kolevka postanja čini ih konačno predodređenima da se zaštitnički ponašaju prema životu. Pokazale su se kao najbolji čuvari Zlatne Staze. U obuci koju pripremam za njih naročito ističem to svojstvo. Izvesno vreme oslobođene su običnih poslova. Priznam im poseban udeo, koga mogu da se sa zadovoljstvom sećaju do kraja života. Stasavaju u društvu svojih sestara, u pripremanju za mnogo značajnije događaje. Ono što delite u takvom društvu uvek vas priprema za mnogo važnije stvari. Izmaglica nostalgije prekriva im dane provedene među sestrama, pretvarajući te dane u nešto drugo nego što su odista bili. To je način na koji današnjica menja istoriju. Svi savremenici ne pripadaju istom vremenu. Prošlost se stalno menja - ali retki su oni koji to shvataju.

'Ukradeni dnevnici'

U pozno veče, pošto je poslao poruku Ribogovornicama, Leto siđe u kriptu. Učinilo mu se najboljim da prvi razgovor sa novim Dankanom Ajdahom započne u zamračenoj prostoriji u kojoj je gola mogao da čuje kako Leto sam sebe opisuje, pre no što ugleda telo pre-crva. Izdubljena u crnom kamenu središnje rotunde kripte nalazila se mala pokrajna odaja koja je odgovarala ovim zahtevima. Odaja je bila dovoljno velika da primi Leta zajedno sa kolima, ali tavanica je stajala nisko. Rasvetu su stvarale skrivene sjajne kugle kojima je on upravljao. Postojala su samo jedna vrata, ali su se sastojala iz dva dela: jedan se široko otvarao kako bi mogla da prođu Carska Kola, dok je drugi deo predstavljao mali portal ljudskih razmera.

Leto doveze Carska Kola u odaju, zabravi veliki portal i otvori onaj manji. Zatim se pripremi za kušnju.

Dosada mu je zadavala sve više muke. Ustrojstvo gola koje su

mu slali Tleilaksi, zamorno se ponavljalo. Jednom je Leto poslao poruku Tleilaksima u kojoj ih je upozorio da mu više ne šalju Dankane, ali oni su znali da se mogu oglušiti o naređenje kada je o ovome bila reč.

Ponekad mislim da to čine samo da bi održali neposlušnost u životu!

Tleilaksi su se pouzdavali u jednu važnu stvar, za koju su znali da ih štiti u svemu drugom.

Prisustvo Dankana godi Polu Atreidu u meni.

Leto je to objasnio Moneu prvog dana njegovog upraviteljstva u Citadeli:

"Dankani moraju stizati do mene mnogo bolje pripremljeni nego što ih pošalju Tleilaksi. Moraš se pobrinuti o tome da moje hurije budu uviđavne prema Dankanima i da odgovore bar na neka njihova pitanja."

"Na koja to pitanja smeju da odgovore, gospodaru?"

"Znaju one."

Moneo je, razume se, tokom godina naučio sve o ovom postupku.

Leto začu Moneov glas izvan zamračene prostorije, a zatim i zvuk pratnje Ribogovornica i korake novog gole; koraci su mu se razlikovali po neodlučnosti.

"Kroz ova vrata", reče Moneo. "Unutra će biti mračno, jer ćemo ih za tobom zatvoriti. Zaustavi se čim uđeš i čekaj da ti se gospodar Leto obrati."

"Zašto će biti mračno?" Ajdahov glas bio je pun izazovne bojazni.

"On će to već objasniti."

Ajdaha najzad uguraše u prostoriju i odmah zatvoriše za njim vrata.

Leto je znao šta gola vidi - samo senke među senkama, i tamu u kojoj nije bilo moguće odrediti čak ni izvor glasa. Kao i obično u ovakvim prilikama, Leto se posluži glasom Pola Muad'Diba.

"Drago mi je što te ponovo vidim, Dankane."

"Ja tebe ne vidim."

Ajdaho je bio ratnik, a ratnik napada. To uveri Leta da gola u potpunosti odgovara originalu. Drama moralnosti pomoću koje su Tleilaksi budili golina pre-smrtna sećanja uvek je ostavljala izvesnu

nesigurnost u njegovom umu. Neki Dankani verovali su da su doveli u opasnost stvarnog Pola Muad'Diba. Ovaj je bio žrtva tog privida.

"Čujem Polov glas, ali ne mogu da ga vidim", nastavi Ajdaho. Nije ni pokušao da sakrije osujećenost; štaviše, dozvolio je da mu se oseti u glasu.

Zašto Atreid igra tu glupu igru? Pol je u stvarnosti već poodavno bio mrtav, a ovo je bio Leto, nosilac Polovih uskrsnulih sećanja... kao i - ako je verovati pričama Tleilaksa - sećanja mnogih drugih!

"Rečeno ti je da si samo poslednji u dugom nizu duplikata", reče Leto.

"Ne raspolažem tim sećanjima."

Leto oseti da Dankana obuzima histerija i da je jedva prikriva pod plaštom ratničke razmetljivosti. Prokleta Tleilaška taktika obnavljanja posle uzgoja u tanku stvorila je uobičajeni mentalni kaos. Ovaj Dankan stigao je u stanju bliskom šoku, sa jakim podozrenjem da je lud. Leto je znao da će, kako bi uspokojio jadnika, morati da se koristi najtananim načinom razuveravanja. Biće to veliki emocionalni napor za obojicu.

"Došlo je do mnogih promena, Dankane", reče Leto. "Ali jedna stvar se ne menja. Još sam Atreid."

"Kažu da je tvoje telo..."

"Da, ono se promenilo."

"Prokleti Tleilaksi! Pokušali su da me nateraju da ubijem nekoga ko je tebi nalikovao. Odjednom sam se setio ko sam i tu beše taj... Da to nije možda bio gola u liku Muad'Diba?"

"Trik Liceigrača, uveravam te."

"Veoma je nalikovao i govorio baš kao... Jesi li sasvim siguran?"

"Samo glumac i ništa više. Da li je preživeo?"

"Svakako! Tako su probudili moja sećanja. Objasnili su mi čitavu tu prokletu stvar. Da li je to istina?"

"Jeste, Dankane. Gnušam je se, ali je dozvoljavam, jer uživam u tvom društvu."

Potencijalne žrtve uvek prežive, pomisli Leto. Bar je to tako sa Dankanima koje sam sretao. Bilo je i promašaja, poput umorstva lažnog Pola i straćenih Dankana. Ali uvek je preostajalo dovoljno sačuvanih ćelija originala.

"Šta je sa tvojim telom?" zapita Ajdaho.

Muad'Dib može sada da se povuče; Leto prozbori svojim uobičajenim glasom. "Prihvatio sam krljušti pešćanih pastrmki kao kožu. Od tada me one menjaju."

"Zašto?"

"Objasniću ti kad za to dođe vreme."

"Tleilaksi su mi rekli da ličiš na pešćanog crva."

"A šta su kazale moje Ribogovornice?"

"Da si Bog. Zašto ih nazivaš Ribogovornicama?"

"To vuče korene iz davnina. Prve sveštenice razgovarale su sa ribom u snovima. Na taj način naučile su mnoge važne stvari."

"Otkud to znaš?"

"Ja sam te žene... kao i sve što je bilo pre i što će tek biti."

Leto začu kako Ajdaho guta knedlu kroz suvo grlo, a zatim progovori: "Shvatam zašto je ovde mračno. Daješ mi vremena da se naviknem."

"Uvek si bio brz, Dankane."

Osim kada si bio spor.

"Od kada se menjaš?"

"Već više od tri hiljade petsto godina."

"Znači da je ono što su mi Tleilaksi rekli istina."

"Retko se još usuđuju da lažu."

"To je dugo vreme."

"Veoma dugo."

"Tleilaksi su me... umnožili mnogo puta?"

"Tako je."

Vreme je da upitaš koliko puta, Dankane.

"Koliko puta?"

"Daću ti da sam pregledaš zapise."

I tako počinje, pomisli Leto.

Ovaj razgovor uvek bi zadovoljio Dankane, ali nije se mogla izbeći priroda pitanja:

"Koliko puta?"

Dankani ne prave razlike među svojim telima, iako kod gola iste pasmine ne dolazi do prenosa sećanja.

"Sećam se svoje smrti", reče Ajdaho. "Harkonenskih sečiva,

mного njih, kako pokušavaju da dopru do tebe i Džesike."

Leto ponovo progovori Muad'Dibovim glasom, jer je to nalagao trenutak: "Bio sam tamo, Dankane".

"Ja sam zamena, je li tako?" upita Ajdaho.

"Tako je", reče Leto.

"Kako su ostali... ja... hoću da kažem, kako je on umro?"

"Sva tela propadaju, Dankane. Sve je u zapisima."

Leto je strpljivo čekao, pitajući se koliko će vremena biti potrebno pre no što prilagođena istorija prestane da zadovoljava ovog Dankana.

"Kako ti u stvari izgledaš?" upita Ajdaho. "Kakvo je to telo peščanog crva, koje su mi Tleilaksi opisali?"

"Tek će se jednog dana pretvoriti u neku vrstu crva. Taj preobražaj je već dobro odmakao."

"Kako to misliš - neku vrstu?"

"Imaće više ganglija, biće svestan."

"Možeš li ovde malo osvetliti? Voleo bih veoma da te vidim."

Leto naloži da se svetlost uključi. Bleštavo osvetljenje ispuni odaju. Raspored crnih zidova i rasvete bio je takav da je sva raspoloživa svetlost bila usredsređena na Letu, kako bi se dobro videla i najsitnija pojedinost.

Ajdaho pređe pogledom preko ljuspastog, srebrnastosivog tela, zapazi početke rebrastih delova peščanog crva, sinusoidne gibnjeve... male izraštaje koji su nekada predstavljali stopala i noge; jedan od njih bio je nešto kraći od drugog. Zatim ponovo obrati pažnju na jasno izražene ruke i šake i napokon se zagleda u zakukuljeno lice sa ružičastom kožom gotovo izgubljeno u toj ogromnosti; neprilična izbočina na takvom jednom telu.

"Pa, Dankane", reče Leto. Bio si upozoren."

Ajdaho nemo pokaza prema telu pre-crva.

Leto postavi pitanje umesto njega: "Zašto?"

Ajdaho klimnu.

"I dalje sam Atreid, Dankane, i uveravam te, pozivajući se na čast toga imena, da su me valjani razlozi na to primorali."

"Šta bi to moglo..."

"Saznaćeš na vreme."

Ajdaho samo zavrte glavom.

"Nije to prijatno otkrovenje", reče Leto. "Treba još neke stvari pre toga da doznaš. Veruj reči Atreida."

Tokom vekova Leto je ustanovio da ovakvo prizivanje Ajdahove duboke odanosti prema svemu što je atreidsko trenutno potiskuje bujicu znatiželjnih pitanja. Formula se još jednom pokazala ispravnom.

"Znači, ponovo ću služiti Atreidima", reče Ajdaho. "To mi zvuči nekako poznato, zar ne?"

"U mnogo čemu, stari prijatelju."

"Star je možda za tebe, ali ne i za mene. Šta će biti moje dužnosti?"

"Zar ti moje Ribogovornice nisu to rekle?"

"Kazale su mi da ću predvoditi tvoju elitnu stražu, jedinice koju isključivo one sačinjavaju. Ne razumem to. Armija žena?"

"Potreban mi je odan sadrug, koji je u stanju da komanduje stražom. Imaš li nešto protiv?"

"Zašto žene?"

"Postoje razlike u ponašanju među polovima, zbog čega su žene bolje u ovoj ulozi."

"Nisi odgovorio na moje pitanje."

"Misliš li da su nepodobne?"

"Neke od njih izgledaju prilično čvrste, ali..."

"Druge su, ahhh, bile meke s tobom?"

Ajdaho pocrvene.

Letu se ova reakcija veoma dopala. Dankani su bili među retkim ljudima koji su u ovo doba imali tu sposobnost. Nije u tome bilo ničeg čudnog. Tako su bili od početka obučavani. Posedovali su osećanje lične časti - kako je to viteški.

"Ne shvatam zbog čega se uzdaš u žene da te štite?" upita Ajdaho. Krv se polako povukla sa njegovih obraza. On se zagleda u Leta.

"Uvek sam se pouzdavao u njih, kao što se uzdam i u tebe - svojim životom."

"Od čega treba da te štitimo?"

"Moneo i Ribogovornice upознаće te s novim zbivanjima."

Ajdaho se premeštao s noge na nogu, dok mu se telo njihalo u ritmu otkucaja srca. Pogledom je šarao po maloj prostoriji, ali mu oči nigde nisu ulazile u žižu. Iznenada, donevši odluku, on ponovo upravi pažnju na Leta.

"Kako da te zovem?"

Bio je to znak pristanka na koji je Leto čekao. "Može li gospodar Leto?"

"Da... moj gospodaru." Ajdaho se zagleda pravo u Letove slobodnjački plave oči. "Da li je tačno ono što kažu Ribogovornice - da su u tebi... sećanja..."

"Svi smo tu, Dankane."

Leto progovori glasom dede po ocu, a zatim dodade: "Čak su i žene tu, Dankane."

Bio je to Džesikin glas, glas Letove babe po ocu.

"Dobro si ih sve poznavao", dodade brzo Leto. "I oni poznaju tebe."

Ajdaho udahnu lagano i drhtavo. "Biće mi potrebno malo vremena da se priviknem na to."

"Tako sam i ja reagovao u početku", reče Leto.

Ajdaha protrese gromoglasan smeh. Leto pomisli kako to ova neduhovita šala nije zaslužila, ali ne reče ništa.

Ali netom se oglasi Ajdaho: "Tvoje Ribogovornice trebalo je da mi poprave raspoloženje, zar ne?"

"Da li su uspele?"

Ajdaho osmotri Letovo lice, razabravši u njemu tipične atreidske crte.

"Vi Atreidi ste me uvek suviše dobro poznavali", reče Ajdaho.

"To je već bolje", reče Leto. "Počinješ da prihvataš činjenicu da ja nisam samo jedan od Atreida. Ja sam svi oni zajedno."

"Pol je to isto rekao."

"I jesam!" U meri u kojoj izvorna ličnost može da se dočara bojom glasa i naglaskom, bio je to Muad'Dib.

Ajdaho proguta knedlu i naglo skrenu pogled prema vratima.

"Nešto si nam oduzeo", reče on. "Osećam to. Te žene... Moneo..."

Mi protiv tebe, pomisli Leto. Dankani se uvek opredeljuju za

muškarce.

Ajdaho ponovo skrenu pažnju na Letovo lice. "Šta si nam dao u zamenu?"

"Celom Carstvu - Letov mir!"

"I kao što vidim, svi su očarani i srećni. Zato ti je potrebna lična straža."

Leto se nasmeši. "Moj mir jer u stvari nametnut spokoj. Duga ljudska istorija prožeta je stalnim pobunama protiv spokoja."

"I tako nam onda dodeljuješ Ribogovornice."

"I hijerarhiju koju možeš da prepoznaš bez greške."

"Ženska vojska", promrmlja Ajdaho.

"Vrhovna sila koja satire muškarce", reče Leto. "Seks je oduvek predstavljao najbolji način da se pokori agresivan mužjak."

"Zar one to rade?"

"One sprečavaju ili zalečuju ispade koji mogu da dovedu do još bolnijeg nasilja."

"Dozvoljavaš im da veruju da si bog. Mislim da mi se to ne dopada."

"Svetogrđe mi je isto tako mrsko kao i tebi!"

Ajdaho se namršti. Takav odgovor nije očekivao.

"Kakvu to igru igraš, gospodaru Leto?"

"Veoma staru, ali sa novim pravilima."

"Tvojim pravilima?"

"Da li bi više voleo da sam sve vratio CHOAM-u, Landsradu i Velikim Kućama?"

"Tleilaksi kažu da nema više Landsrada. Ti ne dozvoljavaš nikakva posebna pravila."

"Pa, mogao bih, možda, da ustupim mesto Bene Geseritu. Ili možda Tleilaksima ili Iksijancima? Da li bi voleo da pronađem nekog novog Barona Harkonena da preuzme vlast nad Carstvom? Samo jedna tvoja reč, Dankane, abdiciraću!"

Pod težinom značenja tih reči Ajdaho ponovo zavrte glavom.

"U pogrešnim rukama", reče Leto, "monolitna centralizovana moć je opasno i nepostojano oruđe."

"A tvoje ruke su one prave?"

"Nisam baš siguran što se tiče mojih ruku, ali reći ću ti, Dankane,

siguran sam u ruke onih koji su bili pre mene. Poznajem ih."

Ajdaho okrete leđa Letu.

Kakav zadivljujući, krajnje ljudski gest, pomisli Leto. Odbijanje spojeno sa prihvatanjem njegove ranjivosti.

Leto se obrati Ajdahovim leđima.

"Sasvim ispravno zameraš što iskorišćavam ljude bez njihovog znanja i pristanka."

Ajdaho okrete profil Letu, a zatim i glavu, kako bi mogao da pogleda u zakukuljeno lice, istežući vrat malo napred da bi što pažljivije osmotrio potpuno plave oči.

Proučava me, pomisli Leto, ali na raspolaganju mu je samo moje lice.

Atreidi su učili svoje ljude da raspoznaju tanane znake lica i tela i Ajdaho je bio dobar u tome, ali bilo je očigledno da je saznanje do koga je došao veoma teško za njega.

Ajdaho pročisti grlo. "Šta je najgore što bi zatražio od mene?"

Tipično za Dankana! pomisli Leto. Klasično pitanje. Ajdaho će biti odan Atreidu, čuvaru njegove zakletve, ali stavlja do znanja da neće prekoračiti granice svoje vlastite moralnosti.

"Od tebe će se tražiti da me štitiš svim neophodnim sredstvima, kao i da čuvaš moju tajnu."

"Kakvu tajnu?"

"Da sam ranjiv."

"Da nisi Bog?"

"Ne u tom krajnjem smislu."

"Tvoje Ribogovornice pričaju o pobunjenicima."

"Oni postoje."

"Zašto?"

"Mladi i nisam ih još ubedio da je moj put bolji. Vrlo je teško mlade ubediti u bilo šta. Rađaju se kao sveznajući."

"Nikada ranije nisam čuo jednog Atreida da se na ovakav način izruguje mladima."

"Možda je to stoga što sam toliko stariji - starost dodana na starost. Moja je zadatak sve teži kako pokolenja prolaze."

"U čemu je taj tvoj zadatak?"

"Razumećeš ga s vremenom uz mene."

"Šta se događa ako te izneverim? Da li će me tvoje žene uništiti?"

"Pokušavam da Ribogovornice ne opterećujem osećanjem krivice."

"Ali mene bi opteretio?"

"Ako prihvatiš."

"Ako uvidim da si gori od Harkonena, okrenuću se protiv tebe."

Pravi Dankan. Svako zlo mere u odnosu na Harkonene. Kako malo znaju o zlu.

Leto reče: "Baron je proždri čitave planete, Dankane. Šta može biti gore od toga?"

"Proždrati Carstvo."

"U meni je plod moga Carstva. Umreću, rađajući ga."

"Kad bih mogao da poverujem u to..."

"Hoćeš li zapovedati mojom stražom?"

"Zašto ja?"

"Ti si najbolji."

"Pretpostavljam da je to opasan posao. Jesu li moji prethodnici umrli obavljajući ga?"

"Poneki."

"Voleo bih da posedujem sećanja tih drugih!"

"Ne možeš i to i da budeš original."

"Ipak želim da se obavestim o njima."

"Slažem se."

"Dakle, Atreidima je i dalje potreban oštar nož?"

"Ima poslova koje samo Dankan Ajadho može za nas obaviti."

"Rekao si za nas..." Ajdaho proguta knedlu, pogleda prema vratima, pa ka Letovom licu.

Leto mu se obrati onako kako bi to Muad'Dib učinio, ali i dalje svojim glasom.

"Kada smo se poslednji put popeli prema Sieč Tabru bio sam ti odan kao i ti meni. To se nije promenilo."

"To je bio tvoj otac."

"Bio sam to ja!" Zapovednički glas Pola Muad'Diba koji je dopirao iz dubina Letove ogromnosti uvek je zaprepašćivao gole.

Ajdaho je ćutao. Ovo je bio odlučujući trenutak.

A onda se na Ajdahovom licu pojavi onaj nehajni osmeh po kome

je bio dobro poznat. "Dobro, obratiću se prvom Letu i Polu i onima koji me najbolje poznaju. Koristite me dobro, jer sam vas voleo."

Leto sklopi oči. Ovakve reči bi ga uvek potresle. Znao je da je to ljubav prema kojoj je bio najranjiviji.

Moneo, koji je prisluškivao, priteče upomoć. On uđe i reče: "Gospodaru, da odvedem Dankana Ajdaha do straže kojom će upravljati?"

"Da." Bila je to jedina reč koju je Leto uspeo da izgovori.

Moneo uhvati Ajdaha za ruku i izvede ga.

Dobri Moneo, pomisli Leto. Tako je dobar. Tako me valjano poznaje, ali ipak očajavam što me nikada neće shvatiti.

12.

Poznato mi je zlo koje su u sebi nosili moji preci, jer ja sam oni. Ravnoteža je krajnje osetljiva stvar. Znam da je malo vas što sada čitate ove reči ikada na ovakav način razmišljalo o svojim precima. Nije vam palo na pamet da su se vaši preci upirali da prežive i da sam taj čin ponekad podrazumeva donošenje divljačkih odluka, uvek svojstvenu primitivnu okrutnost koju civilizovano čovečanstvo teži da po svaku cenu potisne. Koju cenu ćete platiti da se u tome uspe? Da li ćete pristati da i sami nestanete?

'Ukradeni dnevnic'

Kada se obukao za svoje prvo jutro kao zapovednik Ribogovornica, Ajdaho pokuša da odagna noćnu moru. Dvaput se zbog nje budio i oba puta je izašao na terasu da bi posmatrao zvezde, dok mu je san i dalje tutnjao kroz glavu.

Žene... nenaoružane žene u crnom oklopu... nasrcu na njega ispuštajući podmukle... bezumne uzvike gomile... talasanje ruku natopljenih crvenom krvlju... a kada su ga preplavile... usta im se razjapiše da bi otkrila užasne životinjske zube!

U tom trenutku se probudio.

Jutarnja svetlost nije mogla u potpunosti da rastera noćne more.

Dobio je sobu u severnoj kuli. Pogled sa terase pružao se preko dina do udaljene stene kraj čijeg podnožja kao da se nalazilo selo sa kolibama od blata.

Dok je posmatrao ovaj prizor Ajdaho stade da zakopčava tuniku.

Zašto je Leto izabrao samo žene za svoju vojsku?

Nekoliko zgodnih Ribogovornica ponudilo se da provede noć sa svojim novim zapovednikom, ali ih je Ajdaho odbio.

Nije ličilo na Atreide da koriste seks za ubeđivanje.

On se zagleda u svoju odeću: crna uniforma sa zlatnim širitima i crvenim sokolom na levoj strani grudi. Bar mu je to bilo poznato. Oznaka čina nije postojala.

"Poznaju vaše lice", reče Moneo.

Čudan mali čovek, taj Moneo.

Ajdaho se trže od ove pomisli. Razmišljanje mu je govorilo da Moneo nije bio mali. Proračunat, da, ali nimalo niži od mene. Moneo je bio povučen u sebe, mada... pribran.

Ajdaho pređe pogledom preko sobe - uloženi su silan napor da se ovde oseća udobno - meki jastuci, uređaji skriveni iza smeđih panel-ploča. Kupatilo je bilo kitnjasto, obloženo pastelno plavim pločicama sa kombinacijom kade i tuša u kojoj je bar šestoro ljudi moglo istovremeno da se kupa. Čitavo to mesto prosto je mamilo na prepuštanje i uživanje. To su bile odaje u kojima se čulima moglo dozvoliti da se prepuste zadovoljstvima iz sećanja.

"Pametno", prošapće Ajdaho.

Blago kucanje na vratima proprati ženski glas koji reče: "Zapovedniče? Stigao je Moneo."

Ajdaho baci još jedan pogled na suncem spaljene boje udaljene stene.

"Zapovedniče?" Glas je bio nešto jači.

"Napred", pozva Ajdaho.

Moneo uđe zatvorivši vrata za sobom. Imao je na sebi tuniku i pantalone bele kao kreda, što je nagonilo oči da se usredsrede na njegovo lice. Moneo se lagano osvrnu po sobi.

"Znači tu su te smestili. Te proklete žene! Pretpostavljam da su mislile kako su bile ljubazne, ali trebalo bi bolje da razmišljaju."

"Kako znaš šta mi se dopada?" zapita Ajdaho. Još dok je postavljao pitanje shvati koliko je ono bilo budalasto.

Ja nisam prvi Dankan Ajdaho koga je Moneo video.

Moneo se samo nasmeši i slegnu ramenima.

"Nisam imao nameru da te uvredim, zapovedniče. Hoćeš li, onda, da zadržiš ove odaje?"

"Dopada mi se pogled."

"Ali ne i nameštaj." Bila je to tvrdnja.

"Možeš ga zameniti."

"Pobrinuću se."

"Pretpostavljam da si došao da mi objasniš moje dužnosti."

"Onoliko koliko sam to u stanju. Znam koliko ti u početku sve mora izgledati čudno. Ova civilizacija veoma se razlikuje od one koju

si poznavao."

"To vidim. Kako je moj... prethodnik završio?"

Moneo slegnu ramenima. To mu je izgleda bio uobičajen gest, ali nije bilo ničeg izveštačenog u tome.

"Nije bio dovoljno brz da izbegne posledice odluke koju je doneo", reče Moneo.

"Budi jasniji."

Moneo blago uzdahnu. Dankani su uvek ovakvi - ljubopitljivi.

"Pobuna ga je ubila. Želiš li da čuješ pojedinosti."

"Da li mi mogu koristiti?"

"Ne."

"Želim danas iscrpan izveštaj o toj pobuni, ali najpre mi odgovori: zašto nema muškaraca u Letovoj vojsci?"

"Pa, ti si tu."

"Znaš na šta mislim."

"Ima čudnu teoriju o vojskama. Mnogo puta smo o tome raspravljali. Ali, kako bi bilo da doručkuješ pre no što ti to objasnim?"

"Može li oboje u isto vreme?"

Moneo se okrenu prema vratima i izgovori samo jednu reč: "Sada!"

Dejstvo je bilo trenutno, što je očaralo Ajdaha. Odred mladih Ribogovornica stupi u sobu. Dve izvadiše sto na sklapanje i stolice iza jedne ploče i razmestiše ih na terasi. Ostale postaviše sto za dvoje. Dođe ih još sa hranom - svežim voćem, toplim kiflama, napitkom koji se pušio i blago mirisao na začini i kofein. Sve je to bilo urađeno hitro, tiho i delotvorno, što je samo po sebi govorilo o dugoj uvežbanosti.

Kako su došle tako su i otišle, bez reči.

Ajdaho se smesti nasuprot Monea za stolom nepun minut posle početka čudne predstave.

"I svakog jutra ovako?" zapita Ajdaho.

"Samo ako ti želiš."

Ajdaho okusi piće: melanž-kafa. Prepoznao je voće: mekanu kaladansku dinju zvanu paradan.

Baš ono što volim.

"Dosta me dobro poznaješ", primeti Ajdaho.

Moneo se osmehnu. "Imamo nešto iskustva. A sada, vratimo se tvom pitanju."

"I Letovoj čudnoj teoriji."

"Da. On kaže da su sve vojske sastavljene isključivo od muškaraca bile oduvek suviše opasne po svoje civilne gospodare."

"Pa to je ludost! Bez vojske ne bi bilo ni... "

"Poznat mi je razlog. Ali, po njemu, vojska muškaraca predstavljala je ostatak zaštitne funkcije koja je dodeljivana muškarcima koji u praistorijskoj hordi nisu bili predviđeni za razmnožavanje. Kaže da je posredi neobično postojana činjenica da su uvek stariji muškarci slali mlađe u vojsku."

"Kakva je to zaštitna funkcija?"

"Nju vrše oni koji su uvek bili napolju, na opasnim, isturenim mestima, braneći jezgro - muškarce za razmnožavanje, žene i decu. To su oni koji su se prvi sretali sa grabljivicama."

"U kom smislu su oni opasni po... civile?"

Ajdaho uze komad dinje. Bila je zrela baš onoliko koliko je trebalo.

"Gospodar Leto kaže da se muška vojska, kada ne bi bilo spoljnjeg neprijatelja, uvek okretala protiv vlastitog naroda. Uvek."

"Otimajući se za žene?"

"Možda. Mada, očigledno, ne misli da je to bilo tako jednostavno."

"Ta mi se teorija ne čini baš tako čudnom."

"Nisi još sve čuo."

"Zar ima još?"

"Oh, da. On kaže i da je u muškoj vojsci veoma izražena težnja ka homoseksualnosti."

Ajdaho se zagleda preko stola u Monea. "Nikada još nisam..."

"Naravno da nisi. On govori o pročišćenju, o skrenutim energijama i drugim sličnim stvarima."

"Ostalim?" Ajdaha je počeo da obuzima bes, budući da je u tim rečima video napad na svoju prirodu.

"Skupine sastavljene samo od dečaka, šale čija je jedina svrha da nanesu bol, odanost samo prema drugarima iz horde... i tome slično."

Ajdaho hladno primeti: "Kakvo je u svemu tome vaše mišljenje?"

"Sećam se", Moneo se okrenu i poče da govori zagledavši se u okolni predeo, "nečega što je rekao i za šta verujem da je istina. On je svaki vojnik iz ljudske istorije. Ponudio je da mi izloži čitav niz primera - poznate vojne ličnosti koje nikada nisu prerasle mladalačko doba. Odbio sam ponudu. Pročitao sam pažljivo istoriju, te sam i sam uočio ovu osobinu."

Moneo se okrenu i pogleda Ajdaha pravo u oči.

"Razmisli o tome, zapovedniče."

Ajdaho se ponosio svojim poštenjem prema samome sebi i ovo ga pogodi. Kultovi dečastva i mladosti očuvani u vojsci? Zvučalo je istinito. Iz vlastitog iskustva je znao za neke primere...

Moneo klimnu. "Homoseksualac, prikriven ili ne, koji održava takvo stanje iz razloga što bi se mogli nazvati čisto psihopatskim teži ka obrascu ponašanja koji izaziva bol - tražeći ga za sebe i namećući ga drugima. Gospodar Leto kaže da ovo, sudeći prema ogledima iz praistorijske horde, zadire duboko u prošlost."

"Verujete mu?"

"Verujem."

Ajdaho uze novo parče dinje. Kao da je izgubila svaku slast. On proguta parče i odloži kašiku.

"Moraću da razmislim o tome", reče kratko.

"Razume se."

"Ne jedete?"

"Ustao sam pre svitanja i tada jeo." Moneo pokaza rukom na tanjir. "Žene pokušavaju stalno da me dovedu u iskušenje."

"Da li ikada uspevaju?"

"Povremeno."

"U pravu ste. Čudna je njegova teorija. Ima li da joj se još štogod doda?"

"Ohh, on kaže da muška vojska, kada se oslobodi mladalačkih homoseksualnih stega, postaje izrazito nasilnički nastrojena. Silovanje je često pogubno, i to onda nije ponašanje koje ide u prilog opstanku."

Ajdaho ga namrgođeno pogleda.

Škrt osmeh zaigra na Moneovim usnama. "Gospodar kaže da su samo atreidska disciplina i moralno uzdržavanje sprečili neke od

najgorih ispada u vaše vreme."

Ajdaho duboko uzdahnu.

Moneo se zavalio u stolicu razmišljajući o nečemu što je Bogocar jednom prilikom rekao: "Bez obzira na to koliko tragali za istinom, samosvesnost je često neprijatna. Ne ponašamo se uljudno prema Istinozborcu."

"Ti prokleti Atreidi!" uzviknu Ajdaho.

"Ja sam Atreid", reče Moneo.

"Šta?" Ajdaho je bio iskreno zaprepašćen.

"Njegov program uzgajanja", reče Moneo. "Siguran sam da su vam ga Tleilaksi spomenuli. Ja sam direktni potomak njegove sestre i Har-al-Ada."

Ajdaho se nagnuo prema njemu. "Reci mi onda, Atreide, u čemu su to žene bolji vojnici od muškaraca?"

"Lakše sazrevaju."

Ajdaho zbunjeno zatrese glavom.

"One fizički prisilno prelaze iz mladosti u zrelost", reče Moneo. "Kao što gospodar Leto kaže, 'Nosi u sebi bebu devet meseci i to će te promeniti'."

Ajdaho se zavalio. "Šta on zna o tome?"

Moneo ga je samo posmatrao dok se Ajdaho nije prisetio mnoštva osoba sjedinjenih u Letu - i muškaraca i žena. Konačno, Ajdahu sinu. Moneo to uoči, setivši se opaske Bogocara: "Tvoje reči oblikuju mu izgled kakav želiš da ima."

Kako se tišina odužila, Moneo pročisti grlo, a onda reče: "Mnoštvo sećanja gospodara Leta znalo je i meni da sveže jezik."

"Da li je pošteno prema nama?" zapita Ajdaho.

"Verujem mu."

"Ali on čini toliko... hoću da kažem, uzmi njegov program uzgajanja. Koliko to već traje?"

"Od samog početka. Od dana kada ga je oduzeo Bene Geseritu."

"Šta želi da postigne?"

"Kad bih samo znao."

"Ali ti si... "

"Atreid i glavni pomoćnik, da."

"Nisi me ubedio da je ženska vojska najbolja."

"One nastavljaju vrstu."

Konačno su Ajdahova osujećenost i bes dobili nešto na šta su mogli da se okome. "Jesam li ja to radio s njima prve noći - pario se?"

"Vrlo verovatno. Ribogovornice se ne čuvaju od trudnoće."

"Proklet bio. Nisam ja životinja koju može da seli iz staje u staju poput... poput..."

"Priplodnog pastuva?"

"Da!"

"Ali gospodar Leto odbija da sledi obrazac Tleilaksa o genetskoj hirurgiji i veštačkom osemenjavanju."

"Kakve veze imaju Tleilaksi sa..."

"Oni su živi dokaz. Čak i ja to uviđam. Njihovi Liceigrači su mazge, bliži kakvom skupu organizama nego ljudima."

"Oni ostali... Ja... Da li je neki od njih bio priplodni pastuv?"

"Poneki. Imaš potomke."

"Koga?"

"Ja sam jedan od njih."

Ajdaho se zagleda u Moneove oči, izgubivši se najednom u zapetljanim rođaćkim vezama. Konačno diže ruke od pokušaja da se razabere u njima. Moneo je očigledno bio mnogo stariji od... Ali ja sam... Koji od njih je zaista bio stariji. Ko je potomak, a ko predak?

"I sam se ponekad mučim oko toga", reče Moneo. "Da ti bude lakše, gospodar Leto me uverava da ti nisi moj potomak, ne u običnom smislu. Međutim, možeš bez ikakve sumnje biti otac nekim mojim potomcima."

Ajdaho zavrte glavom. "Ponekad mi se čini da jedino Bogocar može da razume te stvari", reče Moneo.

"To je druga stvar!" uzviknu plahovito Ajdaho. "To oko Boga."

"Gospodar Leto kaže da je on sam stvorio Svetu Skarednost."

Ajdaho nije očekivao takav odgovor. Šta sam ja to očekivao? Odbranu gospodara Leta?

"Sveta Skarednost", ponovi Moneo. Reči su se kotrljale niz njegov jezik s čudnim prizvukom zloradosti.

Ajdaho uputi Moneu prodoran pogled. On mrzi svog Bogocara! Ne... on ga se plaši. Ali zar ne mrzimo uvek ono čega se plašimo?

"Zašto u njega veruješ?" zapita Ajdaho.

"Pitaš li me to zapravo da li sam poklonik svenarodne religije?"

"Ne! Je li on?"

"Mislim da jeste."

"Zašto? Zašto tako misliš?"

"Jer kaže kako ne želi više da stvara Liceigrače. Drži do toga da njegova ljudska loza, pošto se jednom spari, nastavi da se razmnožava na način na koji je to oduvek činila."

"Kakve to, do đavola, ima veze s tim?"

"Pitao si me u šta on veruje. Mislim da veruje u slučaj. Mislim da je to njegov Bog."

"To je praznoverje!"

"Imajući u vidu stanje u kome je Carstvo, rekao bih da je to veoma drsko praznoverje."

Ajdaho pogleda Monea. "Vi prokleti Atreidi", promrmlja. "Na sve ćete se odvažiti!"

Moneo primeti da su u Ajdahovom glasu bili izmešani naklonost i divljenje.

Dankani uvek ovako počinju.

13.

Koja je najdublja razlika među nama, između tebe i mene? Već znaš. To su sećanja predaka. Moji me pohode u punom blesku svesti. Tvoji delaju zaslepljeni. Neki to nazivaju nagonom ili sudbinom. Sećanja deluju svojom moći na svakog od nas - na ono o čemu mislimo i šta činimo. Misliš li da si otporan na takve uticaje? Ja sam Galileo. Evo me ovde i govorim ti: "Ipak se okreće." A to što se okreće možda će ispoljiti svoju silu na načine na koje se nijedna smrtna moć nikada ranije nije usudila da suprostavi. A ja sam ovde da se na to usudim.

'Ukradeni dnevnici'

"Kada je bila dete posmatrala me je, sećaš se? Kada je god mislila da toga nisam svestan, Siona me je posmatrala poput pustinjskog sokola koji kruži nad jamom svog plena. Sam si to pomenuo."

Dok je govorio, Leto okrenu telo za četvrtinu. Tako mu se zakukuljeno lice nađe blizu Moneovog, koji je lagano kaskao za kolima.

Tek je počinjalo da sviće na pustinjskom putu koji je išao duž visokog veštačkog grebena od Citadele u Sareru do svetkovinskog grada. Put koji je dolazio iz pustinje protezao se pravo poput laserskog snopa sve do ove tačke gde je, pre no što će premostiti Ajdahovu reku, naširoko zaokretao i uranjao u terasaste kanjone. Vazduh je bio ispunjen debelom izmaglicom sa reke koja je u daljini hučala, ali Leto je otvorio poluloptasti poklopac koji je zaptivao prednji deo kola. Vlaga je naterala crva u njemu da zatreperi usled unutrašnjeg nemira, ali u magli se osećao i miris slatkastog pustinjskog rastinja, čime su se njegove ljudske nozdrve naslađivale. On naredi da povorka stane.

"Zašto smo se zaustavili, gospodaru?" upita Moneo.

Leto ne odgovori. Kola zaškripaše kad je izvio svoje ogromno telo kako bi podigao glavu i došao u priliku da pogleda preko Zabranjene

šume do Kinesovog mora koje je daleko s desne strane srebrnasto svetlucalo. Zatim se okrenu nalevo, gde su se nalazili ostaci Zaštitnog zida - vijugava niska senka pri jutarnjoj svetlosti. Greben se ovde uzdizao gotovo dve hiljade metara, kako bi obuhvatio Sarer i ograničio količinu vlage koja se stvarala u vazduhu. Leto je sa mesta na kome se nalazio bio u stanju da vidi udaljeni usek u kome je jednom davno sagradio svetkovinski grad On.

"Stao sam jer mi se tako prohtelo", odgovori napokon Leto.

"Zar ne bismo mogli da pređemo most pre odmora?" upita Moneo.

"Ja se ne odmaram."

Leto se zagleda ispred sebe. Posle niza krivina koje su se odavde videle samo kao vijugava senka visoki put prelazio je reku preko čarobnog mosta, peo se uz štitni greben a zatim se spuštao do grada koji se sa ove udaljenosti nazirao samo po svetlucavim kulama.

"Dankan se ponaša pokorno", reče Leto. "Jesi li obavio svoj dugi razgovor s njim?"

"Onako kako ste zahtevali, gospodaru."

"Pa prošla su tek četiri dana", reče Leto. "Obično im treba duže da se priberu."

"Bio je zaposlen oko straže, gospodaru. Opet su se kasno sinoć vratili."

"Dankani ne vole da šetaju po otvorenom. Razmišljaju o stvarima koje se mogu upotrebiti za napad na nas."

"Znam, gospodaru."

Leto se okrenu i pogleda Monea u oči. Upravitelj je nosio zeleni ogrtač povrh bele uniforme. Stajao je pored otvorenog poluloptastog poklopca, tačno na onom mestu gde se po dužnosti uvek morao nalaziti na ovakvim putovanjima.

"Veoma se trudiš da ispuniš svoje dužnosti, Moneo", primeti Leto.

"Hvala, gospodaru."

Straža i dvorani ostali su na pristojnoj udaljenosti iza kola. Većina njih pokušavala je čak i da izbegne svaku pomisao da prisluškiju Leta i Monea. Ali to nije bio slučaj sa Ajdahom. Razmestivši nekoliko stražarki Ribogovornica sa obe strane Carskih Kola u razmaknutom

nizu, sada je stajao i netremice posmatrao kola. Ajdaho je imao na sebi crnu uniformu sa belim širitima, poklon Ribogovornica, kako je Moneo kazao.

"Ovaj im se očigledno veoma dopada. Dobro obavlja svoj posao."

"A kakav posao, Moneo?"

"Pa, štiti vas, gospodaru."

Sve žene iz straže nosile su tesno pripijene zelene uniforme sa crvenim atreidskim znakom sokola na levoj strani grudi.

"Ne skidaju oči s njega", reče Leto.

"Da. Uči ih signaliziranju rukama. Kaže da je to atreidski trik."

"Tačno. Pitam se zašto i prethodni nije to učinio?"

"Gospodaru, ako ne znate..."

"Šalim se, Moneo. Prethodni Dankan nije se osećao ugroženim sve dok nije bilo prekasno. Da li je ovaj prihvatio naša objašnjenja?"

"Tako sam obavešten, gospodaru. Dobro se pokazao na početku u našoj službi."

"Zašto nosi samo onaj nož u koricama za pojasom?"

"Žene su ga ubedile da samo posebno obučene među njima mogu da nose laserske pištolje."

"Opreznost ti je neosnovana, Moneo. Reci ženama da je još rano da počnemo da se plašimo ovog Dankana."

"Kako moj gospodar zapovedi."

Letu nije promaklo da njegov novi zapovednik straže ne uživa u prisustvu dvorana. Uvek se držao na pristojnoj udaljenosti od njih. Rečeno mu je da su većina dvorana bili civilni funkcioneri. Iskitili su se što su više mogli za ovaj dan, kako bi se pokazali u punom sjaju u prisustvu Bogocara. Leto je lako razabrao koliko su glupavo Ajdahu morali izgledati dvorani. Ali Leto je mogao da se priseti još tupavijih raskoši, te pomisli kako je današnja parada ipak znak poboljšanja.

"Da li si ga predstavio Sioni?" upita Leto.

Pri pomenu Sione Moneove obrve se nabraše.

"Smiri se", reče Leto. "Čak i kada me uhodi ja je cenim."

"Osećam da zrači opasnošću, gospodaru. Ponekad pomislim da prodire u moje najskrivenije misli."

"Mudro dete, poznaje svog oca."

"Ne šalim se, gospodaru."

"Da, to mi je jasno. Da li si primetio da Dankan postaje nestrpljiv?"

"Istražili su put do mosta", reče Moneo.

"Šta su pronašli?"

"Isto što i ja - nekoliko Muzejskih Slobodnjaka."

"Još jedna peticija?"

"Ne ljutite se, gospodaru."

Leto ponovo pogleda napred. Ovo nepotrebno izlaganje otvorenom vazduhu, to dugo i svečano putovanje, sa svim neophodnim obrednim zahtevima da bi se ospokojile Ribogovornice, sve to gnjavilo je Leto. A sada, povrh svega, još jedna peticija!

Ajdaho stupi napred i stade odmah iza Monea.

Bilo je nečeg pretećeg u Ajdahovim pokretima. Neće valjda već sada, pomisli Leto.

"Zašto smo se zaustavili, gospodaru moj?" upita mirno Ajdaho.

"Često zastajem ovde", reče Leto.

To je bila istina. On se okrenu i pogleda s druge strane čarobnog mosta. Put je vijugao nadole iz kanjonskih visina u Zabranjenu šumu, a zatim kroz polja pored reke. Leto se često zaustavljao ovde da posmatra izlazak sunca. Bilo je, doduše, nečega u ovom jutru, mada se sunce uzdizalo iznad poznatih prizora... nečega što je pokretalo stara sećanja.

Polja carskih plantaža protezala su se s ove strane šume, a kada se podiglo iznad udaljene zakrivljenosti zemlje sunce zasja zlatastim sjajem preko žita koje se talasalo u poljima. Žito podseti Leto na pesak, na ustalasane dine koje su nekada hodile ovim istim tlom.

I hodiće ponovo.

Boja žita nije baš nalikovala onom ćilibarnom prelivu pustinje iz njegovog sećanja. Leto baci pogled unazad ka dalekom Seraru okruženom grebenima. Boje su bile bitno različite. Pa ipak, kada je još jedanput pogledao u pravcu svetkovinskog grada, oseti bol na mestu gde su se njegova mnoga srca ponovo menjala u svom sporom preobražaju ka nečemu što je bilo potpuno strano.

Šta je to u ovom jutru što me nagoni da razmišljam o svojoj izgubljenoj ljudskost? upita se Leto.

Znao je da samo još on, od čitave carske svite koja je posmatrala

poznati prizor žitnih polja i šuma, misli na bujan predeo kao na bahr bela ma, okean bez vode.

"Dankane", reče Leto. "Vidiš ono tamo prema gradu?" To je bio Tanzeruft."

"Zemlja užasa?" Ajdahova iznenađenost očitovala se u brzom pogledu prema Onu, pa natrag ka Letu.

"Bahr bela ma", reče Leto. "Leži skriven pod pokrovom od biljaka već više od tri hiljade godina. Od svih koji danas žive na Arakisu samo smo nas dvojica videli prvobitnu pustinju."

Ajdaho se zagleda prema Onu. "Gde je Zaštitni zid? Šta se zbilo s njim?"

"Stojiš na njemu."

"Ajdaho podiže pogled prema Letu, a zatim ga spusti na put i okolinu.

"Gospodaru, da nastavimo?" zapita Moneo.

Moneo, sa tim svojim časovnikom koji mu otkucava u grudima, ne trpi nikakvo odstupanje od plana, pomisli Leto. Trebalo je primiti važne posetioce i obaviti druge važne stvari. Pritislo ga je vreme. A nije ni voleo kada bi njegov Bogocar razgovarao sa Dankanima o davnim, minulim vremenima.

Leto odjednom shvati da se zadržao na ovom mestu znatno duže nego ikada ranije. Dvoranima i straži bilo je hladno, posle dugog puta kroz jutarnji vazduh. Poneki su se obukli više za paradu nego da bi zaštitili svoja tela.

A opet, pomisli Leto, možda je i parada oblik zaštite.

"Tamo su bile dine", reče Ajdaho.

"Protezale su se unaokolo hiljadama kilometara", složi se Leto.

Moneove misli se uskomešaše. Znao je da je Bogocar često bivao zamišljen, ali u ovom danu ispunjavala ga je tuga. Možda zbog nedavne smrti Dankana. Kada je bio tužan, Leto je ponekad dozvoljavao da mu promake važno obaveštenje. O raspoloženjima i hirovima Bogocara ne postavljaju se pitanja, ali ponekad se i jedni i drugi mogu iskoristiti.

Siona mora biti upozorena, pomisli Moneo. Ako će me ta mlada budala poslušati!

Bila je mnogo veći pobunjenik od njega. Mnogo veći. Leto je

ukrotio svog Monea, potčinio ga zamisli o Zlatnoj Stazi i nagnao ga da izvršava dužnosti za koje je bio uzgajan, ali metodi koje je primenio na Moneu ne bi delovali na Sionu. Razmišljajući o ovome, Moneo je o vlastitoj obuci otkrio mnogo toga što ranije nije mogao ni naslutiti.

"Ne vidim nikakve prepoznatljive tragove", reče odjednom Ajdaho.

"Eno tamo", reče Leto, pokazujući. "Tamo gde se šuma završava. To je bio put za Raspuknutu stenu."

Moneo se isključi iz njihovog razgovora. Tek me je krajnja opčinjenost Bogocarem konačno pokorila. Leto nikada nije prestao da ga iznenađuje i zadivljuje. Njegove postupke bilo je nemoguće sa sigurnošću predvideti. Moneo pogleda profil Bogocara. Šta je on to postao?

U rane Moneove obaveze spadalo je i proučavanje privatnih zapisa Citadele, istorijskih izveštaja o Letovom preobražaju. Ali simbioza sa peščanim pastrmkama ostala je tajna koju čak ni Leto vlastitim rečima nije umeo da objasni. Ako izveštajima treba verovati, koža peščane pastrmke učinila mu je telo gotovo neranjivim i nepodložnim vremenu. Rebrasto jezgro ogromnog tela bilo je u stanju da upije čak i hitac laserskog pištolja.

Najpre peščana pastrmka, zatim crv - sve je to bilo deo velikog ciklusa čiji proizvod je bio melanž. Taj ciklus nalazio se u Bogocararu... obeležavajući vreme.

"Nastavimo", reče najzad Leto.

Moneo shvati da je nešto propustio. Prestao je da sanjari i zagledao se u nasmešeno lice Dankana Ajdaha.

"To smo nazivali odsustvom duha", reče Leto.

"Izvinite, gospodaru", reče Moneo. "Bio sam... "

"Bio si odsutan duhom, ali sve je u redu."

Raspoloženje mu se poboljšalo, pomisli Moneo. Za to mogu zahvaliti Dankanu, čini mi se.

Leto se udobnije namesti na kolima i delimično zatvori poluloptasti poklopac, ostavivši samo glavu slobodnu. Kola stadoše da se truckaju po sitnom kamenju na putu, istog trenutka kada ih je Leto pokrenuo.

Ajdaho uhvati korak sa Moenom.

"Postoje uređaji za lebdenje ispod kola, ali on koristi točkove", reče Ajdaho. "Zašto?"

"Gospodaru Letu više prija da se vozi na točkovima nego da upotrebljava antigravitaciju."

"Šta u stvari pokreće čitavu tu stvar? Kako se njome upravlja?"

"Jesi li ga pitao?"

"Nisam bio u prilici."

"Carska kola proizveli su Iksijanci."

"Šta to znači?"

"Priča se da gospodar Leto pokreće kola i upravlja njima jednostavno misleći na određen način."

"Zar to pouzdano ne znate?"

"On ne voli ovakva pitanja."

Čak i za one koji su mu najprisniji, pomisli Moneo, Bogocar ostaje tajna.

"Moneo!" pozva Leto.

"Bolje se vrati straži", reče Moneo, pokazavši Ajdahu da se povuče.

"Više bih voleo da budem s njima napred", reče plahovito Ajdaho.

"Gospodar Leto to ne želi! A sada, idi nazad."

Moneo požuri do Leta, primetivši da se Ajdaho udaljava krčeći telom put kroz dvorane do pozadinskog prstena straže.

Leto spusti pogled na Monea. "Pomislih... baš si ovo dobro izveo, Moneo."

"Hvala, gospodaru."

"Znaš li zašto je Dankan želeo da bude napred?"

"Svakako, gospodaru. Tu uvek treba da je mesto vašoj straži."

"A ovaj oseća opasnost."

"Ne razumem vas, gospodaru. Ne mogu da shvatim zašto činite sve te stvari."

"To je istina, Moneo."

14.

Ženska sklonost ka deljenju potiče iz porodičnog deljenja - brige o mladima, sakupljanja i pripremanja hrane, podele radosti, ljubavi i tuge. Žene su prve počele da oplakuju mrtve. Isto su tako u početku držale monopol nad religijom, da bi im bio otet kada je njena društvena moć postala prejaka. Žene su bile prvi istraživači medicine, kao i njeni praktičari. Nikada nije postojala neka jasna ravnoteža među polovima zbog toga što moć ide uz određene uloge, kao što je to zasigurno slučaj sa znanjem.

'Ukradeni dnevnici'

Za Časnu Majku Tercius Ajlin Anteak ovo je bilo grozno jutro. Stigla je na Arakis zajedno sa Istinozbornikom Markus Kler Lajsejal. Prispale su sa zvaničnom svitom pre manje od tri časa, prvom letelicom sa esnafskog linijskog broda koji je ostao na stacionarnoj orbiti. Kao prvo, dogodilo se to da su im bile dodeljene odaje na samom kraju četvrti ambasada u Svetkovinskom gradu. Sobe su bile male i ne baš čiste.

"Još malo pa bismo kampovala među straćarama", rekla je Lajsejal.

Sledećeg dana uskratili su im korišćenje komunikacija. Svi ekrani ostali su prazni, bez obzira na to koliko prekidača da su pritisle i brojčanika okrenule.

Anteak se oštro obratila masivnoj zapovednici straže Ribogovornica, jednoj namrgođenoj ženi nisko spuštenih obrva i sa mišićima fizičkog radnika.

"Želim da se žalim vašem zapovedniku!"

"Žalbe nisu dozvoljene za vreme svetkovine", odbrusi amazonka.

Anteak uputi zapovednici pogled po kome je njeno staro izabrano lice bilo nadaleko poznato i pred kojim su čak i ostale časne majke znale da ustuknu.

Amazonka se samo nasmeši i reče: "Imam poruku za vas. Vaša audijencija kod Bogocara pomera se na samo začelje."

Veći deo pratnje Bene Geserita čuo je ovo; čak i najniži postulanti odmah su shvatili šta to znači. Dok dođe red na njih sav začin biće već dodeljen ili (Nek nas bogovi zašтите!) već odnesen.

"Tako je Bogocar naredio!"

Anteaki je bio poznat taj ton kada su bile u pitanju Ribogovornice. Protivljenje bi samo izazvalo nasilje.

Pogubno jutro, a sada još i ovo!

Anteak se smesti na nisku klupu uz zid sićušne, gotovo prazne sobe blizu središta njihovih nepriličnih odaja. Pored nje nalazila se niska slamarica kakva bi se obično dodeljivala nekom akolitu! Zidovi su bili neprijatno bledozelene boje, a u prostoriji se nalazila samo jedna istrošena svetleća kugla u toj meri pokvarena da je isijavala jedino žutu svetlost. Po svemu sudeći ova prostorija bila je korišćena kao skladište. Zaudarala je na buđ. Crni plastični pod kvarila su ulegnuća i ogrebotine.

Ispravivši svoju crnu aba-odoru preko kolena, Anteak se naže prema postulantu-glasnici koja je klečala pognute glave pored Časne Majke. Bila je to prilika krupnih plavih očiju kao u srne, lica i vrata znojavog od straha i uzbuđenja. Nosila je prašnjavu odoru žutosmeđe boje, na čijem se porubu skupila prljavština sa ulica.

"Sigurna si, potpuno sigurna?"

Anteak je govorila nežno, kako bi umirila jadnu devojkicu koja se još tresla zbog težine poruke koju je upravo donela.

"Časna Majko." Još nije dizala pogled.

"Ponovi to još jednom", reče Anteak i pomisli: Potrebno mi je vreme. Dobro sam je čula.

Glasnica podiže oči prema Anteak i zagleda se u njene potpuno plave oči, kao što su svi postulanti i akoliti bili obučeni da čine.

"Stupila sam, kao što mi je bilo naređeno, u vezu sa Iksijancima u njihovoj ambasadi i prenela im vaše pozdrave. Zatim sam ih upitala da li možda imaju neku poruku za vas."

"Da, da devojkicu! Znam. Pređi na ono bitno."

Glasnica proguta knedlu. "Govornik se predstavio kao Otvij Jake, trenutno najviši službenik ambasade i pomoćnik prethodnog ambasadora."

"Sigurna si da nije bio zamena u liku Liceigrača?"

"Znakova za to nije bilo, Časna Majko."

"Dobro. Znamo tog Jakea. Možeš nastaviti."

"Jake je rekao da čekaju na dolazak novog..."

"Hvi Noree, novi ambasador, da. Trebalo bi da stigne danas."

Glasnica jezikom ovlaži usne.

Anteak unese u pamćenje činjenicu da ovo jadno stvorenje treba vratiti u niži razred obuke. Glasnici treba bolje da vladaju sobom, mada treba uzeti u obzir da je ova poruka bila krajnje ozbiljna.

"Zatim me je zamolio da pričekam", nastavi glasnica. "Izišao je iz sobe i ubrzo se vratio sa jednim Tleilaksom, Liceigračem, sigurna sam u to. Bilo je sasvim određenih znakova..."

"Ubeđena sam da si u pravu, devojko", reče Anteak. "A sada pređi..." Kada Lajseala uđe Anteak začuta.

"Šta ja to čujem o nekim porukama od Iksijanaca i Tleilaksa?" upita Lajsejala.

"Devojka ih upravo ponavlja", reče Anteak.

"Zašto nisam bila pozvana?" Anteak podiže pogled prema svojoj Istinozbornici, misleći na to kako je Lajsejala mogla biti jedna od najboljih u svom umeću samo da nije bila toliko sujetna. Lajsejala je, međutim, bila mlada, sa čulnim ovalnim licem Džesikinog tipa, a ti geni određivali su tvrdoglavu prirodu.

Anteak nežno prozbori: "Tvoja akolitkinja nam je rekla da meditiraš."

Lajsejala klimnu, sede na slamaricu i obrati se glasnici: "Nastavi."

"Liceigrač je rekao da ima poruku za časne majke. Upotrebio je množinu", reče glasnica.

"Znao je da smo ovog puta nas dve došle", primeti Anteak.

"Svi to znaju", reče Lajsejala.

Anteak posveti punu pažnju glasnici. "Da li bi, devojko, sada ušla u trans-sećanje i doslovno nam prenela reči Liceigrača?"

Glasnica klimnu, sede na pete i prekrsti ruke u krilu. Tri puta duboko uzdahnuvši, zatvori oči i povi ramena. Kada je progovorila, glas joj je bio visok i unjkav.

"Prenesi časnim majkama da će do večeras Carstvo biti oslobođeno svog Bogocara. Oborićemo ga danas, pre nego što stigne do Ona. Ne možemo zakazati."

Glasnicu protrese dubok uzdah. Ona otvori oči i pogleda Anteak.

"Iksijanac Jake kazao mi je da požurim nazad sa porukom. Zatim mi je dodirnuo levu nadlanicu na onaj poseban način, što me je još više uverilo kako on nije..."

"Jake je jedan od naših", reče Anteak. "Saopšti Lajsejali poruku prstiju."

Glasnica pogleda Lajsejalu. "Zaposeli su nas Liceigrači. Ne možemo nikuda."

Lajsejala se na to trže i stade da ustaje sa slamarice, ali Anteak reče: "Već sam preduzela određene mere da zaštitim naša vrata." Anteak pogleda glasnicu. "Možeš sada poći, devojko. Obavila si svoj zadatak."

"Da, Časna Majko." Glasnica podiže svoje gipko telo, prilično ljupko, ali njeni pokreti nesumnjivo su odavali da je shvatila Anteakine reči. Obavila nije značilo i potpuno zadovoljila.

Kada je glasnica otišla, Lajsejala reče: "Trebalo je da se pod nekim izgovorom promuva po ambasadi i otkrije koliko je Iksijanaca zamenjeno."

"Mislim da nisi u pravu", reče Anteak. "Što se toga tiče, dobro je postupila. Ne, ali bilo bi bolje da je našla načina da od Jakea dobije iscrpniji izveštaj. Bojim se da smo ga izgubili."

"Razume se, razlog što su nam Tleilaksi poslali poruku je očigledan", reče Lajsejala.

"Stvarno će ga napasti", reče Anteak.

"Svakako. Budale će to učiniti. Ali pitam se zašto su nas obavestili."

Anteak klimnu. "Misle da nam, sada ništa drugo ne preostaje do da im se pridružimo."

"A ako pokušamo da upozorimo gospodara Leta, Tleilaksi će otkriti naše glasnice i njihove veze."

"Šta ako Tleilaksi uspeju", upita Anteak.

"Sumnjam."

"Nije nam poznat njihov plan, već samo približno vreme."

"Šta ako ta devojka, ta Siona, ima udela u tome?" upita Lajsejala.

"Postavila sam već sebi to pitanje. Da li si čula ceo izveštaj Esnafa?"

"Samo sažetak. Je li to dovoljno?"

"Da, postoji visoka verovatnoća da jeste."

"Trebalo bi da budeš obazrivija sa izvesnim određenim izrazima kao što je visoka verovatnoća," primeti Lajsejala. "Ne želimo da iko pomisli da si mentat."

Anteak samo suvo odvrati: "Pretpostavljam da me nećeš odati."

"Misliš li da je Esnaf u pravu u pogledu te Sione?" upita Lajsejala.

"Ne raspoložem dovoljnim obaveštenjima. Ako su u pravu, onda je ona nešto izuzetno."

"Kao što je izuzetan bio i otac gospodara Leta?"

"Navigator Esnafa mogao je da se sakrije od proročkog oka oca gospodara Leta."

"Ali ne i od gospodara Leta."

"Pažljivo sam pročitala ceo izveštaj Esnafa. Nije stvar u tome što se ona krije ili prikriva zbivanja oko sebe..."

"Ona nestaje", reče tvrdo Lajsejala. "Nestaje s njihovog vidika."

"Samo ona", reče Anteak.

"I sa vidika gospodara Leta."

"To ne znam."

"Smemo li pokušati da uspostavimo vezu s njom?"

"Zar smemo da to ne pokušamo?" upita Anteak.

"Sve to oko Tleilaksa može biti puko naklapanje, Anteak. Trebalo bi bar da pokušamo da ga upozorimo."

"Nemamo komunikacijske uređaje, a na vratima stražare Ribogovornice. Dozvoljavaju našima da uđu, ali ne i da iziđu."

"Da se obratimo jednoj od njih?"

"Pomišljala sam na to. Uvek možemo reći da smo se plašile da su zamenjene Liceigračima."

"Straža na vratima", mrmljala je Lajsejala. "Zar je moguće da on zna?"

"Sve je moguće."

"Kada je gospodar Leto u pitanju, to je jedino što se sa sigurnošću može reći", reče Lajsejala.

Ustajući sa klupe, Anteak dozvoli sebi mali uzdah. "Koliko samo žudim za starim danima kada smo imale sav začin koji nam je uopšte bio potreban."

"To 'uopšte' bila je samo još jedna obmana", reče Lajsejala. "Nadam se da smo dobro naučile lekciju, bez obzira na to šta Tleilaksi danas uradili."

"Postupiće nespretno, kakav god da bude ishod", progundā Anteak. "Bogovi! Ne može se više naći ni dobar ubica."

"Uvek nam ostaju gole u liku Ajdaha", reče nemarno Lajsejala.

"Šta si rekla?" Anteak se zagleda u sadругu.

"Uvek nam..."

"Da!"

"Gole su fizički prespore", reče Lajsejala.

"Ali ne i mentalno."

"Na šta misliš?"

"Da li je moguće da su Tleilaksi... Ne, čak ni oni ne bi mogli biti tako..."

"Ajdaho - Liceigrač?" prošapta Lajsejala.

Anteak nemo klimnu.

"Izbij to sebi iz glave", reče Lajsejala. "Ne mogu biti toliko glupi."

"Opasno je doneti takav sud o Tleilaksima", reče Anteak. "Moramo se pripremiti na najgore. Dovedi jednu od tih stražarki Ribogovornica ovamo."

15.

Neprekidno ratovanje izbacuje na površinu posebne društvene uslove koji su bili slični u svim razdobljima. Ljudi su u takvim vremenima uvek na oprezu kako bi bili spremni da odgovore na napade. Takva je apsolutna vladavina autokrata. Sve nove stvari postaju opasne granične oblasti - nove planete, nove ekonomske oblasti za iskorišćavanje, nove zamisli ili novi uređaji, posetioци - sve je sumnjivo. Feudalizam hvata čvrsto uporište, ponekad prerušen u politburo ili neko slično ustrojstvo, ali uvek je prisutan. Nasledno preuzimanje vlasti prati liniju moći. Krv moćnih preovlađuje. Vice-namesnici neba ili njima odgovarajući dele zemaljska dobra, znajući pri tom da moraju nadgledati nasleđivanje ili dopustiti da im se moć lagano otopi. Razumete li sada Letov mir?

'Ukradeni dnevници'

"Da li je Bene Geserit obavešten o novom rasporedu?" upita Leto. Njegova pratnja ušla je u prvi plitki usek koji je krivudavo vodio do mosta što se vitko pružao preko Ajdahove reke.

Sunce je bilo u prvoj jutarnjoj četvrti i nekoliko dvorana već je skinulo ogrtače. Ajdaho je stupao na levom krilu, s malom četom Ribogovornica. Na uniformi su mu već bili vidljivi tragovi prašine i znoja. Hodanje i trčkanje u ritmu carske povorke bilo je tegoban posao.

Moneo se zatetura, ali ostade na nogama. "Obavešteni su, gospodaru." Promena rasporeda nije baš glatko protekla, ali Moneo je već naučio da bude pripravan na iznenadna preinačenja za vreme svetkovine. Imao je uvek spremne rezervne planove.

"Da li još traže stalnu ambasadu na Arakisu?" upita Leto.

"Da, gospodaru, odgovorio sam im na već uobičajeni način."

"Jednostavnije 'Ne' bilo bi dovoljno", reče Leto. "Ne treba ih više podsećati da se gnušam njihovih religijskih težnji."

"Da, gospodaru." Moneo se držao propisanog odstojanja od Letovih kola. Od jutros je Crv bio veoma primetan - telesni znaci nisu

promakli Moneu. Bez sumnje je vlaga u vazduhu krivac tome. Ona je uvek isterivala Crva na površinu.

"Religija neizostavno vodi do retoričkog despotizma", reče zamišljeno Leto. "Pre Bene Geserita najbolji u tome bili su jezuiti."

"Jezuiti, gospodaru?"

"Sigurno si naišao na njih u svojim istorijama?"

"Nisam siguran, gospodaru. Kada su živeli?"

"Nije bitno. Saznaćeš dovoljno o retoričkom despotizmu proučavajući red Bene Geserita. Razume se, one se svim tim ne zavaravaju."

Za časne majke nastupaju loša vremena, pomisli Moneo. Pridikovaće im. One to mrze. To bi moglo izazvati ozbiljne neprilike.

"Kako su reagovala?" upita Leto.

"Obavešten sam da su bile razočarane, ali da nisu navaljivale."

Moneo pomisli: Najbolje je da ih pripremim za još veća razočarenja. Treba ih držati podalje od poslanstva sa Iksa i Tleilaksa.

Moneo zavrte glavom. Ovo bi moglo dovesti do neke gadne urote. Treba upozoriti Dankana.

"To vodi do proročanstva koje samo sebe ispunjava, kao i do opravdanja najrazličitijih zala", reče Leto.

"Mislite na... retorički despotizam, gospodaru?"

"Da! On skriva zla iza zidova vlastite ispravnosti koji su brana od svih argumenata protiv zla."

Moneo je pomno motrio Letovo telo primećujući kako mu se ruke grče, naizgled slučajno, kao i trzanje velikih rebrastih članaka. Šta da učinim ako Crv ovde pokulja iz njega? Moneovo čelo orosi se znojem.

"Retorički despotizam uvek rado pribegava hotimičnom izvrtanju značenja, kako bi diskreditovao opoziciju", nastavi Leto.

"Zar, gospodaru?"

"Jezuiti su to nazvali 'obezbeđenjem osnova moći'. Ali to vodi pravo u licemerje, koje se uvek raspoznaje po raskoraku između akcije i objašnjenja. To dvoje se nikada ne slažu."

"Moraću to pažljivo da proučim, gospodaru."

"Konačno, vlada pomoću krivice, jer licemerje donosi lov na veštice i traži žrtvene jarce."

"To je grozno, gospodaru."

Svita zavi za jednu krivinu gde su stene dozvoljavale da se za trenutak vidi most u daljini.

"Moneo, da li me pomno pratiš?"

"Da, gospodaru. Odista."

"Opisujem oruđe osnova religijske moći."

"To sam shvatio, gospodaru."

"Čega se onda toliko plašiš?"

"Uvek se neprijatno osećam kada se povede razgovor o religijskoj moći, gospodaru."

"Budući da ti i Ribogovornice upravljate njome u moje ime?"

"Svakako, gospodaru."

"Osnove moći su veoma opasne jer privlače ljude koji su stvarno ljudi, ljude koji čeznu za vlašću zbog vlasti same. Razumeš li?"

"Da, gospodaru. Zato vi tako retko odobravate molbe za naimenovanja u vašoj vladi."

"Odlično, Moneo."

"Hvala, gospodaru."

"U senci svake religije vreba Torkemada", reče Leto. "Nikada nisi sreo to ime. Znam to, jer sam ga izbrisao iz svih zapisa."

"A zašto to, gospodaru?"

"Predstavljao je oličenje zla. Ljude koji se nisu slagali s njim pretvarao je u žive buktinje."

Moneo spusti glas. "Kao što je bio slučaj sa istoričarima koji su vas naljutili, gospodaru?"

"Dovodiš li ti to u sumnju moje postupke, Moneo?"

"Ne, gospodaru!"

"Dobro. Istoričari su mirno umrli. Nijedan nije osetio vatru. Torkemada je, međutim, uživao u tome da preporučuje svom bogu očajničke krike zapaljenih žrtava."

"Grozno, gospodaru."

Svita zavi za još jednu krivinu odakle se pružao pogled na most koji je, međutim, još izgledao podjednako daleko.

Moneo još jednom osmotri Bogocara. Crv je izgledao podjednako daleko, ali ipak preblizu. Moneo oseti pretnju tog nepredvidljivog prisustva, Svetog Prisustva, koje je moglo da ubije bez upozorenja.

Moneo zadrhta.

Kakvo je bilo značenje te čudne... propovedi? Moneo je znao da je svega nekolicina ikada čula Bogocara da tako govori. Bili su to, istovremeno, i povlastica i teret. Bio je to deo cene koja se plaćala za Letov mir. Pokoljenje za pokoljenjem stupalo je po utvrđenom redu pod zapovedništvom tog mira. Samo je uži krug Citadele bio upoznat sa povremenim pukotinama u tom miru - ispadima kada su Ribogovornice slate jer je naslućivao nasilje.

Naslućivanje.

Moneo pogleda utihlog Leta. Oči Bogocara bile su zatvorene, a po licu mu se videlo da je utonuo u razmišljanje. To je bio još jedan od znakova Crva - i to loš. Moneo zadrhta.

Da li je Leto naslućivao čak i vlastite trenutke mahnitog nasilja? Naslućivanje nasilja širilo je Carstvom strahopoštovanje i zebnju. Leto je znao gde treba postaviti stražu koja će slomiti prolazni ustanak. On je to znao pre samog događaja.

Čak i puko razmišljanje o takvim stvarima osušilo je Moneu usta. Bilo je trenutaka, verovao je Moneo, kada je Bogocar mogao da čita svačije misli. Oh, da, Leto je imao uhode. Povremeno bi pored Ribogovornica promakla kakva prilika obavijena plaštom koja bi se uputila ka Letovoj kuli ili stala da silazi u kriptu. Nema sumnje, uhode, ali Moneo je podozrevao da one služe samo da potvrde ono što je Leto već znao.

Kao da je želeo da pruži potvrdu Moneovim strahovanjima, Leto reče: "Ne pokušavaj da po svaku cenu razumeš moje puteve, Moneo. Pusti da ti se samo kaže."

"Pokušaću, gospodaru."

"Ne, ne pokušavaj. Bolje mi reci da li si objavio da neće biti promena u dodeljivanju začina?"

"Još ne, gospodaru."

"Odugovlači s objavom. Predomislio sam se. Poznato ti je, svakako, da će biti novih ponuda mita."

Moneo uzdahnu. Sume koje su mu bile ponuđene kao mito dosegle su smešne visine. Leta je, međutim, zabavljalo to povećanje.

"Nateraj ih da se izjasne", rekao mu je ranije. "Uveri se koliko će

daleko ići. Neka izgleda kao da ipak možeš biti podmićen."

Kada su zamakli za još jednu krivinu, odakle se takođe, video most, Leto upita: "Da li je Kuća Korina pokušala da te podmiti?"

"Da, gospodaru."

"Da li ti je poznat mit prema kome će Kuća Korina jednog dana povratiti svoje moći iz davnina?"

"Čuo sam ga, gospodaru."

"Neka Korino bude ubijen. To je zadatak za Dankana. Isprobaćemo ga."

"Tako brzo, gospodaru."

"Poznato je da melanž može da produži ljudski život. Neka se sazna da ga začim može i skratiti."

"Kako zapovedate, gospodaru."

Moneo je znao šta u stvari znači ovakav odgovor. To bi izgovarao kada nije mogao da izrazi duboko protivljenje koje je osećao. Isto tako znao je da je gospodar Leto to razumeo i da ga je to zabavljalo, ali to zabavljanje jedilo je Monea.

"Ne pokušavaj da budeš nestrpljiv sa mnom, Moneo", reče Leto.

Moneo potisnu ogorčenost koju je osećao. Gorčina je donosila opasnost. Pobunjenici su bili ogorčeni. Dankani su postajali ogorčeni pred smrt.

"Vreme za vas ima drugačije značenje nego za mene, gospodaru", reče Moneo. "Voleo bih da proniknem u sve šta ono za vas znači."

"Mogao bi, ali nećeš."

Moneo oseti prekor u tim rečima i ućuta, usredsredivši se na probleme oko melanža. Gospodar Leto nije često govorio o začinu, a i kad bi govorio obično bi bilo reči o dodeljivanju ili ukidanju, o raspodeli nagrada ili slanju Ribogovornica u neku novootkrivenu riznicu. Moneo je znao da se najveće preostalo skladište začina nalazi na mestu koje je poznato samo Bogocararu. Prvih dana Moneovog službovanja kod cara stavili su mu kapuljaču preko glave, a potom ga je sam gospodar Leto odveo na to tajno mesto vijugavim prolazima za koje je Moneo osetio da se nalaze ispod površine tla.

Kada sam skinuo kapuljaču, nalazili smo se ispod površine.

Veliki sudovi puni melanža stajali su svuda unaokolo u džinovskoj

prostoriji isklesanoj u živoj steni, sa rasvetom sjajnih kugli starinske izrade, urešenim metalnim arabeskama. Začin je svetleo blistavoplavo na prigušenoj srebrnastoj svetlosti. A miris - gorko cimetni, nepogrešiv. Negde u blizini kapala je voda. Glasovi su im se odbijali o stenu.

"Jednog dana sve ovo će nestati", kazao je zagonetno gospodar Leto.

Zapanjen, Moneo je upitao: "Šta će onda Esnaf i Bene Geserit?"

"Ono što i sada čine, samo mnogo nasilnije."

Prelazeći pogledom preko ogromne sobe ispunjene tolikim melanžom Moneo je bio u stanju da misli samo o stvarima za koje je znao da se tog časa događaju u Carstvu - krvava ubistva, gusarski napadi, uhođenje i kovanje zavera. Najgore je Bogocar držao u šaci, ali i ono što je preostajalo bilo je dovoljno loše.

"Iskušenje", prošapta Moneo.

"Da, iskušenje."

"Zar nikada više neće biti melanža, gospodaru?"

"Jednog dana vratiću se u pesak. Tada ću ja biti izvor začina."

"Vi, gospodaru?"

"A i stvoriću nešto isto tako divno - novu peščanu pastrmku - hibridni oblik kadar da ostavi mnoštvo potomaka."

Zadrhtavši pred ovim otkrovenjem Moneo se zagleda u senovitu priliku Bogocara koji je govorio o čudesima.

"Peščane pastrmke", reče gospodar Leto, "povezaće se u velike žive mehurove koji će obuhvatiti vodu iz dubina ove planete, kao što je bilo u vreme Dine."

"Svu vodu, gospodaru?"

"Uglavnom. Za trista godina ovde će još jednom vladati peščani crv. Biće to nova vrsta peščanog crva, obećavam ti."

"Kako to, gospodaru?"

"Posedovaće životinjsku svest i novu veštinu. Biće tada mnogo opasnije tražiti začin i mnogo opasnije čuvati ga."

Moneo pogleda u stenovitu tavanicu pećine i njegova mašta probi se kroz kamen na površinu.

"Ponovo će svuda biti pustinja, gospodaru?"

"Tokovi voda ispuniće se peskom. Usevi će biti zatrti i uništeni."

Drveće će zatrpati velike pokretne dine. Peščana smrt će se širiti dok... dok se iz ogoljene zemlje ne začuje tanani znak."

"Kakav znak, gospodaru?"

"Znak koji će najaviti sledeći ciklus, dolazak Stvaraoca, dolazak Šai-Huluda."

"Da li ćete to biti vi, gospodaru?"

"Da! Veliki peščani crv Dine još jednom će ustati iz dubina. Svekolika ova zemlja ponovo će biti domaja začina i crva."

"Ali šta će biti sa ljudima, moj gospodaru? Sa svim ljudima?"

"Mnogi će skapati. Hranljive biljke i biljno rastinje ove zemlje biće sasušeno. Bez hrane, skončaće životinje koje daju meso."

"Zar će svi biti gladni, gospodaru?"

"Neishranjenost i stare bolesti haraće zemljom i samo će najčvršći preživeti... najčvršći i najokrutniji."

"Mora li do toga doći, gospodaru?"

"Druge mogućnosti su još gore."

"Uputite me u te druge mogućnosti, gospodaru."

"Sve u svoje vreme."

Dok je pri jutarnjoj svetlosti njihovog putovanja ka Onu koračao pored Bogocara, Moneo je mogao samo da prizna da je, odista, saznao koja su to druga zla.

Za većinu pokornih žitelja Carstva, priseti se Moneo, pouzdano znanje kojim je on raspolagao leži skriveno u Usmenim Predanjima, u mitovima i nesputanim pričama koje raznose retki ljudi proroci što iskrsnu na ovoj ili onoj planeti da sakupe kratkovečne pristalice.

Ali ja znam šta Ribogovornice čine.

Isto tako, znao je za zle ljude koji su sedeli za stolom sladeći se retkim poslasticama dok su posmatrali mučenje svojih bližnjih.

Dok nisu došle Ribogovornice i krvlju izbrisale takve prizore.

"Uživao sam u načinu na koji me je tvoja kćerka promatrala", ponovo će Leto. "Uopšte nije slutila da mi je bilo poznato da to radi."

"Gospodaru, bojim se za nju! Moja je krv, moja..."

"I moja, Moneo. Zar i ja nisam takođe Atreid? Bolje se boj za sebe."

Moneo plašljivo prelete pogledom preko tela Bogocara. Znaci pojave Crva još su bili isuviše prisutni. Moneo se osvrnu ka povorci

iza njih i osmotri put kojim je trebalo proći. Nalazili su se na strmom spustu, a krivine su bile kratke i vodile kroz visoke zidove veštačke kamene brane koja je opasavala Sarer.

"Siona me ne vređa, Moneo."

"Ali ona..."

"Moneo! Ovde, u ovoj tajnovitoj kapsuli, nalazi se jedna od najvećih tajni života. Biti iznenađen, doživeti nešto, to je ono za čim najviše žudim."

"Gospodaru, ja..."

"Novo! Nije li to blistava, divna reč?"

"Ako vi tako kažete, gospodaru."

Leto je morao da se priseti: Moneo je moje stvorenje. Ja sam ga stvorio.

"Tvoje dete vredi za mene svaku cenu, Moneo. Ti osuđuješ njene sadruge, ali možda je među njima onaj koga će voleti."

Moneo uputi nevoljan pogled prema Dankanu Ajdahu koji je koračao sa stražom. Ajdaho je posmatrao put pred njima tako pomno kao da pokušava da ispita svaki zavijutak pre no što stignu do njega. Nije mu se dopadalo ovo mesto okruženo visokim zidovima sa kojih je moglo doći do napada. Ajdaho je noćas poslao izviđače tamo gore i Moneo je znao da se neki još nalaze iznad njih, ali valjalo je savladati još mnogo prepreka pre reke. A stražara nije bilo dovoljno da se posvuda postave.

"Oslonićemo se na Slobodnjake", pokušavao je da ga umiri Moneo.

"Slobodnjake?" Ajdahu se nije dopadalo ono što je čuo o Muzejskim Slobodnjacima.

"Bar mogu podići uzbunu ako primete uljeze", rekao je Moneo.

"Video si se sa njima i zamolio ih da to učine?"

"Svakako."

Moneo se nije usudio da Ajdahu pomene Sionu. Biće za to vremena kasnije, ali Bogocar je upravo rekao nešto što ga je uznemirilo. Da li je došlo do promene planova?

Moneo ponovo obrati pažnju na Bogocara i upadljivo spusti glas.

"Ljubav sa sadrugom, gospodaru? Ali rekli ste da Dankan..."

"Rekao sam ljubav, ne parenje!"

Moneo uzdrhta, setivši se kako je došlo do njegovog vlastitog parenja, rastavljanja od...

Ne! Bolje da se ne priseća!

Bilo je naklonosti, čak i prave ljubavi... kasnije, ali prvih dana...

"Opet ti misli blude, Moneo."

"Oprostite, gospodaru, ali uvek kada počnete da govorite o ljubavi..."

"Misliš da mene ne pohode nežne misli?"

"Nije to u pitanju, gospodaru već..."

"Onda misliš da u meni nema sećanja na ljubav i seks?" Kola krenuše ka Moneu, primoravši ga da se ukloni, zaplašen blistavim licem gospodara Leta.

"Gospodaru, molim vas..."

"Ovo telo možda nikada nije upoznalo takve nežnosti, ali sva sećanja pripadaju meni!"

Moneo je mogao da uoči sve jače znake pojave Crva u telu Bogocara: bilo je nemoguće prevideti ih.

U smrtnoj sam opasnosti. Svi smo. Moneo posta svestan svakog zvuka u svojoj blizini, škripanja Carskih Kola i tihog razgovora iz pratnje, bata stopala po putu. Iz Bogocara se sve više širio miris cimeta. Vazduh između nadnetih litica još uvek je sadržao jutarnju svežinu, dok je sa reke dopirala vlaga.

Da li je to vlaga izazivala Crva?

"Slušaj me, Moneo, kao da ti život od toga zavisi."

"Da, gospodaru", prošapta Moneo, znajući da mu život stvarno zavisi od pažnje kojom će sada ne samo slušati već i osmatrati.

"Deo mene zauvek prebiva ispod tla bez misli", reče Leto. "Taj deo reaguje. Čini stvari ne vodeći računa o saznanju ili logici."

Moneo klimnu, pažnje usredsređene na lice Bogocara. Da li će mu se oči zacakliti?

"Primoran sam da stojim po strani i posmatram takve stvari - ništa više", reče Leto. "Jedna takva reakcija može te stajati glave. Izbor nije moj. Čuješ li me?"

"Čujem, gospodaru", prošaputa Moneo.

"Kada do toga dođe nema ni govora o bilo kakvom izboru! Prihvataš ga, samo ga prihvataš. Nikada ga nećeš razumeti ili

dokučiti. Šta kažeš na to?"

"Bojim se nepoznatog, gospodaru."

"Ali ja ga se ne bojim. Reci mi zašto?"

Moneo je očekivao ovakvu krizu, i sada kada je nastupila, gotovo da ju je pozdravio. Zagledao se u Bogocara dok mu je um grozničavo radio.

"To je zbog vaših sećanja, gospodaru."

"Da?"

Znači, odgovor nije bio potpun. Moneo poče da objašnjava: "Vi vidite sve što mi znamo... sve što je nekada bilo - nepoznato! Iznenadenje za vas... iznenadenje mora biti nešto novo što saznajete." Dok je govorio Moneo shvati da je stavio odbrambeni znak na nešto što je trebalo da bude goli iskaz, ali Bogocar se samo nasmeši.

"Za takvu mudrost moram te nagraditi, Moneo. Poželi nešto!"

Iznenadno olakšanje samo je otvorilo put novim strahovima. "Da li bih mogao da vratim Sionu u Citadelu?"

"To bi me primoralo da je ranije podvrgnem proveru."

"Moram je odvojiti od sadruga, gospodaru."

"Dobro."

"Gospodar je velikodušan."

"Sebičan sam."

Bogocar tada odvrati pažnju od Monea i začuta.

Osmotrivši člankovito telo, Moneo primeti da su se znaci koji nagoveštavaju pojavu Crva malo povukli. Sve je na kraju dobro ispalo. Zatim se seti Slobodnjaka i njihove molbe i strah se vrati. Greška. Oni će ga samo opet izazvati. Zašto sam im rekao da mogu izneti svoju molbu.

Slobodnjaci će čekati tamo napred, postrojeni s ove strane reke mašući svojim glupim papirima.

Moneo je ćutke koračao. Zebnja je u njemu rasla sa svakim korakom.

16.

Ovuda duva pesak; onuda duva pesak.
Onde bogat čovek čeka; ovde ja čekam.

'Glas Šai-Huluda iz Usmenih Predanja'

Izveštaj sestre Čenoeh među njenim papirima posle smrti:

Izostavljajući ove reči iz mog izveštaja i odlažući ih na tajno mesto kako bi mogle biti pronađene pošto mene više ne bude, poštujem istovremeno dogme Bene Geserita i zapovesti gospodara Leta. Jer, gospodar Leto mi beše rekao: "Vратиćeš se svojim pretpostavljenima sa mojom porukom, ali ove reči za zada ne obelodanuj. Ako ne poslušаш moj gnev će pasti na Sestrinstvo."

A časna majka Sjaksa me je upozorila pre no što sam pošla: "Ne smeš učiniti ništa zbog čega bi nas obasuo gnevom."

Dak sam hitala pred gospodara Leta na tom kratkom putovanju koje sam već pominjala, setih se da ga upitam da li postoji sličnost između njega i neke časne majke. Rekoh:

"Gospodaru, poznato mi je kako jednoj časnoj majci polazi za rukom da dopre do sećanja predaka, bilo svojih ili tuđih. Kako vi to postižete?"

"To je plod ustrojstva naše genetske istorije i delovanja začina. Moja sestra blizakinja Ganima i ja probudili smo se u utrobi i potom sve do rođenja razvijali u prisustvu naših predačkih sećanja."

"Gospodaru... Sestrinstvo uobičava da takve osobe naziva izrodima."

"U pravu je", odgovorio je gospodar Leto. "Broj predaka može biti ogroman. A ko pre samog događaja može reći koja sila će zapovedati jednom takvom hordom - dobro ili zlo?"

"Gospodaru, kako ste vi uspeali da savladate takvu jednu silu?"

"Nisam je savladao", rekao je gospodar Leto. "I Gani i mene spasla je postojanost faraonskog modela. Da li vam je poznat taj model, sestro Čenoeh?"

"Mi iz Sestrinstva smo dobro upućene u istoriju, gospodaru."

"Tako je, ali ne mislite o ovome na isti način kao ja", primetio je gospodar Leto. "Ja govorim o bolesti vladanja što je zahvatila Grke koji su je, pak, preneli Riimljanima, a ovi njome zarazili sve i sva, tako da nikada nije potpuno pobeđena."

"Da li to moj gospodar govori u zagonetkama?"

"Ne. Ja mrzim sve to ali spaslo nas je. Gani i ja smo stvorili moćan unutrašnji savez sa precima, sledbenicima faraonskog modela. Pomogli su nam da stvorimo jedan izmešani identitet u toj dugo uspavanoj gomili."

"Od toga postajem uznemirena, gospodaru."

"I treba."

"Zašto mi to sada kazujete, gospodaru? Nikada ranije niste ni jednoj od nas odgovorili na neko slično pitanje, bar ja za tako nešto ne znam."

"Zato što si pažljiv slušalac, sestro Čenoeh, i zato što te nikada više neću videti."

Gospodar Leto mi je saopštio sve te čudne stvari, a zatim me upitao:

"Zašto me nisi pitala ništa o onome što Sestrinstvo naziva mojom ludačkom tiranijom?"

Ohrabrena njegovom predusretljivošću, usudih se da prozborim: "Znamo da ste izvršili neka okrutna smaknuća, gospodaru. To nas sputava."

Gospodar Leto tada učini nešto čudno. Zaklopio je oči dok smo se kretali i rekao:

"Pošto znam da si obučena da tačno upamtiš sve što čuješ, govoriću ti sada, sestro Čenoeh, kao da si stranica u jednom od mojih dnevnika. Dobro čuvaj ove reči, jer ne želim da se izgube."

Uveravam Sestrinstvo da su reči koje slede upravo one koje je tada izgovorio gospodar Leto:

"Sada kada više nisam svesno prisutan ovde među vama, kada obitavam samo kao zastrašujuća prilika pustinje, uveren sam da će mnogi ljudi smatrati da sam bio tiranin.

Pravilno. I ponašao sam se kao tiranin.

Tiranin - niti potpuno ljudsko biće, niti ludak, samo tiranin. Ali čak i obični tirani poseduju pobude i osećanja pored onih koje im obično

pripisuju nemarni historičari, a oni će o meni misliti kao o velikom tiraninu. Zaveštaću, stoga, svoja sećanja i pobude kako ih istorija ne bi odveć izobličila. Istorija ima načina da neke osobine uveća, a druge, opet, omalovaži.

Ljudi će pokušati da me razumeju i da me postave u svoje okvire. Tragaće za istinom. Ali u istini je uvek sadržana dvoznačnost reči kojima se ona izražava.

Nećete me razumeti. Što se više budete trudili to ću postajati udaljeniji, dok na kraju ne iščeznem u večni mit - i postanem konačno živi Bog.

U tome je stvar. Ja nisam vođa, nisam čak ni vodič. Već Bog. Upamtite to. Ja se po tome razlikujem od vođa i vodiča. Bogovi ne snose odgovornost ni za šta drugo sem za postanje. Bogovi sve prihvataju, i na taj način ne prihvataju ništa. Bogovi moraju biti prepoznatljivi, a da ipak ostanu nepoznati. Bogovima nije potreban duhovni svet. Moji duhovi prebivaju u meni i odazivaju se i na moje najtiše pozive. Podeliću s vama, jer mi se tako hoće, ono što sam naučio o njima i kroz njih. Oni su moja istina.

Čuvajte se te istine, nežne sestre. Mada mnogi tragaju za njom, istina može biti opasna po onoga ko je traži. Mnogo je lakše pronaći i poverovati u mitove i umirujuće laži. Ako pronađete istinu, čak i neku privremenu, ona može zahtevati da preduzmete bolne promene. Sakrijte svoje istine među reči. Tada će vas štiti njihova prirodna dvoznačnost. Mnogo je lakše prihvatiti reč nego oštre delfske ubode nagoveštaja bez reči. Pomoću reči možete u horu uzviknuti:

'Zašto nas neko nije upozorio?'

Ali ja vas jesam upozorio. Upozorio sam vas primerom, ne rečima.

Neumitno ima više nego dovoljno reči. Čak i sada ih beležite u svom čudesnom sećanju. A jednog dana, kada budu otkriveni moji dnevници - još reči. Upozoravam vas da je za vas opasno to što čitate moje reči. Nemi pokret užasnih dagađaja leži tik ispod površine. Budite gluvi. Nije vam potrebno da čujete, ili, ako već čujete, nije potrebno da se sećate. Kako blaženo deluje zaborav. I istovremeno, kako pogubno!

Reči kao što su moje već dugo su poznate po svojoj tajnoj moći.

Postoji tajno znanje ovde kojim se može vladati zaboravnikom. Moje istine sačinjavaju suštinu mitova i laži na koje su se tirani uvek oslanjali kako bi podređivali mase svojim sebičnim zamislima.

Shvatate? Sve ovo delim sa vama, čak i najveću tajnu svih vremena, tajnu kojom sam saznao život. Otkrivam je pred vama rečima:

Jedina postojana prošlost leži nema u vama."

Tada Bogocar začuta. Usudih se da upitam: "Da li su to sve reči koje je moj gospodar želeo da sačuvam?"

"To su te reči", rekao je Bogocar i učinilo mi se da je bio umoran, obeshrabren. Ličio mi je na nekoga ko je upravo sastavio testament. Setih se da je pomenuo kako me nikada više neće videti. Bila sam uplašena, ali zahvaljujem se učiteljima što se strah nijednog časa nije ogledao u mom glasu.

"Gospodaru Leto", upitala sam, "ti dnevnicu o kojima govorite - za koga ih pišete?"

"Za potomstvo kroz mnogo hiljada godina. Ja u sebi nosim te daleke čitaoce; sestro Čenoeh. Mislim o njima kao o dalekim rođacima, radoznalim da saznaju nešto o svojoj porodici. Oni žele da otkriju drame koje samo ja mogu ispričati. Žele da ostvare lične veze sa svojim životima. Oni žele značenja, istinu!"

"Ali vi nas upozoravate protiv istine, gospodaru", rekla sam.

"Tako je! Svekolika istorija je dodatno oruđe u mojim rukama. Ohhh, sakupio sam ja sve te prošlosti i posedujem svaku činjenicu - ali činjenice su moje i mogu ih koristiti po svojoj volji; čak i kad ih koristim neizmenjene, ipak ih menjam. O čemu ti sada govorim? Šta je to dnevnik, letopis? Reči."

Gospodar Leto ponovo učuta. Ocenila sam važnost onoga što je rekao, uporedila to sa upozorenjima časne majke Sjakse i sa onim što mi je Bogocar ranije saopštio. Kazao je da sam njegova glasnica, te sam se stoga osećala zaštićenom i smatrala da se mogu odvažiti i na ono što drugi ne bi smeli. Stoga rekoh: "Gospodaru Leto, kazali ste da me više nećete videti. Znači li to da ćete uskoro umreti?"

Kunem se ovde u svom zapisu o tom događaju da se gospodar Leto nasmejao! Zatim je rekao:

"Ne, nežna sestro, ti si ta koja će umreti. Ti nećeš doživeti da

postaneš časna majka. Neka te ovo ne rastuži jer svojim prisustvom ovde danas, prenošenjem moje poruke Sestrinstvu i čuvanjem mojih tajnih reči, dobićeš mnogo viši status. Upravo postaješ nerazdvojni deo moga mita. Naši daleki rođaci moliće ti se zato što si imala veze sa mnom."

Gospodar Leto se ponovo nasmejao, ali taj smeh je sada bio nežan i topao. Teško mi je da sa tačnošću koja se očekuje od mene zabeležim sve to u ovakvom izveštaju, ali u trenutku kada mi je gospodar Leto uputio te užasne reči osetila sam duboku sponu prijateljstva sa njim, kao da je neka fizička stvar izrasla među nama, povezujući nas na način koji se ne može u potpunosti opisati rečima. Tek u trenutku tog iskustva shvatila sam šta je podrazumevao pod nemom istinom. To se zbilo, ali to ipak ne mogu opisati.

'Opaska arhivara'

Zbog događaja koji su se zbili u međuvremenu, otkriće ovog privatnog zapisa sada je samo nešto malo više od istorijske fusnote, zanimljive jer sadrži jedno od najranijih pominjanja tajnih dnevnika Bogocara. Oni koji žele da detaljnije istraže ovu fusnotu neka u arhivskom katalogu pogledaju pod sledećim odrednicama: Čenoeh, Sveta sestra Kvintimius Vajolet; Čenoehin izveštaj; Nepodnošenje melanža; Medicinski vidovi.

(Fusnota. Sestra Kvntinus Vajolet Čenoeh umrla je u pedeset trećoj godini svog sestrovanja, a uzrok smrti je pripisan neotpornosti prema melanžu za vreme pokušaja da postigne status Časne majke.)

17.

Naš predak, Asur-nasir-apli, poznat kao najokrutniji od okrutnih, dočepao se prestola pogubivši vlastitog oca i time započeo vladavinu mača. Između ostalog, osvojio je i oblast jezera Urumija, što mu je otvorilo put za Komagenu i Kabir. Njegovom sinu plaćali su danak Šuiti, Tir, Sidon, Gebel, pa čak i Jehu, sin Omrijeva, čije je ime sejalalo užas među hiljadama. Osvajanja koja je započeo Asur-nasir-apli unela su oružje u Medin, a kasnije u Izrailj, Damask, Edom, Arpad, Vavilom i Umlias. Da li se iko danas seća tih imena i mesta? Dao sam vam dovoljno tragova: Pokušajte da odredite naziv planete.

'Ukradeni dnevnici'

Vazduh je mirovao u dnu isklesanog useka carskog puta koji je vodio nadole do ravnog prilaza mostu preko Ajdahove reke. Put je skretao nadesno, napuštajući gromade stenja i zemlje sazdanih ljudskom rukom. Hodajući pored Carskih Kola, Moneo je ugledao popločanu traku koja je vodila preko uskog prevoja do luka od plastičelika što je predstavljao most udaljen gotovo kilometar.

Reka, i dalje duboko u ponoru, savijala je nadesno ka njemu, a zatim je tekla pravo preko mnogobrojnih kaskada prema udaljenoj strani Zabranjene šume gde su se granitni zidovi spuštali gotovo do ivice vode. A tamo u predgrađima Ona ležali su voćnjaci i bašte čiji su se plodovi koristili u prehrani grada.

Posmatrajući udaljenu prugu reke vidljivu sa dela puta kojim je išao, Moneo je video da se vrh kanjona već kupao u svetlosti, dok je voda i dalje tekla kroz senke samo ponegde narušene slabašnim, srebrnastim svetlucanjem kaskada.

Pravo ispred njega, put koji je vodio ka mostu bio je obasjan suncem, dok su se tamne senke erozivnih useka sa obe strane isticale poput strela koje označavaju pravi put. Izlazeće sunce već je bilo zagrejalo i sam put. Vazduh nad njim podrhtavao je upozoravajući na nadolazeći dan.

Bićemo u bezbednom okrilju grada pre najveće vrućine, pomisli

Moneo.

Hitro je koračao putem, umorno strpljiv kao i uvek kada bi dođe stigao, pogleda uprtog u daljinu; iščekivao je da se pojave Muzejski Slobodnjaci s molbom. Znao je da će se pojaviti iza jednog od erozivnih useka, negde s one strane mosta. Tako se bio dogovorio s njima. Sada više nije bilo načina da ih zaustavi. A kod Bogocara još su bili vidljivi znakovi pojave Crva.

Leto je čuo Slobodnjake pre no što ih je iko iz pratnje bilo ugledao bilo čuo.

"Čuj!" viknu on.

Moneo se pretvori u uho.

Leto okrete telo na kolima, izdiže prednji deo poluloptastog štitnika i zagleda se napred.

Moneo je dobro poznao ovakvo njegovo ponašanje. Čula Bogocara, koja su bila mnogo izoštrijenija od čula bilo kog iz pratnje, otkrila su ispred njih neki poremećaj. Slobodnjaci su počeli da se uspinju na put. Moneo se povuče za jedan korak i udalji do same granice na kojoj mu je dužnost nalagala da se nahodi. I sam ih tada začu.

Čuli su se koraci po šljunku.

Iz useka se obe strane puta pojaviše se prvi Slobodnjaci na ne više od stotinu metara udaljenosti od carske pratnje.

Dankan Ajdaho kliznu napred i zaustavi se korak iza Monea.

"Jesu li to Slobodnjaci?" upita Ajdaho.

"Da", odgovori Moneo ne skidajući oka sa Bogocara koji je spustio svoje masivno telo nazad na kola.

Muzejski Slobodnjaci su se okupili na putu i skinuli ogrtače kako bi otkrili zagasito crvene tunike koje su nosili ispod njih. Moneu se ote kratak uzvik. Slobodnjaci su bili odeveni kao hadočasnici, u crnu odeću ispod ogrtača jarkih boja. Oni iz prvih redova počeli su mahati smotuljcima papira u trenutku kada je čitava skupina stala da se, pevajući i igrajući, približava carskoj povorci.

"Molba, gospodaru", vikale su vođe. "Saslušajte našu molbu!"

"Dankane!" povika Leto. "Ukloni ih."

Čim je njihov gospodar povikao Ribogovornice jurnuše između dvorana. Ajdaho ih uputi napred, te i sam stade trčati prema skupini

koja se približavala. Straža obrazova falangu sa Ajdahom na vrhu.

Leto zalupi poluloptasti štitnik kola, poveća brzinu i stade da gromoglasno uzvikuje: "Sklonite se! Sklonite se!" Videvši stražarke kako trče prema njima i kola kako ubrzavaju na Letov uzvik, Muzejski Slobodnjaci zauzeše položaj kao da će osloboditi prolaz po sredini puta. Moneo je morao da trči kako bi držao korak sa kolima. Pažnju su mu trenutno zaokupili koraci dvorana iza njega, ali je ipak uspeo da uoči prvu neočekivanu promenu u programu Slobodnjaka. Svi u isti mah prestaše sa zapevanjem i odbaciše hodočasničke ogrtače ispod kojih se pojaviše crne uniforme istovetne sa onom koju je nosio Ajdaho.

Šta to rade? upita se Moneo.

Još dok je sebi postavljao to pitanje, Maneo vide kako se lica koja su mu se približavala rastaču na način osoben za Liceigrače. Svako od njih poprimalo je lik Dankana Ajdaha.

"Liceigrači!" povika neko.

Čak je i Leto bio iznenađen pometnjom, batom stopala po putu i izvikivanjem naređenja dok su Ribogovornice obrazovale falangu. On još više ubrza kola, smanjujući razdaljinu između sebe i straže. Zatim poče da zvoni na upozorenje i ukjuči sirenu izobličienog zvuka. Neopisiva buka preplavi sve unaokolo, obezglavljujući čak i neke od Ribogovornica, koje su bile posebno obučavane za nju.

U tom trenutku, molioći su odbacili hadočasničke ogrtače i započeli su sa približavanjem. Lica su im hitno poprimila izgled Dankana Ajdaha. Leto začu vrisak: "Liceigrači!" Prepoznao je onog koji je to viknuo. Pisar u carskom računovodstvu.

Leta je sve to u prvi mah stalo da zabavlja.

Straža i Liceigrači sukobiše se. Krici i povici smeniše zapevanje molilaca. Leto smesta prepoznade bojne zapovesti Tleilaksa. Poveća gomila Ribogovornica okružila je crnu priliku njegovog Dankana. Stražarke su poslušale Letovo često ponavljano uputstvo da štite svog zapovednika golu.

Ali kako će ga razlikovati od ostalih?

Leto gotovo zaustavi kola. Mogao je s leve strane da vidi Ribogovornice kako mašu ošamućivačima. Odblesci sunca odbijali su se sa noževa. Zatim usledi zujanje laserskih pištolja, zvuk koji je

Letova baba jednom opisala kao 'najstrašniji u našoj vasseljeni'. Prethodnica se oglasi novim promuklim povcima i urlicima.

Leto stupi u akciju čim se oglasi prvi laserski pištolj. On skrenu Carska Kola s puta nadesno, pređe s točkova na suspenzore i jurnu vozilom poput bojnog ovna pravo među zbijene Liceigrače koji su pokušavali da se probiju prema njegovom boku. Okrenuvši u malom luku, naleteo je na novu gomilu koja je nadirala s drugog kraja. Osetio je kako se tela razbijaju o plastičelik i kako krv šiklja na sve strane, da bi se potom opet spustio s puta u jedan od erozivnih useka. Smeđe rapave strane useka stadoše da promiču pored njega. On jurnu nagore i prelete preko rečnog kanjona do vrha istaknute stene pored carskog puta. Tu se zaustavi i okrenu, daleko izvan domašaja ručnih laserskih pištolja.

Kakvo iznenađenje!

Smeh protrese njegovo veliko telo. Pratilo ga je groktavo i drhtavo grčenje, ali onda razdraganost polako poče da jenjava u njemu.

Sa svog položaja Leto je mogao da vidi most i poprište napada. Tela su ležala jedna preko drugih svuda unaokolo, kao i u usecima sa strane. Prepoznao je svečane odore dvorana, uniforme Ribogovornica, okrvavljenu crnu odeću prurušenih Liceigrača. Preživeli dvorani zbili su se u pozadini dok su se Ribogovornice užurbano kretale među palima zadajući brze udarce noževima u svako telo kako bi se uverile da su napadači odista mrtvi.

Leto prelete pogledom preko tog prizora tražeći crnu uniformu svog Dankana. Niko ko je stajao na nogama nije nosio ništa slično. Niko! Leta obuze ogorčenost. Ali odmah potom ugleda među dvoranima skupinu stražarki Ribogovornica kao i... i jednu nagu priliku.

Nagu!

Bio je to njegov Dankan! Nag! Svakako! Dankan Ajdaho bez uniforme nije bio Liceigrač.

Ponovo ga spopade smeh. Na obe strane iznenađenja.

Kakav šok to mora da je bio za napadače. Očigledno se nisu pripremili za ovakvu reakciju.

Leto vrati kola na put, spusti točkove i otkotrlja se do mosta. Prešao je most sa osećanjem deja vu, svestan bezbrojnih mostova

iz svog sećanja koji su bili prelaženi da bi se sagledale posledice bitaka. Kada je prešao most, Ajdaho se odvoji od straže i pritrča mu, preskačući i izbegavajući tela. Leto zaustavi kola i zagleda se u nagog trkača. Dankan ga podseti na grčkog ratnika - glasonošu koji hita svome zapovedniku da mu saopšti ishod bitke. Taj sažet prelet kroz istoriju gotovo ošamuti Leta.

Ajdaho se zanese pri zaustavljanju pored kola. Leto otvori poluloptasti štitnik.

"Liceigrači, prokleti bili" zadahta Ajdaho. Ni ne pokušavajući da prikrije koliko mu je sve to zabavno, Leto ga odmah upita: "Čija je bila ideja da skineš uniformu?"

"Moja! Ali nisu mi dozvolile da se borim!"

Moneo stiže trčeći, praćen skupinom stražarki. Jedna od Ribogovornica dobaci Ajdahu stražarski plavi ogrtač, viknuvši: "Pokušavamo da na nekom lešu nađemo neoštećenu uniformu".

"Svoju sam strgao", objasni Ajdaho.

"Da li je koji Liceigrač pobegao?" zapita Moneo.

"Nijedan", reče Ajdaho. "Priznajem da su vaše žene dobri borci, ali zašto mi nisu dozvolile da..."

"Jer im je naloženo da te zaštite", reče Leto. "Uvek štite najvrednijeg..."

"Četiri su poginule izvlačeći me odande", primeti bolno Ajdaho.

"Sve u svemu, izgubili smo više od trideset ljudi, gospodaru", reče Moneo. "Još prebrojavamo."

"Koliko je bilo Liceigrača?" upita Leto.

"Čini se da ih je bilo čak pedesetak, gospodaru", reče Moneo, tihim glasom i pometenog izraza lica.

Leto se zakikota.

"Zašto se smeješ?" upita Ajdaho. "Više od trideset naših..."

"Teilaksi su se pokazali tako nevičnim", reče Leto. "Zar ne shvataš da bi pre samo nekih pet stotina godina bili daleko uspešniji i daleko opasniji. A vidi sada kakvoj glupoj maskeradi pribegavaju. I da ne predvide tvoj veličanstveni potez!"

"Imali su laserske pištolje", reče Ajdaho.

Leto izvi svoje ogromne prednje segmente i pokaza prema rupi spaljenoj u krovnom delu, gotovo na samoj sredini kola. Rubovi rupe

bili su rastopljeni i sprženi.

"Pogodili su još nekoliko mesta ispod", reče Leto. "Srećom nisu oštetili nijedan suspenzor, niti točak."

Ajdaho je pomno posmatrao rupu u krovnom delu, primetivši da se pruža u pravcu Letovog tela.

"Zar te nije pogodio?" upita on.

"Oh, jeste", reče Leto.

"Jesi li povređen?"

"Imun sam na laserske pištolje", slaga Leto. "Čim budemo imali vremena, pokazaću ti."

"Ali ja nisam imun", primeti Ajdaho. "A ni tvoja straža. Svako od nas trebalo bi da nosi zaštitni pojas."

"Štitnici su zabranjeni u celom Carstvu", reče Leto.

"Nošenje štitnika predstavlja težak prestup."

"Pitanje štitnika", usudi se da kaže Moneo.

Ajdaho pomisli da je Moneo tražio objašnjenje za štitnike, te reče: "Pojasevi stvaraju polje sile koje odbija svaki predmet što pri opasnoj brzini pokušava da ga probije. Ali imaju jednu veliku manu. Ako se polje sile sudari sa laserskim zrakom, eksplozija koja iz toga proizide može da se meri jedino sa eksplozijom neke velike hidrogenske bombe. Napadač i napadnuti stradaju zajedno."

Moneo je samo posmatrao Ajdaha, koji odsutno klimnu.

"Shvatam zašto su zabranjeni", reče Ajdaho. "Pretpostavljam da je Velika Konvencija protiv atomika još na snazi i da je delotvorna."

"Deluje još bolje od kada smo pokupili sve porodične atomike i sklonili ih na sigurno", reče Leto. "Ali sada nemamo vremena za priču."

"Možemo o ovome", reče Ajdaho, "Opasno je šetati se ovako po otvorenom. Trebalo bi..."

"To je tradicija i nastavićemo s njom", reče Leto.

Moneo se nagnu ka Ajdahu. "Smetaš gospodar, Letu", reče on.

"Ali..."

"Zar nisi razmišljao o tome koliko je lakše nadgledati ljude u pokretu?" upita Moneo.

Ajdaho se trgnu i zagleda u Moneove oči s iznenadnim bleskom razumevanja.

Leto uluči priliku da počne sa izdavanjem naređenja. "Moneo, pobrini se da iza nas ne ostane nikakav trag bitke, nikakva mrlja krvi, nikakvo strgnuto parče tkanine - ništa."

"Da, gospodaru."

Ajdaho se okrenu kada začu ljude koji stadoše da se guraju oko njih, i vide da su svi preživeli, čak i ranjenici sa zavojima za prvu pomoć, prišli da čuju razgovor.

"Čujte svi vi", reče Leto, obraćajući se gomili oko kola. "Ni reči o ovome. Neka se Tleilaksi malo brinu." Zatim pogleda Ajdaha.

"Dankane, kako su ti Liceigrači dospeli u oblast gde je samo mojim Muzejskim Slobodnjacima dozvoljeno da se kreću?"

Ajdaho nevoljno pogleda Monea.

"To je moja greška, gospodaru", reče Moneo: "Ja sam bio taj koji je dozvolio Slobodnjacima da vam iznesu svoju molbu. Čak sam i Dankana Ajdaha uverio da će sa njima biti sve u redu."

"Prisećam se da si pomenuo molbu", reče Leto.

"Mislio sam da bi vas to moglo zabaviti, gospodaru."

"Molbe me ne zabavljaju, one su mi dosadne. A naročito su mi dosadne molbe ljudi čija je jedina svrha postojanja u mom poretku stvari da čuvaju drevne oblike."

"Gospodaru, koliko puta ste rekli da vam je dosadno na ovim putovanjima za..."

"Ali ja nisam ovde da se brinem o dosadi drugih!"

"Gospodaru?"

"Muzejski Slobodnjaci ne razumeju stare običaje. Sposobni su samo za površne i rutinske stvari. Svakako, to im je dosadilo i u svojim molbama većito traže da se uvedu promene. To je ono što mi je dosadilo. Neću dozvoliti nikakve promene. A sada, reci mi, od koga si saznao za molbu?"

"Od samih Slobodnjaka", reče Moneo. "Jedna dele..." On zastade i namršti se.

"Da li si poznavao članove delegacije?"

"Svakako, gospodaru. Inače ne..."

"Mrtvi su", reče Ajdaho.

Moneo ga pogleda ne shvatajući.

"Ljudi koje si znao ubijeni su i zamenjeni Liceigračima,

mimičarima", reče Ajdaho.

"Bio sam nemaran", reče Leto. "Trebalo je sve da vas poučim o tome kako da razlikujete Liceigrače. Popravićemo to sada, kada su već postali glupavo odvažni."

"Zašto su toliko odvažni?" zapita Ajdaho.

"Možda žele da nam odvrte pažnju od nečeg drugog", reče Moneo.

Leto se nasmeši Moneu. I pored toga što je upravnik bio lično ugrožen, um mu nije zatajio. Izneverio je svog gospodara zamenivši mimičare, Liceigrače, za poznate Slobodnjake. Sada je Moneo osećao da mu daljnja služba može ovisiti o onim sposobnostima zbog kojih ga je Bogocar prvobitno i izabrao.

"Imamo vremena da se pripremimo", reče Leto.

"Od čega da nam odvrte pažnju?" upita Ajdaho.

"Od neke druge urote u koju su umešani", odgovori Leto. "Misle da ću ih okrutno kazniti za ovo, ali jezgro Tleilaksa je bezbedno zbog tebe, Dankane."

"Nisu očekivali da će ovde promašiti", reče Ajdaho.

"Ali bili su i te kako spremni i na tu mogućnost", reče Moneo.

"Veruju da ih neću uništiti, jer čuvaju prvobitne ćelije Dankana Ajdaha", reče Leto. "Razumeš li sada, Dankane?"

"Da li su u pravu?" upita Ajdaho.

"Pogrešan im je pristup", reče Leto. On se ponovo obrati Moneu. "S nama u On ne sme ući ni najmanji znak onoga što se ovde odigralo. Nove uniforme, nove stražarke treba da zamene mrtve i ranjene... sve da bude kao što je maločas bilo."

"Ima mrtvih i među našim dvoranima, gospodaru," reče Moneo.

"Zamenite ih".

Moneo se pokloni. "Da, gospodaru."

"I nabavite mi novi krovni deo za kola!"

"Kao što gospodar naređuje."

Leto vrati kola za nekoliko koraka unazad, okrenu ih i usmeri prema mostu, pozvavši Ajdaha. "Dankane, ti ćeš me pratiti."

U početku lagano, osećajući protivljenje pri svakom pokretu, Ajdaho napusti Monea i ostale, pa ubrza korak, i stiže do otvorene kupole kola te nastavi da korača posmatrajući Letu koji je bio unutra.

"Šta te muči, Dankane?" upita Leto.

"Da li stvarno misliš o meni kao o svom Dankanu?"

"Svakako, isto onako kao što ti misliš o meni kao o svom Letu."

"Zašto nisi znao da se sprema napad?"

"Pomoću svoje toliko hvaljene moći predskazanja?"

"Da!"

"Liceigrači mi već dugo nisu privlačili pažnju", reče jednostavno Leto.

"Pretpostavljam da se to sada izmenilo."

"Ne baš mnogo."

"Zašto ne?"

"Jer je Moneo bio u pravu. Neću dozvoliti da mi odvrate pažnju."

"Da li su mogli da te ubiju?"

"Mogućnost je očigledna. Znaš, Dankane, malo njih razume kakva će nesreća skončati moj život."

"Šta to Tleilaksi kuvaju?"

"Zamku, čini mi se. Slatku zamku. Dali su mi znak, Dankane."

"Kakav znak?"

"Javljuju se nove očajničke pobude koje deluju na neke moje podanike."

Napustili su most i počeli da se penju ka mestu na vrhu stene, gde se Leto zaustavi. Ajdaho je koračao uzbuđen i tih.

Na vrhu, Leto podiže pogled iznad udaljenih stena i zagleda se u goleti Sarera.

Iza mosta, na mestu napada, nastavljale su se jadicovke onih iz pratnje koji su izgubili nekog dragog. Svojim izoštrim sluhom Leto je bio u stanju da izdvoji Moneov glas koji ih je upozoravao da je vreme za žalost, imajući u vidu situaciju, ograničeno. U Citadeli imaju još onih koji su im dragi, a i dobro im je poznat gnev Bogocara.

Suze će nastati, a osmesi se vratiti na njihova lica dok stignemo do Ona, pomisli Leto. Misle da ih prezirem! Da li je to uopšte i važno? Ovo je samo kratkotrajna neprijatnost među kratkoumnim stvorenjima.

Umirio ga je pogled na pustinju. Sa ovoga mesta nije mogao da vidi reku u kanjonu, sem ako bi se okrenuo za sto osamdeset stepeni prema svetkovinskom gradu. Dankan je obzirno ćutao pored

kola. Skrenuvši pogled malo ulevo, Leto je mogao da vidi ivicu Zabranjene šume. Spram tog prizora zelenog predela, u sećanju mu se iznenada Sarer zgusnu u sićušan, ništavan ostatak pustinje koja je nekada prekrivala celu planetu i bila toliko moćna da su je se svi pribojavali, čak i divlji Slabodnjaci koji su njome danonoćno tumarali.

Tu je sad reka, pomisli Leto. Ako se okrenem videću ono što sam stvorio.

Veštačka klisura kroz koju je silovito tekla Ajdahova reka predstavljala je samo produžetak pukotine koju je Pol Muad'Dib probio kroz visoki zaštitni zid kako bi stvorio prolaz za svoje legije što su jahale na crvima. Tamo gde je sada tekla reka, Muad'Dib je silovito poveo Slobodnjake iz prašine nanesene koriolisovskim olujama... u istoriju... i u ovo.

Leto ču poznate Moneove korake, koji su najavljivali upravnikov dolazak na vrh stene. Moneo se zaustavi pored Ajdaha i nakratko ostade bez reči u nastojanju da povrati dah.

"Za koliko ćemo moći da nastavimo put?" upita ga Ajdaho.

Moneo mu mahnu da čuti i obrati se Letu. "Gospodaru, primili smo poruku iz Ona. Bene Geserit upozorava da će vas Tleilaksi napasti pre mosta."

Ajdaho frknu. "Nisu li malo okasnile?"

"Nisu one krive", reče Moneo. "Kapetan straže Ribogovornica nije htela da im poveruje."

Ostali članovi Letove pratnje počеше, takođe, da se pojavljuju na vrhu stene. Neki su izgledali kao opčinjeni, još u šoku. Ribogovornice su se žurno kretale među njima, naređujući im da poprave raspoloženje.

"Ukloni stražu iz ambasade Bene Geserita", reče Leto. "Pošalji im poruku. Reci im da ću ih ipak primiti poslednje, ali da se ne plaše zbog toga. Reci im da će polednji biti prvi."

"A Tleilaksi?" upita Ajdaho.

Leto je bio okrenut Moneu. "Da, Tleilaksi. Poslaćemo im znak."

"Da, gospodaru?"

"Kada to budem naredio, a nikako pre toga; ambasadora Tleilaksa javno ćete išibati i proterati."

"Gospodaru!"

"Ne slažeš se?"

"Ako ovo treba da ostane tajna", Moneo baci pogled preko ramena, "kako ćete onda objasniti šibanje?"

"Nećemo objašnjavati."

"Nećemo pružiti baš nikakvo objašnjenje?"

"Nećemo."

"Ali, gospodaru, govorkanje i glasine koje će..."

"Moneo, to je moja reakcija na ovo! Neka osete podzemni deo mene koji čini stvari ne oslanjajući se na moje znanje, jer mu nikakvo znanje nije potrebno."

"To će izazvati veliki strah, gospodaru."

Ajdahu se ote osoran smeh. On zakorači između Monea i kola. "To je prava milost za ambasadora! Bilo je vladara koji bi tu budalu pekli na tihoj vatri."

Moneo pokuša da razgovara sa Letom preko Ajdahovog ramena. "Ali gospodaru, takav postupak biće Tleilaksima potvrda da ste bili napadnuti."

"Oni to već znaju", reče Leto, "Ali neće želeći da pričaju o tome."

"A kada se nijedan napadač ne vrati..." umeša se Ajdaho.

"Razumeš li, Moneo?" upita Leto. "Kada umarširamo u On, očigledno i bez i najmanje ogrebotine, Tleilaksi će shvatiti da su pretrpeli potpuni neuspeh."

Moneo pređe pogledom preko Ribogovornica i dvorana koji su opčinjeni slušali ovaj razgovor. Retko su bili u prilici da čuju tako otvorenu raspravu između Bogocara i njegovih najbližih pomoćnika.

"Kada će moj gospodar dati znak da se kazni ambasador?" upita Moneo.

"Za vreme audijencije."

Leto začu toptere, ugleda odblesak svetlosti na njihovim krilima i rotorima a kada se usredsredi primeti i novi krovni deo za svoja kola kako visi ispod jednog od njih."

"Pobrini se da ovaj oštećeni krovni deo bude vraćen u Citadelu i popravljen", reče Leto, i dalje zagledan u toptere koji su se približavali. "Ako neko bude postavljao pitanja reci majstorima da odgovore kako je to uobičajen postupak kada pesak nošen vetrom ozbiljno ošteti krovni deo kola."

Moneo uzdahnu. "Da, gospodaru. Biće učinjeno kako naređujete."

"Hajde, Moneo, razvedri se", reče Leto. "Budi uz mene kada nastavimo put." Okrenuvši se Ajdahu, Leto reče: "Uzmi nekoliko stražarki i pođi napred."

"Misliš li da nas čeka još jedan napad?" upita uznemireno Ajdaho.

"Ne, ali to će zaposliti stražarke. I nabavi novu uniformu. Ne želim da nosiš nešto što bi zapazili prljavi Tleilaksi."

Ajdaho se poslušno udalji.

Leto dade Moneu znak da pride bliže, bliže. Kada se Moneo nagnu do kola, i primaknu lice na metar od Letovog, ovaj spusti glas i reče:

"Evo posebnog uputstva za tebe, Moneo."

"Gospodaru, dobro znam da je trebalo da posumnjam da će Lice..."

"Kakvi Liceigrači! To je uputstvo za tvoju kćer."

"Sionu? Šta bi ona mogla..."

"Reci joj ovo: ona je prisienak one sile u meni koja deluje bez potrebe za znanjem. Zbog nje se sećam kako je to biti ljudsko biće... i voleti."

Moneo je zurio u Letu, ne shvatajući.

"Jednostavno joj prenesi tu poruku", reče Leto. "Nemoj se truditi da je razumeš. Samo joj jednostavno saopšti moje reči."

Moneo se povuče. "Kako moj gospodar zapovedi."

Leto zatvori kupolasti štitnik; čitav gornji deo sada je predstavljao jedinstvenu celinu i posada toptera koji su se približavali lako ga je mogla zameniti.

Moneo se okrete i osmotri ljude koji su čekali na zaravnatoj površini vrha stene. Tada primeti nešto što ranije nije video nešto što u opštoj pometnji neki još nisu stigli da uklone. Pojedini dvorani posedovali su osetijive uređaje za poboljšanje sluha. Prisluškivali su. Ta vrsta uređaja mogla je da stigne samo sa Iksa.

Upozoriću Dankana i stražu, pomisli Moneo.

Zbog nečega mu se ovo otkriće učini kao nagoveštaj truljenja. Kako su mogli da zabrane takve stvari kada većina dvorana i

Ribogovornica ili znaju ili podozrevaju da Bogocar trguje sa Iksom da bi i sam dobio zabranjene mašine?

18.

Počinjem da mrzim vodu. Koža pešćane pastrmke koja omogućuje preobražaj poprimila je osetljivost crva. Moneo i mnoge stražarke znaju za tu moju odbojnost. Samo Moneo naslućuje istinu: da to predstavlja važno znamenje. Osećam svoj kraj u tome, ali ne tako brzo kako što bi to izgledalo po Moneovom uverenju, premda, s obzirom na moj vek, ipak dovoljno brzo. Pešćane pastrmke motale su se oko vode u vreme Dine, i to je bio problem u ranim danima naše simbioze. A onda je moja velika snaga volje zauzdala taj poriv, sve dok nismo postigli ravnotežu. Sada moram da izbegavam vodu jer nema više nijedne pešćane pastrmke; tu samo poluusnula stvorenja moje kože. Bez pešćane pastrmke koja bi ovaj svet ponovo pretvorila u pustinju, Šai-Hulud se neće ponovo pojaviti. Pešćani crv ne može se razviti dok se zemlja ne sasuši. Ja sam im jedina nada.

'Ukradeni dnevnici'

Bila je već sredina popodneva kada je carska svita sišla niz poslednju padinu i ušla u svetkovinski grad. Gomile su ispunile ulice da ih pozdrave, dok su ih zbijeni redovi gorostasnih Ribogovornica u zelenim atreidskim uniformama gurale unazad, držeći prekrštene i povezane štapove za ošamućivanje.

Kada se carska povorka približila, urnebesni povici razlegoše se iz gomile. Tada i same stražarke Ribogovornice zapevaše:

"Siajnok! Siajnok! Siajnok!"

Odjekujući pozadi i napred među visokim zgradama taj napev je imao neobično dejstvo na gomilu koja nije bila upućena u njegovo značenje. Tada tišina pređe preko mase na avenijama, dok su stražarke i dalje pevale. Ljudi su sa strahapoštovanjem zurili u žene naoružane štapovima za ošamućivanje koje su obezbeđivale carev prolazak, žene koje su pevale i netremice gledale u lice svog gospodara kako prolazi.

Ajdaho je koračajući sa čuvaricama Ribogovornicama iza Carskih

Kola po prvi put čuo taj napev. Osetio je kako mu se diže kosa na glavi.

Maneo je koračao pored kola; ne gledajući ni levo ni desno. Jednom davno pitao je Leta šta znači ta reč.

"Dopustio sam Ribogovornicama samo jedan obred", rekao je tada Leto. Nalazili su se u odaji za audijencije Bogocara, ispod središnjeg trga Ona. Moneo je bio premoren posle dugog dana tokom koga je upravljao rekom dostojanstvenika koji su prenatrpali grad zbog desetogodišnje svetkovine.

"Kakve veze ima ovaj napev s tim, gospodaru?"

"Obred se zove Siajnok - Letov pir. Sastoji se u obožavanju moje ličnosti u mom prisustvu."

"Je li to drevni obred?"

"Upražnjavao se među Slobodnjacima dok još nisu postali Slobodnjaci. A ključevi za svetkovinske tajne otišli su u grob sa starima. Samo ih se ja danas sećam. Obnovio sam svetkovinu prema vlastitom liku i za svoje ciljeve."

Znači da Muzejski Slobodnjaci ne upražnjavaju ovaj obred?"

Nikada. On je moj i samo moj. Polažem večno pravo na njega jer ja sam sam taj obred."

"Čudna je ta reč, gospodaru. Nikada nisam čuo neku sličnu."

"Ima mnogo značenja, Moneo. Ako ti ih otkrijem, hoćeš li čuvati tajnu?"

"Sve što moj gospodar naredi!"

"Nikada ne podeli ovo što ćeš saznati ni sa kim. Takođe, nemoj otkriti ni samim Ribogovornicama ono što ću ti sada reći."

"Kunem se, gospodaru."

"Dobro. Siajnok znači odavanje počasti onome ko iskreno zbori. Ona označava sećanje na stvari koje su iskreno izrečene."

"Ali, gospodaru, zar iskrenost u stvari ne znači da onaj koji govori veruje... da poseduje veru u ono što je rečeno?"

"Da, ali Siajnok takođe sadrži zamisao svetlosti poput one koja otkriva stvarnost. Nastavljaš da isijavaš svetlost na ono što vidiš."

"Stvarnost... to je u velikoj meri dvoznačna reč, gospodaru."

"Zaista! Ali Siajnok se tako ne upotrebljava za vrenje, jer stvarnost - ili verovanje da poznaješ stvarnost, što je isto - uvek

izaziva vrenje u vasseljeni."

"I sve to je sadržano samo u jednoj jedinoj reči, gospodaru?"

"I još više! Sijajnok takođe sadrži poziv na molitvu i ime anđela zapisničara, Sihaje, čija je dužnost da ispituje novoumrle."

"To je veliki teret za jednu reč, gospodaru."

"Reči mogu poneti svaki teret koji poželimo. Potrebna je samo saglasnost i tradicija na kojoj bi se gradile."

"Zašto ovo ne smem pominjati pred Ribogovornicama, gospodaru?"

"Jer se ta reč čuva samo za njih. Vređa ih ako je otkrijem nekom muškarcu".

Dok je koračao pored Carskih Kola prema svetkovinskom gradu, Moneove usne stisnuše se u tanku crtu kada se ovoga prisetio. Mnogo puta otada čuo je Ribogovornice kakao pevaju Bogocar u njegovom prisustvu. Čak je čudnoj reči dodao neka svoja značenja. Ona označava tajanstveno i prestiž. Moć. Ona priziva dopuštanje za delovanje u ime Boga.

"Sijajnok! Sijajnok! Sijajnok!"

Reč je imala opor zvuk u Moneovim ušima.

Već su dobrotno zašli u grad, gotovo do središnjeg trga. Zraci popodnevnog sunca padali su na povorku otpozadi, obasjavajući put. Istovremeno, podarivali su i sjajnost raznobojnoj odeći građana. Blistali su na visoko uzdignutim licima Ribogovornica koje su ovičavale put.

Hodajući pored kola zajedno sa stražarkama, Ajdaho suzbi u sebi prvu uznemirenost kada je video da se napev nastavlja. On se raspita o tome kod Ribogovornice koja je koračala pored njega.

"Ta reč nije za muškarce", reče ona. "Ali gospodar je ponekad objasni ponekom Dankanu."

Ponekom Dankanu! Već ranije ga je upitao o tome i uopšte mu se nije dopadalo tajanstveno izvrđavanje.

"Ubrzo ćeš saznati."

Ajdaho potisnu pojanje u pozadinu svesti dok je gledao unaokolo s radoznalošću nekog turiste. Pripremajući se za dužnost zapovednika straže, Ajdaho je proučio istoriju Ona, ustanovivši da deli Letovo nastrano zadovoljstvo zbog činjenice da u blizini protiče

Ajdahova reka.

Nalazili su se u to vreme u jednoj od velikih otvorenih prostorija Citadele, kroz koju je prijatno strujao vazduh i ispunjavala je jutarnja svetlost. U toj prostoriji nalazili su se široki stolovi preko kojih su arhivari Ribogovornica raširile karte Sarera i Ona. Leto je dovezao kola na rampu sa koje je mogao da vidi karte. Ajdaho je stajao sa suprotne strane stola po kome su bile razbacane karte, proučavajući plan svetkovinskog grada.

"Čudan plan za jedan grad", razmišljao je Ajdaho.

"Glavna njegova svrha sastoji se u javnom prikazivanju Bogocara."

Ajdaho podiže pogled prema člankovitom telu na kolima, sve do zakukuljenog lica. Pitao se da li će ikad moći da bez nelagodnosti pogleda tu neobičnu priliku.

"Ali toj svrzi služi jednom u deset godina", reče Ajdaho.

"Pri Velikoj Deobi, da."

"A u međuvremenu ga jednostavno zatvoriš?"

"Tamo se nalaze ambasade, kancelarije trgovaca, škole Ribogovornica, službe i službenici za održavanje, muzeji i biblioteke."

"Koliko prostora svi oni zauzimaju?" Ajdaho udari zglavcima prstiju po karti. "Najviše desetinu celokupnog prostora grada?"

"Manje od toga."

Ajdahov pogled zamišljeno je lutao po karti.

"Ima li ovakav plan još kakvih svrha, gospodar?"

"Sve je podređeno potrebi za javnim prikazivanjem moje ličnosti."

"Moraju postojati službenici, vladini radnici, čak i oni najniži. Gde oni žive?"

"Većinom u predgrađima."

Ajdaho upre prstom u kartu. "A ovi stanovi?"

"Obrati pažnju na balkone, Dankane."

"Posvuda su oko trga." On se nagnu kako bi bolje video rasprostrtu kartu. "Pa, taj trg ima najmanje dva kilometra u prečniku."

"Obrati pažnju na to kako su balkoni stepenasto poređani jedan iznad drugog, sve do samog kubeta. U tim kubetima stanuje elita."

"I svi oni mogu da te vide dole na trgu?"

"Ne dopada ti se to?"

"Ne postoji čak ni neko energetska polje koje bi te zaštitilo!"

"Predstavljam baš izazovnu metu, zar ne?"

"Zašto to činiš?"

"Postoji jedan divan mit u vezi sa planom Ona. Ja ga potkrepljujem i razvijam. Priča se da je na tom mestu nekada živeo narod čiji je vladar morao da jednom godišnje, u potpunom mraku, bez oružja ili štita, prošetati među svojim podanicima. Mitski vladar nosio je luminiscentno odelo dok je išao kroz gomilu obavijenu tamom. A njegovi podanici su za tu priliku bili odeveni u crno i nikada ih niko nije pretraživao da bi otkrio nose li oružje.

"Kakve to veze ima sa Onom i tobom?"

"Pa, očigledno je da je vladar, ako bi preživio taj put, bio dobar."

"Ni ti ne vršiš pretragu, tragajući za oružjem?"

"Ne otvoreno."

"I ti misliš da te ljudi projektuju u taj mit." To nije bilo pitanje.

"Mnogi to čine."

Ajdaho podiže pogled prema Letovom licu duboko uvučenom u sivu kukuljicu. Potpuno plave oči bezizražajno su mu uzvraćale pogled.

Melanžne oči, pomisli Ajdaho. Ali rekao je da je potpuno prestao da uzima začini. Sopstveno telo ga je snabdevalo potrebnom količinom ove supstance.

"Tebi se ne dopada moja sveta skarednost, moja prisilna mirnoća", reče Leto.

"Ne dopada mi se kada izigravaš Boga."

"Bog može da vodi carstvo poput dirigenta što kroz stavove vodi simfoniju. Moje izvođenje ograničeno je jedino mojom vezanošću za Arakis. Moram dirigovati simfonijskim orkestrom odavde."

Ajdaho zavrte glavom i još jednom se zagleda u plan grada.

"Kakvi su ovo stanovi iza kubeta?"

"Za naše pasetioce. Udobnost je tu manja."

"Oni ne mogu da vide trg."

"Mogu. Iksijanski uređaj uspešno projektuje moju sliku i u te odaje."

"Ali unutrašnji prsten gleda pravo dole na tebe. Kako ulaziš na

trg?"

"Pozornica za prikazivanje uzdiže se iz središta kako bi me iznela pred moj narod."

"Da kliču?" Ajdaho je gledao Leta pravo u oči.

"Dozvoljeno im je da kliču."

"Vi Atreidi uvek sebe vidite kao deo istorije."

"Kako je mudro od tebe, Ajdaho, što razumeš značenje klicanja."

Ajdaho se vrati proučavanju plana grada. "Škole Ribogovornica su ovde?"

"Ispod tvoje leve šake, da. To je akademija na koju je Siona bila poslata radi školovanja. Imala je tada deset godina."

"Siona... moram o njoj saznati nešto više", zamišljeno reče Ajdaho.

"Uveravam te da ama baš ništa neće stajati na putu toj tvojoj želji."

Dok je koračao u carskoj povorci Ajdaha trže iz sanjarenja slabljenje pojanja Ribogovornica. Ispred njega Carska Kola počеше da se spuštaju u odaje ispod trga, niz dugačku rampu. Ajdaho, koji je još stajao na suncu, podiže pogled i počе njime da kruži po blistavim kubetima; bila je to stvarnost za koju ga karte nisu pripremile. Ljudi su ispunili balkone velikog prstena oko trga; bili su tihi i netremice su posmatrali procesiju.

Povlašćeni ne kliču, pomisli Ajdaho. Muk ljudi na balkonima ispuni Ajdaha zebnjom.

On stupi u tunel-rampu i vrata im sakriše trg. Pojanje Ribogovornica zamre čim je počeo da se spušta u dubinu. Bat marširajućih stopala bio je čudno pojačan.

Radoznalost smeni osećaj nelagodne zebnje. Ajdaho se osvrnu oko sebe. Cev sa ravnim dnom bila je veštački osvetljena i široka, veoma široka. Ajdaho proceni da bi sedamdeset ljudi moglo uporedo da umaršira u utrobu trga. Tu nije bilo gomile koja je pozdravljala, već samo proređen stroj Ribogovornica koje nisu pojale već su se zadovoljavale time da samo netremice zure u svog Boga koji prolazi.

Sećanje na mape predoči Ajdahu postavku ovog ogromnog kompleksa ispod trga - privatnog grada u gradu, mesta na koje samo Bogocar, dvorani i Ribogovornice mogu poći bez pratnje. Ali karte

mu ništa nisu rekle o debelim stubovima, osećanju masivnosti, čuvanim prostorima, utvarnoj tišini narušavanoj jedino batom karaka i škripom Letovih kola.

Ajdaho iznenada pogleda u Ribogovornice duž puta i shvati da im se usta skladno pomeraju, izgovarajući nemo jednu reč. Prepoznao ju je:

"Siajnok."

19.

"Zar već svetkovina?" upita gospodar Leto.

"Prošlo je deset godina", reče upravnik.

Sudite li prema rečenom da je gospodar Leto pokazao da zanemaruje protok vremena?

'Ukradeni dnevnicí'

Tokom razdoblja privatne audijencije koje je prethodilo samoj svetkovini čulo se sa svih strana da je Bogocar proveo više vremena nego što je to protokolom bilo predviđeno sa novom ambasadoricom sa Iksa, mladom ženom po imenu Hvi Noree.

Sredinom prepodneva dovele su je dole dve Ribogovornice koje su još bile vidno uzbuđene zbog događaja pređašnjeg dana. Privatna odaja za audijenciju ispod trga bila je sjajno osvetljena. Svetlost je otkrivala prostoriju dugačku oko pedeset metara, a široku trideset pet. Drevni slobodnjački ćilimi ukrašavali su zidove. Njihove jasne šare bile su izrađene u dragom kamenju i plemenitim metalima, i urešene tkanjem od neprocenjivih začinskih niti. Preovladavalo je zagasito crvenilo koje su stari Slobodnjaci toliko voleli. Pod odaje bio je uglavnom providan kako bi se u njemu videle egzotične ribe izrađene od blistavog kristala. Ispod poda proticao je potok čiste plave vode čija vlaga nigde nije prodirala u prostoriju za audijencije; voda je bila tako uzbudljivo blizu Leta, koji se odmarao na postavljenom uzdignuću na kraju prostorije naspram vrata.

Već na prvi pogled uočio je da Hvi Noree veoma liči na svog ujaka Malkija, ali njeni ozbiljni pokreti i mirnoća koraka ostavili su podjednak utisak na njega zbog svoje suprotnosti sa Malkijevim. Imala je istu tamnu kožu, kao i ovalno lice pravilnih crta. Mirne smeđe oči uzvraćale su Letu pogled. Ali dok je Malki imao sedu kosu, njena je bila svetlosmeđa.

Iz Hvi Noree zračio je neki unutrašnji mir koji se širio posvuda oko nje. Leto ga je osetio dok mu se približavala. Zastala je na deset koračaja od njega. Bilo je u njoj neke klasične ravnoteže, nečeg što

nikako nije bilo slučajno.

Sve uzbuđeniji, Leto shvati da se iza nove ambasadorke krije još jedna iksijanska mahinacija. Oni su i sami dobro odmakli u vlastitom programu uzgajanja odabranih tipova za određene zadatke. Zadatak Hvi Noree bio je neprijatno očigledan - da osvoji Bogocara i da pronađe pukotinu u njegovom oklopu.

Uprkos tome, kako je sastanak više odmicao, Leto je sve više uživao u njenom društvu. Hvi Noree stajala je obasjana dnevnom svetlošću koja je stizala do ove odaje pomoću sistema iksijanskih prizmi. Svetlost je ispunjavala Letov kraj odaje zlatnim sjajem, u čijem se središtu nalazila ambasadorka, zatamnjujući se iza Bogocara gde su u kratkom spoju stajale stražarke Ribogovornice - dvanaest žena posebno izabranih za tu dužnost, jer su bile i gluve i neme.

Hvi Noree bila je odevena u jednostavnu haljinu od purpurnog ambijela, a od ukrasa je nosila jedino srebrnu ogrlicu na čijem je privesku bio utisnut simbol Iksa. Ispod poruba izvirivale su joj mekane sandale boje haljine.

"Znate li", upita je Leto, "da sam ubio jednog vašeg pretka?"

Ona se nežno nasmeši: "Ujak Malki je i to obaveštenje uvrstio u moju ranu obuku, gospodaru."

Dok je govorila, Leto shvati da je Bene Geserit upravljao delom njene obuke. Vladala je odgovorima na njihov način, a isto tako je bila u stanju da oseti i skrivena značenja u razgovoru. Međutim, primetio je da je benegeseritska patina ostala sasvim tanka i da nikada nije prodrila kroz urođenu ljupkost njene prirode.

"Rečeno vam je da ću dodirnuti tu temu", reče on.

"Da, gospodaru. Znam da je moj predak počinio neoprostiv greh donevši ovamo oružje s namerom da vam nanese zlo."

"Isto tako i vaš prethodnik. Da li ste možda i o tome obavešteni?"

"Tek kada sam stigla ovamo, gospodaru. Bili su budale! Zašto ste pošteđeli mog prethodnika?"

"Kada već nisam vašeg pretka?"

"Da, gospodaru."

"Kobat, vaš prethodnik, bio mi je mnogo dragoceniji kao glasnik."

"Znači, kazali su mi istinu", reče ona. Ponovo se nasmešila. "Ne

možete se uvek pouzdati u to da će vam kolege i pretpostavljeni saopštiti istinu."

Odgovor je bio krajnje otvoren, tako da Leto nije mogao da obuzda kikot. Dok se još smejao, on shvati da je ova mlada žena zadržala um prvog buđenja, elementarni um koji doživljava prvi šok osveščivanja pri rođenju. Bila je živa!

"Znači, nemate ništa protiv mene, iako sam vam pogubio pretka?" upita on.

"On je pokušao da vas ubije! Rečeno mi je da ste ga smrvili, gospodaru, vlastitim telom."

"Tačno."

"A zatim ste upravili njegovo oružje ka svom svetom biću kako biste dokazali da vam ono ne može nauditi... a to je bio najbolji laserski pištolj koji smo mi Iksijanci umeli da napravimo."

"Očevici su tačno izvestili", reče Leto.

A pomislio je pri tom: Što dokazuje koliko se čovek može osloniti na očevice! A istorijske tačnosti radi, znao je, doduše, da je laserski pištolj uperio samo u člankovito telo, ne u ruke, lice ili patrljke. Precrvoliko telo posedovalo je neverovatnu mogućnost upijanja toplote. Hemijska fabrika u njemu pretvorila je toplotu u kiseonik.

"Nikada nisam sumnjala u tu priču", reče ona.

"Zašto je Iks ponovio jednu takvu glupost?" nastavi s pitanjima Leto.

"Ništa mi nisu rekli, gospodaru. Možda je Kobat radio na svoju ruku"

"Mislim da nije. Palo mi je na pamet da su vaši u stvari želeli da izazovu smrt svog odabranog ubice."

"Kobatovu smrt?"

"Ne, već smrt onoga koga su izabrali da upotrebi oružje."

"Ko je to bio, gospodaru? Nije mi rečeno."

"Nije važno. Sećate li se šta sam rekao kada je vaš predak počinio glupost?"

"Zapretili ste strašnom kaznom ako nam ikada neko slično nasilje padne na um." Ona obori pogled, ali ne pre no što je Leto spazio krajnju odlučnost u njenim očima. Dala bi sve od sebe da stiša njegov bes.

"Obećao sam da niko od vas neće izbeći mom gnevu", reče Leto.

Ona ponovo pogleda prema njegovom licu. "Da, gospodaru." Videlo se da je uplašena.

"Niko ne može da mi pobegne, čak ni ta ništavna kolonija koju ste nedavno podigli na..." I Leto joj, prema standardnoj karti, navede koordinate nove kolonije koju su Iksijanci tamo podigli daleko van domašaja njegovog Carstva - tako su, bar, mislili.

Nije izgedala iznenađena. "Gospodaru, mislim da sam izabrana za ambasadorku jer sam ih upozorila da ćete saznati za to."

Leto stade da je još pažljivije proučava. Šta to ovde imamo? pitao se. Primedba joj je bila lukava i pronicljiva. Znao je da su Iksijanci mislili da će razdaljina i veoma uvećani troškovi prevoza izolovati novu koloniju. Hvi Noree nije mislila tako, i rekla je to. Ali verovala je da su je njeni gospodari upravo zbog toga izabrali za ambasadorku - što je predstavljalo dobar dokaz iksijanske opreznosti. Želeli su da na dvoru imaju prijatelja, ali takvoga koji bi takođe bio smatran za Letovog prijatelja. On klimnu pošto se sve postavilo na svoje mesto. Još na početku svoje vladavine stavio je Iksijanaima do znanja da mu je poznat tačan položaj njihovog navodno tajnog jezgra, središte tehnološke federacije kojom su oni upravljali. Iksijanci su ovu tajnu smatrali sigurnom, jer su svemirskom Esnafu platili ogroman mito. Leto je, međutim, otkrio stvar vidovitošću i dedukcijom, kao i prebirajući po svom sećanju u kome se nalazilo i mnoštvo samih Iksijanaca.

U to vreme Leto je upozorio Iksijance da će ih kazniti ako budu delali protiv njega. Bili su preneraženi i optužili su Esnaf za izdaju. Ovo je toliko oduševilo Leta da je odgovorio pravim vulkanom smeha, što je zbunilo Iksijance. Zatim ih je hladno, optužujućim tonom, obavestio da mu nisu potrebne uhode i izdajice, ili neke druge obične zamke kojima pribegavaju obične vlasti.

Zar nisu verovali da je Bog?

Od tada su Iksijanci udovoljavali svim njegovim zahtevima. Leto nije zloupotrebljavao takav odnos. Zahtevi su mu bili skromni - mašina za ovo, uređaj za ono. Izneo bi svoje potrebe i Iksijanci bi uskoro isporučili traženu tehnološku igračku. Samo jedanput pokušali su da u jednoj od mašina isporuče i instrument za

uništavanje. Pogubio je celokupnu iksijansku delegaciju pre no što su stigli i da otpakuju stvar.

Hvi Naree je strpljivo čekala dok je Leto razmišljao. Nije pokazala ni najmanji znak nestrpljenja.

Lepotica, pomisli on.

Imajući u vidu njegovo dugo druženje sa Iksijancima, ovo novo stanje uzburka sokove u Letovom telu. Obično bi strasti, krize i potrebe koje su ga podsticale i pobuđivale lagano zgasle. Često bi osećao da je preživeo svoje vreme. Ali prisustvo Hvi Noree govorilo mu je da je bio neophodan. To mu je godilo. Leto oseti da je čak moguće da su Iksijanci postigli delimičan uspeh sa svojom mašinom za pojačavanje sposobnosti predviđanja navigatora Esnafa.

Moguće je da mu je nekakav delić velikih događaja promakao. Zar su stvarno mogli da naprave jednu takvu mašinu? Kakvo bi to čudo bilo! Namerno je odbio da se posluži svojim moćima kako bi makar u najmanjoj meri istražio ovu mogućnost.

Želim da me iznenade!

Leto se dobroćudno osmehnu Hvi. "Kako su vas pripremili da se udvarate?" upita je on.

Nije ni trepnula. "Snabdeli su me nizom memorizovanih reakcija za određene zahteve", reče ona. "Naučila sam ih, kao što se to od mene tražilo, ali ne nameravam da ih koristim."

A to je upravo ono što žele, pomisli Leto.

"Poručite gospodarima, reče on, "da ste pravi mamac za mene."

Ona smerno pognu glavu. "Ako se to dopada mom gospodaru."

"Da, tako je."

On tada preduze kratko vremensko ispitivanje Hviine neposredne budućnosti, prateći potonji tok iz njene prošlosti. Hvi se pajavljivala u fluidnoj budućnosti, matici čiji se tok odlikovao mnogim skretanjima. Upoznaće Sionu jedino slučajno, sem... Pitanja su navirala u Letov um. Neki nov navigator Esnafa, koji je savetvao Iksijance, očigledno je otkrio poremećaje što ih je Siona izazivala u ustrojstvu vremena. Zar je taj navigatar stvarno verovao da je u stanju da osujeti Bagocara u njegovoj sposobnosti uočavanja stvari?

Ispitivanje kroz vreme potrajalo je nekoliko minuta, ali Hvi se nije vrpeljila. Leto je pažljivo pogleda. Izgledala je bezvremena - van

vremena na jedan krajnje smiren način. Nikada ranije nije sreo nekog običnog smrtnika sposobnog da ovako čeka pred njim ne pokazujući nikakvu nervozu.

"Gde ste rođeni, Hvi?" upita on.

"Na samom Iksu, gospodaru."

"Budite određeni: zgrada, njeno mesto, vaši roditelji, ljudi koji su vas okruživali, prijatelji i porodica, školovanje - sve."

"Nisam upoznala roditelje, gospodaru. Rečeno mi je da su umrli dok sam još bila beba.

"Da li ste poverovali u to?"

"U početku... svakako. Kasnije sam sanjarila. Čak sam zamišljala da mi je Malki otac... ali..." Ona odmahnu glavom.

"Niste voleli ujaka Malkija?"

"Ne, nisam. Oh, divila sam mu se."

"Kao i ja", reče Leto. "Šta je sa vašim prijateljima? Školovanjem?"

Učitelji su mi bili stručnjaci. Čak su doveli i neke iz Bene Geserita da me nauče kako da vladam osećanjima i opažanjem stvari. Malki je rekao da me spremaju za velika dela."

"Prijatelji?"

"Mislim da nikada nisam imala prave prijatelje - dovodili su me u vezu samo sa ljudima koji su imali naročite zadatke u mom obrazovanju."

"Da li vam je iko pomenuo za koja su vas to velika dela obučavali?"

"Malki je kazao da me pripremaju da vas osvojim i zavedem, gospodaru."

"Koliko imate godina, Hvi?"

"Ne znam tačno. Mislim, oko dvadeset šest. Nikada nisam proslavila nijedan rođendan. Slučajno sam saznala šta je to rođendan, kada je jedna nastavnica svoj izostanak opravdala tim razlogom. Nikada je više nisam videla."

Leta očara ovaj odgovor. Sada je bio uveren, na osnovu vlastitih zapažanja, da Tleilaksi nisu umešali svoje prste u stvaranje njenog iksijanskog tela. Ona nije poticala iz akslotskog rezervoara Tleilaksa. Čemu onda ta tajanstvenost?

"Da li je možda vašem ujaku Malkiju poznato koliko ste stari?"

"Možda. Ali već mnogo godina ga nisam videla."

"Zar vam niko nikada nije kazao koliko ste stari?"

"Ne."

"Šta mislite, zbog čega?"

"Možda su mislili da bih ja sama pitala da me je to zanimalo."

"Zar nije?"

"Jeste."

"Zašto onda niste pitali?"

"Isprva sam pomišljala da negde postoji dokument o tome. Tražila sam, ali ništa nisam našla. Posle toga smatrala sam da mi ne bi ni odgovorili."

"Veoma mi se, Hvi, dopada taj odgovor, jer mi dosta kazuje o vama. Ni ja ne znam mnogo o vašoj prošlosti, ali mogu sa prilično osnovu pretpostaviti gde ste rođeni."

Uprla je oči u njega kao da ga optužuje, a izraz iznenađenosti na njenom licu nije izgledao nimalo lažan.

"Rođeni ste u onoj mašini koju vaši gospodari pokušavaju da usavrše za Esnaf", reče Leto. "Tamo ste i začeti. Može se desiti da vam je Malki otac. To nije važno. Zna li nešto o toj mašini, Hvi?"

"Ne bi trebalo da znam ništa, gospodaru, ali..."

"Još je neki od vaših učitelja bio nesmotren?"

"Ne, već sam moj ujak."

Leto prasnu u smeh. "Kakav lupež!" reče on. "Kakav šarmantan lupež!"

"Gospodaru?"

"To je njegova osveta vašim gospodarima. Nije mu se dopalo što je uklonjen sa mog dvora. Tada mi je rekao da je za njegovog zamenika suviše lepo reći da je budala."

Hvi slegnu ramenima. "Složen čovek, taj moj ujak."

Slušajte me pažljivo, Hvi. Neka od poznanstava koja ćete sklopiti ovde na Arakisu mogla bi biti opasna po vas. Zaštitiću vas koliko mogu. Razumete li?"

"Mislim da razumem, gospodaru." Uputila mu je srećan pogled.

"A sada evo poruke za vaše gospodare. Jasno mi je da su bili pod uticajem navigatora Esnafa i da su se pridružili Tleilaksima u opasnoj radnji. Recite im, umesto mene, da su njihovi naumi

providni."

"Gospodaru, ja ništa ne znam o..."

"Shvatam način na koji vas koriste, Hvi. Zbog toga, takođe, možete reći svojim gospodarima da ćete biti stalni ambasador na mom dvoru. Drugi Iksijanac neće biti dobrodošao. A ako se vaši gospodari ogluše o moja upozorenja, pokušavajući i dalje da osujećuju moje želje, smoždiću ih."

Iz očiju joj pokuljaše suze i potekoše niz obraze, ali Leto joj je bio zahvalan što nije dozvolila sebi neku drugu reakciju - na primer, da padne na kolena.

"Već sam ih upozorila", reče ona. "Stvarno jesam. Rekla sam im da vam, se moraju pokoravati."

Leto je bio siguran da govori istinu.

Kakvo divno stvorenje je ova Hvi Noree, pomisli on. Ona je ovaploćenje dobrote. Očigledno su je njeni gospodari odgajili da bude baš takva, i uslovili je da raspoláže tim svojstvom upravljajući se pri tom mnogim proračunima o tome kakva će to dejstva imati na Bogocara.

Prema onome što je proishodilo iz njegovih uskomešanih predačkih sećanja, Leto je video kao idealizovanu monahinju, ljubaznu, požrtvovanu, potpuno iskrenu. Bila je to osnova njene prirode, mesto gde je živela. Činilo joj se najprimerenijim da bude nepritvorna i otvorena, i odustajala je od toga samo ako bi drugima nanosila bol. U ovom poslednjem video je najdublju promenu koju su Bene Geseriti uspeali da izazovu kod nje. Prava Hvi ostala je otvorena, osećajna i prirodno ljupka. Leto je u njoj pronašao malo smisla za manipulisanje i proračunatost. Pokazivala se spremnom da uzvrća bez okolišenja i ne prikrivajući ništa, a bila je izvrsna u slušanju. Nije se otvoreno trudila da ga zavede, ali baš je to po Letu bilo veoma zavodljivo.

Kao što je rekao jednom od ranijih Dankana u sličnoj prilici: "Moraš shvatiti nešto u vezi sa mnom, što neki već očigledno već podozrevaju - ponekad neizbežno podležem samoobmani da negde unutar ovog mog varljivog obličja postoji telo odraslog muškarca, sa svim potrebnim funkcijama."

"Svim, gospodaru?" upitao je Dankan.

"Svim! Osećam svoje nestale delove. Noge koje su gotovo neugledne, a tako stvarne za moja čula. Mogu da osetim rad svojih ljudskih žlezda, od kojih neke više ni ne postoje. Čak mogu da osetim i genitalije, za koje racionalno znam da su nestale pre mnogo vekova."

"Ali ako znaš, onda sigurno..."

"Znanje ne isključuje ta osećanja. Nestali delovi mene još postoje u ličnim sećanjima, kao i u mnogostrukom identitetu svih mojih predaka."

Kada je Leto pogledao Hvi koja je stajala pred njim, ni najmanje mu nije pomoglo to što je znao da više nema lobanju i da ono što je nekada bilo njegov mozak sada čini razgranatu mrežu ganglija koja se prostirala kroz njegovo pre-crvoliko telo. Ništa nije pomagalo. Još je mogao da oseti kako ga mozak boli tamo gde se nekada nalazio; još je mogao da oseti lobanju kako mu odzvanja.

Samim svojim prisustvom pred njim, Hvi se obraćala njegovoj izgubljenoj ljudskosti. Bilo je to previše za njega i on u očajanju zavapi.

"Zašto me vaši gospodari muče?"

"Gospodaru?"

"Time što su vas poslali!"

"Ja vas neću povrediti, gospodaru."

"Nanosite mi bol samim tim što postojite."

"Nisam to znala." Iz očiju joj neobuzdano potekoše suze. "Nikada mi nisu rekli šta zapravo smeraju."

On primora sebe da se smiri i nežno reče: "Ostavite me sada, Hvi. Idite svojim poslom, ali brzo se vratite ako vas pozovem."

Otišla je tiho, ali Leto je primetio da je i Hvi patila.

Bilo je očigledno da duboko žali za ljudskošću koju je Leto žrtvovao. Znala je isto što i on. Bili bi prijatelji, ljubavnici, sadruzi u vrhunskoj deobi koja postoji među polovima. U planu njenih gospodara bilo je da to zna.

Iksijanci su okrutni! pomisli on. Znali su koliko ćemo patiti.

Hviin dolazak dozva mu u sećanje njenog ujaka Malkija... Malki je bio okrutan, ali Leto je uživao u njegovom društvu. Malki je posedovao sve stvaralačke vrline svog naroda, ali i dovoljno njihovih

poroka da bude u potpunosti ljudsko biće. Malki je uživao u društvu Letovih Ribogovornica. "Vaše hurije", nazivao ih je, i Leto je od tada retko kada razmišljao o Ribogovornicama a da se ne seti Malkijeve etikete koju im je ovaj prikačio.

Zašto sada razmišljam o Malkiju? Nije to zbog Hvi. Pitaću je kakve su joj zapovesti gospodari izdali pre no što su je poslali k meni.

Leto je oklevao da li da je pozove nazad.

Reći će mi ako je upitam.

Iksijanskim ambasadorima uvek je nalagano da otkriju zašto Bogocar podnosi Iks. Znali su da se ne mogu sakriti od njega. Kakav glupav pokušaj izgraditi koloniju van njegovog pogleda. Da nisu možda ispitivali njegove granice? Iksijanci su podozrevali da Letu u stvari i nije potrebno njihovo majstorstvo.

Nikada nisam tajio šta mislim o njima. I Malkiju sam to rekao.

"Tehnološki inovatori? Ne! Vi ste zločinci nauke u mom Carstvu!"

Malki se nasmejao.

Rasrđen, Leto je rekao optužujućim glasom. "Zašto pokušavate da sakrijete tajne laboratorije i fabrike sa one strane granice Carstva? Ne možete mi pobeći."

"Da, gospodaru." Smeh.

"Poznate su mi vaše namere. Ubaciti malo ovog, pa malo onog ponovo u moje Carstvo. Uzburkati! Uzburkati! Izazvati sumnje i pitanja!"

"Gospodaru, pa vi sami ste jedna od naših najboljih mušterija!"

"Ne mislim na to i ti to znaš. Ti užasni čoveče!"

"Dopadam vam se jer sam užasan. Pričam vam priče o onome što činimo tamo napolju."

"Ali u neke priče se veruje a u neke sumnja. Raspršujem vaše sumnje."

"Nemam ja sumnji."

To je nagnalo Malkija na još grohotniji smeh.

A moram i dalje da ih podnosim, pomisli Leto. Iksijanci su delali na nepoznatoj zemlji stvaralačkih pronalazaka koje je Batlerijanski Džihad zabranio. Stvarali su svoje uređaje po uzoru na um - a upravo je zbog toga počelo razaranje i ubijanje u Džihadu. Upravo to

su radili na Iksu i Leto je mogao jedino da ih pusti da nastave.

Kupujem od njih! Ne bih mogao čak ni dnevnik da vodim bez njihovih diktatela, koji hvutaju moje neizgovorene misli. Bez Iksa, ne bih mogao dn sakrijem dnevnik i štampače.

Ali moram ih podsećati na opasnosti onoga što čine!

Ni Esnaf ne sme zaboraviti. To je već bilo lakše. Čak i saradjući sa Iksom članovi Esnafa bili su nepoverljivi prema Iksijancima.

Ako ova nova iksijanska mašina proradi, Esnaf je izgubio monopol nad putovanjima kroz svemir.

20.

Iz tog mnoštva sećanja u koja mogu po volji posegnuti, pomaljaju se ustrojstva. Nalikuju na neki drugi jezik koji jasno sagledavam. Signali društvene uzbune koji društva nagone da zauzimaju odbrambeno-napadačke stavove za mene su poput reči koje se uzvikuju. Kao narod, suprotstavljate se pretnjama upućenim nevinima i opasnosti u kojoj bi se našla bespomoćna mladež. Neobjašnjeni zvuci, vizije i mirisi izazivaju u vama nakostrešenost za koju ste mislili da vam više nije svojstvena. Kada dođe do uzbune pribegavate svom maternjem jeziku, jer su vam svi drugi suvisli zvuci tuđi. Tražite prihvatljivu odeću, jer je tuđa nošnja preteća. To je sistem povratne sprege na najprimitivnijem nivou. Vaše ćelije se sećaju.

'Ukradeni dnevnicí'

Akolite Ribogovornice koje su služile kao paževi na vratima Letove odaje za audijenciju uvedoše Dura Nunepija, ambasadora Tleilaksa. Bilo je rano za audijenciju, ali Nunepi je bio uveden preko reda. Kretao se mirno, sa jedva primetnim nagoveštajem da je pomiren sa sudbinom.

Leto ga je ćutke čekao opružen na kolima, postavljenim na platformi pri kraju odaje. Dok je posmatrao Nunepija kako se približava, Leto je u sećanju upoređivao: periskop nalik na kobru koja pliva ostavljajući na vodi gotovo nevidljivu brazdu. To sećanje izmami osmeh na Letovim usnama. To je bio Nunepi - ponosan ćovek neumoljiva lica, koji se probio na vrh hijerarhije upravljanja kod Tleilaksa. On sam nije bio Liceigrać, te se prema Igraćima odnosio kao prema lićnim slugama. Predstavljali su vodu kroz koju se on kretao. Trebalo je biti veoma vešt pa uoćiti njegovu brazdu. Nunepi je predstavljao gadnog smutljivca, koji je i te kako imao udela i u napadu na carskom putu.

Uprkos tome što je bilo rano nosio je svećanu ambadorsku odeću - široke crne pantalone, crne sandale urešene zlatom i

svetlocrveni kratki sako otkopčan na grudima - to je otkrivalo njegova maljava prsa iza grba Tleilaksa izrađenog u zlatu i draguljima.

Na razdaljini od propisanih deset koračaja Nunepi se zaustavi i pređe pogledom preko reda naoružanih čuvarke Ribogovornica koje su stajale u luku iza Leta. Nunepijeve sive oči blistale su nekim tajnim zadovoljstvom kada je obratio pažnju na svog Cara i lako se naklonio.

Tada uđe Dankan Ajdaho, sa laserskim pištoljem u futrolu na bedru, i zauze svoje mesto pored zakukuljenog lica Bogocara.

Ajdahova pojava nagnala je Nunepija da ga pažljivo prouči, a ono što je na njemu video ambasadoru se uopšte nije dopalo.

"Nalazim da su Oblikopreoblikovači posebno odvratni", reče Leto.

"Ja nisam Oblikopreobikovač, gospodaru", odvrati Nunepi. Glas mu je bio tih i negovan, sa jedva primetnim prizvukom oklevanja.

"Ali vi ih predstavljate i to vas čini podjednako neprijatnim," reče Leto.

Nunepi je očekivao otvorenu objavu neprijateljstva, ali ovo ipak nije bio jezik diplomatije; trgao se na ovako otvoreno nipodaštavanje onoga što je smatrao da predstavlja snagu Tleilaksa.

"Gospodaru, pošto čuvamo telo prvobitnog Dankana Ajdaha i snabdevamo vas stalno golama prema njegovom liku i ličnosti, oduvek smo pretpostavljali..."

"Dankane!" Leto pogleda Ajdaha. "Ako ti zapovedim, Dankane, bi li poveo ekspediciju da istrebi Tleilakse?"

"Sa zadovoljstvom, gospodaru."

"Čak i ako bi to podrazumevalo gubitak tvojih originalnih ćelija i svih akslotskih rezervoara?"

"Rezervoari mi nisu ostali u prijatnom sećanju, gospodaru, a te ćelije i nisu ja."

"Gospodaru, čime smo vas uvredili?" zapita Nunepi.

Leto se smrknu. Da li je ova nevična budala stvarno očekivala da Bogocar otvoreno govori o nedavnom napadu Liceigrača?

"Privukle su mi pažnju", reče Leto, "laži o mojim takozvanim, 'odvratnim seksualnim navikama' koje vi i vaši ljudi širite o meni."

Nunepi zinu. Optužba je predstavljala голу laž i to potpuno neočekivanu. Ali Nunepi je shvatio da mu niko neće verovati ako je

porekne, jer ju je izrekao sam Bogocar. Ovo je bio napad ranije nepoznatih razmera.

Nunepi zausti, posmatrajući Ajdaha:

"Gospodaru, ako mi..."

"Gledaj u mene!" naredi Leto.

Nunepi se trgnu i zagleda u Letovo lice.

"Ovo ću ti saopštiti samo jedanput", reče Leto. "Nemam nikakvih seksualnih navika. Nikakvih."

Graške znoja kotrljale su se s Nunepijevog lica. Netremice je zurio u Letu, poput uhvaćene životinje. Kada se Nunepiju povratio glas, više to nije bio dubok, kontrolisani instrument diplomate, već drtav i zastrašen ton:

"Gospodaru, ja... mora da je posredi neka greška."

"Miruj, ti tleilaška zmijo!" zagrme Leto, a zatim reče: "Ja sam metamorforički vektor svetog peščanog crva Šai-Huluda! Ja sam tvoj Bog!"

"Oprostite nam, gospodaru", prošapta Nunepi.

"Da vam oprostim?" Letov glas postade pritvorno prijatan. "Svakako da vam opraštam. Takva je uloga vašeg Boga. Zločin vam je oprošten. Međutim, treba vas kazniti za vašu glupost."

"Gospodaru, da sam mogao..."

"Miruj! Tleilaksima se uskraćuje sledovanje začina za ovu dekadu. Ne dobijate ništa. A što se tebe tiče, moje Ribogovornice će te sada odvesti na trg."

Dve snažne čuvarke pristupiše i ščepaše Nunepija za ruke. Zatim pogledaše Letu, očekujući od njega daljnja naređenja.

"Na trgu", reče Leto, "neka mu se strgne odeća i neka bude javno išiban - pedeset udaraca."

Nunepi stade da se otima iz stiska čuvarke, dok mu se na licu ogledala preneraženost pomešana sa besom.

"Gospodaru, podsećam vas da sam ambasador..."

"Ti si običan prestupnik i prema tebi će se tako i postupati." Leto klimnu čuvaricama koje stadaše da odvlače Nunepija.

"Žao mi je što vas nisu ubili!" besneo je Nunepi. "Žao mi je..."

"Ko?" povika Leto. "Žao ti je što me nije ubio - ko? Zar ne znaš da mene niko ne može ubiti?"

Čuvarke odvuče Nunepija iz odaje dok je on i dalje besneo:
"Nevin sam! Nevin!" Njegovo protivljenje uskoro zamre.

Ajdaho se nagnu ka Letu.

"Da, Dankane?" upita Leto.

"Gospodaru, svi će izaslanici biti ovim zastrašeni."

"Da. Dajem im nauk iz odgovornosti."

"Gospodaru?"

"Pripadništvo zaveri, kao i vojsci, oslobađa ljude osećanja lične odgovornosti."

"Ovo će stvoriti nevolje, gospodaru. Bolje da pošaljem pojačanje čuvaricama."

"Nijedne dodatne čuvarice!"

"Ali ti izazivaš..."

"Izazivam malo vojničkog besmisla."

"To je ono što..."

"Dankane, ja sam učitelj. Ne zaboravi to. Ponavljam, utvrđujem lekciju."

"Kakvu lekciju?"

"Staru lekciju o krajnje samoubilačkoj prirodi vojničke gluposti."

"Gospodaru, ne..."

"Dankane, uzmi kao primer neveštog Nunepija. On je suština ovog nauka."

"Oprosti mojoj neukosti, gospodaru, ali ne razumem to o vojsci!"

"Oni veruju da, rizikujući život, plaćaju cenu dovoljnu za svako nasilničko ponašanje prema neprijateljima koje sami izaberu. Oni su osvajački nastrojeni. Nunepi ne priznaje odgovornost ni za šta što je učinjeno protiv tuđina."

Ajdaho pogleda prema izlazu kroz koji su čuvarke izvele Nunepija. "Pokušao je i izgubio, gospodaru."

"Oslobodio se ograničenja prošlosti i protivi se tome da plati cenu."

"Za njegove, on je rodoljub."

"A kako on vidi samog sebe, Dankane? Kao oruđe istorije."

Ajdaho spusti glas i nađe se bliže prema Letu.

"U čemu ste vi to različiti, gospodaru?"

Leto se zakikota. "Ahh, Dankane, baš mi se dopada tvoja moć

opažanja. Primetio si da sam ja najveći tuđinac. Ne pitaš li se to mogu li i ja gubiti?"

"I to mi je palo na um."

"Čak i gubitnici se mogu ogrnuti panosnim ogrtačem 'prošlosti', stari prijatelju."

"Da li ste vi i Nunepi slični u tome?"

"Vojne misionarske religije mogu se oslanjati na tu iluziju o 'ponosnoj prošlosti', ali samo nekolicina shvata u čemu se sastoji opasnost po čovečanstvo - to lažno osećanje da si oslobođen odgovornosti za vlastite postupke."

"To su čudne reči, gospodaru. Kako bi trebalo da ih shvatim?"

"One znače upravo ono što ti se čini da znače. Zar ne čuješ?"

"Imam uši, gospodaru!"

"Jesi li siguran? Ne vidim ih."

"Evo ih, gospodaru. Ovde i ovde!" Ajdaho pokaza na vlastite uši dok je govorio.

"Ali one ne čuju. Znači, nemaš uši. Niti ih imaš niti čuješ."

"Zbijate sa mnom šalu, gospodaru?"

"Čuti znači čuti. Ako što postoji ne može se stvoriti takvim jer već postoji. Biti znači biti."

"Tvoje čudne reči..."

"Samo su reči. Izgovorio sam ih. Nestale su. Niko ih nije čuo, stoga više ni ne postoje. Ako više ne postoje, možda mogu ponovo postati i u tom slučaju će ih možda neko čuti."

"Zašto terate šegu sa mnom, gospodaru?"

"Ne teram ja sa tobom ništa osim reči. Činim to bez bojazni da ćeš se uvrediti jer sam otkrio da nemaš uši."

"Ne razumem te, gospodaru."

"To je početak saznanja - otkriće nečega što ne razumemo."

Pre no što je Ajdaho uspeo da odgovori, Leto dade znak najbližoj čuvarci, koja mahnu rukom ispred kristalne kontrolne table na zidu iza ispusta Bogocara. Nasred odaje pojavi se trodimenzionalni prikaz Nunepijevog kažnjavanja.

Ajdaho siđe na pod odaje i zagleda se izbliza u taj prizor. Snimanje sa malog uzdignuća trga bilo je ispunjeno žamorom navrle svetine koja se okupila na prve znake uzbuđenja.

Nunepi je bio vezan za dve noge tronošca, širom raskrečenih nogu, a ruku vezanih zajedno i podihnutih gotovo do vrha tronošca. Odeća mu je bila strgnuta sa tela i ležala je unaokolo u dronjcima. Stamen maskirana Ribogovornica stajala je u blizini držeći improvizovan bič, napravljen od elaka-užeta iz čijeg su kraja izlazile fine niti nalik na žicu. Ajdahu se učini da je u maskiranoj ženi prepoznao 'Prijateljicu', sa kojom se najpre sreo.

Na znak zapovednice straže maskirana Ribogovornica stupi napred i uz rezak zvižduk ošinu elak-bičem Nunepija po golim leđima.

Ajdaho se trže. Gomilom se razleže uzdah.

Tamo gde je bič udario pojaviše se modrice, ali Nunepi ostade nem.

Bič se ponovo spusti. Krv namah obeleži mesto drugog udarca.

Bič još jedanput oguli Nunepijeva gola leđa. Šiknu nova krv.

Leto obuze izvesna tuga. Najla je isuviše revnosna, pomisli on. Ubiće ga, a to će izazvati probleme.

"Dankane!" pozva Leto.

Ajdaho prestade da opčinjeno posmatra projektovan prizor upravo u trenutku kada se gomili ote uzvik - u znak odgovora na jedan naročito krvav udarac.

"Pošalji nekoga da prekine šibanje posle dvadesetog udarca", reče Leto. "Neka neko objavi da je velikodušni, Bogocar smanjio kaznu."rAjdaho podiže ruku prema jednoj od čuvanki, koja klimnu i istrča iz odaje.

"Pridi, Dankane", reče Leto.

Još misleći da Leto tera šegu s njim, Ajdaho se okrenu prema njemu.

"Bilo šta da učinim", reče Leto, "razlog tome je što želim da dam neki nauk."

Ajdaho se upirao da više ne gleda u prizor Nunepijevog kažnjavanja. Da li je to Nunepi jeknuo? Povici gomile probadali su Ajdaha. On se zagleda u Letove oči.

"Mota ti se neko pitanje po glavi", reče Leto.

"Mnoga pitanja, gospodaru."

"Pitaj."

"Kakvu pouku treba izvući iz kažnjavanja te budale? Šta da odgovorim kada nas budu pitali?"

"Odgovor će biti da nikom nije dozvoljeno da bogohuli protiv Bogocara."

"Krvav je to nauk, gospodaru."

"Ne baš onoliko krvav kao neki koje sam ranije preduzimao."

Ajdaho stade da odmahuje glavom, očigledno negodujući. "Ništa dobro neće proizići iz ovoga!"

"Tačno!"

21.

Na safarijima kroz sećanja predaka naučim mnogo toga. Ustrojstva, ahhh, ustrojstva. Najviše muke mi zadaju zadržati liberali. Nemam poverenja u krajnosti. Zagrebi liberala i otkrićeš kabinetskog aristokratu. To je istina! Liberalne vlade uvek prerastu u aristokratiju. Birokratije izdaju prave namere ljudi koji stvaraju takve vlade. Ispravni u početku, ovi mali ljudi što obrazuju vlade koje su obećale da će izjednačiti društvene terete iznenada se nađu u rukama birokratske aristokratije. Normalno je da sve birokratije slede ovo ustrojstvo, ali pravo je licemerje pronaći ovo čak i pod komunizovanim barjakom. Ahhh, dobro, ako me ustrojstva išemu uče, uče me onda da se i sama ponavljaju. Moja ugnjetavanja, ukupno uzev, nisu ništa gora od ostalih, a ja, bar, dajem novi nauk.

'Ukradeni dnevnic'

Dan za audijencije beše već dobrano odmakao u noć pre no što je Leto mogao da se sretne sa delegacijom Bene Geserita. Moneo je pripremio časne majke za ovo zakašnjenje, ponavljajući im uveravanja Bogocara.

Podnoseći izveštaj Caru posle toga, Moneo je rekao: "Očekuju bogatu nagradu."

"Videćemo", reče Leto. "Videćemo. A sada mi reci šta je to Dankan hteo od tebe kada si ušao."

"Želeo je da sazna da li ste ikada ranije nekoga kaznili šibanjem."

"Šta si mu odgovorio?"

"Da o tome ne postoji zapis, i da nikada ranije nisam prisustvovao takvom kažnjavanju."

"Šta ti je uzvratio?"

"Da to nije atreidski."

"Misli li da sam sišao s uma?"

"To nije rekao."

"Još ste o nečem razgovarali. Kakve brige muče našeg novog Dankana?"

"Sreo je iksijansku ambasadorku. Rekao je da je Hvi Noree privlačna. Raspitivao se o..."

"To se mora sprečiti, Moneo! Pobrini se da podigneš zid koji će onemogućiti bilo kakvu vezu između Dankana i Hvi Noree."

"Kako moj gospodar naredi."

"I naređujem. Idi sada i pripremi sve za naš susret sa ženama Bene Geserita. Primiću ih u Lažnom Sieču."

"Gospodaru, krije li se neko posebno značenje u ovom izboru mesta sastanka?"

"Običan ćef. Kada budeš izlazio reci Dankanu da može povesti četv čuvaru u obilazak grada kako bi predupredio neprilike."

Čekajući delegaciju Bene Geserita u Lažnom Sieču, Leto je razmišljao o ovom razgovoru nalazeći da je pomalo i zabavan. Mogao je da zamisli reagovanja u svetkovinskom gradu kada kroz njega krene uznemireni Dankan Ajdaho na čelu čete Ribogovornica.

Nalik na iznenadnu tišinu među žabama kada se približi grabljivica. Sada kada se našao u Lažnom Sieču Leto je bio zadovoljan izborom. Lažni Sieč, zgrada slobodnog oblika sa nepravilnim kubetima, na ivici Ona, imao je gotovo kilometar u prečniku. Bio je prvo prebivalište Muzejskih Slobodnjaka, a sada je pretvoren u njihovu školu, čijim su hodnicima i odajama patrolirale budne Ribogovornice.

Dvorana za prijem u kojoj je Leto čekao bila je ovalnog oblika i dugačka oko dve stotine metara; osvetljavale su je ogromne svetleće kugle koje su lebdele u plavičastoj izolaciji nekih trideset metara od poda. Svetlost je rastakala tamnosmeđe i žutomrke boje imitacije kamena od koga je bilo izgrađeno čitavo zdanje. Leto je čekao na niskom ispustu na jednom kraju odaje, gledajući napolje kroz polukružni prozor duži od njegovog tela. Otvor, četiri sprata iznad tla, ukviravao je prizor u kome su se nalazili i ostaci drevnog zaštitnog zida sačuvani zbog pećina u liticama gde su atreidske čete jednom desetkovali napadači Harkoneni. Ledena svetlost prvog meseca posrebrila je obrise stena. Vatre su gorele na mnogo mesta na pročelju litice, otvoreni plamenovi tamo gde se nijedan Slobodnjak ne bi odvažio da se pojavi. Vatre bi zatreperile prema Letu kada bi ljudi prošli ispred njih. Muzejski Slobodnjaci koristili su svoje pravo

da naseljavaju svete oblasti.

Muzejski Slobodnjaci! pomisli Leto.

Bili su tako plitkog uma i skućenih vidika.

Ali zašto prigovaram? Onakvi su kakvim sam ih sam stvorio!

Leto tada začu delegaciju Bene Geserita. Dok su prilazile pojale su težak napev sav od a tonova i samoglasnika.

Moneo je išao ispred njih sa odredom čuvarke koje zauzeše položaj oko Letovog ispusta. Zaustavio se ispred samog Letovog lica, pogledao ga, a zatim se okrenuo prema otvorenoj dvorani.

Žene dođoše po dve u redu, deset njih predvođene dvema časnim majkama u tradicionalnim benegeseritskim crnim odorama.

"Ona s leva je Anteak, a s desna Lajsejala", reče Moneo.

Imena podsetiše Letu na ranije Moneove uznemiravajuće i nepoverljive reči o časnim majkama. Moneo nije voleo veštice.

"Obe su Istinozborke", reče Moneo. "Anteak je mnogo starija od Lajsejale, ali za ovu drugu se priča da je najbolja Istinozborke koju Bene Geserit ima. Primećujete da Anteak ima ožiljak na čelu. Nikako nismo mogli da otkrijemo odakle joj. Lajsejala je riđokosa i čini se veoma mladom, naročito kada se ima u vidu ugled koji uživa."

Dok je posmatrao časnne majke kako se približavaju sa svojom pratnjom, Letu navreše sećanja. Žene su nosile kapuljače namaknute na lice, skrivajući ga njima. Akolite i pomoćnice koračale su na pristojnoj udaljenosti... sve je bilo skladno. Neka ustrojstva se ne menjaju. Ove žene mogle bi slobodno da uđu i u pravi sieč, sa pravim Slobodnjacima koji bi ih pozdravili.

Glave im znaju ono što tela poriču, pomisli Leto.

Letov prodoran vid opazi ulizičku opreznost u njihovim očima, ali su odajom koračale sigurno, poput nekog ko veruje u svoju religijsku moć.

Leto sa zadovoljstvom pomisli kako red Bene Geserita poseduje samo one moći koje im je on odobrio. Razlozi za ovakvu popustljivost bili su mu sasvim jasni. Od svih ljudi u Carstvu, časnne majke su mu bile najslabije - ograničene na sećanja samo svojih ženskih predaka i bližih ženskih rođaka iz njihovog obreda nasleđa - pa ipak, svaka od njih postojala je kao svojevrсно sabrano mnoštvo.

Časne majke zaustaviše se na propisanih deset koračaja od

Letovog ispusta. Pratlja se ćutke razmesti sa svake strane.

Leta je zabavljalo da ovakve delegacije pozdravi glasom i lićnoću svoje babe, Džesike. Bene Geserite su to i očekivale i on ih nije razočarao.

"Dobro došle, sestre", reće on.

Glas je bio glatki kontra-alt, nesumnjivo Džesikini kontrolisani tonovi, uz sasvim malo podrugljivosti - glas snimljen i često proućavan u sestriuskoj Kapitoliji.

Rekavši ovo, on oseti pretnju. Ćasne majke nikada nisu volele da ih pozdravlja na ovaj naćin, ali reakcija ove dve bila je nekako drugaćija. I Moneo oseti isto. Podigao je prst i ćuvarke se primakoše Letu.

Prva progovori Anteak: "Gospodaru, gledale smo predstavu na trgu jutros. Šta dobijate takvim nepromišljenostima?"

Znaći, taj ton nam je po volji, pomisli on.

Progovorivši sada sopstvenim glasom, on reće: "Vi ste ovog trenutka u mojoj milosti. Źelite li možda da se to izmeni?"

"Gospodaru", reće Anteak, "zaprepašćene smo kaznom na koju ste osudili jednog ambasadora. Ne razumemo šta time dobijate."

"Ne dobijam ništa... Ponižavam se."

Javi se Lajsejala. "Ovo može samo ojaćati misli o tlaćenju."

"Pitam se zašto je samo nekolicina ikada o Bene Geseritima mislila kao o tlaćiteljicama?" zapita Leto.

Anteak reće svojoj sadrugi: "Ako se Bogocar u sviđi da nam iznese razloge on će to i ućiniti. Pređimo na svrhu našeg poslanstva ovde."

Leto se osmehnu. "Vas dve možete prići bliže. Ostavite pomoćnice i pristupite."

Moneo naćini dva karaka udesno kada su se ćasne majke primakle na tri koraka od ispusta, krećući se na ćudan naćin nalik na klizanje.

"Gotovo kao da nemaju stopala!" požalio se jednom Moneo.

Setivši se toga, Leto primeti kako Moneo veoma pažljivo posmatra dve žene. Izgledale su preteći, ali Moneo se nije usudio da prigovori zbog njihove blizine. Tako je naredio Bogocar: tako će i biti.

Leto osmotri i pomoćnice koje su ostale da ćekaju na mestu gde

se benegeseritska pratnja prvobitno zaustavila. Akolite su nosile crne ogrtače bez kapuljača. Primetio je sitne tragove zabranjenih obreda na njima - po koju amajliju, mali komad nakita, šareni kraj marame tako složene da šarolikost dođe do izražaja.

Leto je znao da časne majke to dozvoljavaju jer nisu mogle, kao ranije, da dele začin.

Zamene za obred.

Došlo je do vidnih promena u proteklih deset godina. Nova škrtost ovladala je razmišljanjem Sestrinstva.

Pomaljaju se, razmišljao je Leto. Stare, stare tajne još su prisutne.

Drevna ustrojstva ležala su usnula u sećanjima Bene Geserita tokom svih ovih milenijuma.

Sada izlaze na površinu. Moram na to upozoriti Ribogovornice.

On ponovo usredsredi pažnju na časne majke.

"Imate neku molbu?"

"Kako to izgleda biti na vašem mestu?" upita iznenada Lajsejala.

Leto zažmirka. Zanimljiv napad. Nisu ga preduzele ima već više od jednog pokoljenja. Pa... zašto da ne?

"Ponekad su moji snovi zapreteni i usmereni na čudna mesta", reče on. "Ako su moja kosmička sećanja mreža, razmislite onda o razmerama moje mreže, kao i o tome kuda me sva takva sećanja i snovi mogu odvesti."

"Govorite o onome što zasigurno znamo", reče Anteak. "Zašto se napokon ne možemo udružiti? Više smo slični no što se razlikujemo."

"Uskoro ću se povezati sa izrođenim Velikim Kućama koje oplakuju gubitak svog bogatstva u začinu!"

Anteak ostade mirna, ali Lajsejala upre prstom u Leto. "Nudimo zajedništvo!"

"Zar ja insistiram na sukobu?"

Anteak se promeškolji i reče: "Priča se da postoji prastaro načelo sukoba koje potiče još od prve ćelije i stalno je na snazi."

"Neke stvari su nesaglasne", složi se Leto.

"Kako onda naše Sestrinstvo održava svoje zajedništvo?" upita Lajsejala.

Leto prozbori čvršćim glasom. "Kao što dobro znate, tajna zajedništva leži u potiskivanju nesaglasnog."

"Od saradnje bismo mogli imati velike koristi", reče Anteak.

"Vi, a ne ja."

Anteak uzdahnu. "Gospodaru, hoćete li nam nešto reći o fizičkim promenama vaše ličnosti?"

"Još neko osim vas trebalo bi da bude upućen u te stvari i da ih beleži", dodade Lajsejala.

"U slučaju da mi se, na primer, nešto užasno dogodi?" upita Leto. "Gospodaru!" pobuni se Anteak. "Mi ne..."

"Sekcirate me rečima, a želele biste neke oštrije instrumente", reče Leto. "Licemerje me vređa."

"Protestvujemo, gospodaru", reče Anteak.

"Stvarno. Čujem vas."

Lajsejala skliznu nekoliko milimetara bliže ispustu, praćena oštrim pogledom Monea, koji zatim osmotri i Leta. Moneov izraz nalagao je akciju, ali Leto nije obraćao pažnju na njega. Bio je radoznao šta mu to Lajsejala sprema. Predosećanje pretnje bilo je očigledno usredišteno u riđokosoju.

Šta je ona? pitao se Leto. Da nije možda Liceigrač?

Ne. Nije bilo nijednog prepoznatljivog znaka. Lajsejala je predstavljala sračunato opuštenu osobu. Ni najmanji mišić na licu nije joj se zgrčio da bi ispitala moći opažanja Bogocara.

"Zar nam, gospodaru, nećete ništa reći o psihičkim promenama kroz koje prolazite?" upita Anteak.

Diverzija! pomisli Leto.

"Moj mozak se veoma uvećava", reče on. "Pretežan deo ljudske lobanje je nestao. Nema oštre granice za rast moje moždane kore i pratećeg nervnog sistema." Moneo prostreli Leta iznenađenim pogledom. Zašto Bogocar odaje tako važne stvari? Ove dve će njima trgovati.

Obe žene očigledno su bile opčinjene ovim otkrićem, te stadoše da oklevaju s izvršenjem svog plana.

"Da li u vašem mozgu postoji središte?" upita naglo Lajsejala.

"Ja sam središte", reče Leto.

"A mesto?" upita Anteak. Ona neodređeno pokaza na njega.

Lajsejala gotovo neprimetno kliznu još nekoliko milimetara bliže ispustu.

"Šta mislite, kolika je cena ovoga što sam vam upravo otkrio?" upita Leto.

Izraz lica dveju žena nimalo se ne promeni, što je već samo po sebi predstavljalo promenu. Osmeh zaigra na Letovim usnama.

"Pale ste pod uticaj tržišta", reče on. "Čak je i na Bene Geserite delovao mentalitet suka."

"Ne zaslužujemo takvu optužbu", reče Anteak.

"Zaslužujete, zaslužujete. Mentalitet suka vlada mojim Carstvom. Upotrebe tržišta bile su samo zaoštrene i pojačane zahtevima našeg vremena. Svi smo u međuvremenu postali trgovci."

"Čak i vi, gospodaru?" upita Lajsejala.

"Iskušavate moj bes", reče on. "Stručnjaci ste za to, zar ne?"

"Gospodaru?" Lajsejalin glas bio je miran, ali prekomerno kontrolisan.

"Stručnjacima ne treba verovati", reče Leto. "Stručnjaci su majstori isključivanja, eksperti za krajnje usko polje rada."

"Nadamo se da ćemo biti arhitekte bolje budućnosti", reče Anteak.

"Bolje od čega?" upita Leto.

Lajsejala se za još delić koraka primače Letu.

"Nadamo se, gospodaru, da ćemo vaspostaviti naša merila prema vašem sudu", reče Anteak.

"Ali bile biste arhitekte. Da li biste sagradile više zidove? Nikada ne zaboravite, sestre, da vas ja dobro poznajem. Veoma ste domišljate u izvrđavanju."

"Život se nastavlja, gospodaru", reče Anteak.

"Stvarno! Kao i vaseljena."

Lajsejala se još malo primače, prenebregavajući budan Moneov pogled.

Leto ga tada konačno namirisa i gotovo da se glasno nasmeja.

Esencija začina!

Donele su esenciju začina. Znale su, sigurno, za stare priče o peščanim crvima i esenciji začina. Nosila ga je Lajsejala. Mislila je da je to naročiti otrov za peščane crve. Sasvim očigledno. Zapisi

Bene Geserita i Usmena Predanja slagali su se u ovome. Esencija slama crva, ubrzavajući njegov raspad i pretvaranje (na kraju) u peščanu pastrmku koja bi stvarala nove peščane crve - i tako dalje, i tako dalje, i tako dalje...

"Dešava se još jedna promena u meni o kojoj bi trebalo da znate," reče Leto. "Još nisam peščani crv, ne u potpunosti. Mislite o meni kao o nečem što je bliže kolonijskom stvorenju sa senzorskim preinačenjem."

Leva Lajsejalina ruka gotovo neprimetno krete prema naboru u ogrtaču. Moneo to primeti i pogleda Leto, čekajući na uputstva, ali ovaj je samo zurio u oči zakukuljene prilike.

"Menjala se moda mirisa", reče Leto.

Lajsejalina ruka zastade.

"Mirisi i esencije", reče on. "Svih ih se sećam; moji su čak i kultovi nemirisa. Ljudi su koristili dezodoranse za pazuh i prepone kako bi sakrili prirodne mirise. Da li ste to znale? Svakako da jeste!"

Anteak pogleda Lajsejalu.

Nijedna se nije usuđivala da progovori.

"Ljudi nagoni znaju da ih njihovi feromoni odaju", reče Leto.

Žene su nepomično stajale. Čule su ga. Od svih njegovih podanika časne majke su najbolje uspevale da odgonetnu skrivenu poruku.

"Volele biste da posegnete u mene kako biste se domogle moje riznice sećanja", dodade Leto optužujućim glasom.

"Ljubomorne smo, gospodaru", reče Lajsejala ponovo se primakavši.

"Pogrešno ste pročitale istoriju o esenciji začina", reče Leto. "Za peščanu pastrmku on je isto što i voda."

"Bila je to proba, gospodaru", reče Anteak. "Samo proba."

"Vi biste mene da stavljate na probu?"

"Krivite našu radoznalost, gospodaru", reče Anteak.

"I ja sam radoznao. Spustite esenciju začina na ispust, pored Monea. Zadržaću je."

Polako, pokazujući mirnoćom svojih pokreta da nema na umu napad, Lajsejala zavuče ruku pod ogrtač i izvadi bočicu koja je zračila unutrašnjim plavim sjajem. Zatim je lagano spusti na ispust.

Nijednim pakretom nije nagovestila da bi se mogla odlučiti na neki očajnički korak.

"Prava Istinozbornica", reče Leto.

Ona ga udostoji jedva primetne grimase koja se mogla protumačiti i kao osmeh, a zatim se pavuče do Anteak.

"Gde ste nabavile esenciju začina?" upita Leto.

"Kupile smo je od krijumčara," uzvratu Anteak.

"Krijumčara nema već skoro čitavih dvesta pedeset godina."

"Ako nisi spreman da platiš ne treba ni da želiš", reče Anteak.

"Shvatam. A sada, morate ponovo da procenite ono što smatrate vlastitim strpljenjem."

"Pratile smo evoluciju vašeg tela, gospodaru", reče Anteak. "Mislile smo..." Ona dozvoli sebi da lako slegne ramenima - gest koji je bio dozvoljen samo među sestrama, čak i tu retko.

Leto skupi usne kao reakciju na ovo. "Ja ne mogu da slegnem ramenima", reče on.

"Da li ćete nas kazniti?" upita Lajsejala.

"Zato što me zabavljate?"

Lajsejala baci pogled na bočicu na ispustu.

"Zakleo sam se već da ću vas nagraditi", reče Leto. "I hoću."

"Više bismo volele da vas štitimo u našoj zajednici, gospodaru", reče Anteak.

"Ne tražite preveliku nagradu", reče on.

Anteak klimnu. "Dolazite u dodir sa Iksijancima. Imamo razloga da verujemo da bi se mogli okrenuti protiv vas."

"Ne bojim ih se više no što se bojim vas."

"Svakako ste čuli šta Iksijanci rade", upita nemarno Lajsejala.

"Moneo mi povremeno donosi kopije poruka koje razmenjuju ličnosti ili skupine u mom Carstvu. Čujem mnoge priče."

"Govorimo ovog puta o novom izrodu, gospodaru!" reče Anteak.

"Mislite da Iksijanci mogu proizvesti veštačku inteligenciju?" upita ih on. "Svest onakvu kakvu vi već posedujete?"

"Bojimo se toga, gospodaru", reče Anteak.

"Zar hoćete da poverujem da Batlerijanski Džihad još živi među Sestrinstvom?"

"Ne verujemo ničem nepoznatom što može da proistekne iz

maštovite tehnologije", reče Anteak.

Lajsejala se naže ka njemu. "Iksijanci se hvališu da će njihova mašina prekoračiti vreme onako kako vi to činite, gospodaru."

"A Esnaf opet tvrdi da oko Iksijanaca vlada vremenski haos", podrugnu se Leto. "Zar treba da se plašimo svakog stvaranja?"

Anteak se ukoči.

"S vama dvema govorim otvoreno", reče Leto. "Priznajem vaše sposobnosti. Zar vi, sa svoje strane, nećete da priznate moje?"

Lajsejala mu kratko klimnu. "Tleilaks i Iks stupili su u vezu sa Esnafom i traže našu punu saradnju."

"A vi se najviše plašite Iksa?"

"Plašimo se svega čime ne upravljamo", reče jednostavno Anteak.

"Ne upravljate mnome."

"Da nema vas mi bismo bile potrebne ljudima", primeti Anteak.

"Najzad istina!" reče Leto. "Dolazite k meni kao vašem proročičtu i tražite da vam odagnam strahove."

Anteakin glas bio je leden i potpuno u njenoj vlasti. "Hoće li Iks stvoriti mehanički mozak?"

"Mozak? Svakako da ne!"

Lajsejali laknu, ali Anteak ostade nepomična. Nije bila zadovoljna proročanstvom.

Zašto se ta glupost tako jednolično ponavlja? zapita se Leto. Sećanje mu je nudilo bezbroj prizora istovetnih sa ovim - pećine, sveštenici i sveštenice zahvaćeni svetom ekstazom, zloslutni glasovi koji objavljuju opasna predskazanja kroz dim svetih narkotika.

On baci pogled na bočicu jarke boje na ispustu pored Monea. Koja li je sadašnja cena ovoga? Ogromna. Bila je to esencija. Vrhunska koncentracija.

"Proročanstvo ste već platili", reče on. Zabavlja me da vam isplatim punu cenu."

Kako su samo najjednom postale oprezne.

"Čujte me!" reče on. "Ono čega se plašite nije to čega se plašite." Letu se dopade zvuk ovih reči. Bile su dovoljno zloslutne za jedno proročanstvo. Anteak i Lajsejala zurile su u njega poput pokornih moliteljki. Iza njih, jedna od akolita pročisti grlo.

Kasnije će otkriti koja je i ukoriti je, pomisli Leto. Anteak je imala dovoljno vremena da promisli o Letovim rečima. Ona reče: "Nerazgovetna istina nije prava istina."

"Ali pravilno sam vam usmerio pažnju", reče Leto.

"Zar nam govorite da se ne plašimo mašina?" upita Lajsejala.

"Imate moć rasuđivanja", reče on. "Zašto dolazite da prosite od mene?"

"Mi ne posedujemo vaše moći", reče Anteak. "Zatim, žalite se da ne proučavate paučinaste talase vremena. Ne osećate moj kontinuum. I plašite se jedne obične mašine!"

"Znači, nećete da nam odgovorite", reče Anteak.

"Ne ulećite u grešku misleći da mi nisu poznati putevi Sestrinstva", reče on. "Žive ste. Čula su vam krajnje izoštrana. Ne sprečavam vas u tome, a ni vi ne bi trebalo da to činite."

"Iksijanci se igraju automatizacijom!" pobuni se Anteak.

"Zasebni delovi, nesamostalni komadi, međusobno povezani", složi se on. "Kada se jednom puste u pogon, šta ih može zaustaviti."

Lajsejala sasvim odbaci sve obzire benegeseritskog upravljanja samim sobom, što je predstavljalo rečitu potvrdu da je priznala Letove moći. Gotovo da je vrisnula: "Znate li čime se Iksijanci hvališu? Da će njihova mašina predviđati vaše činove!"

"Zašto bi trebalo toga da se plašim? Što mi se više približe, tim pre moraju biti moji saveznici. Oni mene ne mogu pokoriti, ali ja mogu njih."

Anteak se spremala da progovori, ali se zaustavi kada joj Lajsejala dodirnu ruku.

"Da li ste već u savezu sa Iksom?" upita Lajsejala.

"Čujemo da ste se dosta dugo savetovali sa njihovom novom ambasadorkom, izvesnom Hvi Noree."

"Ja nemam saveznika" reče on. "Samo sluge, učenike i neprijatelje."

"I ne strahujete od iksijanskih mašina?" navaljivala je Anteak.

"Da li je automatizacija sinonim za svesnu inteligenciju?" upita on.

Anteakine oči se raširiše i zamutiše kada se povuče u svoja sećanja. Leta je za trenutak opčinilo ono što mora da je sretala tu među sopstvenim unutrašnjim mnoštvom.

Neka od tih sećanja su nam zajednička, pomisli on.

Leto oseti zamamnu privlačnost zajedništva sa časnim majkama. Bilo bi to tako poznato, tako zaštitnički... i tako pogubno! Anteak je još jedanput, gotovo očajnički, pokušala da ga namami.

Ona prozbori: "Mašina ne može da predvidi svaki problem koji je važan za ljudska bića. U tome leži razlika između delova u nizu kontinuuma. Mi imamo jedno; mašine su ograničene na ostalo."

"Vi još posedujete moć rasuđivanja", reče on.

"Podeli!" reče Lajsejala. Bilo je to naređenje izdato Anteak i nenadano je otkrilo ko stvarno vlada u ovom paru - mlađa nad starijom.

Izvanredno, pomisli Leto.

"Inteligencija se prilagođava", reče Anteak.

Škrta na rečima, takođe, pomisli Leto, skrivajući koliko se zabavlja.

"Inteligencija stvara", reče Leto. "To znači da se morate nositi s ranije naslućenim odgovorima. Morate se suprotstaviti novom."

"Kao što su mogućnosti oksijanske mašine", reče Anteak. To nije bilo pitanje.

"Nije li zanimljivo", upita Leto, "da nije dovoljno biti Vrhovna Časna Majka?"

Njegova izoštrena čula osetiše iznenadni strah koji je prožeo obe žene. Prave Istinozborke!

"U pravu ste što me se plašite", reče on. Podigavši glas on upita: "Kako znate da ste uopšte žive?"

Kao i Moneo mnogo puta ranije i one u njegovom glasu osetiše prizvuk pogubnih posledica koje će uslediti ako mu tačno ne odgovore. Leta zadivi to što su obe žene pogledale Monea pre no što su odgovorile.

"Ja sam sopstveno ogledalo", izreče Lajsejala. Bio je to omiljeni benegeseritski odgovor, koji se Letu učini uvredljivim.

"Nisu mi potrebne unapred programirane naprave da se nosim sa svojim ljudskim problemima", reče Anteak. "Vaše pitanje je retoričko!"

"Ha, ha!" nasmeja se Leto. "Da li bi ti se svidelo da napustiš Bene Geserit i pridružiš se meni?"

Uočio je kako razmatra paziv, a zatim ga odbacuje, ne krijući da je polaskana.

Leto osmotri zbunjenu Lajsejalu. "Ako nešto izmiče tvojim aršinima, onda imaš posla sa inteligencijom, ne sa automatizacijom", reče on, pamislivši pri tom: Lajsejala nikada neće ponovo vladati starom Anteak.

Lajsejala je bila besna i nije se trudila da to sakrije. "Iksijanci pronose glasove da su vas snabdeli mašinama koje oponašaju ljudsko mišljenje", reče ona. "Ako ih tako malo cenite..."

"Ne treba je puštati iz Kapitolije bez nadzora", reče Leto obrativši se Anteak. "Boji li se da se obrati vlastitim sećanjima?"

Lajsejala preblede, ali ne reče ništa.

Leto je hladno odmeri. "Dugotrajna nesvesna veza naših predaka sa mašinama naučila nas je nečemu, zar ne mislite tako?"

Lajsejala je samo gledala. Još nije bila spremna da stavi život na kocku otvoreno izazvavši Bogocara."

"Mislite li, bar, da znamo kolika je privlačnost mašina?" upita Leto. Lajsejala klimnu.

"Čovek se više može osloniti na dobro održavanu mašinu nego na ljudskog slugu" reče Leto. "Možemo biti sigurni da mašine neće podleći emocionalnim zastranjivanjima."

Lajsejala povraća glas. "Da li to treba da znači da nameravate da uklonite batlerijanske zabrane za korišćenje gnusnih mašina?"

"Kunem vam se", reče Leto, govoreći ledenim glasom omalovažavanja, "da ću te javno pogubiti ako i dalje budeš ispoljavala takve gluposti. Nisam ja tvoje proročanstvo!"

Lajsejala otvori usta, ali ih odmah i zatvori ne progovorivši ni reči.

Anteak dodirnu ruku svoje sadruge šaljući kroz Lajsejalino telo brzi drhtaj.

Anteak progovori blago, izvrsno prilagodivši glas: "Naš Bogocar neće nikada otvoreno da prkosi zabranama Batlerijanskog Džihada."

Leto joj se osmehnu u znak umerene pohvale. Bilo je vrlo prijatno videti profesionalca u najboljoj svetlosti.

"To bi trebalo biti očigledno svakoj svesnoj inteligenciji", reče on. "Postoje granice mog vlastitog izbora, mesta u koja se neću mešati."

Mogao je da vidi kako obe žene upijaju višeznačna grananja

njegovih reči, odmeravajući mogući smisao i namere. Da ih Bogocar nije obmanjivao, usmeravajući njihovu pažnju na Iksijance dok je on manevrisao negde drugde? Nije li govorio Bene Geseritu da je došlo vreme da se opredele protiv Iksijanaca? Da li je moguće da su iza njegovih reči stajale samo površinske pobude? Ma kakvi da su mu bili razlozi, ne smeju se zanemariti. Bio je nesumnjivo najokolišnije stvorenje koje je ikada postojalo u vaseljeni.

Leto mrko pogleda Lajsejalu, potpuno svestan da može samo doprineti njenoj zbunjenosti. "Ukazujem ti, Markus Kler Lajsejala, na nauk iz prošlih prekomerno mašinizovanih društava, nauk koji ti je očigledno promakao. Sami uređaji uslovljavaju korisnike da upotrebljavaju jedni druge na način na koji upotrebljavaju mašine."

Zatim se obrati Moneu: "Moneo!"

"Vidim ga, gospodaru."

Moneo istegnu vrat kako bi video šta se dešava iza benegeseritske pratnje. Kroz udaljena vrata ušao je Dankan Ajdaho i zakoračio preko golog poda odaje prema Letu. Moneo nije prestao da se brine, nije popustilo njegovo nepoverenje prema Bene Geseritu, ali je shvatio prirodu Letovog nauka. On proverava, uvek proverava.

Anteak pročisti grlo. "Gospodaru, šta je s našom nagradom?"

"Hrabre ste", reče Leto. "Nema sumnje da ste zbog toga izabrane za ovo poslanstvo. Pa dobro, u sledećoj deceniji nastaviću da vam isporučujem dosadašnja sledovanja začina. Što se ostalog tiče, zanemariću vaše prave namere sa esencijom začina. Nisam li velikodušan?"

"Veoma velikodušni, gospodaru", odgovori spremno Anteak, a u glasu joj se ne oseti ni najmanji nagoveštaj ogorčenosti.

Dankan Ajdaho promaknu pored žena i zaustavi se pokraj Monea kako bi pogledao prema Letu. "Gospodaru, ima... " On zastade, bacivši pogled na dve časne majke.

"Slobodno govori", naredi Leto.

"Da, gospodaru." Osećao se otpor u njemu, ali je poslušao. "Bili smo napadnuti na jugoistočnoj ivici grada. To je, čini mi se, bilo samo odvrćanje pažnje, zato što sada stižu izveštaji o novom nasilju u gradu i Zabranjenoj šumi - na sve strane su se razmyleli diverzantski

odredi."

"Love moje vukove", reče Leto. "U šumi i u gradu, love moje vukove."

Ajdaho zbunjeno nabra obrve. "Vuci u gradu, gospodaru?" upita on.

"Grabljivice", reče Leto. "Vuci - za mene nema bitne razlike."

Moneo proguta knedlu.

Leto mu se nasmeši, razmišljajući o tome kako je bilo divno promatrati trenutak uviđanja - veo skinut s očiju, otvaranje uma.

"Doveo sam dosta stražara da zašтите ovo mesto", reče Ajdaho. "Razmešteni su skroz..."

"Znao sam da ćeš tako postupiti", reče Leto. "A sada dobro slušaj gde ćeš uputiti ostatak snaga."

Dok su časne majke sa strahopoštovanjem promatrale, Leto je saopštavao Ajdahu tačna mesta zaseda, koliko čuvara gde treba postaviti, pa čak i koje gde rasporediti, zatim vremena, potrebna oružja i određenu taktiku za svako mesto. Ajdahovo razvijeno pamćenje razvrstavalo je svako uputstvo. Bio je suviše zaokupljen ovim da bi postavljao pitanja sve dok Leto nije začutao, ali licem mu tada promače senka zbunjene bojazni.

Za Leta je to bilo kao da je zavirio pravo u Ajdahovu najsuštastveniju svest da bi pročitao tamošnje misli. Bio sam vojnik od poverenja kod prvog gospodara Leta, razmišljao je Ajdaho. Taj Leto, deda ovoga, spasao me je i prigrlio u svom domu kao sina. Ali mada čak i taj Leto još na izvestan način postoji u ovome, ovo nije on.

"Gospodaru, zašto sam vam ja potreban?" upita odjednom Ajdaho.

"Zbog tvoje snage i odanosti."

Ajdaho odmahnu glavom. "Ali..."

"Poslušan si", reče Leto, istovremeno uočivši način na koji su časne majke primile te reči. Istina, samo istina, jer one su Istinozborke.

"Jer dugujem Atreidima", reče Ajdaho.

"Baš zbog toga i imamo poverenja", reče Leto. "Dankane?"

"Gospodaru?" U Ajdahovam glasu osećalo se da je našao čvrst

oslonac.

"Ostavi bar po jednog preživelog na svakom mestu", reče Leto. "Inače nam se trud neće isplatiti."

Ajdaho jednom odsečno klimnu i okrete se, krenuvši nazad preko dvorane, putem kojim je došao. A Leto pomisli kako bi samo krajnje osetljivo oko moglo primetiti da je to odlazio Ajdaho znatno drugačiji od onoga koji je maločas ušao.

Anteak reče: "To je proisteklo iz šibanja onog ambasadora."

"Tačno", složi se Leto. "Prenesi ovo pažljivo svojoj pretpostavljenoj, dičnoj Časnoj Majci Sjaksi. Reci joj u moje ime da više volim društvo grabljivica nego plena." Pogleda zatim Monea, koji smesta zauze stav pripravnosti. "Moneo, vukova više nema u šumi. Neka ih zamene ljudski vuci. Pobrini se za to."

22.

Stanje transa za vreme proricanja ne podseća ni na jedno drugo vizionarsko iskustvo. To nije povlačenje pred silovitim utiscima čula, kao što je to slučaj s mnogim stanjima transa, već utapanje u mnoštvu novih pokreta. Stvari se kreću. To je krajnji pragmatizam usred beskonačnosti, radoznala svest u okviru koje se konačno dolazi do nepatvorene svesnosti o tome da se vasseljena sama sobom kreće, da se menja, da se njena pravila menjaju, da ništa ne ostaje stalno ili apsolutno u sklopu svih takvih kretanja, da mehanička objašnjenja za bilo šta mogu dejstvovati jedino u strogo omeđenim okvirima, a kada se jednom sruše zidovi tih okvira stara objašnjenja bivaju uzdrmana i rastočena novim kretanjima. Stvari koje se vide u takvom jednom transu su otrežnjavajuće, često rastrojavajuće. Zahtevaju od čoveka krajnji napor da ostane celovit, ali da, čak i ako u tom uspe, iz tog stanja izađe duboko promenjen.

'Ukradeni dnevnicu'

Naredne noći, posle dana za audijenciju, dok su drugi spavali, borili se, sanjali i umirali, Leto se odmarao u osamljenosti odaje za prijem, dok ga je na vratima čuvalo svega nekoliko najproverenijih Ribogovornica.

Nije spavao. U umu su mu se rojile misli o nužnosti i razočaranju.
Hvi! Hvi!

Sada je znao zašto mu je Hvi Naree poslata. Kako je samo dobro to znao!

Moja najtajnija tajna je obelodanjena.

Otkrili su njegovu tajnu. Hvi je bila dokaz za to.

Očajničke misli su mu se vrzmale po glavi. Da li bi se ovaj užasni preobražaj mogao opovrći? Da li bi opet mogao postati ljudsko biće?
Nemoguće.

Čak i da je bilo moguće, praces bi trajao isto onoliko koliko mu je bilo potrebno da dospe u ovo stanje. Šta bi od Hvi ostalo kroz više od tri hiljade godina?

Suvi prah i kosti u grobnici.

Mogao bih odgajiti nekog poput nje i pripremiti je za sebe... ali to ne bi bila moja nežna Hvi.

A šta bi bilo sa Zlatnom Stazom dok bi se on predavao tako sebičnim ciljevima?

Do đavola i Zlatna Staza! Da li su ovi ograničeni idioti makar jednom pomislili kako je meni? Nisu!

Ali to nije bilo tačno. Hvi je mislila o njemu. Ona je delila njegovo mučenje.

To su bile misli od kojih se moglo izludeti i on pokuša da ih odagna dok su mu čula davala do znanja da je među čuvarkama nastalo neko blago komešanje, i da je voda potekla ispod ove odaje.

Kada sam se na ovo odlučio, šta sam očekivao?

Kako se samo mnoštvo u njemu nasmejalo ovom pitanju! Zar on pred sobom nije imao zadatak koji je trebalo izvršiti? Nije li to bila suština pogodbe koja je mnoštvo držala u šahu?

"Moraš izvršiti zadatak", rekli su. "Pred tobom je samo jedan cilj." Jedan jedini cilj je ono što odlikuje fanatike, a ja nisam fanatik!

"Moraš biti ciničan i okrutan. Ne smeš nas nikako izneveriti!"

Zašto da ne?

"Ko se zakleo? Ti. Sam si izabrao svoj put."

"Očekivanja koja istorija stvara za jedno pokoljenje često bivaju poreknuta u narednom. Ko to može znati bolje od tebe?"

Da... a poreknuta iščekivanja mogu otuđiti čitave populacije. Ja sam predstavljam čitavu jednu populaciju.

"Seti se zakletve!"

Ja sam razorna sila što hara kroz stoleća. Ograničavam očekivanja svih... uključujući tu i svoja. Ja kočim klatno.

"A zatim ga puštaš. Nikada to ne zaboravi."

Umoran sam. Oh, kako sam umoran. Kad bih bar mogao da spavam... stvarno da spavam.

"Povrh svega, pun si samosažaljenja."

Zašto da ne? Šta sam ja? Poslednji usamljenik primoran da gledam šta je moglo biti. Svakog dana gledam u to... a sada, Hvi!

"Tvoj prvobitni nesebični izbor ispunjava te sada sebičnošću."

Svuda unaokolo je opasnost. Primoran sam da svoju sebičnost

nosim kao oklop.

"Svako ko te dodirne izlaže se opasnosti. Nije li to tvoja prava priroda?"

Opasnost pretil čak i Hvi. Draga, slatka, draga Hvi.

"Da li se okružuješ visokim zidovima samo da bi sedeo među njima i prepuštao se samosažaljenju?"

Zidovi su podignuti jer su mojim Carstvom počele da haraju velike sile.

"Ti si ih pustio. Hoćeš li se sada nagađati s njima?"

To je zbog Hvi. Ova osećanja nisu bila tako jaka u meni. Prokleti Iksijanci!

"Veoma je zanimljivo što su pokušali da te napadnu mesom a ne mašinom."

To je zato što su otkrili moju tajnu.

"Protivotrov ti je poznat."

Na ovu pomisao Letovo ogromno telo zadrhta celom dužinom. Dobro je poznavao taj protivotrov, koji je uvek ranije bio uspešan: na kratko se izgubio u vlastitoj prošlosti. Čak ni sestre Bene Geserita nisu mogle da preduzmu takve safarije, otiskujući se unutar sebe duž ose sećanja - unazad, sve do samih granica ćelijske svesnosti ili se usput zaustavljajući zbog uživanja u prefinjenom ćulnom oduševljenju. Jednom, posle smrti jednog izuzetnog Dankana, napravio je izlet po velikim muzičkim priredbama sačuvanim u njegovim sećanjima. Mocart ga je brzo umorio. Visokoparan! Ali Bah... ahh, taj Bah.

Leto se priseti koliko je tada uživao.

Seo sam za orgulje i prepustio se muzici.

Samo tri puta u celokupnom sećanju javio se neko ravan Bahu. Ali čak ni Likalo nije bio bolji; bio je podjednako dobar, ali ne bolji.

Da li bi žene intelektualci predstavljale pravi izbor za ovu noć? Baba Džesika bila je jedna od najboljih. Iskustvo mu je govorilo da neko ko mu je bio toliko blizak kao Džesika ne bi predstavljao pravi protivotrov za njegovu sadašnju napetost. U potragu je morao da krene mnogo, mnogo dalje.

Zamislio je, onda, kako jedan takav safari opisuje nekom posetiocu punom strahopoštovanja, potpuno izmišljenom posetiocu,

jer se niko drugi ne bi usudio da mu postavlja pitanja o jednoj tako svetoj stvari.

"Ponirem unazad duž nizova predaka, loveći po pritokama, hrleći po zabitima i pukotinama. Tebi većina njihovih imena ne bi mnogo značila. Ko je ikada čuo za Normu Kenvu? Proživeo sam je!"

"Proživeli ste je?" upitao bi zbunjeno njegov izmišljeni posetilac.

"Svakako. Zašto bi, inače, neko čuvao pretke u svojoj blizini? Ti misliš da je muškarac projektovao prvi Esnafski brod? U istorijskim knjigama piše da je to bio Aurelius Venport? Lažu. Bila je to njegova naložnica, Norma. Ona mu je podarila projekat, kao i petoro dece. Mislio je da njegov ego ne bi podneo manje. I na kraju ga je uništilo saznanje da nije u potpunosti ostvario predstavu o sebi."

"I njega ste preživeli?"

"Svakako. A prešao sam i dalekim stazama lutajućih Slobodnjaka. Kroz lozu mog oca i ostalih otišao sam pravo do kuće Atrejeve."

"Kakva slavna loza!"

"Sa svojim sledovanjem budala."

Potrebna mi je razonoda, pomisli on.

"Nemaš pojma kakve su mi sve unutrašnje orgije dostupne! Ja sam vrhunski voajer - učesnik - posmatrač. Nepoznavanje i pogrešno shvatanje seksualnosti prouzrokovali su toliko jada. Kako smo samo nepojamno uski bili - kako škrti."

Leto je znao da ne može ovaj način izabrati, ne noćas, zbog Hvi, koja je tamo negde napolju u gradu.

A da onda izabere pregled ratova?

"Koji je Napoleon bio najveća kukavica?" zapita svog izmišljenog posetioca. "Neću da ga otkrijem, mada znam. Oh, da, znam."

Kuda mogu da odem? Kuda da odem sa svom tom prošlošću koja mi stoji otvorena?

Burdelji, krvoločnici, tirani, akrobati, nudisti, hirurzi, muške kurve, muzičari, mađioničari, nugencijeri, sveštenici, artisti, sveštenice.

"Da li si svestan", upita on svog izmišljenog posetioca, "da je u huli očuvan drevni jezik znakova koji je jednom pripadao samo muškarcima? Nikada nisi čuo za hulu? Svakako. Ko još pleše? Igrači su sačuvali mnoge stvari. Prevodi su izgubljeni, ali ne i za mene."

Cele jedne noći bio sam niz kalifa koji su išli na istok i zapad sa islamom - putovanje koje se meri vekovima. Međutim, neću ti dosađivati pojedinostima. Odlazi sada, posetioče!"

Kako je samo zavodljiv, pomisli on, ovaj poziv sirene koji me tera da živim samo u prošlosti.

Kako je ta prošlost, zahvaljujući prokletim Iksijancima, sada beskorisna. Kako je dosadna prošlost kada je Hvi tu. Ako je pozovem odmah će doći. Ali ja je ne mogu pozvati... ne sada... ne noćas.

Prošlost nastavi da ga priziva.

Mogao bih na hodočašće po vlastitoj prošlosti. Ne mora to biti safari. Mogu i sam. Hodočašće pročišćuje. Safari me pretvara u turistu. U tome je razlika. Mogao bih poći sam u svoj unutrašnji svet.

I nikad se neće vratiti.

Leto oseti neizbežnost mogućnosti da ga stanje sna neopozivo ulovi.

Stvaram naročito stanje sna širom svog Carstva. U tom snu, stvaraju se novi mitovi, pojavljuju se novi pravci i nova kretanja. Novo... novo... novo... Stvari se pomaljaju iz mojih snova, iz mojih mitova. Ko je više prijemčiv za njih od mene? Lovac se uhvatio u vlastitu mrežu.

Leto tada shvati da je zapao u stanje za koje nije postojao protivotrov, prošlost, sadašnjost ili budućnost. Ogromno telo mu je podrhtavalo u tami sobe za audijenciju.

Na vratima jedna čuvarica Ribogovornica šapćući upita drugu: "Muči li Boga nešto?"

Njena sadrugica uzvratila: "Gresi ove vasseljene mučili bi svakoga."

Leto ih ču i tiho zaplaka.

23.

Kada sam krenuo da povedem čovečanstvo duž Zlatne Staze obećao sam im nauk koji će i njihove kosti upamtiti. Poznato mi je duboko ustrojstvo koje ljudi poriču rečima čak i onda kad ga delanjem potvrđuju. Kažu da tragaju za sigurnošću i spokojem, stvaraju seme meteža i nasilja. Ako i nađu svoju spokojnu sigurnost, i dalje se migolje u njoj. Postaje im dosadna. Pogledajte ih sada. Pogledajte šta rade dok beležim ove reči. Ha! Pružam im bezbrojne eone nametnutog spokojstva koje se nastavlja i nastavlja uprkos njihovim naporima da pobegnu u kaos. Verujte mi, sećanje na Letov mir živeće s njima zauvek. Tragaće od tada za svojom spokojnom sigurnošću samo krajnje oprezno, izvršivši prethodno najpomnije pripreme.

'Ukradeni dnevnicu'

Uveliko protiv svoje volje, Ajdaho se u zoru obreo sa Sionom pored sebe na 'sigurnom mestu' u carskom ornitopteru. Leteli su na istok, prema zlatnom luku sunca koje je visilo iznad predela izdeljenog u pravougaone zelene plantaže.

Topter je bio prostran, dovoljno velik da ponese malu četv Ribogovornica i njihova dva gosta. Pilot, predvodnica čete, jedna mišićava žena s licem za koje je Ajdaho bio ubeđen da se nikada ne osmehuje, predstavila se kao Inmeir. Smestila se na pilotsko sedište tačno ispred Ajdaha, a sa strane su joj se pridružile još dve mišićave čuvarke Ribogovornice. Još pet čuvarki selo je iza Ajdaha i Sione.

"Bog mi je naredio da vas izvedem iz grada", rekla je Inmeir, došavši do njega na komandno mesto ispod glavnog trga. "To je zbog vaše vlastite sigurnosti. Vratićemo se sutra ujutro, za Sijajnok."

Umoran od noćnih uzbuna, Ajdaho oseti da bi bilo beskorisno protiviti se naređenjima 'samog Boga'. Inmeir je izgledala dovoljno snažna da ga ponese jednom rukom. Povala ga je sa komandnog mesta u prohladnu noć prošaranu zvezdama sličnim facetama razbijenih brilijanata čvrstih ivica. Tek kada su stigli do 'toptera i kada

Ajdaho prepoznade Sionu koja je tamo čekala počeo je da razmišlja o razlogu ovog putovanja.

Tokom noći, Ajdaho je počeo da shvata da iza sveg nasilja u Onu nisu stajali organizovani pobunjenici. Kada se raspitao o Sioni, Moneo je poručio: "Moja kćer je na sigurnom", dodajući na kraju poruke: "Preporučujem je tvojoj brizi."

U 'topteru Siona nije odgovarala na Ajdahova pitanja. Čak i sada sedela je mrzovoljno utihla pored njega. Podsećala ga je na njega samog iz prvih gorkih dana kada se zavetovao da će se osvetiti Harkonenima. Pitao se šta je uzrok njenoj ogorčenosti. Šta ju je na to nagonilo?

Ni sam ne znajući zašto, Ajdaho uhvati sebe kako upoređuje Sionu sa Hvi Noree. Nije bilo lako susresti se s Hvi, ali je uspeo u tome uprkos nametljivim zahtevima Ribogovornica da pođe tamo gde ga dužnost zove.

Nežna, to je bila prava reč za Hvi. Delala je iz središta nepromenjene nevinosti koja je, na svoj način, posedovala ogromnu snagu. To mu se učinilo veoma privlačnim.

Moram se češće viđati s njom.

Za sada je, međutim, morao da se zadovolji mrzovoljnim ćutanjem Sione pored sebe. Pa... na ćutanje valja odgovoriti ćutanjem.

Ajdaho se zagleda u predeo koji je promicao. Tu i tamo primetio bi zbijena svetla sela kako trnu sa pojavom sunca. Pustinja Sarer ležala je daleko u pozadini, a izgled ove zemlje pod njima ni po čemu nije odavao da je i ona jednom bila spržena.

Neke stvari se ne menjaju mnogo, pomisli on. One se samo premeštaju s jednog na drugo mesto, gde se i preoblikuju.

Ovaj predeo podseti ga na kaladanske bujne vrtove, što ga, opet, natera da se zapita šta se desilo sa zelenom planetom na kojoj su Atreidi živeli toliko pokoljenja pre no što su došli na Dinu. Mogao je da razazna uske puteve, trgovačke puteve zakrčene vozilima koja su vukle šestonožne životinje za koje je pretpostavljao da su tkonji. Moneo mu je rekao da su tkonji, sazđani prema potrebama ovakvog predela, bile glavne vučne životinje, i to ne samo ovde već svuda u Carstvu.

"Stanovništvo koje hoda lakše je nadgledati."

Moneove reči odzvanjale su u Ajdahovom sećanju dok je gledao nadole. Ispred 'toptera pojavi se zemlja pašnjaka, blago zatalasani zeleni brežuljci razbijeni u nepravilne oblike crnim kamenim zidovima. Ajdaho prepoznade ovce i nekoliko vrsta krupne stoke. 'Topter pređe preko uske doline i dalje u tamu, samo sa nagoveštajem vode koja teče u dubinama. Jedno jedino svetlo i plavi stub dima koji se izdizao iz senki doline svedočili su o tome da tu ima ljudskih stvorenja.

Siona se odjednom promeškolji i potapša pilota po ramenu, pokazujući pravo ispred njih.

"Nije li to Gojgoa?" upita Siona.

"Da." Inmeir odgovori ne okrećući se, drhtavog glasa, što je odavalo izvesna osećanja koja Ajdaho nije mogao da odgonetne.

"Zar to mesto nije bezbedno?" upita Siona.

"Bezbedno je."

Siona pogleda Ajdaha, "Naredi joj da nas povede u Gojgou."

Ni sam ne znajući zašto se povinovao, Ajdaho reče: "Odvedi nas tamo."

Inemir se tada okrenu i njeno lice, za koje je Ajdaho tokom noći mislio da predstavlja bezosećajni kvadratni blok, jasno mu otkri izvesno duboko osećanje. Usne joj se obesiše. U uglu desnog oka upadljivo joj se zgrčio jedan živac.

"Ne u Gojgou, zapovedniče", reče gotovo molećivo Inemir. "Ima i boljih..."

"Da li ti je Bogocar rekao da nas odvedeš na neko određeno mesto?" upita Siona.

Inmeir izrazi očima bes zbog ove upadice, ali ne pogleda pravo u Sionu. "Ne, on ali..."

"Onda nas povedi u tu Gojgou", reče Ajdaho.

Inmeir se ponovo zadubi u upravljanje 'topterom, a Ajdaho bi odbačen prema Sioni u trenutku kada se letelica oštro nagnu i polete prema okrugloj udubini smeštenoj u zelenim brdima.

Ajdaho je preko Inmeirinog ramena posmatrao odredište. U samom središtu udoline ležalo je selo sagrađeno, kao i okolne ograde, od crnog kamena. Ajdaho ugleda voćnjake na pojedinim

padinama iznad sela, stepenaste vrtove koji su se uzdizali prema malom sedlu na kome su se videli sokolovi kako klize na prvim jutarnjim vazдушnim strujama.

Pogledavši Sionu, Ajdaho upita: "Šta je ta Gojgoa?"

"Videćeš."

Inmeir povede 'topter u postepeno poniranje i lako ga spusti na travnatu zaravan na kraju sela. Jedna od Ribogovornica otvori vrata okrenuta prema selu. Ajdahove nozdrve istog trena zapahnu opojna mešavina mirisa - zgnječene trave, životinjskog izmeta, trpkost vatri na kojima se spremala hrana. On skliznu iz 'toptera i pogleda niz jednu ulicu sela gde su ljudi izlazili iz kuća da osmotre posetioce. Ajdaho ugleda stariju ženu u dugoj zelenoj haljini kako se naginje i šapuće nešto detetu koje se smesta okrete i otrča prema gornjem kraju ulice.

"Dopada li ti se ovo mesto?" upita Siona. Spustila se na tle pored njega.

"Izgleda prijatno."

Siona pogleda pilota Inmeir i ostale Ribogovornice koje im se pridružiše na travi. "Kada ćemo nazad u On?"

"Vi ne idete nazad", reče Inmeir. "Naređeno mi je da vas odvedem u Citadelu. Samo se Zapovednik vraća."

"Shvatam te sasvim dobro", klimnu Siona. "Kada polazimo?"

"Sutra u zoru. Dogovoriću se sa seoskim starešinom oko smeštaja." I Inmeir čvrstim korakom krenu ka selu.

"Gojgoa", reče Ajdaho. "Čudno ime. Pitam se kakvo je ovo mesto bilo u vreme Dine?"

"Slučajno mi je poznato", reče Siona. "Na starim kartama zove se Šuloh, što znači 'Mesto duhova'. Usmena predanja kažu da su ovde, pre no što su zbrisani svi stanovnici, počinjeni veliki zločini".

"Jakurutu", prošapta Ajdaho, prisativši se starih legendi o kradljivcima vode. On baci pogled unaokolo, tražeći neki trag dina i grebena; nije bilo ničeg - samo su se dva postarija čoveka spokojnog izraza lica vraćala sa Inmeir. Nosili su izbledele plave pantalone i dronjave košulje. Bili su bos.

"Da li si poznavao ovo mesto?" upita Siona.

"Samo kao ime iz legende."

"Neki pričaju da ovde ima duhova", reče ona, "ali ja u to ne verujem!"

Inmeir se zaustavi pred Ajdahom, davši znak dvojici bosonogih da čekaju pozadi. "Smeštaj je siromašan, ali može da posluži", reče ona, "sem ako ne želite da odsednete u nekom od privatnih staništa." Dok je ovo govorila okrenula se i pogledala Sionu.

"Odlučićemo kasnije", reče Siona. Ona uze Ajdaha pod ruku. "Zapovednik i ja želimo malo da se prošetamo kroz Gojgou i razgledamo je."

Inmeir zausti da nešto kaže, ali se uzdrža. Ajdaho dozvoli Sioni da ga provede pored dvojice radoznalih seljana.

"Poslaću dve čuvarke s vama", doviknu im Inmeir.

Siona zastade i okrenu se. "Zar u Gojgoi nismo bezbedni?"

"Ovde je veoma mirno", reče tiho jedan od dvojice seljana.

"Onda nam čuvarke nisu potrebne", reče Siona. "Neka ostanu da čuvaju 'topter.'"

"Dobro", reče Ajdaho izvlačeći ruku iz Sioninog stiska. "Kakvo je ovo mesto?"

"Vrlo je verovatno da će ti se učiniti veoma mirnim", reče Siona. "Uopšte ne liči na Šuloh. Veoma je tiho."

"Smeraš nešto", reče Ajdaho koračajući pored nje.

"Pitam se šta?"

"Uvek su mi pričali da gole postavljaju mnogo pitanja", reče Siona. "Imala bih i ja da postavim neka?"

"Oh?"

"Kakav je u tvoje vreme čovek bio Leto?"

"Koji?"

"Da, zaboravila sam da su bila dvojica - deda i naš Leto. Mislim na našeg Leta, razume se."

"Bio je dete, samo se toga sećam."

"Usmena Predanja kažu da je jedna od njegovih prvih nevesta poticala iz ovog sela."

"Nevesta? Mislio sam..."

"Dok je još imao ljudski oblik. Bilo je to posle smrti njegove sestre, ali pre no što je počeo da se menja u Crva. Prema Usmenim Predanjima, Letove neveste nestale su u lavirintu carske Citadele i

nikada kasnije nisu viđene, sem kao lica i glasovi sa holograma. Nije imao nevestu već hiljadama godina."

Stigoše do malog trga na sredini sela; bio je to kvadratni prostor osnovice oko pedeset metara, sa nisko ograđenim bazenom bistre vode u središtu. Siona priđe bazenu i sede na kameniti ispust, pokazavši Ajdahu da joj se pridruži. Ajdaho se najpre osvrnu po selu, primetivši da ga ljudi posmatraju iza zastora na prozorima, da deca upiru prste u njega i šapću. On se okrenu i zagleda u Sionu.

"Kakvo je ovo mesto?"

"Rekla sam ti. Pričaj mi o Muad'Dibu."

"Bio je najbolji prijatelj koga čovek može imati."

"Znači, Usmena Predanja govore istinu, mada, takođe, kalifat njegovih naslednika naziva despozini, što ima opak prizvuk."

Peca me, pomisli Ajdaho.

On dozvoli sebi da se slabo osmehne, razmišljajući o Sioninim pobudama. Izgledalo je da čeka da se nešto važno dogodi, bila je brižna... čak pomalo uplašena... ali i sa prislenkom nekog zanosa. Svega je tu bilo. Ništa od onog što je rekla nije se moglo drugačije protumačiti do li kao običan razgovor, bezazlen način da se ispuni vreme do... čega?

Zvuk laganih trčućih koraka trže ga iz sanjarenja. Ajdaho se okrenu i ugleda dete možda oko osam godina kako trči prema njemu iz poprečne ulice. Detetove bese noge, dok je trčalo, podizale su male gejzire prašine; čulo se kako neka žena očajno viče negde pri vrhu ulice. Dečak se zaustavi na deset koraka udaljenosti i zagleda se požudno u Ajdaha, što ovog uznemiri. Dete mu se na neki neodređeni način učini poznatim - dečak, čvrstog tela, tamne kovrdžave kose, još neizoštrenih crta lica, ali sa nagoveštajima kakav će muškarac biti - sa dosta uzdignutim jagodičnim kostima i ravnom linijom obrva. Imao je na sebi izbledelo plavo odelo iz jednog dela na kome su se videli tragovi mnogih pranja, ali to je nekada nesumnjivo bila odeća od odličnog materijala. Ličio je na puniji pamuk tako čvrsto izatkan da nije dozvoljavao čak ni iskrzanim ivicama da se raspletu.

"Ti nisi moj otac", reče dečak. Okrenuvši se, on otrča nazad uz ulicu i zamače za jedan ugao.

Ajdaho se okrete i namrgođeno pogleda Sionu, gotovo se plašeći da postavi pitanje: Da li je to bilo dete mog prethodnika? Znao je odgovor - poznato lice, istovetni genotip. Ja kao dete.

Saznanje ga učini neprijemčivim za bilo kakva druga osećanja, sem osujećenosti. Kakva je moja odgovornost?

Siona obema rukama prekri lice i povi ramena. Uopšte nije ispalo onako kako je zamišljala. Osećala je da ju je izdala vlastita želja za osvetom. Ajdaho nije bio samo gola, nešto strano i beskorisno. Kada se zaneo u 'topteru i nehotice oslonio o nju, na licu su mu se ogledala osećanja. A i to dete...

"Šta se dogodilo sa mojim prethodnikom?" upita Ajdaho. Glas mu je bio ravnomeran i optužujući.

Ona spusti ruke. Lice mu je odavalo potisnuti gnev.

"Nismo sigurni", reče ona, "ali jednog dana je ušao u Citadelu i nikada se više nije pojavio."

"To je bilo njegovo dete?"

Ona klimnu.

"Sigurna si da nisi ti ubila mog prethodnika?"

"Ja..." Ona zatrese glavom, zbunjena ovim sumnjičenjem i prikrivenom optužbom.

"To dete, zbog njega smo došli?"

Ona proguta knedlu. "Da."

"Šta bih ja tu trebalo da uradim?"

Ona slegnu ramenima, osećajući se ukaljanom i krivom zbog vlastitog ponašanja.

"Šta je sa njegovom majkom?" upita Ajdaho.

"Ona i ostale žive u onoj ulici." Siona pokaza glavom u pravcu u kome je dečak otišao.

"Ostali?"

"Tu su još stariji sin... kćer. Hoćeš li... da kažem, mogla bih da uredim..."

"Ne! Dečak je bio u pravu. Ja nisam njegov otac."

"Žao mi je", prošapta Siona. "Nije trebalo ovo da učinim."

"Zašto je izabrao baš ovo mesto?" upita Ajdaho.

"Otac... tvoj..."

"Prethodnik!"

"Jer je ovo bio Irtin dom, a ona nije želela da ga napusti. Tako bar ljudi pričaju."

"Irti... majka?"

"Žena, prema jednom starom obredu iz Usmenih Predanja."

Ajdaho prelete pogledom preko kamenih pročelja zgrada koje su okruživale trg, zastrtih prozora, uskih vrata. "Znači, ovde je živeo?"

"Kada je bio u prilici."

"Kako je umro, Siona?"

"Uistinu ne znam. Ali Crv je ubio ostale. To zasigurno znamo!"

"Odakle ti je to poznato?" On se ispitivački zagleda u njeno lice. Posmatrao ju je sa toliko prodornosti da ona skrenu pogled.

"Ne sumnjam u kazivanja svojih predaka", odgovori ona konačno. "Doprla su do nas u parčadima - reč ovde, šapat onde - ali ja ipak verujem u njih. I moj otac im veruje!"

"O svemu tome Moneo mi nije rekao ni reči".

"Jedno zasigurno važi za Atreide", odgovori ona. "Odani smo, i to je činjenica. Uvek držimo svoju reč".

Ajdaho zausti da nešto kaže, ali ne ispusti nikakav zvuk. Pa razume se! I Siona je bila od atreidske loze. Pomisao na to potrese ga. Znao je to, svakako, ali nekako, ne bije prihvatio do kraja. Siona je bila neka vrsta pobunjenika čije delovanje je imalo saglasnost samog Leta. Granice njegovoj popustljivosti zasad su bile nejasne, ali je ipak osećao da one postoje.

"Ne smeš je povrediti", napomenuo mu je Leto. "Ona mora proći kroz proveru."

Ajdaho okrete leđa Sioni.

"Nisi ni u šta sasvim sigurna", dobaci joj on. "Imaš neko parče, ovde i onde, samo glasine!"

Ona mu ništa ne odgovori.

"I on je jedan od Atreida", nastavi Ajdaho.

"On je Crv!" uzviknu ona ponovo, i otrov u njenom glasu gotovo da se mogao okusiti.

"Tvoja prokleta Usmena Predanja nisu ništa drugo do gomila drevnih tračeva!" optuži je Ajdaho. "Samo budala može verovati u to."

"Još imaš poverenja u njega", reče ona. "Ali i to će se promeniti".

Ajdaho se okrete i pogleda je.

"Nikada nisi razgovarala s njim!

"Jesam. Kada sam bila dete."

"Još si dete. U njemu su svi Atreidi koji su ikada postojali, svi. To je užasno, ali ja sam poznavao te ljude. Bili su mi prijatelji."

Siona samo zatrese glavom.

Ajdaho joj ponovo okrete leđa. Postao je svestan da su mu osećanja presušila. Bio je duhovni beskičmenjak. Ne želeći to, on ipak krenu preko trga uz ulicu kojom je dečak otišao. Siona ga trčeći sustiže i pođe ukorak s njim, ali je on nije primećivao.

Ulica je bila uska, oivičena jednospratnim kamenim kućama, sa vratima, uvučenim u zasvođene okvire koja su sva bila zatvorena. Prozori su oponašali vrata u malom. Zastori su se pomerali dok je prolazio.

Kod prve poprečne ulice Ajdaho se zaustavi i pogleda nadesno, kuda je dečak otišao. Dve sedokose žene u dugim crnim suknjama i tamnozelenim bluzama stajale su na nekoliko koraka niz ulicu, ogovarajući primaknutih glava. Ugledavši Ajdaha ućutale su i zagledale se u njega ne skrivajući znatiželju. On im uzvрати pogled, a zatim osmotri bočnu ulicu. Bila je prazna.

Ajdaho se okrenu prema ženama i prođe pored njih u nekoliko koraka. One se približiše jedna drugoj i okrenuše za njim. Samo jednim pogledom udostojiše Sionu, a zatim svu svoju pažnju pokloniše Ajdahu. Siona se tiho kretala pored njega, čudnog izraza na licu.

Tuga, pitao se. Žaljenje? Znatiželja?

Teško je bilo reći. Više su ga zanimali vrata i prozori pored kojih su prolazili.

"Da li si ikada ranije bila u Gojgoi?" upita Ajdaho.

"Ne." Sionin glas bio je tih, kao da ga se plašila.

Zašto idem ovom ulicom? pitao se Ajdaho. Još dok je postavljao sebi to pitanje postao je svestan odgovora. Ta žena, ta Irti. Kakva bi me to žena mogla dovesti ovamo u Gojgou?

Ugao zastora s njegove desne strane se podiže i Ajdaho ugleda jedno lice - dečaka s trga. Zastor se spusti, a zatim pomaknu u stranu i otkri ženu koja je tamo stajala. Ajdaho se bez reči zagleda u

njeno lice, zastavši kao ukopan. Bilo je to lice žene poznato mu samo iz najdubljih maštanja - blago, ovalno, sa prodornim tamnim očima, punim i senzualnim usnama.

"Džesika", prošapta on.

"Šta si kazao?" upita Siona.

Ajdaho nije mogao da odgovori. Bilo je to Džesikino lice - uskrsnulo iz prošlosti za koju je verovao da je nestala zauvek, genetska gruba šala - majka Muad'Diba u novom telu.

Žena navuče zastor, ostavivši u Ajdahovom umu sećanje na svoj lik, trajni utisak za koji je znao da ga se nikada neće moći osloboditi. Bila je starija od Džesike, koja je delila sa njima opasnosti na Dini - oko ustiju i očiju videle su se bore, a telo joj je bilo nešto punije...

Više majčinski, pomisli Ajdaho. A zatim: da li sam joj ikada rekao... na koga podseća?

Siona ga povuče za rukav. "Želiš li da uđeš da se upoznaš s njom?"

"Ne. I ovo je bila greška."

Ajdaho krenu nazad putem kojim su došli, ali vrata Irtine kuće se otvoriše. Na njima se pojavi neki mladić; zatvorivši za sobom vrata, on se okrenu prema Ajdahu.

Ajdaho proceni da je mladiću oko šesnaest godina; nije moglo biti sumnje ko mu je otac - ta kosa kao krzno karakula, čvrste crte lica.

"Ti si novi", reče mladić.

Po glasu se videlo da je već prošao kroz razdoblje mutiranja.

"Da". Ajdaho odgovori s mukom.

"Zašto si došao?" upita mladić.

"Nije bila moja zamisao", reče Ajdaho. Ove reči je već lakše izgovorio, jer je njima iskazivao svoju ozlojeđenost prema Sioni.

Mladić brzo pogleda Sionu: "Doznali smo da je otac mrtav."

Siona klimnu.

Mladić se ponovo obrati Ajdahu. "Molim vas, idite i ne vraćajte se. Mojoj majci nanosite bol."

"Svakako", reče Ajdaho, "Molim te, izvini se u moje ime gospi Irti na ovoj smetnji. Doveden sam ovamo protiv svoje volje."

"Ko vas je doveo?"

"Ribogovornice", reče Ajdaho.

Mladić kratko klimu, zatim pogleda Sionu: "Uvek sam mislio da vas, Ribogovornice, uče da se pažljivije odnosite prema svojim." Rekavši to, on se okrenu, uđe u kuću i snažno zalupi vrata za sobom.

Ajdaho krenu putem odakle su došli, šćepavši Sionu za ruku čim su pošli. Ona se zatetura, ali ubrzo krenu ukorak s njim, oslobodivši se njegovog stiska.

"Mislio je da sam Ribogovornica", reče ona.

"Svakako. Tako i izgledaš". On je odmeri. "Zašto mi nisi rekla da je Irti bila Ribogovornica?"

"Nisam mislila da je važno."

"Oh."

"Tako su se upoznali."

Stigoše do raskršća, jednom ulicom koja je dolazila s trga. Ajdaho krete u suprotnom smeru od trga, koračajući oštro prema kraju sela gde se ono pretapalo u bašte i voćnjake. Osećao se kao da je usled doživljenog šoka odsečen od svega, jer mu se svest povlačila pred obiljem stvari koje nije mogla da upije.

Niski zid prepreči mu put. On se pope preko njega, čuvši Sionu kako ga prati. Okruživalo ih je drveće u cvatu, beli cvetovi sa narandžastim središtima, oko kojih su se rojili tamnosmeđi insekti. Vazduh je bio ispunjen zujanjem insekata i mirisom cveća, što Ajdaha podseti na cvetne džungle Kaladana.

Stigavši na vrh brda gde je mogao da se okrene on zastade i pogleda prema pravougaonoj pravilnosti Gojgoe. Krovovi su bili ravni i crni.

Siona sede na debeli travnati ćilim na vrhu brda i obgrli kolena.

"Nisi to nameravala, zar ne?" upita Ajdaho.

Ona odmahnu glavom i on primeti da samo što nije zaplakala.

"Zašto ga toliko mrziš?" upita on.

"Ne raspolažemo svojim životima!"

Ajdaho pogleda prema selu. "Ima li još mnogo sličnih sela?"

"Ovo je prototip sela iz Crvovog Carstva."

"Šta mu nedostaje?"

"Ništa - ako je to ono što želiš."

"Hoćeš da kažeš da je ovo sve što on dozvoljava?"

"Ovo, nekoliko trgovačkih gradova... On. Čula sam da su čak i glavni gradovi planeta samo velika sela."

"A ja ponavljam: šta tome nedostaje?"

"To je zatvor!"

"Pa, izađi iz njega."

"Kako? Kuda? Misliš li da se možemo jednostavno ukrcati na esnafski brod i stići gde god zaželimo?" Ona pokaza prema Gojgoi, gde se na jednom kraju mogao videti 'topter pored koga su na travi sedele Ribogovornice. "Naše tamničarke neće nam dozvoliti da odemo!"

"One odlaze", reče Ajdaho. "Idu gde god zažele."

"Gde god ih Crv pošalje!"

Ona prisloni lice uz kolena i progovori prigušenim glasom. "Kako je bilo u stara vremena?"

"Bilo je drugačije, često vrlo opasno." On se osvrnu prema zidovima koji su odvajali pašnjake, bašte i voćnjake. "Ovde na Dini nije bilo zamišljenih linija koje bi ograničavale zemljišta. Sve je ovo bilo vojvodstvo Atreida."

"Sem za Slobodnjake."

"Da. Ali oni su znali gde pripadaju - s ove strane neke određene padine ili s one strane gde geološki slojevi postaju beli naspram peska."

"Mogli su da idu kuda god požele!"

"Uz određene granice."

"Neki od nas čeznu za pustinjom", reče ona.

"Imate Sarer."

Ona podiže glavu i pogleda ga: "Tu mrvicu!"

"Hiljadu pet stotina kilometara sa petsto kilometara nije baš malo."

Siona ustade. "Jesi li kada pitao Crva zašto nas ovako sputava?"

"Letov mir, Zlatna Staza koja nam osigurava opstanak. Tako bar kaže."

"Znaš li šta je rekao mom ocu? Uhodila sam ih kao mala. Čula sam."

"Šta je rekao?"

"Kazao je da nas lišava većine kriza kako bi ograničio naše

stvaralačke snage. Rekao je: 'Nevolje mogu podstaći ljude da izdrže, ali sada sam ja nevolja. Bogovi mogu postati nevolje.' To su bile njegove reči, Dankane. Crv je bolest!"

Ajdaho nije sumnjao u tačnost njenih reči, ali one ga ipak ne uzbudiše. Umesto o njima razmišljao je o pripadniku Kuće Korino, koga je trebalo da ubije. Nevolja. Pripadnik Kuće Korino, potomak porodice koja je nekada vladala ovim carstvom, ispostavilo se, bio je debeli, sredovečni mekušac koji je čeznuo za moći i spletkario za začim. Ajdaho je naredio jednoj Ribogovornici da ga ubije, što je Monea nagnalo da ga podrobno preispita.

"Zašto ga nisi sam ubio?"

"Želeo sam da vidim kako to Ribogovornice rade."

"I kakav je tvoj sud?"

"Delotvorne su."

Smrt pripadnika Kuće Korino ispunila je Ajdaha osećanjem nestvarnosti. Mali, debeli čovek leži u lokvi vlastite krvi, senka koja se nije razlikovala od ostalih noćnih senki ulice popločane plastikamenom. To je bilo nestvarno. Ajdaho se priseti Muad'Diba kako kaže: "Um nameće ovaj okvir, koji naziva 'stvarnošću'. Taj proizvoljan okvir teži da bude potpuno nezavisan od onog što vam čula javljaju." Kakva stvarnost je pokretala gospodara Leta?

Ajdaho pogleda Sionu koja je stajala ispred voćnjaka i zelenih brda Gojgoe. "Hajdemo do sela, da pronađemo naše stanište. Želeo bih da budem sam."

"Ribogovornice će nas smestiti u istu odaju."

"S njima?"

"Ne, samo nas dvoje. Razlog je jednostavan. Crv želi da se sparim s velikim Dankanom Ajdahom."

"Ja sam biram partnerke", promrmlja Ajdaho.

"Sigurna sam da će bar jedna od Ribogovornica biti oduševljena", reče Siona. Okrenuvši se od njega krete nizbrdo.

Ajdaho ju je za trenutak promatrao, to gipko mlado telo koje se povijalo poput grana voćnjaka na vetru.

"Nisam ja njegov pastuv", promrmlja Ajdaho. "To je nešto što će morati da shvati."

24.

Svakim danom koji prolazi postajete sve nestvarniji, otuđeniji i udaljeniji od onog što ja nalazim da jesam u tom novom danu. Ja sam jedina stvarnost, a kako se vi razlikujete od mene vi ste ti koji gubite stvarnost. Što ja znatiželjniji postajem, manje su znatiželjni oni koji me obožavaju. Religija potiskuje radoznalost. Šta ja to oduzimam onima koji me obožavaju? Može se desiti da ne preduzmem ništa, vrativši sve uplašenim ljudima koji na taj dan ostanu sami, primorani da sami delaju.

'Ukradeni dnevnici'

Bio je to zvuk kao nijedan drugi, zvuk gomile koja čeka, i dopirao je iz dugačkog tunela kojim je koračao Ajdaho ispred Carskih Kola - nervozni šapati pojačani do krajnjeg šapata, povlačenje jedne ogromne noge, šuškanje jedne ogromne odore. A miris - slatkasti znoj pomešan sa mlečnim dahom seksualnog uzbuđenja.

Inmeir i ostale iz pratnje Ribogovornica dovele su Ajdaha ovamo sat posle svitanja, stigavši na trg Ona dok je još ležao pod hladnim zelenim senkama. Krenule su odmah pošto su ga predale drugim Ribogovornicama, dok je Inmeir očigledno bila nesrećna, jer je trebalo da odvede Sionu u Citadelu, propuštajući tako obred Sijajnoka.

Nova pratnja koja je sva titrala od potisnutih osećanja povede ga u prostor duboko pod trgom. To mesto nije bilo ni na jednom od planova grada koje je Ajdaho proučio. Bio je to lavirint koji je vodio najpre u jednom pa u drugom pravcu, kroz hodnike dovoljno široke i visoke da kroz njih nesmetano prođu Carska Kola. Ajdaho ubrzo izgubi pojam o kretanju i stade da se priseća prethodne noći.

Spavaće odaje u Gojgoi, iako su bile spartanske i male, pokazale su se udobnim - dva poljska kreveta u svakoj sobi, koje su i same ličile na kutije belih zidova sa po jednim prozorom i vratima. Sobe su se pružale duž hodnika u zgradi koju su nazivali gojgojska 'Kuća za goste'.

Siona je bila u pravu. Ne zapitavši ga da li mu to odgovara, Ajdaha su smestili zajedno s njom. Inmeir se ponašala kao da je to već odavno bilo dogovoreno.

Kada se vrata zatvoriše za njima, Siona reče: "Ako me samo dodirneš, pokušaću da te ubijem."

Rekla je to tako iskreno da se Ajdaho gotovo nasmeja. "Više bi mi odgovaralo da budem sam, odvrati on. "Ponašaj se kao da si i ti sama."

U snu je bio na oprezu, prisećajući se opasnih noći u službi Atreida, spremnosti na borbu. Soba bi retko utonula u potpunu tamu - mesečina je prodirala kroz zastor na prozoru, čak se i svetlost zvezda odbijala od zidova belih poput krede. Otkrio je da je nervozan zbog Sioninog prisustva, da je osetljiv na njen miris, na njeno komešanje, disanje. Nekoliko puta potpuno se budio da bi oslušnuo, a u dva navrata je bio ubeđen da je i ona osluškivala.

Dolazak jutra i let za On doneli su mu olakšanje. Prekršili su post, popivši hladan voćni sok. Ajdahu je bilo milo kada je krenuo kroz predjutarnju tamu na kratku šetnju do 'toptera. Nije se neposredno obraćao Sioni i bio je uvređen zbog radoznalih pogleda Ribogovornica.

Siona mu se obratila samo jedanput, nagnuvši se iz 'toptera kada ju je napuštao na trgu.

"Neće me vređati da ti budem prijatelj", reče ona.

Kakav neobičan način izražavanja. Ovo ga je pomalo dovelo u nepriliku. "Da... pa svakako."

Potom ga nova pratnja odvede. Konačno stigoše do krajnje stanice lavirinta. Tamo ga je čekao Leto na Carskim Kolima. Mesto sastanka predstavljalo je proširenje u hodniku koji se s Ajdahove desne strane pružao naizgled u beskonačnost. Zidovi su bili tamnosmeđu, izbrazdani zlatnim linijama koje su svetlucale na žutoj svetlosti sjajnih kugli. Pratnja zauze položaj iza kola, izvevši lukav manevar tako da je Ajdaho ostao sam pred Letovim zakukuljenim licem.

"Dankane, ici ćeš pored mene kada krenem na Sijajnok", reče Leto.

Ajdaho se zagleda u duboka plava vrela očiju Bogocara, ljut zbog

takve tajanstvenosti kao i zbog očigledne činjenice da je Leto ovde nalazio naročito uzbuđenje. Osećao je da je sve što je saznao o Sijajniku samo još više produbljivalo tu tajanstvenost.

"Jesam li ja odista zapovednik vaše straže, gospodaru?" upita Ajdaho glasom u kome se osećala ozlojeđenost.

"Da! A sada ti ukazujem i naročitu čast. Retki su odrasli muškarci koji su prisustvovali Sijajniku."

"Šta se sinoć desilo u gradu?"

"Ponegde je došlo do prolivanja krvi. Međutim, od jutros vlada potpuni mir."

"Gubici?"

"Nisu vredni pomena."

Ajdaho klimnu. Letove predviđačke sposobnosti upozorile su ga na opasnost po njegovog Dankana. Zato ga je poslao u seosku sigurnost Gojgoe.

"Bio si u Gojgoi", reče Leto. "Da li si pao u iskušenje da tamo i ostaneš?"

"Ne."

"Ne ljuti se na mene", reče Leto. "Nisam te ja poslao u Gojgou."

Ajdaho uzdahnu. "Kakva mi je to opasnost zbog koje si me poslao odavde?"

"Nije pretila tebi", reče Leto. "Ali svojim prisustvom si uzbuđivao moje čuvarke i nagonio ih na prekomerno ispoljavanje revnosti. A prošle noći to nam nije bilo potrebno."

"Oh?" Ova misao pomete Ajdaha. Nikada nije o sebi mislio kao o nekom ko bi bio u stanju da izazove određenu dozu junaštva, sem ako to lično ne zatraži. Neko je uzбудio trupe. Vođe kao što je bio prvi Leto, deda današnjeg, ostavljali su utisak samim svojim prisustvom.

"Dankane, veoma si mi dragocen", reče Leto.

"Da... ali ipak nisam tvoj pastuv!"

"Tvoje želje ćemo svakako poštovati. O tome ćemo drugi put.

Ajdaho osmotri pratnju Ribogovornica i primeti da su sve širom otvorile oči i da pomno prate zbivanja.

"Da li uvek dođe do nasilja kada boraviš u Onu?" upita Ajdaho.

"To nastupa u ciklusima. Nezadovoljnici su sada potpuno

savladani. Izvesno vreme biće dosta mirno."

Ajdaho vrati pogled na Letovo nedokučivo lice. "Šta se zbilo sa mojim prethodnikom?"

"Zar ti Ribogovornice nisu rekle?"

"One tvrde da je umro braneći svog Boga."

"A ti si čuo i suprotne glasine."

"Šta se dogodilo?"

"Umro je, jer mi je prišao suviše blizu. Nisam ga na vreme sklonio na neko sigurno mesto."

"Neko mesto poput Gojgoe."

"Više bih voleo da je preostale dane proživeo tamo u miru, ali kao što ti je dobro poznato, Dankane, ti ne tragaš za mirom."

Ajdaho proguta knedlu, osetivši kako mu se grlo sasvim steglo. "Ipak, voleo bih da saznam pojedinosti o njegovoj smrti. On ima porodicu..."

"Saznaćeš pojedinosti, a za njegovu porodicu se ne boj. Ja se staram o njima. Držaću ih na sigurnoj udaljenosti. I sam znaš da me nasilje prati. To je jedna od mojih funkcija. Prava je nesreća da oni kojima se divim i koje volim moraju da pate zbog toga."

Ajdaho napući usne, nezadovoljan onim što je čuo.

"Opusti se, Dankane", reče Leto. "Tvoj prethodnik je umro jer mi je prišao previše blizu."

Pratnja Ribogovornica nervozno se uskomeša. Ajdaho pogleda prvo u njih, pa nadesno duž tunela.

"Da, vreme je", reče Leto. "Ne smemo dozvoliti da nas žene čekaju. Kreni tik ispred mene, Dankane, a ja ću ti odgovarati na pitanja o Siajnoku."

Kako nije mogao da smisli ništa bolje, Ajdaho se poslušno okrete na peti i povede povorku. Čuo je kako Carska Kola kreću za njim, kao i tihe korake pratnje.

Škripa kola iznenada utihnu i Ajdaho se trže. Istog časa shvati šta se desilo.

"Prešao si na suspenzore", reče, ponovo se usredsredivši na put pred sobom.

"Uvukao sam točkove jer će se žene tiskati oko mene", reče Leto. "Ne možemo im zdrobiti stopala."

"Šta je Sijajnok? Šta on predstavlja?" upita tiho Ajdaho.

"Već sam ti rekao. To je Veliko Deljenje."

"Da li ja to osećam začin?"

"Imaš osetljive nozdrve. U hostijama ima začina."

Ajdaho zatrese glavom.

Pokušavajući da shvati ovaj događaj, Ajdaho je otvoreno upitao Leta prvom prilikom po njihovom prispeću u On: "Kakav je to praznik, taj Sijajnok?"

"Delimo hostiju, ništa više. Čak i ja učestvujem."

"Liči li to na obred Narandžastog Katoličanstva?"

"Oh, ne! To nije moje telo. To je Deljenje. Podsećam ih da su jedine žene, kao što si ti jedini muškarac, ali da sam ja svi vi. One dele sa svima."

Ajdahu se najednom ne dopade ton ovih reči. "Jedini muškarac?"

"Znaš li, Dankane, koga ismevaju na praznik?"

"Koga?"

"Muškarce koji su ih uvredili. Oslušni dok budu pričale među sobom."

Ajdaho ovo primi kao upozorenje. Nemoj uvrediti Ribogovornice. Navući ćeš na sebe njihov gnev i naći ćeš se u smrtnoj opasnosti!

Dok je koračao kroz tunel ispred Leta Ajdaho shvati da je dobro čuo reči, ali da mu one ništa novo nisu rekle. Zatim progovori preko ramena.

"Ne razumem Deljenje."

"Sjedinjeni smo u obredu. Videćeš. Osetićeš. Moje Ribogovornice su skladište određenog znanja, neprekinuta nit koju samo one dele. Sada ćeš i ti učestvovati i one će te zbog toga voleti. Pažljivo ih slušaj. Otvorene su za zamisli o naklonosti. Jedne drugima su bezgranično sklone."

Nove reči, pomisli Ajdaho. Nove tajne.

Primetio je da se tunel postepeno širi i da tavanica postaje viša. Češće su nailazili na sjajne kugle podešene da svetle tamnonarandžastim sjajem. Mogao je da vidi visoki luk nekog otvora udaljen oko tri stotine metara, iz koga je dopirala jarkocrvena svetlost pri kojoj je razaznavao blistava lica što su se lagano njihala levo-desno. Njihova tela ispod lica tvorila su tamni zid sačinjen od

odeće. Već ovde veoma se osećao znoj od uzbuđenja.

Dok se približavao ženama koje su čekale Ajdaho ugleda prolaz između njih i rampu koja se uzdizala do niskog ispusta s desne strane. Visoka zasvođena tavanica izvijala se iznad žena. Bio je ogroman prostor osvetljen sjajnim kuglama podešenim na jarkocrveno.

"Pođi rampom sa svoje desne strane", reče Leto. "Zaustavi se tik iza ispusta i okreni se licem prema ženama."

Ajdaho podiže desnu ruku u znak da je shvatio. Čim je stupio na otvoreno, razmere određenog prostora ispuniše ga strahopoštovanjem. Dok se peo do ispusta, on svom izvežbanom oku stavi u zadatak da proceni te razmere. Došao je do zaključka da dvoranu čini kvadrat stranica dugih bar hiljadu i sto metara, sa zaobljenim uglovima. Bila je pretrpana ženama. Ajdaho se podseti da su ovde bile prisutne samo izabrane predstavnice iz nadaleko razbacanih pukova Ribogovornica - po tri žene sa svake planete. Stajale su tako do te mere međusobno priljubljenih tela da Ajdaho posumnja da bi ijedna mogla pasti. Ostavile su samo oko pedeset metara slobodnog prostora, duž ispusta na koji je Ajdaho upravo stupio i osmotrio prizor. Lica pogledaše ka njemu - lica, lica.

Leto zaustavi kola iza Ajdaha i podiže ruku.

Istog trena, prolomi se uzvik: "Siajnok! Siajnok!" i ispuni ogromnu dvoranu.

Ajdaha zagluši povik. Taj zvuk sigurno mora da se čuje kroz ceo grad, pomisli on. Sem ako se nalazimo suviše duboko pod zemljom.

"Neveste moje", uzviknu Leto. "Dobro nam došle na Siajnok."

Ajdaho podiže pogled prema Letu, vide kako tamne oči sijaju, blešte zračeci. Leto beše jednom rekao: "Ta prokleta svetost!" A uživao je u njoj.

Da li je Moneo ikada video jedan ovakav skup? pitao se Ajdaho. Bila je to čudna misao, ali Ajdaho je znao njeno poreklo. Mora da postoji još neko smrtno biće s kojim bih mogao o ovome razgovarati. Čuvarke iz pratnje su mu rekle da je Moneo bio sprečen 'državnim poslovima' u čije pojedinosti nisu bile upućene. Čuvši to, Ajdaho shvati da je pronikao u još jedan element Letove vladavine. Linije moći širile su se pravo iz Leta u narod, ali one se nisu odveć često

ukrštale. To je zahtevalo mnogo toga, uključujući i sluge od poverenja koje bi prihvatile odgovornost da izvršavaju naređenja bez pogovora.

"Malo je onih koji su videli Bogocara da čini nešto loše", rekla je Siona. "Liči li to na Atreide koje si poznavao?"

Dok su mu te misli promicale umom Ajdaho pogleda po gomili Ribogovornica. U pogledima im se ogledalo obožavanje! Strahopoštovanje! Kako je samo Leto to postigao?

"Voljene moje", reče Leto. Glas mu zatutnja preko uzdignutih lica, nošen do najudaljenijih uglova snažnim iksijanskim pojačalima skrivenim u Carskim Kolima.

Zajapureni prizori ženskih lica izazvaše kod Ajdaha sećanje na Letovo upozorenje. Navuci na sebe njihov bes i bićeš u smrtnoj opasnosti!

Ovde je bilo lako poverovati u to upozorenje. Jedna Letova reč i ove žene bi krivca rastrgle na komade. Ne bi postavljale pitanja. Delale bi. Ajdaho odjednom poče više da ceni ove žene vojnike. Lična opasnost ih ne bi zaustavila. Služile su Bogu!

Carska Kola lagano zaškripaše kada Leto izvi prednje segmente, podižući glavu.

"Vi ste čuvarke vere!" uzviknu Leto.

One odgovoriše uglas: "Gospodaru, slušamo!"

"U meni živite bez kraja!"

"Mi smo beskonačne!" povikaše.

"Volim vas kao nikog drugog!"

"Ljubav!" povikaše.

Ajdaho zadrhta.

"Predajem vam svog voljenog Dankana!" reče Leto.

"Ljubav!" povikaše.

Ajdaho se tresao čitavim telom. Osećao je da bi se mogao onesvestiti od ovolikog obožavanja. Želeo je da pobegne, ali i da ostane i primi sve ovo. U ovoj odaji osećala se moć. Moć!

Tišim glasom, Leto reče: "Promenite stražu."

Žene pognuše glave, sve u isti mah, bez oklevanja. S Ajdahove desne strane pojavi se niz žena u belim odorama. One dođoše do praznog prostora ispod ispusta i Ajdaho primeti da neke od njih nose

bebe i malu decu od kojih nijedno nije imalo više od godinu ili dve.

Iz ranijih objašnjenja Ajdaho je znao da su ovo bile žene koje tog časa napuštaju službu Ribogovornica. Neke će postati sveštenice, a neke će ostatak života provesti gajeći decu... ali nikada neće prestati da služe Letu.

Dok je posmatrao decu Ajdaho pomisli kako je zapretno sećanje na ovo iskustvo moralo delovati na mušku decu. Kroz čitav život nosiće u sebi to tajanstvo, sećanje izgubljeno za svest ali uvek prisutno, iako iz njega neće nicati nikakvi odgovori.

I poslednje pridošlice dođoše do odredišta ispod Leta i podigoše poglede prema njemu. Ostale žene u dvorani tada podigoše lica i zagledaše se u Bogocara.

Ajdaho pogleda levo i desno. Žene odevene u belo ispunile su prostor ispod ispusta u dužini od najmanje pet stotina metara u oba pravca. Neke od njih podigoše decu ka Letu. Nije bilo ničeg sem strahopoštavanja i potčinjenosti. Kad bi Leto naredio, oseti Ajdaho, ove žene bi smrskale decu o ispust. Učinile bi bilo šta!

Leto veoma lagano spusti svoje prednje segmente na svoja kola. On blagonaklono osmotri one ispod sebe i glas mu zazvuča kao nežno milovanje. "Nagrađujem vas za vašu odanost i službu. Tražite i dobićete."

Cela dvorana odjeknu u znak odgovora: "Dobićete!"

"Što je moje to je tvoje", uzviknu Leto.

"Što je moje to je tvoje", povikaše žene.

"Podelite sa mnom, sada", reče Leto, "tihu molitvu za moje posredovanje u svim stvarima - da ljudski rod nikad ne skonča!"

Sve glave u dvorani pognuše se kao jedna. Žene odevene u belo stadoše da ljuljaju decu, nagnute nad njima. Ajdaho oseti to tiho jedinstvo, silu koja je težila da proдре u njega i preuzme ga. On širom otvori usta i duboko udahnu, boreći se protiv nečeg što je osećao kao fizički napad. Um mu je mahnito tragao za nečim za šta bi se mogao uhvatiti, za nečim što bi ga zaštitilo.

Ove žene predstavljale su vojsku čiju silu i jedinstvo Ajdaho nije ni slutio. Znao je da mu je ta sila izvan moći poimanja. Mogao je samo da je osmotri i prepozna.

To je bilo ono što je Leto stvorio.

Ajdaho se priseti Letovih reči za vreme susreta u Citadeli: Odanost u muškoj vojsci pripada pre samoj vojsci nego civilizaciji koja drži vojsku. Odanost u ženskoj vojsci pripada vođi."

Ajdaho osmotri taj očiti dokaz Letove tvorevine, shvatajući upadljivu tačnost ovih reči i istovremeno se plašeći te tačnosti.

Nudi mi da uzmem udela u ovome, pomisli Ajdaho.

Njegov vlastiti odgovor na Letove reči učini mu se sada detinjastim.

"Ne vidim razlog", rekao je Ajdaho.

"Većina ljudi nisu razumna stvorenja."

"Nijedna vojska, bilo da je muška ili ženska, ne jemči mir. U tvom Carstvu ne vlada mir! Ti samo..."

"Ribogovornice su te obavestile o našoj istoriji?"

"Da, ali sam, takođe, šetao tvojim gradom i posmatrao tvoje ljude. Oni su agresivni!"

"Vidiš, Dankane? Mir podstiče agresivnost."

"A ti tvrdiš da Zlatna Staza..."

"Ne predstavlja mir u doslovnom smislu. Ona je spokojstvo, plodno tle za nicanje krutih klasa i mnogih drugih oblika agresivnosti."

"Govoriš u zagonetkama."

"Govorim na osnovu dugotrajnog promatranja, koje mi kaže da je miroljubiv stav - stav poraženog. To je stav žrtve. Žrtve izazivaju agresivnost."

"Tvoje proketo nametnuto spokojstvo! Kakva korist od njega?"

"Ako neprijatelja nema, treba ga izmisliti. Vojna sila koja nema spoljašnjeg protivnika uvek se okreće protiv vlastitih ljudi."

"Kakvu to igru igraš?"

"Preobličavam ljudsku želju za ratom."

"Ljudi ne žele rat!"

"Žele kaos. Rat je najdostupniji oblik haosa."

"Ne verujem ništa od svega toga! Igraš neku svoju opasnu igru."

"Veoma opasnu. Obraćam se drevnim izvorima ljudskog ponašanja da bih ih prestrojio. Opasnost je u tome što bih onda mogao da potisnem sile ljudskog opstanka. Ali uveravam te da će moja Zlatna Staza izdržati."

"Nisi potisnuo antagonizam."

"Na jednom mestu rasipam energije i usmeravam ih ka nekom drugom mestu. Ono što ne možeš nadgledati, iskorišćavaš."

"Šta je to što tvoju žensku vojsku sprečava da preuzme vlast?"

"Ja sam im vođa."

Dok je pogledom prelazio preko mase žena u velikoj dvorani Ajdaho zaista nije mogao da porekne ko je istinski vođa. Takođe, bilo mu je jasno da je deo ovog obožavanja upućen njemu. Iskušenje je bilo toliko da se nije micao - bilo šta da je tražio od njih... bilo šta! Skrivena moć u ovoj ogromnoj dvorani bila je eksplozivna. Postavši svestan toga Ajdaho stade da ispituje Letove ranije reči.

Leto je pomenuo nešto o eksplozivnom nasilju. Dok je posmatrao žene kako se tiho mole, Ajdaho dozva u sećanja Letove reči: "Muškarci su skloni oštrim podelama na klase. Oni stvaraju slojevita društva. Slojevito društvo predstavlja konačni poziv na nasilje. Ono se ne raspada. Ono eksplodira."

"Žene to nikad ne čine?"

"Ne, sem ako njima muškarci gotovo potpuno ne vladaju ili ako su zatvorene u model društva u kome sve uloge igraju muškarci."

"Polovi se ne mogu toliko razlikovati!"

"Ipak, razlikuju se. Kod žena je zajednička stvar njihov pol, stvar koja je iznad klase i kaste. Zato dozvoljavam svojim ženama da drže uzde."

Ajdaho je bio primoran da prizna kako ove žene što se mole stvarno drže uzde.

Koji bi deo te moći predao u moje ruke?

Iskušenje je bilo strahovito. Ajdaho uzdrhta. Iznenada, kao da ga je neko polio hladnom vodom, shvati da je to verovatno i bila Letova namera - da me iskuša!

Žene završiše svoju molitvu na podu ogromne dvorane i podigoše poglede prema Letu. Ajdaho nikada ranije nije video toliku ushićenost na ljudskim licima, ni u seksualnoj ekstazi ni u slavnoj vojnoj pobedi - nigde nije video ništa ni izdaleka nalik na ovoliko obožavanje.

"Danas pored mene stoji Dankan Ajdaho", reče Leto. "Dankan je ovde da bi mi potvrdio svoju odanost pred svima vama. Dankane?"

Ajdaho oseti studen u stomaku. Leto ga je stavio pred savršeno jednostavan izbor: Potvrdi svoju odanost Bogocarar ili umri!

Ako se kolebljivo osmehnem, pokažem kolebljivost ili mu se usprotivim, žene će me ubiti golim rukama.

Ajdaha obuze mahniti bes. Progutavši knedlu i pročistivši grlo, on samo reče: "Neka niko ne dovodi u sumnju moju odanost. Odan sam Atreidima."

Začuo je vlastiti glas kako odzvanja kroz dvoranu, pojačan Letovim iksijanskim uređajem.

Stvoreni utisak iznenadi Ajdaha.

"Delimo!" zaurlaše žene. "Delimo! Delimo!"

"Delimo", reče Leto.

Mlade regrutkinje Ribogovornica, koje su se razlikovale po kratkim zelenim odorama, nagnuše u dvoranu sa svih strana, poput malih pokretnih čvorova koji su se motali kroz ustrojstvo užarenih lica. Svaka regrutkinja nosila je poslužavnik prepun sićušnih smeđih hostija. Dok su se poslužavnici kretali kroz gužvu šake su se u talasima graciozno pružale - lelujavi ples šaka. Svaka šaka uzela je po jednu hostiju i uzdigla je uvis. Kada je jedna od regrutkinja stigla do ispusta i podigla svoj poslužavnik prema Ajdahu, Leto reče:

"Uzmi dve, jednu mi stavi u šaku."

Ajdaho kleknu i uze dve hostije. Izgledale su krte i lomljive. On ustade i lagano jednu dodade Letu.

Leto upita: "Da li je završen izbor nove straže?"

"Da, gospodaru!" povikaše žene.

"Čuvate li moju veru?"

"Da, gospodaru!"

"Koračate li Zlatnom Stazom?"

"Da, gospodaru!"

Vibracije od povika žena zasipale su Ajdaha udarnim talasima, ošamućujući ga.

"Delimo li?" upita Leto.

"Da, gospodaru!"

Čim su žene odgovorile Leto ubaci hostiju u usta. Svaka majka koja je stajala ispod ispusta odgrize komadić hostije, a ostalo ponudi svom detetu. Gomila Ribogovornica iza žena u belom takođe spusti

ruke i proguta hostije.

"Dankane, progutaj hostiju", reče Leto.

Ajdaho je ubaci u usta. Njegovo telo gole nije bilo uslovljeno na začini, ali sećanje se namah obrati čulima. Hostija je imala pomalo gorak ukus, sa blagim primesama melanža. Ovaj ukus prizva u Ajdahovu svest stara sećanja - obroke u sieču, gozbe u prebivalištu Atreida... način na koji je začinski prah sve prožimao u starim danima.

Čim je progutao hostiju, Ajdaho postade svestan mira u dvorani, tišine koju nije remetilo ni disanje i u kojoj se začu jedno glasno klik sa Letovih kola. Ajdaho se okrtenu da potraži izvor tog zvuka. Leto je otvorio jedan odeljak u postolju kola iz koga je upravo vadio kristalnu kutiju. Kutija je iznutra blistala plavosivom svetlošću. Leto je smesti na postolje kola, podiže svetleći poklopac i izvadi kris-nož. Ajdaho istog časa prepoznade oštricu - soko ugraviran na debljem kraju drške, zeleni dragulj na punom balčaku.

Kris-nož Pola Muad'Diba!

Ajdaha duboko uzbudi pogled na ovu oštricu. Zurio je u nju kao da bi slika iz njegovih očiju mogla otelotvoriti prvobitnog vlasnika.

Leto podiže oštricu i zadrža je visoko, otkrivajući njenu elegantnu zaobljenost i mlečne prelive duginih boja.

"Talisman naših života", reče Leto.

Žene ostaše neme, ushićene i oprezne.

"Nož Muad'Diba", reče Leto. "Zub Šai-Huluda. Da li će Šai-hulud ponovo doći?"

U znak odgovora začu se prigušeno mrmljanje koje je u poređenju sa prethodnom vikom delovalo istovremeno duboko i moćno.

"Da, gospodaru."

Ajdaho ponovo poče da posmatra razdragana lica Ribogovornica.

"Ko je Šai-Hulud?" upita Leto.

Opet duboko mrmljanje: "Ti, gospodaru."

Ajdaho klimnu sam sebi. Evo nepobitnog dokaza da je Leto posegnuo u čudovišni rezervoar moći, iz koga nikada ranije nije zahvatano na ovaj način. Leto je to i rekao, ali reči su predstavljale besmisleni buku u poređenju s onim što je video i osetio u ovoj

ogromnoj dvorani. Ali Letove reči vratiše se Ajdahu kao da su čekale na ovaj trenutak da se ogrnu svojim pravim značenjem. Ajdaho se priseti da su se nalazili u kripti, na tom memljivom i senovitom mestu koje je Letu bilo toliko privlačno a Ajdahu odbojno - prepuno stoletne prašine i mirisa drevne truleži.

"Stvarao sam ljudsko društvo oblikujući ga preko tri hiljade godina, otvarajući vrata zrelosti za čitave vrste", rekao je Leto.

"Ništa od toga o čemu govoriš ne objašnjava žensku vojsku!" pobuni se Ajdaho.

"Silovanje je strano ženama, Dankane. Tražio si razlike u ponašanju koje proishode iz seksa."

"Prestani da menjaš temu!"

"Ne menjam je. Silovanje je tokom osvajačkih pohoda uvek predstavljalo način isplate muške vojske. Muškarci nisu morali da se liše ni jedne mladalačke maštarije prilikom čina silovanja."

Ajdaho se priseti smrknutog besa koji ga je preplavio zbog ove opaske.

"Moje hurije krote muškarce", reče Leto. "To je nešto što je ženski rod naučio kroz eone nužnosti."

Ajdaho je bez reči zurio u Letovo zakukuljeno lice.

"Krotiti", reče Leto. "Uklopiti u neko sređeno ustrojstvo koje jemči opstanak. Žene su to naučile u rukama muškaraca; sada muškarci to uče u rukama žena."

"Ali, kazao si..."

"Moje hurije često se u početku izlažu izvesnom obliku silovanja samo zato da bi to kasnije pretvorile u duboku i snažnu međuzavisnost."

"Do đavola! Ti si..."

"Povezujem, Dankane! Povezujem."

"Ne osećam se povezanim..."

"Za obuku je potrebno vreme. Ti si drevna mera, prema kojoj se može odrediti nova."

Letove reči začas lišiše Ajdaha svakoga čustva sem dubokog osećanja gubitka.

"Moje hurije podučavaju sazrevanju", dodade Leto. "Znaju da moraju nadgledati sazrevanje muškaraca. Kroz taj proces i one

same sazrevaju. Konačno, hurije postaju žene i majke i na taj način izbijamo iz njihovih mladalačkih fikcija nasilničke porive."

"Morao bih da vidim da bih se uverio!"

"Videćeš pri Velikom deljenju."

I dok je sada stajao pored Leta u dvorani za Sjajnok Ajdaho priznade sebi da prisustvuje nečemu što je sadržalo ogromnu moć, nečemu što bi moglo da stvori onu vrstu ljudske vasseljene kakvu je Leto opisivao...

Leto vrati kris-nož u kutiju, a kutiju zatim u odeljak u postolju Carskih Kola. Žene su u tišini posmatrale, čak su i deca ćutala - svi su bili potčinjeni sili koja se mogla osetiti u ovoj ogromnoj dvorani.

Ajdaho osmotri decu, znajući iz Letovih objašnjenja da će ona biti nagrađena tako što će im se dodeliti - muška ili ženska, svako na neki visok položaj. Muškom decom bi kroz život vladala ženska deca, olakšavajući im (Letove reči) "prelaz od mladića u muškarce sposobne za razmnožavanje."

Ribogovornice i njihovo potomstvo živeli su živote 'obuzete određenim uzbuđenjem koje nije bilo dostupno većini drugih žena'.

Šta će biti sa Irtinom decom? upita se Ajdaho. Da li je moj prethodnik stajao ovde i posmatrao svoju ženu odevenu u belo kako učestvuje u Letovom obredu?

Šta mi to Leto ovde nudi?

S tom ženskom vojskom neki ambiciozni zapovednik mogao bi preuzeti Letovo carstvo. Ili, da li bi? Ne... ne dok je Leto živ. Leto je kazao da žene nisu 'po prirodi' vojnički agresivne.

Rekao je: "Ja to ne gajim u njima. Poznato mi je ciklično ustrojstvo - sa carskom svetkovinom koja se održava svakih deset godina, smenom straže, blagosiljanjem novih pokoljenja, odavanjem počasti palim sestrama i onima voljenima koje su nas zauvek napustile. Sjajnok za Sjajnokom korača napred po predviđenom toku. Sama promena postaje ne-promena."

Ajdaho podiže pogled sa žena u belom i njihove dece. Prelazio je očima preko mnoštva nemih lica, prisećajući se da je ovo samo mali deo te ogromne ženske sile koja je preko Carstva raširila svoju žensku mrežu. Sada je mogao da poveruje Letovim rečima:

"Moć ne slabi. Svakih deset godina ona postaje sve izrazitija i

jača."

Čemu to vodi? upita se Ajdaho.

On osmotri Leta koji je upravo podizao ruku da bi blagoslovio prepunu dvoranu hurija.

"Sada ćemo krenuti među vas", reče Leto.

Žene ispred ispusta načiniše prolaz, gurajući one pozadi. Prolaz se otvarao kroz mnoštvo poput pukotine u zemlji posle neke silovite prirodne kataklizme.

"Dankane, ići ćeš ispred mene", reče Leto.

Ajdaho proguta knedlu kroz suvo grlo. On spusti dlan na ivicu ispusta i skoči u raskršteni prostor, krenuvši pukotinom, svestan da samo tako može okončati ovo iskušenje.

Bacivši brz pogled unazad, on vide kako se Letova kola veličanstveno spuštaju na suspensorima.

Ajdaho se okrenu i ubrza korak.

Žene suziše stazu kroz svoje redove. To bi učinjeno sa čudnom mirnoćom, s usresređenom pažnjom - prvo na Ajdaha, a zatim na to veliko pre-crvoliko telo koje se iza Ajdaha vozilo na iksijanskim kolima.

Dok je Ajdaho stoički stupao napred, žene su sa svih strane posezale da bi dodirnule njega, Leta, ili samo Carska Kola. Ajdaho oseti uzdržanu strast u tom dodiru i postade svestan najdubljeg straha u čitavom svom iskustvu.

25.

Problem predvođenja u svim vremenima je neizbežan: Ko će igrati ulogu Boga?

'Muad'Dib, iz Usmenih Predanja'

Hvi Noree sledila je mladu Ribogovornicu-vodiča niz široku rampu koja se zavojito spuštala u dubine Ona. Poziv gospodara Leta prispeo je u kasne večernje sate trećeg dana Svetkovine, prekinuvši razvoj događaja koji su već bili ugrozili njenu sposobnost da očuva emocionalnu ravnotežu.

Njen prvi pomoćnik, Otvi Jake, nije bio naročito prijatan čovek - kose boje peska, duguljastog, uzanog lica i očiju koje se nikad ni na čemu nisu duže zadržavale i koje nikad nisu gledale pravo u oči onome kome se obraćao. Jake joj je uručio jedan list od memeresehartije, koji je sadržavao ono što je on opisao kao 'sažetak skorašnjeg izveštaja o počinjenom nasilju u Svetkovinskom gradu'.

Stojeći pokraj stola za kojim je ona sedela zurio je naniže u neku tačku s njene leve strane i rekao: 'Ribogovornice ubijaju Liceigrače po čitavom gradu.' Činilo se da ga ovo nije posebno uzbuđivalo.

"Zbog čega?" upita ona.

"Kažu da su Bene Tleilaksi pokušali da izvrše atentat na Bogocara."

Drhtaj straha prostruji njenim telom. Zavalila se potom dublje u stolicu i prešla pogledom po ambadorskom kabinetu - ovalnoj prostoriji u kojoj se nalazio jedan polukružan sto čija je veoma uglačana površina skrivala upravljače mnogih iksijanskih naprava. Soba je odavala utisak sumorno značajnog mesta i bila je obložena drvenim panel-pločama mrke boje koje su pokrivale instrumente za zaštitu od uhođenja. Nije bilo prozora.

Nastojeći da ne ispolji uznemirenost, Hvi podiže pogled prema Jakeu i reče: "A gospodar Leto je..."

"Izgleda da pokušaj atentata nije imao nikakvih posledica. No, time se može objasniti ova odmazda."

"Ti, dakle, misliš da je do takvog pokušaja došlo?"

"Da."

U tom trenutku ušla je Ribogovornica sa pozivom gospodara Leta, oglušivši se o pravilo uobičajene najave iz predsoblja kabineta. Došla je u pratnji jedne starice iz reda Bene Geserit, osobe koju je predstavila kao 'Časnu Majku Anteak'. Anteak je netremice posmatrala Jakea, dok je Ribogovornica, mlada žena glatkih, gotovo detinjih crta lica, saopštavala svoju poruku:

"Naložio mi je da vas podsetim: 'Hitno se vrati ako te pozovem.' Sada vas poziva."

Dok je Ribogovornica ovo govorila, Jake je počeo da se meškolji. Njegov pogled nervozno je lutao po čitavoj prostoriji, kao da traga za nečim što se tu nije nalazilo. Hvi je ne oklevajući, navukla tamnoplavu odoru preko svoje halje i naredila Jakeu da ostane u kabinetu do njenog povratka.

U ulici u kojoj se nalazila ambasada bilo je neuobičajeno malo prometa. Obasjana rumenilom večernje svetlosti, Anteak pogleda Ribogovornicu i jednostavno reče: "Da." Anteak se potom rastade od njih a Ribogovornica povede Hvi pustim ulicama do jedne visoke zgrade bez prozora, u čijim se dubinama nalazila strma zavojita rampa. Oštre zavojnice rampe izazivale su kod Hvi vrtloglavicu. Blistave sićušne svetlosne kugle kretale su se kroz središnju prazninu obasjavajući grimizno zelenu vinovu lozu sa ogromnim listovima. Loza je obavijala svetlucave zlatne žice.

Meka, tamna površina rampe upijala je zvuke njihovih koraka, utičući da Hvi postane naglašeno svesna jedva čujnog šušketavog trenja izazvanog blagim pokretima njene odeće.

"Gde me vodiš?" upita Hvi.

"Gospodaru Letu."

"Znam, ali gde je on?"

"U svojim privatnim odajama."

"To je veoma duboko."

"Da, gopspodar naročito voli dubine."

"Počinje mi se vrteti u glavi dok hodamo ovako beskonačno ukруг."

"Biće bolje ako ne gledate lozu."

"Kakva je to biljka?"

"Zove se lunionska loza i smatra se da je potpuno bez mirisa."

"Nikad nisam čula za nju. Odakle potiče?"

"To zna jedino gospodar Leto."

Nastavili su da koračaju u tišini, a Hvi se trudila da razjasni vlastita osećanja. Bogocar ju je ispunjavao tugom. Mogla je u njemu da nasluti čoveka, čoveka kakav je mogao da bude. Zbog čega je takav čovek odabrao ovakav smer svog života? Da li je iko to znao? Da li je čak i Moneo to znao?

Možda je Dankan Ajdaho znao.

Njene misli okrenuše se Ajdahu - kako je taj muškarac bio fizički privlačan. I kako je to delovalo! Mogla je da oseti kako mu je sve sklonija. Kada bi samo Leto imao Ajdahovo telo i izgled. Znala je da u tom slučaju ne bi ni razmišljala ko joj se više dopada. Ali Moneo - to je bila sasvim druga stvar. Spustila je pogled na leđa svog ćutljivog vodiča.

"Možeš li da mi kažeš nešto o Moneu?" upita Hvi.

Ribogovornica ponovo usredsredi pažnju na silaznu zavojnicu rampe.

"Gospodar je rekao da ćete se raspitivati za Monea", reče ona.

"Onda mi pričaj o njemu."

"Šta ima tu da se priča. On je gospodarev najbliži poverenik."

"Bliži čak i od Dankana Ajdaha."

"Od, da. Moneo je Atreid."

"Moneo me je juče posetio", reče Hvi. "Kazao mi je da bi trebalo da znam nešto o Bogocar. Maneo tvrdi da je Bogocar sposoban da učini bilo šta, bilo šta, uopšte, ukoliko smatra da to ima neke svrhe.

"Mnogi veruju u to", reče Ribogovornica.

"A ti ne veruješ?"

Hvi je postavila ovo pitanje na mestu gde je rampa zavijala svoj poslednji krug i otvarala se u malo predvorje sa zasvođenim ulazom udaljenim svega nekoliko koraka.

"Gospodar Leto će vas odmah primiti", reče Ribogovornica. Okrenula se i pošla uz rampu ne izustivši ni reč o svom uverenju.

Hvi je zakoračila ispod ulaznog luka i obrela se u prostoriji sa niskom tavanicom. Bila je znatno manja od sale za audijencije.

Vazduh je bio svež i suv. Iz skrivenih izvora u gornjim uglovima dopirala je bledožuta svetlost. Oči su joj se polako privikle na umanjeno osvetljenje, opažajući ćilime i meke jastuke razmeštene oko jedne niske gomile... Stavila je šaku na usta kada se ta gomila pomerila, shvativši da je to gospodar Leto na svojim kolima, samo što su kola ležala u udubljenju poda sobe. Odmah joj je postalo jasno zašto je to bilo potrebno. Na ovaj način delovao je manje nadmoćno ljudskim posetiocima; njegova fizička ogromnost nije toliko dolazila do izražaja. Ništa se, međutim, nije dalo učiniti u pogledu dužine i neizbežne mase njegovog tela, osim da se smeste u okrilje senki, tako da je svetlost uglavnom padala na njegovo lice i ruke.

"Uđi i sedi", reče Leto. Kazao je to blagim i prijatnim glasom.

Hvi je prišla jednom crvenom jastuku na svega nekoliko metara od Letovog lica i sela na njega.

Leto je promatrao njene kretnje sa očevitim zadovoljstvom. Na sebi je imala tamnozlatastu odoru, a kosa joj je na potiljku bila upletena u kike, što je doprinosilo da njeno lice izgleda sveže i nevino.

"Poslala sam vašu poruku na Iks", reče ona. "Takođe, saopšila sam im da svakako želite da saznate koliko mi je godina."

"Možda će odgovoriti", reče on. "Njihov odgovor može čak da bude i istinit."

"Htela bih da saznam kada sam rođena, kao i sve okolnosti u vezi sa tim", reče ona, "ali ne znam zbog čega to vas zanima."

"Zanima me sve što je u vezi s tobom."

"Neće im se dopasti to što ste me proizveli u stalnog ambasadora."

"Tvoji gospodari su čudna mešavina formalizma i raspuštenosti", reče on. "Nemam baš mnogo razumevanja za budale."

"Smatrate me budalom, gospodaru?"

"Malki nije bio budala, niti si ti to, draga moja."

"Godinama nemam nikakvih vesti o ujaku. Pitam se ponekad da li je još živ."

"Možda ćemo i to doznati. Da li je Malki ikada razgovarao s tobom o mom upražnjavanju takija?" Za trenutak se zamislila, a

potom upitala: "To se zvalo ketman u doba starih Slobodnjaka?"

"Da, to je veština prikrivanja identiteta u slučajevima kada bi njegovo otkrivanje moglo da bude štetno."

"Sada se dobro sećam toga. Kazao mi je da ste, pod raznim pseudonimima, pisali istorije, od kojih su neke veoma dobro poznate."

"To je bilo prilikom našeg razgovora o takiji."

"Zašto govorite o tome, gospodaru?"

"Da bih izbegao druge teme. Da li si znala da sam ja napisao knjige - Noaha Arkrajta?"

Nije mogla da suzdrži kikot. "Kako je to zabavno, gospodaru. Od mene su sve vreme zahtevali da čitam o njegovom životu."

"To sam ja, takođe, napisao. Koje tajne su tražili da izvučeš iz mene?"

Nije ni trepnula na ovu njegovu stratešku promenu predmeta razgovora.

"Žele da saznaju o unutrašnjem delovanju religije gospodara Leta."

"Zar još to žele?"

"Žele da saznaju na koji način preuzimate upravljanje religijom iz ruku Bene Geserita."

"Nadajući se, bez sumnje, da se u tome i sami mogu okušati."

"Sigurna sam da i to imaju na umu, gospodaru."

"Hvi, ti si užasan predstavnik Iksijanaca."

"Ja sam vaš sluga, gospodaru."

"Postoji li nešto što tebe lično zanima?"

"Bojim se da bi vas moja radoznalost mogla uznemiriti", reče ona.

Za trenutak ju je netremice posmatrao, a onda reče: "Shvatam. Da, u pravu si. Za sada je bolje da izbegavamo prisnije razgovore. Želiš li da ti pričam o Sestrinstvu?"

"Da, to bi bilo dobro. Znate li da sam danas srela jednog člana poslanstva Bene Geserita?"

"To će biti Anteak."

"Na mene je delovala zastrašujuće", reče ona.

"Nema razloga da zazireš od Anteak. Ona je došla u tvoju ambasadu po mojoj naredbi. Da li ste bili svesni da su vas zaposeli

Liceigrači?"

Hvi zastade dah, a zatim se ukoči dok joj je hladnoća ispunjavala grudi. "Otvi Jake?" upita ona.

"Podozrevala si?"

"Jedino što mi se nije dopadao, a i rečeno mi je da..." Ona slegnu ramenima, a onda, kada joj je puklo pred očima, upita: "Šta se dogodilo s njim?"

"Sa pravim? Mrtav je. To je uobičajen postupak koji Liceigrači primenjuju u takvim slučajevima. Moje Ribogovornice dobile su izičito naređenje da unište sve Liceigrače u tvojoj ambasadi."

Hvi ne reče ništa, ali suze zaiskriše na njenim jagodicama. Ovo objašnjava zbog čega su ulice prazne, Anteakino zagonetno 'Da'. Objasnjava mnoge stvari.

"Obezbediću ti pomoć Ribogovornica sve dok ne budeš u stanju da pronađeš novo rešenje", reče Leto. "Moje Ribogovornice će te valjano čuvati."

Hvi otre suze sa lica. Inkvizitori sa Iksa goropadno će reagovati protiv Tleilaksa. Da li će na Iksu poverovati u njen izveštaj? Čitavo osoblje njene ambasade zaposednuto Liceigračima. Bilo je teško poverovati u to.

"Svi?" upita ona.

"Liceigrači nisu imali razloga da ostave bilo kog od tvojih ljudi u životu. Trebalo je da upravo ti budeš sledeća žrtva."

Ona se strese.

"Odugovlačili su sa tobom", reče on, "jer su znali da će morati da izrade do te mere vernu kopiju da uzmognu obmanuti i moja čula. A nisu sasvim načisto u pogledu mojih sposobnosti."

"Onda Anteak..."

"Sestrinstvo i ja delimo sposobnost da prepoznamo Liceigrače. A Anteak... pa, ona je veoma dobra u onome što radi."

"Niko ne veruje Tleilaksima", primeti ona. "Zbog čega nisu odavno izbrisani sa lica sveta?"

"Specijalisti imaju svoje vrednosti, kao i svoja ograničenja. Iznenaduješ me, Hvi. Nisam pretpostavljao da možeš da budeš tako krvožedna."

"Tleilaksi... suviše su okrutni da bi bili ljudska bića? Oni nisu

ljudska bića!"

"Uveravam te da ljudska bića mogu da budu jednako okrutna. I ja sam povremeno bivao okrutan."

"Znam, gospodaru."

"S razlogom. No, jedina skupina o čijem sam uklanjanju razmišljao jeste Bene Geserit."

Njeno zaprepašćenje gotovo da se nije moglo iskazati rečima.

"One su toliko blizu onome što bi trebalo da budu, a opet toliko daleko", reče on.

Skupila je samo snage da prozbori: "Ali Usmena Predanja kažu..."

"Religija časnih majki, da. Nekad su sazdavale posebne religije, za posebna društva. Zvale su to inženjering. Kakvo je tvoje mišljenje o tome?"

"To je bezdušno."

"Zaista. Ishodi odgovaraju greškama. Čak i posle svih velikih nastojanja na ekumenizmu, širom Carstva zadržali su se bezbrojni bogovi; manja božanstva i tobožnji propovednici."

"Vi ste to promenili, gospodaru."

"U nekoliko. No, bogovi teško umiru, Hvi. Moj monoteizam preovladuje, ali prvobitni panteon i dalje postoji; spustio se u podzemlje najrazličitije prurušen."

"Gospodaru, osećam u vašim rečima... neku..." Zavrtela je glavom.

"Da li i ja delujem hladno proračunato, poput Sestrinstva?"

Ona klimnu.

"Slobodnjaci su obožavali mog oca, velikog Muad'Diba, iako on uistinu nije mario da ga smatraju velikim."

"Da li su Slobodnjaci bili..."

"Da li su bili u pravu? Draga moja Hvi, oni su uviđali svu korisnost moći i stoga su po svaku cenu hteli da sačuvaju vlast."

"To me uznemirava... gospodaru."

"To mogu da razumem. Ne dopada ti se pomisao da je moguće tako lako postati Bog, kao da je to svima pristupačno."

"Zvuči odviše lako, gospodaru". U njenom glasu pojavio se neki daleki ispitivački prizvuci.

"Uveravam te da to nipošto ne može bilo kome da se dogodi."

"Ali iz ovoga što ste rekli proizilazi da ste vi svoj status Boga nasledili od..."

"Nikad nemoj to spominjati pred Ribogovornicama", reče on.
"One se surovo obračunavaju sa jereticima."

Pokušala je da proguta pljuvačku kroz suvo grlo.

"Govorim ti ovo samo da bih te zaštitio", reče on.

Glas joj je bio slabašan. "Hvala, gospodaru."

"Moj božanski status započeo je kada sam svojim Slobodnjacima rekao da više ne mogu plemenima da dajem vodu mrtvih. Znaš li šta je voda mrtvih?"

"U vreme Dine to je bila voda koja se dobijala iz tela umrlih", reče ona.

"Ah, pa da. Čitala si Noaha Arkrajta."

Uspela je da se blago osmehne.

"Saopštio sam Slobodnjacima da tu vodu treba posvetiti Vrhunskom Božanstvu, koje je ostalo bezimeno. Mojom velikodušnošću Slobodnjacima je bilo dopušteno da i dalje kontrolišu tu vodu."

"Mora da je voda u to doba bila veoma dragocena."

"Veoma! A ja kao predstavnik tog bezimenog božanstva nisam baš pomno nadzirao tu dragocenu vodu tokom skoro tri stotine godina."

Ona se ugrize za donju usnu.

"Još zvuči račundžijski?" upita on.

Ona klimnu.

"I bilo je. Kada je kucnuo čas da posvetim vodu moje sestre, izveo sam jedno čudo. Glasovi svih Atreida progovorili su iz Ganine urne. Tako su moji Slobodnjaci otkrili da sam ja to njihovo Vrhunsko Božanstvo."

Čuvši ovo otkriće, Hvi prozbori zastrašenim glasom punim zbunjenosti i nesigurnosti. "Gospodaru, da li vi to meni kažete da u stvari niste Bog?"

"Kažem ti da ne igram žmurke sa smrću."

Zurila je u njega nekoliko trenutaka pre nego što je odgovorila na način koji ga je uverio da je razumela dublje značenje njegovih reči.

Bila je to reakcija zbog koje mu je postala još draža.

"Vaša smrt neće biti kao druge smrti", reče ona.

"Divna Hvi", promrmlja on.

"Čudim se da se vi ne plašite sada nekog istinskog Vrhunskog Božanstva", reče ona.

"Da li me ti to osuđuješ, Hvi?"

"Ne, ali strahujem za vas."

"Pomisli na cenu kaju plaćam", reče on. "Svaki moj potonji delić nosiće nešto od moje svesti zaptivene u sebi, bespomoćan i izgubljen."

Ona položi oba dlana na usta i zagleda se u njega.

"To je taj užas sa kojim moj otac nije mogao da se suoči i koji je pokušao da spreči: beskrajna podeljenost i potpodeljenost slepog identiteta."

Ona spusti ruke i prošapta: "Bićete svesni?"

"Na neki način... ali i nem. Po jedan mali biser moje svesti otići će sa svakim peščanim crvom i svakom peščanom pastrmkom - znajući to, ali i nesposoban da pokrene makar i jednu ćeliju, svestan u beskrajnom snu."

Stresla se.

Leto je promatrao njen napor da shvati jedno takvo postojanje. Da li je mogla da zamisli konačno rasulo kada se poddelovi njegovog identiteta budu upirali da održe kontrolu nad iksijanskom mašinom koja je beležila njegove dnevnike? Da li je mogla da nasluti bolnu tišinu koja će uslediti posle tog strahotnog rasparčavanja?

"Gospodaru, oni bi upotrebili ovo saznanje protiv vas, ukoliko bih im ga otkrila."

"Hoćeš li im reći?"

"Razume se da neću!" Ona polako odmahnu glavom. Zbog čega je prihvatio taj jezivi preobražaj? Zar se to nije moglo izbeći?

Zatim reče: "Zar se mašina koja beleži vaše misli ne bi mogla podesiti na..."

"Na milion mene? Na milijardu ili na još više? Moja draga, draga Hvi, nijedan od tih svesnih bisera neće odista biti ja."

Oči joj se ispuniše suzama. Zatreptala je i duboko udahнула. Leto je u načinu na koji je dopustila da je preplavi plima smirenosti

prepoznao tragove vežbi Bene Geserita.

"Gospodaru, strašno ste me uplašili."

"I ti ne razumeš zbog čega sam to učinio."

"Zar mi je to razumevanje dostupno?"

"Oh, da. Mnogi su u stanju da to razumeju. Druga je stvar na koji način ljudi koriste neko saznanje."

"Hoćete li me podučiti šta da činim?"

"Ti već znaš."

Ćutke je primila njegove reči, a zatim prozborila: "Sve ovo je u nekakvoj vezi sa vašom religijom. Mogu to da osetim."

Leto se osmehnu. "Za ovako divan dar kao što si ti, u stanju sam da gotovo sve oprostim tvojim iksijanskim gospodarima. Pitaj i saznaćeš."

Nagnula se prema njemu, zaklativši se na jastuku. "Recite mi nešto određenije o unutrašnjem dejstovanju vaše religije."

"Uskoro ćeš saznati sve o meni, Hvi. Obećavam ti. Važno je da zapamtiš da to u suštini nije daleko od obožvanja sunca kod naših primitivnih predaka."

"Obožavanja... sunca?" Trgla je telo unazad. "To sunce koje upravlja svekolikim kretanjem, ali koje se ne može dotaći - to sunce je smrt."

"Vaša... smrt?"

"Svaka religija kruži poput planete oko sunca, od koga dobija energiju neophodnu za svoje potojanje."

Glas joj je bio tek nešto čujniji od šapata: "Šta vi vidite u vašem suncu, gospodaru?"

"Vaseljenu sazdanu od mnoštva prozora kroz koje mogu da virim. Sve što prozor uokviruje, ja to vidim."

"Budućnost?"

"Vaseljena je u svojoj osnovi bezvremena i stoga sadrži svavremena i sve budućnosti."

"Dakle, istina je", reče ona. Videli ste stvar koju ovo..." Ona pokaza prema njegovom dugačkom rebrastom telu, "... koju ovo sprečava?"

"Nalaziš li u sebi oslonac za verovanje da bi ovo, u izvesnoj meri moglo da bude sveto?" upita on.

Mogla je jedino da klimne.

"Ako želiš da podeliš sve sa mnom", reče on, "moram te upozoriti da će to biti užasno breme."

"Hoće li, gospodaru, time vaše breme biti manje?"

"Ne manje, ali ću ga lakše nositi."

"Onda, želim da ga podelim. Recite mi, gospodaru?"

"Još ne, Hvi. Moraćeš da se još malo strpiš."

Uzdahnula je skrivajući svoje razočarenje.

"Jedina nevolja je u tome što moj Dankan Ajdaho postaje nestrpljiv", reče Leto. "Moraću uskoro da se pobrinem za to."

Bacila je pogled preko ramena, no mala soba je i dalje bila prazna.

"Želite li da vas sada napustim?"

"Želeo bih da me nikad ne napustiš."

Netremice ga je posmatrala, opažajući žestinu njegovog pogleda, gladnu prazninu njegovog izraza koji ju je ispunjavao tugom. "Gospodaru, zbog čega meni poveravate svoje tajne?"

"Neću tražiti da budeš nevesta jednog Boga."

Oči joj se raširiše od zaprepašćenja.

"Ne odgovaraj", uziknu on.

Gotovo ne pomerivši glavu skliznula je pogledom duž njegovog senovitog tela.

"Ne tragaj za onim mojim delovima koji više ne postoje", reče on. "Neki oblici telesne prisnosti za mene više nisu mogući."

Ponovo je usredsredila pažnju na to zakukuljeno lice, zapažajući ružičastu kožu njegovih obraza, duboko ljudske crte u tom tuđinskom okviru.

"Ako želiš decu" reče on, "zahtevaću od tebe jedino dozvolu da sam odaberem oca. Ali ja još ništa nisam tražio od tebe."

Glas joj je sada bio slabašan. "Gospodaru, zaista ne znam šta da..."

"Uskoro se vraćam u Citadelu", reče on. "Doći ćeš k meni tamo, pa ćemo razgovarati. Govoriću ti, tada, o stvarima koje spečavam."

"Uplašena sam, gospodaru. Bojim se više nego što sam ikada zamšljala da je to moguće."

"Ne boj me se, Hvi. Prema mojoj dobroj Hvi mogu da budem

samo dobar. Što se tiče ostalih opasnosti, moje Ribogovornice će te štiti vlastitim telima. One neće dopustiti da te bilo šta ugrozi."

Hvi se pridiže i počne da drhti.

Leto primeti koliko su je njegove reči duboko dirnule i to ga zabole. Hviine oči zablistaše suzama. Čvrsto je stisnula šake da bi sprečila drhtanje. Znao je da će rado doći kod njega u Citadelu. Ma šta zatražio, njen odgovor uvek bi bio odgovor njegovih Ribogovornica:

"Da, gospodaru."

Leto postade svestan da bi ona, kada bi mogla da zameni mesto sa njim i preuzme njegovo breme, to rado učinila. Činjenica da joj to nije bilo moguće doprinosila je njenom bolu. Predstavljala je spoj inteligencije i duboke osećajnosti, lišena svih Malkijevih hedonističkih slabosti. Bila je upravo zastrašujuća u svojoj savršenosti. Sve u njoj iznova ga je uveravalo da je bila tačno ona vrsta žene koju bi, da je ikada dostigao svoju zrelu muškost, poželeo (Ne! Zahtevao!) za svoju suprugu.

A Iksijanci su to znali.

"Ostavi me sada", prošapta on.

26.

Mom narodu ja sam i otac i majka. Upoznao sam ekstazu rođenja i ekstazu smrti i znani su mi obrasci koje vi morate da naučite. Nisam li tumarao, opijen, kroz vasseljenu obličja? Da! Video sam vas ocrtane u svetlosti. Ta vasseljena za koju govorite da je vidite i osećate, ta vasseljena moj je san. Moja energija se uredsređuje na njega i ja sam u ma kom carstvu i svakom carstvu. Tako ste i vi rođeni.

'Ukradeni dnevnici'

"Moje Ribogovornice su mi saopštile da si odmah po povratku sa Sijajnika otišao u Citadelu", reče Leto.

Upravio je optužujući pogled u Ajdaha koji je stajao pored mesta na kome je sedela Hvi pre jednog časa. Tako mali vremenski razmak - pa ipak je Leto oecao prazninu kao da su protekli vekovi.

"Bilo mi je potrebno vreme da razmislim", reče Ajdaho. Bacio je pogled u udubljenje u kome su počivala Letova kola.

"I da razgovaraš sa Sionom?"

"Da." Ajdaho podiže pogled ka Letovom licu.

"Ali tražio si Monea", reče Leto.

"Da li te izveštavaju o svakom mom pokretu?" upita plaho Ajdaho.

"Ne o svakom."

"Ponekad je ljudima potrebno da budu sami."

"Razume se. No, nemoj da optužuješ Ribogovornice zato što se brinu o tebi."

"Siona kaže da će biti stavljena na kušnju!"

"Jesi li zbog toga tražio Monea?"

"Kakva je to provera?"

"Moneo zna. Pretpostavljam da si zbog toga želeo da ga vidiš."

"Ništa ti ne pretpostavljaš! Ti znaš."

"Sijajnok te je uznemirio, Dankane. Žao mi je."

"Da li imaš predstavu o tome kako je meni... ovde?"

"Sudbina gole nije laka", reče Leto. "Neki životi su teži od drugih."

"Nije mi potrebna nikakva mladalačka filozofija."

"Šta ti je potrebno, Dankane?"

"Potrebno mi je da saznam neke stvari."

"Na primer?"

"Ne shvatam nijednog čoveka oko tebe! Ne pokazujući nikakvo iznenađenje, Moneo mi je rekao da je Siona učesnik pobune protiv tebe. Njegova rođena kćer!"

"U svoje vreme Moneo je takođe bio pobunjenik."

"Pa, o tome i govorim. Jesi li i njega proveravao?"

"Da."

"Hoćeš li i mene?"

"Upravo te proveravam."

Ajdaho je nekoliko časaka zurio u njega, a zatim reče: "Ne razumem tvoju vladavinu, tvoje Carstvo, ništa od svega toga. Što više otkrivam, to više shvatam da mi nije jasno šta se, zapravo, događa."

"Kakva sreća da si konačno otkrio puteve mudrosti."

"Šta?" Silovit izliv Ajdahove zbunjenosti uzdigao je njegov glas do ratničkog pokliča, koji ispuni malu sobu.

Leto se osmehnu. "Dankane, zar ti nisam rekao da je najsavršenija prepreka saznavanju kada pomisliš da nešto znaš?"

"Onda mi reci šta se događa?"

"Moj prijatelj Dankan Ajdaho stiče jednu novu naviku. Uči da uvek gleda iza onog što misli da zna."

"U redu, u redu." Ajdaho je polako klimao u ritmu izgovaranja reči. "Šta je to iza što je uticalo da uzmem udela u onome u Sijajniku?"

"Nastojim da vežem Ribogovornice sa zapovednikom moje straže."

"A ja moram da ih odbijam. Pratnja koja me je izvela iz Citadele želela je da se zaustavi zbog jedne orgije. A one koje su me dovele ovamo kada si ti..."

"One znaju kakvo mi zadovoljstvo pričinjava da vidim decu Dankana Ajdaha."

"Proklet bio! Ja nisam tvoj rasplodni pastuv!"

"Nema potrebe da vičeš, Dankane."

Ajdaho nekoliko puta duboko uzdahnu, a zatim reče: "Kad im kažem 'Ne' one se u početku ponašaju uvređeno, a potom postupaju

sa mnom kao da sam neki prokleti... " Zavrteo je glavom i dodao:
"Neki prokleti svetac ili tako nešto."

"Zar ti se ne pokoravaju?"

"Ne postavljaju nikakva pitanja... osim ako to nije suprotno tvojim naredjenjima. Ja nisam želeo da dođem ovamo."

"Pa, ipak su te dovele."

"Prokleta dobro znaš da tebi nikada ne bi otkazale poslušnost."

"Drago mi je što si došao, Dankane."

"Oh, to mogu da primetim."

"Ribogovornice znaju koliko si ti poseban, koliko te ja volim i koliko ti dugujem. Kada smo ti i ja posredi, nikad se ne postavlja pitanje poslušnosti ili neposlušnosti. Zapamti, Dankane, nikad."

"Šta je onda u pitanju?"

"Odanost."

Ajdaho zamišljeno utonu u ćutanje.

"Jesi li osetio moć Siajnoka", upita Leto.

"Tričarija."

"Zbog čega te je onda to uznemirilo?"

"Tvoje Ribogovornice nisu vojska, one su tvoja policijska sila."

"Tako mi mog imena, uveravam te da nisi u pravu. Policija je neizbežno podmićena."

"Iskušavaš me putem moći", prebaci mu Ajdaho.

"To je ta provera, Dankane."

"Ne veruješ mi?"

"Podrazumeva se da verujem u tvoju bespogovornu odanost Atreidima."

"Čemu onda sva ova jalava priča o podmićivanju i proveru?"

"Ti si me optužio da držim policijsku silu. Policija uvek vodi računa o tome da zločinci napreduju. Potrebno je da policajac bude odista glup pa da prenebregne činjenicu da je položaj izvršnog organa vlasti najisplativije mesto u svetu kriminala uopšte."

Ajdaho ovlaži jezikom usne i pogleda Leta, očito pometen.

"Ali moralna priprema za... mislim zakonito... zatvori za..."

"Kakva korist od zakona i zatvora kada kršenje zakona nije greh?"

Ajdaho polako nakrivi glavu na desnu stranu: "Pokušavaš li da mi

kažeš da je tvoja prokleta religija..."

"Kažnjavanje grehova može biti krajnje neobično."

Ajdaho pokaza palcem preko ramena ka svetu što je ležao iza vrata male odaje. "Sve te priče o smrtnim kaznama... o tom batinjanju."

"Nastojim da se što je moguće manje oslanjam na zakone i zatvore."

"Moraš da imaš neke zatvore!"

"Zar moram? Zatvori su potrebni samo da bi se proizvela opsena da su sudovi i policija delotvorni. Oni su neka vrsta osiguranja posla."

Ajdaho se napola okrenu i uperi kažiprst ka vratima kroz koja je ušao u malu sabu. "Imaš čitave planete, koje nisu ništa drugo do zatvori!"

"Pretpostavljam da bi svuda mogao da vidiš zatvor, ukoliko je to u skladu sa tvojim prividima."

"Prividi!" Ajdaho naglo spusti ruku niz bok i ostade bez reči.

"Da. Govoriš o zatvorima, policiji i zakonima, sve samim savršenim prividima iza kojih jedna koristoljubiva, vlastodržačka vrhuška može da deluje uočavajući sasvim tačno da je iznad vlastitih zakona."

"I ti zaista misliš da se sa zločinom može izaći na kraj uz..."

"Ne sa zločinima, Dankane, sa grehovima..."

"Ti, dakle smatraš da tvoja religija može..."

"Jesi li zapazio osnovne grehe?"

"Šta?"

"Pokušaj da se podmite članovi moje vlade i podmićivanja koja vrše članovi moje Vlade."

"A u čemu se sastoji to podmićivanje?"

"U biti, reč je o nemaru da se uoči i obožava svetost boga Leta."

"Tebe?"

"Mene."

"Ali na samom početku si mi rekao da..."

"Misliš da ja ne verujem u vlastitu božansku prirodu? Budi obazriv, Dankane."

Ajdahov glas poprimi srditu jednolikost. "Rekao si mi da je jedan

od mojih zadataka da potpomognem čuvanju tvoje tajne, da si..."

"Ti ne znaš moju tajnu."

"Da si tiranin? To nije..."

"Bogovi imaju više moći nego tirani, Dankane."

"Ne dopada mi se ovo što sada čujem."

"Kada je ijedan Atreid ikada od tebe tražio da ti se dopada tvoj posao?"

"Tražiš da zapovedam tvojim Ribogovornicama koje su i sudije i porota i krvnici..." provali iz Ajdaha.

"I šta još?"

Ajdaho je ćutao.

Leto je hladnim pogledom merio razdaljinu između njih dvojice; tako kratko rastojanje, a ipak toliko veliko. Ovo je kao poigravanje sa već upecanom ribom, pomisli Leto. Moraš da proračunaš kritičnu tačku svakog elementa u toj borbi.

Problem sa Ajdahon bio je u tome što bi, čim se nađe u mreži, to uvek ubrzavalo njegov kraj. A ovog puta to se događalo veoma brzo. Leta obuze tuga.

"Ja neću da te obožavam", reče Ajdaho.

"Ribogovornice su svesne da ti uživaš posebnu povlasticu", reče Leto.

"Kao Moneo i Siona?"

"Mnogo drugačiju."

"Pobunjenici su, dakle, poseban slučaj."

Leto se kiselo nasmeši.

"Svi moji najpoverljiviji podanici bili su u svoje vreme pobunjenici."

"Ja to nisam bio."

"Bio si sjajan pobunjenik. Pomogao si Atreidima da preotmu carstvo od vladajućeg monarha."

Ajdaho skide pogled sa Leta i stade da prebira po sećanju. "Zaista, jesam." Žustro je zavrteo glavom kao da želi da otrese nešto iz kose. "Pogledaj šta si učinio od tog carstva."

"Uneo sam jedno novo ustrojstvo u njega, ustrojstvo nad ustrojstvima."

"To ti misliš."

"Podaci su zamrznuti u ustrojstvima, Dankane. Mi možemo da

upotrebimo jedno ustrojstvo da bismo razrešili neko drugo.

Nepostojana ustrojstva najteže je prepoznati i razumeti."

"I dalje trućarije."

"Već si jednom napravio ovakvu grešku."

"Zbog čega si Tleilaksima dopustio da me baskonačno vraćaju u život - jednog golu za drugim. Gde je u tome ustrojstvo?"

"Zbog vrednosti koje u izobilju poseduješ. Prepustiću mom ocu da ti to kaže."

Ajdaho se blago isceri.

Leto prozbori Muad'Dibovim glasom, pa mu čak i zakukuljeno lice poprimi očeve crte. "Bio si mi najbolji prijatelj, Dankane, bolji čak i od Garnija Haleka. Ali ja sam prošlost."

Ajdaho zapanjen, s mukom proguta pljuvačku. "Stvari koje činiš!"

"Iduna štetu Atreidima?"

"Prokleta si u pravu!"

Leto povratu Uobičajen glas. "Ipak, još sam Atreid."

"Jesi li, doista?"

"Šta bi drugo mogao da budem?"

"Kad bih samo znao!"

"Misliš li da izvodim trikove rečima i glasovima?"

"Do sto đavola, a šta, u stvari, činiš?"

"Štitim život dok polako postavljam pozornicu sa sledeći ciklus."
"Štitiš život ubijanjem?"

"Smrt je često bila od koristi životu."

"To nije geslo Atreida."

"Ali, jeste. Mi često uviđamo vrednost smrti. Iksijanci, međutim, tu vrednost nikada nisu mogli da uoče."

"Šta Iksijanci imaju sa..."

"Puno toga. Oni žele da načine mašinu koja bi prikrila njihove druge mahinacije."

Ajdaho prozbori zamišljenim glasom: "Da li je zbog toga Iksijanski ambasador bio ovde?"

"Video si Hvi Noree", reče Leto.

Ajdaho pokaza naviše. "Upravo je odlazila kada sam ja došao."

"Razgovarao si sa njom?"

"Pitao sam je šta je radila ovde. Odgovorila mi je da je birala

stranu."

Gromki smeh provali iz Leta. "Oh, bože", reče on. "Tako je dobra. Da li ti je otkrila svoj izbor?"

"Rekla mi je da sada služi Bogocararu. Nisam joj poverovao, razume se."

"Ipak, trebalo je da joj poveruješ."

"Zbog čega?"

"Ah da. Zaboravio sam da si jednom posumnjao čak i u moju babu Džesiku."

"Imao sam dobar razlog za to."

"Da li isto tako sumnjaš i u Sionu?"

"Počinjem da sumnjam u svakog."

"A kažeš mi da ne znaš od kakve si mi koristi", reče Leto prekornim glasom.

"Šta je sa Sionom?" upita Ajdaho. "Rekla mi je da želiš da nas... hoću da kažem, do đavola."

"Ono u šta kod Sione moraš da imaš poverenja jeste njena kreativnost. Ona je u stanju da stvara novo i lepo. Istinska kreativnost uvek zavređuje poverenje."

"Čak i mahinacije Iksijanaca?"

"To nije kreativno. Kreativnost se uvek prepoznaje po tome što je širom otkrivena. Skrivanje odaje postojanje neke druge sile."

"Onda ne veruješ ovoj Hvi Noree, ali..."

"Verujem joj, i to upravo iz razloga koje sam ti sad izneo."

Ajdaho se namrgodi, a zatim opusti i uzdahnu. "Najbolje će biti da se potrudim da je bolje upoznam. Ako je ona neko koga ti..."

"Ne! Držaćeš se podalje od Hvi Noree. Smislio sam za nju nešto posebno."

27.

Izdvojio sam unutar sebe iskustvo grada i pažljivo ga ispitao. Zamisao me opčinjava. Obrazovanje jedne biološke zajednice lišeno dejstvujuće potporne društvene zajednice vodi u rasulo. Čitavi svetovi postajali su zasebne biološke zajednice bez međuzavisnog društvenog ustrojstva, a to je uvek vodilo u propast. U uslovima prenaseljenosti ove pojave postaju dramatično poučne. Geto je poguban. Psihički stresovi prenaseljenosti stvaraju pritiske koji silovito izbijaju na površinu. Grad je pokušaj da se ove sile obuzdaju. Društveni oblici kojima gradovi izvode takav pokušaj vredni su proučavanja. Treba imati u vidu da postoji određena zlovolja u pogledu ustrojavanja bilo kakvog društvenog poretka. To je bitka za postojanje jednog veštačkog bića. Despotizam i ropstvo preteći se nadnose. Dolazi do mnogih nepravdi i stoga se pojavljuje potreba za zakonima. Zakon razvija vlastito ustrojstvo moći, stvarajući nove i nove nepravde. Takva trauma može se isceliti saradnjom a ne sukobljavanjem. Iscelitelj se poznaje po spremnosti da pozove na saradnju.

'Ukradeni dnevnicí'

Moneo kroči u Letovu malu odaju vidno uznemiren. On je, inače, voleo ovo mesto za sastajanje zbog toga što su kola Bogocara ležala u ugnuću odakle je smrtonosni napad crva bio teže izvodljiv, a valjalo je imati u vidu i nepobitnu činjenicu da je Leto svom upravniku izuzetno dozvolio da se spusti ovamo iksijanskim cevničim liftom umesto da pešači niz onu beskrajnu rampu. Ali Moneo je osećao da će vesti koje je ovog jutra donosio zasigurno izazvati Crva koji je bio Bog.

Kako da mu to izložim?

Minuo je tek jedan čas od svitanja četvrtog dana svetkovine. Ovu činjenicu Moneo je pozdravljao sa mirom u duši samo zbog toga što ga je za toliko privodila bliže kraju svih ovih muka.

Leto se promeškolji u trenutku kada Moneo stupi u malu odaju.

Na njegov znak uključilo se osvetljenje, uokvirujući mu samo lice.
"Dobro jutro, Moneo", reče on.

"Straža me je obavestila da si zahtevao da te smesta primim.
Zašto?"

Moneo je iz iskustva znao da je opasnost ležala u iskušenju da prebrzo otkrije premnogo.

"Proveo sam izvesno vreme sa Časnom Majkom Anteak", reče on. "Iako ona to vešto skriva, siguran sam da je mentat."

"Da. Bene Geseriti su sklone da mi ponekad otkažu poslušnost. Taj oblik nepokornosti me zabavlja."

"Znači li to da ih nećete kazniti?"

"Moneo, ja sam, najposle, jedini roditelj koga moj narod ima. Roditelj mora da bude koliko velikodušan toliko i strog."

Dobrog je raspoloženja, pomisli Moneo. Moneu se ote kratak uzdah olakšanja, na šta se Leto nasmeši.

"Anteak je prigovorila kada sam joj rekao da ste naredili amnestiju za nekoliko odabranih Liceigrača među našim zarobljenicima."

"Njima sam namenio značajnu ulogu na svetkovini", reče Leto.

"Gospodaru?"

"Objasniću ti kasnije. Pređimo na vesti koje su te naterale da baneš kod mene u ovo doba."

"Ja... Ahhh..." Moneo je grickao gornju usnu. "Tleilaksi su bili prilično brbljivi u svom napadnom nastojanju da mi se umile."

"Svakako da jesu. I šta su ti otkrili?"

"Oni... ah, pribavili su Iksijancima dovoljno uputstava i opreme da načine... ah, ne baš golu, ne čak ni klona. Možda bismo mogli da upotrebimo tleilaski naziv: ćelijsko prestrojavanje. Taj... Ahh... eksperiment izveden je u nekoj vrsti zaštitne naprave za koju su im ljudi iz Esnafa zajemčili da je neprobojna za vaše moći."

"A ishod?" Leto oseti da je postavio pitanje u hladni vakuum.

"Nisu sigurni. Tleilaksima nije bilo dozvoljeno da prisustvuju. Zapazili su, ipak, da je Malki ušao u tu... ah, komoru i da je kasnije odatle izveo jedno dete."

"Da! Znam!"

"Znate?" Moneo se zgranu.

"Logičkim razmišljanjem. I sve se to dogodilo pre nekih dvadeset i šest godina."

"Tačno tako, gospodaru."

"Oni su ustanovili da je to dete Hvi Noree?"

"Nisu sigurni, gospodaru, ali..." Moneo neodređeno slegnu ramenima.

"Svakako. I kakav sada zaključak izvlačiš iz toga, Moneo?"

"U novog iksijanskog ambasadora ugrađena je neka duboka svrha."

"Svakako da jeste, Moneo. Zar ti nije pala u oči neobičnost koliko Hvi, divna Hvi, predstavlja pandan strašnom Malkiju. Njegova sušta suprotnost u svemu, uključujući i pol."

"Nisam pomislio na to, gospodaru."

"Ja jesam."

"Smesta ću je poslati natrag na Iks", reče Moneo.

"Nećeš uraditi ništa ni nalik na to!"

"Ali, gospodaru, ako oni..."

"Moneo, zapazio sam da retko okrećeš leđa opasnosti. Drugi to često čine, ali ti - retko. Zašto bi hteo da povučem jedan tako očigledno glup potez."

Moneo proguta knedlu.

"Dobro. Dopada mi se kad uvidiš grešku u svojim metodima", reče Leto.

"Hvala, gospodaru."

"Dopada mi se, takođe, kada iskreno izražavaš zahvalnost, kao što si upravo učinio. A sada mi reci nešto drugo. Da li je Anteak bila sa tobom kada si daznao za ovu novost?"

"U skladu sa vašom naredbom, gospodaru."

"Odlično. To će malo uskomešati stvari. A sada me ostavi i otidi do gospe Hvi. Reći ćeš joj da želim da je odmah vidim. To će je uznemiriti. Ona živi u uverenju da se nećemo ponovo sresti dok je ne pozovem u Citadelu. Od tebe tražim da joj odagnaš strahove."

"Na koji način, gospodaru?"

Leto mu se obrati žalostivim glasom: "Moneo, zašto tražiš savet za nešto u čemu si stručnjak? Umiri je i dovedi je odmah ovamo uverenu u moje plemenite namere prema njoj."

"Da, gospodaru." Moneo se lako nakloni i odstupi za korak.

"Samo časak, Moneo."

Moneo stade kao ukopan, a pogled mu se prikova za Letovo lice.

"Zbunjen si, Moneo", reče Leto. "Ponekad ne znaš šta da misliš o meni. Da li sam svemoćan i svepredviđajući. Donosiš mi te sitne glasine i pitaš se: Da li to već zna? Ako već zna, zbog čega se ja onda petljam? Ali, ja sam ti naredio da me izveštavaš o tim stvarima, Moneo. Zar tvoja poslušnost nije poučna?"

Moneo načini pokret kao da hoće da slegne ramenima, ali se predomisli. Usne mu zadrhtaše.

"Vreme može biti i mesto, Moneo", reče Leto. "Sve zavisi od toga gde stojiš, na šta gledaš i šta čuješ. Mera za to počiva u samoj svesti."

Posle dužeg ćutanja, Moneo se usudi da kaže: "Je li to sve, gospodaru?"

"Ne, nije sve. Siona će danas primiti paket koji će joj uručiti Esnafov glasnik. Ništa ne sme da omete isporuku tog paketa. Jesi li razumeo?"

"Šta je... Šta je u tom paketu, gospodaru?"

"Neki prevodi, štivo koje želim da pročita. Ništa ne preduzimaj da to sprečiš. U paketu nema melanža."

"Kako... kako ste znali da sam se upravo plašio da je u paketu..."

"Zato što se bojiš začina. On bi mogao da ti produži život, ali ti to izbegavaš."

"Bojim se njegovih drugih posledica, gospodaru."

"Darežljiva priroda obdarila je melanž svojstvom da otkriva neke od neočekivanih dubina duše, pa ipak, ti se toga bojiš."

"Ja sam Atreid, gospodaru!"

"Ah, da, a prema Atreidima melanž može da otkrije tajnu vremena kroz čudnovat proces unutrašnjeg otkrovenja."

"Dovoljno mi je da se setim načina na koji ste me proverili, gospodaru."

"Zar ne uviđaš da je za tebe nužno da budeš prijemčiv za Zlatnu Stazu?"

"Ne bojim se ja toga, gospodaru."

"Bojiš se drugih iznenađenja, stvari koje su me nagnale da se za

ovo opredelim."

"Dovoljno mi je da vas pogledam, gospodaru, pa da se suočim sa tim strahom. Mi, Atreidi..." On zamuknu, jer su mu usta bila potpuno suva.

"Ne želiš sva ona sećanja predaka i ostalih koja se jate u meni!"

"Ponekad... ponekad, gospodaru, mislim da je začim prokletstvo Atreida!"

"Da li bi voleo da se ja nikada nisam pojavio?"

Moneo je ćutao.

"Ali melanž ima svoje vrednosti, Moneo. Neophodan je Esnafovim navigatorima. Bez njega bi se Bene Geserit izopačio u bespomoćan buljuk plačljivog ženskinja."

"Moramo da živimo sa tim ili bez toga, gospodaru. Znam to."

"Vrlo pronicljivo, Maneo. No, ti si ipak izabrao da živiš bez toga."

"Zar nemam prava na takav izbor, gospodaru?"

"Za sada."

"Gospodaru, šta to..."

"Postoji dvadeset osam različitih reči za melanž na običnom galaškom. Opisuju ga po njegovoj nameni, po njegovoj razblaženosti, po njegovoj starosti, po tome da li je pribavljen poštenom prodajom, krađom ili osvajanjem, da li je miraz za muškarca ili za ženu i još po mnogo čemu. Šta misliš o tome, Moneo?"

"Nudi nam se širok izbor, gospodaru?"

"Zar samo kad je melanž u pitanju?"

Moneo zamišljeno nabra obrve, a potom reče: "Ne."

"Toliko često kažeš to 'Ne' u mom prisustvu", reče Leto. "Uživam u posmatranju tvojih usana dok neodlučno oblikuju tu reč."

Moneove usne se zgrčiše u usiljen osmeh.

Leto reče bodrim glasom: "Dobro! Moraš da pođeš do gospe Hvi. Daću ti sad na rastanku jedan mali savet koji bi ti mogao biti od pomoći."

Moneo svu svoju pažnju usredsredi na Letovo lice.

"Iskustvo sa drogama vezano je uglavnom za muškarce, jer su oni obično odvažniji - što je jedan od izdanaka muške agresivnosti. Čitao si Narandžastu Katoličku Bibliju pa ti je poznata priča o Evi i

jabuci. Postoji jedna zanimljiva činjenica u vezi sa tom pričom: Eva nije bila prva koja je ubrala i kušala jabuku. To je bio Adam i to ga je navelo da baci ljagu na Evu. Moja priča ti kazuje nešto o tome kako naša društva pronalaze ustrojstvenu neophodnost da imaju podgrupe."

Moneo blago nakrivi glavu na levu stranu. "Od kakve mi je to pomoći, gaspodaru?"

"Pomoći će ti sa gospom Hvi."

28.

Jedinstvena mnoštvenost ove vaseljene privlači moju najdublju pažnju. To je pojava najveće lepote.

'Ukradeni dnevnicí'

Leto je čuo Monea u predvorju nekoliko časaka pre no što je Hvi kročila u malu sobu za audijencije. Na sebi je imala široke bledozelene pantalone čvrsto vezane na gležnjevima tamnozelenim pantljkama koje su bile u skladu sa sandalama. Ispod crnog ogrtača mogla se nazreti široka bluza takođe zelene boje.

Dok se primicala Letu izgledala je spokojno, a onda je bez poziva sela, odabravši jedan zlatan jastuk umesto crvenog na kome je sedela ranije. Moneu je bilo potrebno manje od jednog časa da je dovede. Letovo oštro uho razabralo je kako se Moneo vrpolti u predvorju, te dade signal na koji se zasvođen ulaz zatvori.

"Nešto je uznemirilo Monea", reče Hvi. "Veoma se trudio da to ne ispolji, ali što se više naprezao da me umiri to je više golicao moju radoznalost."

"Nije te uplašio?"

"Oh, ne. Ipak, rekao je nešto veoma zanimljivo. Kazao mi je da za sva vremena moram da zapamtim da je Bog Leto različita osoba za svakog od nas."

"Po čemu je to zanimljivo?" upita Leto.

"Zanimljivo je zapravo pitanje za koje je ova opaska bila uvod. Rekao je da se često pita kakva je naša uloga u stvaranju te vaše raznolikosti?"

"To jeste zanimljivo."

"Mislim da je to istinski uvid", reče Hvi. "Zbog čega ste me pozvali?"

"Svojevremeno su tvoji gospodari na Iksu..."

"Oni nisu više moji gospodari, gospodaru."

"Oprosti mi. Od sada ću ih zvati Iksijanci."

Ona ozbiljno klimnu, a onda ponovi početak njegovog pitanja:

"Svojevremeno..."

"Iksijanci su zamislili da načine oružje - svojevrsnog lovca-tragača, samohodnu smrt sa mašinskim umom. Planirano je da to bude stvar koja samu sebe poboljšava i koja bi tragala za životom i svodila ga na njegove neorganske činioce."

"Nisam čula za takvu stvar, gospodaru."

"Znam. Iksijanci ne shvataju da se tvorci mašina uvek izlažu opasnosti da i sami postanu totalne mašine. To je potpuno besplodna rabota. Posle određenog vremena mašine redovno otkazu. A ako bi ovakve mašine otkazale ništa ne bi preostalo, nikakvog života."

"Ponekad mislim da su ljudi", reče ona.

"To i Anteak smatra. Ovo je neposredan problem. Trenutno, Iksijanci su zaokupljeni nekim projektom koji kriju."

"Čak i od vas?"

"Čak i od mene. Poslaću Časnu Majku Anteak da to istraži. Da bismo joj pomogli, tražim od tebe da joj ispričaš sve što možeš o mestu na kome si provela detinjstvo. Ne izostavljaj nijednu sitnicu, bez obzira na to koliko bila mala. Anteak će ti pomoći da se prisetiš. Potreban nam je svaki zvuk, svaki miris, izgled i imena posetilaca, boje, pa čak i drhtaji tvoje kože. I najmanje stvari mogu da budu od životne važnosti."

"Mislite li da tu rade na stvari koje skrivaju."

"Znam da je tako."

"I smatrate da stvaraju to oružje u..."

"Ne, ali će to biti naš izgovor za istraživanje mesta na kome si rođena."

Ona otvori usta i postepeno uobličiti osmeh, a zatim reče: "Moj gospodar postupa okolišno. Smesta ću da razgovaram sa Časnom Majkom." Hvi htede da ustane, ali je on zaustavi pokretom ruke.

"Ne sme izgledati da nam se žuri", reče on.

Ona se spusti natrag na jastuk.

"Svako od nas je različit, u smislu Moneovog zapažanja", reče on.
"Postanje se ne prekida. Tvoj Bog nastavlja da te stvara."

"Šta će Anteak otkriti? Vi to znate, zar ne?"

"Recimo da imam snažno predosećanje. Ali nisi nijednom

pomenula stvar o kojoj sam maločas govorio. Imaš li kakvo pitanje?"

"Vi ćete mi već odgovoriti kada to bude potrebno." Bio je to iskaz pun takvog poverenja da Leto jednostavno izgubi glas. Mogao je jedino da je posmatra, shvatajući koliko je izuzetno bilo ovo dostignuće Iksijanaca - ovo ljudsko biće. Hvi je ostajala potpuno verna naložima lično odabrane moralnosti. Bila je dražesna, topla i poštena i posedovala je empatičko čulo koje ju je nagonilo da deli svaku patnju onih sa kojima se poistovećivala. Mogao je da zamisli zaprepašćenost njenih učiteljica iz reda Bene Geserita suočenih sa jezgrom samoopštenja koje je bilo nemoguće uništiti. Učiteljicama očito nije preostalo ništa drugo do da samo pridodaju koji potez ovde, koju sposobnost onde, pri čemu je sve samo jačalo onu silu koja ju je sprečavala da postane jedna od Bene Geserita. Kako to mora da ih je izjedalo!

"Gospodaru", reče ona, "želela bih da znam pobude koje su vas nagnale da odaberete ovakav način života?"

"Pre svega, morala bi da razumeš kako to izgleda kada se vidi naša budućnost."

"Pokušaću, uz vašu pomoć."

"Ne postoji ništa što se ikad odvaja od svog izvora", reče on. "Viđenje budućnosti je vizija kontinuuma u kome sve stvari poprimaju oblik kao što mehurovi nastaju ispod vodopada. Vidiš ih, a onda iščezavaju u vodenom toku. Ako se tok okonča, to je kao da mehurovi nikad nisu ni postojali. Takav tok ima i moja Zlatna Staza, a ja vidim njen kraj."

"Vaš je izbor..." Uprla je prstom u njegovo telo. "Vaš je izbor to promenio."

"Menja ga. Promena proizilazi ne samo iz načina mog života, nego i iz načina moje smrti."

"Poznato vam je kako ćete umreti?"

"Ne kako. Poznajem jedino Zlatnu Stazu na kojoj će se to desiti."

"Gospodaru, ja ne..."

"Znam, teško je to razumeti. Moje umiranje obuhvatiće četiri smrti: smrt tela, smrt duše, smrt mita i smrt razuma, a sve ove smrti sadrže seme uskrsnuća."

"Vratitićete se iz..."

"Seme će se vratiti."

"Šta će se dogoditi sa vašom religijom kada vas više ne bude?"

"Sve religije su jedinstvena zajednica. Spektar ostaje neprekinut unutar Zlatne Staze. Stvar je u tome što ljudska bića prvo vide jedan, a zatim drugi deo. Prividi se mogu nazvati omaškama čula."

"Narod će vas i dalje obožavati", reče ona.

"Da."

"Ali kada se zauvek završi, nastupiće gnev", reče ona. "Doći će do poricanja. Neki će reći da ste bili običan tiranin."

"Privid", složi se on.

Knedla u grlu onemogućila joj je, za trenutak, da govori, no potom reče: "Na koji način vaš život i vaša smrt menjaju..." Ona zavrte glavom.

"Život će se nastaviti."

"To verujem, gospodaru, ali kako?"

"Svaki ciklus je reakcija na prethodni ciklus. Ako pronikneš oblik mog Carstva, biće ti poznat oblik narednog ciklusa."

Ona odvrati pogled od njega. "Sve što sam naučila o vašoj Porodici govorilo mi je da biste to uradili..." Naslepo je načinila pokret rukom u njegovom pravcu. "Da biste to uradili jedino iz nekoristoljublja. Ipak, mislim da, u stvari, ne znam kakav je oblik vašeg Carstva."

"Letovog Zlatnog mira?"

"Manje je mira nego što bi neki hteli, verujemo", reče ona ponovo ga pogledavši.

Kakvog li poštenja! pomisli on. Ništa ne može da ga zastraši.

"Ovo je vreme stomaka", reče on. "Ovo je vreme kada se širimo, kao što se jedna ćelija širi."

"Ali nešto nedostaje", reče ona.

Ona je kao Dankani, pomisli on. Nešto nedostaje i oni to odmah oseće.

"Telo raste, ali duša ne raste", reče on.

"Duša?"

"Ta mislena svest koja nam govori kako bismo mogli da postanemo veoma živi. Ti to, Hvi, dobro znaš. To je ono osećanje koje ti govori kako da budeš dosledna sebi."

"Vaša religija nije dovoljna", reče ona.

"Nijedna religija nikad ne može da bude dovoljna. To je stvar izbora - jedinstvenog, usamljenog izbora. Da li sada shvataš zbog čega mi tvoje prijateljstvo i tvoje društvo toliko mnogo znače."

Trepćući je otrla suze, a zatim klimnu i reče: "Zašto to i drugi ljudi ne znaju?"

"Zato što im to uslovi ne dozvoljavaju."

"Uslovi koje vi nalažete?"

"Tačno. Pogledaj samo širinu mog Carstva. Vidiš li mu oblik?"

Ona zaklopi oči, razmišljajući.

"Neko želi da sedi na obali reke i svaki dan peca, je li tako?" upita on. "Odlično. To je taj život. Ti želiš da odjedriš preko mora i posetiš strance? Sjajno. Šta tu ima još da se doda?"

"Putovanje svemirom?" upita ona sa prkosom u glasu. Otvorila je oči.

"Uočila si da Esnaf i ja to ne dozvoljavamo."

"Vi to ne dozvoljavate."

"Istina je. Ukoliko bi Esnaf otkazao poslušnost ne bi dobio začin."

"A zadržavanje ljudi na površini matične planete onemogućava ih da čine smutnju."

"Čini i nešto značajnije od toga. Ispunjava ih čežnjom za putovanjem. Stvara potrebu za preduzimanjem dalekih putovanja i viđenjem neobičnih stvari. Na kraju ispada da putovanje znači slobodu."

"Ali začina ponestaje", reče ona.

"I sloboda postaje svakim danom sve dragocenija."

"To može da vodi jedino u očajanje i nasilje?" reče upitno ona.

"Jedan mudar čovek među mojim precima - znaš li da sam ja sam, u stvari, bio ta osoba? Shvataš li da u mojoj prošlosti nema stranaca?"

Ona klimnu sa strahopoštovanjem.

"Taj mudri čovek zapazio je da je bogatstvo oruđe slobode. Stremljenje bogatstvu je, međutim, istovremeno i put u ropstvo."

"Esnaf i Sestrinstvo sami sebe porobljavaju."

"Baš kao i Iksijanci, Tleilaksi i svi drugi. Oh, s vremena na vreme uspevaju da negde i iščeprkaju poneki komadić skrivenog melanža i

time se trajno zadovoljavaju. Veoma zanimljiva igra, zar ne?"

"Ali kada dođe do nasilja?"

"Biće gladi i nespokoja."

"Zar i ovde na Arakisu?"

"Ovde, onde, svuda. Ljudi će se u mislima vraćati na moju tiraniju kao na stare dobre dane. Ja ću biti ogledalo njihove budućnosti."

"Ali to će biti strašno!" usprotivi se ona. Drugačije nije mogla da reaguje, pomisli on.

Zatim reče: "Kada zemlja prestane da pruža ljudima mogućnost održanja, preživeli će početi da se jate u sve manje skupine izbeglica. Proces strahovitog odabiranja ponavljaje se na mnogim svetovima - eksplozivna stopa rađanja i nestašica hrane."

"Zar Esnaf ne bi mogao..."

"Esnaf će, u nedostatku dovoljne količine melanža, biti pokopan i neće moći da obavlja neophodan prevoz."

"Zar bogati to neće izbeći?"

"Samo neki od njih."

"Onda vi, u biti niste ništa izmenili. Naprosto ćemo nastaviti da se borimo i umiremo."

"Sve dok peščani crv još jednom ne zavlada Arakisom. Do tog časa proverićemo sebe kroz duboko iskustvo koje će nam biti zajedničko. Naučićemo da se stvari koje se dešavaju na našoj planeti mogu dogoditi na bilo kojoj planeti."

"Toliko puno patnje i smrti", prošapta ona.

"Zar ne razumeš smisao smrti?" upita on. "Moraš to da razumeš. Vrste moraju razumeti. Svekoliki život mora da razume."

"Pomozite mi, gospodaru", prošapta ona.

"To je najdublje iskustvo svakog živog stvora", reče on. "Odmah iza smrti dolaze stvari kojima ona preti i koje je odslikavaju - bolesti koje ugrožavaju život, rane i nesreće... porođaj za žene, a nekad je to bila bitka za muškarce."

"Vaše Ribogovornice su..."

"One su živa pouka o opstanku", reče on.

Oči joj se raširiše od iznenadnog poimanja. "Opstanku? Svakako!"

"Kako si samo dragocena", reče on. "Kako retka i dragocena."

Blagosloveni bili Iksijanci!"

"I prokleti?"

"To, takođe."

"Mislim da nikad neću razumeti značaj i ulogu vaših Ribogovornica", reče ona.

"Ni Moneo to ne uviđa", reče on. "A ni za Dankana u tom pogledu nema nade."

"Čovek mora najpre da nauči da ceni život, pre no što poželi da ga sačuva", reče ona.

"A oni koji opstaju najviše ističu sve draži i lepote življenja. Žene se mnogo češće suočavaju s tim, jer je porođaj odblesak smrti."

"Moj ujak Malki uvek mi je govorio da ste imali dobre razloge da ne dozvolite borbu i slučajno nasilje među muškarcima. Kakva gorka pouka!"

"Kad ih lišiš neposredne mogućnosti da čine nasilje, muškarci imaju veoma malo načina da provere kako će izgledati njihovo suočavanje sa tim krajnjim iskustvom", reče on. "Nešto nedostaje. Duša se ne razvija. Šta se među ljudima govori o Letovom miru?"

"Vele da ste nas primorali da se brložimo u besciljnom propadanju poput svinja u svojoj pogani."

"Uvek se trudi da prepoznaš tačnost narodne mudrosti", reče on. Propadanje."

"Većina muškaraca ne poseduje načela", primeti ona. "Iksijanske žene se neprestano žale na to."

"Kad god sam prinuđen da razotkrivam pobunjenike, potražim ih među muškarcima sa načelima", reče on.

Ćutke ga je gledala i on postade svestan koliko je ova, čak i ova jednostavna reakcija duboko svedočila o njenoj inteligenciji.

"Šta misliš gde sam pronašao najbolje podanike?" upita on.

Ote joj se kratak uzdah.

"Načela", reče on, "jesu ono za šta se boriš. Većina muškaraca provede svoj životni vek bez pravog izazova, osim u poslednjim trenucima. Oni imaju tako malo neprijateljskih arena u kojima bi mogli sebe da oprobaju."

"Imaju vas", reče ona.

"Ali ja sam toliko moćan", reče on. "Ja sam u tom pogledu ravan

samoubistvu. Ko je toliko lud da izazove sigurnu smrt?"

"Ludaci... ili očajnici. Buntovnici?"

"Ja sam za njih ravan ratu", reče on. "Praizvorni grabljivac. Ja sam koheziona sila koja ih raskomadava."

"Nikad nisam o sebi razmišljala kao o pobunjeniku", reče ona.

"Ti si nešto daleko bolje od toga."

"I vi biste me iskoristili na neki način?"

"Bih."

"Ne kao jednog od podanika?"

"Već imam dobre podanike - nepodmitljive, pronicljive, mudre i poštene u pogledu vlastitih grešaka, hitre u odlučivanju."

"Oni su bili pobunjenici."

"Većina među njima."

"Kako ste ih odabrali?"

"Mogao bih da kažem da su sami sebe odabrali."

"Preživjevši?"

"I time. Ali ima i nešto više od toga. Razlika između dobrog i lošeg podanika može se smestiti u pet otkucaja srca. Dobri podanici donose odluke u trenu."

"Prihvatljive odluke?"

"Obično takve koje su delotvorne. S druge strane, loš podanik okleva, vrda, zahteva sastanke odbora, istraživanja i izveštaje. Sve u svemu, on dela na način koji stvara ozbiljne probleme."

"Zar njima nije ponekad potrebno više podataka da bi doneli..."

"Loš podanik se više brine o izveštajima nego o odlukama. Njemu su najvažnije stvari na papiru koje može da pokaže kao izgovor za svoje promašaje."

"A dobri podanici?"

"Oh, oni se drže usmenih naređenja. Nikada, ukoliko njihove usmene naredbe izazovu probleme, ne lažu u pogledu toga šta su učinili, i okružuju se ljudima sposobnim da mudro delaju na temelju usmenih naređenja. Često je najvažniji deo nekog podatka sama činjenica da je nešto krenulo loše. Rđav podanik skriva svoje greške sve dok ne postane prekasno da se one isprave."

Leto ju je posmatrao dok je razmišljala o ljudima koji su se nalazili u njegovoj službi - posebno o Moneu.

"Ljudi od odluke", reče ona.

"Jedna od stvari koje tiranin najteže pronalazi", reče on, "jesu ljudi koji stvarno donose odluke."

"Zar čak ni vaše pomno poznavanje prošlosti ne pruža neko..."

"Pružila mi ponešto zabave. Većina birokratija pre moje iznalazila je i postavljala na značajne položaje ljude koji su izbegavali donošenje odluka."

"Shvatam. Kako ćete mene iskoristiti, gospodaru?"

"Hoćeš li da se udaš za mene?"

Blag osmeh zatitra na njenim usnama. "Žene, takođe, mogu da donose odluke. Udaću se za vas."

"Onda idi i saopšti podatke Časnoj Majci. Postaraj se da tačno dozna ono za čim traga."

"Moje poreklo", reče ona mirno. "Vi i ja već znamo moju svrhu."

"Koja nije odvojena od svog izvora", reče on. Ona ustade i reče: "Gospodaru, da li je moguće da grešite u pogledu svoje Zlatne Staze? Da li mogućnost promašaja..."

"Sve i svako može da pogreši", reče on, "ali tu su hrabri, dobri prijatelji da pomognu."

29.

Skupine nastoje da u okolnostima u kojima žive stvore uslove za svoj opstanak. Kada odstupe od toga, može se smatrati da je u pitanju bolest skupine. Mnogobrojni su simptomi ovoga. Uzmimo, na primer, raspodelu hrane. To je oblik komunikacije, neminovan znak uzajamne pomoći koji, takode, sadrži kobno znamenje zavisnosti. Zanimljivo je da su, danas, muškarci ti koji se obično bave zemljom. Oni su ratari. Nekada je to bilo isključivo žensko područje.

'Ukradeni dnevnici'

"Morate mi oprostiti zbog neprimerenosti ovog izveštaja", pisala je Časna Majka Anteak. "Pripišite to nedostatku vremena. Ujutro putujem na Iks, sa istim onim zadatkom o kome sam vas ranije detaljno izvestila. Veoma izraženo i iskreno zanimanje Bogocara za Iks ne može se poreći, ali ono što ovom prilikom želim da vam saopštim odnosi se na neobičnu posetu koju mi je upravo učinila iksijanska ambasadorica Hvi Noree."

Anteak ispravi leđa, sedeći na neodgovarajućoj stolici koja je, međutim, bila najbolje što je mogla da pronađe u ovom spartanskom staništu. Bila je sama u svojoj sićušnoj spavaćoj sobi, koju je gospodar Leto odbio da im zameni, čak i posle upozorenja Bene Geserita na predstojeću tleilašku urotu.

U Anteakinom krilu ležao je mali kvadrat boje crne poput mastila čija je osnovica bila dugačka oko deset milimetara, dok debljina nije premašivala tri milimetra. Pisala je po tom kvadratu svetlucavom iglom - jednu reč preko druge, s tim što ih je kvadrat sve upijao. Kada bude završena poruka će biti otisnuta na nervne prijemnike očiju jedne glasnice-akolita i tu će mirovati sve dok ne kucne čas da se reprodukuje u Kapitoliji.

Hvi Noree predstavljala je pravu nedoumicu! Anteak je znala za izveštaje učiteljica iz reda Bene Geserita koje su svojevremeno bile upućene na Iks da podučavaju Hvi Noree. Ali ti izveštaji su više prećutkivali nego što su govorili. Oni su izazivali još veća pitanja.

Koje opasnosti si iskusila, dete?

Kakve su bile nedaće tvog detinjstva?

Anteak šmrknu i spusti pogled na crni kvadrat koji je iščekivao njen sledeći potez. Ovakve misli podsećale su je na verovanje Slobodnjaka da zavičajno tlo stvara od čoveka ono što on jeste.

"Ima li neobičnih životinja na vašoj planeti?" pitali bi Slobodnjaci.

Hvi je došla sa jakom pratnjom Ribogovornica - više od stotinu mišićavih žena, sve do jedne pod teškim oružjem. Anteak je retko imala priliku da vidi takvu izložbu oružja: laserski pištolji, dugački noževi, bodeži, granate za ošamućivanje.

Bilo je sredinom prepodneva. Hvi je graciozno ušetala unutra, ostavljajući Ribogovornice da pretraže stanište poslanstva Bene Geserita, sve prostorije izuzev ove unutrašnje spartanske sobe.

Anteak pređe pogledom po sobi. Time što ju je ovde zadržavao, gospodar Leto joj je nešto poručivao.

"Ovo je mera tvoje vrednosti kod Bogocara!"

Osim ako... Sada je slao jednu Časnu Majku na Iks, a obznanjena svrha tog putovanja svedočila je mnogo toga o gospodaru Letu. Možda će se vremena promeniti možda će biti novih počasti i više melanža za Sestrinstvo.

Sve zavisi od toga kako obavim zadatak.

Hvi je ušla sama u ovu sobu i snebivljivo sela na Anteakin dušek, tako da je njena glava bila u nižem položaju od glave Časne Majke. Vrlo lep gest i nimalo slučajan. Ribogovornice su očigledno mogle da smeste njih dve bilo gde i u bilo kakvom odnosu, već prema Hviinoj zapovesti. Hviine šokantne prve reči odagnale su svaku sumnju u tom smislu:

"Odmah u početku morate znati da ću se udati za gospodara Leta."

Bila joj je potrebna duboka kontrola da ne zine od čuda. Anteakino čulo za istinitost svedočilo je o iskrenosti Hviinog iskaza, ali potpunost njegovog značenja nije se mogla dosegnuti.

"Gospodar Leto je naredio da ovo nikom ne smete da kažete", dodade Hvi.

Kakva nedoumica! pomisli Anteak. Smem li da saopštim ovo makar mojim sestrama u Kapitoliji?

"Kad kucne čas za to, svi će saznati", reče Hvi. "Zasad je još rano. Kažem vam ovo da bih vam pamogla da pojmite dubinu poverenja gospodara Leta."

"Njegovog poverenja u vas?"

"I u mene i u vas."

Od ovih reči Anteak prože jedva škriveno drhtavo uzbuđenje. Kakva je samo moć morala ići uz ovakvo poverenje!

"Da li znate zbog čega je Iks vas odabrao za ambasadora?" upita Anteak.

"Da. Želeli su da ga zavedem."

"Izgleda da ste uspeali u tome. Da li to znači da Iksijanci veruju onim tleilaškim glasinama o telesnim porivima gospodara Leta?"

"Čak ni Tleilaksi ne veruju u njih."

"Mogu li da smatram da vi potvrđujete lažnost takvih glasina?"

Hvi odgovori čudno ravnim tonom, koji su čak i Anteakino čulo za istinitost i njene mentatske sposobnosti teško mogli da protumače.

"Vi ste razgovarali sa njim i posmatrali ga. Odgovorite sami na to pitanje."

Anteak uguši u sebi mali talas ljutnje. Uprkos svojoj mladosti, Hvi nije bila akolit... i od nje nikad ne bi ispala valjana Bene Geserit. Kakva šteta!

"Jeste li o tome izvestili svoju vladu?" upita Anteak.

"Nisam."

"Zbog čega?"

"Saznaće na vreme. Prerano objavljivanje moglo bi naškoditi gospodaru Letu."

Istinoljubiva je, podseti se Anteak.

"Zar vaša odanost Iksu ne dolazi ispred svega", upita Anteak.

"Kod mene je na prvom mestu odanost istini." Hvi se osmehnu. "Iksijanci su uspeali više nego što su i sami zamislili."

"Da li Iks smatra da vi predstavljate opasnost po Bogocara?"

"Mislim da njih prevashodno zanima znanje. Razgovarala sam o tome sa Ampreom pre polaska."

"Upravnikom vanfederacijskih poslova Iksa. Mislite sa tim Ampreom?"

"Da. Ampre je ubeđen da gospodar Leto dopušta da njegova

ličnost bude ugrožena samo do izvesne određene granice."

"Ampre je to rekao?"

"Ampre ne veruje da se budućnost može sakriti od gospodara Leta."

"Ali moja misija na Iksu se u tom pogledu upravlja uputstvom..." Anteak iznenada zastade, zavrte glavom a onda nastavi: "Zbog čega Iksijanci opskrbljuju gospodara mašinama i oružjem?"

"Ampre veruje da Iks nema izbora. Moćna sila uništava ljude koji predstavljaju preveliku opasnost."

"A ukoliko bi Iks odbio, to bi prekoračilo granice koje je postavio Leto. Nema srednjeg rešenja. Jeste li razmislili o posledicama svoje udaje za gospodara Leta?"

"Mislite li na sumnje koje će takav čin izazvati u pogledu njegove božanske prirode?"

"Ima ih koji veruju u tleilaške glasine."

Hvi se samo nasmeši.

Prokletstvo! pomisli Anteak. Kako smo samo ispustili ovu curu?

"On menja ustrojstvo svoje religije", reče Anteak glasom punim optužbe. "To je, svakako, posredi."

"Nemojte da upadate u grešku da o svima sudite prema sebi", reče Hvi. Videvši da Anteak s mukom nastoji da obuzda osećaj povređenog ponosa, Hvi dodade: "Ali ja nisam došla da bih sa vama raspravljala o gospodaru Letu."

"Ne. Svakako da ne."

"Gospodar Leto mi je naložio", nastavi Hvi, "da vam do tančina ispričam sve čega se sećam o mestu na kome sam rođena i odrasla."

Dok je razmišljala o Hviinim rečima, Anteak je netremice gledala u zagonetan crni kvadrat u svom krilu. Hvi je nastavila sa izlaganjem podataka, u skladu sa zapovešću svog gospodara (a sada i mladoženje!), podrobnosti koje bi tu i tamo bile krajnje dosadne da nisu bile namenjene Anteakinoj mentatskoj sposobnosti svekolikog upijanja činjenica.

Anteak zavrte glavom pri pomisli na to o čemu će morati da izvesti svoje sestre u Kapitoliji. One sada već uveliko proučavaju njenu prethodnu poruku. Mašina koja je u stanju da štiti samu sebe i

svoj sadržaj čak i od prodorne predviđajuće moći Bogocara? Da li je to bilo moguće? Ili je to, pak, bila neka drugačija vrsta provere, provere iskrenosti Bene Geserita u odnosu na njihovog gospodara Leta? Ali ovo sada! Ako on već nije znao ništa o poreklu ove zagonetne Hvi Noree...

Nov razvoj događaja potkrepio je Anteakinu mentatsku pretpostavku o razlozima zbog kojih je upravo ona bila izabrana za misiju na Iksu. Bogocar nije poverio ovu tajnu svojim Ribogovornicama. Nije želeo da Ribogovornice posumnjaju u slabost svog gospodara!

Ali da li je to bilo tako očigledno kao što je na prvi pogled izgledalo? Planovi u planovima - to je bio metod gospodara Leta.

Anteak ponovo odmahnu glavom. Zatim se nagnu i nastavi da ispisuje izveštaj za Kapitoliju, izostavivši vest da je Bogocar odabrao sebi nevestu.

Uskoro će i za to saznati. U međuvremenu Anteak će razmotriti sve što iz toga proishodi.

30.

Ako poznajete sve svoje pretke onda ste i lično bili svedok događaja koji su stvarali mitove i religije naše prošlosti. Uviđajući to, o meni morate misliti kao mirotvorcu.

'Ukradeni dnevnici'

Prva eksplozija začula se baš kada je sumrak počeo da obavija grad On. Udar je zahvatio nekolicinu smelih veseljaka ispred iksijanske ambasade. Oni su tuda prolazili idući na poselo na kome je trebalo (kako je bilo obećano) da Liceigrači izvode jednu prastaru dramu o kralju koji je poubijao svoju decu. Posle događaja punih nasilja u prva četiri dana svetkovine, veseljacima je bilo potrebno prilično hrabrosti da iziđu na ulicu iz svojih srazmerno bezbednih staništa.

Glasine o pogibiji i ranjavanju nevinih prolaznika kružile su gradom - i evo sada ponovo novog ulja na vatru.

Nijedna od žrtava ili preživelih ranjenika ne bi uvažila Letovu opasku da je nevinih prolaznika ipak bilo srazmerno malo.

Letova oštra čula razaznala su eksploziju i odredila joj mesto. U trenutnom naletu jarosti zbog koje će kasnije zažaliti, on je dozvao svoje Ribogovornice i zapovedio im da 'zbrišu Liceigrače', čak i one koje je prethodno odlučio da pamiluje.

Gotovo u istom trenu Leto je shvatio da ga je osećanje besa opsenilo. Prošlo je toliko mnogo vremena od kako je poslednji put osetio čak i blagu ljutnju. Osujećenost i razdraženost - to su bile granice njegovog emocionalnog uzbuđenja. Ali sada, kada je Hvi Noree bila u opasnosti - jarost!

Ovo saznanje nagnalo ga je da preinači svoju prvobitnu zapovest, ali ne pre no što je jedan broj Ribogovornica već odjurio napolje. Njihovi najnasilniji nagoni bili su pušteni sa uzde onim što su videle kod svog gospodara.

"Bog je razjaren!" povikale su neke od njih. Druga eksplozija zahvatila je neke od Ribogovornica dok su istrčavale na trg, što je

ograničilo širenje Letove nove naredbe i podstaklo još veći talas nasilja.

Treća eksplozija, koja je odjeknula u blizini prve, pokrenula je i samog Leta u akciju. Izvezao je svoja kola iz sobe za odmor poput kakvog mahnitog fanatika i naterao ih u iksijanski lift koji jurnu ka površini.

Kada je Leto izbio na ivicu trga ukazao mu se prizor haosa osvetljen hiljadama slobodno lebdećih sjajnih kugli koje su pustile njegove Ribogovornice. Središnji deo trga bio je raznet. Neoštećena je ostala samo plastična podloga ispod popločane površine tla. Slomljeni komadi građe ležali su razbacani svuda unaokolo, izmešani sa mrtvima i ranjenima.

U pravcu iksijanske ambasade, naspram mesta na kome se nalazio, naziralo se divlje komešanje bitke.

"Gde je moj Dankan?" dreknuo je Leto.

Jedna bašarka straže smesta dotrča preko trga do njega i dahćući ga izvesti: "Odveli smo ga u Citadelu, gospodaru!"

"Šta se tamo događa?" upita Leto, pokazujući u pravcu bitke ispred iksijanske ambasade.

"Pobunjenici i Tleilaksi napadaju iksijansku ambasadu, gospodaru. Imaju eksploziv."

Dok je ovo govorila odjeknu još jedna eksplozija tik ispred razrušenog pročelja ambasade. U jarkom blesku, za kojim je ostao narandžasti sjaj, prošaran crnim mrljama, ugledao je tela kako se razleću na sve strane okrećući se u vazduhu.

Ne razmišljajući o posledicama, Leto prebaci svoja kola na suspenzore i strelovito ih uputi preko trga - ustremela neman koja je na svom putu gutala sjajne kugle. Stigavši nadomak bitke, nadvio se preko svojih braniteljki i s boka se sjurio među napadače, svestan u tom času jedino laserskih pištolja koji su odapinjali modrikaste lukove prema njemu. Osetio je kako mu kola tupo udaraju u meso, razbacujući tela svuda unaokolo.

Kola su ga izbacila tačno ispred ambasade. Udarila su izvaljen kamen tako da se njegovo telo otkotrljalo na tvrdo tlo. Osetio je kako mu zraci laserskog pištolja šaraju po rebrastom telu, a zatim i unutrašju plimu toplote, praćenu sukljanjem kiseonika iz otvora na

njegovom repu. Nagonski je duboko uvukao lice u kukuljični okvir i skupio ruke u zaštitne nabore svog prednjeg režnja. Telo crva uzelo je prevlast izvijajući se i mlateći, uvrćući se kao kakav pomahnitali točak i šibajući na sve strane.

Krv je potekla ulicom. Krv je bila ubitačna voda za njegovo telo, a smrt je baš tu vodu oslobađala. Vitlajuće telo klizilo je i ronilo kroz tu masu, a voda je izazivala plavičast dim na svakom pregibu njegovog tela na kome bi prodrila kroz kožu pešćane pastrmke. Ovo ga je ispunilo vodenom agonijom, što je u vitlajućoj telesini prouzrokovalo još veću žestinu.

Kada je Leto prvi put jurnuo u napad, obruč Ribogovornica je odstupio. Sada je jedna odlučna bašarka ulučila priliku za akciju. Povikala je glasom koji je nadjačao huk bitke.

"Pobijte sve okolo!"

Strojevi čuvarci nahrupiše.

U narednih nekoliko minuta bio je to krvav ples Ribogovornica. Sečiva su se zabadala u nemilosrdnoj svetlosti sjajnih kugli, lukovi laserskih pištolja poigravali su, čak su i ruke kasapile, a prsti se zarivali u ranjiva tela. Ribogovornice nisu nikoga štedele.

Leto se kotrljajući izvukao iz krvave kaše ispred iksijanske ambasade. Jedva da je bio u stanju da razmišlja kroz nalet vodene agonije. Svuda oko njega vazduh je bio teško zasićen kiseonikom, što je pomoglo njegovim ljudskim čulima. Pozvao je svoja kola koja krenuše prema njemu opasno nagnuta na oštećenim suspensorima. Polagano se prevalio na iskrivljeno vozilo i izdao mu mentalnu zapovest da se vrati u njegove odaje ispod trga.

Još pre mnogo vremena pripremio se za slučajeve ozleda od vode: imao je pripravnu prostoriju gde bi ga jako strujanje veoma zagrejanog suvog vazduha očistilo i povratilo u prvobitno stanje. Za ovu svrhu dobro bi došao i pesak, ali u ograničenim prostorima Ona nije bilo mesta za neophodnu količinu peska u kome bi mogao da se zagreje i ostruže kožu do njene uobičajene čistoće.

U liftu je pomislio na Hvi i poslao poruku da je smesta dovedu k njemu.

Ukoliko je preživela.

U ovom času nije imao vremena za predviđalačko traganje i

mogao je jedino da se nada najboljem, dok je njegovo telo sa osobinama pre-crva i ljudskog bića žudelo za toplotom koja će ga očistiti.

Kada se konačno našao u sobi za čišćenje pade mu na um da ponovo potvrdi svoju preinačenu naredbu - 'Poštedite neke Liceigrače'. Ali do tog časa razjarene Ribogovornice već su se raširile gradom, a on nije imao snage da preduzme predviđalački čin neophodan da se upute glasnice na odgovarajuća zborna mesta.

Izlazeći iz sobe za čišćenje dobio je vest od jedne predvodnice straže da je Hvi Noree, iako lako ranjena, bezbedna i da će je dovesti k njemu čim lokalna zapovednica bude smatrala da je to razborito.

Na licu mesta proizveo je ovu predvodnicu straže u podbašara. Bila je to masivna žena Nailinog tipa, ali bez Nailinog četvrtastog lica - crte su joj bile zaobljene i bliže starim uzorima. Drhtala je od uzbuđenja zbog počasti koju joj je gospodar ukazao i kada joj je naložio da se vrati i 'dvostruko obezbedi da se Hvi ništa ne dogodi' žurno se okrenula i odjurila da izvrši zadatak.

Nisam je upitao ni za ime, pomisli Leto, dok se prebacivao na nova kolica u udubljenju svoje male sobe za audijencije. Bilo mu je potrebno nekoliko trenutaka razmišljanja da se priseti imena nove podbašarke - Kieuemo. Ovo unapređenje trebalo je da se potvrdi, te načini mentalni podsetnik da to lično uradi. Sve Ribogovornice iz ovoga će odmah shvatiti koliko mu Hvi Noree znači. Uostalom teško da je od noćas u to uopšte moglo biti neke sumnje.

Potom je preduzeo predviđalačko traganje i razaslao glasnike do razgoropađenih Ribogovornica. Do tog časa silna šteta već je bila načinjena - leševi su ležali svuda po Onu, većinom Liceigrača, ali i nekih koji su bili samo pod sumnjom da su Liceigrači.

A mnogi su videli i kako ja ubijam, pomisli on.

Dok je iščekivao Hviin dolazak ponovo je razmotrio ono što se upravo dogodilo. Ovo nije bio tipičan napad Tleilaksa, ali se prethodni napad na putu za On uklapao u nov obrazac. A sve je ukazivalo na jednu osobu sa pogubnim naumima.

Mogao sam tamo napolju da poginem, pomisli on.

To je počelo da objašnjava zbog čega nije predvideo ovaj napad,

ali postojao je i jedan dublji razlog. Leto je mogao da primeti kako taj razlog niče u njegovoj svesti kao zbir svih pokazatelja. Koje je ljudsko biće najbolje poznavalo Bogocara? Koje je ljudsko biće posedovalo tajno mesto odakle je moglo da organizuje zaveru?

Malki!

Leto pozva čuvaru i naredi joj da proveri da li je Časna Majka Anteak već napustila Arakis. Čuvarka se ubrzo vratila i podnela izveštaj:

"Anteak je još u svojim odajama. Zapovednica Ribogovornica veli da tamo nije izvršen nikakav napad."

"Prenesi Anteak poruku", reče Leto. "Upitaj je da li sada shvata zbog čega sam njenom poslanstvu namenio stanište koje je podalje od mog? Zatim joj reci da za vreme boravka na Iksu mora da utvrdi gde se nalazi Malki. Dužnost joj je da o njegovom prebivalištu izvesti naš lokalni garnizon na Iksu."

"Malki, bivši iksijanski ambasador?"

"Baš taj! On ne sme da ostane živ ili na slobodi. Ti ćeš obavestiti zapovednicu našeg garnizona na Iksu da mora da uspostavi tesnu vezu sa Anteak i pruži joj svu neophodnu pomoć. Nužno je da se Malki dovede k meni ili pogubi, već prema proceni našeg zapovednika."

Stražarka-glasnica klimnu, dok su senke poigravale po njoj na mestu gde je stajala u krugu svetlosti oko Letovog lica. Nije tražila da joj se naredba ponovi. Svaka od njegovih čuvarki bila je uvežbana da besprekorno pamti svaki podatak. One su bile u stanju da tačno ponove Letove reči, čak i naglaske, i nije se moglo dogoditi da ikada zaborave ono što su od njega čule.

Kada je glasnica otišla Leto uputi lični signal za obaveštavanje i za nekoliko sekundi usledi kontakt sa Nailom. Iksijanska naprava ugrađena u njegova kola reprodukovala je neprepoznatljiv oblik njenog glasa, ravan metalni ton kazivanja, namenjen samo njegovim ušima.

"Da. Siona je bila u Citadeli. Ne, Siona nije bila u dodiru sa svojim sudruzima pobunjenicima. "Ne, ona još ne zna da ja ovde motrim na nju." Napad na ambasadu? Njega je izvela jedna otcepljena klika pod nazivom 'Grupa za vezu sa Tleilaksima'."

Leto dozvoli sebi mentalni uzdah. Pobunjenici uvek daju svojim grupama tako pretenciozne nazive.

"Ima li preživelih?" upita je.

"Ne zna se ni za jednog."

Letu se učini zabavnim što metalni glas nije odavao emocionalne tonove, dok ih je njegovo sećanje stvaralo:

"Uspostavićeš vezu sa Sionom", reče on. "Priznaj joj da si Ribogovornica. Reci da joj to nisi ranije saopštila jer si znala da ti ne bi poverovala, kao i zato što si se plašila razotkrivanja s obzirom na to da si među Ribogovornicama potpuno usamljena u svojoj odanosti Sioni. Ponovo joj potvrdi svoju zakletvu. Reci joj da se kuneš svim što ti je sveto da ćeš je u svemu poslušati. Šta god da ti zapovedi, ti to učini. Sve je ovo ispravno, kao što dobro znaš."

"Da, gospodaru."

Sećanje je nadoknadilo odsustvo fanatičnog naglaska u Nailinom odgovoru. Poslušaće.

"Ako je moguće, obezbedi uslove da Siona i Dankan budu zajedno nasamo", reče on.

"Da, gospodaru."

Neka fizička blizina učini svoje, reče on u sebi.

Prekinuo je vezu sa Nailom, promislio za trenutak, a onda poslao po zapovednicu svojih snaga na trgu. Bašarka je začas stigla; tamna uniforma bila je umrljana i prašnjava, a na čizmama su se zapažali tragovi usirene krvi. Bila je to visoka žena sa borama koje su orlovskim crtama njenog lica pridavale izraz moćnog dostojanstva. Leto se priseti njenog vojničkog imena: Siljo, što je u Starih Slobodnjaka značilo 'Pouzdana'. On ju je, međutim, oslovio njenim porodičnim imenom Niše, 'Kći Šea', što je ovom susretu davalo ton tanane prisnosti.

"Otpočini na jastuku, Niše," reče on blago. "Naporno si radila."

"Hvala, gospodaru."

Ona se spusti na crveni jastuk na kome je Hvi ranije sedela. Leto zapazi bore umora oko Nišinih usta, ali su njene oči i dalje bile dobre. Netremice ga je gledala i iščekivala da čuje njegove reči.

"Stvari su ovim ponovo mirne u mom gradu." Namerno je udesio da ovo ne zvuči kao pitanje, već je je prepustio Niši da da svoje

tumačenje.

"Mirne, ali nisu dobre, gospodaru."

Prešao je pogledom preko usirene krvi na njenim čizmama.

"Šta je sa ulicom ispred iksijanske ambasade?"

"Raščišćena je, gospodaru. Popravke su već u toku."

"A trg?"

"Do jutra će izgledati kao što je uvek izgledao."

Pogled joj je čvrsto počivao na njegovom licu. Oboje su znali da on još nije dotakao srž ovog razgovora. Ali sada je zapazio naročiti izraz njenog lica.

Ponosna je na svog gospodara!

Prvi put je videla kako Bogocar ubija. Seme užasne zavisnosti bilo je posejano. Ako zapreti velika nesreća, moj gospodar će se pojaviti. Tako je to izgledalo u njenim očima. Ona više neće moći da dela sa potpunom nezavisnošću, preuzimajući moć od Bogocara i bivajući lično odgovorna za korišćenje te moći. Bilo je nečeg posedničkog u izrazu njenog lica. Strahotna mašina smrti čekala je u potaji, spremna da dođe ako je ona pozove.

Letu se nije dopalo ono što je video, ali šteta je već bila počinjena. Bilo kakav lek zahtevao je polaganu i osetljivu primenu.

"Gde su napadači uspeali da nabave laserske pištolje?"

upita on.

"U našim skladištima, gospodaru. Čuvarke arsenala su smenjene."

Smenjene. Baš zgodan eufemizam. Grešne Ribogovornice bile su izdvojene i čuvane sve dok Leto ne bi izdao zadatak koji je zahtevao učešće Komandosa Smrti. One su, razume se bile pripravne da rado umru, verujući da tako iskupljuju svoj greh. Već i same glasine da su takve mahnite ratnice stupile u dejstvo mogle su da umire neko mesto pobune.

"Da li je arsenal bio provaljen uz pomoć eksploziva?" upita on.

"Uz pomoć lukavosti i eksploziva, gospodaru. Čuvarke arsenala bile su nebudne."

"Poreklo eksploziva?"

Nišein zamor ispoljio se u sleganju ramena.

Leto je jedino mogao da se saglasi. Znao je da je mogao da

istraži i utvrdi to poreklo eksploziva, ali od toga bi bilo malo koristi. Dovitljivi ljudi uvek su mogli da pribave sastojke za domaću izradu eksploziva - obične stvarčice iz svakodnevnog upotrebe kao što su šećer i belilo, sasvim obična ulja i bezazlena gnojiva, plastika, rastvarači i ekstrakti iz kamare đubreta.

Ovaj spisak praktično je bio beskonačan i rastao je sa svakim pomakom ljudskog iskustva i znanja. Čak i takvo društvo kakvo je on stvorio, sa ugrađenom težnjom da ograniči mešanje tehnologije i novih zamisli, nije se uistinu moglo nadati da će potpuno odstraniti opasna mala oružja. Čitava zamisao da se takve stvari nadziru bila je obmana, opasan i zavodljiv mit. Ključ je ležao u ograničavanju želje za nasiljem. U tom pogledu ova moć je bila prava propast.

Toliko mnogo nove nepravde, pomisli on.

Kao da je čitala njegove misli, Niše uzdahnu.

Svakako. Ribogovornice su od detinjstva obučavane da izbegavaju nepravdu, kad god je to moguće.

"Moramo se pobrinuti o preživelim među građanstvom", reče on. "Postaraj se da zadovoljiš njihove potrebe. Moraju bezuslovno doći do zaključka da je ljaga na Tleilaksima."

Niše klimnu. Nikako nije mogla dobiti čin bašarke bez dobrovoljnog prihvatanja ovakvih privida. Sada je, međutim, poverovala. Dovoljno je bilo da čuje Letu pa da poveruje u krivicu Tleilaksa. Bilo je i određenog praktičnog smisla u njenom uviđanju.

Znala je zbog čega nisu poubijali sve Tleilakse.

Ne uklanja se svaki žrtveni jarac.

"Pored toga, moramo obezbediti skretanje pažnje", nastavi Leto. "Na sreću čini se da imamo nešto zgodno pri ruci. Obavestiću te posle dogovora sa gospom Noree."

"Iksijanskom ambasadoricom, gospodaricu? Zar ona nije upletena u..."

"Potpuno je nevinna", reče on.

Video je kako se verovanje usađuje u Nišeine crte lica, u pripremljenu plastičnu podlogu koja je mogla da zabravi njene vilice i zastakli joj oči. Čak i Niše. Znao je razloge ovome zato što ih je sam stvorio, ali ga je tvorevina ponekad ispunjavala izvesnom jezom.

"Čujem da gospa Hvi ulazi u predvorje", reče on. "Kad budeš

izlazila pošalji je unutra. I, Niše..."

Već je bila ustala, ali je sada na njegove reči zastala nemo očekujući.

"Proizvedi večeras Kieuemu u podbašarku", reče on. "Pobrini se da se to ozvaniči. Što se tebe tiče, zadovoljan sam. Traži šta želiš i dobićeš."

Opazio je kako je ovaj izraz pokrenuo talas zadovoljstva u Nišei, ali ga ona odmah obuzda, dokazujući još jednom koliko mu je vredna.

"Proveriću Kieuemu, gospodaru", reče ona. "Ako se pokaže dovoljno sposobnom, možda bih uzela odmor. Nisam uspela da vidim svoju porodicu na Salusi II već mnogo godina."

"Kad god to sama izabereš."

A onda pomisli: Salusa II. Svakako.

Ovo pominjanje njenog porekla podsetilo ga je na koga mu je ličila: Hark-al-Ada. U njenim venama tekla je krv Kuće Korino. Bliži smo rođaci nego što sam mislio.

"Moj gospodar je velikodušan", reče ona.

Potom napusti prostoriju, sada lakog koraka. Začuo je njen glas iz predvorja: "Gospo Hvi, naš gospodar će vas sada primiti."

Hvi je ušla, zastavši za trenutak u zasvođenom ulazu, uokvirena svetlošću koja joj je padala s leđa. Oklevala je dok joj se oči nisu prilagodile osvetljenju nove prostorije. Pri tom je, poput noćne leptirice, prišla sjaju oko Letovog lica, svraćajući pogled samo da bi osmotrila senovito telo u potrazi za znacima ozleda. Znao je da ti znaci nisu bili vidljivi, iako je još osećao bolove i unutrašnje drhtaje.

Njegove oči otkriše jedva primetno hramanje. Hvi se više oslanjala na desnu nogu, ali je dugačka haljina boje zelenog žada skrivala ranu. Zaustavila se na ivici udubljenja u kome su se nalazila njegova kola, gledajući ga pravo u oči.

"Rekli su mi da si ranjena, Hvi. Da li te boli?"

"Posekotina na nozi ispod kolena, gospodaru. Jedan komadić cigle od eksplozije. Vaše Ribogovornice stavile su mi melem koji je uklonio bol. Gospodaru, ja međutim strahujem za vas."

"A ja strahujem za tebe, mila Hvi."

"Osim pri prvoj eksploziji, gospodaru, nisam bila u opasnosti.

Hitno su me prebacili u jednu prostoriju duboko ispod ambasade..."

To znači da nije mogla da vidi moju predstavu, pomisli on. Sreća što je tako ispalo.

"Pozvao sam te da te zamolim za oproštaj", reče on.

Spustila se na zlatni jastuk. "Zbog čega oproštaj, gospodaru? Vi niste razlog za..."

"Stavili su me na probu, Hvi."

"Vas?"

"Postoje neki koji žele da saznaju koliko mi je stalo do bezbednosti Hvi Noree."

Upravila je prst nagore. "Ono je bilo... zbog mene?"

"Zbog nas."

"Oh. Ali ko..."

"Pristala si da se udaš za mene, Hvi, i ja..." Podigao je ruku da bi je prekinuo kada je zaustila nešto da kaže. "Anteak nam je saopštila ono što si joj ti otkrila, no Anteak nema ništa sa ovim."

"Onda, ko je..."

"Nije važno ko je. Važno je da još jednom promisliš o svemu. Moram da ti pružim priliku da promeniš svoju odluku."

Ona spusti pogled.

Kako su joj divne crte lica, pomisli on.

Bio je u stanju da samo u svojoj mašti stvori sliku čitavog ljudskog veka sa Hvi. U naslagama njegovih sećanja ležalo je dovoljno primera na kojima je mogao da izgradi maštariju bračnog života. Nijanse su se same prikupljale u njegovoj uobrazilji - male potankosti zajedničkog iskustva, dodiri, poljupci, sva ona slatka saučestvovanja iz kojih je nicalo nešto od bolne lepote. Patio je doživljavajući sve ovo. Osećao je mnogo dublji bol od fizičkog, koji ga je još podsećao na nasilje ispred ambasade.

Hvi podiže bradu i pogleda ga u oči. Razabrao je u njenom licu samilosnu žudnju da mu pomogne.

"Kako uopšte drugačije mogu da vam služim, gospodaru?"

Kroz glavu mu prođe da je ona bila primat, dok on to više nije bio u potpunosti. Razlike su svakim trenutkom postajale sve dublje.

Bol je opstajao u njemu.

Hvi je predstavljala neizbežnu stvarnost, nešto toliko temeljno da

nije bilo reči kojima bi se to moglo potpuno izraziti. Bol u njemu gotovo je postao nepodnošljiv.

"Volim te, Hvi. Volim te kao što muškarac voli ženu... ali to ne može biti. To nikad neće biti."

Suze potekoše iz njenih očiju. "Da li treba da odem? Da li treba da se vratim na Iks?"

"Oni bi te zlostavljali, pokušavajući da otkriju uzrok propasti njihovog plana."

Videla je moj bol, pomisli on. Ona zna da je sve uzalud i jalovo. Šta će učiniti? Neće lagati. Neće reći da mi uzvraća ljubav kao žena muškarcu. Ona uviđa uzaludnost. A i svesna je svojih osećanja prema meni - samilosti, strahopoštovanja, ljubopitljivosti koja ne priznaje strah.

"Onda ću ostati", reče ona. "Prihvaćemo zadovoljstva koja možemo da izvučemo iz zajedničkog života. Mislim da je to najbolje za nas. Ako to znači da treba da se udam, neka tako bude."

"U tom slučaju moraću da ti poverim znanje koje nisam poverio nijednom drugom ljudskom biću", reče on. "To će ti dati moć nada mnom koja..."

"Ne činite to, gospodaru. Šta ako me neko prisili..."

"Više nikad nećeš napustiti moje okrilje, moje odaje, ovde. Citadela, bezbedna mesta Sarera - to će biti tvoj dom."

"Kako želite."

Kako je ljupko i iskreno njeno spokojno prihvatanje, pomisli on.

Morao je da utiša bolni damar u sebi. U biti, bila je to opasnost za njega i za Zlatnu Stazu.

Ti pametni Iksijanci!

Malki je shvatio da su svemoćni prisiljeni da se sukobljavaju sa neprekidnom pesmom sirena - željom da sebi pruže uživanje.

Neprekidna svest o moći nahodi se i u tom najbezazlenijem ćefu.

Hvi je ćutanje protumačila kao neodlučnost. "Hoćemo li se venčati, gospodaru?"

"Da."

"Da li bi trebalo bilo šta uraditi povodom tleilaških glasina koje..."

"Ništa."

Zagledala se u njega, prisativši se njihovog ranijeg razgovora.

Seme rasula je posejano.

"Strah me je, gospodaru, da ću vas time oslabiti", reče ona.

"Onda ćeš morati da nađeš načina da me ojačaš."

"Može li vas ojačati slabljenje verovanja u Boga Leta?"

Razabrao je prizvuk Malkija u njenom glasu, ono odmereno procenjivanje koje ga je činilo tako šarmantno buntovnim. Nikad potpuno ne izmičemo učiteljima iz našeg detinjstva.

"Tvoje pitanje zahteva odgovor. Mnogi će nastaviti da me obožavaju u skladu sa mojim naumom. Drugi će poverovati u laži."

"Gospodaru, hoćete li i od mene zahtevati da lažem za vas?"

"Svakako da neću. Ali ću zahtevati od tebe da ćutiš onda kada ćeš, možda, želeti da govoriš."

"Ako oni budu ružili..."

"Nećeš se usprotiviti."

Još jednom suze potekoše niz njene obraze. Leto je žudeo da ih dotakne, ali one su bile voda... bolna voda.

"Mora biti tako", reče on.

"Hoćete li da mi to objasnite, gospodaru?"

"Kad nestanem, moraju da me zovu Šejtan, Car Gehena. Točak mora da se okreće, okreće i okreće duž Zlatne Staze."

"Zar gnev ne bi mogao da se usmeri samo na mene, gospodaru? Ja ne bih..."

"Ne! Iksijanci su te načinili daleko savršenijom nego što su zamislili. Ja te odista volim. Ne mogu tu ništa."

"Ne želim da budem uzrok vašeg bola!" Ove reči su joj se naprosto otele.

"Što je učinjeno - učinjeno je. Ne tuguj za tim."

"Pomozite mi da razumem."

"Mržnja koja će procvetati kada mene ne bude takođe će izbledeti, nestajući u neminovnoj prošlosti. Proteći će mnogo vremena. A onda, jednog dalekog dana, moji dnevници biće pronađeni."

"Dnevници?" Trgla se na ovu prividnu promenu predmeta razgovora.

"Moji letopisi mog vremena. Moje rasprave, obrazloženja. Prepisi postoje i krnji odlomci biće sačuvani, neki u izvitoperenom obliku, ali

pravi dnevnicu će čekati i čekati. Njih sam dobro sakrio."

"A kada budu pronađeni?"

"Ljudi će saznati da sam bio potpuno drugačiji od onoga što su pretpostavljali."

Njen glas se pretvori u drhtav šapat: "Ja već znam to što će saznati."

"Da, draga moja Hvi, mislim da znaš."

"Vi niste ni đavo ni bog, već nešto što nikad ranije nije viđeno i nikad ponovo neće biti viđeno, zbog toga što vaše postojanje otklanja potrebu za tim."

Ona obrisala suze sa obraza.

"Hvi, da li shvataš koliko si opasna?"

Na njenom licu pojavi se izraz uznemirenosti, praćen zatezanjem mišića.

"Poseduješ osobine svetice", reče on. "Da li shvataš koliko bolno može da bude kada otkriješ sveticu na pogrešnom mestu i u pogrešno vreme?"

Ona odmahnu glavom.

"Ljudi treba da budu pripremljeni za svece", reče on. "Ako nije tako, oni naprosto dovek ostaju sledbenici, molioci, prosjaci i bedne ulizice u senci tog sveca. Ljude ovo uništava jer jedino pothranjuje slabost u njima."

Posle nekoliko trenutaka razmišljanja, ona klimnu i reče: "Da li će biti svetaca kada vas ne bude?"

"To je svrha moje Zlatne Staze."

"Moneova kćer, Siona, da li će ona..."

"Ona je za sada samo pobunjenik. Što se svetaštva tiče, ostavićemo joj da odluči. Mada će ona učiniti samo ono što joj je rođenjem namenjeno."

"Šta je to, gospodaru?"

"Prestani da me oslovljavaš sa 'gospodaru'", reče on.

"Nas dvoje ćemo biti Crv i njegova supruga. Zovi me Leto ako želiš. Gospodar ne pristaje."

"Da, g... Leto. Ali šta je..."

"Siona je rođena da bi vladala. Postoji opasnost u takvom uzgajanju. Kada vladaš, stićeš znanje o moći. Ono može da odvede

u silovitu neodgovornost, u bolne prekomerenosti, a to opet može da dovede do stravičnog rušioca - divljeg hedonizma."

"Siona bi..."

"Sve što znamo o Sioni to je da ona može da ostane posvećena izvršenju sasvim određenog cilja, verna obrascu koji ispunjava njena čula. Ona je neizbežno aristokratkinja, ali aristokratija je pretežno zagledana u prošlost. To je nedostatak. Ne možeš videti mnogo staza, sem ako nisi Janus, koji je istovremeno gledao i unazad i unapred."

"Janus? Oh, da, bog sa dva lica okrenuta na suprotne strane." Ovlažila je usne jezikom. "Jesi li ti sam Janus, Leto?"

"Ja sam Janus umnožen milijardu puta. Ali sam i nešto manje. Bio sam, na primer, ono što moji podanici najviše cene - donosilac odluka i to takvih koje uvek dejstvuju."

"Ali ako ih razočaraš..."

"Okrenuće se protiv mene, da."

"Hoće li te Siona zameniti, ako..."

"Ah, kakvo ogromno ako! Primećuješ da Siona ugrožava moju ličnost. Ona međutim, ne ugrožava Zlatnu Stazu. Ne treba zaboraviti ni činjenicu da se moje Ribogovornice odlikuju određenom privrženošću Dankanu."

"Siona izgleda... tako mlada."

"A ja sam njen najmiliji uljez, varalica koja drži vlast na temelju lažnih prava, nikad se ne obazirući na potrebe svog naroda."

"Zar ja ne bih mogla da razgovaram s njom, i..."

"Ne! Ne smeš nikad ni da pokušaš da ubediš Sionu u bilo šta. Obećaj mi to, Hvi."

"Ako to zahtevaš od mene, svakako, ali ja..."

"Svi bogovi imaju ovaj problem. Uviđajući dublje potrebe često moram da prenebregnem one neposredne. Ne poklanjati pažnju neposrednim potrebama greh je prema mladima."

"Zar ne bi ipak mogao da razložno razgovaraš s njom, i..."

"Nikad ne pokušavaj da razložno razgovaraš sa ljudima koji misle da su u pravu."

"Ali kada znaš da greše..."

"Da li veruješ u mene?"

"Da."

"A ako neko pokuša da te ubedi da sam najveće zlo svih vremena..."

"Strašno bih se naljutila. Ja bih..." Ona naglo zastade usred rečenice.

"Razložnost vredi", reče on, "jedino spram neme fizičke pozadine vasseljene."

Zamišljeno je sastavila veđe. Leto sa ushićenjem oseti buđenje njene svesti. "Ah", prodahta ona.

"Nijedno razumno biće neće nikad više biti u stanju da poriče Letovo iskustvo", reče on. "Vidim da si počela da shvataš. Počeci! Smisao čitavog života je u njima."

Ona klimnu.

Ne upušta se u raspravu, pomisli on. Kada ugleda tragove sledi ih da bi utvrdila kuda vode.

"Dok god postoji život, svaki završetak je jedan početak", reče on. "Moje je da spasem ljudski rod, makar i od njega samog."

Ona ponovo klimnu. Tragovi su i dalje vodili napred.

"Zbog toga, u nastojanju da ljudska vrsta optraje, nijedna smrt ne može da bude potpun promašaj", reče on. "Otuda nas rođenje tako duboko dira. Zbog toga je najtragičnija upravo smrt mlade ljudske jedinke."

"Da li Iks i dalje ugrožava tvoju Zlatnu Stazu? Oduvek sam znala da su se urotili u nekoj zloj raboti."

Uroćuju se. Hvi nije čula unutrašnju poruku vlastitih reči. Nije osećala potrebu da je čuje.

Netremice ju je posmatrao, opčinjen čudom koje je bilo Hvi. Posedovala je jedan oblik poštenja koje bi neko nazvao naivnim, ali koje je za Leta bila naprosto spontanost i prirodnost. Poštenje nije bilo njena srž, ono je bilo sama Hvi.

"Sutra će prirediti predstavu na trgu", reče Leto. "Biće to predstava preživelih Liceigrača. Posle toga objavićemo našu veridbu."

31.

Neka ne bude sumnje da sam ja skup naših predaka, arena u kojoj oni prate moje trenutke. Oni su moje ćelije, a ja sam njihovo telo. Ovo o čemu govorim jeste favraši, duša kolektivno nesvesnog, izvor arhetipova, skladište svih trauma i radosti. Ja sam mogućnost izbora njihovog probuđenja. Moj samhadi je njihov samhadi. Njihova iskustva su moja iskustva! Njihovo prečišćeno znanje je moje nasleđe. Te milijarde su moja jednost.

'Ukradeni dnevnici'

Predstava sa Liceigračima trajala je tog jutra skoro dva časa, a zatim je usledila objava veridbe koja je razaslala talase preneraženosti kroz Svetkovinski grad.

"Prošli su vekovi otkada je poslednji put odabrao nevestu!"

"Više od hiljadu godina, moja draga."

Defile Ribogovornica kratko je trajao. Razdragano su ga pozdravljale, ali se videlo da su bile uznemirene.

"Vi ste moje neveste", umeo je da im kaže. Zar to nije bilo značenje Sijajnoka?

Leto je smatrao da su Liceigrači izveli dobru predstavu, uprkos očiglednom strahu. Kostimi su bili pronađeni u dubinama Slobodnjačkog muzeja - crne odore sa kapuljačama i belim pojasevima od užadi, a preko ramena i leđa izvezeni zeleni sokolovi raširenih krila - uniforme Muad'Dibovih putujućih sveštenika. Obukavši ove odore, Liceigrači su poprimili tamna i sasušena lica i izveli igrokaz koji je opisivao kako su Muad'Dibove legije širile svoju religiju kroz Carstvo.

Noseći blistavo srebrnu haljinu sa ogrlicom od zelenog žada, Hvi je tokom ovog obreda sedela pored Leta na Carskim Kolima. U jednom trenutku nagnula se do njegovog lica i upitala: "Zar ovo nije parodija?"

"Za mene, možda."

"Da li Liceigrači to znaju?"

"Podozrevaju."

"Onda, nisu toliko uplašeni koliko izgledaju?"

"Oh, da, uplašeni su. Reč je jedino o tome da su hrabriji no što to većina ljudi od njih očekuje."

"Junačenje može da bude tako budalasto", prošaptala je Hvi.

"I obrnuto."

Uputila mu je dug odmeravajući pogled, pre no što je ponovo usredsredila pažnju na predstavu. Gotovo dve stotine Liceigrača preživelo je pokolj. Svi su bili primorani da uzmu udela u ovoj drskoj igri. Složena preplitanja i neobični stavovi tela umeli su da zasene oči. Bilo je moguće, posmatrajući ih, da čovek za kratko zaboravi krvave događaje koji su prethodili ovom danu.

Leto se setio toga dok je nešto pre podneva sam ležao u svojoj sobici za audijencije, baš kada je Moneo naišao. Moneo je, u međuvremenu, otpratio Časnu Majku Anteak na Esnafov u letelicu, razmotrio sa Zapovedništvom Ribogovornica posledice sinočnjeg krvoprolića, skoknuo do Citadele kako bi se uverio da je Siona pod budnom prismotrom i da nije umešana u napad na ambasadu. Vratio se u On neposredno po objavi veridbe, o kojoj prethodno nije bio obavešten.

Moneo je bio besan. Leto ga nikad nije video ovako ljutog. Uleteo je u sobu kao vihor i zaustavio se na svega dva metra od Letovog lica.

"Sada će se verovati tleilaškim glasinama", reče on.

Leto mu uzvрати razložnim glasom: "Kako je postojan taj zahtev da naši bogovi budu savršeni. Grci su bili daleko razumniji u pogledu takvih stvari."

"Gde je ona?" upita Moneo. "Gde je ta..."

"Hvi se odmara. Imali smo tešku noć i dugo jutro. Želim da se valjano odmori pre no što se večeras vratimo u Citadelu."

"Kako je izvela ovo?" odbrusi Moneo.

"Pobogu, Moneo! Jesi li ti sasvim izgubio osećanje opreza?"

"Zabrinut sam za vas. Imate li bilo kakvu predstavu o tome kakve priče kolaju gradom?"

"Potpuno sam svestan tih glasila."

"Šta to činite?"

"Znaš, Moneo, mislim da su jedino stari panteisti imali pravu predstavu o božanstvima: slabosti smrtnika u besmrtnom obličju."

Moneo uzdiže obe ruke ka nebesima. "Video sam izraze njihovih lica!" Spustio je ruke. "Za dve nedelje čitavo Carstvo će brujati o ovom."

"Biće, zasigurno, potrebno više vremena."

"Ako je vašim neprijateljima nedostajala neka stvar da bi se ujedinili..."

"Skrnavljenje Boga je prastara tradicija čovečanstva, Moneo. Zbog čega bih ja bio izuzetak?"

Moneo pakuša nešto da kaže, ali otkri da ne može da izusti ni reč. Napravio je nekoliko nervoznih koraka duž ivice udubljenja u kom su bila smeštena Letova kola, zatim odstupi natrag i streljajući očima Letovo lice stade na pređašnje mesto.

"Ako je moja dužnost da vam pomažem, nužno mi je objašnjenje", reče Moneo. "Zašto to činite?"

"Osećanja."

Moneove usne uobličise ovu reč, ne izgovarajući je.

"Preplavila su me baš kada sam pomislio da su zauvek nestala", reče Leto. "Kako su slatki ti poslednji gutljaji ljudskosti."

"Sa Hvi? Ali vi jamačno ne možete..."

"Sećanja na osećanja nikad nisu dovoljna, Moneo."

"Hoćete da mi kažete da ste se prepustili..."

"Telesnim strastima. Svakako, ne! Tronožno postolje na kome večnost počiva sastavljeno je od tela, misli i osećanja. Osetio sam da sam se sveo na telo i misli."

"Ona je izvela nekakvu vradžbinu", optužujuće uzviknu Moneo.

"Razume se. I kako sam joj samo zahvalan zbog toga! Ako poreknemo potrebu za mišlju, Moneo, kao što to neki čine, gubimo moć rasuđivanja; nismo u stanju da razaberemo šta nam čula poručuju. Ako poreknemo telo, skidamo točkove sa vozila koje nas nosi. Ali ako poreknemo osećanja, gubimo svaki dodir sa našom unutrašnjom vasseljenom. Osećanja su ono što mi je najviše nedostajalo."

"Zahtevam, gospodaru, da..."

"Ljutiš me, Maneo. Ali i to je jedno osećanje." Leto opazi kako se

Moneova osujećena srdžba hladi, gasi poput vrelog železa umočenog u ledenu vodu. U njemu je, ipak, još bilo ponešto vruće pare.

"Ne marim za sebe, gospodaru. Vi ste mi jedina briga i vi to znate."

Leto prozbori blagim glasom: "To je tvoje osećanje, Moneo, i ono je meni drago."

Moneo duboko, drhtavo uzdahnu. Nikada ranije nije video Bogocara u ovakvom raspoloženju, koje je odražavalo osećanje. Ukoliko je Moneo ispravno zapažao, Leto je u isti mah izgledao i ushićen i pomiren sa sudbinom. Čovek nije mogao da bude sasvim siguran.

"Ono što život čini prijatnim", reče Leto, "ono što život čini toplim i ispunjava ga lepotom, to je ono što bih sačuvao čak i da mi je bilo uskraćeno."

"Onda ta Hvi Noree..."

"Ona mi je pomogla da sagledam Batlerijanski Džihad drugim očima. Ona je suprotnost svega što je mehaničko i neljudsko. Kako je to čudno, Moneo, da su od svih ljudi baš Iksijanci uspeali da proizvedu ovo biće koje tako savršeno otelovljuje upravo sve one vrednosti koje su meni najdraže."

"Ne razumem u kakvoj je to vezi sa Batlerijanskim Džihadom, gospodaru. Mašine koje misle nemaju nikakvog mesta u..."

"Meta Džihada bio je koliko mašinski stav, toliko i same mašine", reče Leto. Ljudi su dopustili da im mašine uskrate osećanje za lepo, naš nužni identitet na osnovu kojeg donosimo sudove o životu. Zbog toga su, prirodno, mašine bile uništene."

"Gospodaru, i dalje mi smeta činjenica da vi ukazujete dobrodošlicu ovoj..."

"Moneo! Hvi me samim svojim prisustvom umiruje. Po prvi put za mnogo vekova nisam usamljen. Samoća ponovo počinje da me tišti jedino kada ona nije pored mene. Čak i kada ne bih raspolagao drugim dokazima o osećanjima, ovo bi bilo dovoljno."

Moneo zamuknu, očito dirnut Letovim pominjanjem samoće.

Jamačno je bio u stanju da pojmi težinu odsustva voljene osobe. Izraz njegovog lica to je i te kako odavao.

Prvi put posle dugo vremena Leto opazi koliko je Moneo ostario. To im se tako naglo dogodi, pomisli Leto.

Ova pomisao podstaknu Leta da postane duboko svestan koliko mnogo mu je bilo stalo do Monea.

Ne bi trebalo da dozvolim bilo kakvu privrženost, ali nikako ne mogu tome da se oduprem, pogotovo sada kada je Hvi ovde.

"Smejaće vam se i zbijati skaredne šale", reče Moneo s vidljivom gorčinom.

"To je dobro."

"Kako to može da bude dobro?"

"To je nešto novo. Naš zadatak je uvek bio da novo dovedemo u ravnotežu sa postojećim i da uz pomoć toga izmenimo ponašanje ljudi, ne ugrožavajući im istovremeno opstanak."

"Neka je čak i tako. Kako, ipak, možete to pozdraviti s dobrodošlicom?"

"Činjenje skarednosti?" upita Leto. "Šta stoji nasuprot skarednosti?"

Moneove oči raširiše se, odražavajući iznenadan napor svesti da odgovori na pitanje. U svom životu video je delovanja mnogih polariteta, stvari koje su bile poznate po svojoj suprotnosti.

Svaka stvar stoji spram zaleđa koje je određuje, pomisli Leto. Moneo će, nesumnjivo, to shvatiti.

"To je suviše opasno", reče Moneo.

Sud krajnjeg konzervatizma!

Moneo nije u to bio ubeđen. Uzdrhtao je od dubokog uzdaha.

Moram da zapamtim da nije dobro odagnati njihove sumnje, pomisli Leto. Zbog toga sam sinoć napravio grešku sa mojim Ribogovornicama tamo na trgu. Iksijanci su sposobni da iskoriste ljudske sumnje do krajnjih granica. Hvi je dokaz za to.

Iz predvorja se začu buka. Leto zapti vrata da bi sprečio nasilan upad.

"Moj Dankan je stigao", reče on.

"Verovatno."

Leto je posmatrao kako se Moneo rve sa sumnjama; njegove misli bile su potpuno prozirne. U ovom času, Moneo se tako tačno uklapao u svoj ljudski tip da Leto požele da ga zagri.

Na raspolaganju mu je čitav spektar: od sumnje do poverenja, od ljubavi do mržnje... sve! Sve one drage vrednosti koje se oplođuju u toplim osećanjima, u gotovosti da sagoriš u Životu.

"Zašto je Hvi to prihvatila?" upita Moneo.

Leto se nasmeši. Moneo nije u stanju da sumnja u mene. On mora da sumnja u druge.

"Priznajem da to nije običan brak. Ona je primat, a ja to više nisam u potpunosti."

Moneo se ponovo uhvati ukoštac sa stvarima koje je mogao samo da oseti ali ne i da izrazi.

Gledajući Monea, Leto je u sebi osetio naviranje jedne posmatračke svesti, jednog toka misli koji se tako retko javljao i pri tom bio tako živo naglašen da ne bi prouzrokovao kakav poremećaj u tom telu.

Primat razmišlja i zahvaljujući tom razmišljanju opstaje. U pozadini njegovog razmišljanja počiva jedna stvar koja je ugrađena u njegove ćelije. To je matica brižnosti za vrstu. Panekad oni to umotavaju, ograđuju zidom i skrivaju iza debelih zapreka, no ja sam Monea namerno učinio prijemčivim za ovo delovanje njegovog najuntrašnjijeg bića. On me sledi jer veruje da obezbeđujem najbolji pravac opstanka ljudske rase. On zna da postoji svest ćelije. To je ono što i sam otkrivam kad osmatram Zlatnu Stazu. Posredi je čovečanstvo i obojica se u jednom slažemo: ono mora opstati.

"Gde, kada i kako će se svečanost venčanja upriličiti?" upita Moneo.

Ne zašto? zapazi Leto. Moneo se više ne trudi da razume zašto. Vratio se na bezbedno tle. On je upravnik, nadzornik obitavališta Bogocara, prvi ministar.

On poznaje imenice, glagole i prideve pomoću kojih može da izvede šta mu je volja. Reči će raditi za njega na svoj uobičajen način. Moneo možda nikad ne obraća pažnju na transcendentalne mogućnosti svojih reči, ali zato veoma dobro shvata njihovu svakodnevnu, svetovnu upotrebljivost.

"Šta bi sa mojim pitanjem?", bio je uporan Moneo.

Leto zažmirka, razmišljajući: Ja, s druge strane, osećam da su mi reči uglavnom korisne ukoliko mi otvaraju pogled na privlačna i

neotkrivena mesta. Civilizacija se veoma slabo razume u korišćenje reči, tako da i dalje, nesporno, veruje u mehaničku vasseljenu apsolutnog uzroka i posledica - očigledno svodljivu na jedan jedini koreniti uzrok i jednu prvobitnu zametnu posledicu.

"Kako, poput kakve prišipetlje, ta iksijansko-tleilaška varka prijanja uz ljudske poslove", reče Leto.

"Gospodaru, duboko me uznemirava kada mi ne poklanjate pažnju."

"Ali ja ti poklanjam pažnju, Moneo."

"Ne meni."

"Čak i tebi."

"Vaša pažnja luta, gospodaru. Ne morate to da krijete od mene. Pre bih izdao sebe nego vas."

"Misliš li da vunovlačarim."

"Da vunovlačarite, gospodaru?" Moneo nikad nije razmišljao o ovom izrazu, ali sada...

Leto u mislima stade da prebira o ovom idiomu: Kako je samo drevan! Razboji i čunkovi proradiše u njegovom sećanju. Životinjsko krzno za ljudsku odeću. Od lovca do stočara... Dugo uspinjanje uz lestve svesti... a sada moraju da načine još jedan dugačak korak, duži čak i od tog prastarog.

"Prepustili ste se dokonim mislima", reče Moneo glasom u kome se osećala optužba.

"Imam vremena za dokone misli. To je jedna od najzanimljivijih stvari u mom postojanju kao jedinstva mnoštva."

"Ali, gospodaru, ima stvari koje zahtevaju našu..."

"Iznenadio bi se, Moneo, kada bi znao šta sve proizađe iz dokonog razmišljanja. Nikad mi nije bilo žao da provedem čitav dan razmišljajući o stvarima kojima se običan čovek ne bavi duže od minuta. Zašto da ne? U mom životnom veku od nekih četiri hiljade godina - šta znači jedan dan manje ili više? Koliko vremena obuhvata jedan obični ljudski život? Možda milion minuta? Ja sam već doživeo toliko dana."

Moneo je sleđen ćutao, osećajući se sićušan pri takvom poređenju! Shvatio je da je njegov životni vek tek samo trunčica u Letovom oku. Značenje malopredašnje aluzije nije mu promaklo.

Reči... reči... reči, pomisli Moneo.

"Reči su često gotovo beskorisne u stvarima osećanja", napomenu Leto.

Moneo bezmalo prestade da diše. Gospodar može da čita misli!

"Tokom čitave naše istorije", nastavi Leto, "najmoćnija upotreba reči ispoljila se u opisivanju nekog transcendentnog događaja, određivanju mesta tom događaju u prihvaćenim letopisima, objašnjavanju događaja na način koji omogućava da čak i mnogo docnije možemo da upotrebimo te reči i kažemo: 'Evo šta se htelo reći'."

Monea su ove reči dotukle; bio je prestrašen neizgovorenim stvarima o kojima bi ga one mogle nagnati da razmišlja.

"To je način na koji događaji iščezavaju u istoriji", zaključio Leto.

Posle poduzetog ćutanja, Moneo se odvaži: "Niste odgovorili na moje pitanje, gospodaru. Venčanje?"

Kako samo umorno zvuči, pomisli Leto. Kako potpuno poraženo.

Leto odgovori bodrim glasom: "Nikad mi nije bila potrebni tvoja valjana služba. Venčanje mora da se priredi krajnje brižljivo. Neophodna je preciznost za koju si jedino ti sposoban."

"Gde, gospodaru?"

Nešto više života u njegovom glasu.

"Selo Tabur, u Sareru."

"Kada?"

"Datum prepuštam tebi. Objavi ga kada sve bude spremno."

"A sam čin?"

"Ja ću rukovoditi njime."

"Da li će vam biti potrebni pomoćnici, gospodaru? Tehnička pomagala bilo koje vrste?"

"Misliš na obrednu opremu?"

"Neka posebna stvar koja bi meni promakla..."

"Neće nam baš biti potrebno mnogo za našu malenu svečanost."

"Gospodaru! Preklinjem vas! Molim..."

"Stajaćeš uz mladu i uvesti je u brak", reče Leto. "Izvešćemo stari slobodnjački obred."

"U tom slučaju biće nam potrebni vodeni prstenovi", reče Moneo.

"Da. Upotrebiću Ganine vodene prstenove."

"A ko će prisustvovati, gospodaru?"

"Prisustvovaće samo jedna stražarka Ribogovornica i aristokratija." Moneo se zagleda u Letovo lice. "Koga... koga moj gospodar podrazumeva pod 'aristokratijom'?"

"Tebe, tvoju porodicu, dostojanstvenike, dvorjane iz Citadele."

"Moju porodicu..." Moneo proguta knedlu. "Da li je tu uključena i Siona?"

"Ako preživi proveru."

"Ali..."

"Zar ona nije član porodice?"

"Svakako, gospodaru. Ona je Atreid, i..."

"Onda na svaki način uključi i Sionu!"

Moneo izvadi iz džepa majušni memo-zapisivač, iksijansko sredstvo mutnocrne boje čija je upotreba bila zabranjena posle Batlerijanskog Džihada. Tanan osmeh pređe preko Letovih usana. Moneo je znao svoje dužnosti i sada je trebalo da ih izvrši.

Buka koju je Dankan dizao s one strane vrata postade jača, ali se Moneo nije obazirao na te zvuke.

Moneo zna cenu svojih povlastica, pomisli Leto. To je jedna druga vrsta braka - brak povlastice i dužnosti. To je aristokratovo objašnjenje i njegov izgovor.

Moneo završi sa beleženjem podataka.

"Još samo nekoliko sitnica, gospodaru", reče Moneo. "Da li će biti potrebno da se nabavi neka posebna oprema za Hvi?"

"Pustinjsko odelo i odora slobodnjačke neveste, ali da budu pravi."

"Nakit ili neki drugi ukrasi?"

Letov pogled prikova se za Moneove prste koji su škrabali po majušnom zapisivaču, primećujući na njima tragove neodlučnosti.

Zapovednički duh, hrabrost i osećaj za znanje i red - ove osobine Moneo je posedovao u izobilju. One su ga okruživale kao kakav sveti oreol, ali su od svih očiju osim od mojih skrivale trulež koja ga je iznutra razjedala. To je neminovno. Kada mene jednom ne bude, to će svakome biti vidljivo.

"Gospodaru?" prenu ga Moneo. "Da li vi to opet vunovlačarite?"

Ah! Dopada mu se ovaj izraz.

"To je sve", reče Leto. "Samo odoru, pustinjско odelo i vodene prstenove."

Moneo se pokloni i krenu prema vratima.

Sada je okrenut budućnosti, pomisli Leto, ali će čak i ova nova stvar minuti, i on će se još jednom okrenuti prošlosti. A nekad sam u njega polagao tako velike nade. Pa... možda Siona...

32.

"Ne stvarajte heroje", rekao je moj otac.

'Ganimin glas iz Usmenih predanja'

Već prema načinu na koji je Ajdaho zakoračio u malu sobu kada su konačno njegovi glasni zahtevi za prijemom bili uslišeni Leto je mogao da vidi da se u goli dogodio značajan preobražaj. Posredi je bilo nešto što se već toliko puta ponovilo da je Letu postalo savršeno poznato. Dankan je čak propustio da se pozdravi sa Moneom koji je napuštao prostoriju. Sve ovo uklapalo se u obrazac. A kako je samo dosadan taj obrazac postao!

Leto je koristio poseban naziv za ovaj preobražaj svojih Dankana. Zvao ga je: 'Otkadašnji Sindrom'.

Ove gole često su gajile sumnje u u pogledu tajnih stvari koje su se, možda, razvile tokom vekova zaborava otkad su poslednji put imale živu svest. Šta su ljudi radili za čitavo to vreme? Koji su mogući razlozi njihove potrebe za mnom, relikvijom iz njihove prošlosti? Nijedan ego nije bio u stanju da zauvek prevaziđe takve sumnje - a posebno ego, po prirodi, sumnjičavog čoveka.

Jedan gola je optužio Leta: "Ugradio si neke stvari u moje telo, stvari o kojima ja ništa ne znam. Te stvari u mom telu izveštavaju te o svemu što radim. Uhodiš me gde god krenem!"

Drugi ga je okrivio da poseduje 'manipulativnu mašinu koja nas navodi da rado činimo sve što ti je volja'.

Kada bi se jednom pojavio, Otkadašnji Sindrom više nije mogao da se potpuno ukloni. Moglo je da se uspori njegovo delovanje, pa čak i da se skrene u drugom pravcu, ali je pritajeno seme bilo spremno da nikne i na najmanji povod.

Ajdaho se zaustavi na mestu na kome je prethodno Moneo stajao. U njegovim očima i stavu njegovih ramena nazirao se prikriven izraz neodređene sumnje. Leto pusti da ovo stanje dostigne tačku usijanja, da situacija proključa. Ajdaho je, najpre, dugo držao pogled prikovan za Letove oči, a zatim stade da šara njime po čitavoj

sobi. Leto je odmah i u ovom pogledu prepoznao još jedno znamenje sindroma.

Dankani nikad ne zaboravljaju!

Dok je proučavao sobu, koristeći se veštinom punoće uočavanja kojoj su ga pre mnogo vekova naučili gospa Džesika i mentat Tufir Havat, u Ajdahu je počelo da buja vrtoglavo osećanje nepripadnosti ovom mestu. Učini mu se da ga ova soba odbacuje, svaka stvar u njoj - meki jastuci; veliki mehurasti komadi zlatne, zelene i crvene, gotovo purpurne boje; slobodnjački ćilimi, od kojih je svaki bio muzejski primerak, koji se preklapaju jedan preko drugog u debelim hrpama oko Letovog udubljenja; veštačka sunčeva svetlost iksijanskih kugli, svetlost koja je obavijala Letovo lice u suvoj toplini, čineći da okolne senke izgledaju dublje i tajanstvenije; miris začinskog čaja koji je odnekud iz blizine dopirao ovamo i taj težak miris melanža koji je zračilo telo crva.

Ajdaho je osećao da mu se previše toga prebrzo dogodilo od kakao su ga Tleilaksi prepustili na milost i nemilost Luli i Prijateljici u onoj sumornoj zatvorskoj ćeliji.

Previše... previše...

Jesam li ja odista ovde? upita se. Jesam li ovo ja? Kakve su ovo misli koje mi prolaze kroz glavu?

Zurio je u Letovo nepokretno telo, osenčenu ogromnu masu koja je tako nemo počivala na svojim kolima u udubljenju poda sobe. Već je sam upadljivi spokoj te telesne mase nagoveštavao tajanstvenu energiju, strahotnu energiju koja se mogla osloboditi na način koji niko nije mogao predvideti.

Ajdaho je čuo glasine o bici ispred iksijanske ambasade, ali izveštaji Ribogovornica imali su patinu čudesnog čina koja je zamračivala fizičke činjenice.

"Spustio se odozgo i napravio strahovit pokolj među zlikovcima."

"Kako je to izveo?" pitao ih je Ajdaho.

"Bio je gnevan Bog", rekla mu je njegova obavestiteljka.

Gnev, razmišljao je Ajdaho. Da li je to zbog toga što je Hvi bila u opasnosti? Glasine koje su doprle do njega! Nijedna nije bila dostojna verovanja. Hvi da se uda za ovo glomazno... to nije moguće! Ne divna Hvi, Hvi otelovljenje ljupke nežnosti. On se

upustio u neku užasnu igru. Proverava nas... U ovim vremenima nije bilo poštene stvarnosti, nigde nije bilo spokoja, do li u Hviinom prisustvu. Sve ostalo je bilo ludilo.

Kada je ponovo usredsredio pažnju na Letovo lice - to atreidsko lice koje je nemo iščekivalo - osećaj nepripadnosti ovom mestu u Ajdahu se pojačao; počeo je da se pita da li bi bio u stanju da blagim pojačanjem mentalnog napora duž neke neobične nove putanje svesti možda probije avetinjske prepreke i seti se svih iskustava prethodnih gola Ajdaha.

Na šta su mislili kada su ulazili u ovu sobu? Da li su osećali ovu nepripadnost, ovo odbijanje?

Samo malo dodatnog napora.

Osetio je vrtoglavicu i pomislio da će se onesvestiti.

"Nešto nije u redu, Dankane?" Bio je to Letov najrazboritiji i najblaži ton glasa.

"Ovo nije stvarnost", odvrati pometeno Ajdaho. "Ja ovde ne pripadam."

Leto se odluči da ga, tobože, pogrešno shvati. "Ali moje čuvarke su mi saopštile da si došao ovamo na vlastiti zahtev, da si doleteo iz Citadele i zahtevao da te smesta primim."

"Hoću da kažem ovde, sada! U ovom trenutku!"

"Ali ti si mi potreban."

"Za šta?"

"Osvrni se oko sebe, Dankane. Načini na koje možeš da mi pomogneš toliko su brojni da ih sve ne možeš ni da postigneš."

"Tvoje žene mi ne dopuštaju da se borim! Svaki put kad poželiš da odem tamo gde..."

"Da li ti to pitaš jesi li korisniji živ ili mrtav?" Leto se kvocavo nasmeja a zatim reče: "Upotrebi svoju domišljatost, Dankane! To je ono što cenim."

"I moju spermu. To, takođe, ceniš."

"Tvoja sperma je tvoje vlasništvo i možeš da je ostavljaš gde god zaželiš."

"Ne želim da stalno iza sebe ostavljam udovice i siročiće..."

"Dankane! Rekao sam ti da je to tvoj izbor."

Ajdaho proguta pljuvačku, pa reče: "Počinio si zločin protiv nas,

Leto, protiv svih nas gola koje si vaskrsnuo ne pitajući nas da li mi to želimo."

Ovo je bio nov obrt u razmišljanjima Dankana. Leto se zagleda u Ajdaha sa ponovo probuđenim zanimanjem.

"Kakav zločin?"

"Oh, čuo sam kako iznosiš svoje duboke misli", sa prizvukom osude reče Dankan. Pokazao je palcem preko ramena u pravcu izlaznih vrata sobe. "Da li si znao da se možeš čuti iz predsoblja?"

"Da, kad želim da me čuju." No, samo moji dnevnicu čuju sve! "Voleo bih, ipak, da saznam nešto više o prirodi svog zločina."

"Postoji doba, Leto, doba kada si živ. Doba kada treba da budeš živ. To može da ima čari, to doba, u kome si živeo. Znaš da više nikada nećeš ponovo biti u stanju da doživiš takvo doba."

Leto je za trenutak zažmirkao, dirnut Dankanovim patosom. Ove reči su imale moć prizivanja sećanja. Ajdaho uzdiže obe ruke do visine grudi, sa dlanovima okrenutim nagore, sličan prosjaku koji traži nešto što zna da ne može da dobije.

"A onda... jednog dana se probudiš i setiš se umiranja... setiš se akslotlskog tanka... i tleilaškog gada koji te je probudio, i kada ti valja da sve iznova započneš. Ali, to se ne događa. Nikad se ne događa, Leto. U tome je tvoj zločin!"

"Lišio sam te čari življenja?"

Ajdaho spusti šake do bokova i stisnu ih u pesnice. Osetio je da stoji usamljen na putu nadolazećeg vodeničnog žrvnja koji je pretio da ga smlavi ako se samo za trenutak opusti.

A šta ćemo sa mojim životnim dobom? Ono je, takođe, neponovljivo. Ali Dankan ne bi umeo da shvati razliku.

"Šta te je nateralo da gotovo mahnito dojuriš iz Citadele?" upita Leto.

Ajdaho duboko udahnu a onda reče: "Je li istina? Nameravaš da se oženiš?"

"Tačno je."

"Ženiš se, je li tako, Hvi Noreeom, iksijanskom ambasadorkom?"

"Tako je."

Ajdaho brzim pogledom pređe preko Letovog dugog ispruženog tela.

Uvek tragaju za genitalijama, pomisli Leto. Možda je trebalo da napravim nešto, neku krupnu izbočinu ne bi li ih zaprepastio. Prigušio je malu plimu smeha koja je pretila da provali iz njegovog grla. Još jedno pojačano osećanje. Hvala ti, Hvi. Hvala vam, Iksijanci.

Ajdaho zavrte glavom. "Ali ti..."

"Pored seksa postoje i druge snažne pobude za brak", reče Leto. Da li ćemo rađati decu? Ne. Ali će, ipak, posledice našeg sjedinjavanja biti duboke."

"Slušao sam te dok si razgovarao sa Moneom", reče Ajdaho. "Mislio sam da je to sigurno neka šala, nešto poput..."

"Oprezno, Dankane!"

"Da li je voliš?"

"Dublje no što misliš: no što je ikad bilo koji muškarac voleo jednu ženu."

"Dobro, a šta je s njom? Da li ona..."

"Ona oseća... neodoljivu samilost, potrebu da deli sa mnom, da mi pruži sve što može da pruži. Takva joj je priroda."

Ajdaho savlada osećanje odvratnosti.

"Moneo je u pravu. Oni će sad verovati tleilaškim glasinama."

"To je jedna od dubokih posledica."

"I još uvek želiš da se sparim sa Sionom!"

"Ti znaš moje želje. Odluku prepuštam tebi."

"Ko je ta žena, Naila?"

"Sreo si Nailu! Vrlo dobro."

"Ona i Siona se ponašaju kao da su sestre. Ta velika kravetina! Šta se ovde događa, Leto?"

"Šta bi ti želeo da se događa? I zbog čega je to uopšte važno?"

"Nikada još nisam sreo takvu grubijanku. Podseća me na Zver Rabana. Nikada čovek ne bi pomislio da je žena da nije..."

"Sreo si ti nju poodavno", reče Leto. "Poznaješ je kao Prijateljicu."

Ajdaho se zagleda u njega u mukloj tišini, u muku životinjsice koja je osetila sokola i skriva se u zemlji.

"Znači da imaš poverenja u nju."

"Poverenje? Šta je to poverenje?"

Nastupa trenutak, pomisli Leto. Mogao je da oseti kako se

uobličava u Ajdahovim mislima.

"Poverenje je ono što ide uz zalog odanosti", reče Ajdaho.

"Kao što je poverenje između tebe i mene?" odgovori Leto pitanjem.

Gorak osmeh pređe preko Ajdahovih usana. "Znači, to ti izvodiš sa Hvi Noree? Brak, zaloga..."

"Hvi i ja već imamo poverenja jedno u drugo."

"Imaš li poverenja u mene, Leto?"

"Ako ne hih mogao da verujem Dankanu Ajdahu, ne bih mogao da verujem nikome."

"A šta ako ja nemam poverenja u tebe?"

"Onda te sažaljevam."

Ajdaho ovo dožive gotovo kao fizički stres. Oči mu se raširiše od neizgovorenih pitanja. On je želeo da veruje. Žudeo je za čarolijom koja se nikad više neće vratiti.

Ajdaho u tom času opazi kako njegove misli iznenada uzimaju sasvim drugačiji tok.

"Mogu li da nas čuju u predsoblju?" upita on.

"Ne." Ali moji dnevnicu čuju.

"Moneo je bio ljut. Svako je to mogao da primeti. Ipak, izašao je odavde pitom kao jagnje."

"Moneo je aristokrata. On je venčan sa dužnostima i odgovornostima. Kada se podseti tih stvari, njegova ljutnja nestaje."

"Tako ti, dakle, njega kontrolišiš", reče Ajdaho.

"On se sam kontrolišiš", reče Leto, prisativši se kako je Moneo podigao pogled sa beleženja podataka, tražeći ne razuveravanje već podsticaj za vlastito osećanje dužnosti.

"Ne", usprotivi se Ajdaho. "On sebe ne kontrolišiš. Ti to činiš."

"Moneo je sam sebe zatvorio u svoju prošlost. Ja to nisam učinio."

"Ali on je aristokrata... Atreid."

Letu se u sećanju ukazaše Moneove ostarele crte lica dok je razmišljao kako je neizbežno da jedan aristokrata odbije svoju poslednju dužnost - da odstupi i iščezne u istoriji. Moraće da bude odstranjen. I biće. Nijedan aristokrata nikada još nije uspeo da nadvlada zahteve za promenom.

Ajdaho, međutim, još nije bio gotov. "Jesi li ti aristokrata, Leto?"

Leto se osmehnu. "Poslednji aristokrata umire sa mnom." Pri tom je pomislio: Povlastice rađaju osionost, osionost ishodi nepravdu. Seme razaranja niče.

"Možda neću prisustvovati tvom venčanju", reče Ajdaho. "Nikada nisam sebe smatrao aristokratom."

"Ali bio si. Bio si aristokrata mača."

"Pol je bio bolji", reče Ajdaho.

Leto progovori Muad'Dibovim glasom: "Zato što si me ti podučavao!" Zatim ponovo uze svoj uobičajen glas: "Aristokratova nepisana dužnost je da podučava, ponekad i groznim primerom."

Prođe mu kroz svest: Gordost rođenja kopni pred siromaštvom i slabostima razmnožavanja unutar grupe. Otvara se put ponosu što proističe iz bogatstva i uspešnosti. Pojavljuju se skorojevići koji jašu ka moći, kao što je Harkonen učinio, na leđima pređašnjih režima.

Ovaj ciklus ponavljao se sa takvom postojanošću da se Letu činilo da je svako morao da vidi kako je on ugrađen u davno zaboravljene obrasce opstanka koje je vrsta prerasla, ali koji se nikad nije potpuno izgubio.

Ali ne, mi još guramo kamen koji ja moram da odbacim.

"Postoji li neka krajina?" upita Ajdaho. "Postoji li neka krajina kuda bih mogao da odem i da nikad više ne budem ponovo deo ovog?"

"Ako treba da postoji bilo kakva krajina, moraš mi pomoći da je stvorim", reče Leto. "Sada ne postoji mesto na koje bi otišao a da te neko od nas ne bi pri tom mogao da sledi i da te pronađe."

"Znači, nećeš da me pustiš da odem?"

"Idi, ako želiš. I drugi Dankani su to pokušali. Velim ti da ne postoji krajina, mesto na kome bi se sakrio. U ovom času, kao što je, uostalom, već dugo, dugo vremena, ljudska rasa je slična jednočelijskom biću: svi ljudi su vezani zajedno opasnim lepkom."

"Nema novih planeta? Nema neobičnih..."

"Oh, mi rastemo ali se ne razdvajamo."

"Zato što nas ti držiš zajedno!" optuži ga Ajdaho.

"Ne znam da li to možeš da razumeš, Dankane, ali ako bi postojala neka krajina, bilo kakva krajina, onda ono što leži iza tebe

ne bi moglo da bude značajnije od onog što leži ispred tebe."

"Ti si prošlost!"

"Ne, Moneo je prošlost. On je spreman da digne tradicionalne aristokratske prepreke prema svim krajinama. Moraš da pojmiš moć tih prepreka. One ne samo da zatvaraju planete i tlo tih planeta, one zatvaraju i zamisli. One sprečavaju promenu."

"Ti sprečavaš promenu!"

On neće odstupiti! pomisli Leto. Još jedan pokušaj.

"Najsigurniji znak da aristokratija postoji jeste otkriće prepreka prema promeni - zavese od gvožđa, čelika, kamena ili bilo koje druge tvari koje isključuju novo i različito."

"Znam da negde mora postojati neka krajina", reče Ajdaho. "Ti je kriješ."

"Ne krijem nikakve krajine. Ja želim krajine. Ja želim iznenađenja!"

Oni vrlo brzo stignu do toga, pomisli Leto. A onda odbijaju da načine još jedan korak.

Shodno ovom predviđanju, Ajdahove misli krenuše drugim pravcem.

"Da li su Liceigrači, odista, izveli predstavu na tvojoj veridbi?"

Leto je osetio plimu besa za kojom je odmah usledila čudna radost zbog činjenice što je mogao da iskusi osećanje takve dubine. Poželeo je da drekne na Dankana, ali to ništa ne bi razrešilo.

"Liceigrači su izveli predstavu", reče on.

"Zašto?"

"Želim da svi učestvuju u mojoj sreći."

Ajdaho se zagleda u njega kao da je upravo otkrio odvratnog insekta u svom piću. A zatim reče jednobojnim glasom: "Ovo je najciničnija stvar koju sam ikad čuo od jednog Atreida."

"Ali ju je jedan Atreid, ipak, izgovorio."

"Namerno pokušavaš da me zavaraš. Izbegavaš moja pitanja."

Ponovo zapodevanje kavage, pomisli Leto. Ali samo reče: "Liceigrači Bene Tleilaksa su kolonijski organizam. Pojedinačno, oni su mazge. To je izbor koji su sami za sebe načinili."

Leto zastade razmišljajući. Moram da budem strpljiv. Moraju to sami da otkriju. Ako ja to kažem, neće verovati. Razmišljaj,

Dankane. Razmišljaj.

Posle podužeg ćutanja, Ajdaho reče: "Zakleo sam ti se. To je važno za mene. Još mi je važno. Ne znam šta radiš i zbog čega to radiš. Jedino mogu da kažem da mi se ne sviđa ovo što se događa. Eto! Rekao sam šta sam imao da kažem."

"Jesi li se zbog toga vratio iz Citadele?"

"Da."

"Hoćeš li da se sada vratiš u Citadelu?"

"Postoji li ovde neka druga krajina?"

"Vrlo dobro, Dankane! Tvoj gnev zna čak i kad tvoj razum ne zna. Hvi ide za Citadelu noćas. Ja ću joj se, sutra, pridružiti tamo."

"Želim da je bolje upoznam", reče Ajdaho.

"Držaćeš se podalje od nje", reče Leto. "To je naređenje. Hvi nije za tebe."

"Od kada znam za sebe, ovde je bilo veštica", reče Ajdaho. "Tvoja baba je bila jedna od njih."

Okrenuo se na petama i ne tražeći dozvolu za odlazak otišao putem kojim je i došao.

Kako je samo sličan nekom malom dečaku, pomisli Leto, zapažajući krutost u Ajdahovim leđima. Najstariji i istovremeno najmlađi čovek u našoj vaseljeni - obojica u istom telu.

33.

Proroka ne mogu da zavedu prividi prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Nepromenljivost jezika određuje ovakve pravolinijske deobe. Proroci drže ključ za bravu jezika. Mehanička slika ostaje za njih samo slika. Ali ovo nije mehanička vasseljena. Pravolinijsku progresiju događaja utiskuje posmatrač. Uzrok i posledica? Nije sve u tome. Prorok obznanjuje sudbinske reči. Vi namah spazite stvar kojoj je 'dosuđeno da se dogodi'. Ali proročki tren oslobađa nešto od beskonačne slutnje i moći. Vasseljena podleže avetinjskoj mWni. Mudar prorok, stoga, skriva sadašnjost iza bleštavih naziva. Neupućeni tada ostaju u uverenju da je jezik proroka dvosmislen. Slušaoci nemaju poverenja u proročanskog glasnika. Nagon vam kazuje kako čin izgovaranja otupljuje moć takvih reči. Najbolji proroci vas privode zavisti i ostavljaju vam da sami provirite iza nje.

'Ukradeni dnevnicí'

Leto oslovi Monea najhladnijim glasom koji je ikad upotrebio: "Dankan mi odbija poslušnost."

Nalazili su se u jednoj zračnoj prostoriji od zlatnog kamena na vrhu južnog tornja Citadele. Bio je treći dan po Letovom povratku sa decenalne svetkovine u Onu. Otvorena vrata iza njega gledala su na Sarer, obliven oporim podnevnim suncem. Duvajući kroz taj otvor vetar je stvarao potmule, zujave zvuke, podizao prašinu i pesak, te je Moneo morao da žmirka. Činilo se da Leto ne primećuje ovu smetnju. Netremice je gledao put Sarera, gde je vazduh kipteo od vreline. Udaljeno talasanje dina nagoveštavalo je pokretljivost čitavog tog predela koju su samo njegove oči zapažale.

Moneo je stajao zagnjuren u kisele mirise sopstvenog straha, znajući da vetar prenosi poruku ovih zadaha do Letovih čula. Pripreme za venčanje, uznemirenost među Ribogovornicama - sve je bilo paradoks. To ga je podsetilo na nešto što je čuo od Bogocara prvih dana svog službovanja.

"Paradoks je pokazatelj koji ti kazuje da pogledom treba da

dosegneš s njegove druge strane. Ako ti paradoksi smetaju, onda to odaje tvoju duboku želju za apsolutnim. Relativisti se odnose prema paradoksu samo kao prema zanimljivoj, možda zabavnoj ili čak strahotnoj misli, u svakom slučaju, poučnoj."

"Nisi mi odgovorio", reče Leto. Okončao je sa proučavanjem Sarera i usredsredio svu težinu svoje pažnje na Monea.

Moneo je jedino mogao da slegne ramenima. Koliko je blizu Crv? pitao se. Moneo je već zapazio da se po povratku iz Ona u Citadelu ponekad Crv budio. Nijedan znak te grozne promene još se nije pokazao u ponašnju Bogocara, ali je Moneo mogao da je nasluti. Da li je Crv mogao da naiđe bez najave?

"Ubrzaj prireme za venčanje", reče Leto. "Neka bude što pre može."

"Pre nego što proverite Sionu?"

Leto je za trenutak ćutao, a onda reče: "Ne. Šta ćeš preduzeti u vezi sa Dankanom?"

"Šta mi nalažete da preduzmem, gospodaru?"

"Rekao sam mu da se drži podalje od Noree, da je izbegava. Kazao sam mu da je to naređenje."

"Ona pokazuje naklonost prema njemu, gospodaru. Ništa više od toga."

"Zašto bi ona gajila naklonost prema njemu?"

"On je gola. Nema nikakve veze sa našim dobom. Nema korena."

"Njegovi koreni su duboki koliko i moji!"

"Ali on to ne zna gospodaru."

"Da li se ti to prepireš sa mnom, Moneo?"

Moneo ustuknu za pola koraka, znajući da ga to ipak ne uklanja van domašaja opasnosti. "Oh, ne, gospodaru. Ali ja uvek nastojim da vam iskreno saopštim ono što verujem da se događa."

"Reći ću ti šta se događa. On joj se udvara."

"Ali ona udešava njihove susrete, gospodaru."

"Ti si, dakle, znao za to!"

"Nisam znao da ste ih sasvim zabranili, gospodaru."

Leto reče zamišljeno: "On je vešt sa ženama, Moneo, izvanredno vešt. Prozre njihovu dušu i navodi ih da se ponašaju u skladu sa njegovim željama. To je oduvek bio slučaj sa Dankanima."

"Nisam znao da ste zabranili svaki njihov susret, gospodaru!" Moneov glas postade gotovo kreštav.

"On je opasniji od svih prethodnih", reče Leto. "To je glavni nedostatak ovih vremena."

"Gospodaru, Tleilaksi u ovom času nisu još spremni da isporuče njegovog naslednika."

"A je li nam ovaj potreban?"

"Sami ste to rekli, gospodaru. To je paradoks koji ne shvatam, no vi ste to rekli."

"Koliko je vremena potrebno dok ne dobijemo zamenu za njega?"

"Najmanje godinu dana, gospodaru. Želite li da saznam tačan datum?"

"Učini to još danas."

"Mogao bi da sazna za to. Ne zaboravite, njegov prethodnik je saznao."

"Ne želim da se to ovog puta dogodi, Moneo!"

"Znam, gospodaru."

"Ne usuđujem se da o ovom razgovaram sa Noree", nastavi Leto. "Dankan nije za nju. A opet ne mogu da je povredim!" Izrekao je ovo gotovo jecajući.

Moneo je nemo i sa strhopoštovanjem stajao.

"Zar ti to nije jasno?" upita Leto. "Moneo, pomози mi."

"Jasno mi je da je sa Noree drugačije", reče Moneo. "Ali ne znam šta da učinim."

"Šta je drugačije?" Letov glas poprimi neko prodorno svojstvo koje naprosto preseče Monea.

"Mislim na vaš stav prema njoj, gospodaru. Drugačiji je od bilo čega što sam kod vas ikada video."

Moneo u tom trenutku opazi prve znake - trzanje ruku Bogocara, početak zacakljenosti njegovih očiju. Bogovi! Crv dolazi! Moneo se oseti potpuno nezaštićenim. I najmanja kretnja tog glomaznog tela smrvila bi Monea. Moram da se obratim ljudskom biću u njemu.

"Gospodaru", poče Moneo. "Čitao sam izveštaje i slušao o vašoj ženidbi sa vašom sestrom Ganimom."

"Kada bi samo ona mogla sada da bude uz mene", uzdahnu Leto.

"Ona nikad nije imala odnose sa vama, gospodaru."

"Na šta to ciljaš?" upita Leto.

Podrhtavanje Letovih ruku gotovo da preraste u grčevito trzanje.

"Ona je bila... hoću da kažem, gospodaru, Ganima je imala odnose sa Hark al-Adom."

"Svakako da je imala. Pa, vi svi Atreidi vodite pareklo od njih!"

"Postoji li nešto što mi niste rekli, gospodaru? Da li je moguće... da sa Hvi Noree... imate odnos?"

Letove ruke su s tako silovito tresle da se Moneo pitao da li je ovaj toga svestan. Zacakljenost njegovih krupnih plavih očiju se još više produbila.

Moneo ustuknu još jedan korak prema vratima, ka stepenicama koje su vodile od ovog pogubnog mesta.

"Ne pitaj me o tome", reče Leto. Glas mu je bio užasno dalek, izgubljen negde u dubokim prevojima njegove prošlosti.

"Nikad više, gospodaru", reče Moneo. Uz naklon, on se pomače unazad na samo korak do vrata. "Razgovaraću sa Noree, gospodaru... i sa Dankanom."

"Učini što možeš". Letov glas bludeo je daleko po tim tamnim unutrašnjim hodnicima u koje je jedino on bio u stanju da uđe.

Moneo polagano skliznu kroz vrata, zatvori ih za sobom i nasloni se na njih, cepteći od straha. Ah, ovo je bilo bliže nego ikad.

No, paradoks je ostao nerazrešen. Na šta je ukazivao? Kakvo je bilo značenje čudnih i bolnih odluka Bogocara? Šta je to iz dubine podiglo Crva koji je Bog?

Iz Letove odaje doprla je nekakva lupnjava, silovito udaranje o kamen. Moneo nije imao smelosti da otvori vrata i proveri šta se unutra događa. Odgurnuo se od površine vrata koja su prenosila to strahovito lupanje i pošao niz stepenice, krećući se obazrivo i ne uzimajući dah sve dok nije stigao do prizemlja i Ribogovornice čuvarke koja je tamo stajala.

"Je li uznemiren", upita ona, gledajući uz stepenice.

Moneo klimnu. Oboje su sasvim razgovetno mogli da čuju lupnjavu.

"Šta ga je uznemirilo?" upita čuvarka.

"On je Bog, a mi smo smrtnici", reče Moneo. Bio je to odgovor koji je obično zadovoljavao Ribogovornice, ali sada su na delu bile

nove sile.

Pogledala je pravo u njega i Moneo ispod površine njenog blagog lica opazi spremnost ubice. Bila je to srazmerno mlada žena, sa kestenjastom kosom i običnim licem na kome su preovlađivali prćast nos i pune usne, no sada je iz njenih očiju izbijala oštrina i zahtev za neodložnim odgovorom. Samo bi istinska budala okrenula leđa tim očima.

"Ja ga nisam uznemirio", reče Moneo.

"Svakako da niste", složi se ona. Izraz lica malo joj omekša. "Ali volela bih da znam ko je to učinio ili šta je to izazvalo."

"Mislim da je nestrpljiv zbog svog venčanja", reče Moneo. "Mislim da je sve ovo zbog toga."

"Onda požurite s tim danom!" reče ona.

"Na tome i radim", odvrati Moneo. On se okrenu i pohita niz hodnik ka svojim odajama u Citadeli. Bogovi! Ribogovornice su već postale jednako opasne kao i sam Bogocar.

Taj glupi Dankan! Sve nas je izložio opasnosti! A Hvi Noree! Šta da se radi s njom?

34.

Ustrojstvo monarhija i sličnih sistema nosi u sebi vrednu poruku za sva politička uređenja. Moja sećanja me uveravaju da bilo koja vrsta vlasti može da izvuče korist iz ove poruke. Vlast može da bude korisna onima kojima se vlada, sve dok su joj svojstvene težnje za tiranijom sputane. Iza svojih tobožnjih vrednosti monarhije otkrivaju neke dobre osobine: one umeju da svedu obim i ublaže parazitsku prirodu rukovodeće birokratije. One mogu, kada je to nužno, da donose brze odluke. One odgovaraju prastarom čovekovom zahtevu za patrijahalnom (plemenskom/feudalnom) hijerarhijom, gde svaki pojedinac zna svoje mesto. Korisno je znati svoje mesto, čak i ako je to mesto privremeno. Mrsko je kada vas drže na nekom mestu protiv vaše volje. Zbog toga ja podučavam o tiraniji na najbolji mogući način - primerom. Čak i ako budete čitali ove reči pošto već proteknu eoni, moja tiranija neće biti zaboravljena. To obezbeđuje moja Zlatna Staza. S obzirom na to da vam je poznata moja poruka, očekujem da budete izvanredno obazrivi prilikom prenošenja moći na bilo koju vlast.

'Ukradeni dnevnici'

Leto se za svoj prvi susret sa Sionom brižljivo pripremao još od njenog detinjstva, kada je bila primorana da pohađa škole Ribogovornica u Svetkovinskom gradu. Rekao je Moneu da je dovede u Malu Citadelu, jedan istaknuti toranj koji je sazidao u središnjem delu Sarera. Ovo mesto bilo je izabrano da bi se omogućio pogled na staro i novo, kao i na mesta između njih. Do Male Citadele nije bilo puteva. Posetioци su dolazili 'topterom'. Leto je, pak, dospevao tamo kao uz pomoć neke čarolije.

U prvim danima svoje vladavine Leto je, koristeći jednu iksijansku mašinu, sam prokopao tajni tunel ispod Sarera do svog tornja. Tih davnih dana nekoliko divljih peščanih crva još je tamaralo pustinjom. Obložio je tunel masivnim zidovima od istopljene kremenjače i u njegove spoljašnje omotače ugradio bezbrojne mehurove vode koja

je odbijala crve. Tunnel je po veličini bio predviđen za njegov puni rast i prostor za Carska Kola koja su, u to vreme, postojala samo u njegovoj mašti.

U ranim časovima, pre zore, dana određenog za susret sa Sionom, Leto je sišao u kriptu i izdao naređenje svojoj straži da niko ne sme da ga uznemirava. Njegova kola brzo su ga prevezla niz jedan od kriptinih mračnih tunela gde je otvorio skrivena vrata i za manje od jednog časa obreo se u Maloj Citadeli.

Jedno od njegovih uživanja bilo je da sam izađe na pesak. Bez kola. Nosilo ga je samo njegovo telo precrva. Pesak je pri dodiru budio u njemu sladostrasnu čulnost. Toplota koja se razvijala kao posledica njegovog probijanja kroz dine u prvoj dnevnoj svetlosti stvarala je pramenove pare, što ga je nagonilo da se stalno kreće. Zaustavio se tek kada je naišao na srazmerno suvo udubljenje, nekih pet kilometara u dubini Sarera. Legao je usred jedne neudobne vlažne mrlje koja je poticala od rose; telo mu se pružalo gotovo do dugačke senke tornja koja se sa istoka obarala preko dina.

Sa ove razdaljine tri hiljade metara visok toranj izgledao je kao neka neverovatna igla zabodena u nebo. Samo je nadahnuto jedinstvo Letovih zapovesti i iksijanske mašte moglo da stvori ovakvu nepojmljivu građevinu. Toranj, koji je imao sto pedeset metara u prečniku, počivao je na temeljima zakopanim u pesak do dubine koja je bila jednaka visini tornja. Čarolija plastičelika i superlakah legura davala mu je gipkost na vetru i otpornost prema nagrizaćem dejstvu peščanih oluja.

Leto je veoma uživao u ovom mestu, ali se pobrinuo da mu posete ne postanu suviše česte; stoga je sačinio dugačku listu ličnih pravila koja su se morala poštovati. Ova pravila sačinjavala su 'Veliku Nužnost'.

Dok je ovde ležao mogao je, makar za nekoliko trenutaka, da smakne sa sebe breme Zlatne Staze. Moneo, dobri pouzdani Moneo, pobrinuće se da Siona neodložno stigne tačno u sumrak. Leto je imao čitav dan na raspolaganju da se odmori i razmisli, da se igra i pretvara da ga ne pritiskuju nikakve brige, da ispija hranljive sirove sastojke zemlje u oslobađajućoj mahnitosti kojoj nikad nije

mogao da se prepusti u Onu ili u Citadeli. Na tim mestima bio je primoran da se ograniči na skrovite jazbine, gde je stizao kroz uzane prolaze u kojima ga je samo njegova predviđajuća pozornost čuvala od sučeljavanja sa vodenim džepovima. Ovde je, međutim, mogao da juri kroz pesak i preko njega, da se naslađuje i krepí.

Pesak je škripao pod njim dok se kotrljao, savijajući telo u čistoj životinjskoj razdraganosti. Mogao je da oseti kako se biće crva u njemu obnavlja, električno čuvstvo koje je slalo poruke zdravlja na sve strane.

Sunce je sad već bilo dobrano iznad obzorja, ocrtavajući jednu zlatnu nit visoko na pročelju tornja. U vazduhu se osećao smrad gorke prašine i miris bodljikavih biljaka koje su se odazivale pojavi jutarnje rose. Najpre polagano, a potom znatno brže, obišao je toranj u širokom krugu, razmišljajući pri tom o Sioni.

Nije moglo više biti odlaganja. Trebalo ju je staviti na probu. Moneo je to znao isto tako dobro kao i sam Leto.

Upravo tog jutra Moneo mu je rekao: "Gospodaru, ona je strahovito razdražena."

"To su počeci adrenalinske zavisnosti", reče Leto. "Vreme je da je ohladimo."

"Kako to mislite da je ohladimo, gospodaru?"

"To je jedan stari izraz. To znači da se mora podvrgnuti potpunom povlačenju. Mora da prođe kroz šok nužnosti."

"Oh... shvatam."

Ovog puta, pomisli Leto, Moneo jeste shvatio. Moneo je svojevremeno i sam prošao kroz ohlađivanje.

"Mladi, uopšte uzevši, nisu sposobni za donošenje teških odluka, osim ako te odluke nisu vezane za neposredno nasilje i shodno tome snažan priliv adrenalina", objasnio je Leto.

Moneo je neko vreme zamišljeno ćutao, a onda, prisativši se, reče: "To je velika opasnost."

"To je ta razdraženost koju si zapazio kod Sione. Čak i stariji ljudi mogu da joj podlegnu, no mladi se zapravo brlože u njoj."

Dok je obilazio svoj toranj u sve jačoj svetlosti dana i sve više uživao u dodiru peska koji se postepeno sušio, Leto je razmišljao o ovom razgovoru. Usporio je svoje kretanje po pesku. Vetar koji mu je

duvao u leđa prinosio je njegovim ljudskim nozdrvama mirise ispuštenog kiseonika i njegovog kremenja. Duboko je udahnuo, podižući svoju uvećanu svest na novu ravan.

Ovaj uvodni dan sadržavao je mnoštvo svrha. Razmišljao je o predstojećem susretu na način kojim je pradavni borac sa bikovima razmišljao o prvom suočenju sa svojim rogatim protivnikom. Siona je posedovala svojevrstne rogove, iako će se Moneo već pobrinuti da ona na ovaj susret ne donese nikakvo fizičko oružje. Leto je, ipak, morao da bude siguran da zna sve što čini i Sioninu snagu i njenu slabost. On će, pored toga, morati da izazove u njoj naročitu izdržljivost, gde god to bude bilo moguće. Ona mora biti pripremljena za proveru, a njeni mišići otupljeni uz pomoć prikladno zabodenih igala.

Odmah iza podneva, njegovo se crvovsko biće već zasitilo. Leto se vrati do tornja, uspuza na svoja kola i pope suspensorima do samog vrha, gde su se nalazila vrata koja su se otvarala samo na njegovu zapovest. Do kraja dana ležao je u svom visokom gnezdu, razmišljajući i krojeći planove.

U sam sumrak lepršava krila ornitoptera zašumela su u vazduhu najavljujući Moneov dolazak.

Verni Moneo.

Leto iz svog boravišta mentalnom naredbom postavi ispust za sletanje, 'topter je porinuo nadole sklopljenih krila i blago poseo na usnicu. Leto je netremice gledao u sve gušću tamu. Siona iziđe i pohita prema njemu, uplašena od vrtoglave visine. Bila je odevena u belu odeždu, preko crne uniforme bez oznaka. Kada se odmah po ulasku u toranj zaustavila, bacila je pogled unazad i tek onda obratila pažnju na Letovu telesinu koja je počivala na kolima gotovo u središtu ove prostorije. 'Topter se podiže u vazduh i odlete u noć, ali Leto nije uvukao ispust, ostavivši i vrata otvorena.

"Na drugoj strani tornja postoji jedan balkon", reče on. "Otići ćemo tamo."

"Zašto?"

Sionin glas, primeti on, nosio je u sebi gotovo isključivo podozrivost.

"Rekli su mi da je tamo sveže", reče Leto. "I zbilja sam osetio

prohladnost na obrazima kada sam ih tamo izložio povetarcu."

Radoznalost je nagna da mu se primakne. Leto zatvori vrata za njom.

"Noćni prizor sa balkona je veličanstven", reče nemarno Leto.

"Zbog čega smo ovde?"

"Jedino zbog toga što nas ovde neće biti moguće prislušivati."

Leto okrenu svoja kolica i nečujno pođe prema balkonu. Jedva primetno, skriveno osvetljenje u prostoriji pokazivalo joj je pravac njegovog kretanja. Čuo je kako ga pomno sledi.

Balkon je bio u obliku poluprstena i nalazio se na jugoistočnom luku tornja. Imao je čipkastu ogradu, koja je celom dužinom dosezala do visine grudi. Siona priđe ogradi i pređe pogledom po neizmernom prostranstvu.

Leto oseti u njoj očekivajuću prijemčivost. Nešto je u ovom času trebalo reći što bi bilo samo za njene uši. Ma šta to bilo, ona će saslušati i odgovoriti iz vrela vlastitih pobuda. Leto pogleda preko nje prema rubu Sarera gde je veštački granični zid ličio na nisku ravnu crtu; jedva vidljivu u svetlosti prvog meseca koji se uzdizao povrh obzorja.

Njegovo pojačano čulo vida uočilo je udaljene pokrete konvoja iz Ona, mutni sjaj svetiljki na vozilima koja su vukla tovarne životinje, napredujući duž glavnog drumu prema selu Tabur.

Mogao je da prizove u sećanje sliku sela ugneždenog među rastinje koje je bujalo u vlažnom pojasu duž unutrašnjeg podnožja zida. Njegovi Muzejski Slobodnjaci gajili su tamo urmino drvo, žitarice, pa čak i povrće. To nije bilo nalik na stara vremena, kada je svako naseljeno mesto, čak i majušna kotlina sa nekoliko niskih biljaka, navodnjavanih jednom cisternom i sakupljačem rose moglo da izgleda kao bujna oaza naspram otvorenog peska.

U poređenju sa Sieč Tabrom selo Tabur bio je raj sa obiljem vode. Svaki žitelj današnjeg sela znao je da tik iza sarerskog granitnog Zida, u pravoj liniji prema jugu, teče Ajdahova reka, koja se sada u mesečevoj svetlosti blistala srebrnom bojom. Muzejski Slobodnjaci nisu mogli da se popnu uz okomitu unutrašnju stranu Zida, ali su znali da je voda tamo. Zemlja je, takođe, znala. Retko bi neki žitelj Tabura prislonio uho na tlo, ono bi prozborilo glasom udaljenih

brzaka.

Uskoro će se, pomisli Leto, duž nasipa pojaviti noćne ptice, stvorenja koja bi na nekom drugom mestu živela na dnevnoj svetlosti. Dina je na njima izvela svoju evolucionu čaroliju i ona su još opstajala zahvaljujući milosti Sarera. Leto je gledao kako ptice povlače nečujne senke preko vode, a kada bi uranjale kljunove da utáže žeđ, pojavljivali bi se talasići koje je reka odnosila dalje.

Čak i iz ove razdaljine Leto je osećao moć u toj dalekoj vodi, nešto silno iz njegove prošlosti što se udaljavalo od njega poput ovog rečnog toka koji je grabio prema jugu u bogate predele oranica i šuma. Voda se probijala između ustalasnih brda duž ivice jednog bujnog biljnog sveta koji je zamenio Dininu svekolikou pustinju, osim ovog poslednjeg mesta, ovog Sarera, svetilišta prošlosti.

Leto se sećao tutnjajućih udara iksijanskih mašina koje su dovele reku u ovaj predeo. Činilo se da se to zbilo nedavno, mada od tada beše proteklo više od tri hiljade godina.

Siona se pomeri i pogleda u njega, no Leto je i dalje ćutao, očiju prikovanih za prizor iza nje. Jedna bleđa svetlost boje ćilibara povrh obzorja - odsjaj nekog grada na udaljenim oblacima. Po pravcu i razdaljini Leto je znao da je to grad Valport, koji je sa svog prvobitnog, nekada surovog položaja u hladnoj iskošenoj svetlosti severa bio preseljen u toplije krajeve juga. Rumeni sjaj grada bio je kao prozor u njegovu prošlost. Osećao je kako mu njegovo zračenje probija grudi, pravo kroz debelu i krljušnu opnu koja mu je odavno zamenila njegovu ljudsku kožu.

Ja sam ranjiv, pomisli on.

Pa ipak, znao je da je gospodar ovog mesta. A planeta je bila njegov gospodar.

Ja sam deo nje.

On je jeo samo tlo, odbacujući jedino vodu. Njegova ljudska usta i pluća bavila su se disanjem tek toliko da očuvaju ostatke ljudskosti... i moć govora.

Leto prozbori u pravcu Sioninih leđa: "Volim da razgovaram i plašim se dana kada više neću biti u stanju da učestvujem u razgovoru."

Ona se s izvesnim snebivanjem okrenu i zagleda u njega, pri

sjaju mesečine, sa izrazom očigledne odvratnosti na licu.

"Slažem se da u očima mnogih ljudi izgledam kao čudovište", reče on.

"Zbog čega sam ja ovde?"

Ravno u metu! Ona neće odustati. Većina Atreida bila je takva, pomisli on. Bilo je to svojstvo koje je on nameravao da sačuva putem njihovog međusobnog razmnožavanja. Ono je ukazivalo na snažno unutrašnje osećanje identiteta.

"Potrebno mi je da utvrdim šta je Vreme učinilo sa tobom", reče on.

"Zbog čega ti je to potrebno?"

Ima malko straha u njenom glasu, pomisli on. Ona pretpostavlja da ću je staviti na muke kako bi mi odala šačicu svojih ubogih pobunjenika i imena svojih preživelih drugova.

Pošto joj Leto ništa nije odgovarao, ona upita: "Nameravaš li da me ubiješ, onako kako si usmratio moje prijatelje?"

Čula je, dakle, za bitku kod ambasade i sad uzima zdravo za gotovo da su mi poznata sva njena pređašnja buntovnička preduzeća. Moneo ju je uputio u stvar, proklet bio. Pa... Možda bih i ja učinio isto da sam na njegovom mestu.

"Jesi li ti zaista Bog?" upita ona. "Ne razumem zbog čega moj otac veruje u to."

Gaji izvesne sumnje, pomisli Leto. Još imam prostora za manevrisanje.

"Definicije se razlikuju", reče on. "Za Monea, ja sam Bog... i to je istina."

"Nekada si bio ljudsko biće."

Počeo je da uživa u skokovima njenog intelekta. Posedovala je onu nepokolebljivu lovačku radoznalost koja je bila obeležje Atreida.

"Želiš da saznaš sve o meni", reče on. "Sa mnom je isti slučaj. Volim da saznam što više o tebi."

"Zbog čega misliš da sam radoznala?"

"Dok si bila dete imala si običaj da me vrlo pažljivo posmatraš. Isti taj procenjivački pogled zapažam i večeras u tvojim očima."

"Da, pitala sam se kako to izgleda biti ti."

Za trenutak, nastavi da je proučava. Mesečina je podvlačila

senke ispod njenih očiju, skrivajući ih. Pustio je mašti na volju, zamišljajući da su i njene oči patpuno plave kao i njegove. Plave od začinske zavisnosti. Sa tim zamišljenim pridodatkom Siona je poprimila neobičnu sličnost njegovoj davno preminuloj sestri, Gani. To se prepoznavalo u obrisima njenog lica i položaju njenih očiju. Umalo da to ne pomenu Sioni, ali odmah shvati da to ne bi bilo dobro.

"Jedeš li ljudsku hranu?" upita Siona.

"Još dugo pošto sam navukao kožu pešćane pastrmke osećao sam glad u želucu", reče on. "Pokušavao sam, povremeno, da uzimam hranu. Želudac ju je, uglavnom, odbijao. Treplje pešćane pastrmke raširile su se gotovo svuda po mom ljudskom telu. Jedenje mi je postalo mučna stvar. Sada unosim jedino suve tvari, koje ponekad sadrže malčice začina."

"Ti... jedeš melanž?"

"Ponekad."

"Ali, više, je li tako, ne osećaš ljudske prohteve za jelom?"

"To nisam rekao."

Zurila je u njega iščekujući.

Leto se divio načinu na koji je dopuštala da neizgovorena pitanja rade za nju. Bila je pametna i mnogo je naučila u svom kratkom životu.

"Glad u želucu bila je mučan osećaj, bol koji nisam uspevao da ublažim", reče on. "Kada bih ga osetio, obično bih pojurio kao neki suludi stvor preko dina."

"Ti... si jurio?"

"U to vreme moje noge su bile duže, u srazmeri sa mojim telom. Mogao sam sasvim lako da hodam. No, bol od gladi nikad me nije napuštao. Mislim da je to bila glad za mojom izgubljenom ljudskom prirodom."

Primetio je kod nje začetke nevoljne naklonosti, koja ju je terala da pita dalje.

"Još osećaš taj... bol?"

"Sada me samo blago peče! To je jedan od predznaka mog konačnog preobražaja. Kroz pet stotina godina biću ponovo ispod peska."

Video je kako je stisla pesnice uz bokove. "Zašto?" upita ona.

"Zbog čega to činiš?"

"Ta promena nije sasvim laka. Danas je, na primer, bilo veoma prijatno. Osećam se posve blaženo."

"Postoje promene koje ne možemo da primetimo", reče ona. "Znam da ih mora biti." Opustila je ruke.

"Moja čula vida i sluha postala su izuzetno oštra, ali ne i moje čulo dodira. Ako izuzmem lice, nisam u stanju da osećam stvari na način na koji sam to nekad mogao. To mi nedostaje."

Ponovo je uočio nevoljnu naklonost koja je težila jednom empatičkom razumevanju. Ona je želela da zna!

"Kada živiš toliko dugo", reče ona, "kako osećaš proticanje Vremena? Da li sa godinama protiče brže?"

"Čudna je to stvar, Siona. Ponekad vreme juri pokraj mene; ponekad, međutim, puzi."

Dok su razgovarali Leto je postepeno utuljivao skrivenu svetlost oko sebe, pomerajući kola sve bliže Sioni. Najzad je potpuno ugasio svetlost, ostavljajući da samo Mesec sija. Prednji deo njegovih kola izvirivao je na balkon, tako da mu se lice našlo na samo oko dva metra od Sione.

"Moj otac ima običaj da kaže", reče ona, "da što je čovek stariji to mu vreme sporije prolazi. Jesi li mu to ti rekao?"

Proverava me, pomisli on. To znači da nije Istinozbornica.

"Sve stvari su relativne, no u poređenju sa čovekovim osećanjem vremena to je istina."

"Zbog čega?"

"To ima veze sa onim što ću postati. Vreme će na kraju za mene stati i ja ću biti zamrznut, poput bisera zdrobljenog u ledu. Moja nova tela posvuda će se raštrkati, a u svakom počivaće jedan biser."

Okrenula se i odvrtila pogled sa njega. Stala je da odsutno posmatra pustinju, ponovo prozborivši tek nakon kraće stanke.

"Kada ovako u pomrčini razgovaram s tobom gotovo da mogu da zaboravim šta si ti zapravo."

"Zato sam i odabrao ovo vreme za naš sastanak."

"Ali zbog čega ovo mesto?"

"Zato što je ovo poslednje mesto na kome mogu da se osećam

kao kod kuće."

Siona se okrenu, oslonivši se na ogradu, i upravi pogled prema njemu.

"Želim da te vidim."

Upalio je sva svjetla koja su postojala u prostoriji, uključivši i jarkobebe kugle duž krova nad spoljnom ivicom balkona. Kada je svjetlo blesnulo jedan providan zastor iksijanske izrade skliznu iz udubljenja u zidu i zatvori balkon iza Sione. Osetila je da se nešto pokreće iza nje, od čega se trgla, ali je samo klimnula kao da shvata. Pomislila je da je to neka vrsta odbrane od mogućeg napada. No, nije to bilo posredi. Zid je jednostavno sprečavao prodor noćnih insekata koje je privlačila vlaga.

Siona je netremice posmatrala Leta, prelazeći pogledom duž njegovog tela, zadržavši se na patrljcima koji su nekad bili noge, vodeći ga potom do njegovih ruku i šaka, i najzad do lica.

"Potvrdio si verodostojnost istorija koje nam kazuju da svi Atreidi vode poreklo od tebe i tvoje sestre Ganime", reče ona. "Usmena Predanja se ne slažu s tim."

"Usmena predanja su ispravna. Vaš predak je Hark-al-Ada. Gani i ja smo bili samo formalno venčani. Bio je to čin koji je imao za cilj da se učvrsti vlast."

"Kao što će to biti i sa tvojim venčanjem sa tom Iksijankom?"

"To je nešto drugo."

"Imaćeš decu?"

"Nikad nisam bio sposoban da imam decu. Odlučio sam se za preobražaj pre nego što je to bilo ostvarljivo."

"Bio si dete, a onda si postao..." Ona pokaza prstom. "Ovo što si sada?"

"Nešto između toga."

"Kako jedno dete zna da odabere pravu stvar?"

"Bio sam jedno od najstarije dece koje je ova vasseljena ikad videla. Gani je bila drugo takvo dete."

"Ta priča o vašim predačkim sećanjima."

"Istinita priča. Svi smo mi ovde. Zar Usmena Predanja to ne potvrđuju?"

Naglo se okrenula od njega, tako da je neko vreme mogao da

posmatra njena leđa, prkosno ukružena. Leto je još jednom bio ushićen ovim ljudskim gestom: odbijanje sjedinjeno sa ranjivošću. A onda se ponovo okrenula prema njemu i usredsredila pažnju na lice unutar naborane kukuljice.

"Imaš izgled Atreida", reče ona.

"Potičem od njih isto onoliko istinito koliko i ti."

"Ti si tako star... kako to da nisi izboran?"

"Nijedan od mojih ljudskih delova tela ne stari na uobičajen način."

"Jesi li zbog toga sve ovo učinio sa sobom?"

"Da bih uživao u dugom životu? Ne."

"Ne shvatam kako bi se iko mogao za to opredeliti", promrmljala je. Zatim reče glasnije: "Nikada ne upoznati ljubav..."

"Izigravaš budalu!" reče on. "Ne misliš na ljubav, već na seks."

Ona slegnu ramenima.

"Misliš da je seks najstrašnija stvar koju sam izgubio? Ne, najveći gubitak je nešto sasvim drugo."

"Šta?" upitala je preko volje, odajući koliko ju je ovo pogodilo.

"Ne mogu da se krećem među svojim a da ne izazovem njihovu pažnju. Nisam više jedan od vas. Ja sam usamljen. Ljubav? Mnogi me ljudi vole, ali nas moje obličje razdvaja. Mi smo razdvojeni, Siona, provalijom koju nijedno drugo ljudsko biće ne sme da premosti."

"Čak ni tvoja Iksijanka?"

"Da, ona bi smela kada bi mogla, ali ne može. Ona nije Atreid."

"Hoćeš da kažeš da bih ja... mogla?" Dotakla je prstom grudi.

"Kada bi oko nas bilo dovoljno peščanih pastrmki. Na nesreću, sve postojeće obavijaju moje telo. Međutim, ako bi se dogodilo da ja umrem..."

Zavrtela je glavom kao da je užasnuta samom ovakvom pomišlju.

"Usmena Predanja nam to ispravno kazuju", reče on. "A ne smemo nikako zabaraviti da ti veruješ u Usmena Predanja."

Nastavila je da lagano odmahuje glavom.

"U tom pogledu nema tajne", reče on. "Kritični su prvi trenuci preobražaja. Tvoja svest mora da istovremeno kreće unutra i napolje, u jedinstvu sa Beskonačnim. Mogu da ti obezbedim

dovoljno melanža da to ostvariš. Uz dovoljno začina mogla bi da preživiš te strašne trenutke... i sve druge trenutke."

Neobuzdano je drhtala, očiju prikovanih za njegove.

"Ti znaš da ti govorim istinu, zar ne?"

Ona duboko klimnu i drhtavo udahnu, pa reče: "Zbog čega si to učinio?"

"Preostala mogućnost bila je daleko strašnija."

"Koja preostala mogućnost?"

"Kad kucne čas, mislim da ćeš i ti shvatiti. Moneo je to shvatio."

"Tvoja prokleta Zlatna Staza!"

"Uopšte nije prokleta, već sveta."

"Misliš li da sam budala koja ne može..."

"Mislim da si neiskusna, ali da poseduješ veliku sposobnost, čije moći ne možeš čak ni da naslutiš."

Tri puta je duboko udahnula, povrativši nešto od svoje sabranosti, a onda reče: "Ako ne možeš da se spariš sa tom Iksijankom, što..."

"Dete, zašto istrajavaš u pogrešnom tumačenju? Nije u pitanju seks. Pre Hvi nisam mogao naći sebi para. Nije bilo nikog poput mene u svekolikoj praznini vaseljene. Ja sam bio jedan jedini..."

"Ona je kao... ti?"

"Hotimično takva. Iksijanci su je takvom načinili."

"Načinili je..."

"Ne budi potpuna budala", prasnu on. "To je prava klopka za Boga. Čak ni žrtva ne može da je odbije."

"Zašto mi govoriš ove stvari?" prošapta ona.

"Ukrala si dva primerka mojih dnevnika", reče on. "Čitala si Esnafove prevode i već znaš šta može da mi smrsi konce."

"Ti si znao?"

Opazio je kako joj se vraća hrabrost, osećanje vlastite moći. "Svakako da si znao", reče ona, odgovarajući sama sebi na pitanje.

"Bila je to moja tajna", reče on. "Ne možeš da zamisliš koliko puta sam voleo nekog sadruga i gledao kako taj drug izmiče, kao što mi sada tvoj otac izmiče."

"Voliš... njega?"

"Voleo sam i tvoju majku. Nekad odlaze brzo; ponekad sa mukotrpnom sporošću. Svaki put doživljavam slom. Mogu da

izigravam bezdušnika, mogu da donosim nužne odluke, čak i odluke koje znače smrt, ali ne mogu da izbegnem patnju. Za dugo, dugo vremena - dnevnicu koje si ukrala istinito svedoče o tome - to je bilo jedino osećanje za koje sam znao."

Primetio je da su joj se oči ovlažile, ali su stisnute usne i dalje govorile o ljutitoj rešenosti.

"Ništa od svega toga ne daje ti pravo da vladaš", reče napokon ona.

Leto suzdrža smeh. Konačno smo dospeli do korena Sionine pobune.

Ali koje pravo? Gde je pravda u mojoj vladavini? Da li sam, namećući im moje propise težinom oružja Ribogovornica, pravičan u odnosu na evolucionu pritisak ljudske rase? Znana su mi sva ta revolucionarna bogorađenja, lukava blebetanja i zvučne fraze.

"Da li u moći koju posedujem igde zapažoš učinak svoje buntovničke ruke?"

Njena plahovitost još je čekala na svoj trenutak.

"Ja te nikad nisam izabrala za vladara", reče ona.

"Ali me ojačavaš."

"Kako?"

"Suprotstavljajući mi se. Oštrim kandže na takvima kao što si ti."

Ona uputi hitar pogled prema njegovim rukama.

"Samo metafora", reče on.

"Konačno sam te uvredila", reče ona, razabirući jedino resku srdžbu u njegovim rečima i glasu."

"Nisi me uvredila. Mi smo u srodstvu i možemo neuvijeno da razgovaramo. Činjenica je, međutim, da ja imam razloga da se tebe bojim više nego ti mene."

Ovo ju je iznenadilo, ali samo za kratko. Primetio je, po ukrućenosti njenih ramena najpre ubeđenost, a potom sumnju. Oborila je lagano bradu i podozrivo pogledala naviše u njega.

"Zbog čega bi se veliki Bog Leto mene bojao?"

"Zbog tvoje neuke plahovitosti."

"Hoćeš li da kažeš da ti je telo ranjivo?"

"Više te neću opominjati, Siona. Moje metafore nisu neograničene. I ti i Iksijanci znate da su oni koje volim fizički ranjivi."

Ubrzo će to doznati čitavo Carstvo. To je ona vrsta vesti koja brzo putuje.

"I svi će oni pitati po kom to pravu ti vladaš!"

Bilo je tihe nekakve razdraganosti u njenom glasu. To izazva nenadan gnev u Letu. Teško mu je bilo da ga suzbije. Bila je to ona strana ljudskih osećanja kojih se gnušao. To nastrano nasleđivanje! Prošlo je nekoliko trenutaka pre no što se osmelio da odgovori, a onda je odlučio da probije njenu postojanu odbranu na ranjivom mestu koje je već ranije uočio.

"Vladam po pravu usamljenosti, Siona. Moja usamljenost je delom sloboda, a delom ropstvo. To će reći da nijedna ljudska skupina ne može da me potkupi. Moje robovanje vam kaže da ću vam svima služiti do krajnjih granica svojih gospodarskih sposobnosti."

"Ali Iksijanci su te ulovili!"

"Ne. Oni su mi isporučili poklon koji me snaži."

"On te slabi!"

"To, takode", priznao je. "No, veoma moćne sile i dalje mi se pokoravaju."

"Oh, da." Ona klimnu. "Shvatam to."

"Ne shvataš."

"Onda sam sigurna da ćeš mi objasniti", odvrati ona zajedljivo.

Prozborio je tako tiho da je morala da se nagne prema njemu kako bi čula. "Ne postoji niko drugi, ma koje vrste bio i ma gde se nalazio ko bi od mene mogao nešto da zatraži - ni učešće u vlasti, ni kompromis, čak ni najmanji začetak neke druge vladavine. Ja sam jedini."

"Čak ni ta Iksijanka ne može..."

"Ona je u tolikoj meri slična meni da me nikad ne bi time oslobodila".

"Ali kada je bila napadnuta Iksijanska ambasada..."

"Glupost i dalje ume da me razdraži", reče on.

Smrknuto ga je pogledala.

Pri ovoj svetlosti taj njen sasvim nesvestan gest Letu se učini lepim. Znao je da ju je nagnao na razmišljanje. Bio je siguran da nikad do sada nije uzela u obzir da bilo kakva prava mogu da potiču

od jedinstvenosti.

On se obrati njenoj nemoj namrgođenosti. "Nikada ranije nije postojala vladavina koja bi bila potpuno podudarna mojoj. Nigde u čitavoj našoj istoriji. Ja sam odgovoran samo sebi, što je sasvim prikladna nagrada za ono što sam žrtvovao."

"Žrtvovao!" podrugnu se ona, no on u njenom glasu nasluti izvesne sumnje. "Svaki despot može da kaže nešto poput toga. Ti si samo sebi odgovoran!"

"Iz čega proizilazi da sam odgovoran za svaku živu stvar. Ja bdim nad vama kroz ova vremena."

"Kroz kakva vremena?"

"Vremena koja su mogla da prođu, a da potom više ničeg ne bude."

Zapazio je neodlučnost u njenom izrazu. Nije verovala svojim nagonima, svojoj neuvežbanoj sposobnosti predviđanja. Moglo joj se desiti da povremeno odskoči, kao što je učinila kad je uzela njegove dnevnik, ali su se pobude za taj skok izgubile u otkriću koje je usledilo.

"Moj otac veli da umeš da budeš veoma prepreden u korišćenju reči", reče ona.

"On bi to, zaista, trebalo da zna. Ne postoji znanje koje možeš da stekneš samo ako sudeluješ u njemu. Nema načina da to naučiš stojeći po strani, posmatrajući i razgovarajući."

"Upravo je to imao na umu", reče ona.

"Potpuno si u pravu", oglasi se on. "To nije logično. Ali, to je svetlost, jedno oko koje može da vidi, ali ne vidi samog sebe."

"Zamorila sam se od pričanja", reče ona.

"Baš kao i ja." Pri tom je pomislio: Dovoljno sam video i uradio. Širom je otvorena za vlastite sumnje. Kako su samo ranjivi u svom neznanju!

"Ni u šta me nisi ubedio", reče ona.

"To nije bila svrha ovog susreta."

"Šta je, onda, bila njegova svrha?"

"Da utvrdim da li si spremna za proveru."

"Pro..." Malko je iskrenula glavu na desnu stranu i pogledala ga razrogačenih očiju.

"Ne izigravaj naivku preda mnom", reče on. "Moneo ti je rekao. A ja ti kažem da si spremna!"

Pokušala je da proguta pljuvačku, a onda zausti: "Šta znači ta..."

"Poručio sam Moneu da se vrati u Citadelu. Kada se ponovo budemo sreli, konačno ćemo saznati od čega si sazdana."

35.

Znate li onaj mit o velikoj zalihi začina? Da, i meni je poznata ta priča. Saopštio mi ju je jednom jedan upravnik da bi me zabavio. Priča kazuje da postoji zaliha, velika poput ogromne planine. Ova zaliha je skrivena u dubinamu jedne aaleke planete. Ta planeta nije Arakis. Nije Dina. Začin je sakriven tamo pre mnogo vremena, čas pre prvog Carstva i pojave svemirskog Esnafa. Priča veli da je Pol Muad'Dib otišao na to mesto i da još živi pored te zalihe, opstajući zahvaljujući njoj, čekajući. Upravnik nije shvatio zbog čega me je ta priča uznemirila.

'Ukradeni dnevnici'

Ajdaho je cepteo od srdžbe dok je koračao duž hodnika od sivog plastkama prema svojim odajama u Citadeli. Na svakom stražarskom mestu pored koga je prolazio žene su namah zauzimale stav mirno. Uopšte im nije otpozdravljao. Ajdaho je znao da izaziva uznemirenost među njima. Nije se moglo pogrešiti u proceni zapovednikovog raspoloženja. No, on je usporavao svoj odlučni korak. Težak bat njegovih čizama odjekivao je po zidovima.

Još je u ustima osećao ukus podnevnog obroka - neobično poznatog atreidskog specijaliteta od mešanih žitarica sa travama i pečenih sa zaljućenim komadom veštačkog mesa; jeo je štapićima, a na kraju obrok zalio pićem čistog ciorita.

Moneo ga je zatekao za stolom u čuvarskoj menzi. Sedeo je sam u uglu zagledan u raspored oblasnih operacija koji je raširio pored svog tanjira.

Moneo bez poziva sede na stolicu preko puta Ajdaha i odgurnu u stranu operativni raspored.

"Donosim poruku od Bogocara", reče Moneo.

Strogo kontrolisan ton upozorio je Ajdaha da ovo nije slučajan susret. I ostali prisutni su to osetili. Tišina nabijena osluškivanjem posela je po ženama za obližnjim stolovima, šireći se čitavom prostorijom.

Ajdaho odloži štapiće. "Da?"

"Evo reči Bogocara", reče Moneo. 'Moja je nevolja što se Dankan Ajdaho zaljubio u Hvi Noree. Toj zloj sreći mora da se stane na put'."

Ajdahove usne stisnuše se od srdžbe, ali mu pođe za rukom da ostane nem.

"Takva glupost nas sve dovodi u opasnost", nastavi Moneo. "Noree je verenica Bogocara."

Ajdaho pokuša da obuzda gnev, ali ga reči odaše: "On ne može njome da se oženi!"

"Zašto da ne?"

"U kakvu igru se on to upustio, Moneo?"

"Ja sam u ovom slučaju samo glasnik koji donosi jednu poruku i ništa više", odgovori Moneo.

Ajdahov glas bio je tih i preteći: "Ali on se tebi poverava."

"Bogocar saoseća sa tobom", slaga Moneo.

"Saoseća!" Ajdaho izgovori ovu reč uzviknuvši, produbljujući muk u prostoriji.

"Noree je žena očigledne privlačnosti", složi se Moneo. "Ali ona nije za tebe."

"Kazao je Bogocar", podsmehnu se Ajdaho, "i tu nema pogovora."

"Vidim da si razumeo poruku", reče Moneo.

Ajdaho načini pokret da će ustati od stola.

"Gde ćeš?" upita Moneo.

"Idem da iz ovih stopa raščistim to sa njim!"

"To je ravno samoubistvu", reče Moneo.

Ajdaho se zagleda u njega, postavši iznenada svestan pomnosti sa kojom su žene za obližnjim stolovima slušale razgovor. Jedan izraz koji bi Muad'Dib odmah prepoznao pojavi se na Ajdahovom licu: "Tražiti đavola", nazivao je to Muad'Dib.

"Znaš li šta su prve atreidske vojvode uvek govornile?" upita Ajdaho. U glasu mu se nazirao podrugljiv prizvuk.

"Je li to sad važno?"

"Govornile su da sva tvoja sloboda iščezava kada snishodljivo gledaš u nekog apsolutnog vladara."

Ukočen od straha, Moneo se nagnu prema Ajdahu. Usne mu se

jedva pokrenuše. Glas mu je bio tek nešto čujniji od šapata. "Ne govori takve stvari."

"Da li zbog toga što će mu neka od ovih žena to preneti?"

Moneo zavrte glavom u neverici. "Ti si nesmotreniji od svih ostalih."

"Zaista?"

"Molim te! Krajnje je opasno zauzimati takav stav."

Ajdaho oseti kako se nervozno komešanje naglo širi prostorijom.

"Može jedino da nas ubije", reče Ajdaho.

Moneo prozbori odsečnim šapatom. "Ti, budalo! Crv može da ga zaposedne na najmanji izazov!"

"Crv, kažeš?" Ajdahov glas postade odjednom nepotrebno snažan.

Ajdaho kratko pogleda nalevo i nadesno. "Da, mislim da su ovo čule."

"On je milijardu ljudi ujedinjenih u onom jednom telu", reče Moneo.

"Tako su i meni rekli."

"On je Bog, a mi smo smrtnici", dodade Moneo.

"Kako to da Bog može da čini zlo?" upita Ajdaho.

Moneo odgurnu stolicu unazad i skoči na noge. "Perem ruke od tebe!" Hitro se okrenuo i bez reči odjurio iz prostorije.

Ajdaho pređe pogledom po prostoriji, otkrivši da je pažnja svih prisutnih čuvarke usmerena na njega.

"Moneo ne donosi sud, ali ja to činim", reče Ajdaho.

Iznenadilo ga je da je među ovim ženama zapazio par vragolastih osmeha. Ubrzo su se sve vratile svom jelu.

Dok je koračao uz hodnik Citadele Ajdaho premetaše u glavi ovaj razgovor, tragajući za neobičnostima u Moneovom ponašanju. Strah se mogao prepoznati, pa čak i razumeti, ali ovo je ličilo na nešto što je daleko više od straha od smrti... daleko, daleko više.

Crv može da ga zaposedne.

Ajdaho je osećao da se ovo otelo Moneu, da se nenamerno odao. Šta bi to moglo da znači?

Nesmotreniji od svih ostalih.

Ajdaha je razdraživalo što je morao da bude predmet

upoređivanja sa samim sobom, kao sa nekom nepoznanicom. Koliko su smotreni ostali bili?

Ajdaho je stigao do svojih vrata, položio ruku na bravu koja se otvarala dodirom dlana i zastao. Osećao se kao progonjena zver koja se vraća u svoju jazbinu. Čuvarke iz menze do sada su, jamačno, prenele Letu njegov razgovor sa Moneom. Šta li će Bogocar preduzeti? Ajdahova ruka pređe preko brave. Vrata se klizeći otvoriše prema unutra. Ušao je u predsoblje svog stana i zabravio vrata, posmatrajući ih.

Da li će poslati svoje Ribogovornice po mene?

Ajdaho se osvrnu po predsoblju. Bila je to sasvim obična prostorija - police za odeću i obuću, ogledalo veličine čoveka i orman za oružje. Pogled mu se prikova za vrata ormana. Nijedno od oružja što je stajalo iza tih vrata nije predstavljalo nikakvu stvarnu opasnost po Bogocara. Tu nije bilo ni laserskog pištolja, iako su prema svim izveštajima čak i laserski pištolji bili beskorisni u sukobu sa Crvom.

On zna da ću mu se ja suprotstaviti.

Ajdaho uzdahnu i pogleda u pravcu zasvođenog ulaza koji je vodio u dnevnu sobu. Moneo je zamenio prvobitan lak nameštaj težim, krućim komadima, od kojih su se neki mogli prepoznati kao slobodnjački - izvučeni iz sanduka Muzejskih Slobodnjaka.

Muzejski Slobodnjaci!

Ajdaho pljunu i zakorači kroz ulaz. Načinio je dva koraka u sobu i zastao preneražen: Meko svetlo sa prozora na severnoj strani padalo je na Hvi Noree koja je sedela na niskom visećem divanu. Na sebi je imala svetlucavu plavu haljinu koja se obavijala oko njenog tela otkrivajući puno toga. Kada je on ušao Hvi podiže pogled.

"Hvala bogovima što nisi ozleđen", reče ona.

Ajdaho pogleda preko ramena prema ulazu, ka dlan-bravi. Potom se okrenuo prema Hvi sa ispitivačkim izrazom na licu. Niko, osim nekoliko odabranih čuvarki - bar je tako trebalo da bude - nije mogao da otvori vrata u njegove odaje.

Smejala se njegovoj zbunjenosti. "Mi, Iksijanci, izradili smo te brave", reče ona.

Najednom ga obuze strah za nju. "Šta radiš ovde?"

"Moramo da porazgovaramo."

"O čemu?"

"Dankane..." Ona zavrte glavom. "O nama."

"Upozorili su te", reče on.

"Rekli su mi da te izbegavam."

"Moneo te je poslao ovamo!"

"Dovele su me dve čuvarke, koje su te čule u menzi. One smatraju da se nalaziš u strahovitoj opasnosti."

"Jesi li zbog toga ovde?"

Ustala je skladnom kretnjom koja ga podseti na Letovu babu Džesiku - ista fluidna kontrola mišića, svaki pokret prelep.

Ovo otkriće ga odjednom pogodi kao udar groma. "Ti si Bene Geserit..."

"Ne. One su bile jedne od mojih učiteljica, ali ja nisam Bene Geserit."

Sumnje se poput oblaka nadviše nad njegovu svest. Ko je, zapravo, kome odan u Letovom carstvu? Šta jedan gola zna o takvim stvarima?

Promene od kada sam poslednji put bio živ...

"Pretpostavljam da si još obična Iksijanka", reče on napokon.

"Molim te, ne rugaj mi se, Dankane".

"Šta si ti?"

"Ja sam suđena nevesta Bogocara."

"I ti ćeš mu verno služiti!"

"Hoću."

"Onda nas dvoje nemamo o čemu da razgovaramo."

"Osim o ovoj stvari između nas."

On pročisti grlo. "Kakvoj stvari?"

"Ovoj privlačnosti." Podigla je ruku kada je zaustio da nešto kaže. "Želim da ti se bacim u naručje, da pronađem ljubav i zaštitu koji se, to pouzdano znam, tu nalaze. Ti to, takođe, želiš."

Držao se kruto. "Bogocar to zabranjuje!"

"Ali ja sam ovde." Načinila je dva koraka prema njemu. Haljina se zatalasa oko njenog tela.

"Hvi..." Pokušao je da proguta pljuvačku, ali mu je grlo bilo suvo. "Najbolje je da odeš."

"Razborito, ali ne i najbolje", reče ona.

"Ako otkrije da si bila ovde..."

"Ne bi ličilo na mene da tek tako odem." Ponovo je, podizanjem ruke, predupredila njegov odgovor. "Uzgajana sam i obučavana za samo jednu svrhu."

Njene reči ga ispuniše ledenom opreznošću. "Kakvu svrhu?"

"Da zavedem Bogocara. Oh, on zna za to. Ipak, ne želi nimalo da me izmeni."

"Ne želim ni ja."

Primakla se za još jedan korak. Osetio je mlečnu toplinu njenog daha.

"Previše dobro su me napravili", reče ona. "Oblikovali su me sa zamišlju da zadovoljim jednog Atreida. Ali Leto kaže da je njegov Dankan veći Atreid od mnogih koji to ime po rođenju nose."

"Leto?"

"Kako drugačije bih mogla da zovem onoga za koga ću se udati?"

Izgovarajući ove reči Hvi se nagnu prema Ajdahu. Kao kada magnet stigne do tačke kritične privlačnosti, njih dvoje se zajednički pokrenuše. Hvi priljubi svoj obraz na njegovu tuniku, obavivši ruke oko njegovih čvrstih mišića. Ajdaho zagnjuri bradu u njenu kosu; mošus ispuni njegova čula.

"Ovo je ludo", prošapta on.

"Jeste."

On podiže njenu bradu i poljubi je.

Stajala je, pripijena uz njega.

Nijedno od njih nije sumnjalo kuda je ovo moglo da odvede. Nije se opirala kada ju je uzeo u naručje i poneo u spavaću sobu.

Za sve vreme, Ajdaho se samo jednom oglasio. "Ti nisi nevina."

"Ni ti, ljubavi."

"Ljubavi", šaptao je. "Ljubavi, ljubavi, ljubavi..."

"Da... da!"

U tišini koja je usledila po ljubavnom činu Hvi položi obe ruke iza glave i protegnu se, uvijajući telo na izgužvanoj postelji. Ajdaho je ćutke sedeo okrenuvši joj leđa i gledao kroz prozor.

"Ko su bili tvoji ostali ljubavnici?" upita on.

Uzdigla se naslanjajući se na jedan lakat. "Nisam imala druge ljubavnike."

"Ali..." Okrenuo se i spustio pogled na nju. "Kada sam bila sasvim mlada devojka", reče ona, "pojavio se jedan mladić koji me je veoma mnogo želeo." Ona se osmehnu. "Posle toga bila sam strašno postićena. Koliko sam samo bila lakoverna. Mislila sam da sam izneverila ljude koji su toliko uložili u mene. No, oni su to otkrili i bili ushićeni. Znaš, mislim da su me tada, u stvari, stavili na probu."

Ajdaho se smrknu. "Je li to slučaj i sa mnom? I ja sam te želeo?"

"Ne, Dankane." Lice joj namah postade ozbiljno. "Pružili smo jedno drugom uživanje koje smo želeli, jer tako je to u ljubavi."

"Ljubavi!" reče on glasom u kome se jasno osećala gorčina.

Ona reče: "Moj ujak Malki imao je običaj da kaže da je ljubav rđava, budući da pri tom ne dobijaš nikakvo jemstvo."

"Tvoj ujak Malki je bio mudar čovek."

"Bio je glup! Ljubavi u stvari nije potrebno nikakvo jemstvo."

Osmeh zaigra na uglovima Ajdahovih usta.

Razdragano se nasmejala. "Znaš da je u pitanju ljubav kad želiš da pružiš uživanje i istovremeno ne mariš za posledice."

On klimnu. "Mislim samo na opasnost u kojoj se nalaziš."

"Mi smo ono što smo", reče ona.

"Šta ćemo da radimo?"

"Negovaćemo slatku uspomenu na ovo dokle god budemo živi."

"To zvuči... tako kanačno."

"I jeste tako."

"Ali viđaćemo se svaki..."

"Nikad više ovako."

"Hvi!" Bacio se preko kreveta i zagnjurio lice u njene grudi.

Ona stade da mu mrsi kosu.

Nakon kraće stanke on prozbori prigušenim glasom: "A šta ako si zanela?"

"Ššššš! Ako bude dete, biće dete."

Ajdaho podiže glavu i zagleda se u nju.

"Ali on će, izvesno, saznati za ovo!"

"Saznaće u svakom slučaju."

"Misliš da on stvarno sve zna?"

"Ne sve, ali ovo će znati."

"Kako?"

"Ja ću mu reći."

Ajdaho se odmače od nje i sede na krevet. Izraz njegovog lica otkrivao je ogorčenu bitku između srdžbe i smetenosti.

"Moram", reče ona.

"A ako se okrene protiv tebe... Hvi, kolaju priče. Mogla bi da se nađeš u užasnoj opasnosti!"

"Ne. Ja, takođe, imam svoje želje. On to zna. Neće ništa učiniti nažao ni jednom od nas."

"Ali on..."

"On ne želi da me uništi. A vrlo dobro zna da će me uništiti ako se tebi nešto desi."

"Kako možeš da se udaš za njega?"

"Dragi Dankane, zar nisi shvatio da sam potrebija njemu nego tebi?"

"Ali on ne može... hoću da kažem, ti nemaš mogućnost..."

"Ova radost koju ti i ja darujemo jedno drugom sa Letom je sasvim nemoguća. On za to nije kadar. Priznao mi je to."

"Ali zašto onda... ako te već voli..."

"On ima veće planove i veće potrebe." Posegla je rukama i stavila Ajdahovu desnu šaku u svoje dve. "Znam to od kako sam prvi put počela da ga proučavam. Potrebe veće od svih koje i ti i ja imamo."

"Kakve planove? Kakve potrebe?"

"Pitaj ga."

"Da li ti znaš?"

"Da."

"Hoćeš da kažeš da veruješ u one priče o..."

"U njemu ima poštenja i dobrote. Znam to po sopstvenim reakcijama u odnosu na njega. Čini mi se da su moji Iksijanski gospodari ugradili u mene reagens koji otkriva više od onoga što su želeli da saznam."

"Ti mu, dakle, veruješ!" uzviknu Ajdaho optužujućim glasom. Pođe da izvuče ruku iz njenog stiska. "Ako odeš kod njega, Dankane, i..."

"Nikad me više neće videti!"

"Hoće."

Gotovo očajnički privukla je njegovu ruku ustima i poljubila mu

prste.

"Ja sam talac", reče on. "Dovela si me do toga da strahujem... vas dvoje zajedno..."

"Nikada nisam ni smatrala da je lako biti u službi Boga", reče ona. "Ipak, nisam ni pomišljala da može biti ovako teško."

36.

Sećanja za mene imaju jedno neobično značenje; nadao sam se da bi to značenje moglo važiti i za druge. Neprestano me čudi što se ljudi kriju od sećanja svojih predaka, zaklanjajući se debelim preprekama mitova. Oh, ne očekujem od njih da tragaju za strahotnom neposrednošću svakog trena življenja koji ja moram da iskusim. Mogu da razumem da možda ne žele da budu potopljeni u kaši sitnih pojedinosti iz života predaka. Imate razloga za strahovanje da bi drugi mogli da uzurpiraju vaše trenutke življenja. Pa ipak, značenje počiva unutar tih sećanja. Mi i dalje nosimo celokupno naše poreklo poput živog talasa, sve nade, radosti i patnje, agonije i likovanja naše prošlosti. Ništa unutar tih sećanja ne ostaje u potpunosti bez značenja i uticaja, bar ne sve dotle dok negde postoji ljudska rasa. Svuda oko nas prostire se ta sjajna beskonačnost, ta Zlatna Staza večnosti kojoj bi valjalo stalno da zavetujemo našu slabačku ali zato nadahnutu vernost.

'Ukradeni Dnevinici'

"Pozvao sam te, Moneo, zbog onog što su mi moje čuvarke saopštile", reče Leto.

Nalazili su se u memli kripti odakle su, koliko se Moneo sećao, potekle neke od najbolnijih odluka Bogocara. Moneo je i sam čuo vesti. Čitavo posle podne očekivao je ovaj poziv, a kada je ubrzo po večernjem obedu, konačno stigao, za trenutak mu je panični strah prošao kroz kosti.

"Je li reč ... o Dankanu, gospodaru?"

"Svakako da je reč o Dankanu!"

"Čuo sam, gospodaru... njegovo ponašanje..."

"Sudbonosno ponašanje, Moneo."

Moneo pognu glavu. "Ako vi to kažete, gospodaru."

"Koliko je vremena potrebno da nas Tleilaksi snabdeju novim?"

"Kažu da imaju problema, gospodaru. Moglo bi da potraje čak i dve godine."

"Znaš li šta su mi moje čuvarke rekle, Moneo?"

Moneo zadrža dah. Ako je Bogocar saznao o ovom poslednjem... Ne! Čak su i Ribogovornice bile prestravljene tim uvredljivim prestupom. Da je u pitanju bio ma ko drugi a ne Dankan, ove žene bi ga već same smakle.

"Pa, Moneo?"

"Izvestili su me, gospodaru, da je on sazvaio zbor čuvarki i ispitivao ih o njihovom poreklu. Na kojim svetovima su rođene? Kakve su im bile porodice, a kakvo detinjstvo?"

"I odgovori ga nisu zadovoljili."

"Zastrašio ih je, gospodaru. Uporno je nastojao da sazna sve moguće."

"Da, kao da puko panavljanje može da iznese na videlo istinu."

Moneo se ponadao da je ovim iscrpljeno sve što je zadavalo brigu njegovom gospodaru. "Zbog čega Dankani uvek to čine, gospodaru?"

"Bio je to deo njihove nekadašnje ratne obuke, atreidske obuke."

"Ali kako se to razlikuje od..."

"Atreidi su bili posvećeni služenju ljudi nad kojima su vladali. Mera njihove vladavine očitovala se u životima podanika. Otuda svi Dankani uvek žele da znaju kako ljudi žive."

"Proveo je noć u jednom selu, gospodaru. Posetio je neke gradove. Video je..."

"Sve je u tome kako tumačiš ishode, Moneo. Uvid u činjenice bez prosuđivanja ništa ne znači."

"Primetio sam da on prosuđuje, gospodaru."

"Svi mi to činimo, ali Dankani su skloni da veruju da je ova vasseljena u odnosu na moju volju u položaju taoca. A oni znaju da ne možeš da činiš zlo u ime dobrog."

"Je li to ono zbog čega on kaže..."

"To je ono što ja kažem, što svi Atreidi u meni kažu. Ova vasseljena to ne dopušta. Stvari koje pokušavaš neće istrajati ako..."

"Ali, gospodaru! Vi ne činite nikakvo zlo!"

"Siroti Moneo. Ne možeš da vidiš da sam stvorio lanac nepravde."

Moneo zaneme. Shvatio je da ga je zavaralo prividno obnavljanje

blagosti u Bogocar. Ali sada je Moneo osetio promene koje su se pokrenule u tom ogromnom telu, a njegova blizina... Moneo prelete hitrim pogledom po središnjoj prostoriji kripte, prisećajući se mnogih smrti koje su ovde nastupile i onih koji su na ovom mestu večno pokopani.

Je li kucnuo moj čas?

Leto prozbori glasom koji je odavao zamišljenost: "Ne možeš da uspeš držeći taoce. To je oblik porobljavanja. Jedna vrsta ljudskih bića ne može da poseduje drugu vrstu ljudskih bića. Vaseljena to ne dopušta."

Reči koje je izustio kiptale su u Moneovoj svesti u zastrašujućoj suprotnosti sa tutnjavom preobražaja u njegovom gospodaru.

Crv dolazi!

Moneo se ponovo obazre po prostoriji kripte. Ovo mesto je bilo daleko gore od vrha kule!

Utočište je bilo previše udaljeno.

"Pa, Moneo, imaš li bilo kakav odgovor?" upita napokon Leto.

Moneo se usudi da prošapće: "Gospodareve reči me prosvetljaju." "Prosvetljaju? Ti nisi prosvetljen!"

Moneo progovori iz dubine očajanja: "Ali zato služim svog gospodara! "

"Tvrdiš da služiš Bogu?"

"Da, gospodaru."

"Ko je stvorio tvoju religiju, Moneo?"

"Vi gospodaru."

"To je razuman odgovor."

"Hvala gospodaru."

"Ne zahvaljuj mi! Kaži mi šta religijske ustanove ovekovečuju!"

Moneo ustuknu četiri koraka.

"Ne mrdaj odatle!" naredi mu Leto.

Drhteći čitavim telom, Moneo je nemo vrteo glavom. Naposljetku se suočio sa pitanjem na koje nije umeo da odgovor. Odsustvo odgovora moglo je da ubrza njegovu smrt. Čekao je na nju pognute glave.

"Onda ću ti reći, bedni slugo", odvrati Leto.

U Moneu se pojavi zračak nade. Lagano je podigao pogled

prema licu Bogocara, zapažajući da mu oči nisu staklaste... i da mu ruke ne drhte. Možda Crv neće doći.

"Religijske ustanove ovekovečuju odnos između smrtnog gospodara i smrtnog sluga", reče Leto. "One stvaraju arenu koja privlači gorde ljude koji žude za moći sa svim njihovim kratkovidim predrasudama!" Moneo je mogao jedino da potvrdno klimne. Da li su to ruke Bogocara drhtale? Da li se to grozno lice malčice povuklo u svoju kukuljicu?

"Ono za čim Dankan traga jeste tajno otkrovenje podlosti", reče Leto. "Dankani pokazuju previše sažaljenja za svoje drugove i postavljaju suviše oštre granice drugarstvu." Moneo je proučio holografske snimke Dininih pradavnih peščanih crva, sa njihovim džinovskim ustima punim zuba u obliku kris-noževa u oblaku proždriručeg ognja. Primetio je već otečenost budućih prstenova na Letovoj cevastoj površini. Da li su u međuvremenu postali istaknutiji? Da li će se ispod tog zakukuljenog lica otvoriti jedna nova usta? "Dankani u svojim srcima znaju", reče Leto, "da sam namerno prenebregao Muhamedovo i Mjsijevo upozorenje. Čak i ti to znaš, Moneo!"

Ovo je bila optužba. Moneo je najpre hteo da klimne, a onda se predomislio i samo zavrteo glavom. Kolebao se da li da nastavi sa povlačenjem. Iz iskustva je znao da pouke izrečene ovakvim tenorom nisu dugo trajale pre pojave Crva.

"Kakvo bi to upozorenje moglo biti?" upita Leto. U glasu mu se osećala podrugljiva nehajnost.

Moneo dopusti sebi da blago slegne ramenima.

Letov glas iznenada ispuni prostoriju tutnjavim baritonom, jednim pradavnim glasom koji se prolamao kroz vekove. "Vi ste sluga Boga a ne sluga sluga!"

Moneo stade da krši ruke i zavapi: "Ja vam služim, gospodaru!"

"Moneo, Moneo", reče Leto tihim i zvonkim glasom, "milion pogreški ne mogu da izazovu jednu ispravnost. Ispravnost se prepoznaje po tome što istrajava."

Moneo je jedino mogao da stoji u drhtavom muku.

"Bila mi je namera da sparim Hvi i tebe", reče Leto. "Sada je prekasno za to."

Trebalo je da protekne nekoliko trenutaka pre no što su ove reči prodrle u Moneovu svest. Osetio je da je njihovo značenje izvan svih poznatih konteksta. Hvi? Ko beše Hvi? Oh, da - buduća nevesta Bogocara. Da je spari... sa mnom?

Moneo odmahnu glavom.

Leto progovori glasom ispunjenim beskonačnom tugom: "Ti ćeš, takođe, minuti. Hoće li sva tvoja dela biti zaboravljena poput praha?"

Još dok je ovo zborio Letovo telo se bez ikakve najave zgrčilo u mlateći valjak, koji ga je izbacio iz kola. Njegova brzina i čudovišna žestina hitnuli su ga na nekoliko centimetara od Monea, koji vrisnu i jurnu preko kripe.

"Moneo!"

Letov poziv zaustavio je upravnika na ulazu u lift.

"Provera, Moneo! Sutra ću proveriti Sionu!"

37.

Uviđanje onog što jesam zbiva se u bezvremenoj svesti koja niti prikuplja niti odbacuje, koja niti podstiče niti obmanjuje. Stvaram jedno polje bez sebe ili središta, polje u kome čak i smrt postaje samo analogija. Ne želim nikakve ishode. Ja jednostavno omogućavam ovo polje koje nema ni ciljeva ni želja, ni savršenstva pa čak ni vizija dostignuća. U tom polju, sveprisutna prvobitna svest je sve. To je svetlost koja se izliva kroz prozore moje vasseljene.

'Ukradeni dnevnici'

Sunce se rodilo, obasjavajući dine oštrim bleskom. Leto je osećao pesak pod sobom kao blago milovanje. Jedino su njegove ljudske uši, slušajući nagrizzajuće struganje njegovog teškog tela, svedočile drugačije. Bio je to sukob čula koji je vremenom naučio da prihvata.

Čuo je kako Siona korača iza njega. Gazila je sa lakoćom, blago rasipajući pesak dok se pela do njegovog položaja na vrhu jedne dine.

Što duže postojim, to postajem ranjiviji, pomisli on.

Ova misao ga je često pohodila poslednjih dana od kako je došao u svoju pustinju. Podigao je pogled nagore. Nebo je bilo bez oblaka, svo u zgusnutoj modrini kakvu prohujali dani Dine nikad ne behu videli.

Kakva je bila pustinja bez vedrog neba? Šteta što nije mogla da ima Dininu srebrnastu nijansu.

Iksijanski sateliti nadzirali su ovo nebo, ne uvek onako savršeno kako bi on to želeo. Ta savršenost graničila se sa svetom mašina iz mašte, ali se stalno spotala o slabosti ljudskog upravljanja. Pa ipak, sateliti su bili prilično pouzdani, obezbeđivali mu ovo jutro pustinjskog mira. Duboko je udahnuo svojim ljudskim plućima i predao se osluškivanju Sioninog približavanja. Zaustavila se. Znao je da se divila vidiku.

Leto je svoju uobrazilju osećao kao čarobnjaka koji je prizivao sve

što je proizvelo fizičku postavku za ovaj trenutak. Osećao je satelite. Bili su to tanani instrumenti koji su izvodili muziku za igru zagrevanja i hlađenja vazdušnih masa, neprekidno kontrolišući i podešavajući moćne horizontalne i vertikalne struje. Uz osećaj prijatnosti priseti se kako su Iksijanci svojevremeno mislili da će on ovu izvanrednu mašineriju upotrebiti za novu vrstu hidrauličnog despotizma, uskraćujući vlagu onima koji bi se ogrešili o svog vladara, kažnjavajući druge strahovitim olujama. Kako su bili iznenađeni kada su otkrili da su u tome pogrešili.

Moje upravljanje je daleko tananije!

Počeo je polagano i blago da se kreće, plivajući po peščanoj površini. Klizio je niz dinu, ne pogledavši nijednom unazad prema svom tornju, znajući da će svakog časa nestati u izmaglici dnevne vreline.

Siona ga je sledila sa pokornošću koja joj nije bila svojstvena. Sumnje su učinile svoje. Ona je čitala ukradene dnevnike. Čula je upozorenja svog oca. U ovom času, nije znala šta da misli.

"Kako izgleda ta provera?" pitala je Monea. "Šta će uraditi?"

"Nikad nije ista."

"Kako je tebe proverio?"

"S tobom će biti drugačije. Samo bih te zbunio kada bih ti ispričao svoje iskustvo."

Leto je krišom slušao ovaj razgovor dok je Moneo pripremao svoju kćer, oblačeći je u pravo pustinjsko odelo sa tamnom odorom preko njega i podešavajući u ispravan položaj crpke na čizmama. Moneo nije zaboravio.

Moneo ju je pogledao odozdo jer se bio sagnuo da joj valjano namesti čizme. "Pojaviće se Crv. To je sve što mogu da ti kažem. Moraćeš da pronadeš način da opstaneš u prisustvu Crva."

Zatim se uspravio i objasnio joj ulogu pustinjskog odela, način na koji ono recikliš njene telesne vode. Nagnao ju je da izvuče cev sabirnice i da počne da sisa, a potom je zaptio cev.

"Bićeš sama s njim u pustinji", rekao je Moneo. "Kada si u pustinji, Šai-Hulud nikad nije daleko."

"Šta ako odbijem da pođem?" upita ona.

"Poći ćeš... ali se možda nećeš vratiti."

Ovaj razgovor zbio se u prizemnoj sobi Male Citadele dok je Leto čekao u gornjoj prostoriji. Sišao je tek kada je bio siguran da je Siona spremna, spustivši se na suspenzorima svojih kola u tami pred samu zoru. Kola su ušla u prizemnu sobu pošto su Moneo i Siona izišli. Dok je Moneo prelazio preko ravnog tla do svog 'toptera' i ovaj uzleteo uz lepet krila, Leto je zatražio od Sione da proveri zaptivena vrata prizemne sobe, a onda je pogledao nagore prema neverovatnoj visini tornja.

"Jedini izlaz odavde je preko Sarera", reče on.

Potom ju je poveo od tornja, čak joj ne naredivši da ga sledi, oslanjajući se na njen zdrav razum, njenu radoznalost i njene sumnje.

Leto je plivajući napredovao niz klizeću padinu dine; potom je prešao preko isturenog dela jedne isturene stene, a onda uz jednu drugu peščanu stranicu koja je stajala pod malim nagibom, povlačeći putanju koju je Siona trebalo da sledi. Slobodnjaci su takve utabane tragove nazivali 'Božjim darom umornima.' Kretao se sporo, ostavljajući Sioni puno vremena da shvati da je ovo bilo njegovo područje, njegova prirodna sredina.

Dospeo je na vrh jedne druge dine i okrenuo se da osmotri kako ona napreduje. Držala se tragova koje je ostavljao za sobom i zaustavila se kada je stigla na vrh. U jednom trenutku pogled joj okrznu njegovo lice, a onda se skroz okrenula oko sebe ispitujući obzorje. Čuo je kako oštro udiše vazduh. Izmaglica od dnevne žege skrivala je vrh tornja. Njegova osnova je bila jedna prilično udaljena izbočina.

"Tako mu to biva", reče on.

Bilo je nečeg u ovoj pustinji, znao je to, što se obraćalo večnoj duši ljudi u čijim je venama tekla krv Slobodnjaka. Odabrao je ovo mesto - dinu koja je bila nešto viša od ostalih - zbog toga što je ovde uticaj pustinje bio osetno najjači.

"Dobro pogledaj oko sebe", reče on i skliznu niz drugu padinu dine da bi uklonio svoju telesinu iz njenog vidnog polja.

Siona se još jednom polagano okrenu oko sebe, gledajući u daljinu.

Letu je bio poznat taj najunutrašnjiji doživljaj izazvan onim što je

videla. Osim ovog beznačajnog zamagljenog obrisa osnove njegovog tornja, do obzorja se nije ukazivalo ni najblaže uzdignuće - ravnina, svuda ravnina. Nigde biljaka, nigde pokreta života. Sa mesta na kome je stajala pogled je sezao približno osam kilometara, do crte iza koje je zakrivljenost planete skrivala sve ostalo.

Leto se oglasi sa mesta na kome je počinuo, odmah ispod dinine kreste. "Ovo je pravi Sarer. Shvataš to tek kad dodeš ovamo pešice. Ovo je sve što je ostalo od bahr bela ma."

"Okeana bez vode", prošapta ona.

Ponovo se okrenula i osmotrila čitavo obzorje. Nije bilo vetra, a Leto je znao da bez vetra tišina proždire čovekovu dušu. Siona je osećala gubitak svih poznatih uporišnih tačaka. Bila je napuštena, u opasnom prostoru.

Leto baci pogled na narednu dinu. Idući u tom pravcu uskoro će dospeti do niskog pervaza brdašaca koji su prvobitno bili planine, ali su se u međuvremenu pretvorili u ostatke šljake i krša. Nastavio je ćutke da se odmara, puštajući da tišina radi za njega. Predstavljalo mu je čak zadovoljstvo da zamišlja kako se ove dine ređaju bez kraja oko čitave planete kao što je nekad bilo. Ali i ovih nekoliko dina je propadalo. U odsustvu Dininih pravih koriolis oluja, Sarer nije video ništa moćnije od jakog lahora i vrtloga toplog vazduha koji su imali samo ograničeno dejstvo.

Jedan od tih malih 'vetrovitih đavola' upravo je plesao negde na sredini razdaljine od južnog obzorja. Sionin pogled pratio je njegov trag. Iznenada, ona upita: "Imaš li neku ličnu religiju?"

Letu je bio potreban trenutak da se pribere i odgovori. Uvek ga je čudilo to što je pustinja podsticala misli o religiji.

"Usuđuješ se da me pitaš da li imam svoju ličnu religiju " upita je on oštro.

Ne odajući spoljašnje znake straha koji je, on je to znao, ona osećala, Siona se okrenu i stade da zuri u njega.

Prisetio se da je odvažnost oduvek bila jedno od najistaknutijih obeležja Atreida.

Kako nije odgovarala, on napokon reče: "Ti si, izvesno Atreid."

"Je li to tvoj odgovor?" upita ona.

"Šta odista želiš da saznaš, Siona?"

"U šta ti veruješ?"

"Ho! Pitaš me za moju veru. Pa, vidiš - verujem da ništa ne može da proizađe ni iz čega bez božanskog posredovanja."

Njegov odgovor ju je doveo u nedoumicu. "Kako to da je dan..."

"Natura non facit saltus", reče on.

Zavrtela je glavom, ne shvativši tu drevnu poslovicu koja mu je iznenada pala na um.

"Priroda ne pravi skokove."

"Koji je to jezik bio?" upita ona.

"Jezik koji se veoma dugo više nigde ne govori u mojoj vaseljeni."

"Zbog čega si ga onda upotrebio?"

"Da podstaknem tvoja pradavna sećanja."

"Takvih nemam! Hoću samo da znam zbog čega si me doveo ovamo."

"Da okusiš svoju prošlost. Siđi ovamo i popni se na moja leđa."

Isprva je oklevala a onda je, uviđajući uzaludnost opiranja, skliznula niz dinu i uzverala mu se na leđa. Leto je sačekao dok nije klekla povrh njega. Nije to bilo isto kao u stara vremena kojih se sećao. Ona nije posedovala Tvorčeve kuke i nije mogla da stoji na njegovim leđima. Blago je uzdigao svoje prednje režnjeve od površine.

"Zašto ovo činim?" upita ona. Ton njenog glasa govorio je da se oseća glupo tamo gore.

"Želim da iskusiš način na koji su naši preci nekada gordo putovali ovom zemljom, stojeći visoko na leđima džinovskog peščanog crva." Počeo je da klizi duž dine tik ispod njene kreste. Siona je imala prilike da vidi holografske snimke. Ona je intelektualno poznavala ovo iskustvo, no pulsiranje stvarnosti imalo je drugačije otkucaje i on je znao da će ona ući u sazvučje sa njima.

Ahhh, Siona, pomisli on, nisi čak počela ni da slutiš na kakvu ću te probu staviti.

Leto steže svoje ljudsko srce. Ne smem da je sažaljevam. Ako treba da umre, to je samo neminovnost i ništa više.

Morao je da se podseti da je ovo važno i za Hvi Noree. Jedina uteha je bila u saznanju da nisu svi mogli da umru.

Osetio je kada je Siona počela da uživa u doživljaju jahanja na

njegovim leđima. Osetio je slabašnu promenu njene težine kada se, stojeći na njemu, nagla unazad da bi podigla glavu.

Zatim je skrenuo duž zavojitog barakana pridružujući se Sioni u uživanju u starim iskustvima. Leto je mogao jedino da nazre ostatke brda ispred sebe na obzorju. Bili su nalik semenu prošlosti koje je ovde opstajalo, podsetnik na samostalnu i šireću silu koja je dejstvovala u pustinji. Za trenutak je uspeo da zaboravi da se na ovoj planeti, gde je samo mali deo površine ostao pustinja, Sarerov dinamizam održavao u nepouzdanj sredini.

Ovde je, ipak, bilo privida prošlosti. Osećao je to dok se kretao. To je, svakako, uobrazilja, reče on u sebi, nepostojana uobrazilja koja će potrajati koliko i ovaj veštački izazvan spokoj. Čak i prostrani barakan kojim je upravo prelazio nije bio velik poput onih iz prošlosti. Nijedna dina nije bila onako velika.

Čitava ova veštački održavana pustinja najednom mu se učini smešnom. Nastavio je da se kreće ali znatno sporije, gotovo se zaustavivši na šljunkovitoj površini među dinama, pokušavajući da prizove u svest sve nužnosti koje su omogućavale da ceo ovaj sistem deluje. Zmislio je kako rotacija ove planete pokreće velike vazdušne struje kojima se hladan i zagrejan vazduh u ogromnim količinama prebacivao u nova područja - sve ovo su nadzirali i time upravljali oni majušni sateliti sa iksijanskim instrumentima i zdelama za fokusiranje toplote. Ako su visoki monitori videli bilo šta, onda su videli Sarer kao 'reljefnu pustinja', opasanu kako fizičkim zidovima tako i zidovima hladnog vazduha. Ovo je izazvalo težnju ka stvaranju leda po rubovima, što je bez sumnje zahtevalo dopunska klimatska podešavanja.

To nije bio nimalo lak zadatak pa je Leto, imajući ovo u vidu, opraštao povremene greške.

Krenuvši ponovo preko dina izgubio je taj osećaj tanane ravnoteže, otklonio sećanja na šljunkovitu pustaru izvan središnjeg peska i prepustio se uživanju u svom 'okamenjenom okeanu' sa njegovim zaleđenim i prividno nepokretnim talasima. Skrenuo je prema jugu, naporedo sa preostalim brežuljcima.

Znao je da je većini ljudi smetala njegova zanesenost pustinjom. U njoj su se osećali neprijatno i nastojali su svi da umaknu. Siona,

međutim, nije mogla da umakne. Gde god da je bacila pogled mogla je videti samo pustinju. Čutke je jahala na njegovim leđima, no on je znao da su joj oči pune. A prastara sećanja počinjala su da naviru.

Za tri časa stigao je do područja dina cilindričnog oblika, sa gornjom površinom nalik na leđa kita, od kojih su neke bile dugačke više od sto pedeset kilometara i pružale se pod izvesnim uglom u odnosu na uobičajen smer duvanja vetra. Iza njih, između dina, ležao je stenoviti klanac, protežući se do predela zvezdastih dina visokih gotovo četiri stotine metara. Na kraju su zašli među prepletene dine središnjeg erga, gde su mu opšti visok pritisak i naelektrisani vazduh okrepili duh. Znao je da će ista čarolija delovati i na Sionu.

"Odavde su potekle pesme o Dugom putovanju", reče on. "Savršeno su sačuvane u Usmenim Predanjima."

Ona ništa ne odgovari, no znao je da ga je čula. Leto uspori kretanje i počne da govori Sioni, pripovedajući joj o njihovoj slobodnjačkoj prošlosti. Osetio je kako njeno zanimanje oživljava. Čak je, s vremena na vreme, postavljala pitanja, ali je on, isto tako, mogao osetiti kako joj strahovi rastu. Odavde se više nije mogla videti ni osnova Male Citadele. Nije bila u stanju da zapazi ništa što je načinjeno čovekovom rukom. A izvesno je držala da je on pokrenuo ovaj mali razgovor o nevažnim stvarima samo da bi odložio nešto kobno.

"Ovde leže koreni jednakosti muškarca i žene", reče on napokon.

"Tvoje Ribogovornice opovrgavaju da su muškarci i žene jednaki", reče ona.

Njen glas pun ispitivačke neverice više mu je govorio o njenom položaju od osećanja težine zgurenog tela na njegovim leđima. Leto se zaustavi na preseku dveju upletenih dina, što je smanjilo odliv zagrejanog kiseonika iz njega.

"Danas stvari više nisu iste", reče on. "Ali muškarcima i ženama su, odista, postavljeni različiti evolucionni zahtevi. Kod Slobodnjaka, međutim, postojala je međuzavisnost. Takva negovana jednakost razvija se tamo gde su pitanja opstanka neposredna nužnost."

"Zbog čega si me doveo ovamo?" upita ona.

"Pogledaj iza nas", reče on.

Osetio je kako se okrenula. Odmah zatim, ona reče: "Šta bi trebalo da vidim?"

"Jesmo li ostavili bilo kakve tragove? Možeš li da mi kažeš gde smo bili?"

"Sada malo duva vetar."

"Prekrio je naše tragove?"

"Pretpostavljam... da."

"Pustinja nas je učinila onim što smo bili i što jesmo", reče on. "Ona je stvarni muzej svih naših tradicija. Nijedna od tih tradicija nije istinski nestala."

Leto uoči malu peščanu oluju, gibli, koja se kretala duž južnog dela obzorja. Zapazio je uzane trake prašine i peska kako se pomeraju ispred nje. Siona je, svakako, to već ranije videla.

"Zašto nećeš da mi kažeš zbog čega si me doveo ovamo?" upita ona. Strah je izbijao iz njenog glasa.

"Ali već sam ti rekao."

"Nisi!"

"Koliko daleko smo odmakli, Siona?"

Porazmislila je o tome. "Trideset kilometara? Možda dvadeset?"

"Više", reče on. "Mogu veoma brzo da se krećem po mojoj zemlji. Zar nisi osetila kako ti vetar duva u lice?"

"Da", odvrati ona mrzovoljno. "Pa, zbog čega onda mene pitaš koliko smo odmakli?"

"Siđi i stani na mesto na kome mogu da te vidim."

"Zašto?"

Dobro, pomisli on. Veruje da ću je ovde ostaviti i odjuriti brzinom koju neće moći da prati.

"Siđi, pa ću ti objasniti", reče on.

Ona skliznu niz njegova leđa i obiđe ga, došavši na mesto odakle je mogla da mu vidi lice.

"Kada su ti čula ispunjena vreme brzo prolazi", reče on. "Napolju smo već četiri časa. Prešli smo blizu šezdeset kilometara."

"Zbog čega je to važno?"

"Moneo je stavio suhu hranu u veliki džep na tvojoj odori", reče on. "Pojedi malo pa ću ti reći."

Pronašla je suhu kocku protomora u velikom džepu i stala da

žvaće, posmatrajući ga. Bila je to prava slobodnjačka hrana, čak i po blagom dodatku melanža.

"Osetila si svoju prošlost", reče on. "Sada moraš da se pripremiš da osetiš svoju budućnost, Zlatnu Stazu."

Zalogaj joj zastade u grlu. "Ne verujem u tvoju Zlatnu Stazu."

"Ako želiš da preživiš, moraćeš bezuslovno da povreruješ u nju."

"Da li je to tvoja provera? Verovati u velikog Boga Leta ili umreti?"

"Ni najmanje ne treba da veruješ u mene. Želim da veruješ u sebe."

"Zbog čega je onda važno koliko smo odmakli?"

"Zato što ćeš tako shvatiti koliko ćeš još morati da prevališ."

Dotakla je rukom obraz. "Ja ne..."

"Upravo tu gde stojiš", reče on, "nalazi se nepogrešivo središte beskonačnosti. Osvrni se oko sebe ne bi li sagledala značenje beskonačnog."

Bacila je pogled na nepreglednu pustinju unaokolo.

"Zajedno ćemo da prepešačimo moju pustinju", reče on. "Samo nas dvoje."

"Ti ne pešačiš", osmehnu se ona podrugljivo.

"Bila je to metafora. Ali ti ćeš svakako pešačiti. Uveravam te u to."

Pogledala je u pravcu iz koga su došli. "Znači, zbog toga si me pitao za one tragove."

"Čak i da postoje tragovi, ne bi mogla da se vratiš. U mojoj Maloj Citadeli nema ničeg što bi ti omogućilo da preživiš."

"Ni vode?"

"Ničeg."

Dohvatila je cev sabirnice sa ramena, povukla gutljaj iz nje i zatvorila je. Uočio je brižljivost sa kojom je zaptila otvor, ali nije podigla zaštitnik preko usta, iako je Leto čuo kad ju je njen otac upozorio na to. Htela je da joj usta budu slobodna kako bi mogla da govori!

"Hoćeš da kažeš da ne mogu da pobegnem od tebe", reče ona.

"Pobegni ako želiš."

Okrenula se za ceo krug, osmatrajući pust predeo.

"Postoji jedna izreka o otvorenoj zemlji", reče on, "da je jedan pravac isto tako dobar kao i svaki drugi. To je još istina na neki

način, mada se ja ne bih oslonio na nju."

"Jesam li, odista, slobodna da odem ako želim?"

"Sloboda može da bude veoma samotno stanje", reče on zagonetno.

Pokazala je prstom prema strmoj padini na kojoj su se zaustavili. "Ali ja mogu naprosto da podem dole, i... "

"Da sam na tvom mestu, Siona, ne bih pošao tamo gde pokazuješ."

Ona ga pažljivo pogleda. "Zašto?"

"Na strmoj padini dine pesak može da sklizne preko tebe i da te zatrpa, sem ukoliko ne slediš njene prirodne zavojnice."

Ona osmotri kosinu, upijajući je pogledom.

"Shvataš li kako reči mogu da budu lepe?", upita on odjednom.

Ponovo je usredsredila pažnju na njegovo lice. "Hoćemo li da krenemo?"

"Ovde čovek nauči da ceni dokolicu. I učtivost. Nema žurbe."

"Ali mi nemamo vode, osim..."

"To pustinjsko odelo će te održati u životu, ako ga mudro koristiš."

"Ali koliko će mi vremena biti potrebno da..."

"Tvoja nestrpljivost me uzrujava."

"Imamo samo ovu suhu hranu u mom džepu. Šta ćemo jesti kada..."

"Siona! Jesi li primetila da predstavljaš naš položaj kao zajedničko stanje. Šta ćemo jesti? Nemamo vode? Hoćemo li da krenemo? Koliko će nam vremena biti potrebno? I tako dalje."

Osetio je da su joj usta suva dok je pokušavala da proguta pljuvačku.

"Da li je moguće da smo nas dvoje međusobno zavisni?" upita on.

Ona reče nekako preko volje: "Ne znam kako da preživim ovde."

"Ja znam?"

Ona klimnu.

"Zbog čega bih s tobom podelio tako dragoceno znanje?" upita on.

Ona slegnu ramenima. Ovaj ubogi gest ga dirnu. Kako pustinja brzo menja prethodne stavove.

"Podeliću svoje znanje s tobom", reče on. "A ti moraš da pronađeš nešto vredno što možeš podeliti sa mnom."

Pogledom je prokrstarila čitavu dužinu njegovog tela, zaustavivši ga za trenutak na patrljcima koji su nekad bili noge i ruke, a onda ga ponovo vrati na njegovo lice.

"Pogodba uz pretnje nije pogodba", reče ona.

"Moja ponuda ne sadrži nikakvo nasilje."

"Postoji mnogo vrsta nasilja", reče ona.

"A ja sam te doveo ovamo, gde ćeš možda umreti."

"Da li sam pri tom uopšte imala mogućnost bilo kakvog izbora?"

"Nije lako roditi se kao Atreid", reče on. "Znam to, veruj mi."

"Nisi morao to da izvedeš na ovaj način", reče ona.

"I tu grešiš."

Okrenuo se od nje i počeo da se spušta jednom vijugavom putanjom niz dinu. Čuo je kako se kliza i sapliće, sledeći ga. Zašavši duboko u senku dine, Leto se najzad zaustavi.

"Sačekaćemo ovde da prođe dan", reče on. "Kad se putuje noću troši se manje vode."

38.

Jedna od najstrašnijih reči u svakom jeziku je vojnik. Sinonimi paradiraju kroz našu istoriju: jogahni truper, husar karibo, koza, deranzef, legionar, sardaukar, ribogovornica... sve ih znam. Postrojeni su u vrste unutar mog sećanja i stalno me podsećaju: Uvek obezbedi da vojska bude uz tebe.

'Ukradeni dnevnici'

Ajdaho najzad pronađe Monea u dugačkom podzemnom hodniku koji je povezivao istočne i zapadne delove Citadele. Još od praskozorja, pre dva časa, Ajdaho je krstario Citadelom tragajući za upravnikom i konačno je nabasao na njega; zatekao ga je u dubini hodnika kako razgovara sa nekim, skrivenim u dovratku. No, čak i sa prilične razdaljine, Moneo se mogao lako prepoznati po svom držanju i neizbežnoj beloju uniformi.

Zidovi hodnika, načinjeni od plastikamena boje ćilibara, nalazili su se na pedeset metara ispod površine i bili su osvetljeni sjajnim trakama, podešenim da podražavaju dnevnu svetlost. Jednostavni uređaji, koji su oponašali slobodno mahanje krila, nalazeći se, slični kakvim džinovskim odevenim figurama, na ivičnim kulama iznad površine ubrizgavali su strujanja svežeg vazduha. Sada, kada je sunce već zagrevalo pesak, sva ta krila bila su upravljena prema severu, ka hladnom vazduhu koji se izlivao u Sarer. Dok je promicao hodnikom Ajdahove nozdrve zapahnu povetarac sa mirisom kremenja.

Znao je šta je ovaj hodnik trebalo da predstavlja. On je, odista, imao neka svojstva prastarog slobodnjačkog sieča. Hodnik je bio širok, dovoljno veliki da propusti Letova kola. Zasvođena tavanica nalikovala je steni. Dvostruke jarkosjajne trake, međutim, delovale su odudarajuće. Ajdaho nikad nije video sjajne trake pre no što je došao u Citadelu; u njegovo vreme one su smatrane nepraktičnim, jer su trošile previše energije, pa je njihovo održavanje bilo preskupo. Sjajne kugle su bile jednostavnije i lakše su se zamenjivale.

Međutim, već je bio došao do saznanja da ima malo stvari koje je Leto smatrao nepraktičnim.

Ono što Leto poželi, neko pribavi.

Ova misao izazva izvesno zloslutno osećanje u Ajdahu, dok je koračao niz hodnik prema Moneu.

Male sobe nanizane duž obe strane hodnika po obrascu sieča nisu imale vrata već su bile odeljene samo tanušnim zastorima od žućkastomrke tkanine koji su se njihali na povetarcu. Ajdaho je znao da su u ovom odeljku uglavnom odaje mladih Ribogovornica. Prepoznao je, takođe, zbornicu sa priključnim sobama koje su služile kao skladište oružja, kuhinja, trpezarija i servisna radionica. Iza zastora koji nisu predstavljali pravu zaštitu privatnog života video je i druge stvari koje su uvek raspirivale njegov bes.

Kada mu se Ajdaho sasvim približi, Moneo se okrenu. Žena sa kojom je razgovarao povuče se i spusti zastor, ali je Ajdaho imao vremena da opazi njeno postarije lice sa osobenim izrazom zapovednice. Ajdaho nije mogao da je prepozna.

Moneo klimnu u znak pozdrava kada se Ajdaho zaustavi na dva koraka ispred njega.

"Čuvarke kažu da si me tražio", reče Moneo.

"Gde je, Moneo?"

"Gde je ko?"

Moneo osmotri Ajdaha od glave do pete, zapazivši staromodnu crnu atreidsku uniformu sa crvenim sokolom na grudima, duboke čizme koje su blistale od uglačanosti. Ovaj čovek je zaista izgledao kao da se pripremao za neki obred.

Ajdaho kratko udahnu i procedi kroz stisnute zube: "Ne počinji tu igru sa mnom!"

Moneo odvrati pogled sa noža u kaniji za Ajdahovim pojasom. Sa drškom optočenom draguljima, izgledao je kao neki muzejski primerak. Odakle li ga je izvukao?

"Ako misliš na Bogocara..." počeo Moneo.

"Gde je?"

Moneov glas bio je postojano blag. "Zbog čega toliko čezneš da umreš?"

"Rekli su mi da si bio s njim."

"To je bilo ranije."

"Pronaći ću ga ja već, Moneo!"

"Sada nećeš."

Ajdaho položi ruku na nož. "Zar treba da upotrebim silu da bi progovorio?"

"Ne bih ti to savetovao."

"Gde je... je... on?"

"Kad si već zapeo, u pustinji je sa Sionom."

"Sa tvojom kćeri?"

"Postoji li neka druga Siona?"

"Šta rade tamo?"

"Ona je na proveri."

"Kada će se vratiti?"

Moneo slegnu ramenima a zatim reče: "Čemu ova neprikladna srdžba, Dankane?"

"Kakva je to provera tvoje..."

"Ne znam, zaista. A sada mi reci zbog čega si toliko uznemiren?"

"Sit sam ovog mesta! Ribogovornica!" On okrenu glavu i otpljunu.

Moneo pogleda niz hodnik iza Ajdaho, prisativši se njegovog dolaska. Poznavajući Dankane, bilo mu je lako da utvrdi šta je izazvalo njegov bes.

"Dankane", reče Moneo, "savršeno je normalno kako za muške, tako i za ženske adolescente da ispoljavaju osećanja fizičke privlačnosti prema pripadnicima istog pola. Većina će to prerasti"

"To bi trebalo iskoreniti!"

"Ali to je deo našeg nasleđa."

"Iskoreniti! I to nije..."

"Oh, smiri se. Ako pokušaš to da suzbiješ samo ćeš ga ojačati."

Ajdaho se zagleda u njega. "I ti mi veliš da ne znaš šta se tamo događa sa tvojom rođenom kćeri!"

"Siona je na proveri", rekao sam ti.

"A šta bi to trebalo da znači?"

Moneo položi šaku preko očiju i uzdahnu. Zatim spusti ruku, pitajući se zbog čega trpi sve ovo od ovog budalastog, opasnog, prastarog ljudskog bića.

"To znači da bi tamo mogla da umre."

Ajdaho se trže, i njegov bes se donekle ohladi. "Kako možeš to da dozvoliš?"

"Da dozvolim? Misliš li da mogu da biram?"

"Svaki čovek može da bira!"

Gorak osmeh prelete preko Moneovih usana. "Kako to da si toliko glupiji od ostalih Dankana?"

"Ostali Dankani!" reče Ajdho. "Na koji način su ostali umrli, Moneo?"

"Na način na koji svi umiremo. Isteklo im je vreme.

"Lažeš", uzviknu Ajdaho, škrugućuci zubima. Njegov ručni zglob koji je počivao na dršci noža primetno poblede.

I dalje u blagom tonu, Moneo reče: "Vodi računa, Dankane. Postoje granice do kojih mogu da trpim, pogotovo u ovom času."

"Ovo mesto je trulo", reče Ajdaho. Pokazao je slobodnom rukom na hodnik iza sebe. "Neke stvari nikad neću prihvatiti."

Moneo je bludeo pogledom duž praznog hodnika. "Moraš da sazriš, Dankane. Moraš."

Ajdahova ruka steže nož. "Šta to treba da znači?"

"Ovo su osetljiva vremena. Sve što mu ne pogoduje, sve... mora da bude sprečeno."

Ajdaho samo što ne nasrnu i jedino je nešto zagonetno u Moneovom držanju sputalo njegov bes. Bile su, ipak, izgovorene reči preko kojih se nije moglo preći.

"Ja nisam neko proketo nezrelo derle koje po volji možeš..."

"Dankane!" Bio je to najžešći glas koji je Ajdaho do sada čuo od pitomog Monea. Iznenadjenje zauzda Ajdahovu ruku, a Moneo nastavi: "Ako si po telesnim nagonima zreo, a pri tom te nešto zadržava u adolescentskom stanju, dolazi do prilično nezgodnog ponašanja."

"Da li ti to... mene... optužuješ... za..."

"Ne!" Moneo pokaza rukom prema hodniku. "Oh, znam šta si morao da vidiš tamo, ali to..."

"Dve žene koje se strasno ljube! Misliš da to nije..."

"To nije važno. Mladi oprobavaju svoje mogućnosti na mnogo načina."

Ajdaho se silno upinjao da ne prasne, njišući se napred-nazad na

nožnim prstima. "Drago mi je što sam te ovakvog upoznao, Moneo."

"Pa, sad, ja sam tebe upoznao više puta."

Moneo stade da posmatra učinak ovih reči dok su se uvlačile u Ajdahovu svest, izazivajući pometenost. Gole nikad nisu bile u stanju da izbegnu opčinjenost ostalima koji su im prethodili.

Ajdaho prozbori hrapavim šapatom: "I šta si to saznao o meni?"

"Naučio si me važnim stvarima", reče Moneo. "Svi mi pokušavamo da se razvijemo, ali ako se nešto tome ispreči, u stanju smo da naš naboj pretočimo u bol - primajući ga ili ga zadajući. Adolescenti su u tom pogledu posebno ranjivi."

Ajdaho se naže bliže Moneu. "Ja govorim o seksu!"

"Svakako."

"Da li ti to mene optužuješ za adolescentno..."

"Upravo to."

"Trebalo bi da ti prerežem..."

"Oh, umukni!"

Moneov odgovor nije sadržavao uvežbane nijanse kontrole glasa Bene Geserita, ali je odražavao čitav životni vek zapovedničkog iskustva. Ajdaho je mogao jedino da se pokori.

"Žao mi je", reče Moneo. "Ali rastrojen sam činjenicom da moja kćer jedinica..." On zamuknu i sleže ramenima.

Ajdaho dvaput duboko uzdahnu. "Vi ste ljudi, svi odreda! Kažeš da tvoja kćer možda umire, ali ti..."

"Ti budalo!" odbrusi mu Moneo. "Imaš li bilo kakvu predstavu o tome kako je to što te brine sasvim tričavo! Tvoja glupa pitanja i tvoj sebični..." On zastade, vrteći glavom.

"Preći ću preko ovoga pošto imaš lične probleme", reče Ajdaho. "Ali ako ti..."

"Preći ćeš. Ti ćeš preći?" Moneo drhtavo udahnu. Ovo je prešlo svaku meru!

Ajdaho procedi: "Mogu da ti oprostim zbog..."

"Ti! Tvoje brbljarije o seksu, praštanju i bolu... misliš da ti i Hvi Noree..."

"Ostavi nju po strani!"

"Oh, da. Ostavi je po strani. Ostavi po strani taj bol! Zajedno ste uživali u seksu, a nijednog trenutka nisi pomislio na razdvajanje."

Reci mi, budalo, kako sebi izgledaš u svetlosti te činjenice?"

Pometen, Ajdaho duboko udahnu. Nije mogao da pretpostavi da u tom mirnom Moneo tinja ovakva strast, ali ovaj nasrtaj, ovo nije moglo da bude...

"Misliš li da sam surov?" upita Moneo. "Naterao sam te da razmišljaš o stvarima koje bi ti radije izbegao. Ha! Gospodaru Letu činjene su i znatno surovije stvari iz čiste surovosti!"

"Ti ga braniš? Ti..."

"Ja ga najbolje poznajem!"

"On te iskorišćava!"

"A sa kakvim ciljem?"

"To ti meni reci!"

"On je naša najveća nada da opstanemo."

"Izopačeni ne opstaju."

Moneo progovori smirenim glasom, ali njegove reči uzdrmaše Ajdaha. "Ovo ću ti reći samo jednom. Homoseksualci su bili među najboljim ratnicima u našoj istoriji, bersekeri, koji su bili poslednja uzdanica. Oni su bili među našim najboljim sveštenicima i sveštenicama. Celibat nije bio slučajna pojava u religijama. Isto tako, nije slučajno da su adolescenti najbolji vojnici."

"To je izopačenost!"

"Sasvim tačno. Vojni zapovednici već hiljadama i hiljadama vekova dobro znaju za izopačenu zamenu seksa bolom."

"Je li to sve što veliki gospodar Leto čini?"

I dalje smiren, Moneo reče: "Nasilje zahteva da nanosiš bol i da ga podnosiš. Koliko je lakše upravljati vojnom silom koja je dovedena do toga stanja svojim najdubljim porivima!"

"I od tebe je napravio čudovište!"

"Prebacuješ mi da me iskorišćava", reče Moneo. "Dozvoljavam to zato što znam da je cena koju on plaća mnogo veća od onog što zahteva od mene."

"Čak i tvoju kćer?"

"On ništa ne zadržava za sebe. Zašto bih, onda, ja to činio? Ohhh. Mislim da razumeš tu osobinu Atreida. Dankani su uvek bili dobri u tome."

"Dankani! Proklet bio. Ja neću..."

"Ti jednostavno nemaš petlju da platiš cenu koju on traži", reče Moneo.

Jednim munjevitim pokretom Ajdaho poteže nož iz kanije i ustremi ga prema Moneu. Kaliko god da je to bilo brzo izvedeno, Moneo je bio hitriji - odskočio je u stranu, sapleo Ajdaha i gurnuo ga licem prema podu. Ajdaho polete nadole. Prevrnuo se, a kada je hteo da skoči na noge zastade, shvativši da je upravo pokušao da izvede napad na jednog Atreida. Moneo je bio Atreid. Ovo saznanje naprosto je paralizovalo Ajdaha.

Moneo je nepokretno stajao, gledajući ga odozgo. Na upravnikovom licu stajao je nekakav čudan izraz tuge. "Ako hoćeš da me ubiješ, Dankne, najbolje je da to učiniš iz potaje, s leđa", reče Moneo. "Možda ćeš na taj način uspeti."

Ajdaho se osloni na jedno koleno, položi čitavo stopalo druge noge na pod i ostade u tom položaju i dalje držeći nož. Moneo se, malopre, pokrenuo sa takvom hitrinom, sa toliko elegancije - tako... tako nehajno! Ajdaho pročisti grlo i reče: "Kako si to..."

"On nas je dugo odgajao, Dankane, jačajući mnoge stvari u nama. Razvijao nam je brzinu, inteligenciju, samosavlađivanje, osetljivost. Ti si... ti si samo jedan stariji model."

39.

Znate li šta gerilci često kažu? Oni tvrde da njihov pobunjenički pokret nije podložan udarima ekonomske krize zbog toga što oni nemaju ekonomiju već su paraziti na onima koje teže da zbace sa vlasti. Te budale naprosto nisu u stanju da sagledaju cenu koju će neminovno morati da plate. Promašaji koji slede iz ovog obrasca neumoljivo se ponavljaju. Vidimo ga kako se ponavlja u sistemima ropstva država blagostanja, beskastinskih religija, podružtvljenih birokratija - u bilo kom sistemu koji stvara i održava zavisnost. Kada si suviše dugo parazit, ne možeš više da opstaneš bez domaćina.

'Ukradeni dnevnicí'

Leto i Siona ležali su čitav dan u senkama dina, pomerajući se samo onoliko koliko se sunce pomeralo. Podučio ju je kako da se zaštiti pod peščanim pokrovom za vreme podnevne žege; u ravni stena između dina nikada nije postajalo pretoplo.

U popodnevrim časovima Siona priđe bliže Letu radi toplote, toplote koju je on ovih dana imao više nego što mu je bilo potrebno.

Razgovarali su na mahove. Pripovedao joj je o slobodnjačkim vrlinama koje su u svoje vreme krasile ove predele. Pokušala je da napipa ponešto od njegovog tajnog znanja.

U jednom trenutku, rekao joj je: "Možda će ti to zvučati čudno, ali ovo je mesto gde u najvećoj meri mogu da budem ljudsko biće."

Njegove reči nisu uspele da je učine svesnom njene ljudske ranjivosti i činjenice da se moglo desiti da ovde skonča. Čak i kad nije govorila, nijednog trenutka nije podizala pokrov za lice.

Leto je prepoznao nesvesnu pobudu u pozadini ovog propusta, ali je uviđao da bi bilo uzaludno da joj neposredno ukaže na nju.

Kada je u kasnim popodnevrim časovima noćna studen počela da se prikrada preko pustinje, odlučio je da je razgali pesmama o Dugom putovanju koje nisu bile sačuvane u Usmenim Predanjima. Bilo mu je veoma drago što joj se dopala jedna od njegovih najomiljenijih - 'Lietov marš'."

"Ova melodija je, odista, prastara", reče on. "Posredi je jedna pesma iz predkosmičke ere sa stare Zemlje."

"Da li bi hteo da je još jedanput otpevaš?"

Odabrao je jedan od svojih najlepših baritona, glas davno preminulog umetnika koji je u svoje vreme punio mnoge koncertne dvorane.

Zid zaboravljene prošlosti
Skriva me od jednog predivnog vodopada
Gde se sve vode survavaju
A igrarije vodenog praha
Dube pećine u ilovači
Podno tutnjave bujice.

Kada je završio za trenutak je ćutala, a onda reče: "Prilično neobična pesma za marširanje."

"Dopala im se jer su mogli da je sekciraju", reče on neodređeno.

"Sekciraju?"

"Pre nego što su naši slobodnjački preci došli na ovu planetu noć je bila doba za kazivanje priča, poezije i pevanje pesama. U vreme Dine, međutim, to se činilo tokom lažne noći, dnevne pomrčine Sieča. Noću su mogli da izlaze i kreću se naokolo... baš kao što mi sada činimo."

"Ali rekao si da je sekciraju?"

"Šta ta pesma znači?", upita on.

"Oh. To je... to je samo pesma."

"Siona!"

Razabrala je ljutinu u njegovom glasu i zamukla.

"Ova planeta je čedo crva", upozori je on, "a taj crv sam ja."

Odgovorila je sa iznenađujućom nehajnošću: "Onda mi reci šta ona znači."

"Insekti nemaju više slobode u odnosu na svoju košnicu nego što mi imamo slobode u odnosu na našu prošlost", reče on. "Te pećine postoje, kao i sve poruke ispisane su u vodenom prahu bujice."

"Draže su mi pesme za igru", reče ona.

Bio je to lakomislen odgovor, ali Leto odluči da ga iskoristi kao

razlog za promenu predmeta razgovora. Počeo je da joj govori o svadbarskim plesovima slobodnjačkih plemena koji su vodili poreklo od kovitlaca što su ih stvarali đavoli prašine. Leto je bio ponosan na svoje pripovedačko umeće. Njena živa pažnja jasno je svedočila o tome da je gotovo mogla da vidi te žene kako se brzo okreću pred njom, kako drevnim kretnjama zabacuju svoje dugačke crne kose koje im se vijore preko davno umrlih lica.

Kada je konačno završio, noć se već bila gotovo sasvim spustila.

"Dođi", reče on. "Jutro i večer su i dalje doba obrisa. Da vidimo da li neko deli ovu pustinju sa nama."

Siona pođe za njim do kreste jedne dine odakle su dugo i pomno osmatrali pustinju koja je postepeno tonula u tamu. Jedino što su uočili bila je jedna ptica visoko iznad njihovih glava koju su očito privukle njihove kretnje. Po zakošenim raširenim krilima i obliku tela, on prepoznade lešinara. Rekao je to Sioni.

"Čime se hrane?" upita ona.

"Jedu sve što je mrtvo ili je na umoru."

Ovo je još jače podstaklo njeno zanimanje, tako da više nije spuštala pogled do utrnuća poslednjih sunčevih zraka koji su pozlaćivali leteća pera usamljene ptice.

Leto iskoristi trenutak: "Malo je ljudi koji se usuđuju da dođu u moj Sarer. Muzejski Slobodnjaci ponekad zađu ovamo i izgube se. Oni su još jedino dobri u obredima. A potom se ovde opet sve svodi na granice pustinje i ono što ostane iza mojih vukova."

Čuvši ovo, ona se okreće od njega ali ne pre no što je opazila kako je strast i dalje proždire. Siona je prolazila bolnu proveru.

"Danju u pustinji ima malo lepote. To je razlog više zbog koga putujemo noću. Za jednog Slobodnjaka predstava dana izjednačena je sa kovitlavim peskom koji briše njegove tragove."

Kada se okrenula prema njemu oči su joj blistale od neotrtih suza, ali joj lice odavaše sabranost.

"Šta sve sada ovde živi?" upita ona.

"Lešinari, nekoliko vrsta noćnih životinja, slučajni ostaci biljnog života iz starog doba, kao i neki podzemni oblici života."

"Je li to sve?"

"Da."

"Zašto?"

"Zato što su na ovom mestu rođeni, a ja im ne dozvoljavam da upoznaju ništa bolje."

Sumrak je već gotovo osvojio predeo, prošaran onom iznenadnom plamtećom svetlošću koju je njegova pustinja odavala u ovakvim trenucima. Osmotrio ju je u tom blistavom trenu, otkrivši da još nije razumela njegovu drugu poruku. Znao je da će ta poruka, ipak, stići tamo gde treba i uzeti maha.

"Obrisi", reče ona, podsetivši ga. "Šta si očekivao da otkriješ kada smo došli ovamo?"

"Možda ljude u daljini. Nikad nisi načisto."

"Kakve ljude?"

"Već sam ti rekao."

"Šta bi učinio da si ugledao nekog?"

"Slobodnjački je običaj da ljude u daljini smatraju neprijateljima, sve dok oni ne bace pesak u vazduh."

Dok je izgovarao ove reči, noć je pala preko njih kao kakva zavesa.

Siona je pri iznenadnoj svetlosti zvezda postala poput aveti što se lagano kreće. "Pesak?" upita ona.

"Bačeni pesak je gest sa dubokim smislom. Time se kaže: 'Delimo isto breme. Pesak je naš jedini neprijatelj. To je ono što pijemo. Ruka koja drži pesak ne drži oružje'. Da li shvataš?"

"Ne!" podrugnu se ona, puna lažnog prkosa.

"Shvatićeš", reče on.

Krenula je bez reči duž luka dine, udaljavajući se dugačkim koracima od njega puna srditosti i preteka snage. Leto ju je pustio da odmakne, zagolican činjenicom da je nagonski odabrala ispravan smer kretanja. Moglo se osetiti kako slobodnjačka sećanja naviru u njoj.

Sačekala ga je na mestu gde se dina spuštala do najniže tačke, da bi potom prešla u narednu. Opazio je da joj pokrov za lice ostao spušten i da slobodno visi. Još nije kucnuo čas da je ukori zbog toga. Pojedine nesvesne stvari morale su imati mogućnost da se razvijaju svojim prirodnim tokom.

Kada je stigao do nje, ona reče: "Da li je ovaj pravac jednako

dobar kao i svaki drugi?"

"Ako ga se držiš", reče on.

Ona podiže pogled prema zvezdama i on primeti da je prepoznala Pokazivače severnjače, te slobodnjačke strele koje su vodile njene pretke preko ove zemlje. Zapazio je, međutim, da je to njeno prepoznavanje bilo uglavnom intelektualno. Još nije mogla da prihvati neke druge stvari koje su delovale unutar nje.

Leto uzdiže svoje prednje režnjeve i zagleda se u predeo ispred sebe, obasjan zvezdanom svetlošću. Kretali su se nešto malo na zapad od pravca severa, putanjom koja je nekad vodila preko grebena Habani i Ptičje pećine do erga ispod Lažnog Zapadnog zida i puta za Vetroviti prolaz. Nijedan od ovih orijentira nije više postojao. On omirisa hladan povetarac koji je nosio miris kremena i više vlage no što je njemu prijalo.

Siona se još jedanput sama otisnu - ovog puta kretala se sporije, održavajući kurs tako što je povremeno bacala pogled prema zvezdama. Do malopre se oslanjala na njegovu potvrdu ispravnosti putanje, a sada je samu sebe vodila. Osetio je nemir ispod njenih opreznih misli; bile su mu poznate stvari koje su u ovoj fazi iskrsavale. U njoj se začinjala ona snažna privrženost saputnika koja je oduvek bila obeležje pustinjskog naroda.

Znamo, pomisli on. Ako si razdvojen od svojih drugova, izgubljen si među dinama i stenama. Usamljen putnik u pustinji osuđen je na smrt. Jedino crv ovde živi sam.

Pustio je da mu dobro izmakne, toliko da više nije mogla da čuje škripanje peska koje je proizvodilo njegovo kretanje. Morala je da razmisli o njegovom ljudskom biću. Računao je da će ona saputnička privrženost raditi u njegovu korist. Siona se mogla slomiti, iako je i dalje bila puna suspregnutog besa - predstavljala je većeg pobunjenika od svih koje je ikad proveravao.

Leto je klizio iza nje, proveravajući u svesti program uzgajanja, uobličavajući odluke o zameni koje bi ostale nužne ukoliko ona ne bi ispunila očekivanja.

Kako je vreme proticalo Siona se kretala sve sporije. Prvi mesec bio je visoko na nebu, a drugi poprilično iznad obzorja kada se zaustavila da počine i nešto pojede.

I Letu je dobro došao ovaj predah. Trenje je uslovalo preovladavanje crva, a i vazduh oko njega bio je pun hemikalija koje je ispustio iz sebe podešavajući telesnu temperaturu. Stvar koju je on nazivao kiseoničkim superpunjačem postojano je lučila, čineći ga jasno svesnim fabrika belančevina i izvora aminokiselina koje je njegovo biće crva obezbeđivalo da bi moglo da ostvari placentni odnos sa njegovim ljudskim ćelijama. Pustinja je ubrzavala njegovo napredovanje ka krajnjem preobražaju.

Siona se zaustavila u blizini kreste jedne zvezdaste dine. "Je li istia da jedeš pesak?" Upitala je kada se popeo do nje.

"Istina je."

Prešla je pogledom preko obzorja optočenog mesečinom. "Zbog čega nismo poneli neko sredstvo za signalizaciju?"

"Želim da naučiš neke stvari o posedovanjima."

Ona se okrenu prema njemu. Osetio je njen dah na svom obrazu. Gubila je previše vlage na suvom vazduhu. No i pored toga nije mogla da se seti Moneovog upozorenja. Biće to, van svake sumnje, gorka pouka.

"Uopšte te ne razumem", reče ona.

"Pa, ipak, baš ti je to suđeno."

"Je li?"

"Kako bi, inače, mogla da mi pružiš nešto vredno zauzvrat za ono što ti ja dajem?"

"Šta mi ti daješ?" Ove reči odisale su krajnjom gorčinom, kao i nagoveštajem dejstva začina iz njene suve hrane.

"Dajem ti ovu priliku da budeš sama sa mnom, da deliš sa mnom, a ti trošiš ovo vreme gotovo nemarno. Traćiš ga."

"Šta si mislio sa onim o posedovanjima?" upita ona. U njenom glasu osetio je zamor, poruku vode koja je počela da urla u njoj.

"Slobodnjaci su u staro doba bili veličanstveno životni", reče on. "Njihov smisao za lepotu bio je ograničen na ono što je korisno. Nikad nisam sreo pohlepnog Slobodnjaka."

"Šta bi to trebalo da znači?"

"U stara vremena, u pustinji si nosio najneophodnije i ništa više od toga. Još se nisi lišila sklonosti ka posedovanju, Siona, inače me nikako ne bi pitala za signalno sredstvo."

"A zbog čega signalno sredstvo nije nužno?"

"Ono te ničemu ne može naučiti."

Zaobišao ju je putanjom koju su naznačavali pokazivači severnjače. "Dođi. Iskoristimo ovu noć na najbolji mogući način."

Pohitala je i sada je hodala naporedo sa njegovim zakukuljenim licem. "Šta će se dogoditi ako ne savladam tvoju prokletu pouku?"

"Verovatno ćeš umreti", reče on.

Ovo joj za izvesno vreme veza jezik. S mukom je koračala pored njega, bacajući povremeno kratke poglede levo i desno, zanemarujući njegovo crvoliko telo i usredsređujući se na vidljive ostatke njegove ljudskosti. Posle nekog vremena ona reče: "Ribogovornice su mi kazale da si ti naredio sparivanje iz koga sam ja rođena."

"To je istina."

"Kažu da vodiš evidenciju i da naređuješ ova sparivanja Atreida zarad vlastitih ciljeva."

"To je, takođe, istina."

"Onda Usmena Predanja ne obmanjuju."

"Mislio sam da bez Pogovora veruješ u Usmena Predanja?"

Ona je, međutim, terala svoje: "Šta ako se neko od nas usprotivi tvojoj naredbi o sparivanju?"

"Dajem potpuno određene ruke, pod uslovom da se rode deca koju sam naručio."

"Naručio", primeti ona uvređeno.

"To je ono što ja činim."

"Ne možeš da se uvlačiš u svaku spavaću sobu i uhodiš svakog od nas u svakom trenutku naših života! Otkud znaš da se tvoja naređenja poslušno izvršavaju."

"Znam."

"Onda, takođe, znaš da te ja neću poslušati!"

"Jesi li žedna, Siona?"

Bila je zapanjena. "Šta?"

"Žedni ljudi pričaju o vodi, a ne o seksu."

Ona još ne beše namakla prekrivku preko usta, što ga je nagnalo da pomisli: Strasti Atreida uvek dostižu veliku snagu čak i na uštrb razuma.

Kroz dva časa izašli su iz dina i obreli se na vetrometnoj šljunkovitoj ravnici. Leto stupi na nju, sa Sionom koja se držala tik uz njega. Često je upirala pogled prema pokazivačima severnjače. Sada su oba meseca stajala nisko nad obzorjem, a njihova svetlost bacala je dugačke senke iza svakog velikog kamena.

Leto je držao da je, na neki način, udobnije prelaziti preko ovakvih mesta nego preko peska. Čvrsta stena bila je bolji provodnik toplote od peska. Mogao je da se opruži po steni i tako olakša rad svojim hemijskim fabrikama. Šljunak, pa čak i oveće kamenje, nisu mu smetali.

Siona je, međutim, imala više teškoća i zamalo da u nekoliko navrata nije uganula članak.

Ravno tlo može biti veoma nezgodno za čoveka nenaviknutog na njega, pomisli on. Ukoliko bi se zadržavali pri samom tlu, videli bi jedino veliku prazninu, mesto koje je pogotovo na mesečini izgledalo sablasno - dine u daljini, na razdaljini koja se, činilo se, nije menjala dok se putnik kretao - nigde ničeg izuzev naizgled večitog vetra, nekoliko stena i, kada bi pogledali naviše, nemilosrdnih zvezda. Ovo je bila pustinja pustinje.

"Ovde je slobodnjačka muzika stekla svoju večnu samotnost", reče on, "a ne tamo na dinamama. Ovo je mesto na kome, doista, naučiš da misliš kako nebesa moraju biti nalik na zvuk vode koja teče i predah - bilo kakav predah - od tog beskonačnog vetra."

Čak joj ni ovo nije skrenulo pažnju na prekrivku. Leto poče da očajava.

Jutro ih zateče duboko u ravnici.

Leto se zaustavi pokraj tri krupna kamena, nalegnuta jedan na drugi. Jedan je bio viši čak i od njegovih leđa. Siona se za trenutak oslonila na Leta i ta kretnja mu je donekle okrepila nade. Zatim se odmakla i uzverala na vrh najvišeg kamena. Posmatrao ju je kako se okreće tamo, ispitujući vidik.

Leto je i bez osmatranja znao šta joj se ukazalo pred očima: kovitlanje peska slično magli koje je na obzorju zamračivalo izlazeće sunce. Sve ostalo je bilo ravnica i vetar.

Kamen ispod njega zračio je hladnoćom pustinjanskog jutra. Vazduh je od hladnoće postao znatno suvlji, što je njemu i odgovaralo. Bez

Sione on bi nastavio da putuje, ali je ona bila vidno iscrpljena. Kada je sišla sa kamena još jednom se oslonila na njega, a zatim je prošao skoro jedan minut pre no što je shvatio da, zapravo, osluškuje.

"Šta čuješ", upita je on.

Ona reče pospanim glasom: "Nešto tutnji u tebi."

"Vatra se nikad potpuno ne gasi."

Ovo probudi njenu pažnju. Odgurnula se od njega i obišla ga da bi mogla da mu pogleda u lice. "Vatra?"

"Svaki živi stvor nosi vatru u sebi, neki slabu, neki jaču. Moja je silnija nego u većine živih bića."

Zgurila se od hladnoće. "Onda, tebi nije zima?"

"Ne, ali vidim da tebi jeste." Uvukao je delimično lice u svoju kukuljicu i stvorio udubljenje na donjem luku prvog režnja. "Ovo je još malo kao visaljka", reče on, gledajući naniže. "Ako se zavučješ ovde, biće ti toplo."

Prihvatila je njegov poziv bez oklevanja.

Iako ju je pripremao za to, ovaj izraz poverenja ga dirnu. Morao je da se bori protiv osećanja sažaljenja, snažnijeg od bilo kog što ga je iskusio pre nego što je upoznao Hvi. Ipak, ovde nije moglo da bude mesta sažaljenju, reče on u sebi. Siona je odavala jasne znake da će ovde najverovatnije umreti. Morao je da se pripremi za to razočaranje.

Siona rukom zakloni lice, sklopi oči i zaspa.

Niko nije imao toliko mnogo jučerašnjica kao ja, podseti se on.

Znao je da su, posmatrano sa običnog ljudskog stanovišta, stvari koje je ovde činio mogle izgledati jedino surove i bezosećajne. Sada je bio primoran da se osnaži povlačenjem u sećanja, hotimično odabirajući greške iz naše zajedničke prošlosti. Neposredna upućenost u ljudske greške bila je sada njegova najveća snaga. Znanje o greškama naučilo ga je planiranju dugoročnih ispravki. Morao je stalno da bude svestan posledica. Ukoliko bi se posledice izgubile ili skrile, izgubile bi se i pouke.

Što se više primicao trenutak kada će postati crv, to mu je bilo teže da donosi odluke koje bi drugi nazvali neljudskim. Nekada je to

činio sa lakoćom. Kako je, međutim, njegova ljudskost čilela, otkrivao je da sve više biva ispunjen ljudskim obzirima.

40.

U kolevci naše prošlosti, ležim nauznak u pećini toliko niskoj da u nju mogu da prodrem samo migoljenjem ali ne i puzanjem. Tamo, pri titravoj svetlosti smolaste baklje, crtam po zidu i tavanici divljač i duše mog naroda. Kako je samo prosvetljujuće gledati unazad, kroz savršen krug, ka toj prastaraj borbi za vidljivi tren duše. Sva vremena vibriraju u tom jednom uskliku: evo me! Sa svešću koju je podacima obogatio umetnik-div što je došao kasnije, gledam u otiske šaka i gipke mišiće nacrtane na steni ćumuroom i biljnim bojama. Koliko smo mi samo nešto bitno više od čisto mehaničkog niza dagadaja! A moje antigradansko biće pita: zbog čega to oni ne žele da napuste pećinu?

'Ukradeni dnevnici'

Poziv da poseti Monea u njegovoj radnoj sobi stigao je Ajdahu kasno popodne. Ajdaho je ceo dan sedeo na visećoj ležaljci u svojim odajama i razmišljao. Svaka misao nanovo se vraćala na onu lakoću s kojom ga je Moneo tog jutra bacio na pod hodnika.

"Ti si samo jedan stariji model."

Sa svakom sledećom mišlju Ajdaho se osećao sve manjim. Osećao je kako mu volja za životom blede, ostavljajući pepeo tamo gde je njegov bes sam sebe sagoreo.

Ja sam samo posrednik u prenosu korisne sperme i ništa više, pomisli on.

Bila je to pomisao koja je prizivala ili smrt ili hedonizam. Osećao se kao da je nabijen na kolac slučaja, okružen razdražujućim silama koje su ga kljuvale sa svih strana.

Mlada glasnica u urednoj plavoj uniformi predstavljala je samo još jedan nadražaj. Kada se tihim glasom odazvao na njeno kucanje, ona uđe i zaustavi se ispod lučnog dovratka predvorja, oklevajući dok nije procenila njegovo raspoloženje.

Kako glas brzo putuje, pomisli on.

Odmerio ju je pogledom dok je stajala u okviru vrata -

otelotvorenje suštastva Ribogovornica - donekle senzualnija od nekih drugih, ali ne i napadnije seksualna. Plava uniforma nije skrivala gipka bedra i čvrste grudi. Podigao je pogled do njenog vragolastog lica pod tršavom plavom kosom. Prava akolitska frizura.

"Moneo me je poslao da vas pronađem", reče ona. "Poziva vas da ga posetite u njegovoj radnoj sobi."

Ajdaho je tu radnu sobu video više puta, ali mu se u sećanju najoštrije urezao njen prvi prizor. Još dok je ulazio u tu prostoriju postade mu jasno da je Moneo u njoj provodio najveći deo svog vremena. Tamo se nalazio jedan sto od tamnomrkog drveta, sa šarom finih zlatnih godova na plohi. Sto, veličine dva metra sa metar, bio je nisko postavljen na zdepastim nogama pored sivih jastuka. Ovaj deo nameštaja urezao se u Ajdahovu svest kao nešto retko i skupoceno, odabrano upravo zbog toga da stvori utisak izuzetnosti. To i jastuci - koji su bili iste sive boje kao pod, zidovi i tavanica - predstavljali su jedini nameštaj u prostoriji.

Uzimajući u obzir položaj čoveka koji je tu obitavao soba je bila mala, ne veća od pet metara sa četiri, ali je imala visoku tavanicu. Svetlost je dopirala kroz dva izdužena zastakljena prozora koji su bili postavljeni jedan naspram drugog na užim zidovima. Ovi prozori su sa prilične visine gledali na severozapadne ivice Sarera i granično zelenilo Zabranjene šume, odnosno na jugozapadni predeo talasavih dina.

Kontrast.

Taj sto stavio je zanimljiv naglasak na onu početnu misao. Površina je izgledala kao da ju je neko podesio da dočara predstavu nereda. Tanki listovi kristalnog papira ležali su rasuti preko površine, tako da su se samo mestimično ispod njih mogla nazreti ostrvca drvenih godova. Neki papiri bili su ispisani finim štampanim slovima. Ajdaho je prepoznao reči na galaškom i na četiri druga jezika, uključujući i redak prenosni jezik Perta. Na više listova papira nalazili su se crteži planova, a neki su bili išarani kičicom za pisanje puni crnih ispisa u poznatom stilu Bene Geserita. Najzanimljivije od svega bile su četiri smotane bele rolne dugačke oko jednog metra - trodimenzionalni zapisi iz nekog ilegalnog računara. Posumnjao je tada da se prijemna stanica nalazi skrivena iza ploče na jednom od

zidova.

Moneova mlada glasnica morala je da pročisti grlo kako bi prenula Ajdaha iz njegovog sanjarenja. "Kakav odgovor treba da odnesem Moneu" upita ona.

Ajdaho se zagleda u njeno lice. "Da li bi želela da te oplodim?" upita on.

"Zapovedniče!" Bila je očigledno zgranuta, ne toliko zbog samog predloga koliko zbog njegove neumesne nametljivosti.

"Ah, da", reče nemarno Ajdaho. "Moneo. Šta da poručimo Moneu?"

"On iščekuje vaš odgovor, zapovedniče."

"Ima li, uistinu, ikakve svrhe da bilo šta odgovorim?" upita Ajdaho.

"Moneo mi je naložio da vas obavestim da želi da se posavetuje sa vama i gospom Hvi."

Ajdaho oseti nejasno buđenje zanimanja za sve ovo. "Hvi je s njim?"

"Ona je već pozvana, zapovedniče." Glasnica se još jednom značajno nakašlja. "Da li zapovednik želi da ga kasnije večeras posetim?"

"Ne. Ipak, hvala ti, u svakom slučaju. Predomislio sam se."

Pomislio je da vešto skriva svoje razočaranje, no njen glas iznenada postade strogo zvaničan: "Da li da saopštim da ćete posetiti Monea?"

"Učini tako." Mahnuo je rukom, otpustivši je.

Pošto je otišla, pade mu da um da naprosto zanemari poziv. Njegova znatiželja je, ipak, rasla. Moneo je želeo da razgovara s njim u Hviinom prisustvu? Zašto? Da li je mislio da će Ajdaho zbog toga trkom doći k njemu? Ajdaho proguta knedlu. Kada je mislio na Hvi praznina u njegovim grudima potpuno se ispunjavala. Takva poruka nije se mogla zanemariti. Nešto strahovito moćno vezivalo ga je za Hvi.

On ustade. Mišići su mu bili kruti od duge neaktivnosti. Znatiželja i ta vezujuća sila naterali su ga da se pokrene. Izašao je u hodnik, ne obraćajući pažnju na radoznale poglede čuvarke pored kojih je prolazio i počeo da sledi tu neodoljivu silu koja ga je vodila do Moneove radne sobe.

Kada je Ajdaho ušao u sobu Hvi je već bila tamo. Sedela je naspram Monea, s druge strane zakrčenog stola. Noge u crvenim papučama bile su joj podvijene pored sivog jastuka na kome je sedela. Ajdaho je jedino stigao da zapazi da je nosila dugačku mrku haljinu sa upletenim zelenim pojasom, a onda se ona okrenu i Ajdaho nije više bio u stanju da gleda bilo šta drugo osim njenog lica. Usta joj uobličiše njegovo ime ne izgovarajući ga.

Čak je i ona čula, pomisli on.

Ova misao ga, začudo, osnaži. Sve misli koje je danas prometnuo kroz glavu počele su da poprimaju nova obličja u njegovoj svesti.

"Molim te, sedi, Dankane", reče Moneo. Pokazao je na jastuk pored Hvi. Njegov glas odavao je neobičan kolebljiv ton koji je malo ljudi izuzev Leta ikad imalo priliku da čuje. Pogled mu je bio prikovan za pretrpanu površinu stola. Sunčeva svetlost poznog popodneva padala je na zlatan pritiskač hartije u obliku jednog nestvarnog drveta sa voćem od dragulja, postavljenog na planinu od kristala boje vatre odakle se širila paučasta senka po okolnom neredu na stolu.

Ajdaho krenu prema pokazanom jastuku, promatrajući Hviin žudan pogled koji ga je pratio sve dok nije seo. Potom je pogledala Monea i Ajdahu se učini da je primetio ljutinu u njenom izrazu. Moneova uobičajena, potpuno bela uniforma bila je raskopčana pri vratu, otkrivajući naboranu kožu i deo podvaljka. Ajdaho je, pripremljen da čeka, gledao ovog čoveka u oči, nagoneći ga da započne razgovor.

Moneo mu uzvрати netremičan pogled, zapazivši da Ajdaho još ima na sebi crnu uniformu koju je nosio za vreme njihovog jutrošnjeg susreta. Spređa, na donjem delu, bilo je čak manjih tragova prljavštine - uspomena na pod hodnika na koji ga je Moneo oborio. No, Ajdaho nije imao uza se onaj prastari atreidski nož. To iskreno zabrinu Monea.

"Ono što sam jutros uradio neoprostivo je", reče Moneo. "Stoga i ne tražim da mi oprostiš. Tražim jedino da pokušaš da me razumeš."

Ajdaho opazi da Hvi nije bila iznenađena ovakvim početkom razgovora. To je dovoljno kazivalo o čemu su njih dvoje razgovarali

pre njegovog dolaska.

Pošto Ajdaho nije odgovarao, Moneo nastavi: "Nemam ni najmanje prava da kod tebe izazivam osećanje nepodobnosti."

Ajdaho otkri da se na Moneove reči i ponašanje u njemu uobličava čudnovata reakcija. U njemu je i dalje opstojalo osećanje da je poražen i ponižen, da je previše udaljen od svog vremena, ali on nije više sumnjao u to da se Moneo možda poigrava s njim. Nešto je upravnika svelo na čvrsto jezgro poštenja. Ovaj svetli trenutak njegove svesti postavio je Letovu vasseljenu, pagubnu erotiku Ribogovornica, Hviinu bespogovornu iskrenost - sve - u nov međudnos, jedan oblik koji je Ajdaho osećao da razume. Izgledalo je kao da su njih troje u ovoj sobi poslednja istinska ljudska bića u čitavoj vasseljeni. On prozbori iz osećanja suštog samoobežvređivanja:

"Imao si pravo da se zaštitiš kada sam te napao. Milo mi je što si se pokazao onako dorašlim."

Ajdaho se okrenu prema Hvi, ali pre nego što je uspeo bilo šta da kaže, Moneo reče: "Ne moraš da se zauzimaš za mene. Mislim da je njena nenaklonost prema meni neopoziva."

Ajdaho zavrte glavom. "Da li ovde svako zna šta ću da kažem čak i pre nego što to kažem, šta ću da osetim čak i pre nego što to osetim?"

"Jedna od tvojih vrednosti dostojnih divljenja", primeti Moneo, "leži u tome što ne skrivaš svoja osećanja. Mi drugi", on pri tom slegnu ramenima "nužno smo oprezniji."

Ajdaho pogleda Hvi. "Da li on to sada govori i u tvoje ime?"

Ona stavi svoju ruku u Ajdahovu. "Ja govorim sama za sebe."

Moneo isteže vrat da bi video prepletene ruke, a onda

utonu u svoj jastuk. Uzdahnuo je. "Ne smete." Ajdaho čvršće stisnu njenu ruku, osetivši kako mu ona uzvraća na isti način.

"Pre nego što bilo ko od vas dvoje to zapita", reče Moneo, "neka vam je na znanje da se moja kćer i Bogocar još nisu vratili sa provere."

Ajdaho jasno razabra napor koji je Moneu bio potreban da govori smireno. Hvi ga, takođe, beše naslutila.

"Je li istina ono što Ribogovornice kažu?" upita ona. "Da će, ako

ne uspe, Siona umreti?"

Moneo je čutao ali mu je lice bilo poput stene.

"Je li to nalik proveru Bene Geserita?" upita Ajdaho. "Muad'Dib je govorio da te Sestrinstvo proverava nastojeći da otkrije jesi li ljudsko biće."

Hviina ruka poče da podrhtava. Ajdaho to oseti i uperi pogled na nju. "Jesu li i tebe proveravali?"

"Nisu", reče Hvi. "Ali čula sam neke mlađe devojke kako govore o tome. Pričale su da moraš da prođeš kroz agoniju a da ne izgubiš osećaj samog sebe."

Ajdaho ponovo usmeri pažnju na Monea, zapažajući pojavu tika ispod upravnikovog levog oka.

"Moneo", reče Ajdaho u pola daha, pokrenut iznenadnim uviđanjem, "tebe je proverio!"

"Ne želim da raspravljam o proveru", reče Moneo. "Ovde smo pre svega da odlučimo šta nam je činiti u pogledu vas dvoje."

"Zar to nije naša stvar?" upita Ajdaho. On oseti kako Hviin dlan u njegovoj šaci postaje klizav od znoja.

"To je stvar Bogocara", reče Moneo.

"Čak i ako Siona ne uspe?" upita Ajdaho.

"Pogotovo tada!"

"Na koji te je način proverio?" upita Ajdaho.

"Pokazao mi je načas kako izgleda biti Bogocar."

"I?"

"Video sam upravo onoliko koliko sam bio sposoban da vidim."

Hviina ruka nesvesno se zgrči u Ajdahovoj.

"Istina je, dakle, da si nekad bio pobunjenik", reče Ajdaho.

"Počeo sam ljubaviju i molitvom", reče Moneo. "Onda sam se okrenuo srdžbi i buntu. Na kraju sam se preobrazio u ono što vidite. Uvideo sam svoju dužnost i sada je izvršavam."

"Šta ti je učinio?" Ajdaho je bio uporan.

"Naveo mi je molitvu iz mog detinjstva: 'Dajem svoj život, posvećujući ga većoj slavi Boga'", odgovori Moneo zamišljeno.

Ajdaho opazi Hviinu mirnoću, pogled koji je bio prikovan za Moneovo lice. O čemu li je razmišljala?

"Priznao sam mu da je to bila moja molitva", reče Moneo. "A

Bogocar me je tada upitao šta bih još dao ako moj život ne bude dovoljan. Doviknuo mi je: 'Šta vredi tvoj život ako se ne lišavaš većeg dara?'"

Hvi lagano klimnu, no Ajdaho je osećao jedino pometenost.

"Mogao sam da razaberem istinu u njegovom glasu", dodade Moneo.

"Jesi li ti Istinozborac", upita Hvi.

"Da, iz očajanja", odgovori Moneo. "Ali to mi se dogodilo samo tada. Kunem vam se da mi je rekao istinu."

"Pojedini Atreidi poseduju moć Glasa", promrmlja Ajdaho.

Moneo odmahnu glavom. "Ne, bila je to istina. Rekao mi je: 'Gledam te sada i kad bih mogao da prolijem suze, učinio bih to. Smatraj da je ova moja želja isto što i samo delo.'"

Hvi se trže napred, gotovo dodirnuvši sto. "On ne može da plače?"

"Peščani crvi", prošapta Ajdaho.

"Šta?" Hvi se okrenu prema njemu.

"Slobodnjaci su vodom ubijali peščane crve", reče Ajdaho. "Iz udavljenih lešina proizvodili su esenciju začina, koju su zatim koristili u svojim religijskim orgijama."

"Gospodar Leto još nije u potpunosti peščani crv", reče Moneo.

Hvi se zavalila na jastuku i pogleda Monea. Ajdaho napući usne, razmišljajući. Da li je to Leto među Slobodnjake uveo zabranu plakanja? Kako su samo Slobodnjaci oduvek strepeli zbog ovakvog gubitka tečnosti! Davanje vode mrtvima.

Moneo se obrati Ajdahu: "Nadao sam se da ćeš postepeno uspeti da razumeš. Gospodar Leto je naredio. Ti i Hvi morate se razdvojiti da se više nikad ne vidite."

Hvi izvuče svoju ruku iz Ajdahove. "Znamo."

Ajdaho progovori glasom u kome se osećala gorka pomirenost sa sudbinom: "Znamo njegovu moć."

"Ali ga ne razumete", napomenu Moneo.

"Meni nije potrebno ništa više od toga", reče Hvi. Položila je ruku na Ajdahovo rame, da ga primiri. "Ne, Dankane. Ovde nema mesta za naše lične želje."

"Možda bi trebalo da mu se pomoliš", reče Ajdaho.

Ona se brzo okrenu i osmotri ga. Nije skidala pogled sa njega sve dok Ajdaho nije oborio oči. Kada je progovorila, glas joj je poprimio neki pevušeci prizvuk koji Ajdaho do tada nije čuo. "Moj ujak Malki govorio mi je da gospodar Leto nikada ne uslišuje molitve. Rekao mi je da gospodar Leto gleda na molitve kao na pokušaj vršenja pritiska, oblik nasilja prema odabranom bogu, nalaganje besmrtnom šta da čini: Daj mi čudo, Gospode, ili neću verovati u tebe!"

"Molitva kao hubris", reče Moneo. "Posredovanje po zahtevu."

"Kako on može da bude Bog?" upita ogorčeno Ajdaho. "Prema vlastitom priznanju, on nije besmrtan."

"Povodam toga, navešću reči samog gospodara Leta", reče Moneo. "Ja sam sve što od Boga treba da bude viđeno. Ja sam reč koja je postala čudo. Ja sam svi moji preci. Zar to nije dovoljno čudo? Šta bi još neko mogao da traži? Zapitaj se: 'Gde ima većeg čuda?'"

"Prazne reči", podsmehnu se Ajdaho.

"Ja sam mu se, takođe, podsmehnuo", reče Moneo. "Bacio sam mu u lice njegove reči iz Usmenih Predanja: 'Daj, posvećujući se većoj slavi Boga!'"

Hvi zaustavi dah.

"Nasmejao mi se", reče Moneo. "Nasmejao mi se i upitao me sasvim mirno kako mogu da dam nešto što već pripada Bogu?"

"Bio si ljut?" upita Hvi.

"Oh, da. Primetio je to i kazao da će me poučiti kako da se posvetim toj slavi. Rekao je: 'Možeš zapaziti da si svakim svojim delićem jednako veliko čudo kao i ja.' Moneo se okrenu i pogleda kroz prozor sa leve strane. "Bojim se da me je bes učinio gluvim i da sam bio potpuno nepripremljen."

"Oh, pametan je on", reče Ajdaho.

"Pametan?" Moneo ga pogleda. "Ne mislim tako, bar ne na način na koji ti misliš. Smatram da gospodar Leto u tom smislu možda nije pametniji od mene."

"Nepripremljen, za šta?" upita Hvi.

"Za rizik", reče Moneo.

"Ti si u svom besu mnogo rizikovao", reče ona.

"Ne onoliko koliko on. Vidim u tvojim očima, Hvi, da ovo razumeš."

Da li ti je njegovo telo odvratno?"

"Nije više", reče ona.

Ajdaho upadljivo škripnu zubima od razočaranja. "Meni se gadi."

"Ljubavi, ne smeš da govoriš takve stvari", reče blago Hvi.

"A ti ne smeš da ga zoveš ljubavi", reče Moneo.

"Ti bi više voleo da ona zavoli nekog ko je grublji i opakiji nego što je baron Harkonen ikada sanjao da bi mogao biti", reče Ajdaho.

Moneo prvo uvuče, pa isturi usne, a onda reče: "Gospodar Leto mi je pričao o tom zlom starcu iz tvog vremena, Dankane. Mislim da ne shvataš svoje neprijatelje."

"Bio je debeo, čudovišan."

"Tragao je za uzbuđenjima", reče Moneo. "Debljina je bila sporedan efekat, a osim toga, verovatno i nešto što je hteo da iskusi zato što je vređalo ljude, a on je uživao da ih vređa."

"Baron je progutao svega nekoliko planeta", reče Ajdaho. "Leto je progutao svu vasseljenu."

"Ljubavi, molim te", usprotivi se Hvi.

"Pusti ga neka bunca", reče Moneo. "Kada sam bio mlad i neznanica, poput moje Sione i ove sirote lude, govorio sam slične stvari."

"Da li si zbog toga dozvolio da tvoja kćer ode tamo i umre?" upita Ajdaho.

"Ljubavi, to je surovo", reče Hvi.

"Dankane, jedna od tvojih mana oduvek je bila sklonost histeriji", reče Moneo. "Upozoravam te da se neznanje rascvetava u histeriju. Tvoji geni proizvode žestinu koja možda može da nadahne neke od Ribogovornica, ali ti si slab vođa."

"Ne pokušavaj da me naljutiš", reče Ajdaho. "Znam da nije razborito da nasrnem na tebe, ali ipak ne idi predaleko."

Hvi pokuša da uhvati Ajdaha za ruku, ali je on odsečno izvuče.

"Znam svoje mesto", dodade Ajdaho. "Ja sam koristan sledbenik. Mogu da nosim barjak Atreida. Zeleno i crno je na mojim plećima."

"Nedostojni održavaju moć podstičući histeriju", reče Moneo. "Umeće Atreida je umeće vladavine bez histerije, umeće da se bude odgovoran za korišćenje moći."

Ajdaho se naže unazad i podiže na noge. "Kada je to tvoj prokleti

Bogocar bio odgovaran za bilo šta?"

Moneo spusti pogled na svoj prenatrpani sto i odgovori ne podigavši pogled: "On je odgovoran za ono što je sam sebi učinio." Moneo konačno podiže oči i prostreli Ajdaha ledenim pogledom: "Nemaš petlje, Dankane, da shvatiš zbog čega je on to sebi učinio!"

"A ti imaš?" upita Ajdaho.

"Kada sam bio najsrđitiji", napomenu Moneo, "i kada je on video sebe mojim očima, rekao je: 'Kako se usuđuješ da te ja uvredim?' Bilo je to tada..." Moneo proguta pljuvačku, "kada me je nagnao da pogledam u onaj užas... koji je on video."

Suze navreše na Moneove oči i potekoše niz obraze. "A ja sam bio jedino srećan što ne moram da donosim odluke... što mogu da se zadovoljim pukom željom da budem sledbenik."

"Ja sam ga dodirnula", prošapta Hvi.

"Onda, znaš?" upita Moneo.

"I da ne vidim, znam", reče ona.

Moneo prozbori tihim glasom: "Zamalo sam umro od toga. Ja..." On uzdrhta, a zatim brzo pogleda Ajdaha. "Ti ne smeš..."

"Prokleti bili svi vi!" zareža Ajdaho. On se okrenu i odjuri iz sobe.

Hviin pogled bludeo je u pravcu u kome je Dankan nestao, dok joj se na licu ocrtavala maska bola. "Ohhh, Dankane", prošapta ona.

"Vidiš?" reče Moneo. "Nisi bila u pravu. Ni ti ni Ribogovornice niste uspele da ga smekšate. Ali ti, Hvi, ti si samo doprinela njegovoj propasti."

Hvi okrenu svoje tužno lice prema Moneu. "Neću ga više videti", reče ona.

Ajdahu je put do njegovih odaja ostao u sećanju kao jedan od najtežih trenutaka uopšte. Pokušao je da zamisli da je njegovo lice maska od plastičelika čija nepokretnost skriva unutrašnju buru. Nije smeo dopustiti da ijedna od čuvariki primeti njegov bol. Nije znao da je većina među njima tačno pogodila njegova osećanja i da ga je sažaljevala. Sve one su prošle kurseve informisanja o Dankanima i naučile da ih čitaju kao otvoren bukvar.

U hodniku, nadomak svojih odaja, Ajdaho susrete Nailu, koja je polagano koračala prema njemu. Nešto ga je u njenom licu, u izrazu neodlučnosti i izgubljenosti za kratko zaustavilo i gotovo prenulo iz

unutrašnje usredsređenosti.

"Prijateljice?" obrati joj se on kada je stigla na svega nekoliko koraka od njega.

Pogledala ga je, a na njenom četvrtastom licu osvanu izraz iznenadnog prepoznavanja.

Kako samo čudno izgleda ova žena, pomisli on.

"Nisam više Prijateljica", reče ona i produži pored njega niz hodnik. Ajdaho se okrenu i stade da zuri u njena leđa - ta masivna ramena, ti strašni zategnuti mišići.

Za šta li je ona uzgajana? pitao se.

Bila je to samo prolazna pomisao. Njegove vlastite brige ponovo nahrupiše još jače nego maločas. Napravio je još nekoliko koraka do svojih vrata i ušao u odaje.

Kada je stupio unutra, trenutak je ostao da stoji sa stisnutim pesnicama uz bokove.

Nisam više vezan ni za jedno vreme, prođe mu kroz svest. Čudno je, međutim, da ovo nije bila oslobađajuća misao. Znao je, ipak, da je učinio stvar koja će početi da oslobađa Hvi od ljubavi prema njemu. On je iščezavao. Uskoro će razmišljati o njemu kao o maloju džandrljivoj ludi zaokupljenoj jedino sopstvenim osećanjima. Mogao je da oseti samog sebe kako blede iz njene neposredne zaokupljenosti.

A onaj siroti Moneo!

Ajdaho poče da naslućuje splet okolnosti koji je uobličio tog savitljivog upravnika. Dužnost i odgovornost. Kakva bezbedna luka za one koji žive u vreme teških odluka.

Nekada sam i ja bio takav, pomisli Ajdaho. Ali to je bilo u jednom drugom životu i u drugom vremenu.

41.

Dankani ponekad pitaju da li razumem egzotične zamisli iz naše prošlosti? I ako ih razumem, zbog čega ne mogu da ih objasnim? Znanje, prema verovanju Dankana, počiva jedino u posebnostima. Nastojim da im predočim da su sve reči plastične. Slike reči počinju da se iskrivljuju u trenutku izricanja. Zamisli koje su ogrezle u jednom jeziku zahtevaju taj jezik da bi se mogle izraziti. To je sama suština značenja reči egzotičan. Vidite li kako već počinje da se iskrivljuje? Prevod, u prisustvu egzotičnog, izvrđava. Galaški, kojim ovde govorim, nameće se sam po sebi. To je spoljni referencijalni okvir, poseban sistem. Opasnosti vrebaju iz svih sistema. U sisteme su ugrađena uverenja njihovih tvoraca. Usvoj sistem, prihvati njegova uverenja, doprinećeš jačanju otpora prema promeni. Ima li za mene bilo kakve svrhe da kažem Dankanima da za neke stvari ne postoje jezici? Ahhh! Dankani veruju da su svi jezici moji.

'Ukradeni dnevnicí'

Tokom puna dva dana i dve noći Siona se nije setila da navuče svoju prekrivku, gubeći svakim danom dragocenu vodu. Bilo je nužno da on izgovori slobodnjačku opomenu koja se obično upućivala deci da bi se Siona setila očevih reči. Leto joj se konačno obrati trećeg hladnog jutra njihovog putovanja, kada su se zaustavili u senci stene na vetrom šibanoj zaravni erga.

"Pazi na svaki svoj dah, jer on odnosi toplotu i vlagu tvog života", rekao joj je.

Znao je da im predstoje još tri dana na ergu i još tri noći uz to pre nego što stignu do vode. Sada je bilo peto jutro po polasku sa tornja Male Citadele. Tokom prethodne noći zašli su među plitke nanose peska - ne dine, iako su se dine mogle videti ispred njih, pa čak i ostaci Grebena Habanija - što su se onom ko je znao gde da gleda u daljini pokazivali kao tanka izlomljena linija. Sada je Siona spuštala prekrivku pustinjskog odela samo kad je želela da razgovetno govori. A govorila je crnim i okrvavljenim usnama.

Oseća žeđ očajanja, pomisli on, stavljajući svojim čulima u zadatak da ispitaju okolinu. Uskoro će upasti u krizu. Čula su mu saopštila da su još sami ovde na rubu zaravni erga. Zora je ostala svega nekoliko minuta iza njih. Niski sunčevi zraci stvarali su prepreke od odblesaka prašine koja se raznosila, podizala i spuštala na neprekidnom vetru. Čula su mu potiskivala šum vetra da bi mogao da čuje ostale zvuke - Sionino duboko i teško disanje, prosipanje peska sa stenja pokraj njih, vlastito glomazno telo koje je škriputalo preko tankog peščanog pokrivača. Siona je smakla svoju prekrivku, ali ju je pridržavala rukom da bi je što brže vratila.

"Koliko nam je još potrebno do vode?" upita ona.

"Tri noći."

"Postoji li neki kraći put?"

"Ne."

Videlo se da je počela da uvažava slobodnjačku škrtost u raspitivanju o najvažnijim podacima. Ona pohlepno posisa nekoliko kapi iz svoje sabirnice.

Leto pročita poruku njenih kretnji - poznati gestovi Slobodnjaka in extremis. Siona je sada bila potpuno svesna zajedničkog iskustva svojih predaka - patijeha, žeđi na ivici smrti.

Onih nekoliko kapi iz njene sabirnice već je nestalo. Čuo je kako usisava vazduh. Ponovo je navukla prekrivku i prozborila promuklim glasom.

"Neću uspeti, je li tako?"

Leto joj zaviri u oči, zapažajući jasnoću misli izazvanu blizinom smrti, prodornu svest koja se retko kad na neki drugi način mogla postići. Pojačavalo ju je samo ono što je bilo potrebno za opstanak. Da, bila je dobrobrano zašla u tedah ri-agrimi, agoniju koja je otvarala um. Uskoro će morati da donese konačnu odluku, iako je verovala da ju je već donela. Leto je po svim znacima znao da će od sada nužno morati da se prema Sioni odnosi sa krajnjom pažnjom. Moraće da odgovori na svako njeno pitanje potpuno otvoreno, jer je u svakom pitanju vrebala osuda.

"Je li tako?" ponovi ona.

U njenom očajanju još je postojao tračak nade. "Ništa nije izvesno", reče on.

Ovo je baci u potpun očaj.

To nije bila Letova namera, no on je znao da se to često događa - tačan, iako dvosmislen odgovor tumači se kao potvrda nečijih najdubljih strahova.

Ona uzdahnu.

Pokušala je još jednom da izvuče nešto iz njega glasom koji je prekrivka prigušivala. "Imao si posebne namere sa mnom u okviru tvog programa uzgajanja."

Ovo nije bilo pitanje.

"Svi ljudi imaju namere", reče on.

"Ali ti si tražio moju potpunu saglasnost."

"To je istina."

"Kako si mogao da očekuješ saglasnost kada znaš da mrzim sve što je u vezi s tobom? Budi iskren sa mnom!"

"Tri noge tronošca saglasnosti jesu želja, podatak i sumnja. Tačnost i iskrenost imaju malo veze s tim".

"Molim te, nemoj da mudruješ sa mnom. Znaš da umirem."

"Odviše te poštujem da bih mudrovao s tobom."

Potom je blago uzdigao svoje prednje reznjeve ispitujući vetar. Vetar je već bio počeo da donosi dnevnu žegu, ali je u njemu bilo više vlage nego što je Letu prijalo. Pade mu na um da je što je više nalagao vremensku kontrolu, te tražene kontrole u većoj meri bilo. Apsoluti su ga samo približavali neodređenostima.

"Kažeš da ne mudruješ, ali..."

"Mudrovanje zatvara vrata čula", reče on, prionuvši ponovo uz tlo. "Ono uvek maskira nasilne namere. Kad traje dovoljno dugo mudrovanje neizostavno dovodi do nasilja. Ja, međutim, nemam nikakvih nasilnih namera prema tebi."

"Šta si želeo da kažeš tim trojstvom - želja, podatak, sumnja?"

"Želja zbližava učesnike, podatak postavlja granice njihovom razgovoru. Sumnja, najzad, uokviruje granice pitanjima."

Primakla se na manje od jednog metra da bi mogla da ga bolje pogleda u lice.

Kako je čudno, pomisli on, da mržnja može da bude tako potpuno pomešana sa nadom, strahom i strahopoštovanjem.

"Da li bi mogao da me spaseš?"

"Postoji način."

Ona klimnu i njemu namah pastade jasno da je došla do pogrešnog zaključka.

"Želiš dakle, da razmeniš to za moju saglasnost!" optuži ga ona.

"Ne."

"Ako prođem tvoju proveru..."

"To nije moja provera."

"Čija je?"

"Potiče od naših zajedničkih predaka."

Siona se spusti na hladnu stenu i ućuta još nespremna da zatraži dopuštenje da se smesti u skrovište unutar njegovog toplog prednjeg režnja. Letu se učini da čuje slabašan krik koji joj je stajao u grlu. U ovom času u njoj su na delu bile sumnje. Počinjala je da se pita da li on, odista, može da se uklopi u njenu sliku najvećeg tiranina. Ona podiže pogled prema njemu, osmotrivši ga onom užasnom jasnoćom koju je već ranije kod nje uočio.

"Šta te nagoni da činiš ono što činiš?"

Ovo pitanje bilo je sasvim primereno. On odgovori: "Moja potreba da spasem ljude."

"Koje ljude?"

"Moja definicija je mnogo šira nego bilo čija. Šira je od definicije Bene Geserita, koje misle da su neopozivo odredile šta je to ljudsko biće. Ja se vezujem za večnu nit svekolikog čovečanstva, prema bilo kojoj definiciji."

"Pokušavaš da mi kažeš..." Usta su joj postala previše suva da bi mogla da govori. Trudila se da prikupi pljuvačku. Primetio je te kretnje ispod prekrivke za lice. Njeno pitanje je, međutim, moglo lako da se predvidi, te stoga nije oklevao.

"Do sada bez mene više nigde ne bi bilo ljudi. A staza do tog iščeznuća bila je groznija od tvojih najmračnijih pomisli."

"Ta tvoja pretpostavljena moć predviđanja", podsmehnu se ona.

"Zlatna Staza i dalje stoji otvorena", reče on.

"Ne verujem ti!"

"Zbog toga što nismo jednaki?"

"Da!"

"Ali međusobno smo zavisni."

"Zbog čega sam ti ja potrebna?"

Ah, vrisak mladunčeta nesigurnog u svoje skrovište.

Osetio je snagu u tajnim vezama zavisnosti i primorao sebe da bude tvrdokoran. Zavisnost pothranjuje slabost.

"Ti si Zlatna Staza", reče on.

"Ja?" Bio je to jedva čujan šapat.

"Čitala si dnevnike koje si ukrala od mene", reče on. "Ja sam u njima, ali gde si ti? Pogledaj šta sam stvorio, Siona. A ti ne možeš ništa da stvoriš osim sebe same."

"Reči, još varljivih reči!"

"Ne patim zbog toga što me obožavaju, Siona. Patim zbog toga što me nikad nisu voleli. Možda... Ne, ne usuđujem se da polažem nade u tebe."

"Šta je svrha tih dnevnika?"

"Zabeležila ih je jedna iksijanska mašina. Treba da budu otkriveni nekog dalekog dana. Oni će naterati ljude da razmisle."

"Jedna iksijanska mašina? Ti izneveravaš Džihad!"

"U tome, takođe, leži pouka. Šta takve mašine stvarno rade? One umnožavaju broj stvari koje možemo da uradimo bez razmišljanja. Stvari koje činimo bez razmišljanja - u njima je prava opasnost. Vidi koliko dugo si hodala ovom pustinjom uopšte ne razmišljajući o svojoj pokrivci za lice."

"Mogao si da me upozoriš!"

"Pa da time uvećam tvoju zavisnost!"

Gledala ga je za trenutak, a onda reče: "Zbog čega želiš da zapovedam tvojim Ribogovornicama?"

"Ti si atreidska žena, snalažljiva i sposobna da nezavisno misliš. U stanju si da slediš istinu u ime same istine, onako kako je sama vidiš. Odgajana si i uvežbavana da zapovedaš - što samo po sebi podrazumeva oslobođenost od zavisnosti."

Vetar je kovitlao prašinu i pesak oko njih dok je ona odmeravala njegove poslednje reči. "I ako se saglasim, ti ćeš me spasti?"

"Ne."

Toliko je bila sigurna u suprotan odgovor da je minulo nekoliko otkucaja srca pre nego što je prevela ovu reč. U tom času vetar se malo stišao, otvarajući pogled preko predela dina do ostataka

grebena Habanija. Vazduh se iznenada rashladi, zapahnuvši ih onom studeni koja je telu oduzimala vodu isto koliko i najtoplija sunčeva svetlost. Delom svoje svesti, Leto otkri oscilaciju u vremenskoj kontroli.

"Ne?" Bila je istovremeno zbunjena i ljuta.

"Ne pravim krvave pogodbe sa ljudima kojima moram da verujem."

Ona lagano zavrte glavom, ali joj je pogled ostao prikovan za njegovo lice. "Šta bi te nagnalo da me spaseš."

"Ništa me neće nagnati da to učinim. Zbog čega misliš da možeš meni da učiniš stvari koje ja tebi ne bih učinio? To nije u duhu međusobne zavisnosti."

Zgurila je ramena. "Ako ne mogu da se s tobom pogodim ili te prisilim..."

"Onda moraš da odabereš neku drugu stazu."

Kako je divotno posmatrati eksplozivan rast svesti, pomisli on. Sionine izražajne crte nisu mu ništa od toga skrivale. Usredsredila se na njegove oči i upiljila u njega kao da želi da mu potpuno prodre u misli. Neka nova snaga ubrizgala se u njen prigušeni glas.

"Omogućićeš mi da saznam sve o tebi, čak i svaku tvoju slabost?"

"Da li bi ukrala ono što ti otvoreno dajem?"

Jutarnja svetlost oštro se ocrtavala na njenom licu. "Ništa ti ne obećavam!"

"Ja to ni ne tražim."

"Ali daćeš mi... vodu ako zatražim?"

"To nije samo voda."

Ona klimnu potvrdno glavom.

"I ja sam Atreid."

Ribogovornice nisu prigušile tu pouku o posebnoj prijemčivosti atreidskih gena. Ona je znala odakle začim potiče i šta može da joj učini. Učiteljice u školama Ribogovornica nisu ga nikad izneverile. Uz to, blag dodatak melanža u Sioninoj suvoj hrani učinio je svoje.

"Vidiš li ove male uvijene zaliske pored mog lica? upita on. "Pritisni lagano prstom jedan od njih i on će ispustiti kapljice vlage jako zasićene esencijom začina."

On opazi u njenim očima znake razumevanja. Sećanja koja nije poznavala kao sećanja obraćala su joj se. Ona je bila ishod mnogih pokoljenja preko kojih je osetljivost Atreida pojačavana.

Čak ni strašna žeđ nije još uspevala da je pokrene.

Da bi joj olakšao muke počeo je da joj priča o tome kako su slobodnjačka deca lovila peščane pastrmke na rubu oaze, da bi iz njih istisnula vlagu koja je pomagala brzom oporavku.

"Ali ja sam Atreid", reče ona.

"Usmena Predanja o tome pouzdano svedoče", složi se on mirno.

"Onda mogu da umrem od toga."

"To je ta provera."

"Ti bi, znači, želeo da od mene napraviš pravog Slobodnjaka."

"Kako ćeš, inače, moći da naučiš svoje potomke da prežive ovde kad mene više ne bude?"

Smakla je prekrivku i primakla lice na širinu šake. Podigla je prst i dotakla jedan od savijenih zalistaka u njegovoj kukuljici.

"Blago ga pritisni", reče on.

Njena ruka poslušna ne njegov glas već nešto unutar nje same. Pokreti pustiju bili su tačni, budeći u njemu sećanja na nešto što se prenosilo sa deteta na dete... načinom na koji je toliko mnogo informacija i dezinformacija opstalo. On okrenu lice što je više mogao i pogleda postrance njenu glavu, tako blizu njegovoj. Po ivici zaliska počеше da se luče bledoplave kapljice. Obavio ih je jak miris cimeta. Ona se naže prema kapljicama. Video je pore pored njenog nosa, način na koji se njen jezik pomerao dok je pila.

Posle nekoliko trenutaka ona se povuče - ne potpuno zadovoljna, ali podstaknuta opreznošću i sumnjama na način veoma sličan Moneovom. Kakav otac, takva kćer.

"Koliko je vremena potrebno pre nego što počne da deluje?" upita ona.

"Već deluje."

"Hoću da kažem..."

"Približno minut."

"Ništa ti ne dugujem za ovo!"

"Neću tražiti da mi platiš."

Ona navuče prekrivku.

On opazi mlečne daljine u njenim očima. Ne tražeći dozvolu potapšala je njegov prednji režanj, zahtevajući da pripremi toplu visaljku za nju. Poslušao ju je, i ona se ugnezdi u njen blagi uvoj. Gledajući pod oštrim uglom nadole mogao je da je posmatra. Sionine oči su ostale otvorene, ali više nisu videle ovo mesto. Odjednom se trgla i počela da drhti kao neko malo stvorenje na umoru. Bilo mu je poznato to iskustvo, no nije mogao da izmeni ni najmanji delić u ovom sledu događaja. Nikakvo prisustvo predaka neće ostati u njenoj svesti, ali će od sada zauvek nositi jasne prizore, zvuke i mirise. Tamo će biti tragalačke mašine, miris krvi i droba ljudskih bića šćućurenih u svojim jazbinama, svesnih jedino da ne mogu da uteknu... dok se za sve to vreme mehanički pokreti primiču bliže, bliže, bliže, glasnije... glasnije!

Gde god tragala biće isto. Nigde uzmaka.

On oseti kako joj se život gasi. Bori se protiv tame, Siona! To je bila ona stvar koju su Atreidi uvek činili. Borili su se za život. A ona se sada borila ne samo za svoj život već i za živote drugih. Osetio je, međutim, kako iščezava... onaj jezivi osećaj životnosti. Tonula je sve dublje u tamu, dublju nego što je bilo ko ikad stigao. Počeo je blago da je ljuljuška, pretvorivši svoj prednji režanj u svojevrsnu kolevku koja se njihala. To ili tanka topla nit rešenosti, a možda i oboje zajedno, preovladali su. U pozno popodne njeno telo je, uz drhtaje, prešlo u izvesno stanje koje je bilo blisko pravom snu. Samo su povremeni drhtaji odavali odjeke vizija. Blago ju je ljuljuškao, njišući je sa jedne na drugu stranu.

Da li je postojala mogućnost da se vrati iz tih dubina? Osetio je kako ga njene vitalne reakcije ponovo ospokojavaju. Ta snaga u njoj!

Probudila se kasno popodne. Odjednom se umirila, a i ritam disanja joj se promenio. Naglo je otvorila oči. Uperila je pogled ka njemu, a zatim je skliznula iz visaljke i ostala leđima okrenuta prema njemu; skoro čitav čas ostala je tako ćutke razmišljajući.

Moneo je svojevremeno isto ovo uradio. Bio je to nov obrazac ponašanja kod ovih Atreida. Neki njihovi prethodnici su buncali. Drugi su uzimali od njega, saplićući se i zureći, prisiljavajući ga da ih prati, vijugajući i škripeći preko šljunka. Neki među njima umeli su da se zgure i netremice gledaju u tlo. Nijedan od njih nije mu

okrenuo leđa. Leto je na ovaj nov način ponašanja gledao kao na znamenje koje je ulivalo nadu.

"Počinješ da stičeš izvesnu predstavu o tome koliko se daleko moja porodica prostire", reče on.

Ona se okrenu. Usta joj se pretvoriše u ukočenu crtu, ali je izbegla da susretne njegov pogled. Mogao je, međutim, da primeti da je pihvatila otkrovenje, za šta su samo retki ljudi bili kadri. Njegovo jedinstveno mnoštvo pretvorilo je čitavo čovečanstvo u njegovu porodicu.

"Mogao si da spaseš moje prijatelje u onoj šumi", optuži ga ona.

"Ti si, takođe, mogla da ih spaseš."

Ona stisnu pesnice i pritisnu ih uz slepoočnice, netremice ga posmatrajući. "Ali ti znaš sve!"

"Siona!"

"Zar sam to morala da saznam na ovakav način", prošaputa ona.

Ćutao je, prisiljavajući je da sama odgovori na svoje pitanje. Bilo je nužno primorati je da uvidi da je njegova prvobitna svest dejsvovala na slobodnjački način i da je, kao i one užasne mašine iz apokaliptične vizije, grabljivica mogla da sledi bilo kog stvora koji ostavlja tragove.

"Zlatna Staza", prošapta ona. "Mogu da je osetim." A onda, oštro ga odmerivši, dodade: "To je tako surovo!"

"Borba za opstanak uvek je bila surova."

"Oni nisu mogli da se sakriju", prošapta ona. Zatim reče glasno: "Šta si mi uradio?"

"Pokušala si da budeš slobodnjački pobunjenik", reče on. "Slobodnjaci poseduju gotovo neverovatnu sposobnost da čitaju znake u pustinji. Oni čak mogu da čitaju jedva primetne nagoveštaje vetrom zametenih tragova u pustinjskom pesku."

Opazio je kod nje začetke tuge, sećanja na njene mrtve sadruge koja su lebdela u njenoj svesti. Počeo je brzo da govori, znajući da će uskoro uslediti osećanje krivice, a potom i gnev prema njemu. "Da li bi mi verovala da sam te jednostavno bio doveo ovamo i rekao ti."

Tuga je pretila da ovlada njom. Otvorila je usta ispod prekrivke za lice i duboko udahnula.

"Još nisi preživela u pustinji", reče joj on.

Njeno drhtanje polagano se stišalo. Slobodnjački nagoni koje je on pokrenuo izvršili su kod nje uobičajen čin ublažavanja.

"Preživecu", reče ona. Susrela je njegov pogled. "Čitaš nas po našim osećanjima, zar ne?"

"Ona su upaljači misli", odgovori on. "Mogu da prepoznam i najblažu nijansu u ponašanju po njenom poreklu u osećanju."

On opazi da ona prihvata svoju ogoljenost na isti način kao i Moneo, sa strahom i nadom. To je, međutim, bilo od malog značaja. On zaroni u vreme pred njima. Da, preživeće u pustinji, jer su u pesku pored njega ležali njeni tragovi... ali on nije video znak njenog tela u tim tragovima. Odmah iza tragova, međutim, video je iznenađan otvor u kome su stvari bile skrivene. Anteakin samrtni krik odjeknu kroz njegovu proročku svest... i rođenje Ribogovornica koje su napadale!

Malki ponovo dolazi, pomisli on. Ponovo ćemo se sresti, Malki i ja...

Leto otvori oči i ugleda Sionu koja je i dalje netremice zurila u njega.

"Još te mrzim", reče ona

"Mrziš nužnu surovost grabljivice."

Prozborila je sa vatrenim ushićenjem. "Videla sam i jednu sasma drugu stvar. Ti ne možeš da slediš moje tragove!"

"Što je, upravo, razlog zbog koga moraš da se spariš i sačuvaš to svojstvo."

Još dok je ovo izgovarao, poče kiša. Nenadana tmuša od oblaka i pljuska naiđoše istovremeno. Uprkos činjenici da je osetio oscilacije u vremenskoj kontroli Leto je bio zatečen ovom provalom oblaka. Znao je da u Sareru povremeno pada kiša - kiša koja bi brzo bila zaboravljena čim voda oteče i iščezne. Retke lokve isparile bi sa povratkom sunčevih zraka. U najvećem broju slučajeva kišne kapi nikad ne bi ni stigle do tla: bila je to avetinjska kiša, koja bi isparila čim bi dodirnula sloj pregrejanog vazduha odmah iznad površine pustinje, da bi je potom raspršio vetrom. Ovaj pljusak ga je domašio.

Siona je smakla svoju prekrivku i žudno podigla lice ka vodi koja se slivala, ni ne primetivši njene pogubne posledice po Leta.

Čim su prve količine vode zasule otpozadi preklope pešćanih pastrmki on se zguri i sklopča u loptu bola. Različiti porivi pastrmke i pešćanog crva proizvodili su novo značenje reči bol. Osećao je da se cepa na dvoje.

Pešćana pastrmka je želela da jurne na vodu i zarobi je. Pešćani crv je osećao kvašenje koje je donosilo smrt. Uvojci plavičastog dima podizali su se sa svakog mesta na njemu koje je kiša dotakla. Unutrašnja dejstva njegovog tela počela su da spravljaju istinsku esenciju začina. Plavičast dim dizao se oko njega sa mesta na kome je ležao u barama. Grčio se i ječao.

Oblaci se raziđoše, ali je ipak prošlo još nekoliko trenutaka pre nego što je Siona opazila njegovu nevolju.

"Šta je s tobom?"

Nije bio sposoban da odgovori. Kiša je prestala, ali voda je ostala na stenama i baricama svuda unaokolo, kao i ispod njega. Nije bilo izlaza.

Siona primeti da se plavičast dim uzdiže sa svakog mesta koje bi voda dodirnula na njegovom telu.

"To je voda!"

Udesno od njih nalazila se nešto izdignutija izbočina, gde se voda nije zadržala. Prešao je put donde uz velike bolove; zaječao bi prelazeći preko svake lokve. Kada je stigao do izbočine, ona je bila gotovo suva. Bol se polako slegao i on odjednom postade svestan da Siona stoji pravo ispred njega.

Ispitivački mu se obratila rečima u kojima se osećala lažna zabrinutost.

"Zbog čega te voda ozleđuje?"

Ozleđuje? Kakva neodgovarajuća reč! Njeno pitanje se, ipak, nije moglo izbeći. Sada je dovoljno znala, pa je mogla da traga za odgovorom. Taj odgovor nije bilo teško otkriti. Objasnio joj je isprekidanim glasom odnos pešćane pastrmke i pešćanog crva prema vodi. Saslušala ga je ćuteći sve vreme.

"Ali tečnost koju si mi dao... "

"Razblažena je i obložena začinom."

"Zbog čega se onda izlažeš opasnosti ovde napolju bez svojih kola?"

"Ne možeš da budeš Slobodnjak zavučen u Citadelu ili u kola."
Ona klimnu.

Opazio je kako se plamen pobune vraća u njene oči. Nije morala da oseća krivicu ili zavisnost. Ona nije mogla da izbegne verovanje u njegovu Zlatnu Stazu, ali to nije ništa menjalo na stvari. Njegove surovosti nisu se mogle oprostiti! Bila je u stanju da ga odbaci i da se odrekne mesta u svojoj porodici. On nije bio ljudsko biće, nije bio nimalo nalik na nju. Uz to, posedovala je tajnu njegovog uništenja! Okružiti ga vodom, uništiti njegovu pustinju, učiniti ga nepokretnim unutar rova bola. Da li je smatrala da može da sakrije svoje misli od njega time što će okrenuti glavu?

A šta ja mogu da učinim u vezi s tim? pitao se. Ona sad mora nastaviti da živi, dok ja moram da se pridržavam nenasilja.

Sada kada je razabrao ponešto od Sionine prirode bilo je lako predati se, slepo utonuti u sopstvene misli. Iskušenje da živi samo unutar svojih sećanja bilo je zavodljivo, no njegova deca su, kroz primer, zahtevala još jednu odluku, da bi izbegla poslednju pretnju po Zlatnu Stazu.

Kakva bolna odluka! Iskusio je novu naklonost prema Bene Geseritu. Njegova nedoumica bila je srodna onoj koju su one iskusile kada su se suočile sa činjenicom zvanom Muad'Dib. Krajnji cilj njihovog programa uzgajnja - moj otac: ni sa njim nisu uspele.

42.

Još jednom u probijanje breše, dragi prijatelji, pomisli on suzdržavši ironičan osmeh namenjen vlastitoj glumačkoj veštini.

Ukoliko ima dovoljno vremena da se pokoljenja razvijaju, grabljivica proizvodi kod svoje žrtve posebna prilagođavanja u korist opstanka, koja opet, putem kružnog dejstva povratne sprege, proizvode promene u grabljivici koje dalje, sa svoje strane menjaju žrtvu - i tako dalje, i tako dalje i tako dalje. Mnoge sile čine isto. Među takve sile možete da svrstate i religije.

'Ukradeni dnevnic'

"Gospodar mi je naredio da vam kažem da je vaša kćer živa."

Naila saopšti ovu vest Moneu pevušćim glasom, osmotrivši preko stola radne sobe priliku upravnika koji je sedeo usred zbirke zabeleški, papira i raznovrsnih instrumenata za vezu.

Moneo čvrsto pritisnu dlanove jedan o drugi i pogleda naniže u izduženu senku koju su sunčevi zraci poznog popodneva bacali na sto prolazeći kroz draguljima ukrašeno drvo njegovog pritiskača za hartiju.

Ne podižući pogled prema Nailinoj stamenoj prilici koja je stajala na propisnoj razdaljini preko puta njega, on je upita: "Jesu li se oboje vratili u Citadelu?"

"Da."

Moneo pogleda kroz prozor sa leve strane, ne primećujući, zapravo, kremeniti rub tame koja je lebdela nad obzorjem Sarera, niti pohlepni vetar što je prikupljao zrnca peska sa vrha svake dine.

"Ono pitanje o kome smo ranije raspravljali?" upita je on napola odsutno.

"Sređeno je."

"Vrlo dobro." Mahnuo je rukom u znak otpuštanja, ali Naila ostade da stoji ispred njega. Iznenađen, Moneo se usredsredi na nju prvi put od kako je ušla.

"Je li nužno da ja lično tome prisustvujem?" Progutala je

pljuvačku. "Venčanju."

"Gospodar Leto je tako zapovedio. Ti ćeš jedina biti tamo sa laserskim pištoljem. To je čast."

Ostala je u pređašnjem stavu, dok joj je pogled bio uprt negde iznad Moneove glave.

"Da?" podstaknu je on.

Nailina krupna četvrtasta vilica zgrči se nekoliko puta, a onda ona reče: "On je Bog, a ja sam smrtna." Zatim se naglo okrenu i napusti radnu sobu.

Moneo se nejasno zapita šta je to zabrinjavalo ovu glomaznu Ribogovornicu, ali mu se misli kao strelica busole namah okrenuše Sioni.

Preživela je kao i ja. Siona je sada posedovala unutrašnje čulo koje joj je kazivalo da je Zlatna Staza ostala neprekinuta. Kao što ga i ja imam. Nije, međutim, u tome otkrio osećaj deobe, ništa što bi učinilo da se oseća bliži svojoj kćeri. To je bilo breme koje će neumitno sputati njenu pobunjeničku prirodu. Nijedan Atreid nije mogao protiv Zlatne Staze. Leto se već odavno pobrinuo za to.

Moneo se podseti svojih pobunjeničkih dana. Svake noći nova postelja i stalna nužda za bežanjem. Paučina njegove prošlosti prionu mu uz um, lepeći se za njega ma koliko se upirao da se otrese mučnih sećanja.

Siona je stavljena u kavez. Kao što sam ja bio stavljen u kavez. Kao što je i jadni Leto bio stavljen u kavez.

Zvonjava koja je označavala dolazak noći provali mu u misli i upali svetla u radnoj sobi. Spustio je pogled na još nezavršen posao oko priprema za venčanje Bogocara i Hvi Noree. Toliko posla! Pritisnuo je dugme za poziv i od jedne Ribogovornice akolitke zatražio da mu donese čašu vode, pa zatim da poruči Dankanu Ajdahu da ga poseti u radnoj sobi.

Ubrzo se vratila sa vodom i postavila čašu pored njegove leve šake na stolu. Zapazio je dugačke prste, prste sviračice na liuti, ali nije podigao pogled da joj vidi lice. "Poslala sam po Ajdaha", reče ona.

On klmnu i prionu na posao. Čuo ju je kako odlazi i tek tada podiže oči da bi popio vodu.

Neki žive život kao letnji moljci, pomisli on. Ali moje breme je beskrajno.

Voda je bila bez ukusa. Prožela mu je čula, učinivši mu telo tromim. Zagledao se u boje zalaska sunca u Sareru dok su se pretapale u tamu, razmišljajući da bi trebalo da vidi lepotu u tom poznatom prizoru; ali sve na šta je mogao da misli bilo je da se ta svetlost menjala prema sopstvenom ustrojstvu. Ja na to nemam nikakvog uticaja.

S potpunim mrakom jačina svetlosti u njegovoj radnoj sobi automatski se pojača, donoseći sobom i jasnoću misli. Osećao se potpuno spremnim za susret s Ajdahom. Tog čoveka je valjalo naučiti određenim nužnostima i to veoma brzo.

Moneova vrata se otvoriše i ponovo se na njima ukaza akolitka. "Hoćete li sada da jedete?"

"Kasnije." Kada je htela da ode, on podiže ruku. "Hoću da ostaviš vrata otvorena."

Ona se namršti.

"Možeš da sviraš svoju muziku", reče on. "Hoću da je slušam."

Imala je glatko, ovalno, gotovo detinje lice koje se širilo kada bi se nasmejala. Ona se okrenu sa osmehom na usnama.

Odmah potom iz susedne prostorije začu zvuke biva laute. Da, mlada akolitka imala je dara. Bas žice podsećale su na dobovanje po krovu, a ispod njih se čulo šaputanje srednjih žica. Možda će jednog dana moći da pređe na baliset. Poznao je pesmu: duboko šumeće sećanje na jesenji vetar na neke udaljene planete gde nisu znali za pustinju. Tužna muzika, žalosna muzika, pa ipak puna divote.

To je vapaj zatvorenih u kavezu, pomisli on. Sećanja na slobodu. Ova misao mu se učini čudnom. Da li je uvek sloboda zahtevala pobunu?

Lauta utihnu. Do njega dopreše zvuci dubokih glasova i Ajdaho uđe u radnu sobu. Moneo ga je posmatrao kako ulazi. Varka svetlosti učinila je da Ajdahovo lice izgleda kao groteskna maska sa prorezima umesto očiju. Seo je bez pitanja preko puta Monea i varke namah nestade.

Samo još jedan Dankan. Preodenuo se u jednoboju crnu

uniformu bez činova.

"Postavio sam sebi neobično pitanje", reče Ajdaho. "Drago mi je što si me pozvao. Želim da mi ti odgovoriš na to pitanje. Šta je to, Moneo, što moj prethodnik nije nikako naučio?"

Ukočen od iznenađenja, Moneo se uspravi u stolici. Ovo pitanje bilo je potpuno suprotno prirodi Dankana! Da li je, posle svega, moguće da su Tleilaksi u ovog ugradili neku osobenu razliku.

"Šta te je podstaklo na ovakvo pitanje?" upita Moneo.

"Razmišljao sam kao Slobodnjak."

"Ti nisi Slobodnjak."

"Bio sam bliži tome nego što pomišljaš. Stilgar-naib jednom je rekao da sam verovatno rođen kao Slobodnjak i ne znajući za to dok nisam došao na Dinu."

"Šta se događa kada razmišljaš kao Slobodnjak?"

"Setiš se da nikad ne bi trebalo da budeš u društvu sa onim sa kojim bi poželeo da umreš."

Moneo položi dlanove na površinu stola. Vučji osmeh pređe preko Ajdahovog lica.

"Šta onda radiš ovde?" upita Moneo.

"Podozrevam da bi ti, Moneo, mogao da budeš dobro društvo! Pitam se zbog čega te je Leto odabrao za svog najbližeg sadruga?"

"Prošao sam njegovu proveru."

"Istu onu koju je tvoja kćer prošla?"

Čuo je, dakle, da su se vratili. To znači da ga neka Ribogovornica izveštava... osim ako sam Bogocar nije u međuvremenu pozvao Dankana... Ne, čuo bih za to.

"Provera nikad nije ista", napomenu Moneo. "Ja sam bio primoran da pođem u pećinu-lavirint samo sa torbicom hrane i bočicom esencije začina."

"I šta si odabrao?"

"Šta? Oh... ako budeš na proveru, shvatićeš."

"Postoji Leto koga ne poznajem", reče Ajdaho.

"Zar ti to nisam rekao?"

"Ali postoji i Leto koga ti ne poznaješ", dodade Ajdaho tmurno.

"Zbog toga što je on najusamljenija osoba koju je ova vasseljena ikada videla", reče Moneo.

"Ne počinji sa igrama raspoloženja, pokušavajući da pridobiješ moju naklonost", reče Ajdaho.

"Igre raspoloženja, da. To je vrlo dobro", klimnu Moneo. "Raspoloženja Bogocara su kao reka - mirna tamo gde mu se ništa ne ispreči, penušava i silovita na najmanji nagovoštaj prepreke. Njemu ne valja stati na put."

Ajdaho se osvrnu po jarko osvetljenoj radnoj sobi, a zatim okrenu pogled ka pomrčini napolju i pomisli na ukroćen tok Ajdahove reke tamo negde daleko odatle. Ponovo usmerivši pažnju na Monea, on upita: "Šta znaš o rekama?"

"U mladosti sam putovao po njegovim narednjima. Čak sam jednom poverio život plutajućoj školjki jednog plovila na reci, a onda i moru čije su obale sasvim nestale sa vidika."

Dok je ovo govorio Moneo oseti da je napipao ključ neke duboke istine o gospodaru Letu. Ova pomisao baci ga u sanjarenje, u razmišljanje o toj dalekoj planeti na kojoj je prokrstario morem od jedne do druge obale. Prve večeri tog putovanja zadesila ga je bura, dok se duboko iz utrobe broda čulo razdražujuće 'sag-sag-sag-sag' mašina u pogonu za koji se nije moglo utvrditi odakle potiče. Stajao je na palubi sa kapetanom. Njegov um bio je stalno zaokupljen zvukom mašina, povlačeći se i ponovo mu se vraćajući poput silnog talasanja vodenih zelenocrnih planina koje su prolazile i dolazile, ponavljajući se u nedogled. Svako obrušavanje kobilice broda otvaralo je meso mora poput pesnice koja smrskava sve pred sobom. Bio je to sulud pokret, vodeni potresi koji su išli gore... gore, dole! Pluća su ga bolela od potisnutog straha. Trzanje broda i more koje je nastojalo da ih proguta - divlje eksplozije masivne vode iz sata u sat, beli klobuci vode koji su se preivali preko palube, a potom jedno drugo more, pa još jedno...

Sve ovo je bio ključ za Bogocara.

On je u isti mah i bura i brod.

Moneo se zatim usredsredi na Ajdaha koji je sedeo sa one strane stola u hladnoj svetlosti radne sobe. U tom čoveku nije bilo strepnje, već žudnje.

"Dakle, nećeš da mi pomogneš da naučim ono što ostali Dankani nisu naučili", reče Ajdaho.

"Oh, pomoći ću ti."

"Onda, šta je to što nikad nisam uspeo da naučim?"

"Kako da imaš poverenja."

Ajdaho se odgurnu od stola i stade da ispitivački posmatra Monea. Kada je ponovo progovorio glas mu je bio oštar i rapav: "Rekao bih, međutim, da sam i previše imao poverenja."

Moneo je bio neumoljiv. "Na koji način imaš poverenja?"

"Šta hoćeš time da kažeš?"

Moneo položi ruke u krilo. "Ti odabiraš muške drugove zbog njihove sposobnosti da se bore i umru na strani pravde onako kako je ti vidiš. Odabiraš žene koje mogu da dopune ovo muško viđenje tebe samog. Ne dozvoljavaš razlike koje mogu da proizađu iz dobre volje."

Nešto se pokrenu na vratima Moneove radne sobe. On podiže pogled baš u času kada Siona uđe. Zaustavila se, sa rukom na bedru.

"Pa, oče, vidim da se još služiš svojim starim trikovima."

Ajdaho se naglo okrenu i prikova pogled za nju.

Moneo stade da je posmatra, tragajući za znacima promene. Okupala se i obukla čistu uniformu sa crnim i zlatnim obeležjima zapovednice Ribogovornica, ali su joj se na licu i rukama videli tragovi njenog Pustinjskog iskušenja. Bila je smršala, a jagodične su joj kosti stajale isturene. Balzamovo ulje jedva da je uspeo da sakrije naprsline na njenim usnama. Vene su joj štračale po rukama. Oči su delovale prastaro, a izraz lica kao da je pripadao nekom drugom ko je kušao gorku droždinu.

"Slušala sam vas dvojicu", reče ona. Spustila je ruku sa bedra i stupila dublje u sobu. "Kako se usuđuješ, oče, da govoriš o dobroj volji?"

Ajdaho je zapazio uniformu. Zamišljeno je napućio usne. Zapovednica Ribogovornica? Siona?

"Shvatam tvoju ogorčenost", reče Moneo. "I sam sam se jednom tako osećao."

"Zaista?" Prišla je bliže, zaustavivši se tik pored Ajdaha koji ju je i dalje posmatrao sa zamišljenim izrazom na licu.

"Veoma sam radostan što te opet vidim živu", reče Moneo.

"Kakva prijatnost za tebe da me vidiš bezbednu u službi Bogocara", reče ona. "Čekao si toliko dugo da imaš dete, evo sad! Pogledaj kako sam uspela." Ona se polako okrenu i pokaza svoju uniformu. "Zapovednica Ribogovornica. Zapovednica čete sastavljene od jednog vojnika, ali ipak zapovednica."

Moneo ukroti svoj glas tako da je zvučao hladno i službeno. "Sedi."

"Radije ću stajati." Ona spusti pogled na Ajdahovo pognuto lice. "Ah, Dankan Ajdaho, moj nesuđeni suprug. Zar ne nalaziš da je ovo zanimljivo, Dankane? Gospodar Leto mi veli da ću se vremenom uklopiti u zapovedničko ustrojstvo Ribogovornica. U međuvremenu, imam jednu pratilju. Znaš li onu po imenu Naila, Dankane?"

Ajdaho klimnu.

"Stvarno? Mislim da je možda ja ne poznajem." Siona pogleda Monea. "Da li je ti poznaješ, oče?"

Moneo slegnu ramenima.

"Ti govoriš o poverenju, oče", reče Siona. "U koga moćni upravnik Moneo ima poverenja?"

Ajdaho se okrenu da bi video dejstvo ovih reči na upravnika. Na licu ovog čoveka ogledala se skrhanost potisnutim osećanjima. Srdžba? Ne... nešto drugo.

"Imam poverenja u Bogocara", reče Moneo. "I u nadi da će vas oboje to nečemu naučiti, zadužen sam da vam prenesem njegove želje."

"Njegove želje!" uzviknu Siona prezrivo. "Čuješ li ovo Dankane? Naređenja Bogocara sada su želje."

"Govori samo u svoje ime, Siona", reče Ajdaho. "Znam da imamo malo izbora, ma šta bilo posredi."

"Uvek imaš mogućnost izbora", reče Moneo.

"Ne slušaj ga", upade Siona. "Pun je trikova. Oni očekuju da padnemo jedno drugom u zagrljaj i kotimo se baš onako kako je to nekad uradio moj otac. Tvoj potomak, moj otac!"

Moneovo lice poblede. Obema rukama je zgrabio ivicu svog radnog stola i nagnuo se napred. "Oboje ste budale! Ipak ću pokušati da vas spasem. Uprkos vama, pokušaću da vas spasem."

Ajdaho opazi da Moneovi obrazi podrhtavaju, a potom i žestinu u

njegovim razrogačenim očima, što ga na neki čudnovat način dirnu. "Ja nisam njegov pastuv, ali ću te ipak saslušati."

"To je uvek greška", reče Siona.

"Budi mirna, ženo", reče Ajdaho.

Ona sevnu očima prema vrhu Ajdahove glave. "Ne oslovljavaj me na taj način ili ću ti obmotati vrat oko gležnjeva."

Ajdaho se ukruti i poče da se okreće.

Moneo napravi grimasu i mahnu rukom Ajdahu da ostane da sedi. "Upozoravam te, Dankane, da bi ona verovatno mogla to da učini. Ja joj nisam darastao, a nadam se da pamtiš ishod tvog pokušaja napada na mene."

Ajdaho duboko i brzo udahnu, a zatim polagano izdahnu i na kraju reče: "Reci šta imaš da kažeš."

Siona dođe do klupe na kraju Moneovog stola i obuhvati pogledom obojicu. "Ovako je mnogo bolje", reče ona. "Pusti ga da kaže svoje, ali ga ne slušaj."

Ajdaho čvrsto stisnu usne.

Moneo skide šake sa ivice stala. Zavalio se i prešao pogledom od Ajdaha do Sione. "Pri kraju sam priprema za venčanje Bogocara i Hvi Noree. Želim da za vreme te svetkovine vas dvoje ostanete podalje."

Siona uputi Moneu upitan pogled. "Tvoja zamisao ili njegova?"

"Moja!" Moneo uzvрати kćeri oštar pogled. "Zar ti nemaš osećanja časti i dužnosti? Zar nisi ništa naučila boraveći s njim?"

"Oh, oče naučila sam ono što si i ti naučio! I dala sam reč koju ću održati."

"Zapovedaćeš, dakle, Ribogovornicama."

"Kad god mi on ukaže poverenje da zapovedam. Znaš, oče, on je još uvek mnogo podmukliji od tebe."

"Kuda nas šalješ?" upita Ajdaho.

"Pod uslovom da se uopšte saglasimo da odemo", reče Siona.

"Postoji jedno malo selo Muzejskih Slobodnjaka na rubu Sarera", reče Moneo. "Zove se Tuono. To selo prilično je prijatno. Nalazi se u senci Zida. Reka protiče odmah s druge strane. Ima jedan izvor a i hrana je dobra."

Tuono? upita se Ajdaho. Ime mu je zvučalo poznato. "Nekada je,

na putu za Sieč Tabr, postojala kotlina Tuono", reče on.

"A noći su duge i nema nikakve zabave", dodade podsmešljivo Siona.

Ajdaho je ošinu pogledom. Ona mu uzvratila istom merom. "On hoće da nas spari i zadovolji Crva", reče ona. "On želi bebe u mom stomaku, nove živote da bi ih izvitoperio i izopačio. Međutim, pre ću ga ubiti no što ću mu to priuštiti!"

Ajdaho pogleda Monea sa izrazom pometenosti na licu. "A šta ako odbijemo da odemo?"

"Mislím da ćete otići", reče Moneo.

Sionine usne se zgrčiše. "Dankane, da li si ikad video neko od tih malih pustinskih sela? Nema ni traga udobnosti, nema..."

"Video sam selo Tabur", reče Ajdaho.

"Sigurna sam da je to prestonica u poređenju sa Tuonom. Naš Bogocar ne bi proslavio svoju svadbu u nekoj gomili blatnih udžerica! Oh, ne, Tuono će sigurno biti hrpa blatnih udžerica bez ikakve prijatnosti, sasvim slično prvobitnim slobodnjačkim nastambama."

Ajdaho upravi pažnju na Monea i reče: "Slobodnjaci ne žive u blatnim udžericama."

"Kakvog značaja ima gde oni upražnjavaju svoje kultne igre", podsmehnu se ona.

I dalje ne skidajući pogled sa Monea, Ajdaho reče: "Pravi Slobodnjaci imaju samo jedan kult, kult ličnog poštenja. Mene više zanima poštenje nego udobnost."

"Ne očekuj udobnost od mene!" odbrusi Siona.

"Ništa ne očekujem od tebe", reče Ajdaho. "Kada, Moneo, polazimo za taj Tuono?"

"Ti ideš?" upita ona.

"Razmišljam o tome da prihvatim ljubaznu ponudu tvog oca", reče Ajdaho.

"Ljubaznu ponudu." Ona pređe pogledom od Ajdaha do Monea.

"Krenućete odmah", reče Moneo. "Odredio sam jednu četu Ribogovornica, na čelu sa Nailom, da vas otprati do Tuona i brine se za vas."

"Naila?" upita Siona. "Zaista? Hoće li i ona ostati tamo sa nama?"

"Do dana venčanja."

Siona polagano klimnu. "Onda prihvatamo."

"Prihvataj u svoje ime!" odseče Ajdaho.

Siona se osmehnu. "Izvinjavam se. Mogu li zvanično da zatražim da mi se veliki Dankan Ajdaho pridruži u tom primitivnom utvrđenju gde će, svakako, držati svoje ruke podalje od mene."

Ajdaho je odmeri ispod obrva. "Ne brini ti o tome gde ću staviti svoje ruke." On pogleda Monea. "Je li to odista tvoja ljubaznost Moneo? Da li me zbog toga šalješ daleko odavde?"

"To je pitanje poverenja", reče Siona. "U koga on ima poverenja?"

"Da li ću biti primoran da pođem sa tvojom kćeri?"

nastojao je da sazna Ajdaho.

Siona ustade. "Ili ćemo pristati ili će nas Ribogovornice vezati i odneti tamo na najneudobniji mogući način. Možeš to pročitati na njegovom licu."

"Ja, dakle, zaista, nemam izbora", reče Ajdaho.

"Imaš izbor koji svako ima", dobaci mu Siona. "Umreti odmah ili kasnije."

Ajdaho je neprestano gledao Monea. "Kakve su tvoje stvarne namere, Moneo? Možeš li da zadovoljiš moju radoznalost?"

"Radoznalost je mnoge održala u životu kada je sve ostalo propalo", odgovori Moneo. "Ja nastojim da te održim u životu, Dankane. Nikad ranije nisam to činio."

43.

Bilo je potrebno gotovo hiljadu godina da bi prašina pustinje koja je nekad prekrivala čitavu planetu Dinu iščilela iz atmosfere i vezala se sa tlom i vodom. Vetar zvani peščani ipak nije zabeležen na Arakisu već nekih dve i po hiljada godina. Dvadeset milijardi tona prašine mogao je da ponese vetar u samo jednoj od tih oluja. U takvim prilikama nebo je često imalo srebrnast izgled. Slobodnjaci su govorili: 'Pustinja je hirurg koji zaseca kožu da bi izložila ono što se nalazi ispod nje.' Planete i ljudi imaju slojeve. Možeš da ih vidiš. Moj Sarer je samo slabašan odjek onoga što je nekad bilo. Ja moram danas da budem onaj peščani udar.

'Ukradeni dnevnici'

"Poslao si ih u Tuono ne posavetovavši se sa mnom? Iznenadjujuće od tebe, Moneo! Odavno nisi preduzeo nešto tako nezavisno."

Moneo je stajao pognute glave na oko deset koraka od Leta u mračnom središtu kripe, koristeći svu veštinu koju je znao da spreči drhtanje, svestan da bi čak i to Bogocar mogao da opazi i protumači na svoj način. Bila je skoro ponoć. Leto je pustio svog upravnika da čeka i čeka.

"Usrdno se nadam da nisam uvredio svog gaspodara", reče Moneo.

"Zabavio si me, ali neka te to ne raduje mnogo. U poslednje vreme ne uspeva mi da razdvojim komično od tužnog."

"Oprostite mi, gospodaru", prošapta Moneo.

"Kakav to oproštaj tražiš? Moraš li uvek da zahtevaš sud? Zar tvoja vasseljena ne može naprosto da bude?"

Moneo podiže pogled ka tom groznom zakukuljenom licu. On je u isti mah i brod i oluja. Zalazak sunca postoji sam po sebi. Moneo oseti da stoji na ivici zastrašujućih otkrića. Oči Bogocara svrdlale su kroz njega, žežući, opipavajući. "Gospodaru, šta tražite od mene."

"Da imaš vere u sebe."

Osećajući da bi nešto moglo u njemu da eksplodira, Moneo reče: "Onda, činjenica da se nisam posavetovao sa vama pre nego..."

"Kako poučno od tebe, Moneo. Sitne duše koje teže moći nad drugima najpre uništavaju veru koju bi ti drugi mogli da imaju u sebe."

Ove reči skrhaše Monea. Osetio je u njima optužbu, priznanje. Osećao je kako mu oslonac na stravičnu ali beskrajno poželjnu stvar izmiče. Pokušao je da iznađe reči koje bi to opozvale, ali mu um ostade prazan. Možda, ako upita Bogocara...

"Gospodaru kada biste samo pristali da mi iznesete svoje misli o ..."

"Moje misli iščezavaju na dodir!"

Leto je odozgo gledao Monea. Kako su čudno upravnikove oči štrčale iznad tog sokolovog atreidskog nosa - nestalne oči na metronomskom licu. Da li je Moneo čuo taj ritmički damar: Malki dolazi! Malki dolazi! Malki dolazi!

Moneo požele da krikne od muke. Ona stvar koju je tako bolno osećao - potpuno je iščezla. Stavio je obe ruke preko usta.

"Tvoja vasseljena je dvodimenzioni peščanik", optuži ga Leto. "Zbog čega onda pokušavaš da zadržiš isticanje peska?"

Moneo spusti ruke i uzdahnu. "Da li želite da čujete nešto o pripremama za venčanje, gospodaru?"

"Ne budi dosadan! Gde je Hvi?"

"Ribogovornice je pripremaju za..."

"Jesi li se posavetovao sa njom oko priprema?"

"Da, gospodaru."

"Da li ih je odobrila?"

"Da, gospodaru, ali mi je prebacila da živim za kvantitet delatnosti, a ne za kvalitet."

"Nije li to čudesno, Moneo? Da li je zapazila uznemirenost među Ribogovornicama?"

"Mislim da jeste, gospodaru."

"Smeta im pomisao o mojoj ženidbi."

"Upravo zbog toga sam sklonio Dankana odavde, gospodaru."

"Svakako da je zbog toga, a i Sionu sa njim, da..."

"Gospodaru, znam da ste je proverili i ona..."

"Osetila je Zlatnu Stazu jednako duboko kao i ti, Moneo."

"Zbog čega je se onda bojim, gospodaru?"

"Zbog toga što razum izdižeš iznad svega drugog."

"Ne znam razlog svog straha!"

Leto se osmehnu. Bilo je to slično igri mehurastih kockica, u beskrajnoj zdeli. Moneova osećanja predstavljala su čudesnu dramu koja se igrala samo na ovoj pozornici. Koliko je hodao blizu ivice, a nikad je nije video!

"Moneo, zbog čega nastojiš da izdvajaš deliće iz kontinuuma?" upita Leto. "Kada gledaš spektar, da li jednu boju želiš više od ostalih?"

"Gospodaru, ja vas ne razumem!"

Leto sklopi oči, sećajući se kako je bezbroj puta čuo ovaj vapaj. Lica su bila nerazlučivo izmešana. On otvori oči da bi ih izbrisao.

"Sve dok makar ijedno ljudsko biće živi i vidi ih, boje neće podnositi linearnu smrt, pa čak i ako ti umreš, Moneo."

"Šta znači to o bojama, gospodaru?"

"Kontinuum, beskrajnost, Zlatna Staza."

"Ali, gospodaru, vi vidite stvari koje mi ne vidimo!"

"Zato što odbijaš da ih vidiš!"

Moneo obori bradu na prsa. "Gospodaru, znam da ste se razvili daleko iznad svih nas. Zbog toga vas i obožavamo i... ja..."

"Proklet bio, Moneo!"

Moneo trže glavu i stade da uplašeno gleda Leto.

"Civilizacije propadaju kada njihove moći nadvladaju njihove religije!" reče Leto. "Zbog čega to najzad ne shvatiš? Hvi je shvatila."

"Ona je Iksijanka, gospodaru. Možda ona..."

"Ona je Ribogovornica! To je od rođenja; a rođena je da bi mi služila." Leto podiže jednu majušnu ruku, u trenutku kada Moneo pokuša da uzvрати. "Ne! Ribogovornice su uznemirene zato što sam ih nazivao svojim nevestama, a sada vide jednu strankinju koja nije stasala sa Siajnomkom, dok je istovremeno u tome uspešnija od njih samih."

"Kako to može biti, gospodaru? Kada vaše Ribo..."

"Šta ti pričaš? Svako od nas dolazi na svet znajući ko je i šta treba da čini."

Moneo otvori usta, ali ih odmah zatvori ne rekavši ni reči.

"Mala deca znaju", reče Leto. "Samo kada ih odrasli zbune deca kriju ovo znanje čak i od samih sebe. Moneo! Otkrij se!"

"Gospodaru, ne mogu!" Ove reči se otrgoše Moneu. Drhtao je od muke. "Nemam vaše moći, vaše znanje..."

"Dosta!"

Moneo zamuče. Telo mu je drhtalo.

Leto mu se obrati umirujućim glasom. "U redu je, Moneo. Previše tražim od tebe, a vidim da si umoran."

Moneovo drhtanje polagano se stiša. Duboko i žudno udisao je vazduh.

"Biće nekih izmena u mom slobodnjačkom venčanju", reče Leto. "Nećemo upotrebiti vodene prstenove moje sestre Ganime. Umesto toga upotrebićemo prstenove moje majke."

"Gospe Čani, gospodaru. Shvatam. Gde su njeni prstenovi?"

Leto izvi svoju telesinu na kolima i pokaza levo od sebe ka presečištu dva udubljenja gde je mutna svetlost otkrivala najstarije pogrebne niše Atreida na Arakisu.

"U njenom grobu, u prvoj niši. Skinućeš te prstenove i donećeš ih na svetkovinu."

Moneo se zagleda u mračan prostor kripte. "Gospodaru... nije li to sknavljenje da..."

"Zaboravljaš, Moneo, ko živi u meni". Potom prozbori Čaninim glasom: "Mogu da uradim šta mi je volja sa svojim vodenim prstenovima."

Moneo ustuknu. "Da, gospodaru. Doneću ih u selo Tabur kada..."

"Selo Tabur?" upita Leto svojim uobičajenim glasom. "Ali ja sam se predomislio. Venčaćemo se u selu Tuono."

44.

Većina civilizacija zasnovana je na kukavičluku. Veoma je lako civilizovati ljude učeći ih kukavičluku. Razvodniš merila koja bi ih vodila do hrabrosti. Sputaš volju. Podeliš prohteve. Omeđiš obzorja. Doneseš zakone za svaki pokret. Poričeš postojanje haosa. Čak i decu učiš da dišu lagano. Krotiš.

'Ukradeni dnevnici'

Ajdaho se užasn timer kada je prvi put izbliza ugledao selo Tuono. Zar je ovo bio dom Slobodnjaka?

Odred Ribogovornica poveo ih je iz Citadele u praskozorje. Ajdaho i Siona bili su strpani u veliki ornitopter, koji su pratila dva manja stražarska broda. Samo putovanje bilo je sporo i trajalo je skoro tri časa. Prizemili su se kraj ravnog, okruglog hangara od plastikamena koji se nalazio gotovo kilometar od sela, odvojen od njega starim dinamama kojima su oblik davali zasadi oskudne trave i retko kržljivo žbunje. Dok su se spuštali izgledalo je da Zid koji se pružao odmah iza sela raste sve više i više, dok je selo nestajalo ispod takve neizmerne veličine.

"Muzejski Slobodnjaci uglavnom su nezagađeni tehnologijom koja potiče izvan ove planete", objasni im Naila dok je pratnja smeštala 'toptere u niski hangar. Jedna Ribogovornica iz odreda već je bila odjurila prema Tuonu, sa zadatkom da najavi njihov dolazak.

Za vreme čitavog puta Siona je uglavnom ćutala, ali je u potaji pomno proučavala Nailu.

Dok su hodali preko dina obasjanih jutarnjom svetlošću Ajdaho je neko vreme pokušavao da zamisli da se vratio u one stare dane. Među zasadima video je pesak, a u doljama između dina bilo je spržene zemlje, žute trave i bodljikavih grmova. Tri lešinara, sasvim raširenih krila, kružili su pod nebeskim svodom - Slobodnjaci su to nazivali 'tragati sa visine!' Ajdaho pokuša da objasni ovo Sioni, koja je koračala pored njega. "Lešinari počinju da te zabrinjavaju tek kad počnu da se spuštaju."

"Pričali su mi već o lešinarima", reče ona hladno. Ajdaho opazi znoj na njenoj gornjoj usni. Iz odreda koji ih je tesno opasivao dopirao je začinski zadah znoja. Njegova mašta nije bila na visini zadatka da razluči razlike između prošlosti i ovog vremena. Pustinjska odela koja su Ribogovornice nosile služila su više za prikazivanje nego za delotvorno prikupljanje telesne vode. Nijedan pravi Slobodnjak ne bi poverio svoj život jednom takvom odelu, čak ni ovde, gde je vazduh mirisao na obližnju vodu. Osim toga, Ribogovornice iz Nailinog odreda nisu hodale u slobodnjačkoj tišini. Čavrljale su između sebe kao deca.

Siona je išla pored njega, natmurena i povučena u sebe, često pogledajući na široka mišićava leđa Naile koja je koračala nekoliko metara ispred odreda.

Šta je bilo između ove dve žene? pitao se Ajdaho. Činilo se da je Naila odana Sioni, skačući na svaku Sioninu reč, pokoravajući se svakom njenom ćefu... osim što nije htela da odstupi od naređenja koja su ih dovela u selo Tuono. Pa ipak, Naila se pokoravala Sioni i nazivala je 'Zapovednicom'. Postojalo je nešto duboko između njih dve, nešto što je, bez sumnje, kod Naile izazivalo strahopoštovanje i zebnju.

Konačno su stigli do jedne padine koja se spuštala u selo i do Zida iza njega. Iz vazduha Tuono je nalikovao grozdu svetlucavih pravougaonika tik izvan senke Zida. S ove male razdaljine, međutim, bio je sveden na grozd natrulih koliba, a izgledao je još ubogije zbog pokušaja da se ukrasi. Na zidovima zgrada komadićima sjajnih minerala i krhotinama metala bili su izbrazdani dekorativni crteži. Jedna dronjava zelena zastava lepršala je na metalnoj šipki postavljenoj na vrh najviše građevine. Povremen lahor donosio je do Ajdahovih nozdrva miris đubreta i otvorene kanalizacije. Središnja ulica sela pružala se ka njima preko peska sa retkim zasadima, završavajući se krzavom ivicom razbijenog pločnika.

Svečano odeven odbor za doček čekao je u blizini zgrade sa zelenom zastavom, stojeći sa Ribogovornicom - glasnicom koju je Naila paslala ispred njih. Ajdaho je prebrojao osam članova odbora: sve sami muškarci, obučeni u tamnosmeđe odore, koje su naizgled predstavljale pravu slobodnjačku nošnju. Ispod kapuljače jednog od

članova odbora mogla se nazreti zelena traka oko glave. Bio je to bez sumnje naib. Sa strane čekala su deca sa cvećem. U sporednim ulicama u pozadini mogle su se videti žene sa crnim kapuljačama kako vire iza uglova. Na Ajdaha je čitav prizor delovao mučno.

"Hajde da završimo s tim", reče Siona.

Naila klimnu i povede skupinu niz strminu ka ulici. Siona i Ajdaho su se držali nekoliko koraka iza nje, a ostatak odreda raštrkano je išao za njima. Ribogovornice su sada šarale pogledima unaokolo sa neprikrivenom radoznalošću.

Kada se Naila približila odboru onaj sa zelenom trakom oko glave istupi napred i pokloni se. Kretao se kao neki starac, ali Ajdaho primeti da on nije bio star čovek, možda jedva srednjih godina, glatkih obraza, zatupastog nosa bez ožiljaka od cevi za disanje kroz filter. A tek oči! Oči su otkrivale jasno ocrtane zenice, a ne ono potpuno plavetnilo začinske zavisnosti. Oči su mu bile kestenjaste. Kestenjaste oči u jednog Slobodnjaka!

"Ja sam Garun", reče čovek kada se Naila zaustavila ispred njega. "Ja sam naib ovog mesta. Izražavam vam slobodnjačku dobrodošlicu u Tuono..."

Naila pokaza preko ramena na Sionu i Ajdaha koji se zaustaviše odmah iza nje. "Jesu li pripiemljene odaje za tvoje goste?"

"Mi, Slobodnjaci, poznati smo po svojoj gostoljubivosti", odgovori Garun. "Sve je spremno."

Ajdaho se namršti na opore mirise i zvuke ovog mesta. Bacio je pogled kroz otvorene prozore zgrade sa zastavom sa njegove desne strane. Zar barjak Atreida da se ovde vijori? Iza prozora se pružala dvorana sa niskom tavanicom, na čijem je suprotnom kraju stajala jedna mala zasvođena platforma. Video je redove stolica i ćilime boje kestena na podu. Sve ovo se uklapalo u sliku pozornice, mesta za zabavu turista.

Zvuk nogu po pesku ponovo je usmerio Ajdahovu pažnju na Garuna. Deca su se tiskala oko odbora, pružajući bukete drečavocrvenog cveća svojim prljavim rukama. Cveće je bilo uvelo.

Garun oslovi Sionu, ispravno uočivši zlatni širit zapovednice Ribogovornica na njenoj uniformi.

"Da li želite da pogledate izvođenje naših slobodnjačkih obreda?"

upita on. "Možda muziku? Ples?"

Naila je primila kitu cveća od jednog deteta, pomirisala ga i kinula.

Jedan drugi mališan pružio je cveće prema Sioni, podigavši svoje razrogačene oči ka njoj. Uzela je cveće, uopšte ne pogledavši dete. Ajdaho je samo, kada su mu se približila, mahnuo deci da se sklone u stranu. Ona su oklevala, zureći u njega, a onda su ga žurno zaobišla uputivši se ka ostatku odreda.

Garun se obrati Ajdahu: "Ako im date nekoliko novčića oni vam neće dosađivati."

Ajdaho se naježi. Zar se ovako vaspitavaju slobodnjačka deca?

Garun ponovo upravi pažnju na Sionu. Dok ga je Naila slušala, Garun poče da potanko objašnjava raspored svoga sela.

Ajdaho se odvoji od njih i krenu niz ulicu, zapažajući kako se pogledi upravljaju prema njemu a onda izbegavaju njegove oči. Osetio je da ga ukrasi na površini zgrada duboko vređaju, jer nijedan od njih nije uspevao da prikrije znake raspadanja. On baci pogled ka jednom otvorenom ulazu auditorijuma. U Tuonu je bilo oporosti, nečeg što se upiralo da izbije iz uvelog cveća i servilnog Garunovog glasa. U neko drugo vreme i na nekoj drugoj planeti ovo bi bilo magareće selo - seljaci opasani užetom, koji su tiskaju napred mašući svojim molbama. Mogao je da čuje molećivost i cviljenje u Garunovom glasu. Ovo nisu bili Slobodnjaci! Uboga stvorenja živela su na rubu stvarnosti, pokušavajući da zadrže komadiće prastare celine. Pa ipak, ta izgubljena stvarnost klizila je sve dalje iz njihovih ruku. Šta je Leto stvorio ovde? Ovi Muzejski Slobodnjaci bili su izgubljeni za sve osim za golo postojanje i deklamovanje naučenih starih reči koje nisu razumeli i koje čak nisu ni ispravno izgovarali!

Vrativši se do Sione Ajdaho prionu na proučavanje kroja Garunove odore, zapazivši da je bila tesna usled potrebe da se štedi na tkanini. Ispod odore se mogla videti siva glatkoća pustinjskog odela. Nijedan pravi Slobodnjak nikad ne bi dozvolio da mu pustinjsko odelo na ovaj način bude izloženo sunčevoj svetlosti! Ajdaho pređe pogledom po ostatku delegacije, primećujući jednako štedljiv odnos prema tkanini. To je odavalo njihovu emocionalnu sputanost. Ovakva odeća nije dozvoljavala široke gestove i slobodu

pokreta. Odelo je bilo tesno i ograničavajuće, sasvim u skladu sa umutrašnjim stanjem svih ovih ljudi.

Pokrenut gađenjem, Ajdaho odjednom iskorači napred i razgrnu Garunovu odeždu da bi pogledao pustinjско odelo. Baš kao što je pretpostavio! Odelo je bilo još jedna prevara bez rukava - bez crpki u čizmama!

Garun ustuknu, stavivši ruku na dršku noža za pojasom koji je Ajdaho razotkrio. "Hej! Šta to radiš?" uzviknu Garun svadljivim glasom. "Slobodnjak se ne dira na takav način!"

"Ti, Slobodnjak?" uzvratu Ajdaho. "Ja sam živeo sa Slobodnjacima! Borio sam se na njihovoj strani protiv Harkonena! Umro sam sa istinskim Slobodnjacima! Ti? Ti si varalica."

Garunovi prsti na dršci noža pobebeše. On se obrati Sioni. "Ko je ovaj čovek?"

Naila odgovori: "Ovo je Dankan Ajdaho."

"Gola?" Garun se okrenu i pogleda Ajdaha. "Nikada nismo videli tvoje dvojnike ovde."

Ajdaho oseti da ga je gotovo nadvladala iznenadna želja da zбриše ovo mesto, makar ga to koštalo života; da uništi ovaj ponižavajući život koji je mogao da bude beskrajno ponavljan u izvođenju ljudi koji nisu odista marili za njega. Jedan stariji model, da! Ali ovo nisu bili Slobodnjaci.

"Izvuci nož ili makni ruku sa njega", uzviknu divlje Ajdaho.

Garun trže ruku sa noža. "To i nije pravi nož", reče on.

"Samo ukras". Glas mu postade živahan. "Imamo mi i prave noževe, čak i kris-noževe! Čuvamo ih zaključane u izložbenim vitrinama."

Ajdaho ne mogade da se uzdrži. Zabacio je glavu i gromko se nasmejao. Siona se osmehnu, ali ih je Naila samo zamišljeno posmatrala, dok se ostatak odreda Ribogovornica zbio u užu krug oko njih i pomno motrio šta se događa.

Smeh je na čudan način delovao na Garuna. Oborio je glavu i čvrsto sklopio šake, ali ne pre no što Ajdaho primeti kako mu podrhtavaju. Kada je Garun ponovo podigao pogled, uputio ga je Ajdahu ispod teških obrva. Ajdaha najednom prođe volja za smehom. Bilo je to kao da je neka strahovita čizma pretvorila

Garunov ego u čudljivu poniženost. U njegovim očima ogledalo se netremično iščekivanje. Iz razloga koji sebi nije umeo da objasni Ajdaho se tog časa seti jednog mesta iz Narandžaste Katoličke Biblije. Zapitao se: Da li su ovo nišči duhom koji će nas sve nadživeti i naslediti vasseljenu?

Garun se nakašlja a zatim reče: "Možda gola Dankan Ajdaho želi da vidi naše običaje, naše obrede i da ih sam oceni?"

Ajdaho oseti postuđenost zbog ovakvog žalobnog zahteva. Stoga odgovori bez razmišljanja: "Naučiću vas svemu što znam o Slobodnjacima." Uspravio je pogled i video da ga Naila smrknuto posmatra. "Tako će nam brže proći vreme", dodade on. "I ko zna? Možda ćemo ovom tlu uspeti da vratimo ponešto od starog istinskog slobodnjačkog duha."

Siona upade: "Nema potrebe da se izmotavamo izvodeći stare kultne igre! Povedi nas u naše odaje."

Naila obori glavu, u očiglednoj nelagodnosti, i prozbori ne gledajući Sionu. "Zapovednice, ima jedna stvar koju se nisam usudila da vam kažem."

"Da moraš po svaku cenu da obezbediš da ostanemo u ovom smrdljivom mestu", reče Siona.

"Oh, ne!" Naila podiže oči prema Sioni. "Gde biste mogli da odete? Na Zid se ne možete popeti, a iza njega je ionako samo reka. U drugom pravcu pruža se Sarer. Oh ne... posredi je nešto drugo." Naila zavrte glavom.

"Reci već jednom", odseče Siona.

"Izdata su mi stroga naređenja, zapovednice, koja ne smem da pogazim." Naila obuhvati pogledom ostale članove ovog odreda a onda ga ponovo zaustavi na Sioni. "Vi i... Dankan Ajdaho treba da budete smešteni zajedno."

"Naređenje mog oca?"

"Zapovednice, rekli su mi da je to naređenje samog Bogocara i da ne smemo da se oglušimo o njega."

Siona se unese Ajdahu u lice. "Sećaš li se mog upozorenja Dankane, kada smo poslednji put razgovarali u Citadeli?"

"Sa svojim rukama mogu da činim šta želim", osorno uzvratila Ajdaho. "Mislim da nemaš nikakvih sumnji u pogledu mojih želja."

Pošto se kratko nakloni Siona se okrenu od njega i pogleda Garuna. "Kakvog značaja ima gde ćemo spavati u ovom odvratnom mestu? Vodite nas u naše odaje."

Garunova reakcija je, prema Ajdahovom sudu, bila očaravajuća - okrenuo je glavu prema goli, uvukao lice u slobodnjačku kapuljaču i konačno u potaji zavretnički namignuo. Tek tada Garun ih povede niz prljavu ulicu.

45.

Ko predstavlja najneposredniju opasnost za moje upraviteljstvo? Reći ću vam. To je pravi vizionar, osoba koja se nalazi u prisustvu Boga sa punim saznanjem o tome gde se nalazi, vizionar. Vizionarska ekstaza oslobađa energije koje su slične energijama seksa - ravnodušne su prema bilo čemu osim prema stvaranju. Jedan čin stvaranja može da bude veoma sličan nekom drugom. Sve zavisi od vizije.

'Ukradeni dnevnici'

Leto je, bez svojih kola, ležao na visokom zaklonjenom balkonu tornja svoje Male Citadele, obuzdavajući srditost za koju je znao da potiče od nužnog odlaganja datuma njegove ženidbe sa Hvi Noree. Gledao je ukočeno prema jugozapadu. Tamo negde daleko iza zamračujućeg obzorja; Dankan, Siona i njihova pratnja bili su već šest dana u selu Tuono.

Odgađanje je moja greška, pomisli Leto. Ja sam promenio mesto venčanja, učinivši neophodnim da siroti Moneo iznova preduzme celokupne pripreme.

A sada, naravno, tu je bila i ta stvar sa Malkijem.

Nijedna od tih nužnosti nije se mogla objasniti Moneu, koji se mogao čuti kako se muva po središnjoj odaji vrha tornja, zabrinut zbog svog odsustva sa zapovedničkog mesta odakle je upravljao pripremama svetkovine. Moneo je bio takav brižnik!

Leto se zagleda u sunce na zalasku. Nisko je počivalo povrh obzorja, a nedavna oluja prigušila mu je sjaj u tamnonarandžasti. U ovom času kiša je već lila iz oblaka koji se behu nisko spustili južno od Sarera. Leto je u dugotrajnoj tišini posmatrao kišu, a vreme kao da za njega nije imalo ni početka ni kraja. Oblaci kao da su bili izrasli iz teškog olovnog neba, a kiša se slivala u vidljivim mlazevima. Osetio se zaokupljen sećanjima koja su nepozvana navrla. Bilo je teško otresti se ovog raspoloženja i on, bez ikakvog razmišljanja, stade da mrmlja upamćene stihove jedne stare pesme.

"Da li ste nešto rekli, gospodaru?" začu se Moneov glas iz Letove neposredne blizine. Okrenuvši jedino oči, Leto je mogao da vidi kako verni upravnik stoji pokraj njega i uslužno čeka.

Leto navede stihove, prevodeći ih na galaški. "Slavuj se gnezdi u šljivinom drvetu, ali kako će izaći na kraj s vetrom?"

"Da li je to neko pitanje, gospodaru?"

"Jedno staro pitanje. Odgovor je jednostavan. Neka se slavuj drži cvetova."

"Ne razumem, gospodaru."

"Ne pripisuj očiglednom drugačiji smisao, Moneo. Smeta mi kad to činiš."

"Oprostite mi, gospodaru."

"Šta drugo i mogu da uradim?" Leto je ispitivački posmatrao Moneovu snuždenu priliku. "Ti i ja, Moneo, ma šta inače još činili, predstavljamo dobro pozorište."

Moneo se upilji u Letovo lice. "Gospodaru?"

"Odredi vezani za religijska proslavljanja boga Baha bili su klice grčkog pozorišta, Moneo. Religija često vodi do pozorišta. Jednog dana napraviće fino pozorište od nas." Leto se ponovo okrenu i zagleda prema jugozapadnom obzorju.

Sada je na toj strani vetar gomilao oblake. Letu se učini da čuje kako uskovitlani pesak hući između dina, ali unutrašnjim prostranstvom tornja širila se jedino treperava tišina, mir koji je remetio samo jedva čujan zvižduk vetra spolja.

"Oblaci", prošaputa on. "Još jednom bih ispio putir mesečine i stajao na ivici jednog drevnog mora, pod tankim oblacima koji prijanjaju uz moje sumračno nebo, sa plavosivim plaštom oko ramena i njiskanjem uzbuđenih konja u blizini."

"Moj gospodar je uznemiren", reče Moneo. Saosećanje u njegovom glasu pogađalo je Leta.

"Svetle seni moje prošlosti", reče Leto, "nikada me ne ostavljaju na miru. Žudno sam osluškivao umirujući zvuk, zvono seoske crkve u sumrak, i jedino što mi je ono poručilo to je da sam zvuk i duša ovog mesta."

Dok je izgovarao ove poslednje reči mrak je optočio toranj. Oko njih se upališe automatskla svetla. Letova pažnja je i dalje bila

usmerena napolje, gde je tanka dinjasta kriška mladog meseca plovila iznad oblaka. Sveprožimajuća narandžasta svetlost planete otkrivala je satelitov pun krug.

"Gospodaru, zbog čega smo došli ovamo?" upita Moneo. "Zašto nećete da mi kažete?"

"Želeo sam da izvučem korist iz tvog iznenađenja", reče Leto. "Uskoro će ovde pored nas sleteti Esnafova letelica. Moje Ribogovornice mi dovode Malkija."

Moneo brzo udahnu i za trenutak zadrža dah pre no što ga ispusti. "Hviin ujak? Taj Malki?"

"Iznenađen si što te niko nije upozorio na to", reče ironično Leto.

Moneo oseti kako ga čitavim telom prolazi jeza. "Gospodaru, kada želite da stvari držite u tajnosti od..."

"Moneo?" Leto prozbori blagim, uverljivim tonom. "Znam da te je Malki stavio na veća iskušenja nego bilo ko drugi..."

"Gospodaru! Ja nikad..."

"Znam to, Moneo." Nastavio je u blagom tonu: "Iznenađenje je, zahvaljujući potresu, oživelo tvoja sećanja. Sada si, siguran sam, pripravan za bilo šta što bih od tebe mogao zahtevati."

"Šta... šta moj gospodar..."

"Možda ćemo morati da se otarasimo Malkija. On je problem."

"Ja? Hoćete da ja..."

"Možda."

Moneo s mukom proguta pljuvačku, pa reče: "Časna Majka..."

"Anteak je mrtva. Dobro me je služila, ali je mrtva. Došlo je do silovitog sukoba kada su moje Ribogovornice napale... mesto na kome je Malki bio skriven."

"Biće vam bolje bez Anteak", reče Moneo.

"Uvažavam tvoje nepoverenje prema Bene Geseritu, ali bih više voleo da nas je Anteak napustila na neki drugi način. Ona nam je bila verna, Moneo."

"Časna Majka je bila..."

"I Bene Tleilaksi i Esnaf želeli su da se dočepaju Malkijeve tajne", reče Leto. "Kada su videli da smo krenuli na Iksijance pokušali su da preduhitre moje Ribogovornice. Anteak... pa, mogla je jedino da ih malo zadrži, ali i to je bilo dovoljno. Moje Ribogovornice opkolile su

to mesto..."

"Malkijeva tajna, gospodaru?"

"Kada jedna stvar nestane", reče Leto, "to je u istoj tolikoj meri poruka kao kad se jedna stvar iznenada pojavi. Prazni prostori uvek zavređuju da ih proučimo."

"Šta moj gospodar hoće da kaže, prazni..."

"Malki nije umro! Ja bih to svakako doznao. Gde je otišao kada je iščezao?"

"Iščezao... postao nevidljiv čak i za vas, gospodaru? Mislite li da su Iksijanci..."

"Usavršili su oruđe koje su mi dali pre mnogo vremena. Usavršavali su ga polagano i podmuklo, skrivene opne unutar skrivenih opni, ali ja sam opazio senke. Bio sam iznenađen. Bio sam zadovoljan."

Moneo stade da razmišlja o ovom. Oruđe koje je skrivalo... Ah! Bogocar je već u više navrata pomenuo tu stvar, način skrivanja misli koje je on sam beležio. Moneo ponovo zausti:

"I Malki donosi tajnu..."

"Oh, da! Ali to nije Malkijeva prava tajna. On u nedrima krije jednu drugu stvar i ne pomišljajući da ja podozrevam šta je to."

"Jednu drugu... Ali, gospodaru, ako oni mogu da sakriju čak i od vas..."

"Sad to mnogi mogu, Moneo. Kada su moje Ribogovornice napale, oni su se raštrkali. Tajna iksijanskog oruđa rasprostrta je naširoko i nadaleko."

Moneove oči razrogačiše se od zebnje. "Gospodaru, ako bilo ko..."

"Ako nauče da budu promućurni neće ostaviti nikakvog traga", odvratila Leto. "Kaži mi, Moneo, šta Naila priča o Dankanu? Da li je ozlojeđena što mora neposredno da te izveštava?"

"Šta god moj gospodar zapovedi..." Moneo pročisti grlo. Nije uspevao da dokuči zbog čega njegov Bogocar - govori u isti mah o skrivenim tragovima i o Dankanu i Naili.

"Da, svakako", reče Leto. "Šta god da zapovedim, Naila će poslušati. I šta veli za Dankana?"

"Nije pokušao da se približi Sioni, ako je to ono što moj

gospodar..."

"Šta je učinio sa mojom marionetom, naibom Garunom i ostalim Muzejskim Slobodnjacima?"

"Priča im o starim običajima i ratovima protiv Harkonena, o prvim Atreidima ovde na Arakisu."

"Na Dini!"

"Da, na Dini."

"Zbog toga što nema više Dine nema ni Slobodnjaka", napomenu Leto.

"Jesi li preneo Naili moju poruku?"

"Gospodaru, zbog čega uvećavate opasnost u kojoj se nalazite?"

"Jesi li preneo moju poruku?"

"Poslao sam glasnica u Tuono, ali još mogu da je opozovem."

"Nećeš je opozvati!"

"Ali, gospodaru."

"Šta će ona reći Naili?"

"Da je vaša zapovest Naili da istraje u potpunoj i bespogovornoj pokornosti prema mojoj kćeri izuzev ukoliko... Gospodaru! Ovo je opasno!"

"Opasno? Naila je Ribogovornica. Poslušaće me."

"Ali, Siona... Gospodaru, bojim se da vam ne služi svim svojim srcem. A Naila je..."

"Naila ne sme da odstupi."

"Gospodaru, hajde da vaše venčanje održimo na nekom drugom mestu."

"Ne!"

"Gospodaru, znam da se vaše proviđenje otkrilo..."

"Zlatna Staza mora da istraje, Moneo. Poznato ti je to baš kao i meni."

Moneo uzdahnu. "Beskonačnost je vaša, gospodaru. Ne postavljam pitanje..." Prekinuo je u trenutku kada čudovišna tutnjava potrese toranj, postajući svakog trenutka glasnija.

Obojica se okrenuše u pravcu zvuka - jedno pero narandžastoplave svetlosti ispunjeno kovitlavim udarnim talasima spustilo se u pustinju na manje od kilometar prema jugu?

"Ah, stiže moj gost", reče Leto. "Poslaću te dole na mojim kolima,

Moneo. Dovedi samo Malkija sa sobom. Reci pripadnicima Esnafa da su ovim zaslužili moj oproštaj, a onda ih otpusti."

"Vaš opro... Da, gospodaru. Ali ako oni poseduju tajnu..."

"Oni služe mom cilju, Moneo. Ti moraš činiti to isto. Dovedi mi Malkija."

Moneo poslušno ode do kola koja su počivala u senkama naspramnog kraja prostorije na vrhu tornja. Popeo se na njih posmatrajući kako se usta noći pomaljavu u zidu. Ispust za sletanje izroni u noć. Kola, laka kao pero, isploviše napolje i blago nagnuta dole odlebdеше do peska pored Esnafove letelice koja je stajala uspravno, slična izokrenutoj minijaturi tornja Male Citadele.

Leto je motrio sa balkona, blago uzdigavši svoje prednje režnjeve kako bi obezbedio bolji vidik. Njegov oštar vid razaznao je bele pokrete Monea koji je stajao na kolima obasjan mesečinom. Dugonogi članovi posade Esnafovog broda izadoše sa jednim nosilima koja položiše na kola, zastavši za trenutak u razgovoru sa Moneom. Kada su otišli, Leto mentalnom naredbom spusti poluloptasti poklopac kola, opazivši kako se mesečeva svetlost odbija od njega. Na njegov novi mentalni poziv kola i njihov tovar vratiše se do ispusta za sletanje. Esnafova letelica se uz silovitu tutnjavu podizala u nebo, a za to vreme Leto uvede kola u osvetljeno okrilje prostorije, zatvarajući ulaz za njima. Leto zatim otvori poklopac. Pesak je škripao pod njim dak se približavao nosilima. Uzdigao je svoje prednje režnjeve i ugledao Malkija koji je ležao kao da spava, privezan za nosila širokim sivim vezama. Ispod tamnosive kose lice ovog čoveka bilo je pepeljasto.

Kako je ostario, pomisli Leto.

Moneo siđe sa kola i baci pogled preko ramena na čoveka koji je ležao na nosilima. "Ranjen je, gospodaru. Želeli su da pošalju lekara."

"Želeli su da pošalju uhodu."

Leto je ispitivački posmatrao Malkija - tamna naborana koža, upali obrazi, taj oštar nos u takvoj suprotnosti sa ovalnom okruglinom njegovog lica. Guste obrve postale su gotovo potpuno bele. A tek da nije bilo testosterona...

Malki otvori oči. Kakav šok otkriti zlo u tim smelim očima kao u

srne. Osmeh zaigra na Malkijevim usnama.

"Gospodaru Leto." Malkijev glas bio je tek malo jači od promuklog šapata. Pogled mu skrenu na desno, zaustavivši se na upravniku. "Moneo. Oprostite što nisam na visini ove izuzetne prilike."

"Da li te boli?" upita Leto.

"Povremeno." Malki stade pogledom da proučava okolinu. "Gde su hurije?"

"Bojim se da ću ovog puta morati da te lišim tog zadovoljstva, Malki."

"Svejedno", prošuška Malki. "Uistinu se ne osećam sposobnim da udovoljim njihovim prohtevima. One koje si poslao u hajku na mene nisu bile hurije, Leto."

"Bile su profesionalne u svojoj odanosti meni", reče mirno Leto.

"Bile su krvoločni lovci!"

"Anteak je bila lovac. Moje Ribogovornice su bile samo grupa za raščišćavanje."

Moneo je prebacivao pažnju s jednog govornika na drugog. U razgovoru su se mogli osetiti uznemiravajući prizvuci. Uprkos promuklosti, Malki je zvučao gotovo brbljivo... ali on je uvek bio takav. Opasan čovek!

Leto nastavi: "Upravo pre tvog dolaska Moneo i ja smo raspravljali o beskonačnom."

"Siroti Moneo", primeti Malki.

Leto se osmehnu. "Sećaš li se, Malki. Jednom si tražio da ti na očigledan način dokažem beskonačnost."

"Rekao si da ne postoji takva beskonačnost koja se može na očigledan način dokazati." Malki pređe pogledom preko Monea. "Leto voli da se poigrava paradoksima. Njemu su znani svi jezički trikovi svih jezika koji su ikad otkriveni."

Moneo obuzda talas ljutnje. Osećao se isključenim iz ovog razgovora, kao predmet pošalica dva nadmoćna bića. Malki i Bogocar bili su gotovo kao dva stara prijatelja koja su oživljavala zadovoljstva zajedničke prošlosti.

"Moneo me optužuje da sam isključivi posednik beskonačnog", reče Leto. "Odbija da veruje da od beskonačnog poseduje baš koliko i ja."

Malki podiže pogled ka Letu. "Vidiš, Moneo? Vidiš li kako je lukav sa rečima?"

"Pričaj mi o svojoj nećaki, Hvi Noree!" iznenada zatraži Leto.

"Je li istina, Leto, ono što govore? Da ćeš se oženiti ljupkom Hvi?"

"Istina je."

Malki se isceri, a onda napravi bolnu grimasu. "Gadno su me udesili, Leto", prošapta on a onda dodade: "Kaži mi, stari crve..."

Moneo zinu od čuda.

Malki za trenutak zastade da bi se oporavio od bola, a potom nastavi: "Kaži mi, stari crve, da li je možda u tom tvom groznom telu skriven jedan čudovišni penis. Kakav bi to šou bio za ljupku Hvi!"

"Rekao sam ti istinu o tome pre mnogo vremena", reče Leto.

"Niko ne govori istinu", rapavo uzvratu Malki.

"Ti si mi često govorio istinu", reče Leto. "Čak i kad nisi toga bio svestan."

"To je zbog toga što si pametniji od nas ostalih."

"Hoćeš li mi reći za Hvi?"

"Mislom da već znaš."

"Želim da to čujem od tebe", zapovedi Leto. "Jesi li dobio pomoć od Tleilaksa?"

"Dali su nam znanje i ništa više. Sve drugo smo sami obavili."

"I mislio sam da to nije tleilaška rabota."

Moneo više nije mogao da suzdrži radoznanost. "Gospodaru, šta znači sve ovo što govorite o Hvi i Tleilaksima? Zašto vi..."

"Vidi ti starog prijaška Monea", reče Malki, skrenuvši naglo pogled prema upravniku. "Zar zaista ne znaš da je on..."

"Nikad nisam bio tvoj prijaško!" odbrusi Moneo.

"Onda moj ortak među hurijama", reče Malki.

"Gospodaru", reče Moneo, okrenuvši se prema Letu, "zbog čega govorite o..."

"Šššš, Moneo", reče Leto. "Iznurujemo tvog starog ortaka, a ja štošta treba da saznam od njega."

"Da li si se ikad zapitao, Leto", upita Malki, "zbog čega Moneo nikad nije pokušao da ti odnese ceo šnjur".

"Šta?" upita Moneo zbunjeno.

"Još jedna od Letovih omiljenih reči", reče Malki. "Š-nj-u-r: šnjur. Savršeno. Zašto ne preinačiš naziv ovog carstva, Leto? 'Veliki šnjur!'"

Leto podiže ruku da bi sprečio Monea da govori. "Hoćeš li mi reći, Malki? O Hvi?"

"Samo nekoliko sićušnih ćelija iz mog tela", reče Malki.

"Potom brižljivo negovan rast i obrazovanje - sve što predstavlja tačnu suprotnost tvom starom prijatelju, Malkiju. Izveli smo to u jednoj ne-prostoriji u koju ti nisi mogao da dopreš pogledom!"

"Ali primetim kada nešto iščezne", reče Leto.

"Ne-prostorija?" upita Moneo. A onda, kada je značenje Malkijevih reči prodrlo u njegovu svest, on dodade: "Ti? Ti i Hvi..."

"To je ono obličje koje sam video u senkama", reče mirno Leto.

Moneo se netremice zagleda u Letovo lice. "Gospodaru, opozvaću venčanje. Reći ću..."

"Nećeš učiniti ništa slično!"

"Ali, gospodaru, ako su ona i Malki..."

"Moneo", reče Malki suvim glasom, "tvoj gospodar zapoveda i ti moraš da poslušаш!"

Taj podrugljivi ton! Moneo besno prostreli pogledom Malkija.

"Tačna suprotnost Malkija", reče Leto obraćajući se Moneu. "Zar ga nisi čuo?"

"Šta može da bude bolje od toga?" upita Malki.

"Ali, doista, gospodaru, ako sada znate..."

"Moneo", reče Leto, "počinješ da me nerviraš."

Moneo, posramljen, utonu u ćutanje.

Leto dodade: "Tako je već bolje. Znaš, Moneo, jednom, pre nekih deset hiljada godina, kada sam bio druga osoba, napravio sam grešku."

"Ti - grešku?" podrugnu se Malki.

Leto se samo osmehnu. "Moja greška je bila pogoršana lepim načinom na koji sam je izrazio."

"Igre reči", podsmehnu se Malki.

"Zaista! Evo šta sam rekao: 'Sadašnjost je odvratanje pažnje, budućnost je san; jedino sećanje može da odgonetne značenje života.' Zar to nisu divne reči, Malki?"

"Izvrzne, stari crve."

Moneo položi ruku preko usta.

"No, moje reči bile su tek budalasta laž", reče Leto. "Znao sam to i u ono vreme, ali sam bio zaslepljen lepim rečima. Ne-sećanje ne odgoneta nikakav smisao. Bez patnje duha, koja je nemušto iskustvo, nigde nema nikakvog smisla."

"Ne uspevam da dokučim smisao patnje koju su mi prouzrokovale tvoje krvoločne Ribogovornice", zajedljivo reče Malki.

"Ti uopšte ne patiš", reče Leto.

"Da si ti u ovom telu, ti bi..."

"To je samo fizički bol", reče Leto. "Uskoro će sasvim minuti."

"Kada ću onda dokučiti patnju?" upita Malki. "Možda kasnije."

Leto savi svoje prednje režnjeve, okrećući se od Malkija ka Moneu. "Da li, uistinu, služiš mojoj Zlatnoj Stazi, Moneo?"

"Ah, Zlatna Staza", podsmehnu se Malki.

"Znate da je tako, gospodaru", reče Moneo.

"Onda mi moraš obećati", reče Leto, "da ovo što si ovde saznao nikad neće preći preko tvojih usana. Ni rečju ni znakom ne smeš to da otkriješ."

"Obećavam, gospodaru."

"On obećava, gospodaru", podsmehnu se Malki.

Jedna od Letovih sićušnih ruku pokaza na Malkija koji je ležao zureći naviše u zatupast profil lica unutar sive kukuljice. "Zbog nekadašnjeg divljenja i... mnogih drugih razloga ne mogu da ubijem Malkija. Ne mogu, čak, ni da to zatražim od tebe... Pa ipak, on mora da bude uklonjen."

"Oh, kako si samo pametan!" reče Malki.

"Gospodaru, ako biste hteli da pričekate u drugom kraju prostorije", reče Moneo. "Kada se vratite možda Malki više neće predstavljati problem."

"On bi to i učinio", prošišta Malki. "Podzemni bogovi! On bi to i učinio."

Leto se vijugajući udalji i smesti u senoviti kraj prostorije, zadržavajući pažnju na jednom jedva primetnom luku koji bi namah postao izlaz u noć ukoliko bi on jednostavno pretvorio svoju želju u mentalnu komandu. Kakav bi to pad bio odatle - trebalo je samo

prevaliti se preko ivice ispusta za sletanje. Sumnjao je da bi čak i njegov telo to preživelo. U pesku ispod tornja nije bilo vode i on je mogao da oseti Zlatnu Stazu kako se naizmenično pali i gasi samo zbog toga što je sebi dozvolio da razmišlja o jednom takvom kraju.

"Leto!" začu se Malkijev glas iza njega.

Leto začu kako nosila škripe na vetrom rasutom pesku kojim je bio posut pod prostorije.

Malki još jednom pozva: "Leto, ti si najbolji! Ne postoji zlo u ovoj vaseljeni koje ti ne možeš da nadmašiš."

Jedan tup udarac ućutka Malkijev glas. Udarac u vrat, pomisli Leto. Da, Moneo je vešt u tome. Do Leta dopre zvuk klizećeg otvaranja providnih zaklopaca na balkonu, struganje nosila o ogradu, a potom zavlada muk.

Moneo će morati da sahrani telo u pesku, pomisli Leto. Još nema crva koji bi došao i proždrao dokaz. Leto se zatim okrenu i pogleda preko prostorije. Moneo je stajao nagnut preko ograde i piljio dole... dole... dole...

Ne mogu da se molim za tebe, Malki, niti za tebe, Moneo, pomisli Leto. Možda sam ja jedina religijska svest u Carstvu, zbog toga što sam istinski sam... i zato ne mogu da se molim.

46.

Ne možete da razumete istoriju ukoliko ne razumete njene tokove, njene struje i puteve kojima se vođe kreću unutar takvih sila. Vođa nastoji da neprekidno održava uslove koji zahtevaju njegovo vođstvo. Otuda je vođi neophodan protivnik. Upozoravam vas da brižljivo razmotrite moj životopis. Ja sam u isti mah i vođa i protivnik. Ne činite grešku pretpostavljajući da sam ja stvorio jedino crkvu, koja je bila država. To je bio moj zadatak kao vođe, a kao obrazac mogli su da mi posluže mnogi istorijski modeli. Ključ za razumevanje moje uloge kao protivnika može se otkriti u umetnostima mog vremena. Te umetnosti su varvarske. Najomiljenija poezija? Ep. Popularan dramski ideal? Heroizam. Plesovi? Razuzdani. Moneo je, sa svoje tačke gledanja, u pravu kad ovo opisuje kao opasno. To podstiče uobrazilju. To znači da ljudi osećaju nedostatak onoga što sam im oduzeo. Šta sam im oduzeo? Pravo da sudeluju u istoriji.

'Ukradeni dnevnici'

Počivajući opružen na ležaljci, zaklopljenih očiju, Ajdaho začu zvuk spuštanja tela u drugu ležaljku. Seo je na postelju u svetlosti poznog popodneva koja je pod ostrim uglom prodirala kroz jedini prozor u sobi, odbijajući se od poda u belim keramičkim pločicama prema svetložutim zidovima. Video je da je Siona ušla i opružila se na svoju postelju. Već je uzela da čita jednu od svojih knjiga koje je stalno nosila sa sobom u tašni od zelene tkanine.

Zbog čega knjige? zapita se on.

Zanjihao je noge i spustio ih na pod a onda se osvrnuo po sobi. Kako se ova prostrana kutija visoke tavanice mogla smatrati čak i dalekom rođakom slobodnjačkih izbi? Jedan širok sto/klupa od neke tamnomrke lokalne plastike razdvajao je dve ležaljke. Bilo je dvoje vrata. Jedna su, preko vrta, vodila pravo napolje. Iza drugih nalazilo se raskošno kupatilo čije su bledoplave keramičke pločice blistale pod svetlom koje je prodiralo kroz široki tavanični prozor. Kupatilo je, pored mnogih funkcionalnih pogodnosti, sadržalo i udubljenu kadu i

tuš, a sve je to imalo najmanje dva metra. Vrata ovog razvratničkog kupatila ostala su otvorena i Ajdaho je mogao da čuje kako voda ističe iz kade. Izgleda da se Sioni neobično dopadalo da se kupa trošeći vodu preko svake mere.

Stilgar, Ajdahov naib iz drevnih dana Dine, gledao bi na ovu sobu sa prezirom. 'Sramotno!' rekao bi on. "Izopačeno! Glupo!" Stilgar bi izrekao mnoge reči prezira za čitavo ovo selo koje se usuđivalo da se poredi sa pravim slobodnjačkim siećom.

Papir zašušta kada je Siona okrenula stranicu. Ležala je glavom oslonjena na dva jastuka. Tanka bela haljina joj je pokrivala telo. Tkanina je još prijanjala uz njenu od kupanja mokru kožu.

Ajdaho zavrte glavom. Šta se nalazilo na tim stranicama što joj je zaokupljalo pažnju? Čitala je i čitala, još od njihovog dolaska u Tuono. Knjige su bile tanke ali brojne, i na njihovom crnom povezu bili su upisani jedino brojevi. Ajdaho je uspeo da vidi broj devet.

Spustivši noge na pod, ustao je i otišao do prozora. U daljini je neki starac okopavao cveće. Vrt je sa tri strane bio ograđen zgradama. Cveće je imalo krupne cvetove - crvene sa spoljašnje strane latica, ali bele u sredini kada bi se otvorili. Starčeva otkrivena seda kosa bila je, takođe, neka vrsta cvata koji se njihao između belih cvetova i zlatastih pupoljaka. Na pozadini oštrog mirisa cveća Ajdaho nanjuši smradove opalog, trulog lišća i nedavno bačenog đubreta.

Slobodnjaci gaje cveće na otvorenom!

Siona nijednom rečju nije objasnila svoju čudnu čitalačku naviku. Ona mi se podsmeva, pomisli Ajdaho. Želi da je ja pitam.

Nastojao je da ne misli na Hvi. Jarost je pretila da ga ophrva kada bi, ipak, pomislio na nju. Setio se slobodnjačke reči za to snažno osećanje: kanava, gvozdeni prsten ljubomore. Gde je Hvi? Šta radi u ovom času?

Vrata s vrta otvoriše se bez kucanja i unutra uđe Teišar, Garunov pomoćnik. Teišar je imao lice boje mrtvaca, puno tamnih bora. Njegove oči sa bleožutom bojom oko zenica bile su duboko upale. Na sebi je imao mrku odeždu. Kosa mu je ličila na staru pokošenu travu koja je bila ostavljena da truli. Delovao je nepotrebno ružno, kao kakav mračni iskonski duh. Teišar zatvori vrata i ostade kraj njih,

gledajući u Sionu i Ajdaha.

Sionin glas dopre iza Ajdahovih leđa. "Pa, šta je?"

Ajdaho je tek tada primetio da je Teišar izgledao neobično uzbuđen i da je drhtao.

"Bogacar..." Teišar pročisti grlo i krenu iz početka. "Bogocar će doći u Tuono!"

Siona sede u postelji, obavivši belom haljinom kolena. Ajdaho se vnu pogledom prema njoj, a onda se ponovo zagleda u Teišara.

"Venčaće se ovde, ovde u Tuonu!" nastavi Teišar. "Venčanje će biti upriličeno po starim slobodnjačkim običajima! Bogocar i njegova nevesta biće gosti Tuona!"

Ispunjen kanavom, Ajdaho je zurio u njega stisnutih pesnica. Teišar se kratko i nezgrapno nakloni, okrenu i izađe, zalupivši vrata za sobom.

"Da ti nešto pročitam, Dankane?" upita Siona.

Protokao je trenutak pre no što je Ajdaho razumeo njene reči. Sa čvrsto stisnutim pesnicama uz bokove on se okrenu i pogleda je. Siona je sedela na rubu postelje, sa raširenom knjigom u krilu. Protumačila je njegov pogled kao pristanak.

"Neki veruju", čitala je, "da morate da napravite kompromis između celovitosti vlastite ličnosti i izvesnog obima prijavih poslova pre nego što stavite u dejstvo vlastiti duh. Kažu da taj kompromis počinje onda kada istupite iz sanctusa, nastojeći da ostvarite svoje ideale. Moneo veli da je moje rešenje da ostanem unutar sanctusa, šaljući druge da obave prijave poslove za mene."

Ona podiže pogled prema Ajdahu. "Bogocar - reči samog Bogocara."

Ajdaho polagano opusti pesnice. Znao je da mu je bilo potrebno ovo odvrćanje misli. Pored toga, bilo mu je drago što je Siona prekinula ćutanje.

"Kakva je to knjiga?" upita on.

Ukratko mu je iznela kako su ona i njeni sadruzi ukrali karte Citadele i primerke Letovih dnevnika. "Ti, naravno, znaš sve o tome", reče ona. "Otac mi je jasno stavio do znanja da su te uhode izvestile o našem prepadu."

Video je da su joj oči pune suza. "Devetoro vaših ubili su vukovi?"

Ona nemo klimnu.

"Vašljiva si ti zapovednica!" uzviknu on.

Nakostrešila se, ali pre no što je stigla nešto da kaže on upita: "Ko ih je preveo za tebe?"

"Ovo je sa Iksa. Kažu da je Esnaf otkrio šifru."

"Znamo već da je naš Bogocar, što se tiče prijavih poslova, sam uzeo stvar u svoje ruke", reče Ajdaho. "Je li to sve što ima da kaže?"

"Sam pročitaj." Stala je da pretura po svojoj torbi pored ležaljke i odatle izvukla prvu knjigu prevoda, koju onda hitnu do njegove postelje. Kada se Ajdaho vratio do ležaljke, ona ga upita: "Na šta si mislio kada si rekao da sam vašljiva zapovednica?"

"Izgubiti devet svojih prijatelja na takav način."

"Budalo!" Ona zavrte glavom. "Očigledno nikada nisi video te vukove!"

Podigao je knjigu i ustanovio da je teška, shvativši namah da je štampana na kristalnom papiru. "Trebalo je da se naoružaš protiv vukova", reče on, otvarajući nasumice knjigu.

"A koje oružje? Bilo kakvo oružje do koga smo mogli da dođemo bilo bi beskorisno."

"Laserski pištolji?" upita on, okrećući stranicu.

"Pipni samo laserski pištolj na Arakisu i Crv već zna za to."

On okrenu još jednu stranicu. "Tvoji prijatelji su se konačno dokopali laserskih pištolja."

"I video si šta ih je snašlo!"

Ajdaho, pročitavši jedan red, reče: "Otrovi su takođe bili dostupni."

S mukom je progutala pljuvačku.

Ajdaho je pogleda. "Posle svega, ipak ste otrovali vukove, zar ne?"

Njen glas bio je gotovo šapat: "Da."

"Zbog čega, onda, niste to uradili ranije?" upita je on i dalje je pomno gledajući.

"Nismo... znali... da... možemo."

"Nisi to prethodno proverila", reče Ajdaho. Ponovo se vratio otvorenoj knjizi. "Vašljiva zapovednica."

"On je tako podmukao!" uzviknu Siona.

Pre nego što je ponovo usredsredio pažnju na Sionu, Ajdaho pročitao jedno mesto u knjizi. "Ovo jedva da počinje da ga opisuje. Jesi li pročitala sve?"

"Svaku reč! Neke stvari po nekoliko puta."

Ajdaho skrenu pagled na otvorenu stranicu i počeo da čita naglas: "Stvorio sam ono što sam nameravao - moćnu duhovnu napetost širom Carstva. Retki su oni koji osećaju kakva je snaga u tome. Sa kakvim energijama sam stvorio ovaj uslov? Ja nisam toliko moćan. Jedina moć koju posedujem jeste nadzor nad pojedinačnim. To je zbir svih stvari koje činim. Zašto onda ljudi, iz drugih razloga, traže moje prisustvo? Šta je to što bi moglo da ih vodi u sigurnu smrt u besplodnim pokušajima da dosegnu moje prisustvo? Da li žele da postanu sveci? Da li misle da će tako steći viziju Boga?"

"On je najveći cinik", reče Siona plačnim glasom.

"Na koji način te je proverio?" upita Ajdaho.

"Pokazao mi je... pokazao mi je svoju Zlatnu Stazu."

"Tu prevrtljivu..."

"Savršeno je stvarna, Dankane." Siona podiže pogled prema njemu. Oči su joj blistale od neutrtih suza. "Ako je to ikad bio razlog za pojavu našeg Bogocara, nije bio razlog i za ono što je on postao!"

Ajdaho duboko uzdahnu, a onda reče: "Da Atreidi dospeju dovde!"

"Crv mora da nestane!" reče ona.

"Pitam se kada stiže?" reče Ajdaho.

"Onaj Garunov mali pacov nije to rekao."

"Moramo da pitamo", reče Ajdaho.

"Nemamo nikakvog oružja", nagovesti Siona.

"Naila ima laserski pištolj", primeti on. "Mi imamo noževe... konopac. Video sam jedan konopac u Garunovim magacinima."

"Protiv Crva?" upita ona. "Čak i kada bismo se mogli dokopati Nailinog laserskog pištolja, vrlo dobro znaš da njime ne možeš da mu naudiš."

"Da li su njegova kola otporna na laserski pištolj?" upita Ajdaho.

"Nemam poverenja u Nailu", reče Siona.

"Zar ti se ona ne pokorava?"

"Da, ali..."

"Valja ići korak po korak", zaključio Ajdaho. "Pitaj Nailu da li bi bila spremna da puca iz laserskog pištolja na Crvova kola."

"A šta ako odbije?"

"Ubij je."

Siona ostade, odbacivši knjigu u stranu.

"Kako će Crv doći u Tuono?" upita Ajdaho. "Suviše je krupan i težak za običan 'topter."

"Garun će nam reći", uzvratila ona. "Ipak mislim da će doći onako kako obično putuje." Pogledala je prema tavanici koja je skrivala Zid što je opasivao Sarer. "Mislim da će doći sa celokupnom svitom. Stići će Kraljevim drumom i spustiće se ovamo na suspensorima." Ona pogleda Ajdaha. "Šta misliš o Garunu?"

"Neobičan čovek", reče Ajdaho. "Očajnički želi da bude pravi Slobodnjak. On zna da nije ni nalik na Slobodnjake iz mog vremena."

"Kakvi su zapravo Slobodnjaci bili u tvoje vreme, Dankane?"

"Imali su jednu izreku koja ih najbolje opisuje", odgovorio Ajdaho. "Nikad ne treba da budeš u društvu onog sa kojim ne bi poželeo da umreš'."

"Jesi li to rekao Garunu?", upitala ona.

"Jesam."

"I šta je odgovorio?"

"Rekao je spremno da sam ja jedina takva osoba koju je ikad sreo."

"Garun je možda mudriji od sviju nas", reče ona.

47.

Mislite da je moć možda najnepostojanije od svih ljudskih postignuća? Šta onda da kažemo za očigledne izuzetke od ove osobene nepostojanosti? Neke porodice istrajavaju. Znane su veoma moćne religijske birokratije koje su dugo trajale. Razmotrite odnos između vere i moći. Da li se one, kada zavise jedna od druge, međusobno isključuju? Unutar zidova odanosti vere Bene Geserit bio je tokom hiljada godina u znatnoj meri bezbedan. Ali gde je njihova moć iščezla?

'Ukradeni dnevnicí'

Moneo prozbori zlovoljnim glasom: "Gospodaru, bilo bi mi milije da ste mi dali više vremena."

Stajao je izvan Citadele, među kratkim senkama podnevnog sunca. Leto je ležao pravo ispred njega na Carskim Kolima čiji je poluloptasti poklopac bio podignut. Obilazio je okolinu sa Hvi Noree koja je sedela na novougrađenom sedištu unutar poluloptastog poklopca, tik pored Letovog lica. Činilo se da je sva ova užurbanost koja je počela da se podiže oko njih izazivala kod Hvi samo površnu radoznalost.

Kako je mirna, pomisli Moneo. Potisnuo je nehotičnu jezu koja ga je prožela kada se setio šta je o njoj saznao od Malkija. Bogocar je bio u pravu. Hvi je bila tačno ono što je njen izgled kazivao - krajnje milo i osećajno ljudsko biće. Da li bi ona, zaista, pristala da se spari sa mnom? pitao se Moneo.

Neke druge stvari odvrtiše njegovu pažnju sa nje. Dok je Leto vozio Hvi oko Citadele na kolima koja su nosili suspenzori, ovde se okupila velika skupina dvorana i Ribogovornica; dvorani su bili odeveni u svečana odela, pretežno sjajnocrvene i zlatne boje. Ribogovornice su nosile svoje najbolje tamnoplave uniforme, a činovi su im se raspoznavali jedino po različitim bojama pervaza i sokolova. Na začelje kolone doveden je teretni karavan na suspenzorskim sankama, koje je trebalo da vuku Ribogovornice. Vazduh je bio pun

prašine, zvukova i mirisa uzbuđenja. Većina dvorana užasnula se saznajući za odredište putovanja. Neki su odmah kupili šatore i kućice. Sve je to bilo otpremljeno unapred sa ostalim prtljagom i zgomilano na pesku odmah nadomak Tuona. Ribogovornice iz pratnje nisu doživljavale sve ovo u svečanom raspoloženju. Glasno su negodovala kada im je rečeno da ne mogu da nose laserske pištolje.

"Samo još malo vremena, gospodaru", govorio je Moneo. "I dalje ne znam kako ćemo..."

"Nema zamene za vreme u rešavanju mnogih problema", reče Leto. "Međutim, možeš se sasvim lepo osloniti na onoliko sa koliko raspolažeš. Ne mogu više da prihvatim nikakvo odlaganje."

"Tri dana ćemo samo provesti u putovanju donde", žalio se Moneo.

Leto porazmisli o tom vremenu - čak, ako brzo budu pešačili... to je ipak sto osamdeset kilometara. Da, najmanje tri dana.

"Siguran sam da si obezbedio valjana usputna svratišta", reče Leto. "Puno tople vode za odagnavanje grčeva mišića."

"Biće nam dovoljno udobno", reče Moneo, "ali nikako ne volim što u ovakva vremena napuštamo Citadelu. A i vi znate zbog čega!"

"Imamo sredstva veze, odane pomoćnike. Esnaf je kažnjen na odgovarajući način. Smiri se, Moneo."

"Mogli smo da održimo svečanost u Citadeli!"

Umesto odgovora Leto spusti poklopac, ograđujući Hvi i sebe.

"Ima li opasnosti, Leto?" upita ona.

"Uvek ima opasnosti."

Moneo uzdahnu, okrenu se i ode do mesta na kome je Kraljevski drum započinjao svoj dugačak uspon prema istoku, pre nego što zavije na jug oko Sarera. Leto pokrenu svoja kola i uputi ih za upravnikom. Čuo je kako njegova šarolika pratnja stupa iza njega.

"Jesmo li svi krenuli?" upita Leto.

Hvi baci pogled unazad. "Da." Okrenula se prema njegovom licu. "Zbog čega je Moneo toliko navaljivao?"

"Moneo je otkrio da je trenutak koji je upravo minuo ostao zauvek van njegovog domašaja."

"Veoma je potišten i rastrojen od kako ste se vratili iz Male

Citadele. To nije više isti čovek."

"On je Atreid, ljubavi, a ti si oblikovana sa zamišlju da zadovoljiš jednog Atreida."

"Nije to posredi. Znala bih da je to posredi."

"Da... pa, mislim da je Moneo, isto tako, otkrio stvarnost smrti."

"Kako je u Maloj Citadeli kada si tamo sa Moneom?" upita ona.

"To je najsamotnije mesto u mom Carstvu."

"Mislim da izbegavaš moja pitanja", reče ona.

"Ne, ljubavi. Delim tvoju zabrinutost za Monea, ali nijedno moje objašnjenje neće mu sada pomoći. Moneo je uhvaćen u klopku. Spoznao je da je teško živeti u sadašnjosti, bez svrhe u budućnosti, a nemoguće u prošlosti."

"Mislim da si ga ti uhvatio u tu klopku, Leto."

"On mora da se oslobodi."

"Zbog čega ne možeš ti da ga oslobodiš?"

"Zbog toga što on misli da su moja sećanja ključ za njegovu slobodu. On misli da ja gradim našu budućnost iz naše prošlosti."

"Pa, nije li to uvek tako, Leto?"

"Nije, draga Hvi."

"Kako je, onda?"

"Većina veruje da zadovoljavajuća budućnost zahteva vraćanje nekoj idealizovanoj prošlosti - prošlosti koja, u stvari, nikad nije postajala."

"A ti, sa svim svojim sećanjima, tebi je znano nešto drugo."

Leto okrenu lice u kukuljici i ispitivački je odmeri... sećajući se. Iz onog mnoštva unutar sebe mogao je da oblikuje složenu, genetsku predstavu o Hvi, ali ta predstava daleko je zaostajala za živim bićem. U tome je bila stvar, razume se. Prošlost je postala nalik na zgusnute redove očiju koje su zurile napolje kao oči riba na suvom, ali Hvi je bila treperav život. Njena usta su bila sazdana iz grčki svijenih crta; bila su kao stvorena za delfijsko pojanje, ali nisu mrmljala proročke slogove. Bila je zadovoljna što živi; stvorenje koje se, poput kakvog cveta, neprekidno otvara u mirisnu laticu.

"Zašto me tako gledaš?" upita ona.

"Uživao sam u ljubavi prema tebi."

"Ljubav, da." Ona se osmehnu. "S obzirom na to da ne možemo

da sudelujemo u telesnoj ljubavi, mislim da bismo morali da delimo ljubav duše. Da li želiš da to поделиš sa mnom, Leto?"

Ovo ga je pomelo. "Pitaš me za moju dušu?"

"Sigurno su te i drugi pitali."

On reče kratko; "Moja duša vari svoja iskustva i ništa više od toga."

"Da li tražim previše od tebe?" upita ona.

"Mislim da ne možeš da tražiš previše od mene."

"Onda se u ime naše ljubavi ne slažem sa tobom. Moj ujak Malki mi je govorio o tvojoj duši."

On otkri da nije u stanju da joj odgovori. Ona je, međutim, njegovo ćutanje shvatila kao poziv da nastavi. "Rekao je da si ti najveći umetnik u istraživanju duše, pre svega svoje vlastite."

"Tvoj ujak Malki je istovremeno poricao da on sam ima dušu!"

Razabrala je oštrinu u njegovom glasu, ali je to nije odvratilo. "Ipak, mislim da je bio u pravu. Ti si genije duše i to blistavi."

"Potrebna ti je jedino mukotrpa ustrajnost optrajavanja", reče on. "A ne blistavost."

Sada su već bili dobrano na usponu prema vrhu Sarerovog ivičnog zida. Ispustio je točkove svojih kola i isključio suspenzore.

Hvi prozbori glasom koji se jedva čuo od škriputavog zvuka točkova kola i bata ustrčalih nogu svuda oko njih. "Mogu li, Leto, bez obzira na sve, da te zovem ljubavi?"

Progovorio je uprkos zapamćenoj stisnutosti grla koje više nije bilo sasvim ljudsko. "Da."

"Ja sam rođena Iksijanka, ljubavi", reče ona. "Zašto ne delim njihov mehanički pogled na našu vasseljenu? Da li znaš moje gledište, ljubavi?"

Mogao je jedino da je netremice posmatra.

"Na svakom svom koraku osećam natprirodne stvari" reče ona.

Letov glas zabruna, tako da je čak i njemu izgledao srdit: "Svaka osoba tvori vlastite natprirodne stvari."

"Ne ljuti se na mene, ljubavi."

On se ponovo brundavo oglasi: "Meni je nemoguće da se naljutim na tebe."

"Jednom prilikom nešto se dogodilo između tebe i Malkija", reče

ona. "Nikad nije hteo da mi kaže šta je to bilo, ali mi je rekao da se često pita zbog čega si mu poštedeo život."

"Zbog onoga čemu me je naučio."

"Šta se to dogodilo između vas dvojice, ljubavi?"

"Radije ne bih govorio o Malkiju."

"Molim te, ljubavi. Osećam da je za mene važno da to saznam."

"Ukazao sam Malkiju da verovatno postoje neke stvari koje čovek nije trebalo da izumi."

"I to je sve?"

"Nije." Govorio je preko volje. "Moje reči su ga naljutile. Rekao je: 'Ti misliš da u nekom svetu bez ptica čovek ne bi izumeo avion! Kakva si ti budala! Čovek može da izmisli bilo šta!'"

"Nazvao te je budalom?" U Hviinom glasu osetila se preneraženost.

"Bio je u pravu. I iako je to poricao, govorio je istinu. Naučio me je da postoji razlog da se klonimo izuma."

"Ti se, dakle, plašiš Iksijanaca?"

"Razume se da ih se plašim. Oni su u stanju da izumeju katastrofu."

"Šta ti onda preostaje da uradiš?"

"Da trčim brže. Istorija je neprestana trka između izuma i katastrofe. Obrazovanje pomaže, ali nikad nije dovoljno. Moraš, takođe, da trčiš."

"Deliš svoju dušu sa mnom, ljubavi. Znaš li to?"

Leto skrenu pogled sa nje i upravi ga na Moneova leđa. Upravnikove kretnje jasno su odavale njegovu potrebu za izdvojenošću. Povorka je ostavila iza sebe prvi blagi uspon. Sada je skretala i počinjala da se uspinje na zapadni prstenasti Zid. Moneo je hodao onako kako je to uvek činio, stupajući nogu pred nogu, svestan tla na koje će spustiti svoje stopalo, ali se kod upravnika pojavilo i nešto novo. Leto je mogao da oseti kako se ovaj čovek povlači, kako mu više ne pričinjava zadovoljstvo da korača pokraj zakukuljenog lica svog gospodara, kako više i ne pokušava da se podudari sa sudbinom svog gospodara. Tamo, na istoku, čekao je Sarer. Na zapadu, pružala se reka sa plantažama. Moneo nije gledao ni levo ni desno. On je video neko drugo odredište.

"Nisi mi odgovorio", reče Hvi.

"Već znaš odgovor."

"Da. Počinjem da razumem ponešto o tebi", potvrdi ona. "Mogu da naslutim neke od tvojih strahova. Mislim da već znam gde je to gde ti živiš."

Razrogačio je oči prema njoj i otkrio da ga je njen netremičan pogled naprosto zarobio. Bilo je to zapanjujuće. Nije bio u stanju da skine oči sa nje. Prostrelio ga je nekakav dubok strah i on oseti kako ruke počinju da mu se grče.

"Živiš tamo gde su ljubav bića i strah bića objedinjeni, i sve to u jednoj osobi", reče ona.

Mogao je jedino da trepne.

"Ti si mistik", reče ona, "blag prema sebi jedino zato što si usred ove veseljene i gledaš napolje, gledaš na načine koji su drugima nedostupni. Ti se plašiš da podeliš to sa nekim, a opet, više no išta na svetu želiš to da podeliš."

"Šta si videla?", prošapta on.

"Ja nemam unutrašnje oko, ni unutrašnje glasove", reče ona. "Ali videla sam svog gospodara Leta čiju dušu odista volim, i poznajem tu jedinu stvar koju istinski razumeš."

Otrgao se njenom pogledu, uplašen od onoga što bi još mogla izgovoriti. Drhtanje njegovih ruku prenelo se na čitav prednji režanj.

"Ljubav, to je ono što ti razumeš", reče ona. "Ljubav, da - i to je sve."

Drhtanje njegovih ruku prestade. Po jedna suza skliznu mu niz oba obraza. Kolutovi plavičastog dima izbiše kada su suze dotakle njegovu kukuljicu. Osetio je sagorevanje i blagosiljajući dočekao taj bol.

"Ti imaš vere u život", reče Hvi. "Znam da hrabrost ljubavi može da obitava jedino u toj veri."

Posegla je levom rukom i otrla suze sa njegovih obraza. Iznenadilo ga je što kukuljica nije reagovala uobičajenim refleksom da spreči dodir.

"Znaš li", upita on, "da si prva osoba koja mi je dodirnula obraz od kada sam postao ovakav?"

"Ja znam šta si ti i šta si bio", reče ona.

"Šta sam bio... ah, Hvi. Od onog što sam bio ostalo je samo ovo lice, a sve drugo je iščezlo u senkama sećanja... skriveno... nestalo."

"Nije skriveno od mene, ljubavi."

On upravi oči pravo u nju, ne prezajući više od toga da ukrste poglede. "Da li je moguće da Iksijanci znaju šta su stvorili u tebi?"

"Uveravam te, Leto, ljubavi moje duše, da ne znaju. Ti si prva osoba, jedina osoba pred kojom sam se potpuno otkrila."

"Onda neću žaliti zbog onog što je moglo da bude", reče on tronuto. "Da, moja ljubavi, podeliću svoju dušu sa tobom."

48.

Razmišljajte o tome kao o plastičnom sećanju, toj sili u vama koja vas i vaše bližnje usmerava ka plemenskim oblicima života. Ovo plastično sećanje teži da se vrati svom drevnom obliku, plemenskom društvu. Sve je tu oko vas: vazal, biskupija, ceh, vod, sportski klub, igračke grupe, pobunjenička ćelija, savet za planiranje, skupina molilaca... svi sa svojim i gospodarima i slugama, svojim domaćinom i parazitima. A rojevi otuđujućih tvorevina (uključujući čak i ove reči) teže najposle da potkrepe opravdanost povratka 'onim boljim vremenima'. Ne nadam se da vas mogu naučiti drugim putevima. Vi imate četvrtaste misli koje se opiru krugovima.

'Ukradeni dnevnicí'

Ajdaho ustanovi da uspeva da se penje ne razmišljajući o tome. Ovo telo koje su Tleilaksi sazdali pamtilo je stvari na koje oni nisu čak ni pomišljali. Njegova prava mladost možda je bila izgubljena u eonima, ali su njegovi mišići bili tleilaški mladi i on je, dok se penjao, mogao da u zaboravu sahrani svoje detinjstvo. U tom detinjstvu naučio je da preživi bežeći u planine svoje zavičajne planete. Nije imalo značaja što su ove stene, koje su sada stajale ispred njega, ovamo doneli ljudi. Njih, takođe, beše oblikovao zub vremena.

Jutarnje sunce grejalo je Ajdahova leđa. Mogao je da razabere Sionine čujne napore da dosegne srazmerno lako dostupno odmorište u obliku uzane izbočine u steni daleko ispod njega. To odmorište je za Ajdaha bilo praktično beskorisno, ali je poslužilo kao dokaz kojim je naposletku privoleo Sionu da pokušaju da se uspnu ovamo.

Oni.

Prigovorila mu je da bi možda ipak trebalo da pokuša sam.

Naila, tri od njenih pomoćnica Ribogovornica, Garun i trojica odabranih Muzejskih Slobodnjaka čekali su na pesku u podnožju graničnog Zida koji je okruživao Sarer.

Ajdaho nije razmišljao o visini Zida. Mislio je samo na to gde će

sledeći put postaviti ruku ili stopalo. Mislio je na kotur lakog užeta oko ramena. Dužina užeta bila je jednaka visini ovog Zida. Izmerio ga je na tlu, metodom triangulacije, ne uračunavši svoje korake. Kada je uže bilo dovoljno dugačko, bilo je dovoljno dugačko. Zid je bio visok onoliko koliko je uže bilo dugačko. Svaki drugi način razmišljanja mogao je samo da mu otupi um.

Osećajući uporišta koje nije mogao da vidi Ajdaho je pipajući napredovao uz okomito pročelje... pa, ne baš sasvim okomito. Vetar i pesak, pa čak i nešto kiše, sile hladnoće i toplote, obavljale su ovde svoj nagrizajući rad više od tri hiljade godina. Ajdaho je čitav jedan dan sedeo na pesku podno zida proučavajući taj učinak vremena. Urezao je u svest određene pojedinosti - iskošenu senku, tanku, jedva vidljivu crtu, trošno ispupčenje, malen ispust ovde, drugi tamo.

Pipajući površ glave naišao je na oštru napuklinu. Lagano je proverio da li ovaj oslonac može da izdrži njegovu težinu. Da. Za kratko je počnuo, pritisnuvši lice o toplu stenu, ne gledajući pri tom ni gore ni dole. On se naprosto nalazio ovde. Sve je bilo u odmeravanju. Nije smeo da dozvoli da mu se ramena prebrzo zamore. Težina je morala da se pravilno rasporedi na noge i ruke. Prsti su trpeli neizbežne ozlede, ali dok su kosti i tetive izdržavali koža se mogla zanemariti.

Ponovo je počeo da se uspinje. Komadić stene odlomi mu se pod šakom; prašina i krhotine zasuše mu desni obraz, no on to čak ni ne oseti. Svaki delić njegove svesti bio je usredsređen na šake, na ravnotežu nogu koje su pronalazile i najsitnije izbočine. Bio je trunka, čestica koja je prkosila gravitaciji... oslonac za prst na ruci ovde, oslonac za prst na nozi tamo, prijanjanje uz površinu stene, povremeno, isključivo snagom svoje volje.

Jedan od njegovih džepova bio je nabubren od devet planinarskih klinova, ali se on uzdržavao da ih upotrebi. Odgovarajući čekić klatio mu se za pojasom na kratkom konopcu čiji čvor mu prsti behu dobro zapamtili.

Sa Nailom je išlo teško. Nije htela da se odrekne svog laserskog pištolja. Međutim, poslušala je Sionino neposredno naređenje da im se pridruži. Čudna žena... na čudan način paslušna.

"Zar se nisi zaklela da ćeš me uvek slušati?" pritisla ju je Siona.

Nailin otpor je prestao.

Siona je kasnije rekla: "Uvek se pokorava mojim neposrednim naređenjima."

"Onda možda nećemo morati da je ubijemo", rekao je Ajdaho.

"Radije to ne bih pokušala. Mislim da nemaš čak ni najblažu predstavu o njenoj snazi i brzini."

Garun, Muzejski Slobodnjak koji je sanjao da postane 'istinski naib na starinski način', udario je temelj ovom uspinjanju kada je na Ajdahavo pitanje: "Kako će Bogocar doći u Tuono?" - odgovorio:

"Na isti način na koji nas je posećivao u vreme mojih pradedova."

"A kako je to bilo?" podstakla ga je Siona.

Sedeli su u prašnjavim sankama ispred gostinjske kuće, zaklonjeni od popodnevnog sunca onog dana kada je objavljeno da će se gospodar Leto venčati u Tuonu. Nekoliko Garunovih pomoćnika čučalo je u polukrugu oko praga gde su Siona i Ajdaho sedeli sa Garunom. Dve Ribogovornice tumarale su u blizini i prisluškivale. Naila je trebalo da stigne svakog časa.

Garun pokaza na visok Zid iza sela, čija je udaljena ivica blistala u zlatastoj svetlosti sunčevih zraka. "Tamo prolazi Kraljevski drum, a Bogocar poseduje napravu pomoću koje se blago spušta sa te visine."

"Ona je ugrađena u njegova kola", reče Ajdaho.

"Suzpenzori", složi se Siona. "Videla sam ih."

"Moj pradeda mi je pričao da se, kada je sa velikom skupinom svojih drugova jednom došao Kraljevskim drumom, Bogocar spustio pravo u Tuono na svojoj napravi. Ostali su sišli niz konopce."

Ajdaho reče zamišljeno: "Konopci."

"Zbog čega su došli?" upita Siona.

"Da potvrde da Bogocar nije zaboravio svoje Slobodnjake - tako je moj pradeda rekao. Bila je to velika počast, ali ne toliko velika kao ovo venčanje."

Ajdaho je ustao još dok je Garun izgovarao ove poslednje reči. Nedaleko odavde pružao se jasan pogled na visok Zid; sa mesta pri dnu središnje ulice sela čovek je mogao pogledom da obuhvati ovaj Zid od njegovog podnožja u pesku do vrha okupanog u sunčevoj svetlosti. Ajdaho je otišao do ugla gostinjske kuće a potom zašao u

središnju ulicu. Tamo se zaustavio, okrenuo i osmotrio Zid. Već na prvi pogled mu je bilo jasno zbog čega su svi govorili da je nemoguće uspeti se uz to pročelje. Tom prilikom nije ni pomislio na premeravanje visine. Mogla je da iznosi pet stotina ili pet hiljada metara. Najvažnije je bilo ono što je pomno promatranje otkrivalo - sićušne poprečne napukline, neravna mesta, pa čak i jedno uzano ispupčenje na oko dvadeset metara iznad nanosa peska na dnu. ... kao i još jedno na otprilike dve trećine visine pročelja.

Znao je da jedan nesvestan deo njegovog bića, drevan i pouzdan deo, vrši neophodna premeravanja, urazmeravajući svaku veličinu prema njegovom vlastitom telu - toliko mnogo Dankanovih dužina u odnosu na to mesto, jedno uporište ovde, drugo tamo. I to za njegove ruke. Već je mogao da oseti kako se penje.

Začuo je Sionin glas izbliza, sa desne strane, dok je tu stajao odmeravajući. "Šta radiš?" Prišla je nečujno, gledajući u pravcu u kome je on gledao.

"Mogu da se uspnem uz taj Zid", reče Ajdaho. "Ako bih poneo lagano uže, mogao bih da izvučem teže uže. Tada biste vi ostali lako mogli da se popnete."

Gorun im se pridružio na vreme da ovo čuje. "Zbog čega bi se peo na Zid, Dankane Ajdaho?"

Siona je odgovorila Garunu umesto njega, smešeći se: "Da pružimo odgovarajuću dobrodošlicu Bogocaruu."

Ovo se dogodilo pre no što su njene sumnje, njene oči i odsustvo svake predstave o takvom uspinjanju počele da nagrizaju to prvo samopouzdanje.

U naletu prvog ushićenja, Ajdaho je upitao: "Koliko je širok kraljevski drum tamo gore?"

"Nikada ga nisam video", reče Garun. "Rekli su mi da je veoma širok. Kažu da jedna velika četa može naporedo da maršira duž njega. Pored toga postoje i mostovi, vidikovci sa kojih se nadzire reka i... i... oh, to je pravo čudo."

"Zbog čega nisi nikad otišao gore i video sve to svojim očima?" upita Ajdaho.

Garun samo slegnu ramenima i nemo pokaza prstima prema Zidu.

U tom trenutku došla je Naila i otpočela je rasprava o uspinjanju. Dok se penjao Ajdaho je razmišljao o tom razgovoru. Kako je čudan odnos između Naile i Sione! Bile su kao dve zaverenice... pa ipak, ne zaverenice. Siona je zapovedala, a Naila se pokoravala. Ali Naila je bila Ribogovornica, Prijateljica kojoj je Leto bio poverio prva ispitivanja novog gole. Priznala je da je od detinjstva bila u carskom redarstvu. Takva snaga u njoj! Imajući u vidu tu snagu postojalo je nešto strahotno u načinu na koji se pokoravala Sioninoj volji. Bilo je to kao da je Naila osluškivala nekakve tajne glasove koji su joj poručivali šta da radi i tek tada se pokoravala.

Ajdaho stade da napipava naredni oslonac. Prsti su mu pipali duž stene, naviše pa onda u desnu stranu, da bi konačno pronašli jednu nevidljivu pukotinu u koju su mogli da uđu. Sećanje mu je pribavljalo sliku prirodne putanje uspona, ali je samo njegovo telo moglo da otkrije pravi put sledeći tu putanju. Njegovo desno stopalo pronašlo je oslonac za prste... gore... gore... polako, proveravajući, a sada leva ruka gore... nije pukotina već jedno ispupčenje ivice koju je zapazio iz podnožja. Poduprevši se laktom prevatio se na nju i počnuo, gledajući samo u prostor od Zida, nikako gore ili dole. Sve do obzorja širio se samo pesak, s tim što je povetarac koji je nosio prašinu smanjivao vidljivost. U vreme Dine video je mnogo takvih obzorja.

Onda se okrenu prema Zidu, pridigavši se na kolena, pruži ruke naviše i nastavi s uspinjanjem. Ona slika Zida koju je video odozdo opstajala je u njegovoj svesti. Bilo je dovoljno da samo zaklopi oči i obrazac je ležao tamo, urezan u nju na način koji je naučio još kao dete bežeći od Harkonenovih lovaca na robove. Prsti ruke napipaše pukotinu u koju su mogli da se uklinče. Grčevito se držeći prstima načinio je još jedan korak naviše.

Posmatrajući ga odozdo, Naila je osećala kako u njoj raste naklonost prema penjaču. S ove razdaljine Ajdaho je bio sveden na sasvim mali i usamljen oblik spram Zida.

On je morao da zna kako to izgleda biti sam, i biti prinuđen da donosiš trenutne odluke.

Volela bih da imam njegovo dete, pomisli ona. Naše dete bi bilo snažno i snalažljivo. Šta Bog želi od deteta koje bi rodila Siona sa

ovim čovekom?

Naila se tog dana probudila pre zore i otišla do vrha jedne niske dine na rubu sela da parazmisli o Ajdahovom predlogu. Zora se zažutela sa poznatom vijugavom koprenom prašine u daljini, a onda je prerasla u čelično jasan dan sa zlokobnom neizmernošću Sarera. Znala je da je Bog sve ovo što se događalo, zasigurno, predvideo. Šta bi moglo da bude skriveno od Boga? Ništa nije moglo da bude skriveno od Boga? Ništa nije moglo da bude skriveno, pa čak ni udaljena prilika Dankana Ajdaha koja je pipajući tragala za stazom do ivice nebesa.

Dok je Naila posmatrala Ajdahovo uspinjanje njen um je izveo varku s njom, postavljajući Zid u vodoravan položaj. Ajdaho je postao dete koje je puzilo preko neravne površine. Kako je izgledao mali...

Jedna Ribogovornica joj dodade vodu koju ona ispi. Voda vrati Zid u njegov stvarni položaj.

Siona je čučala na prvoj ispupčenoj ivici, nagnuvši se od stene da bi mogla da vidi šta se gore događa. "Ako padneš, ja ću pokušati", obećala je tog jutra Ajdahu. Naili je to obećanje bilo čudno. Zbog čega bi njih dvoje želeli da pokušaju nemoguće?

Ajdaho nije uspeo da je odvрати od ovog pogubnog obećanja.

To je sudbina, pomisli Naila. To je volja Boga.

To su bile iste stvari.

Jedan komad stene pao je kada se Ajdaho uhvatio za nju. To se desilo već nekoliko puta. Naila je posmatrala padanje ovog kamena. Bilo je potrebno puno vremena da stigne do podnožja odbijajući se u više mahova od pročelja Zida i dokazujući time da oko nije verno izveštavalo kada je govorilo da je Zid potpuno okomit i ravan.

Ili će uspeti ili neće, pomisli Naila. Šta god da se dogodi, to je volja Boga.

Mogla je, ipak, da oseti kako joj srce udara kao ludo. Ajdahov smeo poduhvat bio je sličan seksu, pomisli ona. On nije bio pasivno erotičan, već sličan retkoj čaroliji koja i nju beše obuzela. Morala je stalno da se podseća da Ajdaho nije za nju.

On je za Sionu. Ako preživi.

A ako strada, onda će Siona pokušati. Siona će ili uspeti ili neće.

Naila se, međutim, pitala da li bi mogla da doživi orgazam ukoliko bi Ajdaho dosegao vrh. U ovom poslu bila je tako blizu toga.

Ajdaho je nekoliko puta duboko udahnuo pošto se uhvatio za trošno mesto u steni. Bio je to težak trenutak i zahtevao je nekoliko časaka za oporavak, dok je oslonjen na tri tačke prijanjao uza Zid. Gotovo sama od sebe, njegova slobodna ruka je još jednom pipajući krenula naviše, krivudajući mimo onog trošnog mesta do jedne druge uzane pukotine. Prebacio je polagano težinu na tu ruku. Polagano... polagano. Njegovo levo koleno dotaklo je mesto na koje bi mogao da dođe prst noge. Podigao je stopalo do tog mesta, proveravajući ga. Sećanje mu je kazivalo da je vrh blizu, ali on odagna tu pomisao. Postojao je samo ovaj uspon i saznanje da će Leto sutra doći.

Leto i Hvi.

Ni o tome nije mogao da razmišlja. Ali ta pomisao nije htela da iščezne. Vrh... Hvi... Leto... Sutra...

Svaka misao pothranjivala je njegovo očajanje, primoravajući ga da odmah potraži utočište u sećanjima na uspinjanja iz vlastitog detinjstva. Što ih se više svesno prisećao to su njegove sposobnosti postajale sputanije. Bio je prinuđen da zastane, duboko dišući u pokušaju da se sabere, da se vrati prirodnim načinima svoje prošlosti.

Da li su ti načini bili prirodni?

U njegovom umu postojala je jedna prepreka. Mogao je da oseti naturanja, konačnost... neumitnost onog što je moglo da bude a sada nikada neće biti.

Leto će sutra doći tamo gore.

Ajdaho oseti kako mu znoj curi niz lice, oko mesta na kome je pritisnuo obraz uz stenu.

Leto.

Poraziću te, Leto. Poraziću te sebe radi, ne zbog Hvi, već samo sebe radi.

Osećanje očišćenja počelo je da se širi njegovim telom. Slična stvar se dogodila one noći kada se mentalno pripremao za ovaj uspon. Siona je osetila njegovu nesanicu. Počela je da razgovara sa njim, pričajući mu do tančina o svom očajničkom bekstvu kroz Zabranjenu šumu, i o zakletvi koju je dala na obali reke.

"Sada sam se zaklela da ću zapovedati njegovim Ribogovornicama",

reče ona. "Poštovaću tu zakletvu ali se nadam da to neće ispasti onako kako on želi."

"Šta on želi?" upita Ajdaho.

"Njegove pobude su brojne i ne mogu sve da ih shvatim. Ko bi njega mogao da razume? Jedino što znam to je da mu nikad neću oprostiti."

Ovo sećanje vrati Ajdaha u stvarnost. Osetio je kamen zida uz koji je priljubio obraz. Lak povetarac osušio je njegov znoj i rashladio ga. Ali on je ponovo pronašao središte u sebi.

Nikad ne oprostiti.

Ajdaho je osećao duhove svih svojih ostalih bića, svih gola koji su izgubili život služeći Letu. Da li se moglo poverovati u Sionine sumnje? Da. Leto je bio sposoban da ubija vlastitim telom, vlastitim rukama. Govorkanja koja mu je Siona prenela imala su prizvuk istine u sebi. A Siona je, takođe, bila Atreid. Leto je postao nešto drugo... ne više Atreid, čak ne ni ljudsko biće. Postao je nešto što više nije bilo toliko živi stvor koliko svirepa činjenica prirode, mračna i neprobijna, sa svim svojim iskustvima zaptivenim u sebi. A Siona mu se suprotstavljala. Pravi Atreidi su mu okrenuli leđa.

Kao i ja.

Svirepa činjenica prirode, ništa više od toga. Baš kao i ovaj Zid.

Ajdahova desna ruka posegnu naviše i nabasa na oštru ivicu. Iznad te ivice nije mogao ništa da napipa, i on pokuša da u zapamćenoj slici Zida pronađe jednu široku napuklinu na ovom mestu. Nije smeo sebi da dopusti da je stigao do vrha... ne još. Oštra ivica zaseče mu se u prste u trenutku kada je preneo težinu na njih. On prebaci levu ruku na tu ravan, pronađe oslonac i polako povuče telo naviše. A onda, oči dođoše do visine šaka. Pred oči mu stade ravan prostor koji se pružao u dubinu... u dubinu, sve do plavog neba. Površina koju je ščepao rukama bila je izbrazdana pukotinama, stvorenim dugotrajnim dejstvom vremena. Stao je da prevlači prstima preko te površine, najpre jednom pa drugom šakom, tragajući za pukotinama, izvlačeći gore svoje grudi... stomak... Potom se prevale preko ivice, obrnu se nekoliko puta i otpuza sve

dok ivica Zida nije ostala daleko iza njega. Tek tada ustade i reče sebi ono što su mu čula saopštavala.

Vrh. A nisu mu bili potrebni ni klinci ni čekić!

Do njega je dopro jedan slabašan zvuk. Radovanje?

Prišao je ivici i pogledao nadole, mahnuvši im. Da, veselili su se. Vrativši se natrag otišao je do sredine puta, puštajući ushićenju da mu smiri drhtanje mišića i ublaži bolove u ramenima. Polagano se okrenuo oko sebe za čitav krug, osmatrajući vrh, dok je u isti mah njegovo sećanje konačno pristupilo izračunavanju visine ovog uspona.

Devet stotina metara... najmanje toliko.

Kraljevski drum mu privuče pažnju. Nije nalikovao onome koji je video kada je putovao za On. Bio je širok, širok... najmanje pet stotina metara. Kolovoz je bio gladak i potpuno sive boje, sa obodima postavljenim na nekih sto metara od obe ivice zida. Kameni stubovi čovekove visine koji su označavali obode druma stajali su u nedogled, kao kakva straža, duž puta kojim je Leto trebalo da dođe.

Ajdaho ode do druge strane Zida, nasuprot Sareru i pogleda preko ivice. Tamo, daleko u dubini, penušao se leni tok reke, razbijajući se o potporno stenje. Pogledao je nadesno. Leto će doći iz tog pravca. Put i Zid su savijali udesno, s tim što je krivina započinjala na nekih tri stotine metara od mesta na kome je Ajdaho stajao. Ajdaho se vrati na put i stade da korača duž njegovog oboda sledeći krivinu sve dok ona nije napravila povratno 'S'. Od te tačke put se sužavao i u blagom nagibu spuštao. Zaustavio se i pažljivo osmotrio prizor koji mu se ukazao. Video je da se uobličila jedna nova patvorina.

Na oko tri kilometra niz blagu strminu put se sužavao prelazio klisuru reke mostom čiji su čipkasti nosači sa ove razdaljine izgledali nestvarni i poput igračaka. Ajdaho se seti sličnog mosta na putu za On i njegove veoma stvarne čvrstine pod svojim nogama. Pouzdao se u svoje sećanje, razmišljajući o mostovima na način na koji su vojskovođe bile primorane da razmišljaju - kao o prolazima ili zasedama.

Krenuvši nalevo, pogledao je nadole i spazio još jedan visok zid koji je počinjao na suprotnom kraju mosta. Put se tamo produžavao

blago zaokrećući sve dok nije ostao ravna crta koja se pružala u pravcu severa. Tamo su stajala dva zida, sa rekom između njih. Reka je klizila na dnu te provalije, koju ljudska ruka beše napravila. Vetar koji je duvao na sever zarobljavao je i usmeravao njenu vlagu, dok je sama voda tekla prema jugu.

Ajdaho odvrati pogled od reke. Ona je bila tamo i biće sutra tamo. Prikovao je pažnju za most, ispitujući ga svojim vičnim vojničkim očima. Klimnuo je sam sebi pre nego što se okrenuo i pošao putem kojim je došao. U hodu smače lako uže sa ramena.

Tek kada je videla kako se uže zmijasto spušta niz liticu Naila dožive orgazam.

49.

Šta ja to odstranjujem? Buržoasku zaslepljenost, nenasilnim očuvanjem prošlosti. Ovo je vezujuća sila, stvar koja drži čovečanstvo u krhkom jedinstvu uprkos prirodnim izdvojenostima kroz parseke svemira. Ako ja mogu da pronađem rasturene delove, mogu i drugi. Kad ste zajedno, možete da sudelujete u zajedničkoj katastrofi. Možete da budete zajedno istrebljeni. Zbog toga, ukazujem na strahovitu opasnost od ljigave, bestrasne osrednjosti, na pokret bez ambicija i ciljeva. Predočavam vam da to može da zadesi čitavu jednu civilizaciju. Nudim vam eone života koji klizi lagano u smrt, bez bunjenja ili protivljenja, ne pitajući čak ni 'Zašto?'. Pokazujem vam lažnu sreću i senku-katastrofu zvanu Leto, Bogocar. Da li vam je sve to dovoljno da dokučite stvarnu sreću?

'Ukradeni dnevnicu'

Probdevši noć samo nakratko zadremavši, Leto je bio budan kada se Moneo u zoru pomolio iz gostinske kuće. Carska Kola bila su smeštena gotovo usred dvorišta, ograđenog sa tri strane. Poklopac kola bio je podešen tako da bude neproziran samo s jedne strane, skrivajući one koji su se nalazili unutra; stajao je čvrsto zaptiven kako bi se sprečio prodor vlage. Leto je mogao da čuje tiho zujanje ventilatora koji su postojano ubacivali vazduh u grejalice za sušenje.

Moneova stopala strugala su po kaldrmi dvorišta dok je prilazio kolima. Iznad upravnika, zraci praskozorja ovičavali su krov gostinske kuće narandžastom bojom.

Kada se Moneo zaustavi ispred njega, Leto otvori poklopac kola. U vazduhu se osećao opor miris prašine, a nagomilanost vlage u povetarcu bila je bolna.

"Trebalo bi da stignemo u Tuono oko podneva", reče Moneo. "Voleo bih da mi dopustite da dovedem 'toptere da nadziru nebo."

"Ne želim 'toptere", odgovori Leto. "Možemo da se spustimo u Tuono na suspenzorima i uz pomoć užadi."

Leto se zadivi plastičnosti slike u ovoj kratkoj razmeni mišljenja. Moneo nikad nije voleo putovanja. Njegova pobunjenička mladost ostavila mu je u nasleđe sumnjičavost prema svemu što nije mogao da vidi ili obeleži. On je u biti ostao jedno mnoštvo potajnih podozrenja.

"Znate da ne tražim 'toptere radi prevoza', reče Moneo. "Potrebni su mi da nadziru..."

"Da, Moneo."

Moneo pogleda mimo Letu prema otvorenom kraju dvorišta koji je gledao na kanjon reke. Svetlost zore zamrzavala je maglu koja se podizala iz tih dubina. Pomislio je na to kako je taj kanjon bio pravi ambis... telo bi se padajući okretalo i okretalo. Moneo je prošle noći osetio da nije u stanju da ode do ivice kanjona i pogleda dole u njega. Taj ambis je predstavljao takvo... takvo strašno iskušenje.

Iz dubine one moći uvida koja je ispunjavala Monea takvim strahopoštovanjem, Leto reče: "U svakom iskušenju leži pouka, Moneo."

Moneo se bez ijedne reči okrenu i zagleda se Letu pravo u oči.

"Vidiš pouku i u mom životu, Moneo."

"Gospodaru?" Bio je to šapat.

"Prvo su me iskušali zlom, a onda dobrim. Svako iskušenje je bilo uobličeno uz naročito poklapanje pažnje mojoj prijemčivosti. Reci mi, Moneo, ako izaberem dobro da li me to čini dobrim?"

"Svakako, gospodaru."

"Možda nikad nećeš izgubiti naviku da budeš podozriv", zaključio Leto.

Moneo još jednom skrenu pogled sa njega i uputi ga prema ivici klisure. Leto pomeri svoje telo da bi utvrdio gde to Moneo gleda. Duž ivice kanjona bili su zasađeni patuljasti boravi. Sa vlažnih iglica visile su kapljice rose i svaka od njih slala je Letu po jedno obećanje bola. Čeznuo je da zaklopi poklopac kola, ali je u tim vodenim draguljima bilo neke neposrednosti koja mu je privlačila sećanja uprkos tome što ih je njegovo telo odbijalo. Ova istovremenost suprotstavljenih nagona pretela je da ga ispuni pometnjom.

"Ja samo ne volim da pešačim", reče Moneo.

"To je bio način Slobodnjaka", primeti Leto.

Moneo uzdahnu. "Ostali će biti spremni kroz nekoliko minuta. Hvi je upravo doručkovala kada sam izlazio."

Leto ništa ne odgovori. Misli su mu bile izgubljene u sećanjima noći - one koja je upravo minula, a na hiljade drugih koje su se tiskale u njegovoj prošlosti - oblaka i zvezda, kiša i otvorene crnine prošarane svetlucavim pahuljicama jednog rastrzanog kosmosa, vaseljene noći, kojih je bilo koliko i otkucaja njegovog srca.

Moneo iznenada zapita: "Gde su vaše čuvarke?"

"Poslao sam ih da nešto prezalogaje."

"Ne dopada mi se kad vas ostavljaju nezaštićenog!"

Kristalan zvuk Moneovog glasa zazvoni u Letovom sećanju, kazujući stvari koje se nisu mogle ukalupiti u reči. Moneo se bojao vaseljene u kojoj ne bi bilo Bogocara. On bi radije umro nego da vidi takvu vaseljenu.

"Šta će se dogoditi danas?" upita Moneo.

Ovo pitanje, međutim, nije bilo upućeno Bogocararu već proroku.

"Seme koje je poneo vetar moglo bi sutra da bude vrbovo drvo", odgovori Leto.

"Vama je poznata naša budućnost! Zašto ne saopštite to saznanje?" Moneov glas bio je na granici hysterije... odbacujući sve ono što mu njegova čula nisu neposredno poručivala.

Leto se okrenu i prostreli upravnika očima. Pogled mu je bio toliko jasno nabijen prigušenim osećanjima da Moneo ustuknu.

"Brini se za svoj život, Moneo!"

Moneo duboko i drhtavo uzdahnu. "Gospodaru, nisam nameravao da vas uvredim. Tražio sam jedino..."

"Pogledaj gore, Moneo!"

Moneo nevoljno poslušao, zagledavši se u vedro nebo na kome je jutarnja svetlost postajala sve jača. "U čemu je stvar, gospodaru?"

"Iznad tebe nema umirujuće tavanice, Moneo. Jedino je otvoreno nebo puno promena. Poželi mu dobrodošlicu. Svako čulo koje poseduješ predstavlja instrument za reagovanje na promenu. Zar ti to ništa ne govori?"

"Gospodaru, izašao sam jedino da bih ispitao da li ste spremni za nastavak putovanja."

"Moneo, molim te da budeš iskren sa mnom."

"Ja jesam iskren, gospodaru!"

"Ako živiš u rđavoj veri, laži će uvek izgledati kao istina."

"Gospodaru, ako lažem... onda ja ne znam za to."

"To zvuči istinito. Znam čega se bojiš a ne želiš da govoriš o tome?"

Moneo poče da drhti. Bogocar je bio u najstrašnijem raspoloženju. Svaka njegova reč nosila je u sebi pretnju.

"Bojiš se imperijalizma svesti", reče Leto, "i u pravu si što se toga hojiš. Odmah mi pošalji Hvi."

Moneo se hitro okrenu i odjuri u gostinsku kuću. Izgledalo je kao da je njegov ulazak uznemirio koloniju insekata. U nekoliko sekundi, Ribogovornice izadoše i rasporediše se oko Carskih Kola. Dvorani su virili kroz prozore gostinske kuće ili su izlazili napolje i zauzimali mesto ispod strehe, plašeći se da mu se približe. Kao suprotnost ovom uzbuđenju, Hvi se pojavi na velikom središnjem ulazu, istupi iz senke i krenu polako prema Letu uzdignute brade i tražeći pogledom njegovo lice.

Dok ju je posmatrao Leto oseti kako se smiruje. Na sebi je imala zlatnu odoru koju nikada ranije nije video. Pri vratu i na manžetnama dugačkih rukava bila je opervažena srebrom i žadom. Rub koji se gotovo vukao po tlu bio je ovičen teškim zelenim širitom, jasno ističući crvene nabore haljine.

Zaustavivši se ispred njega, Hvi se osmehnu.

"Dobro jutro, ljubavi", reče ona nežno. "Šta si učinio kad si toliko oneraspoložio sirotog Monea?"

Umiren njenim prisustvom i glasom, on se osmehnu. "Učinio sam ono što uvek želim da učinim. Proizveo sam određeno dejstvo."

"Sasvim si uspeo u tome. Rekao je Ribogovornicama da si u srditom i zastrašujućem raspoloženju. Je li to istina, ljubavi?"

"Samo za one koji uporno odbijaju da žive vlastitim snagama."

"Ah, da." Zatim pred njim izvede piruetu, pokazujući svoju novu odoru. "Da li ti se sviđa? Dale su mi je tvoje Ribogovornice. Same su je ukrasile."

"Ljubavi", reče on sa prizvukom opomene u glasu. "Ukrasi! Tako se priprema žrtva."

Prišla je ivici kola i nagnula se preko nje tako da joj je lice došlo

odmah ispod njegovog. Na usnama joj se pojavio tobožnji svečan izraz. "Šta misliš, hoće li me, onda, zaista žrtvovati?"

"Neke bi to želele."

"Ali ti to nećeš dopustiti."

"Naše sudbine su spojene", odgovori on.

"Onda se neću plašiti." Posegla je šakom naviše i dotakla jednu od njegovih ruku presvučenih srebrnastom kožom, ali je naglo trže kada njegovi prsti počеше da podrhtavaju.

"Oprosti mi, ljubavi. Zaboravljam da smo spojeni u duši, ali ne i u telu."

Koža peščane pastrmke još je podrhtavala od Hviinog dodira. "Vlaga u vazduhu čini me preterano osetljivim", reče on. Drhtanje se polako primiri.

"Odbijam da žalim zbog onog što ne može biti", prošapta ona.

"Budi jaka, Hvi, jer tvoja duša je moja."

Ona se okrenu na zvuk koji je dopro iz gostinske kuće. "Moneo se vraća", reče. "Molim te, ljubavi, nemoj ga plašiti."

"Da li je i Moneo tvoj prijatelj?"

"Mi smo prijatelji po želucu. Oboje volimo jogurt."

Leto se još prigušeno smejao kada se Moneo zaustavi pored Hvi. Moneo se osmeli da se osmehne, uputivši zbunjen pogled prema Hvi. U upravnikovom držanju bilo je zahvalnosti; ponešto od one poniznosti koju je uobičajio da pokazuje Letu sada je bilo namenjeno Hvi. "Jeste li dobro, gospo Hvi?"

"Dobro sam."

"U doba želuca, prijateljstvo po želucu treba da bude pothranjivano i negovano", reče Leto. "Nastavimo put, Moneo. Tuono nas očekuje."

Moneo se okrenu i vičući izdade naredbe Ribogovornicama i dvoranima.

Leto se razdragano osmehnu Hvi. "Zar nemam stila u izigravanju nestrpljivog mladoženje?"

Lako je uskočila na postolje njegovih kola, skupivši suknju jednom rukom. Postavio joj je njeno sedište. Odgovorila je tek kada je sela i kad su joj oči došle u istu ravan sa Letovim. Njen glas je u tom času bio podešen samo za njegove uši.

"Ljubavi moje duše. Uzaptila sam, znaš, još jednu od tvojih tajni."

"Pusti je sa svojih usana", reče on šaleći se u duhu nove prisnosti između njih.

"Tebi su retko potrebne reči", reče ona. "Vlastitim životom govoriš neposredno čulima."

Drhtaj je vijugavo prošao čitavom dužinom njegovog tela. Minuo je trenutak pre nego što je mogao da progovori a onda je to bilo glasom koji je od nje zahtevao napor da bi ga čula iznad halabuke povorke koja se okupljala.

"Između nadljudskog i neljudskog", reče on, "malo mi je prostora preostalo za ljudsko. Zahvaljujem ti, mila i ljupka Hvi, za taj mali međuprostor."

50.

U čitavoj svojoj vaseljeni nisam našao zakon prirode koji bi bio nepromenljiv i neumitan. Ovu vaseljenu čine samo promenljivi odnosi koje svest kratkog životnog veka ponekad vidi kao zakone. Ta telesna sensorija koju nazivamo bićem jeste kratkovečna mušica koja kopni u plamu beskonačnosti, kratkotrajno svesna privremenih uslova što ograničavaju naša delanja i menjaju se sa promenom naših delanja. Ako morate da označite apsolutno upotrebite ispravan naziv: privremeno. Privremeno.

'Ukradeni dnevnicí'

Naila je bila prva koja je opazila povorku što se približavala. Stajala je u blizini jednog od kamenih stubova koji su označavali rub Kraljevskog drumu, silno se znojeći pri podnevnoj vrelini. Pažnju joj je privukao iznenadan odsev jednog udaljenog odbleska. Zagledala se, zureći u tom pravcu, uvidevši uz drhtaj uzbuđenja svesti da je upravo videla odsjaj sunca na poklopcu kola Bogocara.

"Dolaze!" uzviknu ona.

Tada oseti glad. U uzbuđenju i predanosti jednom jedinom cilju nijedno od njih ne beše ponelo hrane. Samo su Slobodnjaci poneli vode i to zbog toga što 'Slobodnjaci uvek nose vodu kad napuštaju sieč'. Znali su to napamet.

Naila jednim prstom dotače dršku laserskog pištolja u futroli na svom kuku. Most je ležao na ne više od dvadeset metara ispred nje. Njegovo čipkasto ustrojstvo nadvijalo se preko klisure poput neke tuđinske maštarije koja spaja dve puste površine.

Ovo je ludilo, pomisli ona.

Ali Bogocar je u svojoj poslednjoj poruci pojačao svoju naredbu. Zahtevao je od Naile da posluša Sionu u svakom pogledu.

Sionina naređenja bila su izričita i nisu ostavljala prostor za izvrđavanje. A Naila ovog puta nije imala načina da se dvoumi u pogledu svog Bogocara. Siona joj je rekla: "Kada njegova kola budu nasred mosta - onda!"

"Ali zašto?"

Stajale su dosta daleko od ostalih na vrhu graničnog Zida, u studen zore. Naila se ovde osećala nezgodno izdvojenom, usamljenom i ranjivom.

Sionine ljutite crte lica, njen tih a žestok glas nisu trpeli protivljenje. "Da li zaista misliš da možeš da ozlediš Boga?"

"Ja..." Naila je uspela jedino da slegne ramenima.

"Moraš da me slušaš!"

"Moram", složi se Naila.

Naila je pomno pratila približavanje udaljene povorke, zapažajući boje dvorana, gusto mnoštvo plaveti koja je označavala njene sestre Ribogovornice... sjajnu površinu gospodarevih kola.

Bila je to još jedna provera, zaključila Naila. Bogocar će znati. On će znati kome je posvećeno srce njegove Naile. Bila je to provera. Zapovesti Bogocara moraju se poslušati u svakom pogledu. To je bilo prvo što je naučila u svom detinjstvu, detinjstvu Ribogovornice. Bogocar je rekao da Naila mora da sluša Sionu. Bila je to provera. Šta bi drugo i moglo da bude?

Ona pogleda prema četvorici Slobodnjaka. Dankan Ajdaho ih je rasporedio po samom kolovozu, tako da zapreče deo izlaza sa bližeg kraja mosta. Oni su, kao kakva četiri u mrko odevena brežuljka, počivali leđima okrenuti prema njoj i gledali preko mosta. Naila je čula reči koje im je Ajdaho uputio.

"Ne napuštajte ovo mesto. Morate ga pozdraviti odavde. Kada se približi, ustanite i duboko se poklonite."

Pozdraviti, da.

Naila sebi klimnu.

Ostale tri Ribogovornice koje su se sa njom popele na granični zid bile su postavljene na sredinu mosta. Sve što su znale bilo je ono što im je Siona rekla u Nailinom prisustvu. Trebalo je da sačekaju dok se Carska Kola ne primaknu na samo nekoliko koraka od njih, a onda se okrenu i odskakuću dalje, vodeći njih i povorku prema vidikovcu iznad Tuona.

Ako prerežem most mojim laserskim pištoljem, ove tri će poginuti, pomisli ona. I svi ostali koji dođu sa našim gospodarem.

Istegnula je vrat da bi zavirila u klisuru. Sa ovog mesta nije mogla

da vidi reku, ali je mogla da čuje njeno udaljeno hućanje, tumbanje kamenja.

Svi će izginuti!

Sem ako on ne izvede čudo.

Mora da je to bilo posredi. Siona je postavila pozornicu za sveto čudo. Šta bi drugo Siona i namerila, sada kada je bila proverena, sada kada je nosila uniformu zapovednice Ribogovornica? Siona je položila zakletvu Bogocarar. Bog ju je proverio, kada su bili sami u Sareru.

Naila okrenu oči nadesno, pogledavši priređivače ovog doćeka. Siona i Ajdaho stajali su rame uz rame na kolovozu na oko dvadeset metara sa Nailine desne strane. Bili su zadubljeni u razgovor, povremeno gledajući jedno u drugo i klimajući glavama.

U tom trenutku Ajdaho dotaće Sioninu ruku - neobićno posednićka kretnja. Klimnuo joj je i krenuo prema mostu, gde se zaustavio kod ugla potpornjaka tik ispred Naile. Upro je pogled nadole, a zatim prešao do blićeg ugla mosta. Tu se ponovo zagledao u dubinu, stojećii tamo trenutak pre nego što se ponovo vratio do Sione.

Kakav ćudan stvor, taj gola, pomisli Naila. Posle onog uzvišenog uspinjanja nije više mislila o njemu kao o obićnom ljudskom biću. On je bio nešto drugo, demijurg koji je stajao odmah do samog Boga. Ali on je bio sposoban da oplođava.

Neki udaljen povik privuće njenu pažnju. Okrenula se i pogledala preko mosta. Povorka se kretala poznatim trćećim korakom osobenim za carska putovanja. Sada su, na nekoliko minuta od mosta, usporili. Naila prepoznade Monea na ćelu povorke. Bio je odeven u sjajnobelu uniformu i napredovao je ravnomernim, nepokolebljivim korakom uprtim pravo ispred sebe. Poklopac Carskih Kola bio je spušten. Blistala su u neprovidnosti ogledala napredujućii, na toćkovima, iza Monea.

Tajanstvenost prizora ophrva Nailu.

Ćudo je uskoro trebalo da se dogodi!

Naila pogleda nadesno prema Sioni. Siona joj uzvratii pogled i jednom, kratko, klimnu. Naila izvuće laserski pištolj iz futrole, osloni ga na kameni stub i nanišani. Prvo kabl s leve strane, potom kabl s

desne strane i konačno čipkasta rešetka od plastičnog čelika sa leve strane. Laserski pištolj koji je držala u ruci učini joj se hladnim i tuđinskim. Drhtavo je udahнула da bi se pribrala.

Moram da poslušam. To je provera.

Opazila je da je Moneo podigao netremičan pogled sa kolovoza i ne menjajući korak okrenuo se da bi povikao nešto u pravcu kola ili onih koji su išli iza njih. Naila nije uspela da razabere reči. Moneo se ponovo okrenu napred. Naila se ukipi, postajući deo kamenog stuba koji je pretežno skrivao njeno telo.

Provera.

Moneo je ugledao ljude na drugom kraju mosta. Uočio je uniforme Ribogovornica i odmah se zapitao ko je naredio ovaj doček. Okrenuo se i doviknuo ovo pitanje Letu, ali poklopac kola Bogocara ostao je neproziran, skrivajući unutra Hvi i Leta.

Moneo je već stupio na most, praćen kolima koja su strugala po nanosu peska, kada prepoznade Sionu i Ajdaha kako stoje na priličnoj razdaljini od drugog kraja mosta. Ugledao je četiri Muzejska Slobodnjaka koji su sedeli na kolovozu. Sumnje počеше da ispunjavaju Moneov um, ali on nije mogao da izmeni ovaj obrazac. Usudio se da baci pogled nadole, prema reci - platinski tok zarobljen u svetlosti podneva. Zvuk kola iza njega bio je bučan. Tok ove reke, tok ove povorke, sveobuhvatan značaj ovih stvari u kojima je i on igrao jednu ulogu - sve je to čvrsto ispunjavalo njegovu budnu svest vrtoglavim doživljajem neumitnosti.

Mi nismo ljudi koji prolaze ovim putem, pomisli on. Mi smo iskonski elementi koji povezuju jedan delić Vremena sa drugim. A kada prođemo, sve iza nas će utonuti u ne-zvuk, mesto nalik iksijanskoj ne-prostoriji; pa ipak nikad više neće biti isto kao što je bilo pre nego što smo ovamo došli.

Deo jedne od pesama svirača laute zaplovi Moneovim sećanjem, i njegove oči, kada ga ophrva sećanje, iziđoše iz žiže. Znao je tu pesmu po njenoj čežnjivosti, želji da se sve ovo okonča, čitava prošlost, da se sve sumnje otklone i da se vrati spokoj. Žalobna pesma kretala se u njegovoj svesti kao dim, uvijajući se i tražeći izlaz:

Insekt jadikuje u korenju trave pampasa.

Moneo stade da pevuši ovu pesmu za sebe:

Jadikovka insekta označava kraj.
Jesen i moja pesma boje su
poslednjeg lišća
u korenju trave pampasa.'
Moneo proprati refren klimanjem glave.
'Dan je završen,
posetioци su otišli.
Dan je završen
u našem Sieču,
dan je završen.
Zavija olujni vetar.
Dan je završen.
Posetioци su otišli.

Moneo zaključi da je ova pesma svirača na lauti morala biti odistinski drevna; bez sumnje, pesma starih Slobodnjaka. Uz to, govorila mu je nešto i o njemu samom. On je želeo da posetioци odista odu, da se uzbuđenja okončaju i da se ponovo uspostavi mir. Mir je bio tako blizu... pa ipak nije mogao da napusti svoje dužnosti. Pomislio je na sav onaj prtljag nagomilan na pesku odmah nadomak Tuona. Uskoro će žitelji Tuona sve to videti - šatore, hranu, stolove, zlatne tanjire i noževe optočene dragim kamenjem, sjajne kugle izrađene u arabesknim oblicima prastarih lampi... sve bogato i puno iščekivanja od sasvim različitih života.

Žitelji Tuona više nikada neće biti isti.

Moneo je jednom prilikom, tokom nekog nadzorničkog obilaska proveo dve noći u Tuonu. Sećao se mirisa njihovih kuvarskih vatri - zapaljenog aromatičnog žbunja koje je plamsalo u mraku. Oni nisu hteli da koriste sunčeve pećnice, jer to 'nije bio najdrevniji način'.

Najdrevniji!

U Tuonu se osećao slab miris melanža. Nozdrve je uglavnom zapahnjivala slatkasta ljutina i isparenja mošusnih ulja dobijenih iz

grmlja oaze. Da, i kanalizacija i smrad raspadajućeg đubreta. Prisetio se opaske Bogocara kada mu je podneo izveštaj sa tog obilaska.

"Ti Slobodnjaci ne znaju šta je nestalo iz njihovih života. Oni misle da se drže suštine drevnih običaja. To je nedostatak svih muzeja. Nešto iščezava; vetri iz izloženih predmeta i nestaje. Ljudi koji upravljaju muzejima i ljudi koji dolaze da bi se nadneli nad vitrine i posmatrali - retko ko od njih oseća tu stvar koja nedostaje. To nešto je u pređašnjim vremenima pokretalo mašinu života. Kada je taj život nestao i to je iščezlo."

Moneo se usredsredi na tri Ribogovornice koje su stajale na mostu odmah ispred njega. Podigle su visoko ruke i počele da igraju; vrteći se i skaćući stigle su na samo nekoliko koraka od njega.

Čudna stvar, pomisli on. Viđao sam druge ljude da igraju na otvorenom, ali nikad Ribogovornice. One igraju jedino u tajnosti svojih odaja, u zatvorenom krugu svog društva.

Ova misao još je prebivala u njegovoj svesti kada je začuo prvi jezivi šum laserskog pištolja i osetio kako se most povodi pod njim.

Ovo nije java, reče mu njegova svest.

Začuo je kako Carska Kola zastrugaše u stranu preko kolovoza, a potom i reski zvuk silovitog otvaranja poklopca kola. Pometnja krika i povika podiže se iza njega, ali on nije mogao da se osvrne. Kolovoz mosta strmo se nagnuo na Moneovu desnu stranu, oborivši ga na lice i povukavši u ambis. Ščepao je pokidane žice jednog kabla, ne bi li se zaustavio. Kabl, međutim, polete sa njim, i sve stade da škripavo klizi niz tanak nanos peska koji je prekrivao kolovoz. Zgrabio je kabl obema šakama, obrćući se zajedno sa njim. Tada ugleda Carska Kola. Sa otvorenim poklopcem iskošeno su klizila prema ivici mosta. Hvi je stajala tamo, držeći se jednom rukom za sedište na rasklapanje i zureći nekud mimo Monea.

Jeziva škripa metala ispuni vazduh kada se kolovoz još više iskrenuo. Video je kako ljudi iz povorke padaju otvorenih usta i ruku koje su grabile vazduh. Nešto zateže Moneov kabl. Ruke su mu stajale ispružene iznad glave u trenutku kada se još jednom obrnuo, uvijajući se. Osetio je kako mu ruke, natopljene znojem od straha, lagano klize niz kabl.

Pogled mu ponovo obuhvati Carska Kola. Ležala su zgnječena između okrajaka slomljenih nosača. Baš kad je Moneo okrenuo oči na tu stranu, ruke Bogocara pokušale da dohvate Hvi Noree, ali ne uspeše da je dosegnu. Stala je da pada nemo iz otvorenog kraja kola, a njena zlatna odora zaleprša naviše otkrivajući joj ispruženo telo pravo kao strela.

Dubok, brektavi jauk ote se Bogocar.

Zbog čega ne aktivira suspenzore? upita se Moneo. Suspenzori bi ga izvukli.

Ali laserski pištolj je i dalje zujao i u trenutku kada su mu ruke skliznule sa kraja prekinutog kabla Moneo vide kako kopljasti plamen pogađa mehuraste suspenzore kola, razarajući ih jednog za drugim uz erupcije zlatastog dima. Padajući, Moneo raširi ruke iznad glave.

Dim! Zlatni dim!

Odora mu se zadiže, okrećući ga sve dok se licem nije našao okrenut prema ambisu. Zureći u dubine, prepoznao je vrtlog uskomešanih brzaka, ogledalo njegovog života - strmoglave struje i virove, svekoliki pokret koji je pribirao svekoliku materiju. Letove reči vile su mu se kroz svest poput onog zlatnog dima: "Opreznost je staza osrednjosti. Ljigava, bestrasna osrednjost je sve što većina ljudi misli da može da postigne." U ekstazi svesti, Moneo se u tom trenu oseti slobodnim. Vaseljena je pukla pred njim kao jasno ogledalo; sve je teklo u ne-vremenu.

Zlatan dim!

"Leto!" kriknu on. "Siajnok! Verujem!"

Odora mu se tada strže sa njegovih ramena. Vetar kanjona ga okrenu - još jedan, poslednji prizor Carskih Kola koja su se naginjala... naginjala sa smrskanog kolovoza. Bogocar skliznu napolje iz otvorenog kraja.

Nešto čvrsto tresnu u Moneova leđa - njegov poslednji oset.

Leto je osetio kako klizi iz kola. Njegovu svest zaposela je samo slika Hviinog pada u reku - udaljeni biserni vodoskok koji je označio njeno uranjanje u mitove i snove prestanka. Njene poslednje reči, spokojne i nepokolebljive, promicale su kroz sva njegova sećanja: "Ja ću poći napred, ljubavi."

Skliznuvši iz kola ugledao je sabljasti luk reke, zavojnicu

srebrnastih ivica koja je svetlela išarana senkama, opako sečivo reke, brušeno kroz Večnost i sada spremno da mu zada poslednji smrtonosan udarac.

Ne mogu da plačem, čak ni da vičem, pomisli on. Suze više nisu moguće. One su voda. A za koji čas imaću vode u izobilju. Mogu jedino da ječim u svom jadu. Usamljen sam, usamljeniji nego ikad ranije.

Njegovo veliko rebrasto telo previjalo se dok je padalo, vrteći se oko sebe sve dok njegovo pojačano čulo vida nije uočilo Sionu koja je stajala na rubu slomljene ivice mosta.

Sada ćeš shvatiti! pomisli on.

Telo je nastavilo da se obrće. Posmatrao je kako se reka približava. Voda je bila san naseljen prizorima riba, san koji je probudio jedno drevno sećanje na gozbu pored granitnog bazena - i ružičasto meso odjednom probudi glad u njemu.

Pridružujem ti se, Hvi, na gozbi bogova!

Rasprskavajući blesak mehurova optoči ga u samrtnom ropcu. Voda, njene opake struje, zapljusnuše ga sa svih strana. Osetio je škrgutanje kamenja dok se batrgao prema površini gde ga zahvatiše slapovi bujice. Telo mu se izvijalo u paroksizmu nevoljnog grčevitog pljuskanja. Zid kanjona, vlažan i crn, promicao je mimo njegovog mahnitog pogleda. Smrskane šljokice onoga što su nekad bila njegova kola razleteše se od njega - srebrna kiša koja je svuda unaokolo pokuljala ka reci, prsten zaslepljujuće kretnje, krhki cenini: svetlucave krljušti peščanih pastrmki koje ga napuštaju da bi napokon otpočele vlastiti kolonijски život.

Ropac se produžavao. Leto se čudio da je ostao svestan, da je još imao telo koje je mogao da oseti.

Nagon ga je gonio. Ščepao je stenu na koju ga bujica beše bacila, osetivši kako se prst kojim se zakačio za kamen otkida od ruke pre nego što je uspeo da ga oslobodi. Osetio je ovo samo kao malenu notu u simfoniji bola.

Tok reke zanosio je nalevo oko jednog od potpornih stubova ove veštačke klisure i, kao da je sebi rekao da mu ga je dosta, izbacio ga na strmu stranu jednog peščanog spruda. Ležao je tamo za trenutak dok je plava boja esencije začina u mlazevima isticala iz njega. Bol

ga pokrenu; telo crva pokrenulo se samo od sebe, povlačeći se iz vode. Čitav omotač od peščanih pastrmki je nestao i on je sada još neposrednije osećao svaki dodir; izgubljeno čulo vratilo mu se sada kada je moglo da mu donese samo bol. Nije mogao da vidi svoje telo, ali je osećao tu stvar koja je trebalo da postane crv, dok se grčeći i pužući izvlačila iz vode. Pogledao je naviše očima koje su sve videle u listanju plamena, u kome su se obličja slagala po nekom vlastitom skladu. Konačno je prepoznao ovo mesto. Reka ga je donela do krivine na kojoj je zauvek napuštala Sarer. Tuono je ležao iza njega, a odmah s one strane, duž graničnog Zida, nalazilo se sve što je preostalo od Sieč Tabra - Stilgarovog carstva, mesta na kome je sav Letov začin bio sakriven.

Ispuštajući plavičast dim njegovo izmrcvareno telo vijugavo i bučno stade da polako napreduje preko krupnog šljunka spruda. Za njim se preko velikih oblutaka vukao trag plavičaste tečnosti. Dopuzao je do jedne vlažne rupe kaja je, možda, bila deo nekadašnjeg sieča. Sada je to bila samo plitka pećina čiji je unutrašnji kraj zaprečila pala stena. Njegove nozdrve zapahnu miris vlažne prljavštine i čiste esencije začina.

Zvuci prodreše kroz silan bol u njegovu svest. Okrenuo se u skućenom prostoru pećine i video kako se jedan konopac njiše preko ulaza. Jedna prilika skliznu niz uže. Prepoznao je Nailu. Spustila se na stene i čučnula, gledajući ka senkama u njegovom pravcu. Plamenavi koji su zaklanjali Letov vidik razidoše se, otkrivši još jednu priliku koja se spuštala niz konopac: Siona. Ona i Naila bauljajući dopuzaše, izazivajući čegrtanje kamenja. Zaustavile su se i stale da pilje u njega. I treća prilika spusti se niz konopac: Ajdaho. Čim je dodirnuo tle ustremio se mahnito na Nailu, vrisnuvši.

"Zašto si nju ubila! Nije trebalo da ubiješ Hvi!"

Naila ga obori na tlo jednim nehatnim, gotovo ravnodušnim zamahom leve ruke. Uspuzala se još malo uz stene i zaustavila na šakama i kolenima, sve vreme netremice posmatrajući Leta.

"Gospodaru? Živi ste?"

Ajdaho se stvori odmah iza nje i posegnu za laserskim pištoljem u njenoj futroli. Naila se zaprepašćeno okrenu u trenutku kada je uperio oružje i povukao obarač. Paljenje je započelo od vrha Nailine

glave. Rascepilo ju je, tako da su se delovi tela srozali na obe strane. Sjajan kris-nož ispade iz njene zapaljene uniforme i razbi se o stene. Ali Ajdaho to nije video. Nastavio je da sažiže komade Nailinog tela sa izrazom besa na licu, sve dok nije istrošio celokupno punjenje oružja. Plameni luk iščeznu. Među užarenim kamenjem ležali su razbacani samo vlažni i isparavajući komadi mesa i odeće.

Bio je to trenutak na koji je Siona čekala. Bauljajući, dovukla se do Ajdaha i istrгла mu neupotrebljiv laseraski pištolj iz ruku. On se brzo okrenu prema njoj. Želela je da ga primiri, ali besa više nije bilo u njemu.

"Zašto?" prošaputa on.

"Učinjeno je", reče ona.

Okrenuše se zatim oboje i pogledaše prema Letu u senkama pećine.

Leto nije mogao ni da zamisli šta su videli. Znao je da je koža peščane pastrmke otišla. Trebalo je da ima neku vrstu boginja - površine prošarane trepetljivim rupama koje su preostale posle odvajanja kože. Što se tiče ostalog, mogao je jedino da uzvрати pogled dvema prilikama iz vaseljene izbrazdane tugom. Kroz plamenove vida nazirao je Sionu kao ženskog demona. Ime tog demona spontano uskrsnu u njegovoj svesti i on ga izreče glasno, mnogo glasnije nego što je i sam očekivao, jer je pećina osetno pojačavala zvuk:

"Hanmia!"

"Šta?" Siona mu se primače za korak.

Ajdaho položi obe šake preko lica.

"Pogledaj šta si učinila sirotom Dankanu", reče Leto jedva čujno.

"Pronaći će druge ljubavi." Kako je samo zvučala bezdušno, kao odjek njegove vlastite srdite mladosti.

"Ti ne znaš šta znači voleti", reče Leto. "Šta si ikada ikome dala?" Mogao je u tom času jedino da krši ruke, te nakaradne patrijke koji su nekad bili njegove šake. "Bogovi! Šta sam ja dao!"

Ona dopuza bliže, posegnu rukom prema njemu, a onda je povuče.

"Ja sam stvarnost, Siona. Pogledaj me. Ja postojim. Možeš da me dodirneš ako se usuđuješ. Učini to!"

Polagano je pružila ruku prema onom što je bio njegov prednji režanj, mesto na kome je spavala u Sareru. Kada je konačno povukla ruku na njoj je ostalo nešto plavičasto.

"Dodirnula si me i osetila moje telo", reče on. "Nije li to čudnije od svih drugih stvari u ovoj vasseljeni?"

Ona stade da se okreće od njega.

"Ne! Ne okreći se od mene! Pogledaj šta si proizvela, Siona. Kako to da možeš da dodirneš mene, a nisi u stanju da dodirneš sebe?"

Ona se silovito okrenu na drugu stranu.

"Postoji razlika između nas", nastavi on. "Ti si ovaploćen bog. Slobodno se krećeš unutar najvećeg čuda ove vasseljene, pa ipak odbijaš da dodirneš ili vidiš ili osetiš ili poveruješ u to."

Letova svest potom odluta u mesto opkoljeno mrakom, mesto na kome mu se činilo da može da čuje metalnu zujavu pesmu svojih skrivenih štampača koji su klopotali u svojoj tamnoj prostoriji. Ovo mesto se odlikovalo odsustvom svakog zračenja; iksijanska ne-stvar koja ga je činila poprištem nespokojstva i duhovnog otuđenja zato što nije imala nikakvu vezu sa ostatkom vasseljene.

Ali imaće vezu.

Tada je osetio da su iksijanski štampači stavljeni u pogon, da spremno beleže njegove misli bez ikakve posebne naredbe.

Zapamti šta sam učinio! Zapamti me! Ponovo ću biti nevin!

Plamenovi njegovog vida razmakoše se da bi otkrili Ajdaha kako stoji tamo gde je Siona maločas stajala. Negde izvan žiže, iza Ajdahovih leđa, nazirali su se pokreti obaveštavanja... Ah, da: Siona je domahivala uputstva nekome ko se nalazio na vrhu graničnog Zida.

"Jesi li još živ?" upita Ajdaho.

Letov glas dopre kroz sipljivo dahtanje: "Dopusti im da se raštrkaju, Dankane. Dopusti im da pobegnu i sakriju se gde god žele u bilo kojoj vasseljeni koju odaberu."

"Proklet bio! Šta govoriš! Pre bih joj dopustio da oživi sa tobom!"

"Dopustio? Ja ništa nisam dopustio."

"Zbog čega si dopustio da Hvi umre?" zaječa Ajdaho. "Nismo znali da je unutra sa tobom."

Ajdahova glava klonu na grudi.

"Biće ti nadoknađeno", prošišta Leto. "Moje Ribogovornice će te pretpostaviti Sioni. Budi dobar prema njoj, Dankane. Ona je više od Atreida i u sebi nosi seme tvog opstanka."

Leto utonu u svoja sećanja. To su sada bili tanani mitovi koji su se jedva zadržavali u njegovoj svesti. Osetio je da je možda zapao u vreme koje je po samom svom biću izmenilo prošlost. Začuli su se, međutim, drugi zvuci i on se upre da ih rastumači. Neko se četvoronoške primicao preko stena. Plamenovi se razmakoše i ukaza mu se Siona kako stoji pored Ajdaha. Stajali su poput kakve dece, držeći se za ruke i ohrabrujući jedno drugo pre nego što se usude da zađu na nepoznato mesto.

"Kako je mogao da živi ovakav?" prošapta Siona. Leto skupi snagu da odgovori. "Hvi mi je pomogla", reče on. "Imali smo nešto što retko ko iskusi. Bili smo udruženi više u našim snagama no u našim slabostima."

"I pogledaj šta te je zadesilo", podsmehnu se Siona.

"Da i moli se da i tebe isto zadesi", prošišta on. "Možda će ti začim dati vremena."

"Gde je tvoj začim?" upita ona.

"Duboko u Sieč Tabru", reče on. "Dankan će ga pronaći. Ti znaš to mesto, Dankane. Sada ga zovu Tabur. Obrisi su mu još tamo."

"Zašto si to učinio?" prošapta Ajdaho.

"To je moj poklon", reče Leto. "Niko neće pronaći Sionine potomke. Proročanstvo ne može da je vidi."

"Šta?" upitaše Siona i Ajdaho jednoglasno, nagnuvši se bliže da bi čuli glas koji je slabio.

"Poklanjam vam jednu novu vrstu vremena, nesličnu ičem ranijem", reče on. "Uvek će se rasplinjavati. Neće biti nikakvih podudarnih tačaka na njegovim krivinama. Dajem vam Zlatnu Stazu. To je moj poklon. Nikada više nećete imati one slatke vrste podudarnosti koje ste nekad imali."

Plamenovi mu zakloniše vidik. Bol je čileo, ali je i dalje, uz strahotnu oštrinu, mogao da oseća mirise i čuje zvuke. I Ajdaho i Siona ubrzano su disali. Neobični kinestetički oseti stadoše da krče put kroz Leta - odjeci kostiju i zglobova za koje je znao da ih više ne

poseduje.

"Pogledaj! reče Siona.

"On se raspada." Bio je to Ajdaho.

"Ne!" uzviknu Siona. "Otpada mu spoljašnjost. Pogledaj, Dankane! Crv!"

Leto oseti kako se njegovi delovi smeštaju u toplu mekoću. Bol nestade sam od sebe.

"Kakve su mu to rupe?" upita Siona.

"Mislim da su to bile peščane pastrmke. Vidiš li im oblik?"

"Ovde sam da bih dokazao da je jedan od mojih predaka grešio", reče Leto (ili je mislio da to kaže, što je bilo isto, bar u pogledu njegovih dnevnika). "Rođen sam kao čovek, ali ne umirem kao čovek."

"Ne mogu da gledam", reče Siona.

Leto začu kako odlazi, čegrtanje kamenja.

"Jesi li još tu, Dankane?"

"Jesam."

Znači, glas me još nije izdao.

"Pogledaj me", reče Leto. "Bio sam krvav kamad mesa u ljudskoj utrobi, komad ne veći od trešnje. Pogledaj me, kažem!"

"Gledam te". Ajdahov glas bio je slabašan.

"Očekivao si diva a otkrio patuljka", reče Leto. "Sada počinješ da shvataš odgovornosti koje su došle kao posledica vaših postupaka. Šta ćeš učiniti sa svojom novom moći, Dankane?"

Usledilo je dugo ćutanje, a onda se začu Sionin glas:

"Ne slušaj ga! Bio je lud!"

"Svakako", reče Leto. "Unesi metod u ludilo i eto ti genija."

"Siona, razumeš li ti ovo?" upita Ajdaho. Kako je tužan bio golin glas.

"Razume", reče Leto. "Ljudski je dovesti svoju dušu u krizu koju nisi predvideo. Tako je oduvek bilo sa ljudima. Moneo je na kraju shvatio."

"Što već jednom ne skonča!" uzviknu Siona.

"Ja sam podeljen bog, a vi ćete me učiniti celinom", reče Leto.

"Dankane? Mislim da te najviše cenim od svih mojih Dankana."

"Ceniš?" Ponešto od starog besa panovo se javi u Ajdahovom

glasu.

"U mom uvažavanju ima čarolije", reče Leto. "A sve je moguće u jednoj čarolijskoj vasseljeni. Tvojim, a ne mojim životom upravljala je neumitnost proročanstva. Sada vidiš tajanstvene ćefove i hteo bi da ih odagnam. A ja sam jedino želeo da ih pojačam."

Ostali u Letu počеше da se vaspostavljaju. Bez jednostušnosti kolonijske skupine koja bi podržala njegov identitet, počeo je da gubi svoje mesto među njima. Stali su da govore jezikom stalnog 'kad bih', 'kad bi samo...', 'kad bismo'... Želeo je da ih učutka povikom.

"Samo budale više vole prošlost!"

Leto nije znao da li je ovo stvarno uzviknuo ili samo pomislio. Odgovor je bio trenutani unutrašnji muk koji se podudarao sa spoljašnjom tišinom i on oseti da su neke niti njegovog starog identiteta ostale nedirnute. Pokušao je da prozbori i znao da mu je to uspelo, jer Ajdaho reče: "Slušaj, pokušava nešto da kaže."

"Ne boj se Iksijanaca", reče on i začu kako mu vlastiti glas prelazi u šapat. "Oni mogu da prave mašine, ali više ne mogu da naprave arafel. Znam to. Bio sam tamo."

Učutao je, prikupljajući snagu, ali je osećao kako mu energija ističe iako se trudio da je zadrži. Graja se još jednom podiže u njemu - glasovi su vapili i vikali.

"Dosta tih budalaština!" povika on, ili pomisli da je uzviknuo.

Ajdaho i Siona čuli su samo dahtavo šištanje. Nekoliko trenutaka potom Siona reče: "Mislim da je mrtav."

"A svi su mislili da je besmrtni", reče Ajdaho.

"Znaš li šta Usmena Predanja kažu?" upita Siona. "Ako želiš besmrtnost, porekni oblik. Sve što ima oblik smrtno je. Iza oblika je bezoblično, besmrtno."

"To zvuči kao da su njegove reči", optuži je Ajdaho.

"I mislim da jesu", odvrati ona.

"Šta je hteo da kaže onim o tvojim potomcima... skrivaju se, ne nalaze ih?" upita Ajdaho.

"Stvorio je novu vrstu mimeze", odgovori ona, "novu biološku imitaciju. Znao je da je uspeo. Nije mogao da me vidi u svojim budućnostima."

"Šta si ti?" upita Ajdaho.

"Ja sam novi Atreid."

"Atreid!" U Ajdahovom glasu bilo je kletve.

Siona je netremice posmatrala raspadajuću hrpu koja je nekad bila Leto Atreid II... i još nešto. To nešto skidalo je svlak u bleđim prstenovima plavog dima, tamo gde je miris melanža bio najjači. Između kamenja, ispod njegove rastapajuće mase oblikovale su se barice plave tečnosti. Ostala su samo maglovita nejasna obličja koja su jednom možda bila ljudsko biće - rastočena pušeća ružičastost, komad crveno isprugane kosti koja je možda sadržavala oblike obraza i obrva.

Siona reče: "Ja sam drugačija, pa ipak sam ono što je on bio."

Ajdaho prozbori jedva čujnim šapatam. "Preci, svi od reda Atreida."

"Ono mnoštvo je tu, ali ja se bešumno krećem među njima i niko me ne vidi. Stare slike su nestale, a ostala je jedino suština da osvetljava njegovu Zlatnu Stazu."

Ona se okrenu i uze Ajdahovu hladnu šaku. Pažljivo ga je izvela iz pećine na svetlost gde se uže primamljivo njihalo viseći sa vrha graničnog Zida, na kome su čekali zastrašeni Muzejski Slobodnjaci.

Bili su jedini materijal kojim treba da se uobliči nova vasseljena, pomisli ona, ali moraće da posluže. Za Ajdaha je bilo potrebno nežno zavođenje, briga iz koje bi se mogla pojaviti i ljubav.

Kada je pogledala niz reku, gde joj se tok izlivao iz svoje veštačke klisure da bi se raširio preko zelenog tla, opazila je kako vetar sa juga valja tamne oblake prema njima.

Ajdaho izvuče šaku iz njenih, ali je sada delovao mirnije. "Vremenska kontrola postaje sve nepostojanija", reče on. "Moneo je smatrao da je to Esnafovo maslo."

"Moj otac je retko grešio u pogledu takvih stvari", reče ona. "Maraćeš se pobrinuti za to".

U Ajdahovu svest iznenada nahrupi sećanje na srebrnaste oblike peščanih pastrmki kaje su se razletele od Letovog tela u reku.

"Čula sam Crva", reče Siona. "Ribogovornice će slediti tebe, a ne mene."

Ajdaho ponovo oseti iskušenje sa obreda Siajnoku. "Videćemo", reče on. Okrenuo se i pogledao Sionu. "Šta je hteo da kaže kada je

rekao da Iksijanci ne mogu da načine arafel?"

"Nisi pročitao ove dnevnik", reče ona. "Pokazaću ti kada se vratimo u Tuono."

"Šta znači to - arafel?"

"To je oblačna tama svetog suda. Iz jedne drevne priče. Pronaćićeš sve o tome u mojim dnevnicima."

EPILOG

'Izvod iz Hadi Benotinog tajnog sažetka o otkrićima u Dar-Des-Balatu':

Evo izveštaja Manjine. Mi ćemo se, razume se, povinovati odluci Većine da sprovedemo brižljivo proveravanje, uređivanje i cenzuru dnevnika iz Dar-es-Balata, ali se naši razlozi moraju čuti. Mi shvatamo zanimanje Svete Crkve za ove spise, ali nam pažnji nije izmakla ni njihova opasnost. Delimo želju Crkve da Rakis i Sveti rezervat Podeljenog Boga ne postanu 'jalova apstrakcija za nespretno turiste'.

Sada, međutim, kada su svi dnevnici, čija je autentičnost utvrđena i koji su prevedeni u našim rukama pomalja se jasan oblik ustrojstva Atreida. Kao žena koju su Bene Geseriti obrazovale tako da razume puteve naših predaka, imam prirodnu želju da podelim sa vama saznanje do koga smo došli - saznanje koje pretpostavlja nešto znatno više od pukog pretvaranja Dine u Arakis, pa ponovo u Dinu, odnosno u Rakis.

Interesi istorije i nauke moraju se zadovoljiti. Dnevnici bacaju novu važnu svetlost na onu zbirku ličnih prisećanja i biografija iz Dankanovih dana, zbirku poznatu pod naslovom Stražarska Biblija. Ne možemo olako preći preko poznatih zakletvi: "Tako mi hiljadu Ajdahovih sinova" i "Tako mi devetoro Sioninih kćeri!" Istrajan kult Sestre Čenoeh zadobija, zahvaljujući otkrićima dnevnika, novi značaj. Razume se, i stav Crkve o Judi Naili nalaže brižljivo preispitivanje.

Mi koji činimo Manjinu moramo podsetiti političke cenzore da nam jadni peščani crvi iz njihovog rezervata na Arakisu ne mogu obezbediti alternativu za Iksijanske navigacione mašine, kao što ni sićušne količine melanža koje se nalaze pod kontrolom Crkve ne mogu da predstavljaju neku stvarnu trgovačku pretnju za proizvode iz tleilaške radionice. Ne! Mi dokazujemo da se mitovi, Usmena Predanja, Stražarska Biblija, pa čak i Svete knjige Podeljenog Boga moraju sravniti sa dnevnicima iz Dar-es-Balata. Svaka istorijska referenca u odnosu na Raštrkavanje i Gladne Godine mora se izvući

na videlo i preispitati! Čega imamo da se bojimo? Nijedna iksijanska mašina ne može da učini ono što smo učinili mi, potomci Dankana Ajdaha i Sione. Koliko smo samo vasseljena naselili? Niko to ne može čak ni naslutiti. Nikada nijedna osoba neće to moći pouzdano da sazna. Da li se Crkva pribojava povremenih proroka? Mi znamo da nas vizionari ne mogu videti, niti predvideti naše odluke. Ne postoji smrt koja može da zadesi čitavo čovečanstvo. Moramo li se mi od Manjine pridružiti našim sadruzima u njihovom Raštrkavanju, pre nego što nas čuju? Moramo li da ostavimo prvobitno jezgro čovečanstva u neznanju i neobaveštenosti? Ako nas Većina protera, znate da nas niko, nikada više, neće moći da pronađe!

Mi ne želimo da odemo. Ovde nas zadržavaju crni biseri u pesku. Opčinjeni smo načinom na koji Crkva koristi te bisere 'kao sunce razumevanja'. U ovom pogledu, nijednom razboritom čoveku ne mogu da izmaknu otkrića u dnevnicima. Prema opštem priznanju nepostojanja, ali vitalna upotreba arheologije mora da dočeka svoj dan. Baš kao što nas primitivna mašina pomoću koje je Leto II skrivao svoje dnevnike može da pouči jedino o razvoju naših mašina, tako se i toj drevnoj svesti mora dopustiti da nam se obrati. Bio bi zločin kako prema istorijskoj tačnosti tako i prema nauci ako bismo napustili pokušaje da komuniciramo sa tim 'biserima svesti', kojima su mesto odredili dnevnici. Da li je Leto II izgubljen u svojim beskrajnim snovima ili će se možda ponovo prbuditi u našem vremenu i dovesti do pune svesti kao skladište istorijske tačnosti. Kako se Sveta Crkva može plašiti ovakve istine?

Kao Manjina, ne sumnjamo da istoričari moraju da oslušnu ovaj glas iz naših prapočetaka. Čak i da su posredi samo dnevnici, morali bismo da ih saslušamo. Moramo da oslušnemo našu budućnost najmanje onoliko godina koliko su godina dnevnici ležali skriveni u našoj prošlosti. Nećemo pokušavati da predviđamo otkrića do kojih bi tek moglo doći na ovim stranicama. Velimo jedino da će se do njih morati doći. Kako možemo da okrenemo leđa najvažnijem u našem nasleđu? Kao što pesnik Lon Bramslis reče: "Mi smo fontana iznenađenja!"

Sadržaj

UVOD

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

[32.](#)

[33.](#)

[34.](#)

[35.](#)

[36.](#)

[37.](#)

[38.](#)

[39.](#)

[40.](#)

[41.](#)

[42.](#)

[43.](#)

[44.](#)

[45.](#)

[46.](#)

[47.](#)

[48.](#)

[49.](#)

[50.](#)

[EPILOG](#)